
78

Coll. complet
L.P.

B.M. VI, 894 -

HC. 15491

THEOPHRASTUS. De Historia et causis plantarum... Tarvisii, per Bartholomaeum Confalonerium de Salodio...I483.
In folio ais debois.

Première Edition. Burger p. 384. H.C. °I549I. Proctor 6489. Stilwell T I32. Sachs Hist.Bot. p. 390.

C'est le troisième livre imprimé par Bartholomaeus de Confalonerius de salodio, l'un des premiers imprimeurs de Trévise. Il s'installa dans cette ville en I477, seulement six ans après Gérard de Flandre.
" ... Le chapitre XX du livre IX du livre de Théophraste d'Erèse est... consacré aux aphrodisiaques.(A.Jarry, Le Surmâle).

Taches f. I 5

THEODORI GRAECI THESSALONICENSIS AD NICOLAVM QVINTVM. PONT. MAX.

q Vam magna exultare leticia possint hoīes nostræ ætatis pater sanctissime non abscens nūc: ut tpe elapso: relatū accipio: sed iam ānum apud te manens: rerum ipsaꝝ experimento: plene intelligo. Quod. n. soluꝫ uetus illa & laudata platonis sententia remedio urbibus futuꝝ permultis ac uariis detrimentis laborantibus asserit nostris his tēpibus certe uideo contigisse. Q_ uod. n. tu: qui summis phylosophus semp fuisti: sūmus princeps creatus es: præclare actum iam ē: quod uir doctissimus ille futuꝝ affirmat cuꝫ aut phylosophus regnare: aut rex phylosophari incepit. Quippe nūc arma: quæ per italiā europamqꝫ totā seuiebant: penitus cōquiescunt: & mars furens ille uinculis tuæ cohercetur prudentiæ. Omnisqꝫ inter se gentes reconciliatæ: pace tranquillissima: ex tua opera: tuisqꝫ consiliis: perfruunt: & clarissima quietis munera; idest studia litteraꝝ: quæ diuturna bella eripuerunt: tuo pōtificatu reflorescere pulcherrime īcepere. Pacē naqꝫ ipsā abs te fundatā ueluti quādā plantā flores eiusmōi: atqꝫ fructus abunde sequunt: & urbes italiæ oēs nunc litteraꝝ ornamtis exhilarant: qƀ prius orbatæ: : deformes: & ueluti lugubri quadā ueste indutæ: modo uiduaꝝ degebant: cōsistūt: nunc: augēturqꝫ maiorē ī mōꝫ cetus phylosophorum: oratoꝝ: poetaꝝ: deniqꝫ proffessoꝝ omnium liberalium artium: & excitantur: miꝝ in modū ingenia hominū te auctore diue nicolaæ: qui non solū tua tempora pacata sic reddidisti. Veꝝ etiam cuiqꝫ suæ uirtutis laborisqꝫ magnifice proponis. Nō. n. tu pecunias conseruandas inutiles censes: sed assidue queqꝫ large distribuis: & diuitē sic te opinaris: si tibi pecuniæ usui sit: si summa liberalitate laudē tibi cōparas immortalē. Nec tu auꝝ ad cōdēdos exercitus sumptitas: ut non nisi sanguinolenta manu calicem diuini sanguinis labiis admoueas tuis. Sed fessa oppida reficis: templa condis: omne litterarum genus: ut pulchre uigeat: facis: quæ pauperibus inopiam reddant leuiorem animo largiris. Omnia denique laudabiliter statuis: quibus felicitas publica: cunctis mortalibus contingere possit. Sed nihil clarius: nihil sanctius: nihil denique humanæ uitæ commodius: quam ea tua cura: & diligentia: qua litteræ florent: & homines plurimi docti eruditique euadunt. Quaqꝫ doctis nihil omnino deest: quod uel honoris: uel pecuniæ consequi debeant. Qua in re peculiarem profecto laudem illam quoqꝫ tibi reddere licet: quod non solum uolumina omnia: quæ lingua latina præbere possit: summa cum diligentia collegenda: & usqꝫ a barbaris ultra aquilonem degentibus: conquirenda magno cum sumptu: curas. Sed etiā græcorum numerosa opera cōuertenda in latinum sermonem percenses. Idqꝫ tanto cum desiderio agis: ut breui pauci uix libri insignes restent linguæ

illius qui latine legi non possint. Orem perutilez: & sūmo pontifice dignā. Hæc enim: ut homines eruditos: omniq; barbarie perpurgatos reddere pōt ita etiam humaniores: iustioresq; reddat necesse est. Hæc tuas bibliothecas summe princeps: non paucis quibusdam iudeoꝝ libellis: ut de pthoæmeo philadelpho scribitur: se plurimis amplissimisq; græcoꝝ codicibus gentis nobilissime omniq; litterarum genere præstantissime facit pleniores. Quo circa ratione optima bibliothecas istas: quæ tantum luminis afferant: linguæ latinæ: tantumq; utilitatis præstent hōibus: thesauros longe meliores illis existimari oportet. quos pōtifices quosdam semper custodisse: modoq; colchidici illius draconis: absq; ulla utilitate super eis assidue inuigilasse accepimus. Quæ cū ita sint: te iure optimo fundatorē quietis auctorēq; aurei cuiusdam seculi non solum quirites uerum etiam omnes europæ incolæ appellāt & summis laudibus extollunt: & honoribus perinde ac deū in terris alterū prosequuntur. Sed hæc quanq̄ plenius explicare magnopere cupio clementissime princeps tamen. Theophrasti opus: quod mihi interpretandum decreueras: me iam ad se trahit: ut inspici a te celerius possit. Qua propter de his alias latius uti debeo referre pro uirili mea conabor. Nunc theophrasti libros de plantis. fronte hilari: ꝓ tua solita humanitate: accipies quos credo traduci a me iusseras. Non quod me satis id facere posse putaueris. Parum enim ea in re me ualere tu minime ignoras: sed ut hominez græcum latine dicentem aliquando audires. Nouitas enim rei non nihil delectationis afferre quoque in genere potest. Mihi tamen res adeo meas uires excedere uisa est: ut nisi ꝓ lege tuaz uoluntatē firmissime mihi statuerē facile hercle recusassē: quæ bene expedire non possez. Cæteꝝ tua iussa tm̄ apud me ualēt: ut quantulū ego sūmo cū labore alieno ī cælo serere possiz cogitarī non uelīz: dū mō tuæ uoluntati morē gessisse uidear: inspice igit̄ & lege quo ad tuæ occupatiōes ꝑmittant: libros quos iussu tuo ī latinā conuertius linguā atq; in tuo nomine edidimus: & si qd recte dixisse uideāur: id diuino tuo auxilio tribue. Te enim non secus ac deū piissime inuocantes opus incepimus.

THEODORI GRAECI THESSALONICENSIS PRAEFATIO IN LIBROS THEOPHRASTI DE PLANTIS QUOS EX GRAECA LINGVA LATINOS FECIT.

Refandum illud Heracliti dictū arbitror. q̄ abiectæ cuiusdā domūculæ aditū breuiter sil' & pulchre mius aspnāduz asseruit: is. n. casaz aliqn̄ ingressus furnariā sedisse ignis hiberni forsitā causa diutius dicitur. Quod cū a qbusdā interiz quereretur: quos cum uilissimū locum introire puderet: subridens ille introite inquit: sunt. n. hic etiā dii. Nam & si nobile atq; graue studium illud putari debeat: quo te non uoluminis alieni interpretem: sed tui

auctorem exgibeas: tamen non adeo cōtemnendū æquidē interprætandi studium dixerim ut nunq̄ ad hoc digneris accedere. Est eī uel in eo ipso uti litas quædam: quā negligi minime ab homine philosopho decet: Proderit namq̄ hominibus non minus cū sententiam alicuius utilē aperuerit: q̄ cū suā ipse docuerit. Nec illa dicēdi rō deest: q̄ depromēda sane sit: ex philoso phiæ magistræ oīū rerū: ut ita dixerim: officina sermonis cum de aliena lin gua in tuā traducto. Exigit quidem ut idem aperias: sed non idem quod uulgus seruare in transferendo consueuit: sed quod ꝓportione linguæ utri q̄ philosophus suo iudicio aptissime daret. Itē exprimi quidē ornate singu la ꝓstantius est: sed non adeo uerborū ornatui indulgendum: ut si quid nō nisi mutata sententia transferre ornate ualeas tueri elegantiā malis: q̄ sentē tiam: quæ forma quodāmodo est: orationis. Vocabulorum &.n. modum ut pote materiam quandam pro formæ istiusmodi ratione non formā istā pro uocabulis capiendā philosophus nouit. Addo etiam imponendorū no minum aptam inuentionem: q̄ cū in īterprætando per sæpe necessaria sit: philosophia profecto opus est: quæ natura perspecta: nomina: noua qdē: sed quod ad recte rationis iudicium pertinet: nullo minus reddat antiqua. Sunt.n. nomina rebus imposita quenadmodum placuit: & poni quottidie pariter licet. Nec tempus nullū excogitare futurum ualeas: quo: aut rerū ī uentio: aut nominum impositio cesset. Non tamen id officium uulgo: cui temere oīa placent: sed philosopho certe homini rationū indagatiori tribui debet: ut neq̄ ratio desit nominum: & posita sint quenadmodum placuit: quāq̄ hac ratione potius q̄ illa placuerit. Quā obrē interprætādi studiū q̄ uis ampla quadā careat grauitate: spernendum tn̄ non ducimus. Sed hera cliti dictū illud deos immortales hic ēt esse præfamur: atq̄ ex cæteris philo sophiæ studiis: qbus nos dediti sumus: ad hoc nōnunq̄ uenimus: Sed inter est: q̄ partī libenter: ptī non libēter id facimus. Cū.n. ex latinis litteris in græcā linguā uertēdū aliqd ē: libēter id uertimus: minore.n. cū labore plu ra linguæ usu paternæ cōficere possumus: an ēt nō iepte sit hoc aliorū iudici ū. At cū latinis hoībus: qbꝫ cū nunc uiuimus: aliqd nīæ linguæ interp̄tari necesse ē: hoc ꝓfecto libenter haud quāq̄ suscipimus. Sumus.n. inter lati nos: n̄ minus ligua: q̄ patria peregrini: q̄pp n̄ solū amplū ac difficile q̄dam opus uertendū ī linguā latinā nūq̄ meo arbitrio mihi sumerē: sꝫ ēt nec parū q̄dā aggredi auderē. Verū mihi q̄ꝫ idē euenire planissime uideo: qd' actum sponte: sꝫ aīo inuito: refert. Homerus. Quod.n. alias nollē: facit ut uellē diuus nicolaus: quē nostra ætas sūmū hēre pontificē merito gloriatur. Hic .n. ut libros theophrasti de stirpibus latino aperirē sermone iussit. Rē ue hemēter arduā nō tantū homini græco: uerū etiā latino. Naꝫ & genus istud scribēdi lōge copiosius: ut oīa græca lingua obtinet: q̄ latina: & latinis au ctoribus cura defuit: qua suis hōinibus plēius hæc: q̄ ad romana posset ora tio sincerius: explicarēt. Licet inuidere: cū in aliis singulis: tum in his quæ

Plinius secundus exposuit. Nam ut cætera omittam: uix enim pauca inter tam numerosa eius capitule menda mihi carere uidentur: quod de arboribꝫ glandiferis inquit mõstrasse satis hoc loco futuꝝ reor. Has. n. arbores generis unius uocabulo amplecti latinũ sermonẽ posse oĩo negat. Et credo de causa: qđ nullũ inuenerit: quod illi græcoꝝ generi respõderet: quod dryis dicitur. Itaqꝫ quattuor quædã genera reddit. Quercum. Robur. Esculum: cerruꝫ & græca illa adiũgit. Hemerida. Aegylopeu. Haliphoeum: siatyphilum quasi quattor hæc latinis q̃ttuor illis respõdere nõ possent. Nec robur pro cõmuni oĩum genere capi satis apte liceret. Sic per incuriã auctor ille cũ minus dilucide docet: tum inopem plus quã sit: latinam linguã ostẽdit. Magna etiam in reliquis auctoribus percipi potest negligentia. Quæ tamen singuli ignorarunt uel neglexerunt: colligi magna parte in omnium simul operibus possunt. Sed quam laboriosuꝫ id sit: uel interprætibus: tum antiquis tum hiscæ nostræ ætatis argumentum deduci facile potest. Prisci enim illi si quid traduxere forensis id certe generis oratio est: aut reruꝫ gestarũ narratio aut de uita hominuꝫ disputatio. Quæ quidem dicendi genera: si non æque plene atque lingua græca sermo latinus conficere possit: paulo tamen arctius potest. At comentationeꝫ plantaꝝ attingere nemo ausus est: ob eã credo difficultatem: quæ plus laboris quã laudis afferret: elynum enim & zeam & olyram: & cætera generis eiusdem: quibus nam nomĩbus latini appellẽt inuenisse non est: qui nõ sũmo labori tribuerit. At cum panicuꝫ: & semen: & siligineꝫ: & reliqua dicentẽ interpeætem audis: nil penitus esse arbitraris de cuius inuentionẽ laudeꝫ ipse mereatur. Inter iuniores uero scilicet nostræ ætatis homines: aut paulo antiquiores: qui elegãtius interprætari studuerĩt alia quædã sibi traducẽda sũpserunt plantarum uero laborem: nec isti pati ullo pacto uoluerunt. Qui autem ut latine singula dictitarent minus currarunt græcis ipsis uocabulis nisi adeo sunt: ut nullum fere fructum: ex eorũ interprætationem homo latinus capere possit: itaqꝫ si eos quoqꝫ difficultatis potissimum causa nihil de plantis aperuisse putaueris: aut quicq̃ mea sentẽtia erres: Fit ergo & auctorum: seu ignauia: seu ignorantia: ut magna cum difficultate conuerti hæc possint in linguã latinam. Verum non minus difficultatis quin imo longe plus parit: linguæ ipsius inopia. Minus hoc fortasse credibile latinis hominibus propterea dici uidetur quod. M. Tullius ne uerbis quidẽ a græcis latios superari autumat. Sed q libros nõ soluꝫ latinos sed græcos etiã pari studio lectitant: facile re ipsa persuaderetur. M. Tullii sententiam incredibilem potius esse arbitrari. Quod æquidẽ ut uere de me cõfitear haud ita esse uehementissime uelleꝫ. Minus. n. in hisce interprætãdis nunc elaborarem: si. M. Tullius non ex minimis quibusdam: quæ fortasse latini melius habent: simplici quadam atqꝫ absoluta oratione cauillaretur: sed ueram sententiam diceret. Nunc uero quam laborandum sit: non solum ut priuata quædam: & rari usus uocabula: sed etiam pleraque apud

græcos usitatissima: & impromtu omnibus habita: latine dicamus: uel his satis possit intelligi: inter herbam.n.& fruticem: græci genus tertium reddunt: idq; phryganũ nomine usitatissimo uocant: latini aũt eo nomine uacant: nec quattuor genera faciunt: sed arboris frutici herbæq; appellatione uniuersas plantas amplecti se satis existimant. Itẽ qđ apud græcos uisitatius sit acremone: quod ramos prægrandes significat: in quos arbor cõtinuo post caudicem spargitur. At apud latinos nullum proprium nomen inueneris; sed ramos: tã eas partes: q̃ germina annicula dices: Addo opisimum & chylisimum: quoꝝ differentiã: nullus inter latinos auctores nominibus propriis exprimere potuit. Succatio.n.uel liquatio: utriq; potius cõmune q̃ alterutro proprium reddi debeat: facit igiť: & linguæ iopia: ut per ardua sit plantarum interprætatio. Auget uero laborẽ uel auctoꝝ magna in multis dissensio: Cũ.n.herbã quã græci azion uocant: alius iouis caulem. Alius uitalem. Alius digitillum: alii sedum appellet. Quis sequendus potius sit: haud sine magno labore possit decerni. Et si forte in his minutiis taꝫ laborari curiosum nimis eẽ credideris: at arborem insignem: aut fruticem memoratu dignum: inconsideranter cepisse: quis non sũmo errori dederit: Vt abieti similem illã arborem: quam græci oxyam uocãt: quo nam certo debeat appellari nomine: inter latinos minie constat. Alii.n.faguꝫ. Alii scissimam. Alii ornum appellasse appareant. Idq; cõiectura assequi tantum potueris. Nullus.n.aperte de ac arbore scribit. Sed qđ faguꝫ: quidam in tenuissimas lamiras secari dixerint: nõ eam fagũ significari putatur: quæ glãdem fert: & scabra materiæ constat: sed arborem potius illaꝫ: q̃ græcos oxyaꝫ appellare proposui. Eam namq; ita secari oĩuꝫ præcipue posse uidemus. Qua de causa scissimam aliis appellare fortasse placuit. Verum quod manifeste nemo docuerit: hesitare interpretem & laborare necesse est: Hoc idem uel in aliis pleriśq; cõspicere licet. Sed omniũ durissimum illud certe accidit qđ textus propositi operis: mendosus adeo est: ut nulla fere pars sit exemplaris: quod unum tm̃ habere possumus: quæ uel librarioꝝ inscitia: uel alia temporum offensa non tã deprauata sit: ut & sũma cũ difficultate sit emẽdandum & nõnulla intermitti necesse sit: q̃ uix cõgrue ĩtelligi possint: præsertim in his libris: qui de plantarum historia describũtur. Quasobres difficillimam porro ꝓuinciam nobis hanc summus põtifex delegauit. Remq; profecto nostras uires penitus superantem: expediendam mandauit. Sed quid agam? Fieri non potest: ut eius principis iussa recusem. Res.n.nulla tam plena laboris est: ut eã aggredi iussu diui Nicolai non debeam. Quẽ de os ĩmortales id circo tã amplo prĩcipatu magnificasse existimo: ut eius singulari uirtute: humanũ genus fœlicitatem seculis memorandã oĩbus ualeat adipisci. Quem ego non solum ut dominũ colo: & omni officio: uel potius pietate: obseruo: sꝫ ẽt ut uiꝝ doctissimũ: oĩsq; uirtutis gñe præditũ aĩo sũme beniuolo: ãplector. Aggrediar igiť: q̃ meus hic dulcis tyrãnus inter-

præcari coegit: & partim plantaꝝ nomina: quibus latina lingua non caret. diligenter pro uiribus querã: Partiꝫ noua rebus nouis nomina imponam. Vbi id nõ inepte ꝑ meo modulo facere possiꝫ: & ex fõte deducẽdo græcaꝝ ꝙ licear latinoꝝ succurrã inopie. Non nusq̃ ẽt græcis utar aut qa usitata latinis hõibꝫ sit aut qr ꝓferri aliter nequeãt. Deniqꝫ sĩgula textus græcæ orõnis adeo ꝓsequemur. ut ne minimũ qdeꝫ ꝓtermittere uideãur: qđ. s. sine ablona: & barbara illa: gulielmi iterpretis locucione: quæqꝫ græca latine aliquo pacto exprimi possint. Hãc. n. cũ in his oĩbus. Theophrasti libris probemus: tũ maxĩe in his sex: quos de generatiõe siue de causis plantaꝝ addidit per cõmodam ducimus. Quippe cũ rerũ ratiões naturaliũ dilucide potius traduci q̃ eleganter desiderẽt. Sæpe nãqꝫ ratões rerũ elegãs latina peruertit traductio. Præsertim eas quas peripateticoꝝ ille equabilis eruditus: seuerus minusqꝫ benignus sermo exponit. Sed forsitã non solũ prædixisse uerũ ẽt deũ aliquẽ inuocasse par est. Nam si insecandis quibusdã radiculis deos præcari necessariuꝫ creditur: nõ in interprætãdis omnibus plantarum generibus: hoc idẽ facere longe magis conueniat. Igitur diuinum implorandum auxilium est. Sed quem potissimum deum uocemus: an nos saluanum: non pana nõ cererem: non dryades: non faunos: non eiusmodi aliquem: sed quem uera religio deum: aut iam habet aut post nescio quot annos habebit: ita hercle ac decet ipsũ sanctissimum patrem inuocemus: quem uniuersa iam europa: ob eius integerrimã uitam innumeraqꝫ erga omnes beneficia: diuum appellat: deumqꝫ proculdubio post appellabit: cũ ĩmortaliũ petet collegiuꝫ. Ergo tu diue. Nicolae nanqꝫ deus iam mihi es: ad sis obsecro: & fructum non nullum noster hic labor pariat hominibus facias:

THEOPHRASTI DE HISTORIA PLANTARVM LIBER PRIMVS PER THEODORVM GAZAM IN LATINVM EX GRAECO SERMONE VERSVS.

Lantaꝝ differẽtias reliquamqꝫ naturã ex ꝑtibꝫ affectiõibꝫ generationibꝫ uitaqꝫ peterẽ oportet: mores. n. & actiões queadmõꝫ aĩaliũ gñs minĩe plãtæ sortiunt̃. Sẽt ãt quæ ꝑgñatiõeꝫ affectiõeꝫ uitãqꝫ sumi debeant patentiora cognituqꝫ faciliora. Quæ uero per partes noscãtur necesse est: uarietatesutiqꝫ plures haberẽ uidemus Hoc. n. ipsum primo nõ satis constat: quæ partes quæqꝫ nõ partes debeant appellari. Sed nõ nullã cõtrouersiã recipit: ꝑtes. n. qm̃ suæ naturæ rõe cõsistãt: ꝑpetuo durare uidẽtur: aut simplici absolutaqꝫ rõne: aut postq̃ cõfectæ fuere: uel scilicet aĩalium partes quæ postea cõcrescũt: nisi qđ morbo: aut senecta aut lesiõe ꝑdatur: at in plãtis nõ nulla ita se habẽt ut annua dũtaxat potiat̃ natura ut flos muscus foliũ fructus deniqꝫ oĩa quæ ante fructus aut una cũ fructibus ꝓueniant quin etiam germen ipsũ. Quippe cum arbores

anuatim

DSI

annuatiꝫ incremētuꝫ tā partibus supernis q̄ circa radices semper capessant. Quamobrem siquis partes hæc esse asserat: cum partium multitudinem incertam: tum partem nunquam eandem esse sequetur. Sin autem partes esse negauerit; continget protinus: ut ea partes minime sint quibus plantæ perfectæ redduntur: talesq; eē spectant̄. Quippe oēs cū germinant uirēt fructum gerunt pulchriores: atq; perfectiores: & sīt: & esse uident̄. Hæ fere sīt in his ambiguitates. Sed forsitan non oīa neq; in cæteris: neq; in his: quæ ad generationem pertinent: pari ratione querere decet. Eaq; ipsa singulis ānis oriunda minime in partium genere collocanda sūt; ut fructus. Nec.n. fœtus partes animantium eē possunt. Sin autē clementia temporis plantæ aspectu pulcherrimæ reddantur: at pulchritudo nullo ipsa indicio ē. Nam & animal a dum uteꝝ gerunt: pleniora: pulchrioraq; reddunt̄. Pleraq; ēt partes q; annis amittunt: ut cerui cornua. Aues nidificātes pēnas. Quadrupedes pilos. Quapp haud temere factitatū dixerim præsertim cū is affectus p similis sit foliorꝫ iacturæ. Parimō de his q̄ ad gn̄ationeꝫ attinent disserēduꝫ est. Quippe cū ēt in animantium gn̄e: quædā simul nascant̄: quædā tanq̄ naturæ aliena secernantur. Germinatio q̄ꝫ non secus esse uidet̄. Et.n. gn̄ratio ipsa generationis perfectæ gratia est: ad summam quemadmodum diximus: non omnia similiter: atque in animantibus accipi debent. Quaobreꝫ numerus quoque incertus est. Nam uis undique germinandi habetur quoniam & undique animatum est. Hæc ita opinari non tantum rei præsentis: uerum & futuræ gratia conuenit. Et eim quæ assimulari nequeant assimulare contendere: superuacuum certe ac recusandum: ne uel propriam ipsam rei speculationem amittamus. Plantarum uero historia: ut simpliciter dixerim: aut per partes externas: totamque formam: aut per internas haberi potest. Vt etiam in animalium genere partes abditæ e dissectionibus patent. Sed capere in his ipsis oportet: quæ in omnibus insint: eadem quæque propria cuiusque generis sint: Atque etiam quæ in his habētur similia. Proprium inquam folium: radicem: corticem. Nec illud latere nos decet. Sed quid proportione intelligi debeat: ut in animalium genere ad ea scilicet redigendo: quæ quam simillima manifestissima: perfectissimaque continentur. Ad summam omnia quæ in plantarum genere spectantur: similitudo petenda ex his est: quæ in animalibus insunt: quoad fieri possit. Igitur hæc ita determinare libeat. Partium uero differentiæ: ut formula rem complectar: tribus fere in rebus consistunt. Aut enim in eo quod quædam habent: quædam non habent: ut folia: & fructus. Aut qd̄ non similia: neque paria habent. Aut tertio quod non similiter habent. Horum dissimilitudo figura. Colore. Spissitate. Raritate. Asperitate. Leuitate. Reliquas affectionibus enotescit. Ad hæc omnibus differentiis saporum disparitas auteꝫ in excessu: Atq; defectu est: multitudinis magnitudinisue q̄q̄: ut pingui minerua dicat̄ & illa oīa excessu defectuq; distinguunt̄

Nam plus minusq; non nisi excessus: defectusq; sunt. Non similiter uero positu constat exempli gratia: quod fructus quædam sub foliis: quædã sup folia gerunt. Ipsarumq; arborum: aliæ cacumine ferunt. Aliæ nonnullæ latere etiam caudice ut morus ægyptia: & quæ fructum pariunt sub terra: ut arachidna: & quod iungum ægyptii uocãt: item siquædã pediculũ habeãt: Quædam careãt. Hoc idem uel de floribus dici decet. Quippe cum alii circa fructum ipsum nascantur: alii secus. ad sũmam positionis ratio ĩ his & foliis & germinibus accipi debet. Ordine præterea non nulla differre uidentur. Quibusdã.n. rami incõditi ut robori. Quibusdã ordinati: ut abieti utrinq; miro ordine inuicẽ respondẽt. Quibusdã ẽt rami prægrãdes ordinati paresque numero ut trinodibus. Quas ob causas differentias rebus his capi oportet qbus uel tota forma in singulis perfici potest. De partibus aũt ipsis sigillatim iã referre conandum: si prius eas numero persecuti fuerimus. Partes primæ maxime: cõmunesq; plurimorum radix: caulis: ramus: surculus. Quibus ueluti ptibus quispiã diuidere potest: quẽadmodum in animalium genere. est enim quodque eorum dissimile: atq; his omnibus tota cõficiantur necesse est. Radix est id quo alimentum attrahitur. Caulis inquod alimentum defertur. Caulem.n. appello: quod supra terram: simplex assurgit. Id.n. commune pariter annuis: atque perpetuis est. Quod in arborum genere caudicem uocitare solemus. Rami qui a caule fissi multiplices spargũtur: quos non nulli nodos appellant. Surculus quod ex his indiuiduum: simplexque oritur. Quale præcipue germẽ annotinũ appareat. Sed hæc potius arborum gñi conueniunt. Caulis uero: ut dictum est: communior quidem habetur. Sed nec ipsum quidem omnia habere uidentur: ut ex herbaceis quædam habet: sed non perpetuum: sed annuum tantum: ceu quæ diuturnis radicibus uiuũt. Intotum planta res uaria est: atque multiplex inque uniuersum de ea referre difficile. Iudicium uero quod nihil penitus est: quod commune accipi possit cunctis plantis conueniens: ut animalibus: os: uẽter: & alia proportione eadem: alia quodam alio mõ. Neq;.n. radicẽ: neq; caulẽ: neq; ramum. neq; germẽ: neq; foliũ: neq; florẽ: neq; fructũ: plãtæ omnes habere uidẽtur. Cortex rursus: aut medulla: aut neruus: aut uena: minime oĩbus inest. Vt in fũgorum ac tuberum genere patet. Quibus rebus hisq; similibus natura utiq; plãtarum cõsistit. Sed hæc ut iã dictũ ẽ arborum pcipue sũt: hisq; cõueniẽtius hæc accomodetur ptitio. Ad quas uel reliqua redigi par est. Cæteras pterea oẽs formas hæc ppe exprimũt: atq; declarãt. Distãt.n. eorum multitudine paucitate: spissitate: raritate: itẽ eo qd siplicia pdeunt: uel in plura scindũtur. Reliquisq; similib; ptium aũt quas retulimus: nulla ex pticulis similib; cõstat. Similibus inquam particulis: quod ex eisdem pars qualibet radicis: aut caudicis constat. Sed quod acceptius: caudex nullo pacto uocetur: sed pars caudicis. Quemadmodum etiã in aĩalium mẽbris. Nã pars quæq; tibiæ: aut cubiti ex eisdẽ cõstat: uerum nõ his: quæ eodẽ uocabulo cognominẽtur: ut caro ut os

Sed nomina illa carent: ut etiam quodque uniformium instrumentorum. Eiusmodi. n. omnium particulæ nomine carent: quamquam multiformium particulæ nomine suo noscuntur: ut pedis: manus: capitis: digitus: nasus: oculus. Hæ fere partes plantaru3 maximæ habentur. Sed sunt ēt aliæ quibus hæ constat: cortex lignū & matrix ubi. s. eē potest. Quæ quidē oēs particulis constāt similibus: quæq; priores hisce habent: quibusq; istæ consumantur: ut humor: neruus: uena: caro. Hæc. n. principia sunt: nisi uires elementoꝝ dixeris. Sed ille tamen cōmunes reꝝ oīum habent. Essētia itaq; naturaq; uniuersa plantarum his in rebus consistit. Quædā uero quasi annuæ partes accedūnt: quæ partui fructuum accomodantur: ut folium flos pediculus: idest quo folium dependet. Ad hæc capriolus: muscus: ubi. s. esse potest: super oīa semē fructus. Est aūt fructus: quod carne & semine cōstat. Sunt præterea q̄busdam ꝑpria quædam: ut rubori: galla: uiti capriolus. Arbores persequi hunc in mō3 possumus. Annuis uero q̄q; annua gigni constat. Nā ad fructū usq; natura eoꝝ tm̄ se ampliat. Quæ suo uno fructificent anno. Quæq; biennio durent: ut apium: & alia quædam. Quæq; plus temporis obtineant: his omnibus caulis q̄3 pro ratione conueniet. Cū. n. semen parturiunt: caulem tum emittunt: ut pote quæ non nisi causa seminis caulem promant: hæc ita discerni placet. Partes autem nouissimæ dictas: quid quæq; sit nota reddere subsignationis conandū iam est. Humor itaq; patet: quem nonnulli simpliciter liquorem in cunctis appellant. Quēadmodum etiam menestor quidam: in cæteris absq; nomine capiunt in quibusdam uero liquorem: inq; aliis lacrimam uocant. Neruus ac uenæ per se nomine carent. Quadam uero similitudine nomina partium animalium consortiuntur. Quin & aliis quoque differentiis hæc fortasse inter se distēt atq; in totum genus uniuersum plantarum differat. Est. n. uariu3 atq; multiplex: ut proposuimus. Sed quoniam notis ignota persequamur oporteat nota quæ sint grandiora patentioraq; sensui offerantur. Hinc proculdubio de his primum prout rexerint: dicendum est. Reliqua. n. ad hæc ipsa redigere habebimus quantum & ad usq;: quoq; modo similitudinem singula contingere uideantur. Cu3 uero partes sumpserimus: differētias protinus eaꝝ adiiciendū. Ita. n. simul & natura euidens & tota gn̄eꝝ differentia cōspicua fuerit. Maximaꝝ itaq; partium differentia pene dicta est: uidelicet Radicis: caulis: reliquaꝝq;. Vires. n. cuiusq;: q̄rūq; reꝝ gr̄a quæq; sint: postea dicemus. Illa. n. quibus tam & quam cætera constent: explicare prius oportet: sumpto a primis initio. Sunt prima humor: atque calor. Omnes enim plantæ humorem: caloremque sibi insitum quemdam possident: sicut etiam animalia: quæ cum deficere incepere: senecta: diminutioque consequitur. Cumque penitus defecere: exiccatio: morsque occupat. In primis igitur illis humor nomine caret. Sed in quibusdam. Vt dictum est. Nuncupantur hoc idem. Vel in animalium genere percipere licet.

Solus enim humor habentium sanguineum certo nomine reddit. Quam obrem ad id priuationem ipsa decernimus: alia enim sanguineũ habere Alia carere fatemur. Est igitur ea pars: calorque illi connexus: Adsunt uero & alia genera ab internis diuersa: quæ ipsa quidam per se nomine carẽt Similitudine autem ex aĩalium partibus: appellationem sibi mutuant. Habẽt. n. quodãmodo neruũ: quod continuũ fissile prælongũq; est: sed insociatile: germinisq; infecundũ: & uenas habens. Venæ ipsæ cætera neruo similes: sed maiores: crassioresq; sunt: & ramulos humorẽq; habentes. Itẽ lignũ & caro. Alia. n. lignũ: alia carnẽ habent. Lignũ fissile est: Caro oĩbus dimẽsionibus diuidi põt. Quomodo terra quæq; ex terra constẽt. Vnde fit: ut inter neruũ: & uenã: ipsa media sit. Patet eius natura: cũ in cæteris: tũ in fructuũ cute. Cortex & matrix ꝑpriæ nuncupant: Sed ea q̃ reddere definitiõe debemus. Cortex ẽ ps ultima: & a subiecto corpe sepabilis. Matrix qđ ĩ medio ligni tertiũ a cortice continet: uelut medulla ĩ ossibus. Id non nulli cor: alii medullã appellãt. Partes tot pene nũero hñtur: q̃ꝝ posteriores ex prioribus cõstant. Lignũ ex neruo: & humore. Nõ nulla ẽt ex carne. Cũ. n. indurescunt: trãseunt ĩ lignũ: ut palma: ferula: qcq̃d lignescat quẽadmõ raphanoꝝ radices. Matrix ex carne & hũore. Cortex qdã ex tribus illis: ut roboris populi: piri. Ex qbus cortex: qdã ex humore & neruo: ut uitis. Folia uero ex hũore: & carne. Rursus ex his maxĩe & primæ illæ: quas enumerauimus partes cõponuntur. Non tñ omnes ex eisdem: neq; simili mõ: sed diuerso. Igitur expositis iã omnibus fere partibus: differrẽtias eaꝝ & arboꝝ: plantarumq; omniũ naturã nunc assignare tentandũ est. Sed cum doctrina euidẽtius tradi soleat cũ per species diuidimus: recte hũc in mõ agetur: ubicũq; fieri possit. Sũt itaq; prima & maxĩa: & a quib; omnia pene aut certe plurima cõtinẽtur: arbor: frutex suffrutex: herba: arbor ẽ q ab radice caudice sĩplici: ramosũ nodosũ surculosũ: aut facile dissolubile assurgat: ceu olea: ficus: uitis. Frutex ab radice: caudice mltiplici: ramosũq; se attollit: ut rub; paliurus Hærba quod ab radice foliatũ: sine caudice proueniat semẽq; caule ferat: ut frumẽta & olera. Sed definitiones ita accipi: ꝓbariq; debẽt: ut notis ac lineamẽtis qbusdam quasi in uniuersũ a nobis subsignẽtur: &. n. discrepare nõ nulla suapte naturæ fortasse appareãt. Quædã ẽt ob culturã diuersa effici: atq; a sua natura discedere ut malua in altũ se attollẽs: atque in arborem transiens. Quippe ita fit: neque tempore longo: sed mensibus senis: aut septenis: ita ut longitudine crassitudineque instar hastæ possit grandescere. Quapropter commodæ ad usum baculi uenit. Tempore uero longiore exacto proratione magisque incrementa capessit. Simili modo & bæta: Nã ea quoque ampliorem magnitudinem capit. Sed longe magis amerina palurius ut procuidubio arbores hæc efficiantur: quanquam frutices sint. At myrtus nisi sæpius purgetur: in fruticẽ transit. Quin & nux auellana: quæ quidem & fructum melliorem: copiosioremq; feret: si quis plures uirgas

reliquerit: scilicet: & quæ sua natura potius fruticosa sit. Neq; malus: neq; punica: neq; pyrus: denique nulla quæ ab imis plantigera sit: caudice uno eē appareat. Sed cultura cæteris abscissis: utiq; tales redduntur. Nō nullas ēt caudice diffusas: multiplici: causa exilitatis relinquimus. Vt punicam. Vt malum. Oleas quoque & ficos multifidas dimittere assolent. Quin etiam magnitudine: paruitateq; omnino diuidenda nonnulla quispiam fortasse censuerint. Quædam etiā robore: imbecillitateq;: & diuturnitate: ac temporis breuitate. Quippe cū uirgultorum: olerum q; non nulla caudice uno consistant: & arboris quasi naturā adipisci spectentur. Vt radix: ut ruta. Quàobrem eiusmodi olera: nonnulli oleri arbores uocant: & quidem oīa olerum genera certe: aut plurima cum permanserint q̄si ramos quosdā capessant: totaq; in arboris figuram mutant̄: diu tñ durare nequeunt. Quas obres quenadmodum diximus non exquisita artaq; ratione. Sed potius nota quadam subsignandi: & formula definitiones accipi debent. Nam & diuisiones modo simili capiendæ sunt: ut urbanaꝝ: siluestrium: fructiferarum: steriliū: floriferaꝝ: flore carentiū: perpetuo uirentium: folia deperdētium. Siluestres. n. atq; urbanæ: cultura potius esse uidentur. Nam omnē plantam: & siluestrē: & urbanā effici posse hippon auctor est. s. cultū adeptā: aut uon adeptā. Steriles item: & fructiferæ: & floriferæ: & floris excrtes ob loca cælumq; ambiens: redduntur eodēmodo perpetuo uirētes: & folia deperdentes. Et. n. circa agꝛ elephantium: neq; uitibus: neq; ficis: folia decidere aiunt. Verum tamen eisdem rebus cūcta amplecti conuenit. Est. n. q̄ł naturæ cōmune pariter arboribus: fruticibus suffruticibus: herbisque quoꝝ etiā causas: cum referre placuerit: de omnibus communi docere ratione oportet. Omissa penitus singulorum determinatione. Nam causas quoq; co mmunes oīu; esse ratio est. Quin etia; naturalis quædā differētia protinus in siluestrium: urbanorumq; genere nobis se offert. Si quidē alia uiuere nequeant absq; cultura: ceu illa: quæ coli solent. Alia cultū nullu; patiant̄: s; deteriora reddāt̄: ut abies: pinaster: uel lastrus ad sū ma; q̄ loca frigida: niuosaq; adamāt: pimō ī fructicū: herbaꝝq; gñe: capparis: lupinū urbanū āt: & siluestre uocitare debēus: redigēdo tū ad p̄dicta illa: tū uł maxīe ad id q; oīu; urbanissimū ēe cōstat: hō āt aut solus: aut maxīe cīu; urbana species ē. Formis q̄; ī ipis dīræ totoꝝ: atq; ptiū patēt: ceu magnitudo: p̄uitas: duricia: molicia: leuitas: aspitas: corticis: folioꝝ: reliquoꝝq;: denique pulchritudo: & deformitas q̄dā: itē bonitas: & prauitas fructuū: qppe cū plura siluestres fere uideāt̄: ut piraster: & oleaster: urbanæ āt meliora succos q̄; ipos dulciores: suauiores uti q; ī totū dixerī tēpatiores p̄stent. Igit̄ hæ nīles q̄dā: ut dictū ē: dīrtiæ sᵗ ac lōge magis steriliū: fructiferaꝝ: folia dep̄dētiū: p̄petuo uirētiū: q̄ p̄ali i huiusmōi sit: oīu uero sēp oēsq; dīræ: p locis accipi debēt: qppe cū alirer forsitā capi neqant: tales āt dīrtiæ gñralē q̄dā facere distinctionē posse uident̄: ut terestriū: atq; aq̄tilium sicuti ī aīaliū gñe.

tius: ut roboris. Quædam ueluti nodosæ uillosæq; ceu oleæ. Quod exin de euenit: quia breues ac tenues illas permultas: atq; promiscuas mittunt. Nam & si omnibus paruæ e grandibus exeunt: tñ nõ omnibus eodẽ mõ cõgestæ: frequẽtesq;. Sunt item aliæ radicibus altis: ut robur. Aliæ sũmæ adherentibus terræ: ut olea punica: malus: cupressus: item aliis recte æqualesque: aliis obliquæ: in æqualesq;. Id. n. nõ solũ loci ratione euenit: quod scilicet & recto tramite ꝑgredi nõ possunt: sed ẽt naturæ ipsius ꝓprium est: ut ĩ lauro & olea liquet. Fico: cæterisque huiusmodi radix obliqua proterea est quod expedita faculiq; semita carent. medulla omnibus inest sicuti caudicibus: & ramis qui certe non absque ratione sua testantur principia. Ite3 quædam prolis sursum uersus procreandæ: uim obtinent: ut uitis: ut punicæ. Quædam nullã penitus proferre sobolem possunt: ut abietes: cupressi pini suffruticum quoq;: reliquorũq;: has easdem differentias assignare licet: nisi quid radice penitus careat: ut tuber: fungus: cranium. Nam aliis radix numerosa: ut tritico: ordeo: tiphæ: omnibusq; huiusmodi esse similitudine quadam concernũtur: aliis paucæ: ut leguminibus. Oleru3 quoque maior fere pars radice coheret singulari: ut brasica: beta: apium: rumex. Sed non nulla propagines magnas subgerent: ut apium: beta. Quæ qde3 corporis sui ratione altius quã arbores sane radicantur. Sunt aliis carnosæ: ut raphano. Rapæ: aro: croco: aliis lignosæ: ut erucæ. Ocimo: & siluestrib9 magna ex parte quibus non protinus plures: & fissæ exeant: sicut tritico: ordeo: & ei quam specialiter herbam appellamus Hæc enim in annuorum herbarum que genere differentia radicum: ut aliæ protinus multiplices. atque æquales præscindantur: aliæ simplices promãtur: aut binæ scilicet quæ maxime constant. Nam aliæ pleræq; ex iis proueniunt: ad summã radicum differẽtiæ: in olerum genere: atque materia humili complures accipi possũt. Sũt enim aliæ lignosæ: ut ocimi: aliæ carnosæ: ut betæ multoq; magis: ari. Hastulæ regiæ: croci. Quædã quasi ex carne: & cortice cõstant: ut raphanorũ Rapoꝝ: aliæ geniculatæ ceu harundinũ graminu3: & quicqd harundinc siũ Quæ quidẽ solæ uel maxime iis quæ sup terrã emineãt similes formari cernũtur. Et. n. tãq̃ harũdines fibris innixe corradicant̃: aliæ tũicis mľtiplicib9 corticosæq; poriguntur: ut scillæ: bulbi: atq; ẽt cepe iisq; similiũ: semp. n. bis aliqd circa eximi põt. Quæ qdẽ oĩa duplex q̃dam mõ genus radicis exhibere uidẽt̃. Nõnullis hoc idẽ de oĩbus capitatis: terraq; cõditis: placet. Hñt ei3 carnosã illã: & corticosã ut scilla & eas q̃ ex illa ꝓueniũt. Nõ. n. crassitudine tenuitatẽq; tñ discrepat: sicut oleꝝ: arboꝝq;: s3 ẽt gñs diuersũ hr̃e uidẽtur. Euidẽtissĩa gladidi ẽ: atq; ari: qppe cũ altera crassa: leuis carnosa altera tenuis atq; neruosa sit. Quamobrem dubitauerit sane quispiam an iter radices hæc poni debeant. Etenim: quod subter telluri coheret: radix esse ap appareat. Quod uero cæteris ediuerso promitur nihil obtinere radicis dixeris. Radix. n. parte postrema tenuior est: inque acutius assidue tendit.

Radix

Radix uero scillarũ. Bulborũ. Radix scillarũ cepaꝝ: & bulborũ atrorũq; e contrario crescit. Item cætere radiculas de suo latere mittunt. Scillarũ uero & item ceparum: nihil penitus mittunt. In totum quæ de capite ꝑ mediũ pẽdẽt radices esse uident atq; coalescũt. Pars uõ illa extuberãs ad cyme: aut fructus modũ: cõsistit. S3 cũ nã coꝝ plus esse: q̃ radix debeat: id circo oriri ambiguitas põt: qppe cũ totũ illud radicẽ eẽ asseuerasse haud q̃q̃ recte dictũ itelligatur. Radix. n. bulbi: & gethyi: caule oĩo carebit: & i totu cia: q̃ natura sub terrã distẽdi uoluit: caulis nimiꝝ exptẽ sortient nã3: si totũ radice cõsumnari placuerit. Acp̃ide tuber: q̃ nõnulli achiũ uocãt: & uĩgũ uipũ: & qc qd sub terrã alid latitat: radices ꝓculdubio erũt. Quoꝝ nullũ forma cõstat radicis. Hæc. n. nãæ uiribus nõ locis discerni oportet. S3 forte recte id qde3 dicit: illud tñ radix nihilominus ẽ. S3 illa q̃3 radicis differẽtia reddi deb: ut alia tãta. Alia talis fit. Alteraq; alimtũ ab altera capessat. Quãq̃: & ip̃e: & eaꝝ carnosæ illæ alimtũ sibi attrahere uidẽt. Aroꝝ itaq; radices rustici alũt ante q̃ germia edere inceperint: reddũtq; ampliores: dũ germinãdi impetu3 cohibent. Omniũ. n. eiusmodi nã3 deorsum uersus potius uergere: manifestũ est. Caules. n. atq; intotũ ptes supne: breues: ibecillesq; sunt. Inferæ aũt: grandes: frequentes: ualide. Nec solũ i prædictis: ueꝝ ẽt in arundine gramine: deniq; oibus: quæ harundinosa iisq; similia sint: quæq; ferulacea. Hoꝝ q̃3 radices grandes: atq; carnosæ. Pleraq; ẽt herbaceoꝝ radicibus eiusmodi continent: ut aspalax crocũ: qdq; perdiciu3 uocitat: qd perdices se ad id uoluteat: terramq; suffodiant. Parimõ q̃ egyptii uulgum appellant. Et. n. folia eius ampla: & germen pusillũ. Sed radix lõga: & in mõu3 fructus & cibo idonea. Colligunt id cũ amnis effusus fuerit: eoq; decrumaras exornant. Euidentissimam: & maximam præ cæteris differentiam laserpiciu3 obtinet: & quæ magydaris nominata est. Harum. n. utriq; omnibusq; huiusmodi natura radicibus potius constare tota uidetur. Igitur hec ita sumdum est. Quæda3 autem ex radicibus plures differẽtias præter prædictas: sortiri appareant: ceu arachidne radix: eiusq; quod simile est araco. Ambe nanq; fructum nõ minorẽ superno afferũt. Pars ipsa carnosa radicẽ simplicem: crassum: altius infigendam mittit. Cæteras uero quibus insidet fructus: tenues: ac summo cespite coherẽtes agit. Loca arenosa potissimum amant. Neutrum folia gerit: neq; foliis quicq̃ simile s3 quasi binoꝝ fructuum partibus interse oppositis: fecunda potius extant. Quod mirum profecto est. Naturæ uiresq; plantarum tot differentiis uariant. Radices omnium priusq̃ partes supernæ augescunt. Nulla tñ subire altius põt: quam solis calor attingat. Calor. n. est: qui uim habet gignendi. Cæteꝝ uel natura humi ad radicis altitudinem: longe quæ magis ad longitudinem plurimum conferre uidetur: si leuis: rara: transmeatuq; facilis sit. Nam in eiusmodi locis ulterius producitur: & maiora incrementa sequuntur. Constat id maxime in genere urbanissimorum. Hæc. n. si aquæ copiam habent inq̃

tū3 libeat ꝓgredi possūt. Præserti si locus ianis sit: nec aliqd obstet: ceu pute us: aut aliqs aquæ ductus queadmō3 in lycio platanus: apud aquæ ductū: noue.la a. nuc circiter tria ad trigita cubita misit: cū simul: & copiā alimēti & loci liberale spatiū adepta fuisset. Ficū: ut ita loquar: lōgissimā radicem habere putaueris. Ad sū nāq; quæ raro corpoř sint: rectāq; agāt radicē lōgius mittūt: & nouæ si ad uigorē ætatis suæ puenerint: magis q̄ ueteres: lōgitu dine: altitudie3q; radicis fulciēř. Quippe cū ēt radices una cū reliquo corpo re diminui soleāt. Succi pariter oīu3 radicū in suauiores q̄ fructus sui habē tur. Quarūdā ēt penitus fere in suaues. Quāobrē sūt quæ radicē sortiātur amarā q̄ fructus ipsa prædulces pariāt. Medicatæ n̄ nullæ odoratæ alie ceu iridis. Natura uisq; peculiaris radicis fico idice. Illa. n. a generibus mittitur quatenus se fico parēti cōiunxerit tellurīq; tute inherescit. Fit itaq; circū ar bore3 frequēs radicū concursus: q̄ caudicē neq̄quā atigit: sed ab eo paulo di stat huic simile: uel pocius quodāmō mirabilius: si quid ex foliis radicē di mittat: qualē circa opuntē herbulā eē quādā enarrāt: cui datū est: ut & mā di suauitate possit. Quod. n. lupinis inspicitur minus miꝶ: ut si sub alta se rātur materia radices obsistētes sūmū uersus terræ perscindāt: ualēterq; ger mina edant. Radicū differētias iis cōspicari ipsis debemus. Arboꝶ aūt uel tales differētiæ capi possunt. Sunt. n. alie nodosæ. Alie enodes: tā nā q̄ loco plus minusue. Encoles inquā: nō ut nodo oīo careant. Talis. n. arbor nulla esse uidetur. Sed si quid eiusmōi sit: locū inter alia obtinet: ceu iuncus. Ti pha gladiolus. Ad sūmā siquid inter palustria sit. Sed ita enodes accipi uolo ut nodos paucos: naturæ ordine habeāt: qualis: sambucus: laurus: ficus deniq; omnia: quibus cortex leuis: quæ ue cōcauo: & laxo corpore surgunt. Nodosa olea: pinaster: oleaster. Hoꝶ alia ī umbrosis: & a uento silētibus: & dilutis locis. Alia in apricis: & hibernis: & gelidis: & macris: & aridis. Na3 inter eas: quæ genus idē sortiūtur. Quædā minus nodosæ. Ad sūmā mon tanæ campestribus: & siccæ palustribus nodosiores. Item ratione satus: & eni3 crebræ enodes: atq; procere. Raræ nodatiores cōtortioresq; assurgūt: fit eni3 ut alteræ sint in umbrosis. Alteræ in apricis. Mares quoq; fœminis no dosiores: ubi sexus haberi uterq; pōt: ut cupressus abies: ostryis cornus. Ge nus eni3 quoddā cornū fœminā uocāt. Siluestres nodosiores urbanis: tam simpliciter: q̄ quæ sub eodem genere statuūtur: ut oleaster olea. caprificus fico. Pirus pirastro. Hæ nāq; omnes nodosiores: oēs spissæ raris corpoř ma gna ex parte nodosiores. Mares. n. siluestresq; spissiores præter q̄: si qua ob nimiā spissitatē oīo enodis sit aut paucissimis nodis: ut buxus: ut celtis. Qui busdā nodi inordinati utiq; forte euenit. Quibꝫdā ordinati tā inter uallo: q̄ numero ut retullimus: obid eas egregias uocāt. Quibꝫdam. n. paritas fere undiq; seruař. Quibꝫdā assidue grādius: quod crassiori adiacet parti: id ꝓ rōe quod in oleastris: & harūdinibus ꝓcipue patet. Geniculum. n. ueluti nodus est. Quidā inuicē respōdēt: ut oleastroꝶ. Quidā promiscui: ut quæ sors

tulit: extāt. Sunt quædā binis: q̄daꝫ ternis: quædā pluribus nodis. Nō nullæ quinis: abiens recti: & nodi: & rami quodāmō ifixi cæteris aūt minime. Qui ob rē abies ualidissima est: malo ꝓfecto nodi peculiares: faciebus. n. beluaꝝ similes extāt: unus ꝑgrādis. Alii circa eū parui cōplures: nodoruꝫ alii ceci alii fecundi. Cæcos appello q̄bus nullū germē enasci pōt. Qui non solū natura: sed ēt lexiōe fieri solēt: cū pars arboris ictu aliq̄ disiecta: ad uulnus cōsolidādū enitēs: oris undiq̧ plagæ circumactis callo: cicatriceq̧ tumu erit crassioribus ramis: id potissimū euenit nōnunq̄ ēt caudicib̄. Ad sūmā quācūq̧ partē caudicis: aut rami incideris: uel disieceris: nodus ibidē nascitur: tāq̄ si q̧ unū ē dirimēs: alteꝝ principiū facias: siue ob eā ipaꝫ lesionē siue ob aliā caꝫ: ictus. n. nāꝫ cōtrarius ē. Ramuli oīuꝫ nodosiores sēp uidentur: qr minimi on iis iternodiū iteriacet: q̄admōꝫ ficulnei: q nup ꝓuenerit: tactu aspimi sī: & uitis palmitū sūmitates: ut. n. modus in cæteris: ita gēma i uite: & geniculū i arūdine: q̄busdā ueluti cradæ gignunī: ceu ulmo robori: & p̄cipue platano: q̄ sii aspe is aridis: uētosisq̧ locis stent: ita cīo fiat necesse ē. Deniq̧ q ꝓximus terræ: & q̄ iuxta caudicis caput cōcreuerit: hic senescēs crassior reddiī. Nōnullæ gōgros a q̄busdā uocatos hn̄t: uel q̧ ꝓ arboris nā respōdeat: ut olea: q̄ppe cū nomē id maxime oleæ conueniat: eoq̧ morbo plusq̄ cæteræ: laborare uideaī: ꝑmnū id nōnulli appellāt: alii crotonā. Alii alio nomine utūī. Rectis unis cripibus minusq̧ abimis plātigeris: id haud nullo pacto: aut minus accidere solet. Olea: & oleaster: uł caudicū cōcauitates peculiarē i mōꝫ hēre uideri. Sunt igiī aliæ ad lōgitudinē tm̄ aptæ potissimo augeri: ut abies: palma cupressus: adsūmaꝫ q̄ simplici assurgūt caudice: q̄q̧ haud mł'tis radicib̄: neq̧ ramis freq̄ntib̄ patēt: Aliæ ꝓ sua natura his ipsis resīdent: tā lōgitudine q̄ ꝓfunditate. Nōnullæ illico inra mos sꝑguntī: ceu malus: q̄dā ramosæ mo ēq̧ supiorē grādiorē gestātes: ut punica: ueꝝ tn̄ ad singula: & locus: & alimtū: & cultus: plurimū ualet idi tiū: q̧ ædē: si crebre serantī: excelsæ: graciles q̧ redde tī. Si raræ: breuiores: atq̧ crassiores: & si cōfestiꝫ ramos succidas: purgesq̧: excelsæ: ut uitis: Si relinquas: breues assurgēt: q̄n ēt illud fidē satis p̄stare pōt: oleꝝ. n. nō nulla arboris figurā capessūt: ceu malua: betaq̧: ut dictū iā ē: oīa locis suis meli us augescūt: nā & iter ea q̄ genus idē sortiunī: q̄ suis i locis manēt: enodiora ampliora: pulchrioraq̧ extāt: ut abies macedonica p̄stātior: q̄ pnasie: cæteræq̧ spectaī: q̄ qđ oīa atq̧ in totū si uestris materies pulchrior: & cōmodior: & copiosior pte mōtis aq̄lonia: q̄ meredi ana enasciī: aliæ iteꝫ ꝑpetuo uirēt: aliæ foliis deciduis sī uirēt ex urbanis ꝑpetuo olea: palma: laurus: myrtus: pini genus q̄ddā: cupssus: ex siluestrib̄ abies pinaster: iunipus: smilax thuia: & ea q̄ archades phellodryn appellāt: tilia cedrus picea: mirrica buxus: illex aq̄folia. Celastrus: philica: acuta: spina: apharca: q̄ mōte olympo ꝓueniūt potulaca: arbutus: terebintus: laurus: potulaca atq̧ unedo folia iferiora dimittūt. Cacuminib̄ ꝑpetuo uirent: ramisq̧ assidue ꝑ postero

gignunt. Hæc in arbo℞ genere: fruticũ aũt hedera. Rubus: harundo rhã-
nos cedrula. Est.n. qddã pusillũ: qđ nũq̃ arborescit. Suffruticũ: herba℞ꝗ
ruta: brassica: rosa: uiola: abrotonuʒ: sansucũ: serpillus: origanũ: apiũ: eq̃
piuʒ papauer: & siluestriũ gña cõplura. Ex his q̃ʒ nõ nulla cacumie ꝑdurãt:
amissis reliquis: ut apiũ: equapiũ: origanũ. Nã & ruta affligit: atꝗ mutat.
Omnia uero tã in his q̃ in reliqs generib: q̃ coma ꝑpetua uirẽt: foliis angu-
stiorib sunt: & pinguedinẽ q̃daʒ: suauẽꝗ olentiã reddũt. Non nulla quanq̃
sua natura semp uiuere nequeãt: tñ ex loci causa folia nunq̃ dimittũt: ut di-
ctuʒ de his est: q̃ in agro elephantino: memphiꝗ ꝓueniũt. At qui inferius
ea parte: quã delta: atriquetra figura uocitãt: pa℞ itercipit tẽporis: quin ꝑ-
petuo uireant. In creta insula: agro cortinẽsi: platanũ apud fontẽ quẽdã stat
asseuerãt: q̃ nunq̃ folia depdit. Iouẽ sub ea cũ europa cõcubuisse fabulant.
Quercus in agro turino ẽ: ubi sybaris ꝑspicua: quæ nũq̃ folia dimittit. Eaʒ
nõ una cũ aliis germinare aiunt: sed post ortũ caniculæ. Talẽ & in cypro esse
platanũ fert. Omnib autumno: & ꝑ autumnũ folia decidũt. Aliis tñ ocius
aliis tardius: ut q̃daʒ ẽt ab hyeme occupent. Folio℞ iactura nõ ita germina
tioni respõdet: ut quæ prius germiauerint: prius folia dimittãt. Sed nõ nul-
læ germinãt qdem ꝓmaturius: sed nihilo ante cæteras folia dimittũt. Qui-
nimo qbusdã tardiores inceptãt: ceu amygdala. Quædã serotinæ germine
esse solet: sed nihilo: ut ita dixerim: tardius q̃ cæteræ: folia depdunt: ut mo-
rus. Regio aũt solũꝗ madidũ plurimũ ad ꝑdurandũ cõferre uident. Quæ
eniʒ in siccis atꝗ in totũ tenuibus locis extãt: prius folia dimittũt: & ueteres
priui q̃ nouæ. Quædã & anteq̃ fructũ ꝑcoquãt: folia depdunt: ut serotinæ
fici: & piri silueitres illis quæ ꝑpetuo uirent occasus: ortusꝗ uicissim occur
runt. Nõ.n. semp eadẽ durãt: sed alia ꝓueniunt: alia exarescunt. Idꝗ circa
æstiuũ solstitiũ maxime factitari uidetur. An quibusdã ẽt post arcturi ortũ
aut secus: in aliqua regiõe fiat: cõsiderandũ reliquo. Folio℞ occasuʒ ita se
habet folia uero in cæteris oĩbus arboribus sibi ipsa similia sunt. Populi ãt
atꝗ hederæ: eiusꝗ qui croton uocat: dissimilia: figuraꝗ diuersa habentur.
Noua.n. orbiculant: ueterata in angulũ exeunt. Inꝗ id omniũ mutatio de
sinit. At hederet contra dum.n. noua est angulatiora folia gerit. Cũ aũt æ
tate prouecta fuerit: rotũda: nã ea quoꝗ apta est foliis immutari. Illud sane
peculiare: quod oleæ: tiliæ: ulmo populo euenire uidetur. Vertũt.n. par
tes supinas mox post solstitium æstiuũ: eoꝗ argumẽto rustici solstitiuʒ con
fectũ intelligũt. Omĩa folia parte prona supinaꝗ inter se distãt: ac cætero℞
pars supina uiridior: atꝗ leuior est. Neruulos.n. & uenas in pronis habẽt
sicut manus. Oleagino℞ uero pars ea ipsa candidior minusꝗ leuis. Hedera
quoꝗ frondes leuis parte supna hñt oĩa aut certe plurima: parte supina per
spicua pendẽt eaꝗ soli exponũtur: uertunturꝗ magna ex parte: solẽ uersuʒ
Quaꝓpter haud facile dixeris utra pras pocius ad ramulũ uergat. Quippe
cum resupinatio quidẽ partem proximiorẽ pronã reddat. Natura uero nõ

minus supinam uelle uideatur: præsertim cũ reflexus: solis causa: fiat. Facile id spectari in his põt: quæ crebra: ordinataq; sũt: quẽadmõ3 myrti: non nulli & alimentũ parti supinæ p pronã deferri exĩtimãt: quia madida sem p lanuginosaq; est. Sed nõ recte: id. n. absq; natura ppria: fortasse cõtigit: q nõ simili mõ alterantur. Alimentũ uero p uenas: aut neruos æque ambab deferť partibus. Ex altera. n. ad alterã deferri: nulla ratio ẽ: cũ meatus nõ habeat: neq; ima quæ subeat. Sed de alimẽto: quibus tandẽ ministrãtibus offeratur: altera disputatio esse debet: folia uero pluribus: ipa quoq;: differentiis: inter se distare uident. Quippe cũ arbo: aliis ampla sint: ut uiti fico platano. Aliis angusta: ut oleæ: punice: myrto. Aliis rara: ut pino: abieti: cedro. Aliis ueluti carnosa scilicet quia pulpa cõstãt: ut cupresso: myricæ: uallo. Et in fruticũ genere: cnioro: stipe. Et herba: semp uiue: polio quod cõtra uermiculos noxios: uestimẽtis interpositũ: ualet. Nã beta folia: aut brassica: earumue: quas rutulas uocãt: alio mõ carnosa sũt. Caro eni3 in latitudinẽ distendiť: nõ in rotunditatẽ crassať. Myrice inter frutices: foliũ carnosu3. Nõ nullis harundinacea: ut palmæ coici cæterisq; simil bus quæ ut in uniuersu3 loquar: foliis angularibus cõstant. Et. n. harũdo: gladiolus: butomus: cæteraq; palustria: foliis eiusmõi sunt. Cuncta aũt folia q i ex duob cõstare uidenť. Mediũq; ueluti carinã habeť: ũde & cæteris meatus medius amplus porrigať. Differũt ite3 figura. Alia. n. orbiculata: ut piri: alia ob longa: ut mali: alia in acutũ producta: & i angulũ depressa: ut hederæ cilitiæ. Ad hæc alia multifida: & quasi serrata: ut abietis: filicis: uitis quoq; aliquatenus fissa fici laciniata: & utita diserim: cruciformia. Nõ nulla insecta: ut ulmi: roboris: nucisq; auellanæ. Quædã cũ extremo: tũ lateribus sinuata cõsidũt: ut ilicis: roboris: smilacis: rubi: paliuri alio: pini quoq; laricis: abietis: atq; ẽt cedri: & cedriæ: extremitate purgẽtia. Quod spinas oĩo pro foliis habeat: nullum inter arbores est: quod nos quidẽ nouerimus: at i genere materiæ humilis spinæ pro foliis: acorne drypidi: acano: omniq; pene generi spinoso. His. n. oĩbus loco folii spina oritur. Quod siquis folia hæc esse negauerit: carere foliis ea omnino sequetur: ut quædã aculeata quidem sint: folium uero habeant nullũ: ceu asparagus. Rursus alia pediculo carent: ut scillæ: bulbi. Alia habent: & alia longum: ceu uitis hederæ. Alia breuem: ut quasi infixa cohereãt: ceu oleæ: nõ sicuti platani: & uitis propẽdentia: atq; tremula. Illud quoq; differentiam facit: quod nõ ex eisde3 partibus pendeãt: sed plurimis quidem ex germine: nõ nullis uõ ex ramo: robori ẽt ex caudice. Oleribus ex maiore parte: folia illico ab radice exeunt: ut cepe: alio intubo erratico. Ad hæc assulæ regiæ: scillæ: bulbo: isirinchio. Atq; in totum bulbosis quo: non solum: quod primum oriť: uerum etiam caulis omnino sine foliis est. Quorundam enim foliis iam perfectis: caulis conuenienter talis assurgit: ut lactucæ: ocimi: apii: & frumentorum simili modo: non nulla ex his caulem primo mitem: post hor

ridulum spinulis gerunt: ut lactuca: & cũcta folia spinosa reddũtur: atq ẽt magis infruticum genere: ut rubus paliurus: omniũ aũt pariter arboꝝ atq reliquoꝝ differẽtia publica. Quod alia multis foliis. Alia paucis cõstant & alia latis alia angustis: & alia ordinatis: ut myrtus: alia inordinatis utiq fortc inciderit: ut maior pene pars cæteraꝝ plantarum: peculiare in oleribus: ceu cepa gethyo: folioꝝ cõcauitas. Adsummã foliorũ discrimẽ: aut magnitudine: aut multitudine: aũt figura: aut latitudine: aut ãgustia: aut cauitate: aut asperitate: aut leuitate: aut ꝙ aculeis horrẽt: uel nõ: ad hæc depẽdẽtia uñ q̃ unde idest: ab radice: aut germine: aut caule: aut ramo. Quo. i. pediculo: aut sine ipso: cuius ẽt gñris cõplura spectãtur: fructiferaq non nulla fructũ foliis ĩterceptũ gerẽtia: ut laurus alexandrina: q̃ fructũ sup foliis gignit folioꝝ difas iã cõmunius diximus: hisq pene continent. Cõstãt autẽ foliorũ alia ex neruo: & cortice: & carne: ut fici: & uitis alia q̃i ex neruo tm̃: ut harũdinis: frumti hũor cõmunis oĩuȝ ẽ: oĩbus. n. in ẽ: tã his: q̃ reliquis annuis: ceu pediculo: flori: fructui: qcquid aliud ueniat: uel potius & his q̃ minus annua sĩ: nihil. n. ẽ qđ careat humore. Pediculoꝝ alii ex neruo cõstare tm̃ uident: ut harũdinis frumti: alii ex eisdẽ: qƀ caules. Floꝝ alii ex cortice & uena: & carne: alii ex carne tm̃: ut q ĩter lolia nascũt. Fructus q̃ȝ simili mõ alii. n. ex carne: & neruo: alii ex carne tm̃: nnonulli ẽt cute cõstãt. Hũor hos q̃ȝ oẽs co nitatur: ex carne: & neruo: ceu prunoꝝ: cucumeꝝ: ex humore: & cute: mori: punice. Alii secus distingunt: omniũ: ut sic dixerim: pars exterior: cortex: interior: caro. Quoꝝdã ẽt nucleus. Postremũ in ciƀ semẽ est: hoc humorẽ calorẽq in sitũ ĩ se hẽt: q cũ desierit: sem̃ infecudũ: sicuti uritũ ouũ relinqtur. Quoꝝdã sem̃ ꝓtinus post tegmen ambiẽs subest: ut palmæ nucis amygdalæ. Quiƀ ambientia plura utiq sĩ ceu palmæ: qbusdã caro & nucleus ĩteriacent: ut oleæ: pruni. Alioꝝq: alia siliquis ĩcludunt alia folliculis uestiunt: alia uasculis cõtinent. Quædã etiã nuda patẽt: in siliqs annua: ut legumina & siluestriũ pleraq. Quin & arboꝝ qdã: ceu siliq̃ q̃ ficũ ægyptiã q lã apellãt: & cercis & coloetis circa liparã: in foliculo ex annuis q̃dã ut triticũ: miliũ. Simili mõ uasculo ĩclusa: & nuda: ĩ uasculo: ut papauer: q̃q papaueri similia: nã sesamæ modus qdã peculiaris. Nudo semine oleꝝ pleraq: ut anetũ: coriannisũ: cuminũ seminaculus: pleraq alia. Arboꝝ nulla semine nudo: sȝ aut carne obducto: aut cute: aut crusta: ceu glans: & euboicũ: aut ligno: ceu amygdala: & nux. Nullũ in uasculo semẽ arboris est: nisi conũ uasculum dixeris: quod absolui de fructibus potest. Semina ipsa quibusdam protinus carnosa ceu illa: quæ nucum: & glandium genere comprehenduntur. Quibusdam caro in nucleo est: ceu oliuæ: lauro: & aliis: nõ desunt quibus in nucleo tantum: uel nucleacea: & quasi retorrida constent ceu cnico: & similibus: nec non & multis oleribus. Palmæ profecto euidentissima. Cauitatem enim nullam hæc habent: sed tota plena: atque persolida sunt. Tamen his quoque humor quidam calorque inest: ut dictum est.

Differunt præterea: quod alia congesta atq; promiscua: alia discreta: atque distantia: ut cucurbitate: cucumeris: & in arborum genere: fici mali. Qui & congestorum ipsorum: quædam putamine aliquo: aut tunica continentur: ut punicæ: mali: piri: uitis: fici. Quædam congesta: quidem: sed nullo inclusa: ut eorum: quæ spicam inter annua gerunt. Nisi quis spicam ipsam ambiens quoddam esse putauerit. Quod si ita sit: racemus quoque ita se habebit: & reliqua: quæ racemata eduntur. Qui æq; uniuersa ob fertilitatem: uirtutemq; soli prodeant. Quemadmodũ syriæ: aliisq; locis oleas fructificare affirmant. Quin ẽt illud pro differentia quadam accipi posse uidetur: quod alia uno pediculo singulariq; annexu congesta gignunt. ut de racemis: spicisque diximus. nullo ambiente communi tegmine prouenire. Alia secus. Nam unum quodq; semen: aut ambiens: seorsum acceptum: principium annexus proprium habere uidetur: ut acini: tum uuæ: tum punici. Item triticum. ordeum. Malorum: pirorumq;: ubi nam coniungãtur: comprehendanturq;: uelut membrana quadam: quam caro fructus obducit: minus perceperis: tamẽ uel eorum quodq; principium habet ꝓpriũ: & naturam distinctam. Sed punici idcirco euidẽtissima: quod expressius discernuntur. Nucleus. n. cuiq; adhæret. Nec quemadmodum ficuum in certa: præ nimio suo humore: conculcãtur. Hoc. n. inter se distant: quamquam utraq;: carne quadam: & eo quod carnem cum cæteris comprehẽdit: cõtinẽtur. Hæc. n. circa nucleum unum quẽq;: carnosum illum hñt humorem: granũ uero ficarium commune q̃ omnibus ẽ: sicuti & uinaceum: & quæ his similia. Sed eiusmodi differentias plures capere fortasse possumus: quarũ præcipuas: maximeq; naturales: haud ignorare oportet. Quæ autẽ pro saporibus: frigus: totisq; formis: accipi possint: omnibus ferme exp̃ertæ habentur: ut explanatione nulla indigeant: nisi tm̃ adusq; quod fructus figura nulla rectilienus: neq; angularis. Succorum uero alii uinosi: ceu uitis mori: myrti. Alii pingues: ut oleæ lauri: nucis: amigdalæ: pini: laricis: abietis. Alii dulces: ut fici palmæ roboris glãdis. Alii acres: ut origani: satureiæ: nasturcii. Sinapis: alii amari: ut apsynthi: fellis terræ. Odore præterea distant: ut anesi: cedrulæ. Quorumdam dilutos putaueris: ut prunorum alii accidi: ut punicorum: & quorumdam malorum. Sed omnes: qui uel huic generi cõtribuantur: uinosos putandum. Alii aliis generibus assignant quorum singulos: in libro de saporibus: persequemur: tam genera ipsa numero amplectentes: quam eorum inuicem differẽtias reddẽtes: quæq; uis cuiusq;: naturaq; sit. Arborũ quoq; ipsarum humor: uti retulimus: uariis generibus cõsumari uidetur. Alius. n. succo lacteo similis: ut fici: papaueris. Alius resinaceus: ut abietis: pini: omniumq; coniferarum. Alius aquosus: ut uitis: piri: mali:. Et in olerum genere cucumeris: cucurbitæ: lactucæ. Non nulli acrimoniam quãdam sortiũtur: ceu timi: satureiæ. Quidã etiam suauem olentiam præstant: ut apii: aneti finiculi: reliquorumq; simi

lium. Omnes: ut absolute loquar: pro natura cuiusq; arboris utiq; inuniuersum transigam: plantæ: propriam differentiam sibi sortiuntur. Quippe unum quodq; temperamentum quoddam: mixtionemq; obtinet peculiarem: quæ scilicet fructibus subiectis conueniat quorum pluribus: quædam similitudo innotescit: quãquã incertior sensuq; dubia: scilicet ea de causa: quod saporis natura: puram: sinceraq; confectionem concoctionemq; in carne fructus consequitur. Alterum enim quasi materiam: alterum quasi formam speciemq; arbitremur oportet. Semina quoq; ipsa: & tunicæ: quibus uestiũtur saporum: discrimine interse distãt. Vtq; simpliciter loquar: uniuersæ arborum: plantarumq; partes: ut radix: caulis ramus: foliũ: fructus: cognationem quandam habere tota cum natura uidentur: quãquam odorem: saporeq; differant: ut partium plantæ eiusdem: aliæ odoratæ & bene sapide sint. Aliæ inodoratæ: insipidæq; omnio. Quibusdam enim flores inodorati: folia uero odorata. Quibusdam e diuerso: folia magis: & rami: ut coronario generi. Quibusdam fructus. Aliis neutrum. Aliis radix. Aliis pars aliqua. Similis & saporis ratio est. Alia & enim mandi queũt. Alia nequeunt. Neq; foliis: neq; fructibus: peculiare præcipue: quod in tilia cernimus. Nam huius folia prædulcia: & plerisq; animaliũ pabulo. Fructus uero mãdi a nullo põt e cõtrario nãq; nil mirum: ut folia nõ mãdant. Fructus uero non tantum a nobis: sed etiam ab aliis animalibus mandi possint. Sed huius: cæterorumq; similium: causas postea cõtemplari conabimur. Nũc exploratum illud habeamus per omnes partes differẽtias plures uario modo exultare. Nam & florum: alii lanuginei: ut uitis: mori: hedere. Alii foliati ut amygdalæ. Mali piri pruni item alii grandes hñtur: oleaginei uero foliati quidem: sed pusilli: pari modo: & annuorum: herbaceorumq; genere. Alii foliati: alii lanuginei. Cunctorũ: alii bicolores. Alii unicolores: iideq; candidi. Quippe cũ tantum fere punice phœniceus: & quarumdam amygdalarum subruffus exeat. Nulla inter urbanas alia est: flore: uel bicolore uel pleno: sed si qua sit: siluestris profecto est: ceu abies. Flos. n. eius croceus: & illi quos ĩ mari externo: rosis colore similes tradũt: at ĩ annuorum ex maiori pene pte tales exeũt & bicolores & bini bini ĩq; qui flore alterum florẽ ĩsidẽtẽ mediũ gerũt ut rosa: uiola nigra liliũ ñ nulli ẽt folio uno emergũt: descriptionẽ tm̃ plurimum ostendentes: ut flos insione: in hoc. n. haud quaq̃ folium unum quodq; decernit̃. Nec cõceptaculo pars infima eget: sed postrema in angulos exeũt. Oleæq; flos pene talis eẽ uidet̃. Differũt ẽt ortu: & positi: alius nãq; florem circa fructũ ipsum producũt: ut uitis olea: cuius postrati flosculi perforati spectatur: idq; argumẽto capitur probe arborẽ defloruisse. Nam si exaruerit: aut madefacti fuerint: una cum fructibus defluent: atq; ita nullatenus perforabuntur. Maior fere pars fructum ĩ medio floris tenet. Sed nõ desũt: q̃: uel supra fructũ ipsũ florẽ insidẽtẽ emittũt: ut punica. Malus amerina: prunus: myrtus. Et ĩ fruticũ genere. Rosa. Maiorq; ps

coronariarum

coronariarum. Semē. n. sub floribus hēnt. Sed cōspicuū idī rosa: qa extuberat. Nō nulla ēt cū seminibus ipsis: flores edūt: ut uenerie cnicū: atq; oīa: q̄ flore folio numeroso pducūt. Singulis. n. seminibus: singulos flores annexos gerunt. Simili modo: & herbaceorum non nulla: ut gith. Et in olerum genere: pepo: cucurbita: cucumis. Quippe omnibus flos in postremo fructus: & crescentibus fructibus: flos diu infixus seruatur: alia secus: modo quodā peculiari: ceu hedera: uorus & enim florem hæc in totis fructibus habent. Sed neq; postremis insidentem: neq; in singulas partes ambientē: in mediis inculcatum: nisi forte concerni nequeat propter lanuginem. Sunt & simplices quidam flores: ceu cucumerum: qui postremis sarmentorum emergunt. Ob id eos auferunt. Cucumeris enim prohibent incrementum. Inter flores: mali medicæ qui ueluti colum quandam erectam: in medio habeant: fecundos hos fore affirmāt. Qui uero nō habeāt: hos fore infecūdos. An aliis q̄ floriferis eueniat: ut florē sterilē gignāt siue sæparatū siue nō sæperatū ꝑtermitti nō debet. Et enim genus quoddā: & uitis: & punicæ: fructumperficere nequit: sed ad florem usq; generatio tantum peruenit. Flos quoq; punicæ copiosus: crebérq; est. Deniq; amplitudine sui quodammodo pomi æmulatur. Parum se subtus attollens colligit & ambitu congruo sinuatim reddit. Plantarum: quibus genus commune: alias florere. Alias nullo flore exilarari quidam affirmant: ut palmarum marem florere: fœminam minime: sed protinus fructum promere. Igitur quæ genus idem sortiūtur: id differentiæ obtinent. Sicuti & omnia: quæ fructū perficere nequeūt floris naturā plerasq; differētias habere satis his liquet. Arbores aūt uel hisce in fructificādo distare uidentur. Nāq; aliæ fructū ex nouellis surculis gignūt. Aliæ ex annotinis. Aliæ de utrisq;. Ex nouellis ficus & uitis ex annotinis olea punica: malus: amygdala: pirus: myrtus: oēsq; fere similes. Oēs enim ex annotinis: at si cōtingat ut aliquid cōcipiāt: atq; floreāt (euenit. n. id quoq; nonnullis ceu myrto: ut sic dixerim: præcipue: cum germinantur post arcturi exortum) id perficere nequeunt: sed semi conditum perit exutrisq;: tam nouellis: quā annotinis. Si quæ mali biferæ sint: aut si aliquid bis fructificet. Item caprificus quæ maturat: ficusq; profert: ex nouellis peculiaris maxime ortus siquis fructus candici prosiliat: ut moro ægyptiæ Hanc enim ex caudice ferre nonnulli affirmant. Alii grandibus ex ramis eam fructificare: sicuti & siliquam dicunt. Hæc enim fructum: uel ex his producit: non tamen copiosum. Vocant enim siliquam: quæ ficus ægyptias appellatas: producit. Arborum item aliæ cacuminibus fructificant. Aliæ lateribus. Aliæ parte utraq;. Sed plura ex aliis fructum cacumine ferunt: q̄ ex arboribus: ut frumētorum q̄ spicā pariūt. Fruticū erica: pinea: amerina. Olerū: qbus radix capitata pte aūt utraq;: tā arborum q̄dā q̄ olerum: blitū: atriplex: brassica. Nam & olea idē quodāmō facit. Cumq; cacumina ferunt: copiæ indicium esse dicitur. Palma quoq; fructum quodammō cacumie gignit.

Sed hæc & folia: & germina eacumine gerit. Quippe uis eius genitalis parte ſuperiore tota conſiſtit. Igitur differentias: quas particulatiꝫ capere decet his contemplari conemur: ille uero naturæ totius eſſe uidētur: ſcilicet quod plantarꝫ: alie urbane: alie ſilueſtres: & alie fructifere: alie ſteriles: & ꝑpetuo uirentes & folia deperdentes: quēadmodū diximus. Quædā etiā in totum foliis carēt: & alie floruꝫ fecūdæ: alie infecundæ: & alie germinæ: uel fructu præcoques: alie ſerotinæ. Parimodo & reliqua his ſimilia perſequenduꝫ & hæc quideꝫ in partibus aut non ſine partibus eſſe conſtat. Illa uero propria maxime & quodāmodo maxima differentia: quæ uel in animaliuꝫ genere patet. Quod alie quatiles alie terenæ. Plantarꝫ.n.genus quoddā eiuſmodi eſt: ut nili in ſolo madēte naſci minime poſſit. Quædam naſcuntur quideꝫ: ſed non ſimiles: ſed longe deteriores: cunctarum aūt arborꝫ: plantarumq: ut rem obſolute contingamus: ſpecies in quoq genere plures. Quippe cuꝫ nihil fere ſimplex ſit. Sed quæ urbanæ: aut ſilueſtres dicuntur: hanc ipſam euidentiſſimā ſummāq differentiā habeant: ut ficus caprificus: olea: oleaſter: pirus piraſter: pinus pinaſter. Quæ uero in alterutro illorū genere collocentur: harū differentia fructibus: foliis: cæteriſq formis: partibuſq percipitur. Sed ſilueſtrium plurime nomine carent expertiq perpauci ſunt: urbanarum aūt plurime nomime ſuo noſcuntur: ſenſuſq earum comunior. Exempli graria: uitis: fici: punicæ: mali: piri: lauri: myrti: reliquarumque facit.n.uſus communis: ut exploratæ differentiæ habeātur. Illud quoque utroq in genere proprium. Silueſtres enim mares ac fœmina: uel ſolis: uel precipue diſcernuntur. Sed urbanæ generibus certe pluribus cōſtant. Quorum alia inuentu: numeroq facilia: alia difficilia ſcilicet cauſa uarietatis. Sꝫ partium: reliquarumque naturarum differentias: hiſce contemplari tentādum. De generationibus autem: poſt hæc: referre congruum eſt. Id enim predicta quaſi de cætero conſectari uidetur.

THEOPHRASTI DE HISTORIA PLANTARVM LIBER II.

a Rborum & ſummatim plantarum generationes: aut ſponte: aut ſemine: aut radice: aut auulſione: aut ramo: aut ſurculo: aut ipſo trunco: factitantur: aut etiā ligno minutatim cōciſo. Nam eo quoq mō planta exoritur. Sed principatum in his ſpontanea obtinent. Quæ uero ſemine: radiceq fieri ſolent: naturales maxime: inter reliquas: eſſe appareāt. Nā ipſe qꝫ ſpontaneæ quodāmō ſūt: & ſilueſtriū: ob id generi accomodātur. Reliquæ āt hominū arti: aut electui: ꝑtinēt. Singula igit̃ mō ex ꝓdictis: aliquo erumpūt. Sed pars maior pluribꝰ ſane modis: ꝓcreat̃. Olea.n.oībꝰ ꝓuenit rōibus: ꝓter q̄ ſurculo defixa.n.æqt germ̄ citare ut ficus: ex crada: & punica: ex uirga. Quāq̄ nōnulli adminiculo quoq defixā ad hederam: uitam egiſſe comunē

facta;q̃ arborē; affirment. Sed id raro: illud uero ex maiore parte: a natura factitari uidemus. Ficus q̃; oibus modis emergit: pter q̃ ex ramo: & surculo. Malus & pirus: raro ex ramis. Cæterę cuncta: magna ex parte: his q̃; enasci cõtingit: mõ læues nouelli: facileq̃ auctiles petant. Verę illi puentus magis naturæ cõueniũt. Cõtingens aũt p possibili accipi ratio est. Quippe cũ in totũ: quæ ex supnis potius enascãt: paucissima sint. Queadmõ; quæ ex palmitibus uitis pueniũt. Ista. n. nec ex prora: sed ex palmitibus exit: & si qd aliud eiusmõi annotet: seu arbor: seu suffrutex: ut ruta: uiola: sisimbrium: serpillus: helenium. Oĩum itaq̃ cõmunis maxime generatio: quæ aualsione: atq̃ semine fiat. Oĩa uero: quæ semen ferũt: semine q̃; gigũtur nasci & laurę ex auulsione affirmãt: si quis sublatis surculis serat. S; quod auellitur: radicis: aut stipitis: aliqd habeat oportet. Fieri tñ põt: ut & absq̃ eo: ta; punica: q̃ malus uerna: exoriat. Amygdala q̃; sata: exurgere potest sed plurimis fere modis uenire olea uidet. Nam ex trunco: ramo cõciso: radice: ligno: uirga. Item ad miniculo: queadmõ; diximus. Myrtus inter cætera: huic maxime similis. Nam & ligno: & ramo puenit: ligna ta; eius: q̃ oleæ: palmo minora diuidi haud quaq̃ oportet: neq̃ cortex detrahi debet. Arbores: modis prædictis exeunt: atque concrescunt: insitiones. n. aut in oculationes: myxturæ quedã: aut alio pacto generationes esse u dent. De quibus postea dicemus. Suffruticũ aũt atq̃ herbarę: pars maior semine: radiceq̃ nascit: Quædã ẽt utroq̃: nõ nulla tñ ex germinib;: ut dictũ iã ẽ. Rosa & liliu;: caulibus cõcisis: ut ẽt gramen exeunt. Caule q̃; toto ppagato: rosa: & liliu n nascitur. Peculiaris maxime generatio: quæ ex lachryma fit. Quippe liliũ ita exire uidet: cũ id quod defluxit: sole exaruerit. Lachryma; quoq̃ equapii uim tandẽ sortiri uolunt. Et. n. lachrymã id quoq̃ emittit. Prouenit ẽt quoddã harundinis genus si quis in obliquũ celos pcisas fimo terræq̃ abscondat. Peculiare quoq̃ in his: quæ radice capitata coherent: ut ex radice pueniant. Cum aũt uis genitalis tot modis cõprehendat, arborę pars utiq̃ maior: queadmõ; paulo ante retulimus: plurib; modis apta ẽ ex oriri. Sunt tñ: quæ ex semine tm̃ nascant: ut abies: pinus: laris: summatim oẽs coniferæ: item palma: ni forte apud babylone;: e uirgis quoq̃ pueniat sicut nõ nulli asseuerãt. Cupressus: cæteris quidã in locis: semine prouenit in creta aũt insula ẽt trunco: ut mõtuosa uel in tarra. Apud quos. n. cupressus cedua est: quæ ex cesura germinat: modis omnib; præcissa. Nã & ab terra: & parte media & superna: nõ nusq̃ loci: uel ex radicibus germinat: sed raro. De robore diuersa sententia est. Quidã. n. ex semine tantũ ea; pduci statuũt. Alii ex radice q̃;: sed lente: nõnulli ẽt ipso caudice detrũcato auulsione: aut radice: nihil ex his: quæ ab imis plantigera nõ sint: exoriri posse arbitrant. Cunctorę aũt: quorę generatio numerosior ẽ: q̃ auulsione: atq̃ ẽt magis: q̃ sobole pfici põt: ocissima: & auctu pfacilis est: si ab radice soboles accipiat: & q̃ sic aut ullo pacto plãtis serãt: hæc oĩa fructus similes afferre

uidentur. Quæ aũt fructibus eo℞ quæ: sic quoq; ꝓueniunt: sata sint: hæc: ut ita loquar: oĩa deteriora reddũtur. Quædã ẽt cĩo degenerãt: ut uitis: malus: ficus: punica pirus. Quippe cũ ex grano ficario nullũ penitus genus ꝓ creetur urbanũ: sed caprificus tantũ: aut ficus siluestris erũpit. Colore etiã sæpe nũro discrepãs: ex nigra. n. candida: & ex cãdida nigra gignitur: ex uite q̃3 nobili ingnobilis: & sæpe diuersa genere exit. Nõnunq̃ nil penitus urbanu3: sed plane siluestre ꝓuenit: & adeo q̃nq; : ut fructum perficere minime queat. Quædã fructu3 me compilare quidẽ ualent: sed ad flore3 usq; tantu3 modo ueniũt. Nascitur ex nucleo quoq; oleæ: siluestris: olea: ex acinis mali punici glaucis uilia exeunt: & ex enucleatis dura: & plerunq; acida: eodem modo: ex piro uitiatũ pirastrũ: ex malo: tum deterius genere: tu3 acida ex dulci: & cotonea exstruthea: amygdala quoq; degenerat: tu3 sapore: tu3 q̃d dura ex molli redditur: idcirco adultã ĩ serere: aut plãtam sæpius trãsferre ꝑcipiũt. Quercus quoq; deterior exit: itaq; cũ pleriq;: ex ea q̃ ĩ epyro nascitur seruissẽt nullo pacto ꝓuenire similis potuit: lau℞ atq; myrtu3 præstare interdum inquiũt: sed magna ex parte eas quoq; degenerare: ne colorẽ quidẽ seruare: s3 ex fructu rubro: fieri nigrũ: ut ĩ antãdro. Pirũq; cupressũ quoq; ex fœmina: marẽ ꝓuenire affirmãt: palma inter ea: quæ semine exeunt: & pinus conifera & picea tineosa maxime: ut sic loquar: ꝑsistere intotũ uident̃. Hæc igitur inter ea quæ mãsuescere patiunt̃ ĩter feroces aũt plures genus suum seruare possũt: scilicet uiriũ portione: ut potecũ natura ualidiores sint contrariũ. n. aut probe putaueris nullã scilicet posse in illo ordine degenerare: atq; oĩo inter eas: quæ semine tm̃modo exeunt: nisi q̃d cultura ualeat immutari: loca quoq; a locis differunt: & aer ab aere. Quibusdã. n. in locis regio similia ꝓferre uidetur: ut ẽt ĩ philippis: e contrario uero pauca: paucisq; in locis mutantur: ut ex semine siluestri urbanũ: aut ex deteriori absolutæ gignat̃ melius: id. n. depunica tantũ in ægypto ciliciaq; euenire accepimus Nãq; in ægypto: accidã: tum semine: tum planta in dulcẽ quodãmõ: aut uinolẽtã conuerti. Ciliciæ uero circa solos: iuxta amnem pinna℞: qua contra daridu3 dimicatũ est: omnes sine nucleo surgũt. Quod si quis ẽt palmã nostratẽ in babilone serat: reddi fructiferã: & loci illius domesticis similẽ consentaneum est. Eodẽmodo: & si qua alia tellus ad alium fructum ita se habet: &. n. oĩ cura: culturaq; exuberãtior iste persistit: indiciũ q̃d ea quæ aliorsum inde transferũtur protinus sterilescunt. Quædam etia3 germinis in fœcunda omnino redduntur. Quin & alimento: ac reliqua opera permutantur: ut & siluestres mitescant: & urbanarum ipsa℞: quædam neglecte ĩmitescãt: ceu punica amgydala. Quidã ẽt ex ordeo: triticũ: & ex tritico: crdeũ gigni: eodẽq; fundo id fieri aiunt. Sed hæc ꝓ fabulosis q̃busdã accipies. Quæ. n. hũc ĩ mõ3 mutari possũt ĩpõte sane mutari oportet. Diuersitate ãt regiõis mutatio seq̃tur: ut in ægypto: & cilicia: de punica diximus nulla adhabita cultura. Eadẽ ratio ubi fructiferæ sterilescant: ceu persicũ: & palma

ægypti i græcia. Et siqs eã: q̃ i creta isula populus nigra uocitet̃: trãstulerit Quidã & sorbũ sterilescere uolunt: si ad loca feruentia uenit. Hæc. n. sua natura frigida q̃rit: utrũq; ex cõtrarietatibus accidere rõ ẽ: si qđ ñ nulla loco mutato: nasci oio recusent. Mutationes ꝑ soli natura tales ꝑfecto accedũt ꝑ satu ãt q̃ de se nine diximus. Nã & eoꝝ q̃ semine seri poſſũt: numerosa notatur mutatio. Punica: & amygdala: cultura mutantur. Punica: si simum suillum: aquarumque fluentium copiam: adipiscatur: amygdala: si quis paxillum adigat: lachrymãq; defluentem diutius auferat: ruquum q; cultũ ipẽdat: pari mõ q̃ ex siluestrib; mãsuescũt. Aut ex urbanis: trãseunt i siluestres q̃ iã cultu: q̃ iã ãt neglecta mutãtur nisi qs nõ mutationes q̃ dẽ illas: s; cremẽta siue accessiones i melius: deteriusue putauerit. Neq; . n. oleaster: olea: nec piraster pirus: nec caprificus: ficus: fieri põt: qđ. n. oleastro accidere dicũt: ut si surculos decidas: aut in totũ trãsferas: germẽ oleagineũ ꝓferat: magna q̃dã mutatio ẽ. S; hæc utro mõ accipi debeãt: nihil refert. Ad hæc fortuita q̃; mutationẽ fieri aiũt iterdũ fructuũ: nõnũq̃ a bꝛ sũmati ipsaꝝ. Quæ qđ aruspices ostẽta eẽ existimãt exẽp i gr̃a punicũ acidũ ederẽ dulce: & dulce acidũ. Rursus arbores ipas: ut ex acida dulcis: & ex dulci acida ueniat: s; deterius i acidã: q̃ i dulcẽ mutari. Itẽ ex caprifico: ficũ & ex fico: capficũ: s; de fico i capficũ: deterius: & ex olea: oleastrũ & ex oleastro iuicẽ oleã q; raro euenit: rursus ficu; ex cãdida nigrã: & ex nigra: cãdidã. Pari ẽt mõ ut ex uite: ergo hæc tãq̃ ꝓdigia: & p̃ter nãæ normã: accidere arbitrãt̃: solita uõ nullo pacto mirãt̃: ut q; i uite: q̃ capneũ uocãt: cernit̃: nã ex nigro racemo: cãdidu;: & ex cãdido: nigꝛ: hæc p̃stat. Neq;. n. aruspices ista iterp̃tant̃: qm̃ ne illa qđ: q̃ rõe regionis mutari soleãt: queãdmõ; punicã i ægypto: mutari ꝓposuimus: s; hic ita fieri miꝛ qm̃ una tm̃: aut duæ: & hæc raro: p uniuersũ tp̃s mutant̃. Et si aliqñ ita fit: i fructib; potius discrimẽ q̃ i totis arborib; pcipit̃. Nã talis q̃; rei temeritas: fructib; ñ nũq̃ cõtigit ut ficus: poma auersa ramulis ferat: & punica: uitisq; cadicæ suo fructificẽt: ad hæc: uitis fructũ absq; foliis ꝓduxit: olea: foliis amissis: fructificauit: qđ & thessalo pisistrati filio accidisse ꝓditũ est. Nõnunq̃ ratiõe hyemis: aut alias ob causas: quædã accidũt: quæ normæ naturali incongrua iudicant̃: cũ tñ non ita fit: ut olea penitus al q̃do adusta regerminauerat tota. Bœtiæ uero germinibus oibus a locustis derosis: iteꝝ germinauit. Sed hæc haud quaq̃ pro absurdis aiaduerti forsitan debẽt: quippe cũ ad manifestas causas redigi possint. Sed potius: si nõ ex propriis locis fructificent: aut nõ fructus ꝓprios ferant: natura tota immutatur: ut diximus. Mutationes arborum tales ad notantur. Ex reliquis autem plantis: sysimbrium: nisi cultura coherceatur: in mentam mutari uidetur. Quam obrem sæpius id transferre consueuerũt. Triticũ in loliũ transit. Sed hæc in arboꝝ gñe: si ita fit: spõte fortuitoq; eueniunt. Annuis autem parata quodã & opera cõtingũt: ut tiphæ semenq; mutari in triticũ solẽt: si pista ferãtur. Idq; nõ ꝓtinus: sed anno ter

tio. Quod similiter fere fit atq; cũ semia rõe locoꝝ p mutãtur. Nã ea quæ q singulis in locis tẽporib' spatio: pari fere atq; tipha: mutãtur: triticũ q̃3 silue stre & ordeũ: culta & mitigata p tẽporis tantundẽ mutãtur: & hæc fieri mu tatione loci: cultuq; uidẽtur. Nõnulla ẽt utroq; mõ. Quædã cultura im ut le gumina: ne icoctibilia fiãt: nitro pridie macerata serere in suca tellure: præ cipiũt: lentẽ ut crassescat: paxillo demittũt: cicer ut grãdescat cũ putaminib' madefactũ obseritur. Temporꝝ q̃3 ratione semina imutãtur: ut leuiora faci lioraq; reddãtur: ut si eruum qs uere serat: facile gratũq; exit: nõ graue quo3 admõ3 si autũno serat: fit & i oleribus culturæ ea mutatio: ut apiũ si satũ cõ culcetur: cylindroq; spisset: coequetq; crispiũ iquiũt ꝓuenire. Mutãtur itẽ regione tellureq; mutata ut ẽt cætera. Hæc esse oiu3 cõmunia cõstat: an uero ob aliquã offensã aut dẽptionẽ partis arbor reddi ifœcũda possit: queadmõ3 aialia prætermittẽdũ nõ est. Ergo secũdũ redditã illã diuisionẽ nihil ad plus minusue ferẽdũ causa detrimẽti notat: sed aut totũ perit: aut incolume per durãs fructificat: senecta uero cõmuis quædã corruptio generib' cibus acci dit: absurdũ uero plãtas spõte oriri mutariq; appareat. Mã in aialiu3 genere pocius huiusmõi fieri mutatiões naturales pluresq; ꝑfecto cernũtur. Quæ dã. n. tpris rõe mutari uidẽtur: ut accipiter: upupa: & similes uolucres. Ite3 ꝓ locoꝝ mutatiõe: ut coluber stagnis exsiccatis marcescit: euidẽtissima uero nõ nulla cũ in generatiõe cõsistũt: mutãtur. n. per aialia plura: ut cũ extinea eruca: tũ ex ea papilio gignit: inq; aliis pluribus hoc euenire notatu3 est: sed forte id nõ absurdũ nec simile huic qđ querimus est. Veꝝ ita arborib' sũma tiq; oibus terræ stirpib' euenit ut ante iã dictũ est: quo spõte germinet facta mutatiõe quadã: ex ui aspectus cælestis: generatiões mutatiõesq; hisce cõtẽ plãdũ: cũ uõ cultus opaq; plurimũ ualeat: atq; ẽt magis satus magnas diffe rẽtias faciãt de his q̃3 referr cõdecet & primo de satu. Ergo tpra ante exposu imus qbus plãtas q̃ primũ petere cõueniat: & a solo simili eius quo serendũ statueris aut ẽt deteriore: scrobes uero tpre ante lõgissimo: atq; altius semp de fodiẽdu3 ẽt his: quæ telluris sũmæ adherẽt. Radicẽ aũt nullã altius de scendere ternis semi pedib' qda3 uolũt: itaq; illoꝝ cõsiliũ imꝓbãt: q altius se rũt: sed haud q̃quã recte id firmasse impleris q; uidẽtur. Nã si aũt solũ altũ aut regiõe3 cõmodã: aut ẽt terrã facilẽ nãsicãtur: multo lõgiorẽ radicẽ ipel lũt quæ siluet apta sint stirpe alta adherere. Pinũ itaq; uecte solicitator: quo trãsferet lõgiorẽ q̃ octo cubita radicẽ hre qdã uidisse retulit q̃q̃ nõ totã resci sã: sed abruptã: plãtas se fieri possit: corpore fibrato capi oportet: si minus ex parte potius iferiore: q̃ supiore assumes: ꝑterq̃ i uite. Et fibratas in recto demittẽdũ at; ifebres aut ad palmi magnitudinẽ: aut plus paulo sternẽdu3: qdã ẽt fibratas ipas sternẽdas ꝑcipiũt. Positũ q̃3 obsuãdũ ex æq̃: q̃ arbores nõ nullæ haberẽt: aut i aqlonẽ uersæ: aut i orietẽ: aut in meridiẽ: plantus ẽt ipas uiui radices faciẽdũ q̃. s. pati hoc ualeãt: alias apđ arbores ipas ut oleas piros: malos: ficus. Alias exẽptas: ut uites: qppe cũ iste apđ parẽtẽ uiui ra

dices minie effici possit. Si aũt plãtæ fibratæ: aut pticulæ stipitis suffultæ: ac
cipi neqant: ut oleæ: lignũ subtus scindẽdũ: & lapide interiecto scĩdẽdũ. Pa
ri mõ & fici: & reliquaꝝ. Serit̃ ficus: & siqs ramũ uastiorẽ exacutũ ꝑcutiat
maleo: quoad sup terrã: exiguũ relinquat: ac deide harena sup iniecta ope
riat: easq; plãtas meliores effici uolũt q̃ diu nouelle extant. Vitis q̃3 satio si
milis: cũ palo seritur. Palus. n. ratiõe infirmitatis palmitẽ antecedit: serũt
hoc mõ et punicã & aliã arbores ficus: si iuxta scillã serat̃: ocius crescit: mi
nusq; a uermib; infestat̃. Summati3 omẽ scillæ appositũ: facilius germinat
celeriusq; augescit. Quæ aũt ex trunco precisaq; serant̃: deorsũ uersus sectu
ra inuersa: serere oportet. Nec palmo minora p̃cidere: ut reculimus: corti
cẽq; minime detrahere. Serũt̃ aũt ex his rami: quibus germinãtibus: terrã
semp assidue accumulãdũ: quoad satis corroborent̃. Hic oleæ. Myrtiq; sa
tus ꝓprius est. Cæteri aũt cõmunius oĩbus cõpetunt. Ficus in radicãdo p̃
cipua & satione q̃libet maxime inter oẽs arbores est. Punicas: myrtos: lau
ros: crebras serere. Nõ plusq̃ nouenos pedes distantes: p̃cipiunt. Malos di
stantiores paulo pirus amplius & prunas. Amygdalas: & ficos: multo am
plius. Simili mõ & punicã. Pro loci q̃3 ratione interualla relinq̃ndũ: in mõ
tanis. n. minora q̃ incãpestribus oĩum aũt: ut sic dicã: maximũ ut solũ cõ
modũ: cõueniẽsq; cuiq; tribuat̃. Tunc. n. p̃cipue quodq; uiget. Vt aũt abso
lute loq̃mur: oleæ: fico: utiq; solũ cãpestre maxĩe cõpetere statuũt. Nucu3
aũt pomoꝝq; generi radices mõtiu3: nec inter ea: qbus genus cõmune est:
solũ accomodandũ ignorare oportet. Vitiũ solo differentiã maxĩe numero
sa est. Quot. n. gña telluris: totidẽ & uitiũ esse quidã affirmãt. Quæ cũ se
cundũ naturã serunt̃ frugiferæ ꝓdeunt. Cũ p̃ter naturã: facile sterilescunt
Igitur hæc oĩum quodãmõ cõmunia sunt. Palmaꝝ aũt satus: cultusq;: se
quens: p̃ter cæteros: peculiaris esse uidet̃. Serunt. n. ligna: quæ ĩ fructibus
insunt: bina iuxta cõposita subter: binaq; superne colligantes oĩa ꝓna germ
eni3 nõ de supinis cauisq; partib; mittũt: ut qdã uolũt: sed e supernis. Qua
pp in eoꝝ cõiunctione: q̃ supponunt̃: minime est operiẽdũ principia: unde
germẽ. Plura aũt simul serunt̃: qm̃ satio unius infirma ẽ. Hoꝝ radices am
plexu mutuo cõnectũt̃. Atq; illico primi ortus ꝓmiscui coalescũt: ut unus
ex cõctis caudex cõficiat̃. Satus ex seminibus talis fieri solet. Ex trunco aũt
palmæ ipsius: cũ partẽ abstulerũt supernã: qua cerebꝝ includit̃: auferunt
aũt cubitoꝝ duoꝝ lõgitudine: q̃ fissuris humore ipso detracto: defodiunt.
Solũ harenosũ salsuginosũq; cõcupiscit. Idcirco ubi tale nõ sit: agricolæ sa
lẽ aspgunt. Quod qdẽ circũ radices facere haud q̃q̃ oportet: s3 lõgius amẽ
dãdo acumulat̃ q̃tũ semi sestarius. Quod talẽ appetat locũ: illud q̃3 argu
mẽto capiũt. Nã ubi palmaꝝ copia sit: humus harenosa cõcernit̃: quippe
apud babylonẽ q̃ palmæ nascunt̃: sic esse aiunt. Quin & ĩ aphrica: & ægyp
to: & phœnice. Syriæ quoq; caue cognominatæ: tribus tantum in locis ha
renaceis eas gigni: quæ condi reseruariq; possunt. Reliquas aũt: quæ cæte

ris in locis ꝑueniūt: minime durare: sed ꝓtinus putrescere. Virides tā sua-ues esse gustuq; gratas: atq; ita cō summi amāt: & crebrā rigationē. De fimo diuersa sententia est. Quidā. n. has fimo delectari negāt: sed ab horrere oīo statuunt. Alii usum fimi concedunt: cremētumq; magnum capere eo affir-mant. Riuis tamen fimum misceri oportere inquiūt. Quemadmodu3 rho-dii facere solent. De hoc ita querendum amplius est: forsitan enim alii hoc modo, Alii illo colere consueuere. Et fimum ipsum cum aqua utile: sine aqua non esse contingit. Cum autem anniculæ sunt: eas transferunt: & sa lem adiiciunt. Et bimas iterum transferunt. Et enim mutatione sedis ue-hementissime gaudēt. Tranferunt quidā uere. Sed babylonii circa sydus. Ad summā pars maior eo tēpore serit: ut & proueniat: & crescat celerius. Nouellam minime tangunt: sed comas dumtaxat religāt: ut procera assur gat: nec uirgæ torqueātur. Post hæc deputāt: cū iam maiusculæ sit: & cras situdinē habeat: tantū uirgæ relinquūt: q̄tum magnitudo palmi. Quādiu nouellæ sit: fructu3 nullo intus ligno producit: postea cū ligno. Quidam syrios nullā adhibere culturā: sed purgare tm̄: atq; irrorare affirmāt. Aquā scaturientē: potiusq̄ pluuiā eas querere aiunt. Tale aūt ī conualle: qua pal-maria sunt exuberare. Conuallem istam: per arabiam usq; ad rubꝝ tender mare syrios affirmare: ac plerosq;: q inde uenissent: referūt. Eius itaq; con-uallis parte cauissima: palmas exoriri enarrant. Sed hæc utroq; mō forsitan fieri possunt. Nā ꝑ regionibus: sicut & arbores ipse uariāt. Culturas quoq; inter sese distare: haud ꝓabsurdo intelligi debet. Genera āt palmaꝝ plura. Primū. n. & q̄si discrimine maximo: quod aliud fructiferꝝ: aliud sterile: q̊ babylonii lectos: & uasa cōficiūt. Fructiferaꝝ: alii mares: alii fœminæ. In-est aūt qđ mas primū sup spathā floret. Fœmina fructū oblōgu3 illico præ stat. Fructuū ipsoꝝ differentiæ plures: alii nanq; sine intus ligno: alii cū li-gno: & alii duro ligno: alii molli. Colore quoq; inter se discrepant. Alii. n. candidi: alii nigri: alii flaui: ad summā nō pauciores q̄ ficoꝝ colores: aut ab solute gn̄a statuūt: Ad hæc differre magnitudine figuraque uolunt. Quos dam enim ī modum esse malorum magnitudineq; tātos: ut q̄ttuor tantū in spicā teneāt. Alios minutos ciceꝝ magnitudine. Saporibus plurimū differ re inquiūt. Sed optimū tā inter nigros: q̄ inter cādidos: genus qđ regiū uo-cant: cū magnitudine: tu3 uirtute: sed raꝝ id esse. Nā tm̄ ferme ī ortis antiq batoni apud babylonē cōperire affirmant. In cypro genus quoddā peculiar palmaꝝ est: cuius fructus nunq̄ maturescit. Crudus tn̄ suauis aprime: dul cisq; est. Dulcedinēq; ipsa3 peculiarē sortit. Quædā nō fructu mō: ueꝝ & ar bore ip̄a lōgitudine: formaq; reliqua distāt. Nō. n. magnæ excelsæq; sed bre ues fœcundiores q̄ cætere: trimæ ꝓtinus fructificantes. Tales ēt in cypro: in syria q̄3 ægyptoq; palmæ ꝑueniunt: quæ quadrimæ: aut cū plurimū q̄nque nes fructificant: hoēs altitudine assurgentes. Genus aliud est in cypro qđ & foliū ā̄plius hēt: & fructū multo ampliorē. Discrimineq; peculiari discretū

magnitudine

magnitudine mali punici: figura oblongum: non tamen sapidum tanq̃ cæteræ: sed radicibus similem: ut nõ deuoretur: sed succo tãtũ expresso: expuatur. Igitur palmæ generibus: ut ductum est: pluribus constant. Recondi aũt ex his fructibus: qui syriæ nascuntur: illos tantũ posse: quos palmaria conuallis parturit narrant. Qui uero in ægypto: & cypro: & alibi gignũtur hos recentes omnes consumi. Est aũt palma quo ad simpliciter exprimi ꝑ oſſit caudice uno: atq simplici corpore. Quædã tamen uel bifidæ exeunt: ut i ægypto: quasi bifurcæ statura caudicis a parte qua finditur uel quina cubita parelq inter sese prope partes ipsæ assurgũt. In creta quoq plures bifidas prouenire affirmãt quasdã trifidas. In lapea uel quino cerebro genus quoddam enasci tradunt. Ferulioribus itaq locis plura eiusmodi: atq in totuꝫ genera: differentiasq: amplius factitari consentaneũ est. Genus aliud est: qđ plurimum gigni in ætiopia fertur: cyce uocatũ: fructicosum nõ uno caudice: sed pluribus: & interdum aliquatenus coniunctis uirga minime longa: sed cubitali tantum: leui tñ coma cacumini adnexa: folio amplo & quasi ex duobus minutis compacto: forma eximia: fructum figura: magnitudine: saporeq diuersum q̃ cæteræ: præstant. Quippe rotundiorẽ: gustuq gratiorem: sed minus dulcem. Triennio maturant: ut fructum ueterem habeat: nouo subnascente. Panes quoq ex his conficiunt. De his igitur uel amplius considerasse oportet. Palmæ aũt quas humiles uocant: genus aliud est: quasi equiuoce dictum. Nam excepto cerebro uiuunt: & ab radicibus succisæ repullulant. Fructu quoq & foliis distant. Sunt.n. lato molliq folio: ob id sportulas: tegetes: & capitis ambracula eo contexunt. Quin & in creta insula multæ: atq ẽt multo plures in sicilia tale: prouenuint. Sed hæc prolixius q̃ proposita res exigeret: diximus. In cæteroꝝ aũt satu plantas in contrarium multi permutant. Quãq̃ sint qui referre nihilo uelint: minimeq ĩ genere uitium. Alii pampinũ lasciuiorẽ: & qui amplius fructum protegeret: ita exire: minusq amitti acinos putant. Atq hoc idem effici in fico. Nã si in contrarium permutata feratur: fructum nõ amittere scansilemq ita fieri censent. Fructum præterea seruare: si quis dũ nascitur: cauleꝫ statim defrangat. Satus generationesq: quo pacto se habeant: dictum fere est: prout scilicet formula: notaq subsignandi amplecti singula licuit. In cultu & opera omniũ. Alia cõmunia: alia singuloꝝ ꝓpria esse cõstat. Cõmunia: fossio rigatio: stercoratio. Item purgatio: & aridoꝝ exemptio. Quãq̃ secũdũ plus minusue differãt. Aliæ nanq magis fimũ & aquã diligũt. Aliæ minus. Et cupressus: quæ nullo pacto fimũ: nec aquã: concupiscit: sed ẽt emori dicit̃ si copiose nouella adaquet̃. Punica & uitis aquã diligũt. Ficus cũ rigat̃: magis germine uiget: sed fructũ deteriorẽ parit: præter q̃ laconica: quæ riguis uehemẽtissime gaudet. Purgari oĩa q̃runt: melioraq reddunt̃ exẽptis aridis tãq̃ alienis: q̃ tũ incremẽta: tum alimẽta ĩpediunt. Ob id cũ arbor annosa ẽ eam totã decidũt. Germinat̃ nãq denuo incipit. Maxima purgatiõe: myrtũ

C

& oleā̃m egere: androtior auctor est. Et. n. quo pauciora reliquêris: melius germinant: fructūq; copiosius præstant: uite excepta. In hac. n. plura relinquere ad germinationē q̃ ad fructificationē: satius est. Ad summā: & hæc reliqua oīs cultura: pro natura cuiusq; ꝓpria: impendenda est. Fimo quoq; acerrimo: & rigatione copiosissima: ut & purgatione: oleam: myrtū: p unicamq; egere: androtiō inquit. Nec. n. medullā eas habere: nec ullo morbo sub terra infestari. Sed cū arbor uetusta ē: ramos decidere: & truncū deide colere: tanq̃ denuo satū oportere. Sunt qui diuturnissimā & ualidissimā myrtum: & oleā: esse affirmant. Hæc igitur perscrutari quispiam diligentius uelit. Et si nō oīa: tñ quod de medulla putatur. Fimus aūt nec pariter oībꝫ: nec idē oībꝫ: cōuenit. Aliæ nāq; acriorē uelle uident̄. Aliæ minus acrē. Aliæ penitus leuē. Acerrimus hominis est: ut & chartodras oīuꝫ optimū eum esse asseuerat. Secundū suillū. Tercium capraꝝ. Quartū ouiū. Quintum bouū. Sextum iumentoꝝ. Stipularius diuersus: diuersq; mō addit̄. Quidā. n. illo debilior. Quidā efficatior est. Omnibus fossionē prodesse existimāt: sicut ēt sarculationē minoribus. Melius. n. ita coalescere aiunt. Puluis quoq; ut nō nulla crescant: uireātq; facere uidet̄: ut uua. Quāobrē inferius sæpe excitant nōnulli: & ficos suffodiūt: ubi puluere opus sit. Megarenses ēt peponibus: cucumeribus: atq; cucurbitis: cū uenti anniuersarii pflant: puluerē sarculo excitāt: atq; ita dulciores: molliores q; reddūt: absq; rigatione. Hoc igitur cōcessum indubie habetur. Sed uitē puluere cōspargere: aut ullo pacto tangere: cū uua nigrescere incipit: haud quaq̃ oportere existimant. Sed si nunq̃ ita agendū sit: cū nigra omnino reddet̄: agendū censent. Alii neq; tunc oportere aiunt: nisi quoad runcādū sit. De his ergo ambigitur. Si quid aūt fructū nō fert: sed se totū in germina uertit: partē caudicis infimā scindunt: atq; lapidem interponunt: utrunq; disiectum: itaque fructificare posse asseuerant. Pari modo & si quam radicis partem secueris fructum creatum iri. Quam ob rem radices uitium summas: cum sarmentis luxuriāt: euellunt. Ficorum nō solū radices amputāt uerum ēt obducto cinere: obstruūt: & passim caudicē scindūt: itaq; fructū copiosius dari affirmāt. Amygdalæ uel palo ferreo infixo: cū penetratum sit: alium quernū: foramini facto adigunt: terraq; occultant. Quod punire nōnulli uocitāt: per inde ac si arbor iniuria lasiuiret. Hoc idem & in piro fieri solet. Amygdalā uel ex amara dulcem effici uolūt: si quis caudice circū fosso: præter foratoq;: mensura dodrantali: undiq; lacrymā effluentē ideꝫ defluer̄ sinat. Sed hoc tam ad fructificandū: q̃ ad bene fructificādū cōferre creditum est. Fructum aūt anteq̃ coquāt amittere possunt: amygdala: malus: punica: pirus. Omniū maxime ficus: & palma: quibus uel auxilium magnopere queritur: unde & caprificatio comperta habetur. Nam ex pomis annexis culices egredientes corrodunt & peruia reddunt ficuum cacumina. Regiones quoq; ad iacturam fructuum differunt. Quippe cum in

italia iactaram fieri negent. Quaobrē caprificandi usus terræ illius incolis nullus penitus est. Nec in aqlonis & macrosis locis id desideratur: ut in phalico megarensis agri: & partibus qbusdam agri corinthii. Flatuum quoq; conditio pari ratione referre uidetur. Aqlonis.n. potius quam austrinibus fructus decidūt: & si crebriores uehemētioresq; fuere: magisq; p̄dictaura fiqt: necesse est. Item natura ipsarum arborum refert. Precoques.n. amittunt. Serotinæ: haud quaquam amittunt: ut laconica: & aliæ quædam. Quam ob rez eas caprificare minime assolent. Hæc igitur locis generibus cæliq; ratiōe: discrimen recipiunt. Culices uero ficari: pomis caprifici egrediuntur: ut dictū est. Sed ex putrescentibus eorūdem granis: gignuntur: cuius inditium afferunt: qd' postquam euolauerunt: grana ficubus nulla penitus insunt. Euolant magna ex parte: pedem: aut pennam relinquentes in pomo. Est uel alterum culicū genus: centine uocatum: quod ociose uiuit: quemadmōz fuci inter apes. Et quos ex altero genere sua poma ingressos aspexerit: protinus necat. Id uero suis moritur operculis: laudantur caprifici potissime nigre: ex locis ortæ saxosis ob rationem: quod permulta: istæ: grana contineant. Noscitur quæ aptæ culicibus emerserint: quod rubræ: & uersicolores: & robustæ constant. Contra quæ minus aptæ: albæ imbe illesq; cernuntur. Apponuntur ficis: quæ scilicet eā operam desiderant: cum pluerit: ubi uero plurimus sit pluis: ubi pulurimæ: ualidissimæq; caprificus exeūt. Quin & polium culices gignit: cū copiose fructificat. Et ulmis foliculis genus quoddā bestiolarum innasitur: quod cnipes appellant. Qui cum in ficis gignuntur ficarios illos culices deuorant. Huius remedium cancros statuunt alligādos in: eos.n. uertere sese culices inquiūt: sz ficis qd' auxilia istiusmodi cōperta hn̄tur; Palmis autē in ascularum coitū referūt. Hoc.n. & perdurare: & maturescere fructus pōt. Caprificationez ob similitudinez qdaz rez appellarunt quæ sic fieri solet. Duz mascula floret: spathā abscindētes: qua flores emergunt: protinus: ut lanuginez: & florez: & puluerez: continet: super fructū fœmīæ decutiūt illa sic eo afsu afficitur: ut suos fructus nullo pacto amittat: sed cunctos conseruet. Vnde fit ut bifario adiumēto mas esse fœminæ ualeat. Fructiferam.n. fœminam uocant. Sed alterum ueluti coitus. Alterum ratione alia contingit.

TEOPHRASTI DE HISTORIA PLANTARVM LI. III.

Q Voniam de urbanis arboribus dictum est superiori uolumine Nunc de siluestribus simili ratione: indicare debemus. Seu Aliquid idem cum urbanis: diuersum ue habeant: seu intotū Sui generis iste existant. Ergo generationes earum simplices q̄dam esse intelliguntur. Omnes enim semine: uel radice proueniūt. Quod ita sit: non quia uel aliter fieri nequeat: sed forsitan quod serere quicquam

nemo conetur. Nanq enasci potuissent si locu3 idoneu3 cultumq; congruū adipiscerentur. Quemadmodū ille: quæ lucos: aquasq desiderant: ceu platanus: salix: populus: ulmus. Hæc enim omnia & similia sata germinant: & celerime pulcherimeq ex auulsione. Quæ etiā siquis pregrande3 eamq cū arbore se exæquantē: transtulit: per durare optime potest. Harum maior sane pars defixa quoq seri nunq recusat: ut populus: tam alba: quā nigra. Igitur eaꝶ non solum semine. radiceq generationē: ueru3 etiā hanc assignare ualemus. Reliquaꝶ aūt supra dictæ notantur: præterquā eaꝶ: quæ semine tantū proueniunt: ut abietis: pini piceæ. Quæ uero semen fructūq ferāt tam ex radice quā ex his ipis prodire nimiꝶ possunt. Nanq eas quæ steriles esse arbitrantur generare quidā affirmant: ut ulmu3: salicem: argumentūq capiunt non solu3 quod pleraq procul radicibus suis erumpant: uerum etiā incontēplatu eorum: quæ interdū euenisse notantur: ut in phineo archadiæ cū aqua quæ in plano obstrusis faucibus extumuit: demu3 erupisset: ubi ꝑbe a loco in undato salices steterant. Hic anno secundo solo resiccato salices iterum surrexisse affirmant. Vbi autē ulmi: iterum ulmos ut & ubi pinastra & abietis: ibidem pinastra: atque abietes quasi iste quoque illas emularentur. Cæterum salicem celeriter fructum: antequam in plenu3 crassetur: percoquaturq dimittere asseuerāt. Quāobrem. Homerū huad in ꝑbe frugiperdem hanc appellasse inquiunt. De ulmo uel illud indicium afferunt. Cum eni3 flatibus delatum senem in loca proxima fuerit nasci arborē aiunt. Itaq simile in his euenire percipitur: atq in suffruticū: & herbaꝶ non nullis. Quā uis enim semen nullu3 conspectum habeant: sed aliæ uelut lanuginē. Aliæ florē: ut thymū tñ ex his germen emittunt: ia3 platanus quidem manifestum semen producit: eoq gignitur. Quod tam aliis quā illo præcipue indicio constat: & eni3 intripode æneo: platanus aliquando prouenisse narrat̄. His igitur generationes siluestrium statuendū: atq etiā spontaneas illas quas uel naturæ interpretes reddunt. Anaxagoras eni3 aerem semina omniu3 habere quibus cū aqua una delatis omnia gigni asseuerauit. Diogenes ex aqua putrescente mixturāq quandā cū terra capessente plātas nasci existimant. Clidimus ex eisdem quidē: atq animalia plantas quoque constare putauit. Sed quanto e trubidioribus: algentioribusq tanto amplius animaliu3 priuari constantia & natura. Quin & alii quidam degeneratione referūt. Sed hæc a sensu quodammodo remota esse uidentur. Quædam uero confesse conspecteq annotantur: ut cum amnis exundauerit aut riuo digressus: aut tota unda effusus ut neus in abderensi agro alueu3 sæpe numero mutat: & simul ut mutauerit tantum siluæ locis congenerat ut intra triennium opaca undiq reddat. Rursus cum imbres crebriores diutius occupauerint. Nam his quoque generationes plantarum fieri solent. Ergo amnium in undatio semina fructusq afferre uidentur: & aquæ ductus: herbaceorum semina præberæ creduntur. Imbres aūt cum hoc idem faciunt.

Semina enim secum pleraque deferunt: tum etiam putredinem quandam aquæ terræq; committunt. Nam & ipsa terræ ægyptiæ mixtura: materiam quandam gignere uidetur. Non nusquam modo subegeris: moueris q; solum: familiaria protinus terræ illius emirgant: ut increta insula cupressi. Fit certe & in minoribus simile. Simul. n. quæcunq; fuerint mota: herba exit. In semima defactis autem segetibus: si subnouentur: tribulum emergere aiunt. Igitur hæ quidem mutationem consecuntur telluris: siue seminibus præiacentibus: siue etiam ipsa terra: modo quodã affecta: præparataq; ad gignendum. Quod haud absurde forsitan credi potest: humoribus simul interclusis: quoꝝ uis magna ẽ. Alibi ãt uel ex pluuiis: peculiarẽ frequentiã siluæ exortãm prodiderẽ: ut ĩ cyrena facto: quodã piceo: crassoq; humore. Ita. n. proxima silua surrexit: nunq̃ antea uisa. Laserpitiuʒ quoq; ꝙ superiori tempore deerat: causa quadã eiusmodi extitisse tradũt. Modi igitur gñrationũ huiusmodi: tales adnotãt. Quæq; auteʒ aut fructifera: aut sterilia ĩtelligãt necẽe ẽ: & aut ꝑpetuo uirẽtia: aut folia depdẽtia & florẽtia: aut flore carẽtia: q̃ppe cũ ĩ oĩb; tã urbanis: q̃ siluestrib; publice q̃dã istæ diuisiones habeãt: priuate ãt sera fructificatio: atq; corroboratio. Itẽ copiosa fructificatio: prima species siluestria. Nanq; serius fructus suos perficiunt atq; ĩ totum florescunt germinantq; fere semper serius. Naturaq; ualidiora sentiuntur: & plus fructus præmonstrant: minus uero maturãt. Ni forte id & reliqua omnia facere soleant: quæq; cõe genus sortiuntur: ut oleaster. Pinasterq;: minus q̃ olea & pirus. Sic. n. omnia præterq̃ siquid inuentu raꝝ proueniat. Vt in cornis: & sorbis. Hoꝝ. n. siluestria urbanis maturiora: suauioraq; tradunt. Et si quid aliud culturam non patitur: seu arbor seu ex minoribus aliquid: ut laserpicium. Capparis. Et in leguminum genere lupinum. Quæ quidẽ uel natura esse siluestria dixeris. Quod. n. mitigari recusat: ut etiam inter animalia est: id natura siluestre iudicandũ appareat. Quanq̃ hippon siluestre: urbanumq; eẽ unũ quodq; putat. Et cultu quidem urbanum incultu reddi siluestre. Quod partim recte: ꝑtim non recte putat. Et. n. quodq; neglectum degenerat: immitescitq;. Sed haud ꝙ ꝙ cultũ melius redditur: ut retulimus. Qua propter discernẽdum diligentius & quædam siluestria: quædam urbana dicendum. Vt animaliũ quæ non nisi cũ hominibus uiuunt: quæq; mãsuescere possint. Sed hoc nil forsitan differt: utro tãdem modo proponatur. Omne ãt immitescens: tuʒ fructu deterius: tum ipsum breuius: & foliis: & ramis: & corticibus: & tota forma efficitur. Quippe spissiora: contortiora: durioraq;: tam ipsa fieri solent: quam uniuersa natura: ut pote cum iis potissimum urbanorum: atq; siluestrium discrimen intelligatur. Quam ob rem quæcunq; ex mãsuescẽtibus eiusmodi cõstẽt: hæc siluestria nuncupantur: ceu pinus: & cupressus aut ĩ totũ: aut mascula. Quin ẽt nux iuglãs: atq; castanea. Itẽ eo ꝙ frigoris cupida: montanaq; potius sint. Et. n. id quoq; ad arborẽ: & sũmatim plan-

tarum immansuetudinez assumi oportet: seu per se: seu etiā per accidens Verum silue strium determinatio: siue hunc in moduz: siue aliter accipi debeat: nil ad rem præsentē fortasis referat. Illud aūt uerū: ut nota: absoluteq; subsignemus: siluestria montana potius esse: Pluraq; eorum locis eiusmōi magis uigere: nisi quis aquas concupiscētia: secusq; fluuios degentia: & in lucos assurgere solita accipiat. Hæc eniz & similia. campestribus potius connumerantur. Cæteruz montibus quidez magnis: ut parnaso cyrena: olipo pierico: mysioq;: & si unq̄ locus alius huiuscemōi nasci oīa certū est: scilicet ratione uarietatis locorū. Habēt eniz stagnantia: madentia sicca: crassa: saxosa: prataq; media omnia pene telluris discrimina. Ad hæc alia concaua: atq; tranquilla: alia sublimia & uentis exposita ita ut permulta & uaria gignere possint: quæq; planis proueniunt: isti quoq; præstare ualeant: nil tñ absurdum si qui ex montibus non æq; omnia ferant: sed ꝓpria quadā silua: aut in totuz: aut ex maiore parte scateāt: ut in creta insula: circa agruz idæū: cupressus eniz ibi exuberat: & in cylicia syriaq; cedrus: non nusq̄ syrie terebintus. Fit eniz proprietas ex locorū discrimine: sed propriuz iam in uniuersuz pene exposuimus. Montibus aūt propria: quæ nasci inplanis nequeunt macedoniæ abies: pinastruz: picea aquifolia. Tilia caprinus buxus potulaca. Taxus iuniperus: terebinthus: caprificus philica: apharca: nux iuglans: castanea: ilex. Quæ uel in plana descēdūt: Tamarix: ulmus: populus: salix: cornus: alnus. Robur: lacara: pyrus: pomus: ostria: celastrus: fraxinus: paliurus: Spina acuta. Acer quā in monte caprinuz uel in plano gallicā uocāt. Quanq̄ alii alter distiugunt: & genus diuersuz aceris: & caprini: faciunt: Omnia uō quæ cōmunia montibus planisq; habentur: ampliora uisuq; pulchriora in planis proueniunt: sed usu meliora: tam materiæ: quā fructus in montibus piris malisq; exceptis. Hic namq; planis præstantiores non solum fructu uerum & materiæ inspectantur. Quippe cū montibus: breues nodosæ: spinosæq; assurgant: Omnes aūt ēt in mōtibus: cū adeptæ loca propria fuerint: ut pulchriores certe proueniunt & copiosius ferunt: sed ut absolute atq; simplici agam ratione. quæ æqualibus montiuz tractibus emigrent: primatuz obtinēt: ex reliquis uero quæ in imis cauisq; præstantiores: omniuz deterrimæ quæ cacumine. Nisi quid sua natura frigus adamet. Sed hæc quoque situ īter se dissimili distant. Qua de re postea dicendum. Nunc singula secūdum prædictas differentias diuidemus. Ergo inter siluestria perpetuo uirent quæ primo uolumine retulimus: abies: pinastrum: picea agrestis: buxus: potulaca: Taxus: iuniperus: terebinthus: aquifolia: apharca: laurus: suber. Quercus: celastrus: spina acuta: ilex: tamarix. Reliqua omnia folia amittunt: præterquā si quid aliquo loco superfluat quemadmoduz de quercu & platano: quæ in creta est indicauimus. Aut si quis omnino locus alimēto exuberet: fructum reliqua quidem omnia ferūt: de salice uero & populo & ulmo: ut diximus uaria sententia est. Quidam & populum solaz sterilez

putant: ut arcades. Cæteras autem omnes: quæ montibus proueniunt: fructum parere. At uero in creta & populi nigræ complures fructificant. Vna apud aditum speluncæ ideæ: qua munera deo dicata conseruantur. Altera parua ab ea proxima stat: & ulterius duodecim plurimum stadia: ad fontem quendam sauri dictum: pleræq; sunt. Et in monte proximo ab ida: cui cedrio nomen. Nec non & circa tiresiam in montibus. Alii ulmum tantu3 ex his fructiferam aiunt: ut macedones. Discrimen autem ad fœcũditatem sterilitatemq; summum: uel locorum natura facere potest: ceu in persica: palmisq; patescit. Persica enim in ægypto: & locis proximis: fructificat: quanquam in rhodo usq; florem dumtaxat deuenit. Palma apud babylonem fructum mirum immodum largitur. In græcia uero ne fructum quidem maturat. Apudq; non nullos ne fructum ullum ostendit. Simili modo etiam alia pleraq; huiusmodi percipiuntur. Na3 & inter minora herbarum ac reliquæ stirpis humilis. Quædam in eadem contermina tellure: fructifera. Quædam sterilia gignuntur. Quemadmodum centaureum in elio agro fœcundum. Quod montuosis editur: infœcundum. Quod planis flosculo tantum gaudens. Quod concauis: ne floret quidem: nisi improbe. Itaque & reliquorum: quæ unigena constent: unamque appellationem sortiantur. Aliud fœcundum. Aliud esse in fœcundum uidetur: ut ilex. Quædam fructifera. Quædam sterilis: & alnus uero similiter. Ambæ tamen florescunt. Fere autem omnes: quas inter unigenas masculas: uocant steriles: magna ut uidebt̃ exparte: earũque alias abũde florer̃ alias parũ alias nullo pacto florer̃ affirmãt. Contra ĩter alias: mares tm̃ fructificare putãt. Verũ e floribus arbores gñrari: sicut ex earũ fructibus: quæ fructum parere possint atque spissum adeo exortum factitari interdum utrinque: ut nisi facta semita: nullus transitus sit. Quin & de floribus quarumdam sententia uaria est: ut rettulimus. Quidã enim robur: & nucẽ auellanã: & castanea3 florere existimant. Item pinum: & piceam. Alii nullam earum: sed uillu3 nucis: & muscum roboris: & nucamentum piceæ proporcione grossis præciduis respondere existimant. At macedoniæ incolæ ne illas quidem florere arbitrantur: iuniperum. Scissimam agrestem: acerem. Non nulli binas iuniperos esse dicunt: & alteram florere quidem: sed fructum non ferre. Alterã nõ florere: s3 ptinus fructũ ostendere: ut ficos: poma præcidua. Itaque pene fieri: ut sola hæc arbor fructum in biennium habeat. De his igitur amplius cogitandum. Germinatio uero aliis simul atque urbanis. Aliis mox: aliis iam tardius: omnibus certe tempore uerno. Sed fructuu3 diuersitas numerosior est. Quod uel antea diximus. Non enim maturitates pro germinationum ratione sequuntur. Sed plurimum interest. Nam & earum: quæ serius fructificant: quas non nulli anno reddere uolunt. Vt iuniperi: ut ilicis germinationes in uere proueniunt. Vnigenæq;: aute3 ipsæ pro locorum natura: propostero inter se discrepant. Vt enim: quæ pa

ludibus astant: prymæ germinant: ut macedones uolunt: secundæ: quæ pla nis. Nouissime: quæ montibus: ipsarum autem singularum arborum. Aliæ cum urbanis germinare incipiunt: ut potulaca apharca: pyrus: post urbanũ paulo. Aliæ ante fauonium & statim post afflatus fauoni. Ante fauonium cornus: tam mas: quam fœmina post fauonium: laurus: alnus: paulo ante æquinoctium. Tilia caprinus: fagus: ficus. Quin & nux iuglans: quercus: sambucus mature germinant: atque etiam magis: quæ steriles lucosæque sunt: populus: ulmus: salix: paulo abhis serius platanus. Relique ineunte uere: ut caprificus: phylica: spina acuta: paliurus: terebintus: nux iuglans: castanea: serotinæ germine malus est. Tardissimo fere omnium suber aria quadratoria thuia. Taxus: Germinatiões ita se habeant. Florum prouentus ita ut loquar pro ratoine germinationis sequuntur. Differunt tamen multo que magis fructus confectio uariat. Quippe cornus fere circa æstiua solsticia reddit. Præcox scilicet. Nã serotina: q̃ quidam fœminam dicunt: post ipsum autumnum fructificat. Huic fructus ingustabilis: lignum infirmum: fungosumque: tanta est inter ambas differentias cum mari firmissimum sit. Terebintus circa tritici messem: ut paulo serius semen reddit. Fraxinus: atque acer: æstate. Alnus nux iuglans: pirorumque genus quoddam: autumno: Robur: & castanea serius. Nam circa uergiliarum occasum eodem modo: philyca etiam: ilex paliurus: & spina acuta: præoccasum curtiliarum Alia hyemis initio. Malus primis frigoribus: pyrus serotina est. Quippe quæ hyeme sua perficit poma. Potulaca: & apharca: fructum primum: cum uua dulcessit: maturant: posteriorem cum floret: bis enim istæ fructifere hyeme ineunte uidentur. Abies: & taxus: paulo ante solstitium florent. Et abietis flos croci colore: aliasque pulcher. Fructum post uergiliarum occasum dimittunt. Pinaster: & picea paulo germinatione præueniunt diebus scilicet circiter quindecim. Post uergilias istæ quoque ratione uidelicet reddunt. Sed hæ mediocrius. Omnium autem tardissime iuniperus celastrus. Ilexque: suos fructus perficiunt. Iuniperus enim anniculum habere uidetur. Quippe cum nouus anni exacti fructum occupet: utque aliqui uolunt: nec maturari solet: qua propter decerpitur: ut aliquantum temporis reseruatur. Quod si in arbore reliquatur marcessit. Illicem quoque semen anno perficere arcades aiunt: simul enim fructum antecedentem maturat: & nouum demonstrat. Quamobrem in his euenit: ut assidue fructum habeãt. Celastrus quoq; ob hyemem fructum amitter̃ ꝑditur serotina admõ: & tilia: & buxus fructum ingustabilem cũctis aĩalibus: tilia: cornus fœĩna: buxusq; gignunt. Quĩ & hedera iuniperus pinus potulaca serotĩæ hñtur. At uõ ut arcades uolũt & ĩ his oĩbus fer̃ seriores q̃dratoria thuia taxus fructũ iacturæ maturitatesq; siluestriũ arborum tales diras sortiũt: ñ solũ si ad urbanas spectant̃: uerum ẽt: si inter se ipsas conferuntur. Euenit autem: ut cum primum inceperint: reliqua germinatiõnẽ continuẽt. Pinus uero. Abies. Roburq; intermittant.

Terque

Terq; turgeant. Ternaque germina edant. Ideo & ter squamosæ dicuntur. Omnis eni3 arbor cum germinat: squammas corticum spargit. Fit germinatio prima: statim mense februario ineunte. Quanquam in ida monte die maxime: xv: mensis eiusdem. Tum circiter triginta intermissis diebus: aut paulo pluribus: iterum germinare incipiunt: ab extremo surculi: usque proximum germinis antecedentis. Et quædam sursum: quædam in latera circum quaque emittunt: ueluti geniculo facto: surculo primi germinis: quomodo scilicet & prima fieri germinatio solet: idque agitur circa martiū desinentem. Huius germinationis tempore galla quoque omnis gignitur: tam nigra: quam candida. Nascitur magna ex parte noctu uniuersa. Inque diem aucta: excepta resinacea: si ab æstu occupetur: inarescit: augeri q; amplius nequit. Alias enim magnitudine ampliore grandesceret. Qua de causa: earum aliquæ non maiores fabis euadunt. Nigra uero pluribus diebus uiret: & magnitudinem mali non nullæ capessunt. Postea diebus circiter: quindicim intermissis: rursum germina tertio mittunt mense aprilis diebus: longe paucioribus q̃ prius forteq; id sex aut septē dieb; summū absoluitur. Sed germinatio similis: eodēq; mō efficitur. Quo cū uentum sit: nō amplius in longitudinem: sed in crassitudinē: incremēta uertuntur. Omnium itaq; arborum germinationes conspicuæ: Sed abietis: piniq;: maxime: qm̄ genicula in uersus rectos porrigant̄. Ramiq; conditi ex æquo spectent̄. Ad materiam q̄3 cedendam: tempus nunc potissimu3 intelligit̄: ꝑꝑ amplitudinem corticis. Cæteris. n. temporibus: cortex facile dethrai nequit. Detractoq; nigrescit. Materies aspectuq; deformior reddit̄. Nā ad usum qd̄ nō refert. Quin immo robustior ē: si post fructuu3 maturitatem cedat̄. Hæc prædictorum fructuum propria. Germinationes autem quæ ad ortum arcturi: post uernum fieri solent: omnibus fere communes esse putātur. Manifestiores tamen in urbanis: atq; earū præcipue: fico: uiti: punicæ. Deniq; omnibus quæ uberius coalescunt: & ubi tellus pinguis: lætaq; sit: ob id: eam: quæ sub arcturum fieri solet: plurimam: in thessalia: macedonia q;: fieri dicunt. Simul. n. contingit: ut ēt autumnus placidus: longusq; sit. Ita & cæli quoq; prosit mollicies. Nam & in ægipto: ea de causa: semper fere arbores germinant. Aut certe parum temporis intermittunt. Sed germinationes: ut diximus: communes omnium sunt. Intermissiones autem: prædictorum tantum esse intelliguntur. Proprium uero n̄ nullis: & quod ammentum appellant: scilicet prædictis. Habet enim & abies: & pinus: & robur: ac etiā tilia: nux iuglans. Castanea: picea. Id robori: ante germinationem uerni temporis: initio gignitur. Fit ueluti folioꝝ conceptus: inter antecedentē obstrusionē: & sequentem exortū medius. At ex ꝓprietate autumni: postq̄ fola decidere peculiaria eius confestim gignuntur: quasi grauida intumescat: ut germina pariat: duretque per. Hyemem: usque ad uer. Nuci auellanæ: postquam fructus decidit: racematum quid-

daз uermis prægrandis: magnitudine singulari: pediculo pingue: emergit. Quod nonnulli illum appellant. Hæc ex minutis squamis innumeris: ordi ne nucis pineæ constat; ut speciem non absimilem nuci pineæ nouellæ: ac uiridi gerat: nisiquod oblongius & per totum fere pariter crassum tendat Hyeme hoc augetur: ineunte uere: dehiscit: & squamata illa flauescunt: & inlongitudinem: uel tripollicalem increscunt. Cum aũt uere folium existit ista decidunt: & nucis caliculacea tegmina totidem quot flores super pedicu lum contracta gignuntur: eorumq́ similis: nuces singulæ insunt: de tilia: & an quicq̃ aliud amentiferum sit cogitandum: sunt præterea quædã auctu faciles. Quædam difficiles: faciles quæ apud aquas assurgunt: ut ulmus pla tanus: populus: salix. Quãquã de hac nonnulli ambigũnt: ut pote dificili auctu: & e fructiferis abies: pinus. Robur: Omnium facillima taxus: lacar ta fagus: iuniperus: acer: caprinus: ostria: fraxinus: alnus: picea: potulaca cornus: buxus: pyrus: fructificant protinus: abies: pyrus: picea etiã si i quã tum libet magnitudinis creuerint. Auctio uero ac germinatio reliquis incer ta est tum modo: tuз germine. Sed abieti certa & continua: atq́ præpostera. Cum enim primum scissum decaudice fuerit: rursus de eo alterum finditur idq́ assidue factitatur: post quenq́ germinationis super uentum: at cæteris ne rami quidem aduerse cõditi inter se constant: paucis quibusdã exceptis. Illd q̃з differẽtiæ icremẽtũ cõmuniter oĩuз piter urbanaꝝ: atq́ siluestriũ hẽre uidet̃. Quedã eĩз nõ cacũine & latere gerĩnãt: ut pyrus punica: ficus myrtus ꝑs ferme maxĩa. Quædaз cacumine: sз latere tm̃: & ipз qd' præsit ꝑpellit̃: si cut etiam caudex totus ramiq́ prægrandes augeri consueuerunt. Fit hoc in nuce iuglande & auellana: & quibusdam aliis. Quarum omnium germina in folium cinum finiuntur. Qua de causa ratione optima nulluз germen su peruenit: quo crescere possint. Cum desit augendi principium. Frumentis q̃з incrementum quodammodo simile. Hæc enim protrusu corporis sui præsentis assidue crescunt etiam si foliis diminuantur: ut in depastis segeti bus patescit: nec de latere quicq̃ emittunt: ut legumina aliqua faciũt. Igitur hoc prægerminationis simulq́ auctionis differentia capi potest. Siluestria uero alta esse radice: quidam negarunt: qnod semine omnia proueniãt. Sed non recte. Nam fieri potest: ut cum diutius uixerunt: radices procul demit tant. Nam & olerum plura hoc idem faciunt: licet hæc imbeciliora sint: atq́ indubie semine terræ summissa oriantur. Omnium itaq́ siluestrium, alta radice descẽdere ilex uidetur: abies: pinusq́. Medica trauphalus: & prunus & spodias: quæ uelut siluestris prunus habetur: superficie uiuaciores. Sed hæc uel paucis adhærent radicibus. Trauphalus autem multis: & accidit cæteris quæ non in profundum radicem agunt præcipueque abieti pinoque ut radicitus flatu euertantur. Arcades ita referunt. Idæi abietem altius q̃ Robur: radice descẽdere uolũt: Verũ simpliciore meatuq́ rectiori: prunum que: nucẽq́ auellanã altissimã radicẽ habere inquiunt. Sed aliellanaз tamen

atq robustam. Prunum numerosam. Ambæ tamen diutius uiuant opus ede. Prunum etiam emori contumacem referunt. Acerem superficie aliquatenus gaudere. Fraxinum numerosiorem: densam: altamque sortiri. Iuniperu3 quoq: cedrumq: per suma in mitti. Et alnum tenuem agere. Item scissimam. Nam ea quoq summotenus: paucisq radicibus: degit. Sorbo radix per summa cespitum: sed ualida: crassa: meriq cõtumax multiplex tamen modice. Hæc alta radice descendere: superficieq gaudere notatur. Caudice præciso: reliquæ quidem omnes pene recrescunt: nisi radices antea morbo infestatæ fuere. Pinus uero & abies radicitus omnino: anno eodem inarescunt: etiam deciso cacumine. Euenit peculiare quida3 abieti. Cum. n. præcisa: uel aliquo pacto diminuta afflatu fuerit: circa leuem partem suæ caudicis: habet. n. quadam tenus leuem enodem similem: ac etiam æquiperandam nauiculæ mox circumnascitur paulo excelsitate inferius: quod quidam circumauctionem. Alii circumagnationem appellant: colore nigro: duricia ultra modu3: ex quo crateres arcades conficiunt. Crassitudo talis qualem arborem esse contigerit: quo scilicet robustior: uegetiorq: uel plenior: eo crassior. Illud quoq peculiare hac eadem in re abieti accidit. Cũ. n. ramis omnibus ablatis: cacumẽ decideris: mox emoritur. Cũ uero inferiora proxima leui illi parti praecideris: quod restat uiuit: & agnatio: quammodo dixi: circum id fieri assolet: scilicet qr uegetius: ac uiridius est. Si quidem e latere: nunq̃ recrescit: neq ab imis plantigera abies surgit. Sed. n. proprium id abietis est. Ferunt reliquæ sui generis fructu3: & quæ annuatim renascuntur: illa: folium: florem: germen. Nõ nullæ etiã muscum: aut clauiculam. Quibusdam datum a natura est: ut plura producãt Vlmus. n. uuas affert: & foliculos quosdam. Ficus grossos præciduos: & caprificos: si quæ inter ficos caprificare consueuere. Ni forte ꝓ genere fructuu3 hæc cepisse oporteat. Nux auellana uilũ callo compactili. Ilex granũ puniceum. Laurus uuam: & fructifera. Quãquam non omnis: sed genus quoddam. Verum sterilis copiosius: quanquam masculam. Non nulli appellant pinus naucamentum præciduum. Robur omnium copiosissime: præter fructum: alia gignit. Nam gallam paruulam: atq alteram resinosã & nigram. Quin & aliud specie uelut morum: sed duru3: & fructu admodum difficile. Id tamen rarum. Ad hæc aliud effigiem colis repræsentans. Cum uero perficitur: durum quid parte emicante & perforatum: & tauri caput quodammodo emulans profert. Quod præruptu3: nuclei oleæ speciem intus ostendit. Fert & quod quidam pilum appellãt. Id pilula est: comam gerens: lanaceam: mollem: nucleo dorior: qua in lucernarum luminibus utuntur. Flagrat &. enim probe: ut galla nigra. Fert & alteram comigeram pilulam: cæterum quidem inutilem. Verno autem tempore: succo melligeno inficiẽtem: tum tactu: tum gustatu inq ramoru3 alis pilulã aliã gignit sine pediculo concauoq. Sessilem: peculiarẽ certe uersicoloreq.

Nam eminentes quosdam umbilicos candicantes: uel passim uariantes nigris maculis habet. Partem mediam grani tinctura infectam splendidamq; ostendit: aperta nigra & putricans cernitur. Lapillum quoque pumiceum magna ex parte gignit: quanq̃ raro. Item aliam eo rariorem pilulam e foliis conuolutam: compressam: atque oblongam. Supra foliis uero tergo adherentem pilulam fert: candidam aquosam. Dum tenera est: hæc etiam muscas interdum intus continet. Veniensq; ad incrementum iustum in modū leuis paruulæ gallæ indurescit. Robur tot: præter fructum ꝑducit. Fūgos enim omitto qui e radicibus: & iuxta radices erumpunt. Communes enim eos cum cæteris habet arboribus. Quin etiam uiscum taceo: quippe cum in aliis quoque proueniat. Sed nihilominus: ut dictuʒ est: ferax hæc arbos habetur plurimarum. Sin autem: auctore hesidio: mella: apesque ferat: magisquoque illud confirmatur. Ergo nascitur: uel hic melleus humor cælo cadens: nec aliis magis insidens frondibus. Quin & cremati roboris nitrosuʒ cinerem esse affirmant. Hæc roboris propria: Arborum uniuersarum: ut dictum est: quo ad genera sigillatim accipi possint: plures sane differētiæ intelliguntur: publica tamen quæ fœmina: masq; distinguuntur. Quorum alterum fructiferum: alterum sterile in aliāsest: Vbi uero ābo fructifera fructum meliorem fœmina præstat. Nisi forte mares eas libeat uocitari. Sunt enim qui ita uocant. Proxima huic differentia: qua urbanum a siluestri discernitur. Aliæ uero per species unigenerum ipsorum redduntur: de quib9 nunc indicare debemus. Proprias quoq; formas simul persequēdo: illaruʒ quæ minus conspectæ: noctæq; habentur. Roboris genera id enim potissimo diuidunt: & quidam obiter: aliud urbanum: aliud siluestre appellant non dulcedine fructus distinguendo. Naʒ dulcissimus fago quam reddunt siluestrem. Sed qm̄ cultis magis proueniats lignumq; leuius habeat. Fagus aūt scabra: montuosisq; nascens. Ergo genera: alii quaterna: alii quina assignant. Cæterum non nulla nomine discrepant. Vt eam quæ glandem dulcissimam fert: alii quercum: alii placidam uocant. Quod idem etiā in cæteris faciunt. At ut idei diuidere consueuere: genera hæc roboris habentur. Placida. Cerrus: latifolia. Fagus: salsi cortexquā alii recticorticem uocāt: Omnia fructifera. Sed dulcissima glans fago: ut retulimus: secūda placidæ. Tertia latifolia. Quarta salsicortici. Vltima & amarissima: cerri: sed non singulis cuiusq; generis dulcis: sed etiā amara non nullis: ut in genere fagi uidere licet. Distant etiā magnitudine: figura: coloreq; glandium. Peculiare fago & salsicortici: quod ambe in genere dicto uirili: glandes parte postrema: utrinq; lapidescunt: aliis in putamine: aliis in carne ipsa ideoq; detractis lapillis: concaua: per inde atq; in animalibus relinquuntur. Folio quoq;: caudice materiæ totaque specie: distant. Nanque placida non erectā: nec leuis: nec ex celsa est. Quippe: quæ corpore in orbem comoso contorto: sinuosoque stet: ut nodosa: calosaque assurgat. Materies rubusta. Verum:

infirmior quam fago. Hæc enim robustissima: putrediniq; nulli ob noxia est. Sed nec ipsa erecta quanquam minus torta quam quercus. Caudice uero crassissimo constat: ut tota quoque breuis species reddatur. Nam eius etiam corpus in orbem comosum; minimeque erectum est. Cerrus rectissima excelsissima: leuissima: & materiæ: p lõgitudinẽ: robustissima. Nunquam in cultis: aut rarenter nascens. Latifolia secunda tum rectitudine: tum excelsitate: at ad ædificiorum usus: post salsicorticem: deterima. Ad cremandum quoq;: carbonemq; faciundum uiciis obnoxia: sicut & salsicortex: quin & maxime: post illam tamen putrescit. Salsicortex.n. crasso quidem caudice: sed fungoso: & cauato. Si crassus sit: magna ex parte cernitur. Qua propter ædificiis minus hæc utilis habetur. Item breui putrescit: quod ex natura eius arboris accidit. Qua de causa cõcaua: & inanis redditur. Sunt qui: & corde hanc solam carere uolunt & fulmine solam iaci: quamuis non altitudine excellat aeolo acolorum. Quidam nec ad sacrificia lignis eius utuntur. Hæc pro materiæ uniuersæ speciei modo discrimina intelliguntur. Gallas singula ferunt genera. Sed quercus tantum ad coria utilis. Cerri: latifoliæ: uisu quidem haud ab similis quernæ: nisi quod leuior Sed ad rem nullã utilis fert & alteram nigram qua lanæ perficiũtur. Quod autem penem quidam appellant: branchiis simile: cerrus sola producit: canum mucosumq; inuxcosumq;: cubitali longitudine: pendens ceu uillus lintei prolixus. Nascitur id e cortice: non e surculo. Vñ glans nec e gẽma: Sed a latere superiorum nodorum. At uero salsicortex id nigricãs pusillumq; gignit idei hunc in mõ; distinguere solent. Macedones quaterna genera faciunt. Veri quercum: quæ glandẽ dulcẽ producit. Aesculum: quæ amarã. Fagũ quæ rotundam. Cerrum quã alii sterilem dicunt. Alii fructũ uiciatũ adeo ferre: ut eum animalium nullum mandere possit: præterq̃ sues: & hos: cũ aliam nullam habent. Magnaq; ex parte caput tentari. Materies quoq; improba: & laborata quidem omnino inutilis. Rumpitur.n. & cadit: rudis autem melior: ob id sic ea utuntur. Improba ẽt ad cremandum: & ad carbonem faciendum. Quippe cum carbo eius omnino inutilis: quod transiliat: scintilletque præterquam in ærariis officinis. His enim utilior cæteris: hic habetur. Quod enim flatu desinente protinus extinguatur paucus ab sumi potest. Salsicorticis materies ad axes: similiaq;: tantum commoda ẽ. Roboris genera hæc assignant. Sed cæterarum pauciora sane ad notant. Partemque fere plurimam marem ac fœminam discernunt: ut indicauimus: præterquam in paucis: inter quæ & pinus habita est. Pinorum enim aliam urbanam. Aliam siluestrem assignant. Siluestris binum statuunt genus. Quorum alterum: ideam alterum maritimam: uocant. Harum rectior: celsior: materiæq; crassior: idea. Folio tenuiori: imbecilliori que. Matirima: & cortice leuiori: utilique ad coria: quod alteri minus Nux maritimæ rotunda: breuique dehiscens. Ideæ oblongior: uiridis mi-

nusque hiscens: tanquam siluestrior: lignum: maritimæ ualidius. Nam eas quoque terrenorum differentias summi par est: haud enim incognitæ sunt usus causa: idea ramosior crassiorq; stat: ut retulimus. Ad hæc picem ipsa oio copiosius præbet. Pix nigrior: dulcior: tenuior odoratuq; gracior sentitur: dum cruda est Decocta uero deterior euadit quoniam multum habeat seræ. Sed quæ isti nominibus propriis distingũt. Alii mare: fœminaq; diuidere solent. Macedones uero etiam genus quoddam pini sterilem dicunt: & marem breuiorem: folioque duriorem: fœminam procceriorem: foliis pinguem: mollem: procliuioremque. Mari lignum circum cincta medulla duræ: & operi fabrili uersuale. Fœminæ tractatu omnino facile: atq; mollius. Quod quidem oīum fere marium: fœminaræq; publica differentia est: ut cæsores materiæ asseuerant. Quippe omnium mas in securi breuior: & contortior: operiq; difficilior est. Colereq; nigrior. Fœmīa procerior atq; facilior. Nam & quod ægidem appellant: pinus fœmina gignit. Id aũt est cor eius. Ratio quod minus pinosa: minusq; tedam ingerẽs & leuior: cursuq; uenaræ probior est. Fit in arboribus magnis: cum prostratæ parte candida: & circinãte putruerint. His. n. detractis: medulæ relictæ securis adigitur. Est decolor omnino: neruoq; tenui cõpacta: quam idei tedarii ficum appellant. Quod uero pinis subnascitur: colore teda rubidius. Maribus potius ĩest: odoris grauissimi: nec tedam redolẽs: nec flagrãs: sed ab igne dissiliens. Igitur genera pini hæc assignant: urbanum: atq; siluestre siluestrisq; marẽ: & fœminã ac terciã sterilem. At archadiæ incolæ: nec sterilem: nec urbanã pinum appellant: sed picea. Et enim candicẽ euidentiorẽ esse piceæ: ut pote qui gratilitate non careat: & operibus ipsã materieʒ ineptam. Nam pini materies: & crassior: & leuior: & excelsior est. Folia quoq; pinum multa pinguia alta: flexaq; habere. Piceã aũt ẽt conferã ipsaʒ pauca squalidiora horrentioraq;. Piceam item euidentiorẽ. Paucã. n. atq; amarã: ut etiam coniferæ. Pino autem copiosam: bonique odoris. Nascitur picea in archadia: pauca: sed circa elium agrum: multa. Igitur in genere toto: discrepare uidẽtur. Picea uero ea quoque ratiõe distare a pino uidetur: quod pinguior: folio tenuior: magnitudine minor: erectaq; minus assurgit. Prætereaquod conum minorem: horridioremq; nucleum resina rosidiorem ferat. Ambabus folia capillata: & materies candidior similiorq; abieti: atque in totum minus pinosa. Magnam & hanc ad pinum differentiam habet: Pinum enim adustis radicibus: nunquã regerminare: Piceam regerminare quidam affirmant: ut in lesbo accidit incenso monte pirrheo: qui piceis scatet. Morbum pinis accidere talem: idei incolæ narrant. Cum non solum cor sed etiam pars externa caudicis in tedam transiuerit: tunc strangulari quodammodo. Quod sponte arboris largissima: quoad: quis coniectare possit. Teda enim totum efficitur. Ergo hæc pini propria effectio est. Abies: quædam mascula: quædam fœmina est. Distant inter se foliis. Mari.

enim acutiora: magisque pungentia: flexaque magis. Quam pbrem aspectu crispior tota arbor uidetur. Quin & materia differunt. Nam fœminæ cādidior: mollior: operibusque facilior: atque totus caudex procerior Mari autem uariatior: latior: durior. Medulla refertior. Atque in totum aspectu deterior. Nuci maris pauci nuclei parte priore insūt. Fœminæ nulli omnino: ut macedones referunt. Folium pinatum: atq̄ in angustius tendens: ut tota species concameratum sane immitetur. Simileq̄ potissimo cyathis bœtoꝝ appeat: dēsū adeo ē: ut nec niuē: nec ibrē t ā̄mittat summā artes forma decora ē: qppe germinatio qdā peculiaris nūc pter alias agit: ut retulimus solaq̄ ordinē seruat. Est magnitudīe excelsa lōgeq̄ pino pcerior. Distat etiam ligno: non paulum. Nam abieti neruosum: mole leueq̄. Pino autem tedaceum ponderosum atq̄ carnosius. Nodi plures pino sed duriores abieti Quin & reliquis omnibus fere duriores quāq̄ mollius lignum est. Ad sum mā nodi dēsissimi solidissimi: patentioresq̄ abieti: atq̄ pino: coloreq̄ tedæ pximi: & maxīe sui gn̄ris pinoq̄ q̄: abieti hēt ut pinus ægidi magis: ita abiens album dictū lusson: ueluti ægidi respondēs: nisi quod id hēt album. Aegis uero gratius colorata est: quoniā tedam gerit. Spissum hoc & candidū: pulchꝝq̄: ex arboribus iam uetustioribus gignitur. Sed frugi inuentu raꝝ uile copiosum. Faciūt ex eo tabellas pictorias: atq̄ codicillos plures: lautioresq̄ & materiæ pstantiores. Arcades ambo ægidē uocitāt tā pini q̄ abietis: & copiosiorem esse abietis uolunt: sed meliorē pini. Abietis. n. totam cōmedā leuem. Spissamq̄ pini uero exiguā & crispiorem robustiorem i totumq̄ meliorem. Sed hi nomine intrese dissentire uidentur. Abies uero differentiis illis a pino distinguit: ac etiā circum auctione: siue agnatione: quam superius diximus. Scissima nullas penitus differentias habet: sed fere equi paratur abieti. Simplex genere ē: erecta: leuis: enodis: crassitudine: altitudineq̄ æq̄lis ferme abieti. Quin & cætera non ab similis est: lignum coloratum: robustum: neruatumq̄ cortex leuis: foliū crassum bifidum: ob longius: q̄ pino: extremo aculeatū. Radices: nec multæ: nec altæ descedentes. Fructus leuis glandeus in calice echinata: placida: tamen: & leui non ispida: ut castaneæ: similis tamen illi dulcedine: atq̄ succo. Nascitur etiā mentibus cādida materiæ: quæ ad multa putilis: & n. ad carpenta lectos: subsellia: mensas nauigiaq̄. Cāpestris nigra: & ad hæc minus utilis. Fructum tn̄ similem ferūt Taxus quoq̄ generē simplex: procera: auctu in signis: similisq̄ abieti: nisi q̄ non pariter excelsa magisq̄ aliis sinuaca est. Folio quoq̄ abieti similis: sed pinguior: moliorīq̄ ligno: Quæ in arcadia nascitur: nigro: aut punico constat. Quæ autē in ida: flauo: & cedro simili: pp quod uendētes fraudare dicūtur: tanquam cedrum uenundent. Totum enim cor esse: cortice detracto. Certi etem similem cedro habere: tum sabricia: tum colore. Radices breues: graciles: per summamq̄ cespitum. Rara hæc circa idam. At in macedonia: arcadiaq̄: uel fructū abun̄ pferre: rotūdū: faba paulo maiorē: colorē ruffū:

tactu mollem. Aiunt quod si iumenta folia comederint: emoriuntur. Si ruminantia: nihil paciuntur: fructus & ab aliquibus hominibus manditur: suauisq; est: atq; innoxius. Est & ostris species simplex: q̃ nõ nulli ostriã uocant: tam corpore: q̃ cortice scissimæ uicina: folio piri: præter q̃ quod id multo oblongius: inq; acutum depressius: atq; maius: neruo multiplici de medio constans. Reliquis ãt rectis in modum costarum: tum prolixius tũ crassius porrectis: item per neruos rugatum: & ambitu leuiter serratum. Materies dura: decolor: exalbida: fructus pusillus oblongus ordeo similis colore flauus radices sublimes. Aquas: cõualesq; arbor hæc gestit. Domũ inferri minime idoneã tradunt. Quippe mortiferam esse: & partus quacũ que fuerit: difficiles reddere. Tilia: quædam mas: quædam fœmina distãt inter se: tũ materiæ: tam totius corporis forma. Et quod altera fructifera altera sterilis. Nam materies mari: dura: flaua: nodosior spinosiorq;: fœminæ candidior: & cortex mari crassior. Detractusq; inflexibilis propter duriciam est: fœminæ candidior flexibiliorq;: ex quo cunas faciunt. Item fœminæ odoratior. Et mas sterilis nulloq; flore ẽ: fœmina: & florem: & fructum gignit. Flos calycula intectus præter folii pediculũ: amentumq; futurum: pediculo altero annexus: uiridis: dum in calicula est detectus autem leuiter flauus. floret: cum urbanis. Fructus oblongius orbiculatus magnitudine fabæ: similis hederæ acino. Quinis angulis: ueluti neruis eminentibus: in quæ acutum: cum sese contrahentibus: partitus: qui scilicet maiusculus est: minutiusculus autem cõfusior constat. Cuȝ ille maiusculus scabitur: paruula quædam: ac prætenuia semina. quãta atriplicis: emittit: folium & cortex dulcia: suauiaq;: folium forma hederacum: nisi quod in angulum acutionem rotundatur. Et q̃q̃ iuxta pediculum curuatius: tamẽ de medio inacutius coactum prætendit: seq; prolixius protrahit crispum in orbem leuiter atq; seratum. Medulam exiguam materies continet: nec multo reliquo moliorem corpore: nã & reliquum ligni mole est aceris: ut retulimus: alii bina alii terna genera statuunt. Vnum quod communi generis nomine acere uocant. Secundum caprinum. Tertium lectirotariam uidelicet ut stagiritæ distinguere solent. Caprinus uero ab acere distat. Quod aceri candida: atq; neruata: caprino autem flaua crispaq;. Ampla ambabus. Platano in sindẽdo similis. Venis enim inlongum fluctuat: sed gracilior macilentior molior: longior. Omnia eius fissa in acutum compressa abscinduntur. Nec ita semifissa: sed sũmũ potius præfissa multineruia minus sť: q̃ p sua magnitudine esse debeant. Cortice paulo scabriori q̃ tilia uestitur subliuido crasso spissiorią; picea in flectiq; contumaci. Radices paucas: & sublimes: crispasq; fere magna ex parte: tam flaua: quam candida: gerit. Riguis potissimo nascitur: ut idei uolunt. Inuentuq; rara est. De flore nasci aiũt fructum haud ualde oblongum: & paliuro similem. Veruȝ ob longiorem assignant. At uero olimpi incolæ caprinum montanam potius esse uolũt.

Acerem

Acerem planis etiam nasci: atq; nascentem in monte flauam grate coloratã crispiam; & solidam esse: qua ad opera lautiora utuntur. Campestrem uero candidã: rariorem corpore: minusq; crispam: q̃ nonnulli gallicam: non acerem uocant. Marisq; materiem crispiorẽ esse: atq; contortã. Et planis eã potius nasci: germinareq; maturius. Duo & fraxina genera: quarum alterum excelsum procerumq; est. Lignum candiduʒ crassiueniuʒ: neruatum: mollius: enodius: crispiusq;: habens. Alterum humilius: minus auctile: scabrius: durius: flauius. Folia laurinis: lauri latifoliæ: similia: in auctius tñ coacta: & ambitu leuiter serrata: ac subsidentia. Ramulus totus: quẽ folium unum putaueris: qm̃ simul cũcta folia ferat: singulari pediculo: & singulis foliis coniugatim: ueluti per genicula: pendentibus: constat. Amplo interuallo coniugationibus distinctis: similiter atq; in sorbo. Sunt aliis breuiora internodia: cõiugationesq; pauciores. Aliis ut puta: candidis lõga: pluresq;. Et singl'a folia ob lõgiora: ãgustiora: colorẽq; poracea: cortice leui spisso: tenui colorẽq; rubro ĩtegit': radicib; crẽbris: crassis: sublimib;q; adhẽt. Fructũ idem nll'ũ hãc hẽre existimãt. Atq; ẽt flore carere. Fert tñ i siliq̃ fructũ minutũ: nucis modo: q̃lis amygdalæ. gustu subamarum. Fert & alia q̃dã: ueluti muscos: quẽadmõʒ laurus. Verum magis astringẽtia gustum. Singulaq; per se in orbem circumacta: platani pilorum specie. Horum alia circa fructũ: alia multo semota exeunt. Quin & implicamina quædam eodem modo nascũtur. Leuis illa locis potissimo concauis madidisq; emigrat. Scabra siccis: atq; saxosis. Quidam alterã fraxinuʒ. Alteraʒ bubulam fraxinum uocant. Videlicet macedones. Maior & rarior corpore bubula est. Ob id minus crispa. Est enim omne campestre leue. Montanum autem omne: scabrum. Quæ montibus nascitur colorata: leuis: robusta: lentaq; ẽ. Quæ in planis: decolor: rara corpore: scabraq; assurgit. Ad summaʒ: arbores fere omnes: quæ tã mõtib; q̃ planis edẽ ꝑueniũt. Mõte coloratæ ualde cãdidæq; assurgũt: ut scissima ulmus: rliquæq;. Plano ãt rariores corpe: palidiores: deterioresq;. Preterq̃ pyrus: & fraxinus: ut olympi incolæ uolunt. Hæ nãq; in planis cũ fructũ tũ materiæ præstãt: qppe mõtibus: scabræ spinosæ nodosaq; ꝑueniunt. Planis aũt leuiores: fructũq; diucioreʒ: carnosiorẽq; ferunt. Verũ magnitudine campestres semper excellunt. Cornus: quædam mascula: quædam fœmina: quam & fœmini cornum uocant. Habet folium amygdalæ: nisi quod pinguius: crassiusq;. Corticem neruosum: & tenuem: caudicem non nimis crassum. Cæteruʒ fœmina uirgas paruas: sicut amerina: suo latere profert: & fructicosior est. Nodos ambæ: per inde ac amerina: tum geminatos: tum inuicem congruos habent. Materies maris excors: totaque solida: cornibus spissitate: firmitateq; similis. Fœminæ uero medullam cõtinet: & mollior est. Atque cauatur: ob id ad uenabulorum usum inutilis. Maris longitudo duodenorum maxime cubitorum: quanta uenabulorum macedonicorum longissimorum ẽ. Caudex. n. totus nulla excellẽtia extat.

Qui idam troianam incolunt: marem sterilem dicunt: fœminam autẽ fru ctuosam. Nucleum fructus oliuæ similem habet: Gustu dulcis: odoratuq gratus flos oleæ: & floret fructificatq eodẽ modo: ut singulari pediculo: plu ra proferat. Tempore quoq ferme conueniunt. At macedones ambas fru ctificare affirmant. Sed fœminæ fructum ingustabilem esse. Radices autẽ modo amerinarum habere ualidas & nulli perniciei obnoxias. Nascitur ẽt in humidis locis nec tantum in siccis: prouenit seminæ: atque auulsione. Cedrum quidam binam esse affirmant. Alteram lycram. Alterã punicam Alii simplicem dicunt: scilicet qui idam incolunt: est iunipero non absimi lis: sed folio maxime distat. Quippe cedro durum acutũ spinosũq: iunipe ro mollius. Excelsior q̃ƺ. Iunipus nasci uidet̃. Cæteꝝ alii nominibꝫ minime diuidũt: sed ambas cedros appellãt. Cedꝝ tñ cũ additione: cedꝝ acutũ nun cupãt. Ambæ nodosæ alosæ: & materiæ tortuosæ: uel potuis iunipero par/ ua: spissaq materies: breuiq putrescens: cũ cesa fuerit. Cedro maxima exp te corde referta: & putredinẽ nullã sentiẽs fructus cedro odoratus: pulcher: gustatuq suauis. Iunipero cætera quidem similis sed niger: gustuq astrin gens: ut prænimia acerbitate prope ingustabilis sit. Durat in annum. Tum cuƺ alter subnatus fuerit: præcedens decidit. At ut arcades uolũt fructus si mul retinet ternos: idest anni proxime exacti nondum maturum & tertii an te præsentem iam maturum: atq gustabilem: & tertium nouum ipsum de monstrant: Satyrus ambas sine flore sibi rusticos attulisse inquit: cortice cu presso similes uidebantur: uerum scabriori. Radices raræ copore ambabus atq per summa telluris dispersæ. Nascætur saxosis: & frigidis locis: & solũ eiusmodi querunt. Mespili tria gñra anthedõ: itatanea: gallica: ut idei diui dere consueuere. Fert satana fructum grandiorem: cãdidiorem: solutiorẽ lignumq intus mollius habentem. Reliquæ minorem: sed odore præstan tiorem: magisq gustu astringentem: ita ut seruari diutius possit. Lignum quoq his spissius: flauiusq. Cætera autem simile. Flos amygdalæ omni/ bus. Verum non ruffus: ut illi: sed prope uiridis. Magnitudine arbor ista excellit: gyroque comatur. Folium magna ex parte infissum: quæ uel api/ um: parte postrema imitantur: ampliore figura. Quodque premissum neruosum: apio tenuius: ob longius: totumque circumtunsum est. Et pe/ diculo tenui: ac longo dependet. Ante quam decidat uehementer rubet. Radice numerosa: altaque: arbos coheret. Ob id diuturna: & inexste pabu lis est: lignum quoque spissum: solidum: nullam sentiens putredinem ha bet. Nascitur & semine: & auulsione. Morbus earum: ut senescentes uer/ mibus erodantur. Vermes isti grandes: & alii quam qui in reliquis cernun tur arboribus. Sorborum duo genera dicunt: fœminam fructiferam: & masculam sterilem. Cæterum fructibus differunt. Quod aliæ orbicula/ tum. Aliæ ouatum ferant. Distant & suceis. Naƺ omni quasi ex parte odo/ ratiores: dulcioresque orbiculati sentiũtur. Ouati sæpenumero acidi: mi/

nuſque odorati. Folium ambabus totum toxium: prolixo: neruaceoque Pediculo conſtans. Singula uero in uerſum condita: modo alæ lateribus exeunt: tanquam ex omnibus unum exultet: ad neruum uſq laciniatum. Verum inter ſe ampliuſculo: ſingula diſtant. Decidunt non paulatim: ſed ſimul tota illa alata facies. Sunt in uetuſtioribus: breuioribuſq pauciora. Omnibus in poſtremo pediculi: folium impar prominet: ut etiam cuncta numero impari abſoluant. Figura laurum tenuifoliam imitantur. Veruʒ ambitu ſerrata: breuioraque ſunt: nec in extremum acutum mucronata: ſʒ in rotundius orbiculata. Flos racematim ſingulari peciolo: e multis minutis: & candidis conſtans. Fructus quoq cuʒ large fructificatur: racemi modo aceruatus producitur. Quippe multa eidem coherent peciolo: ita ut faui quodammodo ſpeciem gerat. Eroditur a uermibus ſuper arborem: crudus adhuc: magis quam meſpilata: pyraq. Quamuis hic maxime omnium ſit acerbus. Ipſa quoq arbor uermibus obnoxia eſt. Atq ita ſeneſcens exareſcit. Et uermis eius peculiaris: ruffus: piloſus. Noua admodum fructificat. Et enim trima continuo parit. Autumno cum folium amiſerit: protinus amentaceum gerit peciolum: pinguem: ac turgidū: quaſi iaʒ parturiat. Germina itaq hyeme perdurat. Aculeis tam ſorbus: quam meſpilus caret. Cortice leui pinguiuſculo. Colore ad flauū albicante. Nouæ ueſtiuntur. Annoſæ autem ſcabro: nigroq. Præſtat hæc arbos magnitudine rectitudineq. Coma cōcinna ornatur. Quippe magna ferme ex parte: nucis pineæ figurā: ſuo uertice: capit: niſi aliquid impediar. Materies ſolida ſpiſſa: colorata: ualida. Radices haud multas: nec alte deſcendentes. Validas tñ: & craſſas: & incoruptibiles agit. Naſcit' radice: auulſione: ſemine. Solum gelidum: atq humectum querit: quo tā & ſi uiuatior: aboleriq cōtumacior: tamen montibus etiam naſcitur. Arbor natura pecularis ceraſus ē: magnitudine excellēs. Quippe: quæ ad uiginti quatuor cubita creſcat recta: admodum craſſa: ut & ad bicubitalem ambituʒ e radice compleat. Folium meſpili: ſed admodum durum latiuſq ut e lōginquo arbos colore ſit manifeſta. Corticis leuitate: colore: craſſitudineque tiliæ ſimilis. Quapropter cunas ex eo conficiunt: ſicut etiaʒ e corticibus tiliæ. Hic neque recto meatu aſcendit: neq gyro pariter obducit: ſed mucronatim ambit: ab inferius ſurſum uerſus ſe ad minuſq contrahens: quēadmoduʒ foliorꝫ diſcretio. Cumq deſquamatur: hoc eodem modo decorticatur: alioquin præſcindit': nec pars aliqua eodē filo detrahi poteſt. Quin & per craſſitudinem: prætenuis modo folii ſcinditur. Reliquumque durare: arboremque tueri poteſt. Simili modo ambiendo. Reliquo autem cortice ablato: humor tunc quoque defluit & cum externa tunica tantum detracta ſit: reliqua pituitaceo quodā humore nigreſcit: rurſuſque anno ſecundo: alia uice illius ſubnaſcitur: uerum tenuior. Materies in neruo cortici ſuo ſimilis ſe in anfractū conuoluenti. Virgæ quoque eodē modo illico enaſcūtur.

Ramis cresentibus euenit: ut alii deorsum assidue pereant: alii sursum uersus increscant: omnino arbos minus est: sed multo enodior quam populus Radice multiplci per quam summa: sed non crassa: innititur: & conuolutio eadem radicis: & corticis radicem tegentis est: flos cādidus pyro: & mespilo proximus: & paruulis floribus constans: forma fauaceus: fructus rubet: figura iouis flāmæ persimilis: magnitudine fabæ: uerum iouis flammæ nucleus durus cerafo autem mollis: nascitur ubi talia ī planuī: ubi amnes & rigua sambucus quoque iuxta aquam potissimum: locisque umbrosis emicat: Cæterum & in minus eiusmodi solo nasci non recusat est fructicosa uirgis. Quæ anniculæ donec folia decidāt: in long t d nem crescunt. Tum in crassitudinem se distendunt: uirgis excelsio non nimis magna .Sed sena maxime cubita caudici crassitudo modo galeæ. Cortex leuis: tenuis spissus. Materies fungosa: & siccata leuis Medulla præ molli constans: ut uirgæ totæ cō cauentur. Quamobrem ex his baculos faciunt præleues. Siccata ualida est: & in offensa aquis: etiā disquamata si sit: disquamatur sua sponte cum exaruerit. Radices per summam cespitum: non multas: nec grandes: agit folium quod particulatim exeat: molle; atque oblongum: sicut lauro latifoliæ Verum maius latius rotondiusque de medio subtusque extermo in acutum compressius ambitu serratum totū āt circa unum pediculum: crassum: neruosumque: tanquā ramulus constat: & foliorum: alia hinc: alia inde: geniculatim, conuingatimque adherent: ac inter sese spatio distant. Vnumque exit in cacumen subruffa admodum folia: fungosaque sunt: defluit id totū simul: & hinc unum folium totum esse ratione putaueris. Rami quoque nouelli quedam ad geniculorum speciem habent: flos candidus: e minutis permultis candidis constans: specie faui super fissuras pediculi. Redolet lirium grauiter enim fructum uero non secus singulo pediculo crasso: annexum racematum profert. Hic maturescens nigrescit maturus omphaceus est: magnitudine eruo: paulo maior humore aspectu uinaceus & interna ui su sessemacea continet: salix quoque aquatica & multigena est. Nam alia nigra dicta: quod cortice nigro: aut puniceo tegatur: alia candida quod candido Virgas pulchriores: & ad texendum cōmodiores: nigra profert: candida spissiores: est tam nigræ quam candidæ: genus quoddam paruum & in cremento in excelsum orbatum sicut uel in cæteris arboribus idem intelligi potest: ut in cedro: & palma. Hoc arcades non salicem: sed hellicam uocant: existimantque: ut retulimus: fructum fœcundum eam parere. Sunt & ulmi genera duo: alterum monti ulmus: alterum ulmus uocitatum interest: quod ulmus fructicosior est: mōtiulmus auctior folium indiuiduum: leuiter circumseratum: oblongius quā pyro: scabrum non leue: prestat hæc arbos: & amplitudine: & altitudine: Non crebra circa idam: sed rara prouenit Amat rigua Materies flaua: robusta neruata: de formis. Quippe tota cor est: utuntur ea: uel ad lautiores fores: & uiridis cessu facilis: sicca difficili

est. Sterilis denique putatur. Gummam in petiolis gignit. Et animalia quædam culicea: & amenta peculiaria gerit. Autumno multa minuta nigra. Cæteris uero temporibus: quid ferat minus animaduersum est. Populus alba: nigraque: uniformes habentur. Corpore ambæ erecto. Sed excelsior: leuiorque nigra. Figura foliorum similis. Et lignum cum ceditur: albedine simile est. Vtranque ne florem quidam habere existimant. Alpina populo albæ non absimilis est: Cum magnitudine: tum uero quod ramis albicantibus spargitur. Folio hederæ. Sed parte altera sin angulo. Altera: ob longo: inque angulum exeunte acutum. Colore parte resupina: pronaque ferme simili. Pediculo prolixo: tenuique annexo: Quamobrem non erecto. Sed inflexo. Cortice asperiori quam populus alba. Scabriorique: ut pyrus siluestris. Alnus quoque sterilis: & unigena est natura. Corpore recto. Ligno molli. Medullaque molli. Vt uirgæ graciliores totæ concauentur. Folio pini: nisi quod ampliori. Neruosiorique: cortice scabro: ruffoque intus. Qua de causa coria tingit. Radice summa: nec maiore quam laurus. Nascitur in aquosis. Alio nullo pacto. Betulla folio cariæ dictæ conditur. Præterquam quod paulo angustiori. Cortice autem uersicolore. Et maturiæ leui. Non nisi ad baculos utili. Colytea folio salici uicina est. Ramosa: foliosaque. In totum ampla. Fructum in siliqua sicuti legumina gignit. Eaque lata: non angusta. Semen inclusum paruulum. Non magnum: durum modice. Non nimis: nec abunde. Pro magnitudine sua fructificat. Sed que fructum in siliquis ferant: rara inuentu. Quippe inter arbores: pauca huiusmodi habentur. Nux auellana: & enim hæc quoque natura siluestris est. Quoniam siluestris: nullo. Aut non multo deterius. Quam urbana: fructificet. Et hyemes quacunque perpeti possit. Montibusque magna ex parte proueniat. Et quidem fœcundissima: temporia ubertate. Ad hæc quod non caudicosa. Sed fructicosa. Virgis sine alis enodibus. Verum breuibus. Crassisque non nullis assurgit. Cæterum & mansuescere potest. Differt tamen. Quod fructum meliorem. Foliumque amplius habeat circum serratum. Folium ambabus simillimum alno. Sed latius. Atque arbos ipsa amplior fœcundior assidue redditur: uirgis præcisis. Ambæ bino genere constant. Quædam enim rotundam. Quædam ob longam nucem largiuntur. Sed urbanarum fructus candidior est. Locis aquosis potissimo fructificat melius. Siluestres translatæ mansuescunt. Corticem summum habent tenuem. Pinguem: maculis albidis. Peculiariter uariatum. Materies admodum lenta. Vt prægraciles uirgæ desquamatæ. Crassæ derasæ renouentur. Habent medullam tenuem. Flauam: qua concauantur. Peculiare his iulus callo compactus: ut retulimus. Terebinthorum alia mascula. Alia fœmina. Mascula sterilis est ob id sexui maris adoptatur. Fœminarum. Alia fructum protinus ruffum promit magnitudine lentis. Qui concoqui nequit. Alia uiridem

editum ruffum ; post nodum tingit ; & cum uitæ maturescentem nigrum nouissimo facit; magnitudine fabæ; resinosum & sulfurosum. Circa idam & macedoniam breuis; fructicosa contortaque nascitur; at aput damascum syriæ magna; copiosa decoraque. Montem enim quendam terebintus refer tum ut nil aliud habeat. Referunt materies ei lenta. Radices ualidæ in pro fundo; atque in totum incorrupta hæc arbos habetur; flos oleæ; uerum co lore ruffeo: folia circa unum pediculum; pleraque specie laurinorum con iugatim quenadmodum sorbo. Quodque parte postrema acuminet. Im par exit. Verum minus angulata quam sorbo: ambituque laurino similio ra; & pinguia; cum uniuerso fructu fert & ad nucis similitudinem; quædaꝫ concaua; ut ulmius; quibꝫ bestiolæ; tanquam culices innascuntur; fit in his resinosum quid lentumque; sed resina tamen non hinc legitur; sed aligno fructus resinæ copiam non mittit; sed manibus tantum adheret; & si non lauetur; postquam collectus est; inter se coherescit; cum uero lauatur; can didus probeque maturus supernatat. Niger subsidit. Buxus magnitudine non excellit; folio myrto similis. Nascitur locis algentibus; atque asperis. Quippa cytera talis est qua plurima prouenit. Olympus quoque macedo nicus frigidus est. Nam & in eo gignitur; Quāquam non magna. Maxima auteꝫ pulcherimaque in cyrena est. Procera enim crassitudineque; cæteris lō ge præstantior. Crategus quam alii crategonem uocant; folio Mespilæ; pro misso scilicet est. Verum maiori; latiori; oblōgiorique; nec serato; quemad modum illa fit. Hæc nec admodum magna; neque crassa. Materies ei uersi color; ualida; flaua; cortex leuis. Mespilo similis. Radix singularis acta in profundum. Magna ex parte fructus rotundus; qui maturescens siccatur; nigrescitque gustu; & succo; mespilaceus. Qua propter ueluti siluestris me spilus aparuerit; est specie simplex; & sine ullo discrimine. Ilex folio robo ris est. Verum minori; aculeatoque. Cortice leuiori quam robur. Arbor ip sa magna assurgit; modo roboris; si locum; solumque adipiscatur idoneuꝫ Materies spissa; robustaque alta admodum; atque multiplex; fructus glan dosus; sed glans ipsa pusilla est. Veterem nouus occupat. Nam sero ma turescit. Quamobrem bifera hæca non nullis existimata est; fert præter glā dem; granum quoddam puniceum; & uiscum; atque hyphear habet. Qua propter ut fructus quaternos habeat nonnunquam contingit binos propri os; binosque alienos; uisci scilicet; atque hyphearis; fert a septentrione uis cum; a meredie hyphear. Simililacem arcades uocant arborem ilici simileꝫ folio tamen non aculeato; seu molliori; profundiori differētiisque pluribus distinguendum. Nec materiæ; ut illa solida; spissaque; sed soluta; mollicꝫ in opere. Quod phellodryn idem arcades nuncupant; natura huiusmodi est. Simplici quidem ratione inter illicem & robur hanc esse putaueris; & quidam fœminam ilicem esse putarunt. Ideoque ubi ilex non prouenit; hac ad plaustra similiaque utuntur opera; ut lacedemoni; & elii. Dores quideꝫ

uel agreſtem eam appellant. Eſt mollior ac ſolutior. Ilice durior: ac ſpiſſi or quercu. Colore ligni decorticati. Candidior ilice. Fuluior quercu: folio ſimilis ambabus. Verum maiori quam ilex. Minori quam quercus. Et fructum pro magnitudine. Minorem quam ilex habet non hoc the. Maio rem quam quercus. Fructum ilicis: huiuſque. Non nulli acylum uocant. Roboris autem glandem. Eſt & medulla manifeſtior quam ilex. Phello drin natura huiuſmodi eſt. Arbutus quæ pomum cibo idoneum ferat. Magnitudine non nimium præſtat. Corticem tenuem. Tamaraci ſimilẽ habet. Folium inter ilicem & laurum. Floret menſe iulio. Flores ſingula ri appendice parte poſtrema racemati coherent. Specie quiſque myrto ob longo ſimilis. Et magnitudine tantus. Non foliatus. Concauus tanquam ouum exculptum ore aperto. Cum autem defloruerit. Retinaculum per foratur. Quodque defloruerit tenue ſicut uerticillis circa fuſũ. Vel carnius doricus extare apparet. Fructus anno integro matureſcit. Vt ſimul hunc haberi. Atque alterum flore ſponderi contingat. Potulaca quoque folio ar buto ſimilis ẽ. Magnitudine nõ nimiũ præſtans. Cortice albo circũrumpi ſolito. Fructum arbuto ſimilem parit. Prunus his folio ſimilis. Corpore parua: peculiare in hac. Fructum lanugine papo ducta: perit æ. Id enim de nulla alia arbore accepimus. Hæc regionibus: lociſque pluribus aſſignan tur communia. Quædã uero propria: locis certis redduntur. Vt ſuber ar bor pyrrheni familiaris caudicoſa. Parumque ramigera. Admodum ta men procera. Auctuque inſignis. Ligno robuſta. Cortice unice craſſo: diſ rumpique ſolito. Quemadmodum piceæ uerum fragmentis grandiori bus. Folio fraxini craſſo: oblongiori. Non deciduo: ſed perpetuo. Fructũ glandoſum aſſidue fert. Aquifoliæ ſimilem. Detrahunt corticem: uniuer ſumque diuidendum cenſet. Alioquin arborem deteriorem effici uolunt Rurſum uero intra triennum repletur. Colutea quoque liparæ propria traditur: arbos magnitudine præſtans. Fructum in ſiliqua ferens. Ma gnitudine lentis. Qui oues mirum in modum pinguefacit. Naſcitur ſemi ne: & fimo præcipue oulilo. Tempus ſerendi: cum arcturus occidit. Seren dum ſemine præmadefacto. Cum iam in aqua pullulare incæperit. Ha bet folium non ab ſimile fœnogræco. Germinat primo uni caulis. Trien nio maxime. Quo quidem tempore baculos decidunt. Tunc enim preſtan tiores eſſe uidentur. Et ſi ita quis decurtauerit: mox arbor emorietur. Ha ud enim latere plantigera conſtat. Spargitur deinde in ramos: quartoque anno arboreſcit. Arbor circa idã proueniens: quam colyceam uocan: ge nus aliud eſt fructicoſum. Ramoſum: aloſum. Inuentu rarum: non cre brum. Folio laurino: lauri lactifoliæ. Sed rotundiori: amplioriquc. Vt uel ulmeo ſimile appareat: ob longius tamen. Colore parte altera herbido. Tergo autem albudo: neruoſoque. Tum ibidem neruulis prætenuibus: fibriſq;: tum inter eas propagines: quidem medio callo: in coſtaꝫ ſpeciem

adducuntur: cortice non leui: sed quasi uitis uestitur: ligno duro spissoque constat. Radice per summa graciles: atq; solutas gerit sed uibratas: flauasque Maiorez immodum fructu: floreque carere putatur. Amentũ aũt surculũ gemmasque circa folia: admodũ leues: pingues candidasq;: facie amẽtacea fundit: præcisa: uel igne deusta ab imis subnascitur: atq; ressurgit. Illa quoq; propria esse circa idam ferunt: laurus alexandrina cognominata: ficus quædam: uitisq; lauri proprietas: quod fructũ super folia gignit: quẽadmoduz myrtus siluestris. Quippe fructũ ambæ super dorsũ folii ferunt. Ficus fructicosa est: nec excelsa: sed crassa: ut uel cubitali ambitu sit: ligno cõtorto sẽto: inferius leui: nulloq; ramo superius. Gyro comato: colore tam folii: quã corticis liuido: Figura foliis uilie similis. Mollia quoq; lataq; sunt: magnitudine similia flos mespili: & cũ mespilo floret: fructus: quẽ ficũ appellãt ruffus: magnitudine oliuæ: sed rotundior. Gustu mespilaceus: crassas radices agit: ut ficus urbana: lentasq;: nunq̃ hæc putret: & cor solidũ: nõ mollem medullã continet. Vitis nascitur ea parte idæ quã uocãt phalacras est fructicosa. uirgis paruulis & ramulis cubitalibus pene experrigitur. Quibus acini laterales nigri adherent: magnitudine fabæ: dulces qui lignũ uinacei mõ intus continent: folium rotundũ indiuiduũ: paruumq;. Cæteris quoq; mõtibus propria quædam natura dederat: aliis arbores: aliis fructices: aliis reliquæ materiæ aliquid: sed proprietatem singulis locis inesse: dictum sæpius est. Discrimen autẽ quod ĩ prædictis unigenis: tam arboribus: quam fructibus præcipitur. In reliqui quoque plurimis pari modo: ut exposuimus intelligi potest. Exempli gratia. In rhamno: paliuro: equo: oeto: fluida hedera. Rubo multisque aliis. Rhamnorum enim alia nigra. Alia candida. Fructusq; diuersus. Ambæ uõ aculeigẽ q̃z eq;. Alia cãdida: Alia nigra. Et flos fructusque utrique pro ratione discriminis Alius candidus. Alius niger. Non nulli etiam medii quodammodo sunt. Quibus flos in purpuram candicans. Nec enim fuluus: Nec exalbidus est: folia quoq; tenuiora: leuioraque candidæ: ut uirgæ similiter graciles: & leues. Palirus quadã in siliqua fert. In ua terna aut quaterna semina gignit. Quibus medici contra tussim: contussis utuntur. Habẽt. n. lenticiam quãdã: atque pinguedinem: ut semen lini: Nascitur locis dilutis: & aridis: sicut rubus. Sed non minus diluta quærit: foliis deciduis est: non perpetuis: quemadmodũ rhammis. Rubi genera plura: sz maximo inter se discrine: distãt. Quod quædam erecta: excelsaque. Quædam prope a terra protinusque deorsum uergens. Cumque se terræ coniunxerit radicans rursus: quem humirubũ quidam appellant. Cani rubus autem fructum subrutilum parit: malo punico similem: est inter fruticem: atque arborem punicæ: non absimilis folio amerinæ. Fluidarum: aliam masculam: aliam fœminam dicunt. Quod alia sterilis: Alia fructifera sit. Nec uirgas longas gerit: Neque crassas: Folium ulmeo simile: nisi quod parum ob longius.

Densum

Densumq aliquantulum ramulorum nouellorum. Folia paribus interno diis coniungatim condita adherent: & plane e lateribus ordo uersus consi picitur. Inficiunt his coriarii alba coria. Flos candidus: racematim enascens. Hic ubi defluxit: fructus cum labrusca rubescit: fiuntque ceu lentes tenues: cōgestæ. Figura his quoque in modum uuæ. Medicamentum fluida dictum osseum in his continetur. Radix per summa: & simplex: ut facile reflecti possit radicitus lignum sine medulla. Et cæsum quoque incorruptum perdurat. Nascitur omnibus locis: sed in argilaceis potissimo prestat Hedera quoque multigena est. Quædam enim humi repens: Quædam se in excelsum attollens. Et ex celsarum genera plura: sed trina summa patescunt. Candida. Nigra: tertiaque clauicula. Horum item species plures. Quippe alia fructu tantum candida. Alia etiam foliis. Rursus fructuꝫ tātum candidum ferentium: Alia maiusculum: densuꝫ: & uelut in globum circumactum fructum profert: Quuam corimbiam quidam uocarunt. Athenienses archanicam riguam causa appellant. Alia minorem: sparsioremque modo nigræ. Sed clauicula differentiis maximis discenitur. Et. n. foliis plurimum distat: cum paruitate: tum quod angulata: concinnioraq; sint: cum hedera rotundiora: simplicioraq; habeat. Distant etiam internodiorum longitudine: atq; etiam sterilitate: quoniam fructum quædam nō ferant. Quod non in hederam transfigurentur: ut quidam uolunt. At uero si omnes ex hederentur: ut aliis placet: ætatis certe: dispositionisque: nō generis: erit discrimen. Quemamodum pyri ad pirastrum. Tamen eius quoque folium multum ab hedera distat. Verum id rarum: & i paucis euenit: ut uetustate permutetur: ceu in populo alba: & crotone. Ergo clauiculæ plura genera. Sed quæ conspectiora: sumaque occrrant: tria sunt. Herbacea: ac uirens: Quæ plurima est. Secunda candida. Tertia uersicolor thraciam quidam appellant. Et harum quæque distare uidetur. Quippe herbaceæ quædam folio tenuiori: oblongiori: Atque etiam densiori. Quædam minus hæc omnia habens. Et in uersicoloris genere. Alia folio ampliori. Alia minori: macularumque habitu diuersa pari modo: & magnitudine: cololreque distant. Actu præfacilis herbacea: inque plurimum uenit: manifestamque exhederetur affirmant: non tantum foliis: quæ maiora latioraque habet. Verum etiam germinibus. Protinus enim erecta gerit. Non inflexa gracilitate: & longitudine. Herbacea uero crassiora. Breuioraque ac hedera sem̄ ut proferre incœpit. Germen sublime. Rectumque edit: ē qd̄ uniuersa hedera radice nūerosa. dēsa. Flexuosa surculosa: crassa nec nimis alta. Sꝫ p̄cipue nigra: & īter cādidas: q̄ asprima: īmitissīaq; hētur: q̄obrē eius āplexus arbors oēs īfestat: oēs eiꝫ necat: & exicat: ablato alimēto. Crassat̄ hæc maiorē īmoꝫ: atq; exarborat̄ ī tm̄: ut pse ipsa hedere arbor fiat. At tamen ex maiore partem semper super aliud uitam degerere solet: atque ut ita dixerim: amplexi caulis est ita pro sua natura uel quidam eiusmodi il

lico gerit. Nam egerminibus radiculas assidue inter folia mittit: quibus : ar boribus: murisque obrepit: quasi de industria a natura exhibitis: atque ita humorem auferens: exauriensque arefacit. Et si inferius succidatur: nihilo minus uiuere durareque potest: Habet uel aliud discrimen non mediocre in fructu. Nam alius dulcis: alius uehementer amarus: tam in candida quam in nigra. Indicium quod alii aues mandunt alii minime attingūt. Hedera ita se habet. Similax idest hedera cilicia amplexi caulis ipsa quoq; assurgit: fructus aculeatus: & uelut præhorridus: folium hederæ parum sine angulo iuxta pediculi retinaculum humectum peculiare quod medium illum caulu3 qui instar spinæ animantium serat: prætenuem habet: & interualla staminea: non ex eo porrecta: ut cætera: sed circa eum in orbem circumacta: ab annexu pediculi ducit ad caulem uero foliorum internodia consumatem uillus ab eiusde3 pediculis atq; folia tenuis seq; cōuoluēs depēdet Flos cādidus suauiter olēs: uerno prouenienstempore fructus proximusherbe solano: atque melothro: & maxime uuæ labruscæ uocitate. Racemi pensiles ut hedere sunt. Verum ad labruscam potius accedunt. Nam de eodem puncto pediculi acinorum exeunt. Colore fructus rutilus est. Nucleos in uniuersum quidem binos continet: quanquā grandior ternos: & paruulus unum. Nucleus durus admodum est: & colore forinsecus niger. Peculiare racemis: quod per latera caulium sepiunt. Postremoque caulis racemus omnium maximus propendet: sicut in rhamno: & rubo: unde fit: ut extremo fructi fere & latere large fructifera ista spectetur. Arbor euonymus dicta: nascitur cum alibi: tum in lesbo insula: monte orcynio: cui nomen ordino. Magnitudine mali punicæ: atque flore eiusdem. Maiori quā uica peruica: & molli ut punica. Germinare mense septembre incipit: Floret in uere: Flos colore albæ uiolæ. Similis odore infestus: uelut cruorem inferens: fructus cum putamine: silique sesamæ proximus intus solidus: præterquam quod inuersus diuiditur quaternos. Hic pecus enecat gustatus Quin ēt folium idē facit: & potissimo capras: nisi purgentur: interimit. Purgantur aūt ancoho. Et de arborib; quidē: atq; fructibus dictū iā est. Reliqua de cætero idicādu3

THEOPHRASTI DE HISTORIA PLANTARVM LIBER QVARTVS. SEQVITVR.

Xpos tæ superius sunt defferentiæ unigenorum. Omnia uero suis locis meliora proueniunt magisque uigent. Nec siluestribus loca ꝓpria desunt: Sed singula sibi accomodata sortiuntur quemadmodum urbana. Quædam enim aquosa: & palustria adamant: ut populus ut salix. Denique omnia quæ secus fluuios nasci solent: Quædam edita quærūt atq; aprica alia potius umbrosa: Pinastrum enim pulcherimum amplissimumque apricis emigrat. Vmbrosis autem nasci omnino nequit.

Contra abies umbrosis pulcherrima; Apricis haud similis sibi assurgit. Itaque in archadia circa cranam uocatam: Loco quodam concauo: & silente a uentis. Quem nunquam solem attingere aiunt. Abietes plurimum: Tum longitudine: tum crassitudine. Cæteris præstant. Non tamen pariter frequentes. Neque pulchræ cernuntur. Sicut etiam pinastri: quæ locis umbrosis enascantur. Quamobrem ad lautiora operum: ut fores. Cæteraque magnifacienda hisce minus utuntur. Sed ad nauigia: domosque dumtaxat. Quippe trabes & antennas. Ex his optimas faciunt. Atque etiã malos: præstantissima longitudine. Sed non similiter ualidas. Atque ex his: quæ soli expositæ starent. Sed ex breuitate densiores illis: robustioresque. Taxus quoque & padus. Thraupalus gaudent uehementer umbrosis. Montium cacuminibus: locisque algentibus Thura enascitur: & excelsa quidem. Abies: & iuniperus nascuntur quidem. Sed non in excelsum. Sicut etiam circa cyllenum promontorium euenit. Celastrus quoque summis: gelidissimisque prouenit locis. Igitur hæc frigidorum locorum auida ratione posueris. Reliqua uero: ut ita dixerim. Omnia: apricis potius gaudent. Verum id quoque pro modo suæ cuique telluris euenit. Itaque in creta insula. Montibus ideis. Leucisque uocatis: super summa: quibus nix nunquam deest. Cupressum comperiri affirmant. Nam id genus siluæ plurimum: & in montibus: & omnino in insula est. Sunt autem. Vt dictum superius est. Tam e siluestribus. Quam ex urbanis. Alia campestria. Alia potius montana. Inque montibus ipsis ad porcionem. Alia in imis. Alia in summis: proueniunt. Ita ut pulchriora. Et fertiliora exurgant. Vbique autem uniuersæque siluæ pars. Ad septemtrionem spectãs ligna spissiora. Pulchrioraque profert. Et summatim meliora. Atque omnino robustiora in aquiloniis exeunt: augentur. Atque proficiunt densæ in longitudinem potius. Ideoque enodes. Recte: proceræque fiunt. Remique ex his optimi summuntur. Rare consitu in profunditatem: potiusque crassitudinem distenduntur. Propterea obliquiores: nodiores. Atque in totum solidiores. Spissioresque assurgunt. Has easdem fere differentias habent: & quæ opacis: afflatuque permotis nascuntur. Nodatiores enim breuiores: minusque recte: quæ apricis. Quam quæ flatibus expositis locis exeant. Quod autem singula terram propriam: cælique accomodatam temperiem querunt: eo sane manifestum: quod quædam loca aliqua ferũt Quædam nec sponte ipsa nascentia. Nec sata facile ferunt. Et quanquam apprehenderint fructum. Nullatenus pariunt. Vut de palma: & moro ægyptia. Aliisque quibusdam. Retulimus. Sunt enim plura locisque pluribus. Quæ tam & si seruntur: augeri tamen: fructificare non possunt. Viciataque in totum assurgunt. De quibus fortasse ducendũ est: in q̃tũ hẽamus historiæ. Sũt. n. pleraq; in ægypto arbores: ut morus: & p̃sea dicta. Et glãs: & spina: & aliæ q̃dã q̃ pegrinari oio neq̃ũt. Morus similis quodãmo

do moro nostrati est. Quippe folio magnitudinem: aspectuque proxima. fructuз præter cæteras peculiariter gignit: ut uolumine primo disseruimus Non enim germinibus: non ramis: sed caudice pomum parit magnitudine ficus: & uisu proximum: succo atque sapore caprificus sane simile. Verum longe dulcius granisque internis omnino carens Multitudine numerosius: Maturescere nequit: nisi scalptum. Quod unguibus fereis scalpitur. Quæ que scalptim sint: ad quartum diem maturescunt. Hisce ablatis: alia: & alia ex eodem loco subnascātur: nullo diuersa: idque alii ter alii sæpius factitari affirmant: lactuosa arbor admodum est: & ligno ad multa per commodo. Proprium id præter cætera: habere uidetur: quod cesum continuo uiride est Siccatur autem in profundo aquæ. Mergitur enim in profundas fodinas sta gnaque protinus atque conditur. Madefactumque in profundo siccatur. Cumque siccum omnino fuerit: superfluitat: atque innatat. Itaque probæ conditum esse uideatur. Fit enim leue: atque solutum. Morus proprietates hasce sortita est. Proxima natura eius uidetur: quæ increta ficus cypria nun cupatur. Nam illa quoque fructum: caudice: ramisque crassisimis: fert. Ni si quod germen quoddaз sine ullo folio: tanquam radiculam mittit: cui fru ctus prepilatur: Caudex magnus: & populo albæ similis: folium ulmo in fructus quaternos perficit: totiensque germinat: sed nullum ad maturitateз perducit: nisi pomo ipso in maturo inciso: emissoque lacte. Dulcedo ficub; non absimilis & interna grossis plane conueniunt. Magnitudo auteз pruni est. Similis etiam siliqua: quam iones ceroniam uocant. Nam & ipsa caudi ce maximam fructus partem expellit. Ramis autem: ut diximus: paucum fert. Siliqua quam ægyptiaз ficum quidam appellant: errore scilicet. Nul la. n. oīo ī ægypto: sed in syria nascitur: & in ionia circa cnidum rhodumq; foliis semper comantibus: flore candido: & olente grauissime. Radice leui ter sublimi Atque omnino plantigera imis partibus est super ius tamē sub arescens: fructum anniculum simul & nouum habet: altero namque detra cto post canis ortum: protinus alterum gigni patescit. Gignitur enim uuæ modo indiscretus: atque uniformis. Tum auctus circa arcturum: & æqui noctium floret dehinc hyeme exacta durat usque ad canis ortum. Ergo simi litudo quidem: quoniā hæc etiā fructum caudice fert. Differentiis autem prædictis a Moro utique distinguntur Est in ægypto alia quoque arbor per sea dicta: aspectu magna formosaque: folio: flore. Ramo pyro totaque fi gura potissimum uicina. Nisi quod altera folio perpetuo: altera deciduo est Fructum abunde parit: omnique tempore: perficit: quippe nouus annicu lum semper occupat Maturitas aniuersariorum afflatu conficitur. Reliqu um crudiorem auferunt: atque recondunt. Est magnitudine pyri figura ob longus: amygdalæ modo: colore herbidus. Nucem intus quemadmodum prunus continet. Verum longe minorem: molliorem que carnem uehemē ter dulcē suauē cōcoctuq; facilē. Nil enim eos qui nimiū comederit tentat.

Radice arbor exuperat: tum longitudine. Tum etiam crassitudine. Multitudineque. Materiem robustam: & uisu gerit decoram. Atram: ut faba græca. Ex hac etiam simulacra: & lectos: & mensas: & reliqua similia faciunt. Glans a fructu nomen accepit. Folium ei simile atque myrto: ob longius tamen. Illesa magnaque arbor est. Verum non recta: sed cõtorta. Fructus putamine contuso unguentarii uti solent. Est enim boni odoris. Sed fructus ipse inutilis magnitudine: uisuque intueri proximus. Materies ualida: & tam ad alia: quam ad nauigia percommoda. Cucofera: quæ appellatur: palmæ similis est. Similitudinem in caudice: & foliis repræsentans. Sed differt. Quod palma indiuidua: simplexque assurgit. Hæc cuȝ aliquatenus increuerit: scinditur: fitque bifida. Iterumque horum utrunque pari modo diuiditur. Item uirgas breues: nec multas profert. Cortice sicuti palmæ ad utensilium nexus utuntur. Fructum peculiarem parit. Nam & magnitudine & figura: & succo: singularem. Quippe magnitudine ferme qua manũ impleat. Rotundum: non oblongum. Colore flauicãtem. Succo dulcem: & ori gratissimum: non congesttum: ut palma. Sed per singula discretuȝ: nucleo magno: uehementerque duro. Ex quo annulos uersicolores detornant. Quibus instragulariis uinculis utuntur. Materies a palma plurimum distat. Altera enim rara corpore: neruosa: & uiridis. Altera spissa: grauis: carnosaque. Et cæsa: crispa admoduȝ. Atque dura. Persæ quidem maiorem immodum eam præferebant. Sed lectoruȝ pedes ea conficiebant. Spina ex eo nomen accepit: quod tota arbos aculeis heret excepto caudice. Nam & super germina: foliaque aculeos gerit. Magnitudine excellit. Materies quippe duodenorum cubitorum. Tectis idonea: ceditur. Eius duo genera sunt. Quædam enim candida. Quædam nigra. Et altera imbecillis: facileque putrescens. Nigra autem robustior. Atque incorrupta. Ob id in nauium fabrica. Ad costas: uenerisque compagines: ea utuntur. Erecta non ualde assurgit. Fructus in siliqua modo leguminum: quo incolæ coria perficiunt: uice gallæ. Flos & pulcher aspectu ut coronas exeo facerent. Et medicamentis perutilis: qua de causa colligi a medidicis solet. Fit & gumma ex ea. Manat tum arbore percussa: tum spõte: sine ulla fissura. Cum autem cæsa fuerit anno tertio protinus resurgit. Copia huius arboris large habetur & silua ingens circa agrũ. Thebanicuȝ est. Vbi & robur: & persea: & olea. Nam olea quoque eo loco emigrat. Non aquis fluuii riguo. Distat enim plusquam. ccc. statuis. Sed suis fontibus. Qui circa eum tractum permulti exiliunt. Oleum nihilo deterius hoc nostrate habetur. Nisi quod deterrius olet. Quoniam natura sale raro utatur. Materies arboris dura. Et cæsa colorem celtis utique repræsentat. Alia quædaȝ arbos prunus habetur in signis magnitudine. Fructum ferens natura & magnitudine: mespilis proximum: nisi quod rotundum nucleum habet. Florere incipit mense iulio: fructum circa brumam

perficit: nec folia dimittit. Qui circa agru3 thebanum colunt: propter arboris copiam: fructum siccant lignoque exempto tundunt: offasque faciunt Nascitur peculiaris quædam materia circa memphim: nō foliis: uel ramis uel tota forma proprietatem sortita: sed affectione quæ accidit. Quippe facies eius spinosa. Foliumque filicibus non ab simile. Sed cum ramulos quisquam tetigerit folia quasi hebetata concidere: tum tēpore aliquo post reuiuiscere: rursusque uirere affirmant. Atque propria quidem eius regionis: tanquam si quis arbores: aut frutices dicat: insignia hæc assignantur. Nam de his quæ in fluuio: atque paludibus exeant: postea differemus: cum de reliquis etiam aquatilibus uerba faciemus. Omnes autē huiusmodi arbores suis locis magnæ: tum longitudine: tum crassitudine assurgūt. Itaque circa memphim arborem tanta magnitudine esse ferunt: ut tres homines nequeant eius amplecti caudicem. Cuius etiam materies cæsa commoda operibus est. Admodum enim spissa. Coloreque celtis arboris est, In aphrica uero celtis plurima optimaque gignitur. Nec non & paliurus. Quin & quibusdam partibus: ut nassamonico agro: & apud amonē: aliosque existit. In cyrenensi autem cupressus: oleaque optime prodeunt. Oleumque plurimum fit. Sed omnium maxime peculiare: laserpitiu3 ē. Nam id quoque copiosum ea regio profert. Odoreque suauissimum. Celtis proprium genus præstat magnitudine quāta pyrus aut paulo minore: incisuras folium habet: ac ilicis eē uideat̄ materies nigra. Gn̄ra eius plura fructibꝫ īter se discreta ꝓdunt̄: Fructus magnitudine fabæ. Maturescit uuarū mō: uarie colores immutās. Nascitur quēadmō3 myrta aduersa inter se densus super germina gustatu inter lotophagos dictos. Prædulcis: suauis innocuus: atque etiam bonæ frugis. Ventribus est suauior: qui sine ligno interiori est. Nam uel genus huiusmodi redditur: & uinu3 eo exprimitur. Multa hæc arbor: fructuque copiosa est. Exercitum itaque ophelli cum in carthaginem proficisceretur uel eo fructu: diebus pluribus: pastum: commeatuum defectu: accepimus. Est igitur in insula lotophagia pharide uocata larga copia. Cæterum non minor in continenti. Sed longe largior ē. Plurima enim hæc omnino in Aphrica: & paliurus: ut retulimus. Quippe apud hesperides hisce ad urendum utuntur. Sed hæc celtis distat: ab ea quæ lotophagorum. Paliurus certe fructicosior est. Folio huic nostrati similis. Fructum diuerso. Non enim lato. Sed rotundo rubroque. Magnitudine qua cedri: fructificant. Aut paulo minore. Nucleū non mandendum: modo acinorum punici fructu habent iocundum per se. Atque si quis uinum infundat tum ipsum suauiorem: tu3 uinu3 suauius reddi asseuerant. Nō nulli celtim arborem fruticosam ramosamque tradunt. Caudice firmo: uel fideli fructu nuce obducto: parte externa minime carnoso: sed potius pelliculari: cibo non tam dulci: quam gustatu alias grato. Et uinu3 quod eo exprimit̄: nō nisi binos: aut ternos dies durare: dein accescere.

Suauiorē itaq̧ fructum apud lotho phagos esse. Materiem autē optimam in cyrenea prouincia: tractumque lotophagorum feruidiorem confirmāt. Radicem autem esse quidem multo nigriorem: quam lignum: sed minus spissam: & ad pauciora commodā. Quippe tm̄ ad pugiones: glutinamentaq̧ usui est. Lignū tibiis & aliis plerisq̧ expetit. Parte āt aphricæ: qua nūquam pluit: pleraq̧ alia: & palmas magnas: atq̧ optimas prouenire aiunt. Cæterum ubi palma salsilaginem: & riguum esse locum nec admodum in profundo aquam comperiri: & dulcem & ibi salsam in uicem propinquas. At ubi reliqua oriuntur: solum siccum: & omni aqua orbatum esse: ut nō nisi iumentis per uertiginem haurire possint. Quamobrem mirum quo tandem pacto effossæ sint altitudines tam ꝓfundæ. Igitur aquas subditas palmis: uel ad amonis delubrum esse ferunt. Verꝫ differentiam: quam diximus: obtinet. Thymum quoq̧: parte pluuia carente: plurimum nasci: & alia peculiaris naturæ complura. Atq̧ etiam leporem istic gigni: & dammam: & struthum: & alia ex genere bestiarum. Sed hæc an locum aliquē bibendi gratia petant: incertum est. Præsertim cuꝫ post dies aliquot bibāt. Vt non nulla: ex urbanis: tertio: uel quarto die: potum ducuntur. Serpentes aūt: lacertæ: & similia: quod sine potu uiuere possunt: nulli dubiū est. Aphros hæc onum mandere affirmare aiunt qui uel apud nos uermis quidam multipes: aterq̧ gignitur: sese in orbes conuoluens. Hunc āt locis illis multum admodum nasci: naturaq̧ esse humidum narrāt. Rore uero: partem carentem pluuia: semper abundare. Qua propter palmā & siquid aliud humectis proueniat: partim eo quod de terra ascendit: partiꝫ rōe cæli cōstat nutriri. Satis. n. humoris est: pro magnitudine: & natura eoruꝫ: ut pote sicca: & e siccis constante. & pro desiderio arborꝫ: quæ cum plurimæ non sunt: tum peculiares nascuntur. De laserpitio qualem naturam sortiatur: postea indicandum. In asia uero apud singulos peculiaria quædā proueniunt. Quædā nāq̧ proferunt terræ. Quædā nullo modo producunt. Vt in asia hederam: & abieteꝫ: parte superiore syriæ itinere a mari quinq̧ dierꝫ: enasci negant. Sed in india uisam in monte: cui mero nomē affirmāt. Quo liberum patrem ortum fabulæ aiunt. Qua de causa alexander cum aliquādo ex india descenderet: coronatus: & ipse: & exercitus ibat. Harpalus uero in media tantum locare eam contendit: serendo sæpe in ortis babyloniis: & curiosæ colendo. Sed nihil efficere potuit. Hæc enim nullo pacto uiuere ualebat: sicut reliqua: quæ aduecta de græcia sunt: hospitari patiebantur. Hoc igitur ob cæli conditionem: regio recusat. Et buxum uero & tiliam uix summo conatu recipit. Nam his & cultores ortorum uehementer laborant. Alia uero tum in arborum genere: tum in stirpe humili: peculiaria gignit. Et omnino plaga ad exortum: atque meridiem spectās: ut aīalia: ita ēt plātas: ꝑter cætera loca peculiares ferre uidet̄: ut media ꝓuīcia: & ꝑsis tā alia plura q̄ malū q̄ medicā: & ꝑsicā uocāt. Hēt hæc arbor

media

folium simile: & pene æquale atq; potulaca. Aculeos quales pyrus: aut spina acuta: sed leues: acutosq; uehementer: & ualidos. Pomuz eius non mandit: sed odore præcellit: nec non & foliuz arboris: odoratissimuz est. Et si inter uestes pomum ponatur: inoffensa conseruat. Vtile & cũ medicinã morti feraz quis biberit: uel ad oris suauem olentiã. Quippe si quis interna pomi in iure: aut aliquo hũore concocta in os expresserit: digesseritq;: suauẽ halituz reddet. Semen detractuz uere meris seritur diligentissime cultis. Rigatur deinde quarto: aut quinto die. Cum aũt maiuscula fuerit: trãsfertur uere iteruz ad molle riguũq; solum nec ualde tenue. Tale eniz desyderat. Fert poma omnibus horis: aliis decidentibus: aliis subnascentibus: aliis maturescentibus. Floribus his tantuz fructus enascitur: qui: ut diximus: ueluti colum quandã extantem: in suo medio gerunt. Qui enim ea careãt infecundi labuntur. Seritur ẽt fictilibus in uasis perforatis: queadmodũ palma. Hæc itaq;: ut dictum est: persidi mediæq; familiaris habetur. Indica autem regio: arborem ficum uocatã sortitur: quæ e ramis radices dimittit singulis annis: ut primo uolumine retulimus. Dimittit aũt nõ ex nouellis: sed ex anniculis atq; ẽt uetustioribus illæ se terræ coniugentes: ceu sepem circum arborem faciunt: ita ut ueluti tabernaculum condatur. Qua ẽt morari homines solent Radices aũt nascentes euidentissime a ramis descernũtur. Sũt eniz albiores hirtæ tortuosæq;: binaq; fronde foliatæ. Item arbos comã supernã lasciuam gerit: totaq; fornicato ambitu: pulchre orbiculatur: & magnitudine uehemẽter excellit. Quippe umbrã bino stadio facere fertur & crassitudine caudicis pleraq; ultra quã sexaginta graduũ orbem colligere. Magna uero ex parte quadraginta. Folium pelta non minus habet: fructum admõz paruũ: magnitudine ciceris: ficui similem. Quãobrem: græci ficum eam arborem appellabant: parte paꝝ mirũ in modum fructificat non tantũ pro magnitudinis desiderio: uerum ẽt omnibus rebus: nascitur arbos hæc circa acesinam amnẽ. Est & alia arbor & magnitudine insignis: & suauitate fructus: amplitudineque mirũ in modũ præcellens. Hoc sapientes indoꝝ: qui nudi degũt: cibo utuntur. Alia cui folium specie prælũgum: simile pennis struthoruz: quæ super galeis imponũtur: longitudine duoꝝ cubitoruz. Alia cui fructus longus: nec rectus: sed contortus: cibo dulcis: sed morsu inaluo: difficultatesq; facit intestinoruz. Obid alexander: nec quis manderet: interdixit. Alia cui fructus similis cornis. Sunt & alia plura his diuersa: quæ græcia gignit: sed nomine carent: nec mirum quicquã ex eoruz proprietate putandum. Nam ut quidam referunt: nulla omnino arbor: nullus frutex: nulla herba similis his comperitur quæ græcie proueniunt: paucis exceptis. Hebenus quoq; eius regionis uernacula est. Huius duo genera constant. Alterum materiæ laudatum: pulchrumq;. Alterum uile: uiciatumq;. Raruz quod præstantius. Reliquũ permultũ habetur: colorem comẽdatum: non recondita: sed statim sua natura capescit. Fructicosa est cytisi modo. Ferunt: & terebĩthuz

haberi:

haberi: ut alii similem terebinto: cui folia: & rami; & reliqua omnia terebinto similia. Fructus autem diuersus. Similis enim amygdalis. Nam & in bactris terebintum hanc esse: ferreque nuces amygdalarum magnitudine. Quoniam non magnas: sed uisu similes: & suauitate amygdalis præstantiores. Et ideo loci illius homines his potius uti. Plantæ autem ex quibus uestes conficiunt: folium moro similem habēt. Corpore autem toto: rosis caninis proxime cernuntur. Seruntur ordinatim. Qua propter e longinquo aspicienti uites apparent. Palmas quoque non nullæ partes plerasque habent. Hæc in arborum genere. Fert & semina propria. Alia legu minibus similia. Alia tritico. Alia ordeo. Cicer enim & lens: & reliqua nostræ regionis: ibi haud quaquam habentur. Sed alia quædam nascuntur: quibus edulia proxima conficiuntur. Nec discerni queunt: ut ferunt: nisi quis audiuerit. Est & ordeum: & triticum: & genus quoddam aliud ordei siluestris: quo & panem suauem conficiunt. Atq; alicam bonam. Id græcorum equi: cum principio manderent: interibant. Deinde paulatim: cum paleis assueti: nihil penitus ledebantur. Serũt potissimo quod ori tam uocant. Id semini nuncupato simile est. Pisumq; tanquam alica redditur: cõ coctu perfacile. Aspectu locis simile. Stat magnaq; parte temporis in aqua Effundit non spicam: sed ueluti iubam modo milii: atq; panici. Est enim aliud quod græci lentem uocabant. Hoc uisu fœno græco simile est. Metitur circa uergiliarum occasum. Inter est etiam terræ ipsius ratione: quod q̄dam omnia ferat: quædam non ferat. Quippe montuosa & uitem & oleam: & nucum: pomorumq; uniuersum possidet genus. Verum oleam sterilem: & natura pene inter oleastrum: atq; oleam. Item specie tota. distat. Et folium latius. Hoc angustius illo. Hæc in india. In regione autem Aria dicta: spina est: ex qua lacrima gignitur: illiriæ similis: tam uisu: quam olfatu. Hæc ubi sol illuxerit: defluit. Quin & alia multa præter hac nostratia: tum agris: tum amnibus proueniũt. Aliis locis spina candida nascitur ramis ternis: ex qua regulas: atq; baculos faciunt: succosa humoris lactei: fungosaq; est. Herculaceam hanc appellant. Est ēt aliud stirpis humilis magnitudine: quam figura. Id qui comederit: protinus moritur. Quocirca ubi equi adessent: nunquam eos a manibus laxabant. Codrosiæ prouintiæ nasci quiddã folio laurino referunt: cuius quantulumcumq; iumenta comedissent: mox interibant. Similiter affecta distentaq;: atq; illi: q morbo miciali uexantur. Aliam autem esse spinam: folio nullo: radice singulari aculeum acutissimum quoque in nodo gerentem. Quo fracto: aut attrito: succum lacteum multum effluere. Qui cæteris omnibus animalibus ce itate n infert. Homines autem. Quibusdam item locis herbam quamdam exire sub qua serpentes minutos admodum: connatos manere quorum ictu moriendum protinus esse cum herbam quisquam aggressus fuerit. Quin & a palmis icoctis strãgulari: q comederit. Idq; postea perspectũ.

Sed huiusmodi uires: tam animalium: quã plantarum: uel apud alios scri tam comperiri possint: Inter plantas aũt omniũ maxime superfluũt. plurimuꝫq; reliquis distant: quæ in arabia. Syria: indiaq;: odoratæ nascuntur: Vt thus: myrrha: cassia: laser: cinamomũ quot quot alia huiusmodi: de quib; alio uolumine plene retulimus. Ergo plagis ad exortum: meridieq; uergentibus: & hæc ipsa peculiaria: & alia his plura: proueniunt: At uero septemtrionem uersus non ita est. Nihil enim affatu dignum narratur: præter cõmunes has arbores: quæ & loca frigida amant: & apud nos quoq; reperiunt Vt pinus: robor: abies: buxus: castanea: tilia: reliquæ similes. Nihil eniꝫ præter hæc aliud habetur. Sed potius ex humilibus quædã loca algentia querut: ut febrifuga apsinthium. Item quæ radice: succo uemedentur: ut ueratrũ agitatorium. Scãmonia: cuncta fere quoꝝ radix expetitur. Quædaꝫ enim in ponto: ac thracia gignuntur. Quædã circa ortum: parnasium: pelium: ossam: heletrium. Multa ẽt in arcadia: & agro laconico exeunt. Naꝫ ea quoq; regio medicaminibus scatet. At odoratoꝝ nihil in his penitus: conse craticæ excepta. quæ in illiride: & circa adriam prouenit: & laudata quidem cæterisque longæ præstantior. Verum in feruidis meridianisq; locis uelut ex opposito copia odoratoꝝ habetur. Cupressum quoq; loca feruida magis habẽt: ut creta: lycia. Rhodus. At ex his quæ mansuescere possunt: lauruꝫ Myrtum quæ minime in frigidis durare affirmant. Minusq; myrtũ. Argumentoq; capiunt quod in olympo laurus multa. Myrtus nulla omnino in ponto aũt toto neutra est. Quãquã sũmo studio: omniq; solertia serere conantur: ad usus religionis. Fici tamẽ multæ magneq;: & punicæ amplæ capacitatis habentur. Quin & pyri: & mali per multæ ac uarii generis: maiorem immodum bonæque frugis & uernæ præterquam si quæ serotinæ. Ex siluestribus uero robur: ulmus: malus: & similes. Sed pinastrum abies: atque picea desunt: & omnino quæ tedam in se segerunt. Hæc circa pontum: aut certe locis quidem eius quibusdam haberi nouimus desunt: & omnino. In propontide uero: & myrtus: & laurus montibus: multis in locis prouenit: Sed fortasse sẽt: quæ locoꝝ propria poni debeant. Quippe cũ singula uti retulimus diuersa secundũ materiem habeant: non solum quod eandem meliorem: doteriorem ue possideant. Veꝝ ẽt quod ferant nec ne: ut thimolus: olympusq; mysius nucem & castaneam plurimã ferũt. Item uitẽ. Malum punicam. At ida quibusdã eaꝝ caret. Quibusdam per raras habet. Et circa macedoniã: & olympum piericum. Quædam eaꝝ comperiuntur. Quædã minime in euboa uero & circa: Magnesiam euboicæ quidẽ multæ habẽtur e reliquis aũt nulla: nec circa pelium: nec in reliquis montibus tractus istius. Quin & ad naualem materiem locus ibidem exiguus est: & omnino in uniuerso terraruꝫ orbæ. Quippe cum europæ: macedonia: & thracia: & italia tantum habere uidentur. Asiæ uero: Cilicia: sincpe: amisus: Adhæc olimpus: & ida. Verum non multam cedrum enim siria gignit eaq; ad trire

mes utuntur. Et ea uero quæ aquas adamant: ac secus fluuios degunt: pari modo intelliguntur. Platanum enim esse in adria negant: præterquam circa diomedis delubrum. Inq uniuersa italia raram esse affirmat. Quãquam multi: magniq fluuii utrobiq diluant. Sed locus plane recusare uidetur. Dyonysius tyramnus maior ambiciosius contendens in regio seruit in ortis: quæ nunc in gymnaso stant: nullam magnitudinem capere possunt. Contra alia loca platanum habent plurimã. Alia ulmo: & salice carent. Alia tamarice: ut nemus. Hæc igitur quemadmodum diximus: locorum propria poni debent: pariter in siluestribus atq urbanis. Cæterũ inquibusdã fieri forsitan potest: ut ager: cultu diligentissimo adhibito: fere queat: quod uel nunc: & animalium: & plantarũ qbusdã euenire uidemus. Sũmã uõ diffã nãæ arborũ & ad sũmã plãtarũ existimãdũ: ut iter prima retulimus. Quod alia terrena. Alia aqtilia: ex plãtis q̃: ut ex aĩalibꝫ cõstant. Et.n.nõ solũ in paludibꝫ: lacubꝫ: fluuiisq: uerũ ẽt in mari materiæ q̃dã proueniunt humiles: & in extero etiã arbores. Quippe ĩ hoc nostro exigua omnia nascuntur. Et nihil fere super mare emicat. At in illo & hæc eadem excedunt: & alia de arboribus maiora longe assurgunt. Nostri itaq tractus euidentissima: communissimaq algarũ genera sunt: ignotiora uero & maxime propria ratione locorum. Abies: ficus: quercus: uitis: palma. Horũ alia iuxta terram. Alia pelagica. Alia ambobus locis communia. Et quædam multigena: ut alga: Quædam unicum genus sortita. Nam algæ: quoddã genus folio lato. Colore herbido est: quod porrum quidam appellant: alii cingulum. Radice hirta. Extrinsecus squamata intrinsecus longa: admodum: crassaq plene cepigetiis non absimili. Aliud folio crinito: terræ ipsi adherens: sæpeq a mari tm̃ alluitur. Alterum altius degit. Nascitur quidẽ in mari extero: circa Herculis columnas: mira magnitudine: latitudineq: ut ferunt: amplius quã ut manu appræhendi possit. Fertur hoc ad mare internum fluxu extrinsecus: porrũq id appellant annuum esse aiunt: & nasci uere desinente. Vigere æstate. Minui autũno. Interire: aq decidere hyeme. Quin & reliqua omnia nascentia deteriora: obscurioraq hyeme fieri. Hæc itaq ceu terrena circa mare depræhendunt. Alga uero proueniens in altũq̃ spongiarii pelagicam deferunt: in creta insula iuxta terrã: sup saxa: plurima optimaq ꝓuenit. Qua nõ solũ uittas: sʒ ẽt lanas: uestesq ĩficiunt. Et q̃diu recens infectio sit: color longe purpuram præstat. Gignitur parte aquilonia: tũ copiosius: tũ melius: ut ẽt spõgiæ: reliqq similia st alia graminibꝫ ꝓxima: quippe folio simili: & radice geniculata: longa: obliq adherente: modo graminis: & caule calamaceo: ut gramẽ. Magnitudine alga multo minora. Est aliud bryum dictum: folio coloris herbidi amplo: nec lactucis dissimile: rugosiori tamen: & ueluti contracto. Caret caule. Sed ab uno initio plura folia huiusmodi exeunt. Et rursus ab alio. Nascitur super lapides: fictiliaque iuxta terram: & minora quidem. Hæc ferme traduntur.

Quercus autem: & abies terrænę quidem ambæ ſpectantur. Naſcuntur uero ſuper lapides: atque fictilia. Carent radicib. Sed modo patellarum adhærent. Folium ambabus uelut carnoſum: oblongius: craſſiuſq; & abieti craſſius frequens: nec leguminum ſiliquis abſimile. Concauum intus: nec quicquã intra ſe continens: quercui tenue: ac potius tamaricis. Color ambobus accedens ad purpuram: forma tota abietis erecta. Quercus flexuoſior: atq; inlatudinem magis ampliata. Ambæ uel multicaules fiunt. Sed ſimplicior abies. Rami abieti: longi: recti: ſolutique. Quercui breuiores: contortiores ſpiſſioreſque. Magnitudo tota ambabus cubitalis: parum ue altior. Veruʒ maior: ut ſimpliciter dicam: abieti. Quercus uel ad lanas inficiendas utilis mulieribus. Ramis adnexa pendent pleraque animalium teſtigerorũ ſub ter alia quædam cauli ipſi adherent. Ad quædam tota obeſæ ingrediuntur millipedæ: & aliæ quædam generis eiuſdem beſtiolæ. Quodq; polypi ſpeciem gerit. Hæc itaq; terrena contemplatuq; conſtant facilia. Quidam aũt uel alteram quercum naſcentem in alto referunt: quæ etiã fructum fert & glãs eius commoda eſt. Quin & alias magnitudine iſignes quaſdam compertas homines nantes: ſeq; ſumergentes refere traditur: Vitis utrcq; naſcitur loco Nam & terræ proxima & pelagica eſt. Ficus folio caret nec magnitudine præſtat. Calor cortici puniceus; palma pelagica eſt: caudice admodum breui. Virgii rectis fere: quæ ſubtus exeunt: nec in ambitu; ſicut rami uirgaruʒ ſed uelut inlatitudinem ſingilatim continuatæ: nonnunq̃ etiam iter ſe differentes. Virgaruʒ aũt ſeu ſurculoruʒ ipſoruʒ ſimilis natura: quodãmodo eſt foliis ſpinarum acanticarum ut ſoncis atque ſimilibus. Hic tamẽ erecti nec quemadmodum illa circumflexi: & foliis a mari coroſi. Nam eo quod medius cauli tranſmeat per totum reliquum quoque aſpectus proximum eſt. Color his: & caulibus atque uniuerſæ plantæ ruber intenſe: atque puniceus & ea quidem hoc in mari proueniunt tot eſſe uidentur. Spongia namque & quæ plyſiæ uocantur: & quicquid eiuſmodi naturaʒ alteram plane ſortiuntur. In extero autẽ circa gaditaneum fretum petruʒ: ut retulimus naſcit & ea quæ in lapidem traſfigurantur: ut thymũ & quæ lauriformia ſunt & reliqua. Mari autẽ rubro uocato in arabia paulo a copo ſuperius arbos nulla in terra prouenit: præter ſpinaʒ: quæ diuccatur & hæc rara: propter feruores: & quæ penuriã. Quippe non niſi quarto: quintoq; anno pluit: & tunc impetuoſæ & breui tempore. At in mari nimirum exeunt: eaſque laurum & oleam appellant: laurus ariẽ ſimilis extoto eſt: olea ſolio tantum: fructũ olea proximum his noſtris oliuis parit: & lachrymam emittit: ex qua medici ſiſtendo ſanguini medicamentum componunt. Quod fieri laudatiſſimũ ſolet. Cum aũt aquæ plures inceſſerint fungi iuxta mare: quedam in loco erumpũt qui ſole tacti in lapidem commutantur. Mare hoc belluis refertũ plurimaſque caniculas habet: in tantum ut nare tum non ſit. In ſinu autẽ hero cognominato: ad quem deſcendunt ægyptii; laurus eſt: & olea: & thy

mum. Verum non uiridia: sed lapidis specie parte a mari eminente: similia tamen uiridibus: tam foliis quam germinibus. Colos quoque floris in tymo: tanquam nondum perfecte floruerit: liquido deprehenditur. Longitudo arbuscularum cubitorum ternorum est. Qui uero ex india missi ab alexandro nauigarunt plãtas marinas: quoad in aqua sint: coloreȝ algae minutae habere: cum uero exemptae, ad solem ponuntur: mox tali similes fieri narrauerunt. Iuncos quoque lapideos apud mare id prouenire: quos nemo uisu a ueris potuit discernere. Eo mirabilius referunt nasci arbusculas quasdam: colore cornu bubuli: ramis asperas & cacuminibus rubẽtes. quae: cum compressius tractantur: frangi: & igni iniectas: ut ferrum: exardescere. Restinctas tamen tranquilliari eundem colorem seruare. Insulis autem quas operit aestus: arbores nasci ingentes magnitudine platanorum: populorum que altissimarum: & contingere: ut cum aestus inuasit: reliquae omnes tote integantur. Maximarum uero cacumina extent: ad quae naues religentur. Cumque aestus recesserit: ad radices aequo modo annecti possunt. Folia arboribus laureia dicunt. Florem uiolae: & colore: & odore. Fructuȝ magnitudine oliuae & hunc odoris admodum boni. Folia nunquam decidere. Florem & fructum primo autumno nasci: uere defluere. Alias quoq; uisas in eodem mari semper folia retinentes: & fructum lupino similem ferentes retulerãt. Circa persidẽ carmaniae conterminã: qua maris aestus fieri solet: arbores magnae similes potulacae: tam forma: quaȝ foliis: spectantur fructum plurimum ferentes: amygdalis similem extrinsecus. Interna uero singulis quasi connexa inuolutantur. Subroduntur istae arbores omnes a mari parte media. Stantque radicibus polyporum modo. Cuȝ enim aestus recesserit: omnia inspici possunt. A qua uero nulla omnino ea in loco est. Riui namque aliqui relinquuntur: quibus nauigant: qui & ipsi maris particulae sunt. Quamobrem constare quidam existimant: quod ipso mari alũtur: non aqua praeterquam si quid & terra stirpibus attrahant. Quod tamẽ & ipsum falsum esse haud dubie intelligi potest: quippe cum ne in profundum quidem radices descendant. In totum genus idem mari: atq; terra nascentium esse uolunt. Et marina quidem pusilla: & ficus specie prouenire. Terrena uero magna: atq; uiridia: floreq; odorato: & fructu: mõ lupini In tylo autem insula: quae in sinu arabico est: parte ad orientem spectãte tãtam arborꝫ multitudinem esse affirmant: ubi aestus recesserit: ut locus frequentissimo ualo munitus relinquatur. Atque his omnibus magnitudo: q ficor flos odore excellens: fructus igustabilis: & uisu lupino similis. Lanigeras quoȝ arbores multas eandem insulam ferre proditum est. Has folia uitigena gerere: ueꝛ minora: fructum nullum. Id in quo lana continentur mali amplitudine cerni: uernum nascens compressum. Cum tempestiuae maturitatis sit: aperiri: & lanam excipi: qua telas texunt: alias uiles: alias praeciosas. Hoc idem & india: sicut dictum est: & in arabia fieri asseuerant.

Esse etiam alias arbores flore uiolæ matronalis affirmant. Verum sine odore magnitudine: uel quatruplo uiola maiore. Est alia quædam arbor foliosa ro sæ mō: florisque rosei. Hunc noctu comprimi solis exortu aperiri. Meridie implenum expandi. Vesperi iterum colligi paulatim: noctuque concludi incolæ eum dormire tunc dicere assolent. Quin palmas: & uites: & genera nucum pomorumque: & ficos quibus folia nunquā decidunt, nasci eadem insula affirmant. Aquam celestem fieri quidem: sed non ad fructus usui eē. Sed fontes i insula esse per multos: quibus omnia rigentur: & eam aquam frumentis arboribusque magis prodesse. Qua de causa: post pluuiam pro tinus hanc perfundunt: quasi illam abluere: atq; abstergere uelint. Et arbo res quidem maris exteri quæ hactanus exploratæ habentur: tot fere esse con stat. De his autem quæ in amnibus paludibus stagnisque proueniunt dein ceps dicendum est. Quæ locis huiusmodi degant: tribus generibus consu mari omnino uidentur. Suut eni3 alia arbores: alia ueluti herbacea: alia fru teticia. Harundinem. Gandiolum: fleum: iuncum. Butomum quæ omni bus fere fluuiis locisque eiusmodi communia sunt: nonunquā & rubi & pa liuri: & arbores: ut salix: populus: platanus. Quædā usque adeo ut aqua occultentur. Quædam ut parum excedant. Quorundam radices: & caudicis aliquid tantu3 in aqua: reliquum totum corpus extra patescit. Hoc eni3 sa lici: alno: platano. Tiliæ: denique omnibus aquarum auidis euenit. Quæ & ipse omnibus fere pluuiis communes certe intelliguntur. Nam & in Nilo platanus prouenit: non tamen multa: atque etiā populus est rarior. At fra xinus: & quæ bubula fraxinus cognominantur plurima est. Quæ itaque in ægypto nascuntur: in totum quidem numerosiora utique sūt: quod ut nē bratim enumerari queāt. Cæterum ut simplici ac absoluta ratione agamus Omnia cibo idonea: succosque dulces habentia precipiuntur. Sed præstare dulcedine copia quæ alimonia: tria illa uidentur. Papyrus: & quod uocatur sari & tertium quod mnasium appellant. Nascitur papyrus non in altitudi ne gurgitum: sed prope intra duo cubita: nonnunquam etia3 minus crassi tudine radicis: qua uola uiri robusti: longitudine super dena cubita proue nit: super terram ipsam: radicis obliquas tenues densasque in limum dimit tens sursum quos papyros dixere profert: triquetro angulato magnitudine quaternorum ferme cubitorum. Coma inutili: exilique fastigiatos fructus nullius fecundos. Hosque ex multis partibus mittit. Radicibns pro ligno utuntur: non tantu3 ignis gratia: sed ad uasa quoque plurifariam facienda. Quippe materiam amplam probamque præstāt. Papyrus ipse ad plurima utilis. & enim ex eo nauigia faciunt: & e libro uela: tegetesque texunt: & ue stem quandam: atque stragula: ac funes alia que plura. Et quidem externis hominibus chartæ euidentissimæ habentur. Sed sum ma3 frequentissimam que opem & in re cibaria præstat. Omnes enim incolæ & crudum & elixu3 & assum manducant: & succum deuorant. Manducamentum autem expu

unt. Talis papyrus est. Talesque usus præbet. Nascitur & in syria circa la, cum quo & clamus odoratus. Vnde & antigonus in re nauali funes fecisse proditur. Sari in aqua prouenit: circa paludes planaque ubi amnis recesserit. Habet radicem preduram flexuosamque: ex qua: quæ saria uocant exeunt. His longitudo duum cubitorum. Crassitudo pollicalis. Triangulum id quoque papyri modo: & comam similem gerit. Qui manducant eius quoque manducamentum expuunt.. Radice fabri ferarii utuntur. Carbonem enim optimum facit: propter ligni duriciam. Mnalium herbaceis annumerandum: itaque usum nullum exibet: præter quam in re cibaria. Dulcedine quidem præstare tradita hæc sunt. Nascit̃ ēt aliud in paludibus stagnisque: quod terram minime attingit. Natura liliis simile. Sed felcius: & folia inter sese quasi uno conolita uersu color uiridis admodu͛ usus eius medicis ad mulierum pro fluuia. Faba ĩ paludibus stagnisque exit. Caulis eius: qui longissimus: quaterna cubita perficit. Crassitudo digitalis est: similis calamo molli non geniculato. Ramas intrinsecus habet tenden tes per totum lilii modo. Caput super hunc fauo orbiculato uespari m non absimile. Inque in singulis cellis singulæ fabæ continentur: paululo super id eminentes multitudine plurimum terrenæ. Flos duplex quam papaueris. Color roseus in plenum caput. Super aquam folia ad singulas fabas amplexa exeunt. Fabam quamque conterenti amarum illud ex quo pillula fit inflexum patescit. Fructus ita se habet. Radix crassissima: harũdine plenior. Rimas similiter atque caulis habens. Manditur & cruda: & elixe. & assa. Eoque cibo: qui incolunt paludes utuntur. Nascitur itaque sponte uel plurima. Cæterum & seritur in limo: paleis large admixtis: ut descendat incorruptaque maneat. Sicque fabeta faciunt. Sin autem semel apprehenderit: perpetuo manet. Radix enim ualida est: nec procul harundinum stirpibus: uerum spinis subherrens. Quamobrem crocodilus eam refugit: ne occurens oculo offendatur: quoniam acute non uidet. Nascitur hæc etiam in Syria: ciliciaque. Sed tractus ipsi non plene concipiunt. Et circa toranam agri calcidici quodam in lacu exit: magnitudine medeocri: ubi & percoquitur: & perficitur: & in plenum fructificat. Qui lotus uocitatur: planis parte maxima prouenit: cum rura inundatur. Huic natura caulis similis fabæ: & fructus eodem modo Verum minores: graciliores que. Nascitur fructus in capite: Modo quo in faba. Flos candidus: liliis foliorum angustia proximus. Multi ac densi promiscui exeunt. Sole occidẽte se cõprimũt. Caputq; itegũt. ad ortũ aperiunt & sup aquã assurgũt. Idq; facit dũ caput pficiat: floresq; defluãt capitis magnitudo q̃ta papaueris maxmi & pcigitur incisuris: nõ alio mõ q̃ papauer. Nisiqđ in his fructus frequentior habetur: qui milio non absimilis est. In euphrate: caput floresque mergi referunt. Atque descendere usque in medias noctes. Tantumque abire in altum. Vt ne demissa quidem manu: capere sit. Dilucu

io deinde redire. Et ad diem: magisque erigi. Sole oriente: iam extra undas emergere. Foremque patefacere. Quo patefacto amplius insurgere: ut plane ab aqua absistat. Aegypti capita ipsa aceruis putrefaciunt. Cuz que tegumenta putruerint: in fluminine lauando seperant fructum: & sic cantes pinsentesque panem faciunt: eoque cibo utntur. Radix loti corsium appellata: rotunda est. Contonei mali amplitudine. Cortice nigro quali nux castanea tegitur. Corpus internum candidum. Elixum. Assumque in speciem albuminis uertitur: gratum cibis. Manditur etiam crudu3. Sed gratius decoctum: seu aqua: seu pruna. Quae non nisi in aquis comperiri queant tot fere explorata habentur. Locis autem harenosis haud procul a fluuio nascitur terrenum quod. Mali nathallam appellant. Figura rotundum: magnitudine. Mespili: sine nucleo: sine cortice: folia: ut glandiolus mittit. Hæc incolæ legentes in brito ordeaceo decoquunt dulcia admodu3 efficiuntur: Hisque pro bellariis utuntur. Omnia nascentia mihi bobus: pecorique cibo idonea sunt. Sed inter omnia genus quoddam præstantius stagnis: paludibusque excritur: quod & uiride pascit: & siccatum bobus hyeme præbetur. Est etiam aliud frumentis sponte inter nascens: quod cu3 sincerum a frumento secreuerint: leuiter pinsentes: hyeme sole hyemente: serunt: editum metunt: & siccant: atque ita bobus: equis iumentisque. Id quoque cum fructu subnascente pabulo præbent: fructus: magnitudine. Sesamæ. Rotundus. Colore uiridis: bonæ frugis maiorem in modu3. Hæc fere superuacua in ægypto notari possunt. Fluuiorum singuli priuatim aliquid fere uidentur: ut & loca terrena. Hæc enim tribulus in omnibus: nec ubique erumpit. Sed palustribus fluminum tantum altitudine cum profundissima: quinorum cubitorum: ut paulo profundiore: ut in strymone fluuio tanta pene: & harundo: & reliqua prodeunt: nihil eius excedit: præterquam ipsa folia inflexa quodammodo & occultantia tribulum. Tribulus ipse mersus in aquam: pronus ad imum uergit. Folio amplo ad effigiem ulmei. Pediculo admodum longo. Caule parte summa quidem crassiori: Vnde folia: Fructusque dependent inferna autem graciliori cõtinue usque ad radicem: Capilamenta quædam indidem exerta: gerente. Quæ maxima ex parte aduersa inter se congruunt. Nonnulla etia3 discrepant subtus ab radice ampla exeunt: Superiora: sidue ad minus minusque procedunt: Vt postrema omnino exigua sint: & differentia magna ab radice ad caulem exultet: Pleraque lateralia germina insurgant: Quippe terna quaternaque: Quorum maximum assidue quod ab radice propius absit: Tum quod post id sequitur: Et reliqua deinceps pro ratione: Germen ipsum quod latere promitur: Velut caulis alter est: Primo quidem gracilior: Sed folio: Fructuque similis: Fructus niger: durusque uehementer. Radicem quantam. Nam: qua-

lemq; habé-

lemque habeat querendum. Talis natura tribuli est. Nascitur semine deci-dente. Germenque in uere suum emittit. Radicem alii annuam. Alii diuturniorem affirmant. Et caulem ex ea oriri. Hoc igitur quærendum proprium: præter ea: Quæ reliquis insunt. Capillamenta illa cauli ad nascentia intelligũtur. Hæc enim nec folia. Nec caules esse uidentur. Nam lateralis quidem ipsa germinatio communis harundine. Aliisque habetur. Propria itaque priuate. Communia publice contemplari congruum est. Quin & secundum loca diuidendũ. Vt si alia palustria. Alia lacustria. Alia fluuialia potius sint. Aut etiam omnium locorum communia: Et q̃ nã in hũido ac sicco: eadẽ nascãt: & q̃ i hũido tm̃: uti q̃ simpliciter agã. Ad ea q̃ uolumine primo exposuimus cõmunissime de gerẽdũ est. Lacu itaque orchomenio arbores materiæque. Humiles ille proueniunt. Salix. Oleagnusque. Oleæ amerinæque speciem profert. Sida. Harundo. Tibialis. & reliqua. Gladiolus. Fleum. Tifa. Ad hæc memsifiora. Iema. & quod ipnum appellant. Quod enim lemna uocatur. Altius mergitur in aqua. Horum reliqua quidem explorata habentur. De oleagno. Sida. Mensiflora. Iema: ipnoque. Quæ aliis quoque locis forsitan proueniunt. Aliis appellata nominibus. Referre debemus. Est oleagnus natura fruticosa: Nec cæteris amerinis ab similis. Folio: Figura quidem proximo cæteris. Sed molli: ut malus. Lanuginosoque flore populi albæ. Verum minori. Fructu nullo. Nascitur plurima super insulas fluitantes. Sunt enim & in eo quædam fluitantes. Vt in ægypto circa paludes. Et in Tesprotide. Aliisque stagnis. Sed ille minus aqua implentur. Talis est oleagnus. Sida specie papaueri similis est. Tale & enim caput gerit: Nisi quod amplius ad portionem magnitudine mali tota amplitudo: Nec nudum. Sed candidis membranis: intectum. Hisque forinsecus folia herbesentia proxima rosis adhuc in calyce contentis. Quaterna se applicant: Apertum grana rubra ostendit. Figura non modo papaueris. Sed orbiculata. Exigua. Nec multo milio maiora. Saporem dilutum quendam: Vt triticum reddit. Crassatur æstate. Pediculo paruo annectitur. Flos calyci rosæ similis. Sed maior: Et fere duplex magnitudine. Hunc itaque & folium super undas emicare affirmant. Mox cum defloruerit. Fructusque compilatus sit. Magis in aquam declinari. Demum terram attingere. Fructumque fundere. Fructificare autem in lacu tria. Hoc: & butomum. Et fleum. Proditum est. Fructum butomi nigrum dicunt. Magnitudine Sidæ proximum. Flei anthellam uocatam. Quo ad lixiuium utuntur: Id placentaceum quoddam est. Molle: rubidum. Et flei uero. Et butomi fœmina sterilis est ad nexus utilis. Mas in utilis. Decima: & mensiflora. Et ipno: quærendum. Peculiare inter hæc maximae tifa est: Partim quia folio caret: partim quia

non ut reliqua: radice numerosa adheret. Nam illa deorsum uersus non minus turgent: uiresque intendunt potissimo gladiolus sicut etiam gramen Qua de causa difficile hæc intereunt: & omnino genus eiusmodi uniuersũ diuturnius est. Radix gladioli plurimũ inequalitate a cæteris distat. Quod pars quædam crassa: carnosaque sit. Quædam gracilis: atque lignosa. Quin & germinatione generationeque refert. Nascitur enim de ramaceo illo radix altera tenuis: iuxta latus: deinde caro rursus in eo conglobatur: ex qua sese caulis promit in quo positum germen est: in profundum quoque radices eodem modo demittit. Quamobrem omnium maxime mori contumax euellique difficilis est. Proxime fere gramen e geniculis oritur. Radix enim geniculatæ: atq; singulis germen sursum. Radix subtus erumpit parimodo: & spinaque appellatur germinat. Verum huius radix non arundinosa: neque geniculata est. Hæc prolixius propter suam affirmitatẽ placuit explicari. Vtroque autem loco: idest: & terra & aqua: salix: harundo: excepta tibiali. Gladiolus. Tifa. Fleum. Butomum: exeunt. Sida in aqua tantum. De tifa ambigitur. Maiora autem melioraque semper inter utroq; loco nascẽtia: quæ in aqua exeunt esse affirmant: insulis quoque fluitantibus non nulla eorum prouenire: ut gladiolum: butomum: fleum: itaut partes easdẽ omnino seruent. Cibo idonea exnascentibus lacu: sida: & ipsa: & folia ouibus. Germen suibus: fructus hominibus: floci: tise: butomique pars tenera abradicibus proxima est: ut quam pueri paruuli potissimo mandunt. Radix sola floei pecudibus pabulo est. Cum autem squalat uiget: nec humor: qui perlueret cacumina. incessit omnia squalent: quæ stagnis degunt. Sed præcipue harundo de qua utique indicandum restat. Nam de cæteris fere omnibus satis iam dictum est: Harundinis genera duo traduntur. Tibialem: & reliquam. Quippe unum genus reliquem depræhendi: sed inter se inuicem firmitate crassitate tenuitate exilitateque. Crassam & ualidam uallatoriam uocant. Alteram autem texilem. Nasci texilem super insulas fluitãtes. Vallatoriam incomithibus. Comythes uocant ubi aceruata harundo implexaq; mutuo radicum raptu sit. Quod fit locis stagnorum: ubi tellus pinguis: letaque est. Non nunquã etiam ubi tibialis uallatoriam gigni longiorem quidem quam reliqua uallatoria: sed uermibus erodendam. Huius differentias eis tradunt. Tibialium quandam nono anno prouenire non nulli uolunt Hunc quoque ordinem generandi statuunt: quod error est. In totum enim aucto lacu enascitur. Sed quoniam id superiori tempore nono anno potissimum euenire uideretur: ortum quoque harundinis talem esse credidere. Euentum fortuitum pro ordine certo capiẽtes. Gignitur uero copiosiõ meliorque: cum post imbres frequentes: biennio: cum minimum: aqua permansit. Quod maxime posteriori tempore factum meminere. Cum faustum illud Cheroniæ accidit. Quippe ante hoc annis pluribus: Lacum altitudinem extendisse: Post ubi uehemens pestis inuasit imple-

tum quidem affirmant. Sed cum in undatio non permansisset. Sed hyeme decreuisset: sic & harundinem prouenisse. Fertur enim uideturque aucta altitudine lacus: duranteque inundatione crassari harundinem: & fieri crassatamquidem armamentariam. Bombyciam uero cui non aqua permanserit: generationem itaque talem tradidere. Distare autem a reliquis harundinibus armamentaria: ut in uniuersum capiamus: præstantia quadam nutricationis naturalis confirmant. Quippe pleniorem: carnosiorem in totumque facie fœminæ lasciuiorem spectari. Et enim folium amplius candidiusque habere: & minus lanuginis quam cæteræ. Quasdam etiam omnino nihil habere: quas & nomine spadonum appellant. Hinc paria optima fieri quidam affirmant. Sed pauca tamen in opere bene succedere. Cedi tempestiue solitas: usque ad antigenidem: cum adhuc simplicius tibia uteretur: subarcturos mense septembre. Quippe sic cesas: plerisque quidem post annis utiles esse incipere: multaque iterim exercitatione sonandi indigere. Sed ora linguarum comprimi: quod erat illis theatrorum moribus utilius. Sed postquam uarietas: fictioque accessit: cesura mutata est. Cedunt enim nostra ætate: mēse maio: & iunio: quasi paulo ante solsticiū uel sub ipso solsticio: & fieri utiles in trimatu referunt: & breui exercitatione egere: linguasque disiectu deflecti. Quod his necessarium est: qui sones fingant: & multifariam flectant. Hæc armamentariæ cedendæ tempora tradunt. Præparatio uero & confectio hunc in modum fieri solet. Cum collegerint hyeme sub diuo exponunt: suis uestitam tunicis. Vere autem dispoliatam: attrituque expurgatam: soli expandunt. æstate post hac concisam in internodiam: rursum sub diuo: ad tempus quoddam exponunt: relicto internodiis superiori geniculo. His longitudo palmo nunquam minor. Optima ex internodiis ad parium constructum. Media totius harundinis mollissima paria gerunt: quæ aduersum germina exeunt: durissima: quæ proxima radici habentur. Linguas eodem internodio. exemptas congruere: cæteras esse discordes. Proximam ab radice leuam: poni dexteramque germina uersus pateat: inciso duas in partes intarnodio. Os linguæ utriusque secundum calami incisuram faciunt. Et si quo alio modo linguæ conficiantur: non satis eas congruere. Talis præparatio: atque cōfectio est. Nascitur plurima inter cephisum: & melanem. Pelecania locus hic nominatur. Huius quædam partes chytri uocari: lacus altitudines sunt: quibus harundinem laudatissimam prouenire affirmant. Quin & quo probatia dicta defertur. Is autem amnis est ex lebadea perfluens. Sed omnium optima nasci creditur circa oxeam campam uocitatam. Locus hic cephisi hostium est: uicinus ei campus pinguis & hilaris: quem hippiam uocant. Est etiam alius locus aquilonius oxæ campæ bocdrias nomine: quo etiam ipso nobilē harūdinē nasci asseuerāt In totūq ubi crassū lætūfecolūq solū sit cephisusq se pmisceat. atq ēt altitudo lacus āpliet: harūdinem optimam

oriri. Nam circa oxeam campam & bocdriam: hæc omnia compeiiuntur. Quam aut cephisius uim magnam adfacienda3 harundinem laudabile3 sortiatur: argumēto capiunt: quod eo loco ad quem. Melas qui uocatur: in fluit: quamquā lacus profundus solumque crassum: atque fecosum est: tamen aut omnino nulla: aut uiciosa exurgit. Generationem harundinis tibialis: natura3 confectione: quibusque differentiis a reliquis distet: satis dixisse arbitramur. Genera non hæc solum: sed plura: harundinis etiā intelliguntur: quæ differentiis uel sensui manifestis discernuntur. Quædam.n. densa: tam carne: quam geniculis. Quædam rara paulisque geniculis. Et alia caua tota: quam fistulariam quidam appellant. Nihil enim fere ligni: carnis ue habet. Alia solida & tota pene intus repleta. Item alia breuis: alia procera excelsa crassaq;: & alia gracilis foliosaq;: alia paucis foliis cio: multæ quædam differentiæ pro natura usuque intelliguntur. Sigule nanque ad singula utiles. Nominibus alii aliis appellant: sed canna comunissima quedā modo est: quam & fruteticiam maxime omnium referunt. Et apud flumina: lacusque potissimo nasci plurimum: tamen in quoque genere distare inter sese: aquaticas: & sicco nascentes perhibetur. Sagitaria quoque: quā creticam quidam appellant: sui generis est. Nodis paucis geniculata. Carnosior omnibus: maximeque flexum recipiens: atque omnino obsequens: quo libeat flecti calefacta. Magnas & folia differentias reddunt: quemadmodu3 diximus non multitudine: magnitudineque tātu3: sed etiā colore. Quippe quæ laconica cognominatur uersicolor est. Item positu ipso atque annexu. Quædam eni3 ab ima parte foliorum plurima ferunt ipse quæ per inde atq; e frutice se attollunt. Quidam uel discernendum pene lacustrium esse uolunt: scilicet multa habere folia & gladioli floci: algæ butomique foliis similia. Verum hoc amplius scrutari oportet. Genus autem quoddam harundinis uel terrenum emigrat: qđ nō erigit caulem sed super terram spargitur graminis modo: atque ita se ampliat. Mascula solida est: fœmina inanis. Quippe ad hanc mare fœminaque distingunt. Proueniunt ex eodem fundo plusculæ non tamen fructetant. Folio non longo: sed salici simile: magnitudine præstantes: atque robustæ: ut uicem hastarum præbeant: Hæ circa acesinam amnem oriuntur. Omnis aūt harundo uiuax est: atque adusta melius resurgit. Itemque stirpe crassa numerosaq; est: ob id mori peruicax. Radix ipsa geniculata: quemadmodum graminis. Verum non omnes similimō informantur: sed de harundinibus hactenus. Restat: ut de iunco dicamus: ut pote generi eidem annumerando. Nam hic etiā inter aquatica poni debet: Tria huius genera sunt: ut nonnulli distingunt. Acutus & sterilis: quem mare3 appellant: frugifer: quem atriferum uocitamus: quoniam semen nigrum ferat: crassior hic atque carnosior. Tertius: magnitudine crassitate carnositateque insignis: qui mariscus uocatus est. Ex his atrifer per se suo genere prouenit. Acutus. Atque mariscus eodem cespite exe-

unt. Quod absurdum apparet: uisuque mirabile fuit: toto cespite iunci: deportato. Quippe pars maior steriles. Erant eodem exorti frugiferi pauci. Igitur de hoc cogitandum. Fructus omnino minor habetur. Commodior autem ad texendum mariscus: quia mollis: carnosusque est. Omnino frugifer in callum de regulari surculo ipso tumescens: mox ueluti oua parit: circundantes enim spicatim pediculos iunco lineari affixos initio gerit. Quorum summitatibus paululo laterales orbes uasculorum leuiter hiscentes inducit. His semen exiguum effigie cuspidis sagittarum ingerit: nigrum: non absimile: semini herbæ inguinalis. Verum exilius. Radice lõga adheret. Multoque crassiore: quam acutus. Hæc omnibus annis moritur. Dein altera rursus a iunci cacumine defigitur. Quod uel uisu percipi facile potest. Quippe aliæ siccæ. Aliæ uirides demissæ cernuntur. Caput cepis: & gethyis simile. Vt pote quod inunum ex pluribus conglobatum: prelatũque inferius: tegumentisque subrubris: intectum constet. Ergo proprium his radicibus eueniat, Si quidem per annos exarescant: ac desuper denuo generentur. Talis iuncorum natura intelligitur. Sin autem: & rubus: & paliurus in aquis uiuere possint: aut prope: Vt quibusdam in locis percipitur. Eorum quoque diritiæ iam exploratæ habentur. Quippe cum de ambobus uolumine superiori dixerimus. Insulis autem fluitantibus: Quæ inorchomeno sunt: Magnitudo utique multifaria. Sed quæ amplissima ad ternorum ambitum stadiorum spectatur. At in ægypto magnæ admodum coagmentantur: ut & sues permulti in eis nascantur: quos incolæ trãseuntes uenari consueuere. Atque de aquaticis hactenus. De breuitate uitæ plantarum aquatilium in tantum usque fandum habemus uidelicet: quo ad aliquatenus in uniuersum possimus exprimere. Vita aquatilibus breuior quam terrestribus est. Sicut etiam in animalium genere manifesto sentimus. Sed singulatim terrestrium enarrare uitas: nimirum decet. Ergo siluestres nullam habere differentiam rustici putant. Sed omnes longeuas: nullamque esse breuem uolunt. Sed hoc quidem ipsum uere forsitan putet. Omnes enim uitam reliquarum longe superant. Verum tamen inter se distant. Quædam enim magis. Quædam minus longeuæ. Vt ingenere urbanarum etiam deprehenditur. Sed quæ nam sint istæ: querendum. Vrbanæ aperte differunt: eo quod aliæ longæ uitæ. Aliæ breuis sunt. Sed quoad simpliciter dici potest: uita siluestribus longior quam urbanis. Atque omnino his: quæ in oppositum generatim distingui possunt. Vt oleastro: quam oleæ: & pirastro: quam pyro: & caprifico: quam fico. Quippe robustiores spissiores: fructuque infecundiores: existunt. Vitæ autem longitudo in quibusdam tum urbanis: tum siluestribus: uel famæ a fabularum auctoribus traditae testimonio patet. Nam oleam athenis referunt: palmam deli. Oleastrum olympiæ: fagos troiæ: super tumulum ili. Sũt qui & delphicam platanũ. Et alterã in caphyis arcadiæ stantẽ: satas agamẽnonis manu

dicãt. Sed hæc quo pacto se habeant: indagationis alterius forsitan inter est explicare: Quod autem summa arborum differentia: sit plene intelligi potest. Viuunt enim prædictæ: aliæq; complures longo tempore. Breue profectus. Punica: ficus: malus: præcipue uerna. Et dulcis minus quã aci da. Vt inter punicas quæ nucleo caret interiori. Genera quoq; uitium: nõnul la uitæ breuis habentur: potissimo: quæ fœcundissima sunt. Videntur: & quæ aquis propinquæ proueniunt: minus durare: quã quæ in siccis: ut salix populus: sambucus. Quædam senescunt quidem: putrescuntq; uelocius. Sed ex eisdem rursus latere suo germinant: ut lauri: mali: punicæ: & auida rum aquæ pars maior. De quibus ẽt rationem quispiam quærat ædem ne di ci debeant an diuersæ. Et quemadmodum si præciso caudice: ut agricolæ fa ciunt: rursus germina assidue recteq; colendo inuites. Aut si in radicem usq; decideris: uel deusseris. Nam hic ẽt facere solent: nonnunq̃ & sponte accidũt Vtrum inquam ita arborem eãdem dici oporteat: an alteram. Et enim si par tes in crementis & minuciõibus: atq; ẽt purgamentis naturalibus distarcas sid ue uideantur. Sic arborem eadem esse apareat. Cur enim his potius quã in illis referat. Sin aũt caudex potissimo ueluti essentia: naturaq; arboris esse credatur: Cum hic permutatur: totam quoque arborem alteram esse ratiõe putaueris. Nisi forte quia eadem utrique initia sũt: idem esse posueris. At qui sæpe numero euenit: ut & radices alteræ sint permutenturq; primis pu trefactis aliis denuo enascentibus. Nam eo modo quo u ites omnium maxi me longeuas putant: quoniam non alias creent: sed ex se repleant: irridenda compe ratio fortassis appareat: modo caudex nõ perduret. Hic enĩ sicut fun damentum naturaq; arborũ constat. Sed hæc utro tandem modo dici debe at: nihil ad præsens referat opus: Illud aũt diuturnissimum forsitã sit: qd' omnibus rebus durare queat: ut olea & caudice: & germine laterali nepotũ que procreatione: atque etiã stirpe incorrupta. Vitã uero unius in qua posi to caudice: pro principio: temporis agi mensura debeat: annis maxime .cc. consumari uidemus. Sin autem credimus quod quidam de uitibus refdrũt quod radicibus particulatim detractis. caudex naturaq; tota similis: ac simi lifera quantumuis: temporis permanere queat. Hoc prorsus longeua omni um præcipue constat. Colendum autẽ hũc in modum censent. Cum uitis iam delabi uidetur palmites ad mittendum: fructumque anno capiendũ. Deinde altera ex parte uitis suffodiẽdo radices omnes purgandum. Post se stucis implendũ terramq; acumulandum. Isto itaque: anno male admodũ ferre aiunt. Postero melius. Tertio & quarto stabiliri: ferreque multas bo nasque uuas. Vt non alio modo se habeat: quam non uigebat. Cum iterũ languescere incipit partem alteram suffodiendum: colendumque simili ab laqueationis ratione: atque ita semper durare posse affirmant. Id autem an no maxime decimo fieri. Qua de causa: nec præcidere unquam eos debere: q ita faciũt. sz p mltas ætates caudices eosdẽ durañ ut ne mẽinisse qdẽ sit: q

seruerint, Hoc igitur ex partis accipientes credere fortasse debemus. Quæ autem uitæ longæ: breuisue sint; his: quæ retulimus cōtemplari oportet. Morbos siluestribus accidere negant: quibus intereant: tamen eas quoq; male affici dicunt perspicuoq; præcipue: cum uel paulo post germinaturæ uel germinare incipientes: uel florentes: grandine uexantur: Cumq; flatus frigidus feruidusue: his eisdem temporibus successerit. Tempestiuis āt hyemibus: nec si excedant: quicq̄ offendi. Quinimo omnibus algorem pdesse uolunt. Quippe nisi alserint deterius germinare. Vrbanis morbi plures eueniunt. Alii omnibus quasi communes: aut pluribus. Alii priuati per genera. Communes: uermiculatio: Syderatio. Raducatio. Omnes eis fere uermes etiam gignunt: sed quædam pauciores: quædam plures. Vt ficus malus: pyrus. Minime autem: ut simplici ratione dicam: acres: & succo humentes lacteo uermiculantur eodemq; modo syderantur. Magis aūt nouellis: quam uigentibus: id accidere solet: & omnium maxime fico: & uiti. Olea præter uermes qui: & ficum interimunt: fœtificantes in ea clauū patitur. Quidam fungum appellant. Alii ollam. Hoc est ueluti solis exustio: non nunq̄ etiam nouellæ: propter nimiam fertilitatem intereunt. Scabies: & cocleæ adnasci soliti ficorum peculiaria sunt. Non tamen id accidit eis ubiq;. Sed morbi his quoque ratione locorum euenire uidentur: quēadmodum animalibus. Nam apud aliquos scabies nullo modo infestat: ut nec circa eneam: ficus maxime radicationem: cradationemq; sentit. Vocant radicationem: cum radices inarescunt: marcescuntq;. Cradationez cū ram: Crados. n. ramos ficulnos quidam appellāt: unde & morbo nomen Caprificus: neq; radicatione: neq; cradatione: uel scabie infestatur: neque radicibus uermiculantur. Quædam nec suos grossos amittunt: etiaʒ si fico inserantur. Scabies potissimo gignitur: cum aquæ parum: post uergilias īcesserit. Nam si multum fuerit causa contrahendæ scabiei omnis abluitur: & accidit tunc: ut & caprificus: & grossi decidant. Vermium autem qui ficorum proprii sunt. Alii ex ipsis nascuntur arboribus. Alios parit: qui cerasta uocatur. Omnes tamen in cerastam figurantur. Sonum edunt ceu paruuli stridoris ficus laborāt: & si imbres nimii fuere. Sic. n. ad radicem quasi glabratur. Quod quidem uitium aulam appellant. Vitis hirculat. quod eius præter syderationem: potissimum est. Aut cum germina a flatibus fuerint abscisa. Aut cum imperitia culturæ fuerint læsa. Aut tertio cū insupinum fuerint excisa. Roratio quod q̄dam roratio dicūt cum uitis deflorescens irrorat. Aut cum fieri solet genus affectionis: hoc est: ut acini defluant: & remanentes paruuli constent. Quædam & cum al sere egrotant: ut uitis. Oculi namque primo putate hebetantur. Rursusque ex calore nimio idem euenit. Et enim eorum quoque temperamentum poscunt. Sicut etiam alimenti omnino. Omne q; præter naturā fit: piculosum occurrit. Vulnera q̄ȝ ictusq; circūfodientiū magnopere faciūt: ut

mutationesæstuũ: au frigorũnon tollentur. Cum. n. per luxationẽ laboreq; que debile sit: facillime a tẽporis excessu deuincitur. Porro: ut quidã existi/ mant: maxima fere pars morbo℞ ictu iiurioso contrahit̃. Quippe quæ syde rata appellant. quæq; radice inarescant: hac eadem de causa laborant. Cre dunt & hos duos esse morbos dumtaxat. Sed id quideʒ aut confessum satis habetur. Ex omnibus uero infirmissima est uerna malus: & ea℞ potissimo dulcis. Quibusdã lesiones: non nullæ sterilitatẽ: non necem inferunt: Vt si quis larici cacumen auferat: uel palmæ: sterilescere ambæ uidentur: nec pe/ nitus interire. Egrotant aliquando: & fructus ipsi: cum afflatus imbresque tempestiue non fuerint. Accidit eniʒ arboribus: ut alias fructus amittant factis aut nõ factis: pluuiis: ut ficis: alias deteriores reddantur: putrefactæ: strangulatæque: humoris nimietate: aut contra exiccatæ penuria ultra mẽʒ Pessimum cũdeflorescentibus quibusdã: imber incessit: ut oleæ utique. Si/ mul enim defluit fructus propter exilitateʒ: in mileto oleas cũ florent erucæ erodunt: aliæ fronde n: aliæ flore genere diuersæ. Itaq; arbores dispoliant: Nascuntur tempore austrino: & uento: si sol acri er insequutus fuerit rum puntur. Circa tarentum fructum uberem oleæ semper præmonstrant: sed sub flore pars magna perditur. Hæc ergo propria locorum. Oritur & alius morbus oleis: qui arachinium appellantur. Nascitur. n. hoc & fructum ab sumit. Adurunt & æstus quidam & oliuas: & uuas: & alios fructus. Senti unt & uermiculationeʒ fructus quorũdam: ut oleæ; pyri: mali: mespili: pu nicæ. Vermis oleæ natus subcute fructum adimit. At si in ipso nucleo ero dens prodest: subcute gigni prohibẽtur pluuiis: quæ post arcturum sequã tur. Et indrupis quoq; oleis uermes nascuntur: qui ad lacturam peiores cer te depræhenduntur: & marcidi: putresq; omnino uidentur. Hinc & austri nis nascuntur & riguis magnis. Gignuntur & culices in aliquibus arbo℞: ut in robore: & fico: & consistere ex humore uidentur: corticibus subdito gu stu dulci. Gignuntur idem & inquibusdam oleribus. Alibi uero erucæ: di uerso scilicet ortus principio. Et morbi quidem hii fere: atque in his sunt. Affectiones aũt quædam temporie: aut alias per se euenientes: necare asso lent: quas nullus dixerit morbos: ut tabes: & quod uredinem quidã appel lant. Alii uero apud alios flatus interimere: ac exurere nati sunt. Vt in calci de euboiæ olympias cum flauerit frigidus ante solsticia: aut post so sticia hiberna. Arbores enim exurit: atque adeo aridas siccasque facit: ut ne sol quidem: tempusque longum reddere ita possint. Quocirca uredinẽ uocant Hæc sæpe alias: & archippo athenis magistratu anno quadragessimo facta uehementissima proditur. Laborant maxime loca concaua: & inter ualles & uicina fluminibus: atque in summam quæ ab omni afflatu penitus sci lent. Ex arboribus uero ficus præcipue infestatur. Secundo loco olea: olea/ ster magis laborauit: quamquam robustior: quod mirum fuit. Amygda læ penitus. Mali: pyri: punicæ sine noxa extiterunt: Quamobrem id quoq;

mi℞: exur/

mirum exuruntur statim a caudice: atq; in totum magis: priusq́, ut ita di xerim: sentiunt partes inferiores. Deprehenduntur quædam statim in ger minatione. Olea uero quoniam semper uireat: tardius. Quæ et q; frondes amiserint: reuiuiscunt: quæ minus: penitus pereunt. Nonnunquam quæ/ dam exustæ: foliisq; aref. ctis: regerminarunt sine ulla iactura: foliaq; reui/ xere. Id quibusdam in locis uel sæpenumero euenit: ut in philippis. Quæ autem tabuere: modo non penitus perierint citissime possunt regerminare ita ut uitis statim fructificet: sicut. Thessali sit. Ponto autem circa pento/ capeum tabes bifariam inuadit aliquando frigore: cum annus frigidus est. Aliquando gelu: si diu durauit. Ambo post brumam: dieb; maxime qua/ traginta peractis: fieri solent. Fit gelu sereno tempore. Frigus quo tabes: præcipue cum in sereno: squamulæ quædam deferuntur: patent. Cassia uero non durant. Quanquam circa thraciam concrescant. Sed enim morbi q; qualesq; sint: ac rursum iteritus: qui excessu hiemis: aut æstus eueniunt: q; q; ab assiduum frigore: caloreue: proficiantur sint: hisce cōtemplari. Quā do nil prohibet. Nonnullos etiam cum siluestribus communes habe/ ri: tum uniuersa arborum nece: tum etiam magis fructuum lue: quod ap/ te euenire uidemus. Quippe cum sæpe nec ille probe fructificent: sed cre/ do æque id obseruatum habetur. Restat ut ea exponamus: quæ partibus quibusdam ablatis: enecantur. Communis itaq; omnibus mors: cortice ī orbem detracto. Omnes enim fere hoc modo necari uidentur: excepta po/ tulaca. Quæ tamen & ipsa: si quis carnem uehementer presserit: germenq; futurum luxauerit: morietur. Itaque uerius forte: excepta subere: dixeri;: hanc enim & iuuari potius cortice detracto: affirmant: scilicet tam extero quam interno carni propinquo: sicut etiam potulacam. Non & crasso de/ tragitur: & uiti: & tiliæ: ex quo funes. Et ex minoribus maluæ: sed non ui talis. Neque princeps sed summus: qui plerumq; subnascente alio decidit. Corticis enim disruptio communis arborum est: ut potulacæ: ut platani. Cum uero nonnulli arbitrantur: nouo iterum subnascēte: exterum iarescere: dis rumpiq;: multisq; decidere sponte: sed non æque in omnibus rē esse cōspi/ cuam. Ergo oēs: ut creditur: cortice detracto intereunt. Sed refert: quoniā celerius: tradiusue: & magis: minusue. Quippe aliquæ plus temporis per/ manent: sicut ficus: tilia: robur. Quidam eas: & uiuere interdum: nec in/ terire affirmant: & corticem ueluti pumicis specie concallescere: atq; natu/ ram peculiarem quandam haurire. His itaq; mederi conantur: luto fouen tes: obstruentesq;: & harundinibus. Atq; id genus stramentis opertas: illi gantes: ne frigeant: uel subarescant: etiam nonnusquam restitui: regermi nareq; potuisse ꝓditū est: ut apud heracliā trachianā ficos: s; præter uirtu tē soli: tēperamētūq; cæli. Supuenientes q̄; respondeāt opus ē. Frigoribus .n. aut ēt caloribus nimiis consecutis: statim intereunt. Refert & tps anni: qppe in germinatione abietis piniq;: tū ēt cortice turgido (ī mēse februario

F

uel martio: ſiquis detraxit ſtatim moriuntur: hieme diutius tollerāt: & magis quæ robuſtiſſimæ ſunt: ut: ilex. Robur. Harum enim interitus diuturnior eſt. Latitudinem quoq; aliquam decorticatio habeat oportet: omnium quidem: ſed maxime robuſtiſſimarum. Nam ſi anguſtam admodum feceris: nihil abſurdum: ſi non interierint. Quanquā ſint: qui etiā ſi quantum libet auferatur: necari penitus dicant. Sed hoc de infirmioribus quidem cōſentaneum dixerint. Quaſdam eniȝ & ſi incubeȝ non excorticentur: interire affirmant: quæ uel ſolum tenue ieiunumque tenent. Igitur hæc ut deiudicauimus mors cōmunis omnium eſt. Quam uero decacuminationem appellant: tantuȝ inter arbores: pyno abieti: piceæ palmæque aſſignatur. Quidā & cedro & cupreſſo referunt. Hæc eniȝ detracta coma: deciſoq; cacumine: tota intereunt: nec quicq̄ germināt: ſicut nec ſi aduſta: aut tota: aut parte aliq̄ fuerunt. Reliqua aūt omnia: & præciſa germinant. Et non nulla meliora redduntur: ut oleæ: intereunt maxima ex parte uel fiſſo caudice. Nulla eniȝ tollerare uidetur: præter quā uitis: ficus: punica: malus. Quædaȝ uel ab ulcere ampliori: altioriq; intereūt. Aliæ nihil offenduntur: ut pinus cum teda deſcinditur & oīa ex quibus reſina colligi pōt ut abies terebintus. Haruȝ .n. uulneratio ulceratioq; in ꝓfundo: qppe ex infœcūdis: fœcundæ. Et ex pauciferis: multifere redduntur. Quædā etiā ſecuriȝ ita tollerant: tam ſtantes quā a ſitu proſtratæ: ut reſurgant: uiuant: germinētq;: ut ſalix: & platanus. Quod & in antandro: & philippis euenerat. Cum .n. platanus procidiſſet ramis amputatis: truncoq; ſecuri luxato: reſurrexit: noctu leuata onere atq; reuixit: & cortex iterum circūtexit. Erat duobus lateribus circūdolata: longitudine decem cubitis maior: craſſitudine: ut quatuor uiri non facile amplecterētur. Salix aūt: quæ in philippis reſurrexit: fuit quidem detruncata: ſed non circummodolata. Aruſpex: tunc quidam perſuaſit: ut ſacrificarēt cuſtodirentque arboreȝ: ut pote factam oſtento fauſto. Reſurrexit: & ſtagiris in muſeo populus alba procidua medulla exempta. Nulla fere arbos moritur. Argumentuȝ quod multæ arbores magnitudine excellētes: cauātur: inanes quod fiunt. Arcades quidā tenus ſi eximatur uiuere dicunt: tota uero ex uniuerſa arbore exempta: & pinū: & abietē: & reliquas oēs interire. Cōis oīb; mors: & ſi radices amputent̄: uel oēs uel pluriæ: & quæ maxīe ſit uitalesq; ī ꝑmis: igit̄ hos īteritus ex dēptione dicēdū. Qui iāt oleo cōſeqt̄ adiectiōe ueriusq̄ iā: q̄ dēptione īcurrit. Quippe oleū oīa necat. Qua de cauſa radicum extirpandaꝝ reliquiis oleū infundunt. Valet oleū magis in nouellis: & in præſens naſcentibus: ſūt namq; debiliores. Qua propter & tāgi eas agricolæ prohibent: Necantur & inuicē inter ſeſe alimenti rapina: & cæteris in rebus impedimēto. Moleſta: & hedera adnaſcens: ac uinciens. Moleſtus & cytiſus. Nam omnia ferme necat. Sed eo ualentior auro ē. Hic .n. uel cytiſum ipſum interimit. Quædam non necant: ſed ſucci odoriſq; uiribus reddunt deteriora: ut braſica: & laurus uitem offendūt: olfari quippe

eam: & attrahere dicunt. Quamobrem germen cũillis propinquum fuerit recedere: atq̃ auerti: ut pote inimicũ fugiens odorẽ. Androcides exemplo hoc usus est: de medulla contra uinũ confecta: ex brasica uidelicet tenuẽ tam posse propulsare: qppe cũ uitis ẽt uiua: odorẽ brasicæ fugiat. Interitus itaq̃ q̃ pacto fiant: q̃ sint: q̃q̃ modis eueniãt. iis q̃ explanauius: patet.

THEOPHRASTI DE HISTORIA PLANTARVM. LIBE. V.

dE Materies cuius modi una quæq̃ sit: & quo tẽpore tẽpestiue cedatur & quibus cõmoda operibus constet: & q̃ tractatu difficilis facilis ue: & qcqd eiusmõi cõmentationẽ contingit: æq̃ atq̃ sup iora: explicarẽ tentandũ nunc est. Cedi itaq̃ tempestiuam: rotundam qdẽ materiẽ: & omnem q̃ decorticanda accipitur: cũ germinare incœpit. Tunc.n. cortex extricatu perfacilis est. Quod turgere appellãt: scilicet ratione humoris: q sub eo cortice fieri solet. Postea i extricabilis redditur: materiesq̃ nigrescit: in formisq̃ fit. Quadrandam ãt post turgorẽ. Securis ãt deformitatem aufert. Deniq̃ omne qd' pro ualido capi oporteat: tẽpestiuius ceditur. Non solũ cũ germinare desierit: sed ẽt cũ fructũ percoxerit. Verũ decorticationis causa fit: ut rotunda: q̃q̃ intempestiua: pro tempestiuis: ad usum ueniant. Quãobrem tempora per euentum dici contraria debent. Abietis materies, primo turgore coloratior reddit'. Nã & corticem abietis tam ẽ: & pini: & laricis: potissimo detrahunt. Igit' istæ uere ceduntur. Tunc.n. germinare. Reliq̃ aliquando post messem. Aliqñ post uindemiam: & arcturũ ut aria ulmus: Acer. Fraxinus. Crapinus. Scissima. Tilia. Adsummam: quæ aptæ obrui sunt. Robur serissime cedendũ. Videlicet hyeme: post autumnũ. Quod si sub turgore cedat': citissime omniũ fere cõputrescit. Seu cum cortice. Seu sine cortice capiatur: potissimũ q̃ primo turgore: proxime quæ secundo: tertia quæ tertio. Quæ ãt post fructuũ maturitatem cedant': quis ñ turgida sint: i corrupta perdurant. Præter q̃ q̃ sub cortice uermiculi quidã nascentes: caudicem per summa inscribunt. Quibus signis pro sigillis non nulli utunt'. Robur profecto cesum tempestiue: neq̃ putredinẽ sentit & prædurũ: spissumq̃: ad similitudinem cornu perdurat. Totũ.n. cordis specimen gerit. Salicortex tamẽ uel eo tẽpore cæsa uincitur. Quin & illud e contrario euenit: cum in germinatione ceduntur. Cumque post fructus editos. Tunc enim exiccantur caudices: & arbores radicitus regerminare minime possunt. Sz post fructus regerminãt. Quãquam eo tempore cedi difficilius possint. Duriciæ causa cedi etiam post lunæ occasum præcipiunt: quasi duriora: & cont utrescere peruicatiora forent. Sed cum maturitates fructuum: interse differant: constat quod etiam uigores arborum refere ad cedendum est necesse. Semper.n. serotinarum magis cesura serior. Qua de causa particulatim quidam expedire conantur ut pi

num: & abietem cedi oportere cum germinare incipiunt. Scissimam. Tiliā Acerem: carpinum: autumno. Robur: ut diximus: post autumnū. Sunt tamen qui etiam id tempestiuum in uere existimant: cum amentum: q̃ uocant: gerit. Et piceam cum uua eius florere incipit. Quæ igitur tempestiua omnibus annis celio sit: hūc ferme in modum decretatur. Certe autem cōstat quod uigentium arborū melior quam nouellarū: uel annosarū materies sit. Quippe cum earum: alteræ plus terræ: alteræ plus aqua contineāt. Vsus uero plurimos: maximosq;: pinus: atque abies præstant. Harumque materies amplissima: & pulcherrima constant. Distant iste inter se multifariam. pinus enim carnosior: neruisq; paucis est. Abies neruatior: atq; rigidior: ita ut utrunq; e contrario habeat neruos ualidos. Carnē mollē & raraā. Qua de causa altera grauis altera leuis est. Altera enim teda referta est: altera nullā ingerit tedaʒ. Ob id etiā albior est: ad hæc pino rami plures: abieti longe duriores: uel potius & omnium ramorū durissimi: ambabus spissi: & cornu sane imitantes: colore flaui: & tedæ similes: qui cū abscisi fuerint tam pino quā abieti: humor defluit. Sed abieti largior est. Præterea tunica multiplici abies: modo cepæ assiduæ nanq; tunicæ conspectæ: subditā aliam gerit: atq; ex his tota constat: Quapropter qui ramos dolant: singulatiʒ ple neque auferre conantur. Naʒ si ita auferrantur: ramus ualidus relinquetur Sin aūt permutauerint: nec pariter dempserint: infirmus reddetur. Hunc enim in moduʒ ictus illo demptio fit: est etiā excelsior: atq; procerior abies: Ideoq; antēnas: malosq; ex ea facere assolēt. Habet & uenas neruosq; eiuʒ nobilissimos. Crescit hæc primuʒ in excelsuʒ q̊ad libere solē accipiat. Neq; ramus ullus: neq; germiatio lateris neq; crassitudo iteriʒ fectit: s. post ī psūdū latūq; icremēta capessit: atq; ita ramorū exortus latrales germinatões secūt. Hæc abietis ppria: illa uero & pino: & abieti: & aliis cōia constant: alia. n. quadripartita: alia bipartita: alia simplex. Quadripartitas appellāt q̄bus in utranque partem medullæ: bini uenarum cursus naturæ contrariæ pertendunt. Atque utrunque cursum adigunt ictus. cursibus contrariis inferētes dum in utranque partem medullæ securis remeat. Ita enim eueniat necesse est: naturæ uenarum ratione. Ergo tales abietes: pino quadripartitas appellant: & easdem ad opera uehementer probant. Materiem enim spissisimam præstant: & egidem gignere ista solent: Bipartitæ ille cursum uenarum unū tantum in utranque partem medullæ gerunt: eosdemque inuicem contrarios habent: ut & securis duplex adigiq; debeat simplex per utrunque cursum ictu contrario. Mollem hanc materiem referrunt: sed in opere pessimam. Quoniam maiorem in modum peruertitur. Simplices uocant: quæ unum dum taxat uenarum habent cursum. His idem securis utraque ex parte medullæ adigatur laxiorem natura materiem hanc esse affirmant: sed a peruersione tutissimam. Discrimen arbores suis corticibus ostendunt. Quamobrem: ubi primum arborem uiderunt: cuiusmodi sit: discernere queunt.

Quibus.n.uenæ egregiæ perfluunt: quæq; in opere obediant: his cortex le uis: rectusq; est. Quibus autem e contrario his scaber: cõtortusque. Atq; de reliquis eadem ratio est. Sed quadripartitæ paucæ simplices plures quæ reliquæ comperiunt. Omnis autem materies amplior: procerior: obedientior: solidior: atque intotum melior: & copiosior: quæ partibus aquiloniis exit. Vt etiam prius retulimus. Et ipsius arboris partes: quæ aquilonẽ aspiciunt: spissiores: adolescentioresque constãt. Quæ uero ab latere: aut in orbe perflantur: hæ uertuntur: contorquenturq; aquilone: ut medulla earum contorta sit: nec in rectum porrecta. Hæc integra quidem ualida esse creduntur: Cæsa autem imbecilla. Quod plerasq; habent diuersitates: breuia hæc fabri lignarii uocant: quoniam ita pro usu cedere cõsueuerunt: ad summam: quæ humidis: tranquilis: umbrosis: cõtectisq; locis assurgunt deteriora: tam ad fabrilem: quã ad ignarium usum ueniunt. Ergo huiusmodi differentiæ: pro locis: ut simpliciter loquar: unigenorũ ipsorũ adnotantur. Quidam.n. per tractus diuidunt: aiuntq; materiem optimam omnium: quæ in græciam aduehuntur macedonicã ad usum edificatoriũ esse leuis.n. est obediens & tylũ nimirũ cõtinens. Secundã ponticã tradunt: terciam ryndacicã. Quartam eanicam. Deterimam parnasicam: atq; eubeicam. Nodosa.n. & aspera: & cito putrescens. De archadia animaduertendum est. Robustissima: quæ enodis leuisq;: eadẽque uisu pulcherrima ẽ. Nodosa certe: aut male adulta: aut hyeme opressa: aut aliqua simili ratiõe efficitur. Intotum.n. nodositas probæ nutritionis indigentia est. Sed postquam nutrita improbe fuit: si commodo nutrimento potita se recreet: atq; ita proficiat fit ut nodi absorbeantur incremento obducto. Probe & eiũ coalescens: gliscensq; superne obducitur: & sæpe quæ deforis leuis cerneret̃ scissa nodatissima extitit. Qua de cã medullas cõspicari scissiliũ solẽt. Nã si nodis iste transfixe sint: extra quoq; habeant nodos necesse est. Fiunt & orbes hyemis improbæq; nutricionis causa. Orbes autem uocant: cũ facta cõuolutatio quædam ampla: circulis pluribus circumacta sit. Quam neq; nodum omnino dixerim: neq; ipsius crispitudinẽ ligni. Hæc enim per totum fere: atq; æqualiter ampliatur. Longe id iniquius: tractatuq; difficilius quam nodus artifiet obstat. Proxime atq; in lapide: qui stimulus uocitat̃: nasci omnino uidetur. Nodos autem obducto incremento occupari: atque in plenum integi sensus ipse percipere euidentissime potest. Cæterum uel ex aliis per quam similibus rebus: id ita fieri constat. Sæpe enin pars arboris cõprehẽsa ẽ: ab altera ꝓxia ẽ atq; in eiusdẽ corporis magnitudinẽ coagmẽtata & si lapidem: aut aliquid simile arboris aliæ inculcaueris: demum insinuabitur: atque ocultabitur amplexu auctionis obductæ. Quod etiam in oleastro: qui megaris in forostabat: euenisse accepimus. Quo succiso: urbem capi ac diripi oraculum erat: sicuti actum est. In hoc enim perscisso: repertæ ocreæ sunt: & alia quædam atticis ritus: parte qua primum as-

ſixa fuere: ad armorum ambitum concauata: huius oleaſtri: quod adhuc
ſupereſt: parum admodum extat. Aliis quoque locis permultis con plura
eiuſmodi iacta produntur. Sed hæc ut dictum eſt: pluribus publica haben
tur. Pro natura autē ſingularum arborum propria diſcrimina aſſignantur:
ſpiſſitas: raritas: grauitas: leuitas: duricia: mollicia: & ſiquid eiuſmodi ali
ud perſpici poteſt. Quæ cum omnium urbanarum pariter & ſilueſtrium
communia ſint: de omnibus uerba faciamus oportet. Ergo ſpiſſiſſima gra
uiſſimaque: buxus tota habenus ſua tantum medulla in qua & coloris ni
gredo cōſtat. Et reliquis celti primatus indubie datur: ſpiſſa & roboris me
dulla: quod atrum cognominant: atque etiā magis citiſi: quippe cum hæc
proxima ad hebennum accedere uideatur. Nigra admodum ſpiſſaque tere
bintus eſt: & quidem ſyriæ uel hebenno nigriorē ipſam eſſe affirmant: & capu
los quoque pugionum ex ea fieri: & pocula terriclea tornari quæ a fictilibus
ſereni non poſſit. Verum cor tantum accipi: & perungi materiem oportere
uolunt. Sic enim & meliorem: & nigriorem effici poſſe. Quin & aliaȝ arbo
rem reddunt quæ cum nigredine uarietatem quandam præſe ferti ul rutilā
ut aſpectus hebeni uerſicolores appareat: fieri ex hac lectos: & ſubſellia & re
liqua lautiora opera narrant. Amplam maiorem immodum & frondibus
conditaȝ pulchris: ſimilemqne pyris: paruis eam aſſignāt. Sȝ hæc ſpiſſitatē
quoque una cum nigrore ſortiuntur. Spiſſe autē acer: & carpinus: atque in
totum omnes criſpæ: ad hæc olea: & oleaſter. Raræ corpore inter ſilueſtres
tectiſque idoneæ: abies maxime: inter reliquas autē: ſambucus: ficus: ma
lus: laurus. Duriſſima: roboris carpini: ariæque materies. Hanc enim ante
quā terebrent madefaciunt: quo ſcilicet molliorem reddant. Molles in uni
uerſum: quæ raræ corpore ac ſolute conſtent. Tilia īter carnoſas præcipue
mollis: nec nō & calidiſſima eadem eſſe uidetur: indicium quod aciem ferri
maxime hebeat. Tincturam enim ſui caloris perlaxat. Hedera quoque cali
da eſt: & laurus: atque intotum omnes: quibus facere ignaria ſolent. Mene
ſtor & morum addidit. Frigidiſſimæ quæ aquatiles: aquoſæque ſint: lenta
ſalix: platanus uitiſque qua de cauſa: ſecuta ex his facere ſolent. Icta enim
protinus plagam contrahunt. Sed leuior ſalix. Rarior enim & ob id ea ma
gis utuntur. Platanus lentore non caret: Sed hæc natura hūidior eſt: ſicut ēt
ulmus īdiciū quod poſt cæſuram: erecta materies multum humoris emit
tit. Morus ſpiſſa ſimulque lenta eſt. Rigoremquoqȝ fortiſſime ulmus ſer
uat. Ob id ulmeos cardines ualuarum adiungunt. Nam ſi ipſi firmi per
maneant ualuæ quoque ſtare intortæ poſſint. alioquin torqueantur neceſſe
eſt. Faciunt eos ligna permutantes quod radicem uerſus quoque ī cacumīe
fuit. Sic enim inter ſe coartata: utrunque impetum alterius prohibet: cum
ſuapte natura aduerſetur. Nam ſi alterum per naturam eodem tendat quo
momentū eſt: ruina: utique eodem ſequi facile poſſit: Valuas autem non
ſtatim apponunt: ſed compactas ſtatuunt. Non nulli anno tertio confecere

lautioris operis desiderio. Namque æstatis calore exiccatæ dehiscunt: hye/mis uero humore oppletæ coherent. Ratio quod rara carnosaque: facile autem attrahant humectum. Palma leuis: tractu facilis: mollisq; est: quẽ admodum suber. Sed melior subere quia lenta. Suber enim rigidum est. Qua propter simulacra: nunc ex palmis condere incœperunt: spreta suberis materie: ut incommoda: neruos non per totum corpus expandit: neque prolixos extendit: neque eodem positurae modo: cunctos porrigit: sed multifario: siccari haec materies potest: & cum dolatur: & serratur. Tyium quod thuia ab aliis appellatur: nascitur apud amonis fanum atque in cyrenensi agro: forma cupresso similis: cum ramis: tum foliis: caudice: fructuque: uel potius ceu cupressus siluestris. Copiosam uel ubi urbs hoc tempore est: comperiri affirmant: atque etiam memorant: Contignationes quasdam uetustissimas thuiæ. Perdurat enim materies: ac incorrupta omnino. Radice huius arboris nihil crispius: eaque preciosa opera conficiunt Simulacra ex his sculpere solent: cedro: cupresso: loto: buxo: Minora etiaȝ ex olearum radicibus. Rimas enim istæ non capiunt: & carnis æqualitate quodammodo constare uidentur. Hæc igitur proprietatem quandam locorum naturæ usus que ostendunt. Ponderosa autem: leuiaque ex spissitate: raritate: hũiditate: lẽtitate: siccitate: regulitate: duritate: mollitudĩeq;: accepisse oportet. Quædam itaq; simul: & dura: & ponderosa suntque buxus: ut robur. Quæ autem rigidæ: atque durissimæ sint: hæ pondere carent. Omnes siluestres urbanis: & masculæ fæminis: spissiores: duriores: ponderosiores: in totumque robustiores: quod etiam ante retulimus. Quin & minus fœcundæ fœcundioribus: & deterius fructificantes: probius fructificantibus: tota quasi ex parte firmiores: nisi usquam mas fructuosior esse soleat: ut alias quasdam affirmant: & cupressum: cornumque. Verum inter uites quidem: quæ minus fructificant: gemmis crebrioribus constat. solidioresque sunt: idem etiam in malorum: reliquarumque urbanarum genere: patet. Natura perpetua: cupressus: cedrus: hebenus: celtis: buxus: olea: oleaster: pinus: quæ tedã: gerit: aria: robur: nux: eubcica Sed diuturnior inter has cupressus uidetur. Itaque in epheso cupressina materies: ex qua ualuæ templi dianæ quatuor ætates reseruata durauit. Sola hæc nitorem etiam recipit: ideoque ex hac condere operum lautiora cõsueuere. Ex reliquis post cupressum: ac tyiam: morum æternam potissimum esse arbitrantur: simulque ualidam: & in operibus facilem: atque uetustate nigrescere modo celtis. Item alia in aliud: & in alio perpetua: exempli gratia. Vlmus in præfatu. Robur defossum: atque in aquis demersum: putredine quippe immune: hoc omnino uidetur. ob id fluuiis lacubusque: naues hac etiam materie condunt: sed mari putrescit: quamquaȝ reliquæ magis durare ualeant. Quod quidem & ratio uult. Vt pote cum sale maceratæ: conditæque sint. Fagus quoque: siue Scissima in aqua per/

man re posse i corupta uidetur. Madefactaque mel ior reddi. Quin & nux euboica nequaquam putrescit. Dicunt & pinū plusquā abietem corredi a teredine posse. Hanc enim esse amaram: pinum uero dulcedinis non nihil habere eoque magis: quo fuerit teda refertior. Omnes teredinem sentire affirmant: præterquā oleastrum: atque olea3 quas amaritudinis causa. Neque teredo: neque tinea redit. Quæ mari putrescere aptæ sunt erodi: & teredine solent. Quæ autem terra: uermiculis tineisque. Teredo enim non nisi in mari enasci potest. Est autem ipsa teredo corpore praua captæ magno: & dentibus. Tineæ uermiculis similes constant: quibus paulatim materies perforatur. Sed hæc curari facile possunt. Nam si offensa materies trahatur in mare durare nimirum ualet. Quæ uero teredinem senserit currari hæc nihilo potest: Vermium autē q nasci materiæ solent. Alii putrescente ipsa materie genegrantur. Alii parientibus: aliis uermibus pariunt enim uel in cæsa materie uermes: quemadmodum in arboribus: qui cærastæ uocantur cum scilicet iam erroserint: atque ex cauauerint: ut se circum agere possint. Fugiunt ligna colorata amara duraque: quoniam hæc erodere nequeant: ceu buxum. Tradunt etiam abietis cum germinat decorticatam materie3 aquis inoffenssam durare nimirum posse. Patuit: id apud faneum archadiæ: cum obstruisis faucibus campus in lacum redundauit. Tum enim du ctis pontibus exabi te cūq3 amplius ex tumesceret aqua: aliis super aliis fabricatis postea quam ex truxus obturamentis unda erupit discessitque uniuersa materies incorrupta comperta. Sed forte hoc: casuque innotuit. In tylo autem arabie: insula materiem esse affirmant ex qua: naues edificant quæ mari incorrupta penem perduret. Quippe cum annos plusqua3 du centos demersa in munis ab omni offensa seruetur extra aquam. Diuturna quidem eadem est. sed non tantundem. Ocius eni3 putrere icipiit. Qui & illud tractus eiusdem mirandum referunt quāquā nil ad putredinem spectans: arborem enim constare ex qua baculos cedunt pulchrosq3 admodu3 faciunt: nec sine uarietate quadam coloris: pelibus tigrium proxima ponderosa unice materiem hāc affirmant. Cumque insolidiora quisqua3 proicerit modo fictilium fragilem: addunt etiam tamaracis lignum: non ut apud nos: imbecillum: sed ualidum: sicut iligneum aut aliquid ferme mariæ huiusmodii ibidem comperi. Id igitur loci cælique discrimine: uiresque ndicat. Materiem autem unigenam: ceu ruboream pineamque cum condiunt. Condire namque consueuerūt: non pari altitudine maris uniuersa3 demiserūt: sed aliā iuxta terrā aliam paulo superius: aliam in altitudine ampliore: sed quæ radici proximiora sunt cicius descendunt. Vel si fluitēt plus deorsū uersus saē iclināt. Materie℞ itē aliæ in opere faciles: aliæ difficiles. Faciles: quæ molles ex omniu3 præcipue talia diffisiles: quæ duræ nodosæ crispæ: cū uolutationibꝰq3 perplexæ. Aria roburq3 omniu3 difficillime: Sed

quo ad

quo ad particulatim reddere liceat: pini: & abietis nodus difficilimus con- stat. Semper autem inter unigenas: mollior duriore præstantior: carnosior enim & quidem fabri ac de iudicandis asseribus ratione utuntur. Ferrum uiciatam: Duramque materiem: magisquam mollem: cedere ualet. Et enim in molli obtunditur: ut de tilia dictum est. Contra in dura acuitur. Qua de causa cerdones ex pyro siluestri suas tabulas faciunt. Medullam: ut fabri aiunt: omnis habet materies. Sed conspecta potissimum in abiete Eius namque orbiculorum compositio corticea inspectatur. Quod non eque in olea: buxu: atque similibus. Quamobrem quidam buxum: atque oleam: medulla omnino carere existimant. Has enim minime omnium detrahi posse. Est autem distrahi ut mota medulla contorqueatur materies. Viuere enim diu uidetur. Quamobrem quidam undique simul demere solent. Sed præcipue ex circis: quo intorti permaneant: ideoque scindunt. At uero absurdum putaueris: rotundæ materiei: medullam illesam: atque immotam posse edurare. Immutate uero nisi tota extrahatur: commouere materiem atque peruertere. Dispoliatam enim mori facilius posse consentaneum potius dixeris. Mali tamen: atque antennæ medulla exempta commode relinquuntur. Sed hoc per accidens. Quoniam plerisque uestitur tunicis. Sed formissima tenuissimaque postrema pars est. Siccissima enim: Atque ita ex reliquis quæque ad porcionem estimari utique debet. Ergo scissa materiæ: siccissimis illis tunicis medulla dispolia tur. An uero sicci ratione medulla constet: querendum. Materiem autem dum trahitur. Tam fissam. Quam sectam peruertet. Si id non oporteat secetur. Rectam enim fore sectionem oportet. Nec ullo pacto obliquam. Exempli grata. Si medulla per. A. lineam constet: Haud quaquam per. BC. secandum sed per. BD. Hoc enim modo medullā pire illo uiuere posse arbitrantur. Sed nullam materiem medulla carere: hac existimant ratione. Constat eiꝫ uel eas medullā hēre quas carere putaueris: ut buxum celtim. Ilicem. Argumentum quod ualuarum sumptuosarum cardines facere ex his artifices solent. Cumque architeti faciundos ex medulla præcipiant: quod item: uel omneꝫ medullam distrahi posse etiam durissimarum materierum: quas nonnulli corda appellant: argumento sane accipi potest: Materiei autem: ut sic loquar: uniuersæ pars durissima eademque rarissima medulla est etiā ipsius abietis rarissima quidem neruis amplo inter se distantibus interuallo: carneque media copiosiore cōstat. Durissima uō ꝙ & nerui durissimi & caro durissima ē: ꝗ de cā architecti ptes medullæ ꝓxiores auferēdas ꝑcipiūt: ut ꝙ spissimū mollissimūꝗ materiei sit: tm̄ sli ꝗ̄. Lignoꝝ alia fissilia: alia dolatilia: alia rotūda. Fissilia: ꝗ diuidētes ꝑ medium secant. Dolatilia: quorum partes exteras circumdolant. Rotunda: quæ scilicet intacta omnino relinquunt. Ex his fissilia nullam penitus rimam patiuntur. Quoniam enudata medullla exsiccatur: atꝗ emoritur.

Dolatilia: & rotunda rimas admittunt: longeque magis rotunda quod me
dulla in his lateribus plenioribus circundatur. Haud enim quicquaz excun
ctis est: quod fissura immune possit euadere: Itaque loteis reliquisque quo
rum usus ad cardies: ne findantur: fimo illi nunc bubulo: ut siccetur sensiz
que difletur: atque euaporetur humor medullæ. Vis medullæ huius modi
est. Pondus sustinere abies ualide & pinus: Nil enim ponderi cedunt. ut ro
bur: & relique terrenæ: sed renituntur. Argumentum quod nunquaz rum
puntur: sicut olea: & robur. Sed priusquaz uiribus: cariæ aliasue deficiunt
palma quoque prævalida est: & in diuersum. quã cætere incuruatur. Quip
pe cum reliquæ omnes inferiora flectantur: palma e contrario fornicatim se
flectat. Quin & pinuz: atque abietem remiti affirmant: Iuglans frangi se so
nitu prænuntiat: est enim: uel eius materies ampla: ususque ad opus tecto
rium: ita ut præsentire homines possint. Quod in antandro accidisse omnes
que balneis terrefactos profugisse traditum est. Valida etiam ficus sed in re
ctum pertendens. Pinus omnium fere: maxime uiribus ualet: & ad usum
edificatorium spectabilis eadem potissimum est: laxitatis rectitudinisque
meatuum causa. Hanc enim ne findi quidem ullo pacto posse affirmant: si
glutinæ muniatur. Obedientissima phylica est: canderque ei celestri modo
Tilia inter reliquas: præcipue talis est. In totum enim præfacilis operibus
est: pre sua mollicia: ut retulimus: flecti facile possunt: quo ad simplici red
dere rationem: licet omnes quæ lentæ sunt. Sed moro: atque caprifico pri-
matus indubie datur. Quamobrem furculas circos: deniqueornamento
quæcunque fieri soleant: hisce conficiunt: secantur finduntur que facilius
quæ humidiora capiuntur: quaz ut scissima sint altera. n. cõstant. Quæ uero
nimis uiridia sunt: hæc admodum coeunt. Segmentaque inter dentes serra-
rum admittunt impletque. Qua de causa dentes alterna inclinatione fabri
permutant: ut spõte educi possint. Sunt & terebratu difficiliora: quæ nimis
uiridia. Terebramenta enim: ut ponderosa expui: aut quaquam celeriter:
possunt. Siccorum e diuerso celeriter. Aer enim feruefactus: confestim ex
puit. Rursus difficile leuia & sicca seccantur. Euenit nanque ut ueluti ficti
li sectio inferatur. Quamobrem lignis proforandis aquam infondunt se-
curi: torno: sculptutæque: faciliora quæ uiridia: Quippe cum ferrum ma
gis insidat hereatque: nec quicquam resilia: securis quoque molliorũ scul
pturaque expeditior leniorque. Quin & cornus ualidissima est. Reliquas
ulmus uiribus suis facile uincit. Qua de causa cardines: ut dictum est: fori
bus ulmeos addunt. Humidissima fraxinus. Scissimaque: Lectulos enim
cedere aptos: ex his conficiunt: ad summam: quibus quæque materies com
moda: & quæ nauibus ædibus ue idonea. Nam huiusmodi usus pluri-
mus summisque operibus adhibẽdus est: explicare tentabimus. Quantum
commoditatis singula sortiuntur: pro uiribus aperiemus: Abies: pinum
cedrus ut summatim contingam: constant aptissime nauibus.

Triremes enim atque longa nauigia: ex abiete: leuitatis: gratia faciũt, Rotunda uero ex pino: quoniam non putrescat. Nonnulli etiã triremes ex eadem condunt: quod abiete carent. Qui syriam phœnicemque incolant: cedro utuntur: quia pino etiam egent. Cyprii picea. Hanc enim illa insula habet. Videturque pino præstantior: & cætera quidem ex his: carinam uero triremibus quernam subiciunt: ut eum in terram attrahitur resistere posit. Nauibus onerariis: pineam: atque etiam quernam subiũgũt: cum extrahendas edificant. Minoribus uero scissima deputata est. Atq; in totũ ex hac: testitudinem condere assolent. Nec pino: atq; abieti: quercus conglutinari ualet. Altera enim spissa. Altera rara: & altera similis. Altera minus. Affectus autem similis ea esse oportet: quæ sociari: coslariq; debeant: non contrarii: ceu si ligno lapidem coniungere uelis. Tornatus. Nauibus rotũdis ex moro. Fraxino. Vlmo. Platano. Lenticiam enim firmitatẽq; adesse oportet. Sed deterimus: qui ex platano fuerit. Celeriter enim putrescit. Sũt qui triremibus: uel ex picea leuitatis causa tornandum statuint firmamentum: testudinem: & auriculas: ex fraxino: moro: ulmoque fabricant. Valida enim hæc esse oportet. Hæc fere naualis annotatur materies. Sẽ tectis cõmoda copiosior est. Abies enim pinus. Cedrus. Iuniperus: utque in plenum referam: commoda una quæq; materies est: præterquã si qua firmissima penitus constet. Non enim quæque operi eidem accomodatur: quẽadmodum nec in nauium fabrica. Reliquæ materies artium propriis redditur: exempli gratia: uasis: ac instrumentis: & si quid aliud eiusmodi habeant. Sed ad plurima pene usum abies præstat. Quippe quæ ad tabellas ẽt accomodari pictorias possit: Aedificiis itaq; optima: quæ uetustissima: modo immunis carie sit. Operibus enim ut ita dixerim: omnibus ædificatoriis aptissima est. Sed nauibus propter flexum humidior capiatur necesse est. Nam ad conglutinationem quidem siccior aptior est. Nauis. n. compacta: ut extra mare fidelior cõstat: & ĩ mare ꝓtracta hũore ĩbibito: se undiq; ꝓtinus cõprimit: atq; rimis cõiunctis oĩb; cõtinuat: nisi qcq̃ penitus exaruerit: tũc. n. glutẽ aut oĩo asꝑnat: aut ñ eq; recipit. Sẽ iã ꝑticulatĩ materiẽ q̃ cõmoda sit. Capiãus oportet. Abies & pinus ut ꝓposuius: & domibus: & nauibus: & aliis plerisque commodissimæ sunt. Sed plura abies expedit. Piceæ usus quidem ad utrunque opus: & maxime ad nauale: sed putrere celeriter incipit. Robur tam nauibus quam domibus commodũ Nec non & in terra obrutum durat. Tilia foris nauium longarum: & arcarum: mensuarrumque fabricæ expetĩda ẽ. Hẽt ẽt corticem funibus cuiusque percommodum. Acer & caprinus: lectis: iugisque iumentorum: Atque in totum operum suptuosioribus ceditur. Taxus tenui sectilia conglutinamenta. Capsis. Scrineis. Subselliis. Atque in totum similibus præstat. Illici honos ad axes plaustrorum uerticis simplicis: & iuga lyrarum psalteriorumque. Scissima ad plaustrorum.

uectabulorumq; uilem fabricam. Vtilis: ulmus ad feres prela & torcularia Quin & ad carpentarium opus: sed mediocriter. Buxus ad axem palustris: & ad burem aratris. Potulaca mulieribus ad opus textorium: iuniperus ad rem edificatoriam tum subdiualem: tum obruendam sub terrã. Durat enim inmunis putredine pari modo & iuglans. Quin imo omnium præcipua operi subterraneo redditur: est & buxi usus ad non nulla: quæ tamen monte olympo prouenit ob suam breuitatem: nodositatemque extat: Terebintus: non nisi fructu: resinaque utilis. Neque phylice honor: præterquã in alendo pecore: semper enim fronde abundat. Apharca uallis appetitur: & adurendum cõmoda est. Celastri usus ad baculos. Quidã & laurum addunt: seniles enim: & pulchros: & præleues baculos ex hac faciunt. Salicis ad scuta cistellas: canistra: & eiusmodi reliqua. Reliquas quoque arbores singulatim persequi parimõ possumus. Nec non ad instrumenta fabrilia digestio singulis fieri potest. Vt malleolus & terrebra ex oleastro optime fiunt. Quãquã & buxus: ulmeis: fraxineisque utuntur. Malleos magnos ex picea faciunt. Simili modo & reliquarum cuique opus quoddam tribuit sed hæc pro usu discerni desiderant. Materies autẽ una quæq; pro loci natura: ut etiã prius retulimus: suã obtinet differentiam. Nam alibi celtis: alibi cedrus miranda assurgit: ut uidere syria licet. Illic enim cedri in montibus: tum longitudine tum crassitudinẽ præstantissime exeunt. Quippe adeo crassescunt: ut sint quas ulnæ hominum quatuor nequeant amplecti: addunt his ampliores pulchrioresque computari in hortis. Quod siquis sinat: nec cedat mirum in modum quodque arboruз genus. modo sibi proprium habeat solum excrescere posse uidetur. Itaque in cypro reges: cũ amperitia: tũ extransuhendi difficultate: nunq̃ materiem ceciderunt: longitudo: iis quæ ad undecim remem demetrii regis cæsa sunt passus tredicem: ligna aũt mirifice procera: enodia: leuia. Sed amplissima magnitudine arbores magoque discrimine: cæteras excedentes: nasci in corsica produnt. Quamuis enim in latino agro: pini & abietes: tum magnitudine: tum pulchritudine: inter oẽs italicas præstent: tamen ad earum ratione: quas corsica gignit: pro nullo certe habentur. Romanos eniз aliquando condendi causa oppidi in eaз insulã nauibus quinque & uiginti profecto: tam uastis arboribus locus dicitur excepisse: ut nauigantes per sinus quosdam: & portus nexus densaque malos perscinderent: & omnino insula tota confertissima: & quasi affeta immani arborum turba spectaretur. Quamobrem: ramos a condendo oppido destitisse aiunt. Sed non nullos ingressos breui: ex loco: tam largam cecidisse materiẽ: ut ratẽ pconderẽt: q̃nquaginta uelis ducẽdã: q̃ in pelago piisse addunt: corsica igitur seu ratione laxationis: seu etiam telluris: cælique uirtute locis plurimum cæteris præcellit: latinus aũt ager: aq̃s totus abundat: & plana: laurum: myrtumque habent: Scissimaque mirabilem. Tanta enim lõgitudie ceditur: ut pro carina: etruscis nauibus possit sufficere.

Montuosa: pinum; & abietem ferunt. Circeum uero quod uocant excelsũ quoddam promontorium tradunt: frequentissimum arborum: & robore: lauro myrtoque maiore exparte scatens. Cyrcem in eo habitasse: incolae re: ferunt. Et tumulũ elpenoris monstrant: apud quem myrti proueniũt mõ/ coronarii: generis cũ cæteræ ampla exeant magnitudine. Insulam antea cir ceũ istud fuisse notatur. Nunc. n. a fluuiis quibusdam exaggeratũ: factuꝫ que littus ẽ. Magnitudo insulæ circiter. lxxx. stadia. Sed pro locorꝫ propri is per multa magnaq; exultant discrimina: ut sæpius diximus. Quo auteꝫ pacto sese ad usum ignarium quæq; materies habeat: dicendũ nũc ẽ: explo ratumq; habere: conando. Ergo carbones optimos spississimæ materies fa ciũt: ut aria. Robur. Arbutus. Solidissimos. n. ita: ut diuturniores: efi/ catioresq; sint. Qua de causa in metallis argenteis hisce ad decoctioneꝫ pri/ mam utuntur. Sed deterrimi inter eos roboris: quod terrestriores uetustio res. Arboris & potissimum annosæ: deteriores q̃ nouelle. Eadẽ de cã sunt fũma: & . n. siccitatꝫ cõstat. Ideoq; cũ ardent dissiliunt. Humoris namq; ali quid hẽant oportet. Optimi quos ætate uigẽs materies fecerit. Sũt. n. spis/ sæ: terrenæ: humidæq; naturæ temperatiores. Cõmodiores ẽt qui ex apricis siccis: aquiloniisq;: quam qui ex umbrosis: humectis: austrinisq; gñris itẽ siccioris: quantũ spissius ẽ: carbonem præstat commodioreꝫ. Quo spissi/ us. n. humidius est: atq; in totuꝫ: odoris: uel natura loco sicciores: pars spis sior cõmodior eadem de causa ẽ. Usus uero diuersorꝫ diuersus. Quibusdã; . n. operibus molliores expeti solent: ceu ferreis metallis: iuglans: cũ iá ex arserit: & argenteis q confecti ex picea sũt. Quin ẽt artes carbones sues de siderant. Et qdem excussores: pineos potius querũt q̃ quernos quãq̃ in sr/ miores sint. Ad flatũ n. respondent commodius: cũm minus marcescant: extinguantꝫ. Est autem flamma eorꝫ celeriter. deniq; rarorꝫ & leuium: & aridorꝫ: tam carbonum: q̃ lignorꝫ: acutior est. Contra spissorꝫ: & humido/ rum: lentior atq; crassior. Omnium acutissimã humilis reddit materia: sꝫ carbones nullos reliqt: eo q; corpulenti caret. Cedũt cõponũtq; ad carbo/ nẽ conficiendũ: quæ recta: & leuia sunt. Enimuero q̃densissime cõponi ad concremationẽ oportet. Cũ uero fornacem circum accenderit igneꝫ uer bo inter pugentes transmittunt: flãmãq; penitus excitant oĩbus corripiẽdis. Hæc querere ad carbones solent: Fumosa gñr quidẽ uniuerse: quæ humi/ da sunt. Et uiridia q̃ꝫ fumosa eadeꝫ de causa experimur. Humida inquam quæ palustria ut platanus: salix: populus. Nam & uitis fumosa duꝫ humi da est. Palma suapte natura fumosa est. Ex quo illud chermonis carmen Palmæq; uenas usq; fumosissimæ radice natas. Fumus acerbissimus fici: caprifici: & cuiusq; lacteo succo humentis caus humor est. Hæc tamen de corticata: & aq̃ supifusa madefacta: deiñ sicata oĩu maxĩe imunia fũo eua/ dũt: flãmãq; mollissimã faciũt: ut pote cũ pprius q̃ꝫ inatusq; hũor exẽptus sit. Quin etiã cinerẽ eorꝫ lixiuiãq; acerẽ sentimus: ac præcipue amygdalæ.

Quáquam ad fornaces: artesq; reliquas cõmoda percipiatur. Ad ignem excipiendũ aptissima ficus: oleaq;: ficus quia lenta & rara corpore: fit. n. exide ut facile attrahat: nec quicq̃ dimittat. Olea quia spissa & pinguis. Fomites tam & si ex multis fieri possint: tñ optimi: qui ex nuce: ut menestor est auctor: celerime nanq; largissime q; respirant. Ignaria cõmodissime capi exathagena uocata existimant. Arbor hæc uitis & labruscæ similis: surgit mõ eni3 illa3 arbores candere solita est. Sed cõnceptaculu3 ex hac teretru3 uero ex lauro faciundũ censent. Non. n. ex eodem quod agat: quodq; patiatur: sed e diuersis accipiãtur: & alterum efficiendi: alterũ patiẽdi ui3 obtineat: natura protinus exigit. Cæterũ uel ex eodem nonnũquã conficiũt: nec desunt qui nihil referre arbitrẽtur. Cõmoda ẽt ex arhamno. Quæ qdẽ uel concepta cuiũ præbere idoneum potest. Non eni tantũ humore exinanitũ: arfactũq; sed ẽt rarum esse oportet: ut attritus efficatior esse possit teretrũ pati pertinacius esse debet. Qua de causa laureum faciunt. Id enim pro sua acrimonia ualentius resistens: opus cõmodius expedit. Quin & ex rhamno: ilice: tilia: & fere plurimis id fieri solet: præterq̃ ex olea: quod certe absurdum putaueris. Oleam enim duriorẽ pinguiorem esse constant. Sed hæc ab in modi cum scilicet humorem inepta reddit ad ignitionẽ. Quodq; aũt genus ignariorũ aquilonіis flatibus ignem ocius magisq; concipit. Austrinis minus: & locis æditis atque sublimibus: magis quã concauis. Cedri materies nata est humorem emittere: & in plenu3 omnes quibus oleosus est humor. Quãobrẽ deorum statuæ uisæ sunt aliquando sudasse: ex his enim condere eas consueuere. Quod aũt lucinam appellant: & sacrificis obseruandũ aruspices iubẽt concreto quoda3 humore ex tuberat magnitudine pyri aut paulo maius minusue. Germẽ potissimo citat: materies oleaginea: cũ rudi: tum sæpe laborata. In opus si quẽ humorẽ sentiat: locũq; habeat humectũ ut ia3 cardo quidam ualuæ proditur germinasse: & poculum limo iniectum.

THEOPHRASTI DE HISTORIA PLANTARVM. L. SEXTVS

DE arboribus atque fructicibus dictum iam est. Nunc de suffructicibus: & herbis doceamus: consequtur: & siqua in hisce alia genera cõpræhẽdũtur: illa quoq; adnectendus oportet: ut fruges. Nã hæ quoq; inter herbas deputari desiderant. Sed primum uerba de suffructicibus faciamus: id enim genus proprius ad prædicta accidit. Quod nimirũ surculosum asurgit. In omnibus forte plantarum generibus: siluestre semper urbano copiosius est. Vel si id minus cæteris constet. In natura quide3 suffruticũ ita ꝑculdubio esse fateri cõuenit. Pars. n exigua hoc i gñe urbana notat̃ cornariis pene cõsumet̃: ut rosa: uiola: iouis flos: sansucũ: eliũ. Itẽ serpyllũ sisibriũ beleiũ abrotanũ: hæc. n. oĩa surculosa minutisq; cõdita foliis cõstãt fruticesq; ꝑiñ reddũt̃: itẽ ẽt i olea3 gñe sili rõe sẽtit̃ exẽpli grã radix

Ruta quæq; similia; de quibus haud minus forte secundum propriam appellationem dixisse cõueniet: cũ mentionẽ coronamentorũ: atq; oleorum faciemus. Nunc de siluestribus primum dicendum est. Horũ igitur species: partesq; plures: cum singulis generibus: tum totis speciebus existũt: quas utiq; discernamus oportet. Sed maximam cunctorum generũ acceperis differentiam: quod alia sine aculeo. Alia aculeata. Et rursum incorũ utrisq; permulta generũ: specierũq; discrimina: constãt: de qbus iã referre tentandũ e. Ergo aculeatorũ. Alia ex toto aculei sũt: ceu corruda: & nepeta. Hæc. n. nullum iuxta aculeũ foliũ gerunt. Alia foliis cõstãt aculeatis: ut acanũ. Eringium cenecum. Hæc. n. atq; similia in foliis aculeum gerunt. Quãobrẽ foliis aculeigera dixeris. Quædam ẽt iuxta folium aculeatum: aliter q; folio cõduntur. ut ononis: tribulus: ficus; q̃ nonnulli stibam appellãt. Tribulus uel semine aculeiger cõstat. Habet. n. in semine aculeũ. Qua de causa: id quoq; proprium ei: ut sic loquar: pre omnibus licet utiq; adnotare. Nã ramis quidem aculeigera: uel inter arbores: fruticesq; multa comperire potueris: ut pyrũ siluestrẽ: malũ punicã: paliurũ: rubũ: rosã: corrudã. Hæc in aculeatorũ genere discrimina scẽleris: quo ad notatiõ liceat subsignare At eorũ quibus aculeus deest: digestio nulla penitus generatiõ fieri põt. Quippe cũ foliorũ diuersitas: amplitudine: paruitate: figuraq;: immensa incertaq; sit. Quamobrẽ alio modo diuidere illa tentandũ ꝑfecto est. Sũt autẽ gñ a eorũ complura: summisq; differentiis discreta: ut hedera: melothrũ: rubeia: smereia: casia: origanum: satureia. Lens: saluia: marubiũ: policaria: apiastrũ: cæteræq; similia. Atq; ẽt q̃ minus similia sũt: scilicet q̃ ferulacea: & neruicaulia constent foeniculũ: eq finiculũ: ferulago: ferulaq;: herba muralis: siue muricida a lqbusdã uocata ẽ: cæterq; simi ia. Hæc cum omnia: atq; intotum ferulaceum suffructicũ naturæ addixeris. Genera uero atq; discrimina: singulis hisce: indicatis: habẽt. Aliis euidentiora aliis occultiora. Hederæ namq; duo gña: mas: & foemina. Quoniã Altera maius: durius: pinguiusq; foliũ habeat: floremq; ad purpurã inclinatũ. Ambabꝰ tñ flores rosis siluestribus: ꝓximi: uerũ minores & sine odore. Casiæ q̃q; duo gña. Alia. n. cãdida. Alia nigra. Candidæ folium modo cutis: oblongum figura: quodammodo oleagineo simile. Nigræ quale tamarici. carnosũ. Candida magis se humi spargit: odorataq; ẽ. Nigra odore caret. Radix ambabꝰ: q̃ alte descendit grandis: ramiq; ꝑmulti: crassi: surculosiq;: ab ipsa protinus tellure: aut paulo superius sparsi: lenti admodum constant. Quamobrem hisce ad colligandam modo iunci utuntur. Germinant: florentq;: post æquinoctium autumni: & multum deniq; temporis florent. Et origani uero genus: nigrũ sterile constat. Candidum fructuosũ est. Quin & thymum candidum. Nigrumque reddunt. Sero id ad modum floret. Nam circa æstiuum solsticium incipit. Melapes hinc capiũt. Et hoc augurio apiarii constare affirmãt: an probe mellẽt: nec ne.

Et enim si aliter defloruerit: melliatio minus probæ succedet. Destruitur periitque flos si imber incessit. Semen fœcũdum: satureiæ: atq; etiã magis origani manifesto sentitur. Thymi nullum ostendi potest: sed floribus quodã permiscetur modo: flores & enim serunt itaque oritur thymum. Qui tamẽ athenis deportare desiderant: quærunt: atque inueniunt. Peculiare tamen pre iis ipsis quam pre reliquis omnibus: uel ex loco s fertur thymum autumat. Nam quo flatus e mari nequeat peruenire: ille nasci durareque posse: omnino negant. Qua de causa nec in arcadia satureia: & origanum prouenire possunt. Quanquã similia multa: multisque in locis gignuntur proximum sane: quod etiã in olea euenire notandum est. Nec enim: ea. ccc. a mari stadiis prouenire posse uidetur. Sphacelus: & saluia inter sese distant: quasi alterum urbanum alterum: genus siluestre dicit: Sphacelo folium leuius cõtractius minusque squallens saluiæ scabrius. Sunt & marubii duo genera. Aliud. n. folio herbido serratiori incisurisque profundioribus: & proinde conspectioribus discreto constat. Quo unguentari uti ad non nulla consueuerũt. Alterum rotundius squallensque uehementer: sicut sphaceli incesurisq; habẽs obscuriores. minusque seratum. Pollicaria mascula: & fœmina constat. Distant: queẽadmõ cætera quæ sic descerni desiderãt: fœmina. n. tenuiori folio conditur: & compressior est: atque in totum minor. Mas amplior crassiorq; caule: atq; ramosior & folium amplius pinguisque habens. Nec non & flore splendidior est. Ambo fructifera sũt: in totum serotina germine floreque constant: quippe cum circa arcturum: & post arcturum incipiant. Mari grauior odor: fœminæ acrior. Ideoque contra bestiarum morsus cõmodior est. Hæc igitur & similia discrepare quasi inter se sentiuntur. Sed adsunt alia facie uni formi tum in iis: quæ ante enumerauimus: tum in cæteris. Plura nãque proueniunt. Ferulaceum aũt genus. Nam id quoque inter suffrutices est: in plures species spargitur. Sed primum de eo quod cõmune omnium constat dicendum est: scilicet de ferula: atque ferulagine. Seu idem genus ambabus differens magnitudine tantum. Seu etiã alterum sit: ut non nulli putarunt. Ergo natura earum quæ conspici possit consimilis certe sentitur præterquã ratione magnitudinis: ferula enim grandis admodum surgit: Ferulago aũt humilis. Sed unicaules ambæ geniculatæ sunt: folia & colliculi quidam geniculis erumpunt: ac alternatim exeunt: folia alternatim in quam quod nõ ex eadem parte geniculorum: sed per mutatim caulem magna ex parte amplexa: sicuti arundinea proueniunt: nisi quod deflexa hæc magis: molliue: magnitudinisque causa: folium enim grane: molle multifidum: ut capillamenti modo fere inspectetur: maximaque terræ proxima: & reliq̃ subinde ad portionem: flos melinus. Semen obscurum anetho simile: sed maius: finditur cacumine: inque stibites quosdam haud magnos dispergitur: quibus flos semineque insidit: nec flore fructuue: laterales caules carent: sed modo anethi ferunt. Annuo caule constat. Et germinatio in uere:

primum

primum folioꝝ: tum caulis: ut ēt in cæteris fieri solet. Radice alte descen/
dit: eadēq; singulari innitit̃. Talis ferula est. Ex reliquis āt: quædā huic ꝓ
ximiora caule cōstāt: ceu mādragora: cicuta: eleboꝝ. Albucū. q̃dā uelu
ti neruicaulia sunt ut finiculū: muricida: & eiusmōi reliqua. Fructus man
dragoræ peculiaris: ꝙ niger: racematus: uinosusq; suo sapere sentiat̃. Sed
præclara sū neq; peculiaris natura lasserpicii: & papyri ægyptii. Nā hæc fe/
rulacea cōstāt: & de papyro iter aquatiles prius retulimus. De lasserpitio
nunc iudicandū ē. Lasserpitio radix multa: crassaq;. Caulis q̃tus ferulæ: &
crassitudine ferē ꝓximus. Folium qđ maspetū uocāt: apio simile ē: Semē
latū foliaceum. i. ꝙ foliuȝ appellat̃. Caulis annuus sicut ferulæ. Ergo ue/
re inuente. Maspetu hoc exit: & pecus eo purgat̃: pinguescitq; uehemēter:
& carnes mirabilē in mōȝ suaues reddunt̃. Post hac caulē edit hominum ci
bo idoneū omnibꝫ mōis: elixū: assumq;: corpora eo quoq; purgari feruut.
Quadraginta diebꝫ succus capit̃ duplex. Alter ex caule. Alter ex radice. q̃
de cā alteꝝ scapariuȝ. Alteꝝ radicariuȝ uocant. Radix nigro cortice tegit̃:
eumq; detrahere solent. Sūt ueluti certæ mensuræ cedēdæ radicis: qbꝫ quā
tum cōferre putet̃ ad futurā cæsurā reseruātes: Reliquuȝ abscindūt. Nec
. n. deuie: neq; plus constituto ceder̃ licet. Corrumpit̃. n. putrescitq;: si diu
manlit. Præparāt id: conficiūtq; in pirreuȝ portum aduectū hoc modo: cū
in uasis cōiecerint: farināq; admiscuerit: conquatiunt lōgo spatio tpis: Hic
ēt colorē capessit: & conditū iā incorruptuȝ ꝑdurat. Præparatio cæsuraque
ita se habet. Locū aphrice amplum occupat: amplioreȝ q̃ quatuor stadioꝝ
milia in ortis hesperiduȝ ferūt. Sȝ maioreȝ partem colligi apud syrtes. Pe/
culiare huius culta fugere loca ꝓdit̃. Quāobrē si colat̃. mitescatq; solū: de/
uiat: atq; oīo degenerat: ut pote natura culturæ aspnās: ferocitatisq; cōstās
uernaculum. Cyrenēses annis septem priusq̃ ipsi urbem habitarēt: lasser/
pitiū extitisse affirmāt. Habitāt uō annos maxime. ccc. usq; simonide athe
nis magistratum. Illi sic referunt. Alii radicē lasserpitii cubitalem fieri tra/
dūt: aut paulo maiorē. Hāc i medio extuberare: in caput. ꝙ sublime peni/
tus extat: ut fere sup terrā eē appareat: unde primū qđ lac appellāt erūpit
de i caulis assurgit: ex quo magydariis: & qđ foliū dr̃ exeūt. Foliū id semē
ꝙ cū auster igenue. post caniculā flauerit: discutit̃: atq; ita laserpicium na/
scit̃. Eodēq; anno radix consumatur: & caulis. Sed hoc haud q̃cq̃ peculiare
notet̃. Nā aliis q̃ȝ idē tribuit̃. Ni dixeris ꝙ discussum: id ꝓtinus nasci pōt:
ortū peculiarē sortiri supradictisq; ꝓpterea diuersū accipi posse. Ad hæc:
circūfodiēdū id annuū cēsent. Nā si relinquat̃ semē omne: caulemq; totū ꝑ
ferri: & deteriora: tā hæc: quam radicē: reddi existimāt. Defossa autem fi
eri meliora. s. solo subacto: beneq; gluto. Sȝ huius cōtrariū illi uolūt: qui
culta recusare id inq̄ūt. Mādi q̊ȝ radices in aceto recēs decisas referūt. Foli/
um colore auꝝ emulat̃. Contrariū ēt ꝙ pecora folio esitato: purgari mini/
me indicāt. Nā & uere & hyeme pecus ad montē dimitti affirmāt cibui nō

solum hoc: sed etiã altero quodam abrotano similiadministratur. Vim ambo calefactoriã sortiri plane uidentur & purgare quidẽ nequaq̃ ualere: exiccare aũt & concoquere unice posse. Quod si qua pecus ægrestes: aut alias minus bñ se hñs ingressa sit mox eam sanari aut emori aiunt. Sed magna ex parte posse seruari. Hæc igitur utro tãdem sint modo querendũ. Quod uero magydarim uocãt: nimirũ a lasserpicio difert. Teneruis enĩ minusq; uehemens id sentire: & sine lassere est. Nec non & aspectu manifesta experto homini constat. Nascitur in syria: nam apud cyrenam & mõte parnaso: large prouenire eandem affirmant. Sed quidam lasserpicium id appellant. An culta id quoque: modo lasserpicii: fugiat: querendum. Quin: & siquid simile: aut proximum habeat: ad folii: caulisque rationem: & si quam ullo pacto emittat lacrimam ade inuestigandum. Ergo naturam ferulaceam hisce contemplari oportet. Aculeate uero sequitur: ut hoc exponamus quando distinctum superius sit. Aliud totum esse spinosum. Aliud spinosum foliatum. Seorsum de utroque dicendum: atque tertium illud addendum: quod iuxta aculeum folium gerit. Fleus enim tribulus capparisque peculiare nimirum obtinent: ut non solum caulem aculeiatum: sed etiam folium habeant hispidum: Inter ea uero distincta generea plurimum quod aculeato folio constat nimirum dixerim. Quod ex toto spinosum: inspicitur: exiguo idest numero: quemadmodum diximus. Et difficile quicquam ferme inueneris: præter corrudam: & hepam: quæ post æquinoctium autumni florescunt. Nepata enim florem in carne extuberante sub extremo aculei profert. Intro candidum: postea leuiter accedentem ad purpuram. Corrudũ m: propter aculeos pusillum quendam producit peciolum: exquo flosculus: tandem ipse erumpit. Nepa radice singulari: eademque: breui adheret. Corruda radice large alta: numerosa eademque tam crebra initur: ut pars superna radicum tota connexa: & continua redderetur: exqua uel ipsorum caulium factitatur prouentus. Exit caulis de corrudagine uere. Ciboque idoneus est. Deinde durescit: florescitque in dies: flos non solum exquo uerum etiam de primoribus emergit caulibus Hæc annuo constat caule: Igitur: quæ spinosa in totum sunt: naturam eiusmodi obtinuerunt. Illorum uero: quæ folio constant aculeato: genus: ut sic loquar: magna exparte acanaceum est. Acanaceum inquam quoniam conceptus: & id cui flos inheret: aut etiam fructus: spina uel spinaceum quicquam sit. Sed differunt interse: magnitudine: figura: colore: multitudine: paucitateque spinarum: reliquarumque rerum: exceptis: & enim admodum paucis: ceu herba lanaria. Sonco: & siqua sint alia. Reliqua: ut ita loquar: omnia eiusmodi sortiuntur naturam. Nam cnecum natura spinosa est: quamquam discrepat semine. Verum hæc ominia eiusmodi sunt. Acana spina candida: Acaria: cnecum: aculeosa: fusus agrestis: buxus asininus: carduus: pinea. Vernilago. Hæc tamen non aculeatis foliis

constat. Carduus etiam nimirum eiusmodi foliis est: & beta siluestris: & alia plura huiuscemodi percipiuntur. Sed præter ea prædicta discrimina distant inter sese. Quod alia multis constant caulibus: ramosque fundunt: ut cnecum. Alia superne cacumine tantum sparguntur.

Et alia protinus primis imbribus germinant alia post. Nonnulla etiam æstate: ut quæ tetralix a quibusdam uocata est. Et carduus pinea parimodo: & flores differentiam faciunt. Carduus enim pulchre diuque floret. a canis differentiæ non fuerunt. Cnecum siluestri: urbanoque discernitur. Siluestris genera duo notantur. Alterum urbano admodum simile. Recticaulius tamen. Quamobrem ex eo mulierum priscarum nonnullæ colu utebantur. Fructum nigrum: maiusculum: amarumque parit. Alterum genus densum constat: caulesque lenceos profert & quodammodo humicaule sit. Nam propter foliorum molliciam declinantur: procumbitque ad arua. Fructum amarum: frequentem: barba quodmodo hirsutum gignit. Sunt ambo seminosa: Verum siluestre copiosius fert eius peculiare præ aliquis siluestribus est: quod illa duriora spinosiora quæ urbanis proueniunt hoc autem mollius ac leuius constat. Acorna quo ad simplici ratione exprimi licet: aspectu cneco urbano similis ē: colore flauicans. Succo pinguis. Fusus agrestis his candidior est: habetque peculiar̄ quod in foliis euenit. Decerptā enim carnique allata: succum sanguineum effundunt. Qua de causa phonos: idest cruor a quibusdam: spina est hæc nominata. Grauis etiam odore: cruorem que representans sero perficit fructū. Autumno enim & quidem in totum: ut summatim proponam: uniuersa spinaceorum natura fructus serotina existit. Hæc autem omnia: tam semine: quam radice proueniunt: ita ut breue quoddam: inter ortum: & seminum perfectione: labatur spatium temporis. Cardui non solum peculiare illud notatur quod radicem uescendam: tum decoctam: tum crudam obtinuit: sed etiam quod eandem optimam habet cum florescit: quodque radix durescens lacteum succum emittit. Floris quoque prouentum peculiarem putaueris. Et enim circa solsticium incipit. Carnosam ciboque idoneam: partem crassescentem sortitur. Ortus autem eius non spinosus: sed oblongus fieri assolet: quod proprium hanc tantum in eorum genere: quæ folhis constant aculeatis: e diuerso: quam uermilaginem: habere uidemus. Illa enim tam & si non aculeato folio constat: tamen acani speciem gerit. Senescensque flos: in lanuginem: papum uocatam: conuertitur: modo laurini: myrtini: & cæterorum generis eiusdem. Pergit hæc ad æstatem usque aliud parturiens: aliud florescens. Semen illud humoris aliquantulum cōtinet: aculeoque armatur. Folium cum arescit: remittitur: nec quicquam amplius pungit. Carduus pinea haud multis prouenire in locis potest. Est ab radice foligera: qua de media seminalis acanus: ueluti malum: extuberat. Foliis nimirum occultatus. Hic lacrimā iucundi saporis: parte profert

postrema: quam spinalem masticam uocant. Hæc igitur eiusmodi genera omnibus fere terris possũt cõperiri. Quæ ãt coactus nuncupata est in sicilia tantum nascitur. Græciæ nusquã habetur sui generis planta. Hæc enim statî ab radice caules repentes in terraȝ mittit. Folio lato atq; spinoso. Caules hos coactos appellant. Desquamati cibo idonei sunt: paulo amaricantes & reseruare eos aqua salsa conditos cõsueuerunt. Alium uero caulẽ erectũ producit: quem pterniceam uocant: iis quoque cibo aptus ex crescit: sed reseruari non patitur: fructus in quo semen spinata specie est. Verum exemptis lanuginosis seminibus: iis quoque uesendus relinquitur: ut crebro palmæ similis est. Scaliam eum appellant. Ergo quæ spinosis foliis constant differentiis eiusmodi persequi congruum est. Quædam uero folium iuxta aculeum gerũt: ut fleuȝ inturris: ononis: tribulus: lappago: spina: muralis alia pleraque: fleum folio constat carnoso: multifidum multistripsque est Non tamen alte descendit. Germinat cum uergiliis: primoque aratro: una: folia id dimittit. Non enim annuuȝ: sed diuturnius est. Inturris præter prædicta: peculiare: ut retulimus: habet: quod & folium: & caulem gerit sub hispidum. Nec fleum: & lappaginem emulatur: quæ foliis mitibus constant: Vnistrips humile: humicaule est. Germinat: floretque æstate: & foliuȝ usque uergilias uiride perdurat. Gaudet locis harenaceis atque tenuibus cultis: Haud quicquam exire dicitur: cum apud oppida: & loca plena proueniat nõ laserpicii mõ apud mõtuosa. Hoc igitur minus uer putarũt. Tribulus uero peculiare sortitur: quod fructu aculeiger constat. Eius duo genera sunt. Vnus enim folio ciceris exit: alter spinosus foliatus cõstat. ambo tereni: atque multifidi sunt: serius germinant qui spinosus foliis est: & apud septa uillarum is solet erumpere. Semen præcoquis sesamæ uicium serotini rotundum nigricãs: septum in siliqua: atque ea quidem: quæ folio quasi orbantur: spinamque gerunt: hisce fereȝ constare animaduertimus. Ononis ramis aculeigerum est anno tantum perdurans: folio rutæ similis sed per totum apposito caulem: ut ueluti coronam exinteruallis: tota species representet: florem minutulum: & in siliqua non undique septum edit. Nascitur lento plenoque folio solo & præcipue insegetibus: atque cultus. Qua de causa agricolis inimica exit. Viuax admodum est. Cum enim altã nacta tellurẽ fuerit: protinus sua infima pellit: & singulis ãnis: surculis in latus emissis rursus anno postero deorsum uersus pellere solita est: effodiẽda tota extupandaque penitus est. Quod solo madefacto agendum. Sic. n. facilius interit. Nam si uel paruulum relinquat: ex hoc assurgere iterum potest. Incipit germinare æstate. Perficitur autumno. Ergo siluestre genus suffructicum intelligere ex his licet. Verbana uero angustam quandã obseruationem obtinuere: siquidem numero tantum consumentur coronarioȝ Quãobreȝ in uniuersũ de coronis indicare tẽtandũ est: ut genus amplecti totum possimus. Enim uero ratio coronariæ naturæ: ordinem quendam ser

titur proprium: sed ita ut partim suffructicibus sit: partim herbaceis per mixta. Qua propter comprehendere illa quoque debemus mentionem uti que faciẽdo: quod oportune fieri possit: sumpto a suffructicibus inicio. Di uidi aũt hæc bifariã exigunt: ratione scilicet usus: Alioꝶ. n. flores tantum usui sunt. Et eoꝶ: alius odoratus: ut uiola: alius sine odore: ut iouis flos: flamma. Aliorum etiam rami: folia: & in totum uniuersa natura odorata sentitur: ut serpilli: helenii: sysimbrii: & aliorum quorumdam. Sed utrũque genus annumerandum suffructicibus cõstat. Necnon & illorum flori gerorum natura magna ex parte suffructicea est. Alia annua tm̃. Alia diu turnior: uiola nigra excepta. Hæc. n. ramulis caret: sed ab radice foliata cõstat: & perpetuo uiret. Vtiq̃ aliqui ferunt. Etiam florem semper promere potest: si modo quodam colatur. Igitur proprium ita sortiantur. Reliquo rum autem: uel potius omnium: totæ q̃dem formæ fere omnes perspicuæ sunt. Quamobrẽ si quas alias habeãt proprietates: hasce exponamus oper tet: Quippe alia simplici specie constare. Alia differentiis uariari uidemus Simplicia quæ lignosa: ut serpillũ: sysimbrium: helenium. Præterquã si alia siluestria: alia urbana: & alia odorata: alia minus odorata existãt. Quo rum quidẽ: & cultura: & terra diuersa est: atq̃ ẽt cælum diuersum. Quidã uero ex floribus nulla parte discerni possunt: ceu uiolæ nigre. Hæ nãq̃ dif ferentiam nullam habere uidentur. Quãq̃ albæ nimiꝶ habeant. Colorem. n. earum uariari liquido patet. Atq̃ etiam magis liliorum. Si quidem: ut aiunt: ne purpurea quidem lilia desint. Rosaꝶ autem differentiæ permul tæ: folioꝶ multitudĩe: paucitate asperitate: leuitate: colore: odore. Quippe cũ plurimis qn̄a folia sunt, q̄buſdã duodena: uicenaq̃. Aliis longe plura: sunt. n. quas centifolias uocant: quæ circa philippos plurimæ exeunt. Eas q̃ incolæ expageo transferentes serunt. Illic. n. multæ eiusmodi fiunt. Sed folia interna parua admodum sunt: ita &. n oriuntur: ut alia intus; alia ex tra emicent: non tamen iucundi odoris: nec amplæ magnitudinis sunt odo ratiores inter amplas: quibus pars ima scabra ad summam: ut dictum est: & odoris: & coloris: præstantia locorum ratione contingit. Nam & quæ in eadem tellure proueniunt: diuersitatem bonæ exiliusue olentiæ: nullã ostẽdunt. Odoratissimæ quæ apud cyrenam gignuntur: & ꝓinde unguentum iocũdissimum illic faciunt. In plenum uero: & uiolaruз: & reliquoꝶ floꝶ odoris ibidem sinceri præcipue sentiuntur. Nascitur rosa etiam ex semine quod flori subditum suo in malo: contentum: cnecæum: uel acanaceum la nugine quadam obductuз gerit: ut primis seminibus proximum sit. Cæterum quoniam tarde percipitur semine sata caule conciso. ut dictum est: serunt: usta: recisa ue florẽ melius profert. Relicta namque excrescit silue scitque sepius transfere eam satus est. Sic enim pulchriorem effundi rosaз affirmant. Siluestres asperiores: tum uirgis: tum foliis constant. Et floreз minus odoratum: minusq̃ coloratum. nec tantundem magitudine ferũt.

Viola nigra distat ab alba tum aliorum quorūdā: tū plantae ratione ipsius q̄d latifolia: humilifolia: carnifolia extet: & radice multa cohereat. Lilia coloris supradicta: differentia inter se distant. Vnicaulia in uniuersum fere assurgūt. Bicaulia raro q̄d cæli terræq; rationi fortassis attribuēdū est: Singulis caulibus: alias unū liliū: alias plura exeūt. Pars. n. postrema effundit. Sed hæc rariora radice: copiosa carnosa orbiculataq; adheret fructus detractus germinat & liliū reddit. Verum minus facit: & lachrima cecum quoddā con fluuium: quod etiā serunt: ut dictum est. Narcissus: uel lirium. Alii. n. hoc Alii illo nomine uocant. Foliū albuci terræ p̄ximum gerit: sed longe latius modo lilii. Habet caulē sine folio herbaceū: florē suo ferentem cacumine: in membrana ueluti uasculo inclusum large amplum coloreq; nigrū: figura oblongū. Hic decidēs spōte germinat: cæterum & qui legū defigere eū solent Quin & radicē serūt: quæ carnosa rotunda: amplaq; constat: Serotinus ad mō. Post arcturum. n. & circa æquinoctiū floret. Crocū natura herbaceū mō prædictorum erumpit. Sed folio angusto fere nanq; incapillamēti mō foliatur Sero floret. Seroq; germinat: aut pre mature utro scilicet mō tempus accepe ris: floret qui uergiliarum occasu: paucisq; diebus: confestim uero cū folio: florē quoq; expellit: quin imo prius. Radix multa carnosa: intotūq; uiuax. Gaudet calcari: & melius ita euadit. Radice attrita pede inferius ideo iuxta semitas: fontesq;: pulcherrimū erit satus radice fieri assolet. Hæc in hunc mō prouenīūt. Reliq aūt oēs prædicti flores: semine exeunt: ut uida iouis flos iphyū: flāmula: elium. Nam & ipsa & eorum radices ligno nimium cōstāt Oenantha q̄ semine obserēda est. Nec. n. hæc ex cludi a floribus debet. Er go quæ dicata floribus sunt: hisce atq; similibus pene accipi debēt. Reliqua & florem: & semen: omnia ferunt. Quā q̄ eo non omnia fere putentur: q̄d fructus quorumdam haud quaq̄ manifestus existat. Nam & flos non nullorum incertior est. Quin etiā quod lentius difficiliusq; seminata perficiūtur Planta propterea uti potius cōsueuerūt: quod uel inter initia proposuimus Quāquā sunt qui ea omnino fructu carere asseuerent. Sæpe enim exiccata: tritaq; seruisse se īqūt: sed nūquā germē erupisse: nec serpylli: neque helenii neque sisymbrii: neque mente. Nā huius quoque periculum se fecisse affirmant. Attamen illud uerius est. Neque desunt: qui uel hæc experti fuerūt & natura ipsa siluestrium plane atestari uidetur: serpylli &. n. siluestre ēt genus est q̄ deferentes ex montibus ferunt: ut apud sycionē fieri solet: atq; ēt athenis exmonte hymetto. Apud alios uero: ut thracia montes: & palma omnia serpyllo scatent. Sed sisymbrio: reliquisq; odor acrior est. Serpyllus apud non nullos: etiam thymum penitus redolet. Constat ergo quod omīa sui ortus primordium: ex semine capiunt. Sed abrotanum radice aut auulsione: potius q̄ semine germinat. Semine enī difficulter exit: & hoc testis antea uiuiradicis causa intimato queādmodum adonidis ortulos emoliuntur. Seritur æstate: friget enī uehemētissime: atq; intotū morbi obnoxium est:

Crocus

etiam ubi sol uehementer illucet. Sed con conualuerit creueritq; magna aro-
bustum: atq; arboraceum constat: quẽadmodu; ruta: nisi quod hoc ligno-
sius: & siccius & squalidius est. Sansucum utroq; modo emigrat uidelicet:
& semine: & auulsione. Præstat seminis copia: & iucundi odoris semen ẽ:
& quidem mollioris odoris: nec non & planta eius transferri potest. A bro-
tanum quoq; semine abundat: nec sine odore est. Sed id radices rectas: al-
tasq; agit. Est ueluti unistirps crassa scilicet illa radice. R eliquis uero de ea
exeũtibus. Spargitur quod non sansuco nec serpyllo: nec sisymbrio: nec he
lenio datum est. Hæc.n. in sũmo terræ adherent: radice multifida: torrida
q;. Radices omnes lignosæ sunt: sz longe magis abrotani: magnitudinis:
siccitatisq; causa. Serpyllo peculiaris auctio germinum. Quippe cu; in quã
tumuis longitudinis procedere ualeat: nactum scilicet adminiculũ: aut iux
ta sepes aliquas oblatum. Crescit præcipue in puteis. Genera urbana redde
re non est: ut retulimus: ferocis esse affirmãt. Hunc.n. in montibus sature
iatum quemdam atq; uehementissimum: tum gratum odore: molliore;q;
comperiri. Tempus serendi plurimum autumnus. Hoc.n. primum sere-
re nimirum properant. Cæterum uere non nulla seruntur. Omnia autem
umbram: aquam: fimumq; unice amant. Serpyllum squallorem patitur.
Atque in totum aquæ punicæ indigũ est. Sed fimo præcipue gaudet: & iu-
mentorum potissimũ. Transferendum quoq; id sæpius censent. Melius ei;
sic redditur. Sisymbrium uero & degenerat facile: nisi transferatur: ut di
ctum est. Florum prima uiola se ostendit. Emicat ubi cælum clementius.
Statim etiam nondũ hyeme exacta. Vbi uero immitius: postea. Vere non-
nunq̃ cũ uiola alba: aut paulo post liliu; exit: & quæ uiola flammea uocatˀ:
siluestris du; taxat. Hæc cæteris oĩbus: quibus coronarii utuntur: longe p̃-
currunt. Post hæc narcissus: & lirium exeũt. Ad hæc bulbi flos Quidã.n.
coronis hunc etiam inserunt. Sequitˀ uitiflora & nigre uiola. Et e siluestrib;
aurelia: & genus fremii: quod limonium uocant: & pugio: & hyacinthus.
& quibus cunq; fere aliis montanis utantur rosa serior hisce est: & nouissi-
ma quidem erumpit. Prima autem inter uernos desinit flores. Parum.n.
temporis durat eius prouentus. Nam & reliqua in siluestrium genere: pa-
rum durant: excepta hyacintho: ta; siluestri: quam urbana. Hæc.n. pluri-
mum durat. Adde uiolam albam: atq; etiam magis flammeam. Nigra: ut
dictum est: per annum durat: si cultus adhibeatur. Eodem modo uitiflora.
Nam ea quoq; addicta floribus est. Naturaq; herbacea constat. Si florem at
teras: auferasq;: nec seminescere sinas: nec solum desit apricum: durare plu
rimu; põt. Flos specie constat racemi: candidusq; est: ut labruscæ: Hæc igiẽ
uerna potius esse uidetur. A estiua ãt lucernula: iouis flos cerinthus iphyũ
sansucum: phrygium. Item quod desiderium uocant. Cuius genera duo
sunt. Vnum cũi flos hyacintho similis. A lterum decolor album: quo in se
pulchris uti mos est: & diuturnius uero id ipsum est. Floret & consecratrix

æstate: & lanaria dicta: flos aspectu pulcher: sed caret odore: liris alteruꝫ genus: & crocum tam montanum: quod exors odoris est: quaꝫ satiuũ. Autũno florere incipiunt. Statim enim primis imbribus florent. Quin & siluestrium genere spineæ acute fructu: & hedere ciliciæ flore utuntur. Temporum quidem ratione ordine: hunc singuloꝝ ortus sortiri animaduersum est. Sꝫ quoad plenius dici liceat: nullum intermittitur tempus: nec ipsa hyems flore uidua est. Sed hæc etiã quamq̃ gelu infœcunda appareat: flosculos tñ habet scilicet autumnalibus prorogatis. Quod si hybernum tempus clemẽtius fuerit: longe magis ita continget: uel ultra tempus sibi accommodatũ protrahi potest: & si loca aprica sint: magis idque euenit: ex quo fit: ut perpetua florum continuatio agatur. Tempora hæc generationum notãtur. Vitæ uiolæ albæ anni maxime tres. Senescens diminuitur: candidioresque assiduc flores fert. Rosæ quinquẽnium ad uigorem scilicet: non adustæ: neque recisæ. Sed eius quoque flores senescentis deteriores redduntur. Ad iucundam autem olentiam: & rosarum: & uiolarum: & reliquoruꝫ florum: solũ cælumque singulii accommodatum plurimum confert. Nam in ægypto cætera quidem omnia sine odore: floreque etiam aromata dicta sentiuntur Myrti uero mirum in modum odoratæ assurgunt: prouenire ante hæc nostra: & rosas: & uiolas: & reliquos flores tractus illius: etiam binis mensibplusque durare haud breuiori tẽpore aiunt. Videtur & annus: ut diximus: ad bonam olentiam referẽ: cum scilicet: talis aut talis incesserit non imbrium: squalorumque tantum ratione. Sed etiaꝫ quo tempus certuꝫ: & aquæ & flatus: & in totum cæli commodæ mutationes accedere. Montibus auteꝫ ut simplici transigam ratione: & rosæ: & uiolæ: & reliqui omnes flores: odore longe deteriores emergunt. Atque coronarioruꝫ: & intotum suffructici genere commentatio: hisce similibusque obsolultur.

THEOPHRASTI DE HISTORIA PLANTARVM LIBER. VII.

Sequitur ut de herbaceis doceamus. Id enim reliquum e generibus est. Inque principio: plantas omnes digessimus: quo in genere: olera etiaꝫ: & frumenta quodammodo comprehenda uidẽtur. At primum de oleribus indicandum. Sumpto ab urbanis principio. Sunt. n. hæc siluestribus longe notiora. Sementes ortensium quibus seri singula solent: tres certe notantur. Vna hyberna. Alia æstiua. Tertia quæ inter eas cadit. Post hybernũ solsticiũ quas ita appellãt: nõ rõne satis: sꝫ ortus: usus cuiusꝙ. Satus. n. in cõtrariis ferme cõsistit tẽporibus: qppe cũ hyberni principiũ: post brumaꝫ sit: mẽse maio: quo brasicã. Radiculaꝫ: Rapã: & q̃ semẽtis postera uocãt: ceu Betã: Lactucã: Frucã: Rucã: Rumicẽ. Sinapi: Corianũ: Anethũ: Nasturciũ fere assolẽt. Primãq: semẽtẽ istã appellant. Scda post æstiuũ solsticiũ: octobre incipit mense: q̃ seminãt: designtꝙ

defigũtq̃. Porꝝ: Apiũ. Gethyũ: atriplicẽ: Tertiã q̃ æstiuã appellãt: mẽse i anuario agit̃. Qua cucumis: cucurbita: blitũ: ocimũ: portulaca: satureia se runtur. Quum & alias plures sementes similium: singulis temporibus faci unt: ut Radicis. Ocimi: & arborum quarũdam. Sed omnibus sementibꝫ: quæ postera uocitant: seri optime possunt. Omnia pari tempore neq̃quaꝫ ꝓueniunt: sed alia celerius alia ꝓius: quæ. s. ꝓuentu contumaciora cõsistũt celerime ocimuꝫ: blitum: eruca: & de hybernis: radix. Die namq̃: ut ita lo quar: tertio erumpit. Lactuca: quarto: aut quinto: cucumis: & cucurbita: circa quintum: aut sexto: uelut alii uolunt septimo. Sed prius: celeriusque cucumis. Portulaca: serior hisce exit anetum quarto. Nasturciũ & sinapi: quinto. Beta æstate: sexto. Hyeme decimo. Atriplex. octauo. Brassica: de cimo. Porrum: & gethyum: nõ conueniunt. Sed porruꝫ decimo nono: nõ nũquam etiam uicesimo die prouenit. Gethyum decimo: aut duodecimo. Corianum prouentu contumax est: quippe: quod si nouum sit: nasci recu set: nisi conuoluatur: Satureiæ: atq̃ origãno: dies plusquam triginta dant̃. Omnium difficillime apium nascitur. Quadragesimo enim die: affirmãt qui celerimuꝫ eius prouentum tradidere. Sed sunt qui quinquagesimo ue lint: quod etiam omnibus sementibus seri potest. Quidam enim omnibꝫ id adiungunt. Ad sũmam: quæ locis pluribus seri patiuntur: hæc nihilo celerius: ex maiore parte proueniunt. Quod mirum: si tempus. Aer uel: ni hil conferat ad celeritatem. Atsi in̄ proba. frigida: cæloq̃ tristi circundata sunt: serius prodeunt. Nam & tempestas: serenitasue: sementi succedens facit. ut alias serius: Alias maturius germinetur. Discrimen illud quoque in sementibus singulis: quod locis apricis: temperatissime prouentus fie ri solet. Causas enim eorum: ut simplicis loquar: in pluribus constare cre dendum est. Exempli gratia. In seminibus ipsis: in cælo: in tempore: quo singula fieri placuerit: adde tempestates: serenitatesq̃: Sed hoc amplius in spectandum in quibus tempora differant: atq̃ in quibus conueniant: Ra dicem enim tertio die: tam æstate: quam hyeme quidam prouenire affir mant. Ad hæc temporum: ut retulimus diuersitate plurimum dissident. Ergo tempora germinandi hæc: & sunt: & singulis addicuntur. Refert ad celeriorem: serioremue prouentum: & seminum ætas. Quædã. n. maturi us: ex recentioribus exeunt: ut porꝝ: gethyum: cucumis: cucurbita. Quã obrem nonnulli semen cucumeris lacte: aut aqua præmaceratum serunt: quo celerius exeat. Cõtra quædã: ex uetere celerius: ut Apiũ: beta: nastur ciũ. Satureia. Corianuꝫ. Origanũ. Haud eiꝫ oĩa oriri melius e recẽtiori pos sunt: quemadmõꝫ dictuꝫ ẽ. Peculiare in beta inqunt euenire: quod nõ sẽm omne continuo pullulat: sed longo tp̄e post: anno scilicet sequẽte: & tertio q̃ de cã: ex larga copia semis: exiguũ ꝓdire solere: q̃d q̃ ãt seminũ: si auctũ ĩ plenũ deciderit: ad tp̄s usq̃ suũ ĩ hũo ꝑdurat. Nec ꝑus germ̃ ullũ emittit ut rõ ẽ: sic eiꝫ ĩ siluestriũ gñe euẽire uidẽus nisi sem̃ itereat: ꝑfectiões ãt fructũ

omnium æstate cõtingunt : sed prius celeriusque : ut simplicius agam : illa perficiũt ; quæ prius sata fuerunt. Refert enim : & tempus. Sata. n. diebus calidis celerius caulescunt : semenque otius reddunt ; ut. Radix ut. Rapa Quædam non anno tantum fructificant : uerum etiam bimatu : ceu apium porrum ; gethyum : quæ quidem uel plus temporis edurare queunt ; Nec annua dici debent. Maior enim eorum pars simul : atque semen perfectum sit : exarescit omnibus pene : quæ caule emisso : fructum perficiunt facies eo perfici solet ; quod ex caulib9 : laterales surculos edunt : exceptis quæ unicaulia constant : ut porrum gethyum : cepe : allium. Omnia autem aquã fimũque cupiunt. Sed magis. quæ infirmiora sint ; curaque egeant maiore autẽ etiam alimento copiosiori. Nascuntur omnia e semine. Non nulla etiã auulsione : ramo : radiceque. A uulsione : brasica : semper enim uel aliquid radicis eius accipitur : Germine : ruta & origanum defiguntur : nec non & ocimũ Nam id quoque transfertur cum ad palmum : aut plus altitudinis uenerit. Dimidio absciso. radice allium seritur : & cepe & bulbus : & arrus : & in plenum ; quæ in capitatorum genere eiusmodi sint. Nasci etiam ea possunt : quorum radices plus temporis durant : quanquam annuo constent caule : sꝫ qđ omnia prouenire semine possunt : manifestum hinc est. Ruta enim sic nascitur : quod quidam negant. Verum tarde. Qua de causa surculo serere eam solent. Illorum uere quæ radice proueniunt ; radix quidem diuturna est. Ipsa autem annicaulia consistunt : itaque radices talium suo latere germinant pluresque redduntur : non tantum in urbanis ; atque ortensibus : uerum etiam in siluestribus : ut dictum iam est : ceu in bulbis gethis : scyllis aliisque quibusdam. Quædam etiam non capitata uerum diuturniora germinare posse redduntur ; ut apium ; beta. Mittũt enim radices : quibus folia caulesque proueniunt. Gethyum quoque latere germinat : & porrum subtus suo latere promit ueluti quoddam caput bulbaceum ex quo foliorum ortus caule tñ arefacto : semineque sublato. Sed quoniam eorum capita minus usui sint ; idcirco siccanda minime leguntur : ac proinde nunquam serũtur : sed hæc forsitan : & similia genere : & proxima quodam modo naturæ ceparum consistunt : quamobrem mirum non est. Verumtamen & in omnibus ; tam urbanis quam siluestribus : quecunque diuturniora simulque terræ propriora cõstẽt ; horum radices regerminare facile possunt : ut uel in fruticum atque suffruticum genere : fieri nouimus. Verum in cepis : alliis bulbisque : uel numero ; hæ quodammodo amplecti potueris. Prouentus autẽ ut retulimus trifarius est : Semine qui communis omnium est. Caule radiceque : quæ qui prædictis tribuitur. Caule uero reciso : ut ita loquar. omnia regerminant : exceptis : quæ secaulia uocant. Sed euidentissima q̃si & usitata ; ocimũ : lactuca ; brassica : & quidẽ lactucæ regerminatos caules suauiores affirmãt. Prios eiꝫ lactuosos eẽ atq amaros : ut pote miũs : concoctos : alii cõtrario uolũt scdꝰos. s. lacte refertiores cõstai sꝫ dulciores fetiri q̃ diu tẽ cai fi

Verum ī brassica cæteris esse suauiores caules regerminatos confessum habet: si anteq̄ excaulescat folia detrahantur. Radices plurimum certe perdurāt: & aliæ regerminant: aliæ non. Radix & rapa: si terra cooperiatur usq; æstatem durare & crescere possunt. Quod olitorum non nulli de industria faciūt Non. n. regerminant: neq; folium mittunt: nisi accumulatam humum semoueas. Quod uel in reliquis deprehendi facile pōt. Maxima olerum pars unistirps ea scilicet radice: quæ agitur in ꝓfunduz. Et. n. quæ illas atq; crassas latere suo mittunt: ut apium. betaq;: demedia quodaz mō spargūt: nec a principio continuo findunt: sed ad ipsam unicam stirpem fissionem eiusdem illius: lateralisq; agunt. Et eas q̄dem manifestas ex usu reddi affirmāt. Betis autem radix unica: sed lōga: crassa: rectaq; sicut raphano crassas: hæc laterales gerit: & alias binas: alias ternas: alias ēt unam: quibus exortæ fibræ coherent & alligant. Carnosa radix hæc est: & gustatu suauis. Quam obrem crudam non nulli mandūt. Cortex nō crassus: neq; extricabilis ē modo raphani: sed potius equapio proximā dixeris. Eodez mō & atriplici radix una alte descendēs. aliæ uero ex ea depromunt: Omnium maxime unistirpem rumicem esse putaueris. Laterales. n. crassas nullas penitus agit: sed tm̄ prætenues: nititur altissima omnium radice. Maiore namq; semipedibus ternis. Siluestris breuez agit: Multicaulis: atq; ramosus cōsistit & tota forma: cum perfecta est: betæ ꝓxima sane cernitur. Diuturnitate quoq; siluestrez: & in totuz: ut ita loquar: omīa olera uincit. Perdurat q̄ruz uis tpis: ut aiunt: carne plena: atq; humecta consistit. Qua de causa effossa diu uiuere pōt. Ocimo quoq; radix unica data est: quæ crassa esset: alteq; descenderet. Cætere uero: quæ de latere prætenues orirentur: ad mōz prolix adherent. Quædam singulari illa in rectum tendente carent: ut blitum. Sed cōtinuo ab extremo multas crassas prolixiores quā atriplex agunt. Omnium radicum lignosissima ocimo data est: sicuti ēt caulis. Bliti eiz atq; atriplicis minus lignosæ. Vt. n. in plenum loq̄r. Aliæ carnosæ. Aliæ lignosæ. Carnosæ: ut betæ. Apii: equapii. Rumicis. Raphani: & eiuz maxime capitatorum. Istæ nanq; ne siccatæ q̄d' oīo durescunt. Lignosæ: ocimi: bliti: atriplicis: erucæ: anethi: rumicis corriani: atq; in summam omnium multicaulium. Habet enim & anethum: & corianum: quæ unistirpia sunt radicem lignosam: & non prolixam: neque fibris multis subnixā. Ambo multis caulibus: multisque ramis consistunt. Quapropter nulli eorum pars superior: pro rōe inferioris extat. Breui radice illa constare notantur. Lactuca portulaca. Breui inquātuz ea recta quæ deorsū mittendam est: tum iis q̄ ī latus porrigi solēt. Lactuca ea ipa m'ltiplici radice: q̄i oīo caret: sz fibris tm̄ coheret: q̄obrē unistirpē hāc: ut ita dixerī: maxime oīuz eē putaueris ad sū maz omnia æstiua breuem radicem sortiuntur: &. n. pepo: cucurbita. Cucumis: ita se hn̄t: tū pp tp̄s: tum & forsitan magis rōe nāæ: q̄ tp̄s secuta est. Lactuca translata radicis. Est breuioris quam sata. Illa enim ex lateribus

magis mittit. Breuior etiam siluestris: quam urbana: & superne multica-
ulior est. Quodq; ex cæterorum numero florem uniuersum citare utiq; cō
stat ocinum uero particulatim primum inferius: deinde cũ ea defloruerit.
parte florere superius incipit. Vnde fit: ut diucius istud floreat queẽadmō͂z
fibi & inter herbas: quæ solaris nominata est: & quædam de siluestribus:
alia floret etiam cucumer eum in modum: qui: pepo cognominatus est. Et-
enim huic prepostero germinet: sane accidit. Flores aliis candidi: aliis luter
aliis ad purpurã leuiter accedentes: Rubur nullis emergunt. Semina figu
ris etiam inter se distant. Et enim maiore quidem ex parte: rotunda sunt.
Sed non desunt oblonga: neq; lata: neque foliata: ut atriplicis. Hæc enim si
milia: atque in laserpitio consistunt. Adde quædam angusta: & cãniculata
ut cumino. Color quoque differentiam facit. Sunt enim alia nigra: alia cã
dida: alia ligno proxima publica differentia: quod alia inclusa siliqua con-
stit: alia nuda adherent. Vt quod: alia cortice. alia pappo lanugine obdu-
cuntur. Radici nanque: & sinapi: & rapo: semen insiliqua. Corrianno fe
niculo: aneto cumineque nudum adheret. Bleto: Betæ: atriplici. Ocimoq;
cortice continetur. Lactucæ: lanugine obducitur. Omnia seminis germi-
nisque large fœcunda. Sed fœcundissimum omnium cuminum est. Pecu
liare etiam quod hoc differunt imprecari nanq; & maledicere serendo oper
tere affirmant: quo lætius: copiosiusq; proueniat. Difficile: ut ita loquar:
omnia exiccantur: cumino excepto. Nec modo frumenti consistunt: quod
cum primum in plenum creuerit: mox exiccatur: & decidit. Sed quæ cor
tice continentur: difficilius exiccantur: & inter ea maxime ocimum. Oĩa
siccata fœcundiora redduntur. Qua de causa detracta antea exiccare consu
euerunt. Omnia feracia largeque fœcunda consistunt. Sed fœcundissimuz
ocimum: porrum: & cepæ sunt: que latere potius apta sint fructum parere
ut radix: rapa. & reliqua generis eiusdem. Quædam parte utraque ferunt:
ut blitum atriplex. Hæc enim fructificare: uel ex suo latere possunt: sicque
copiosius. Protinus enim nodis singulis semen insidens racematim nimi-
rum gerunt. Quæ seminibus uetustioribus sata sint: celerius excaulescunt
Celerima uero quæ uigentibus. Est enim uel eorum uigor quidam quo ꝑ-
uenire consumarique optime possunt. Pulchritudo quoque ad portionem
sequitur. Quia & si aceruatim serantur: melius quædam nasci: augerique
posse uident. Sic enim porꝝ: & apium serunt in lacinis colligatum atque ita
ampliora reddũtur: locus quoq; ad incrementum aliquid conferre uidetur.
Quãobrẽ apiũ trãfertur: palũ tm̃ adigere: q̃tuz apiũ facere uolueris rubent.
Nec nō & eius sem̃ colligatũ i laciniis palo adacto: & fimo tracq; igesta serẽdũ
cessẽt Quædam etiam figuram subditi loci imitantur: cucumis eiz formam
accipiet loci quo sata fuerit. Qui & sapoꝝ differẽtiã q̃dã sẽina capiũt ꝑpara
ta ut cucũeris si lacte maceratuz serat: sz hæc forte cultui acō̃modari potius
debẽt. Genera aũt aliis plura. Aliis minie. Plura ocimi: rũicis: bliti: nast-

uecii: erucæ: atriplicis: corianni: annethi: rutæ. His enim diuersitatem ge-neris deesse oīno uolunt. Quædam e contra pluribus constant generibus: radix: brassica: beta: cucumis: cucurbita: cuminum: allium: lactuca. Diuidunt hæc foliis: radicibus: coloribus: saporibus: reliquisq; eiusmodi. Vt radicis genera corinthium: cleoneum: liothalassium: boecium: amplissime corinthia adolescit: quæ uel stirpe constat detecta. Hæc enim sursum uersus protruditur: non ut cæteræ in terram ampliari solita est. Liothalassia quam thraciam uocant: ualidissima aduersus frigora traditur. Boecia dulcissima est. & figura rotunda: nec ut cleonea prælonga. Quibus folia leuia dulciores: suauioresque sunt. Quibus autem scabra acriores. Genus præterea redditur: quod foliis erucæ simile constet. Radicis genera hæc notauerunt. Rapæ: alii esse. Alii non esse diuersitatem generis putant. Sed mare tantum fœminaque differe. Nascique ambas ex eodem semine: sed ut effœminentur: raras deponere oportere. Nam si densæ positæ sunt: omnes masculescere aiunt. Quod idem futurum etiam si in terra uiciosa seueris. Qua de causa semine satas plantatim transferentes deponunt. Semen quoque deterius meliusue: uisu percipi pōt. Quod. n. probū sit tenue sētiens. Quod uiciosū crassu3. Gaudet frigoribus: & rapa: & radix: & sic eas dulcessere putant: simulq; incrementum in radicem: non in folia uerti. Austrinis: atq; serenis temporibus celeriter caulescunt. Hoc igitur ratiōe sane exigit: quaternus in ambobus differentiæ similitudinis consiēt. Brassicæ āt trifariā datur digestio. Aliā. n. crispā. Aliā leuē. Aliā siluestrē: notarunt. Siluestri folium leue. sed paruū: atq; rotundum: & ramis: foliisq; per multis condita est. Ad hæc succu3 asperum: & instar medicamenti habet. Quamobrem eo medici ad alium purgandam sæpe utuntur. Quin & illud differentiam facit. Genus. n. quoddam earꝫ est: quod nullu3 aut paruum semen producat. In totum crispa succi bonitate: & folii amplitudine leui præstantior est. Inter betas uero cādida sapore nigra præstantior: pauciorumq; seminum est: quam siculā quidā appellarunt. Pari modo in genere lactucarum. Candida dulcior: atq; tenerior. Cuius tria genera addūt Laticaule: rotundicaule: & laconicum. Huic foliu3 carduo simile: & recta: ampla & a caule minime brachiata. Hæc est inter latas adeo quædam laticaules fiūt: ut pro ualuis ortoꝝ hisce nōnulli utant̃. Quæ uō lactis admō3 copiosa: & folio pusillo: & caule candidiori cōsistit: siluestri similis ē. Apioꝝ cū in foliis: tū in caulibus discrimē utrq; cōstat: Aliud. n. folio: spisso: crispo: dēsoq;. Aliud rariori: latiorīq;: cauleq; maiori. Hoꝝ iteꝝ: aliud cādidi caulis: aliud purpurei. aut uersicoloris: ueꝝ ad sūmā: eius mōi oē siluestri ꝓximū ē: cucūeris atq; cucurbitate ꝑti3 gn̄a eē existimāt: ꝑti3 negāt quēadmō3 & in radicis ac rapæ gn̄ribꝫ. Sed in uno eodēq; genere alias meliores: alias eē deteriores affirmāt: cucūeris gn̄a tria notāt laconicū sytaliū boecium. Ex his laconicū melius rigatū euadit. Reliqua non rigata præstātiora

sunt. Differunt: & cepe: & alia genere. Sed cepaꝝ genera plura: ut quæ a locis noĩe accipere. GardiæCnidiæ. Samotrhaciæ. Itẽ setaicæ & fissiles: & ascaloniæ: ex his setãie minime: sed large: dulces: fissiles uero: & ascalonie: tuꝫ culti: tum natura inter se differunt: fissilem: & enim hyeme: sua cuꝫ coma inertem relinquunt. Vere externa folia detrahunt: & reliqua colunt: detractis his foliis: altera germinant: simulque inferius finditur. Vnde fissiles appellatæ sunt. Quidam uel omnibus detrahenda folia censent: uim suaꝫ imo contineant neque effuse seminescant. Ascaloniarum peculiaris quædam natura notata est. Etenim sole fissiles & quasi steriles ab radice consistunt: Nec ea parte crescere: ac proficere possunt. Quamobrem non eas deponunt: sed semine serunt: cum deinde germinatum sit: transferunt perficiuntur: adeo celeriter. ut cum cæteris. aut ẽt prius: euelli possunt. Plus temporis dimisse infra putrescunt. Plantæ caulem edunt semenque tantũ mõ fundunt: tum exinaniuntur: atq̃ inarescũt. Haꝝ igitur talis natura est differũt & colore nõ nullæ &.n. apud illuꝫ cætera qdẽ cãdidus ſlis cõstant sed colore candidæ admõꝫ ꝑueniũt: sardianisq̃ ꝯl'r ferre affirmãt: cretẽsiuꝫ peculiaris maxĩe nã notat̃ ſꝫ ascaloni q̃dãmõ ꝑxia in forte ul'eadẽ dici debeat Est enim in creta genus quoddam: quod semine quidem satum: in radice crassatur. Depositum uero in caulem: semenque totum funditur: sine capite: saporeque dulce est: id enim quasi e contrario cæteris habet. Omnes nã que depositæ: melius: celeriusque perficiuntur. Omnes post arcturuꝫ prouenuint: tepido ahuc solo depositas: imbres occupent. Seruntur & toto capite & circumciso: Sed germĩationes haud similes fieri solent. Parte namq̃ inferiore cepe nascitur: superiore herba tantum erumpit. Sectæ in rectum germinare omnino nequeunt. Gethyum dictum sine: capite est: & quasi lõga ceruice consistens: ob id germinatio tota in fronde sæpiusque retundetur ut porrum. Qua de causa semine seritur: id nec oleponitur: cepas hisce ferẽ differentiis discernere licet. Alium ante solsticia: aut paulo post solsticia seritur nucleatim diuisum: discrimen eorum: quod aliud precox: aliud serotinum: est enim genus quoddam eiusmodi: ut sexaginta di bus perfici possit. Differunt præterea magnitudine singulari. Cyprium uocatur maxime tale est: quod non decoquunt: sed myttotis utuntur: & cum tunditur: mirum: quam spuma increscat. Quin & illud differentiam facit: quod quædã non nucleis coagmentãtur. Dulcedo autem: & odor: & crassitudo contingere: etiam aliorum perfici etiam semine potest: sed tarde. Primo & enim anno: caput accipit porri: sequẽte: discerni in nucleos incipit. Tertio redditur perfectum. Næc quicquam deterius: sed etiam quidam uel deposito melius id existimat. Radicis autem: alii autem cepe: haud similis ortus fieri solet: alii namque cum nucleus extumuerit: tota intercuetur: & hinc aucta in nucleos rursus discernit̃: atq̃ ex uno plura efficiũt̃: dũ caput cõsumatur At cepe continuo ab radice: aliud: atq̃ aliud obducit: ut & bulbus: & scyl-

la: & eiusmodi oĩa, Et.n, alia & cepe si nõ euellatur: plura in dies fiũt. Sup fistula quoq;: & alium capitari posse: & cepe affirmant. Satis de generibus dictum ẽ. Aquas fimuʒq; omnia olera sane diligunt: ruta excepta. Hæc.n. fimi aspernatrix penitus ẽ. Sʒ hyberna magisq̃ æstiua desiderãt: & imbecillia: magisq̃ ualida. Fimum stipularium maxime laudant. Iumentoruʒ uiciosum putant: quoniam maxime inarescat. Fimũ una cuʒ satu intermixtum potissimuʒ disponunt. Quidam ẽt interserendũ superiaciunt. Quin & stercore humano inconcocto: ad succum pbe cõficiendũ utũtur. Hyberna aquæ cupidiora sunt: q̃ æstiua & infirma quã ualida. Item quæ alimento plurimo egeant: diligit aquam. Et cepe: & gethyum. Quanq̃ nonnulli negant: si principio bis: aut ter: imber incessit. Aquarum optimæ: quæ dulces: & frigidæ sunt: pessimæ: quæ salsæ: & rarefactu difficiles notant: Ob id: quæ ductu feruntur perutiles. Herbaꝝ enim semina inuehunt: sed omnium optimæ: quas iupiter dederit. His.n. uel animalia noxia interimi creditur: Sed non desunt: qui cucumeribus: & cepis eas prodesse minime putẽt. Rigant̃ cætera quidem: hora matutina: aut ad uesperã: ne aqua feruens sole officiat. Ocimo ẽt meridie aqua datur. Germinare nanq; celerius id existimant: si inter initia feruenti aqua rigetur. Aqua admoduʒ multa conferre creditur: præsertim si fimus non adsit. Sæpe.n. olera elurere dicuntur: idq; olitores peritos: haud difficile posse intelligere. Omnia trãslata: meliora: grandioraq;. Porroꝝ.n. radicumq; magnitudo: ex traslatione potissimum ad & cætera quideʒ tolerant ceu gethyum: porrũ brassica: cucumis: apium: rapa: lactuca. Omnia auctu faciliora: grãdioraque ueniunt: seminibus depositis: quã fusim satis. Bestiolæ innascunt̃ radicibus. Pulices: brasicæ. Erucæ atq; uermiculi: & lactucis: porris: aliisq; pluribus: porricidæ appellatæ. Has igitur humor collectus interimit: & fimũ aceruatim in iectum. Industria.n. bestiola condens sese: ut in stramento quiescit in stercore. Quamobrem uenari facilæ est. Alter nulla uenandi datur facultas radicibus contra pulices ne noceãt. Remediũ interserere eruũ Sed ne nascantur nullum medicamen compertum referunt. Ocinum sub c[illegible]is ortũ pallescit: Corianũ salescit. Ergo q̃ accidere solẽt ex his liceat cogitare. Seminũ alia firmiora ad pdurãdũ cõstãt. Alia ĩfirmiora. Firmiora. corianũ. beta. porꝝ: nasturciũ: sinapi: eruca: satureia: ad sũmã oĩa ferre acris saporis: ĩfirmiora uõ: gethyũ id eiʒ durare neqt: atriplex: ocimũ: cucurbita: ĩ plenũ æstiua: magis q̃ iberna: sʒ ĩter ea: q̃ fortissĩa cõsẽt: nullũ ultra q̃ drimatum durare põt: ita. s. ut ad sementeʒ adhuc utile sit. Sed bina sane melliora trima nihil fere deteriora: q̃drĩa iã deteriora ueꝝ ad usũ cibariũ diutius pmanẽt: q̃q̃ i ualidius alãt necesse ẽ: ut q̃ ptĩ respirarit ptim læsa a bestiolis sit: ĩteritus maxime ex bestiolis fieri solet nascũtur enim in omnibus etiam acribus: Atque acerbis: Cæteꝝ uel humore exausto amara reddũt: & iõ ad usũ deteriora. De seminibꝫ: & ad summã de ortensibꝫ sit satis dictũ

Nunc de ſilueſtribus: & iis quæ aruenſia nuncupamus: pariter indicare ten tãduȝ eſt. Sũt igitur quædã nomine ſupradictoꝝ uocata: genera .n. illa ſil ueſtria quoq; omnia eſſe cernũtur & maior fere pars aſpectu uicina urbanis eſt: præterquã qđ iſta foliis minoribꝫ caulibuſq; ſcabrioribus cõſtãt: & ſucco potiſſimũ ſeriori uehemẽtioriq; condũtur: ut ſatureia: origanũ: braſica: ru ta. Nam & rumex ſilueſtris eſt: & quãq̃ guſtatu gratior: quã urbana tamen ſucco acutior: quo præcipue differãt. Omnia aũt uel ſicciora urbanis ſenti uant: & forte ob id ipſuȝ magna ex parte acriora uehemẽtioraq; ſunt. Braſi ca præter alia modo peculiari caules ſortitur. Rotũdiores .n. leuioreſq; gerit quã ſatiua: & folioꝝ appendi ẽ illa latum: hæc habet rotundiorẽ: & foliuin ipſũ minus angulatum. Nam cætera quidẽ ſcabrior tuȝ caulibus: tuȝ foliis conſtat. Rapa uel radice longa: & modo raphani: breuiq; caule conſiſtit. La ctuca folio breuior quã ſatiua eſt: idq; conſumatum aculeatur: & caule ſi milimodo breuiori perficitur. Succum acrem ac medicatum habet. Na ſcitur inter arua: liquatur per meſſẽ tritici: & purgare aquã inter cutẽ dicit & caliginẽ arcere ab oculis: & argemã auferre: cũ lacte mulieris: equapiuȝ: paludapium: mõtapium: tã inter ſe diſtant: quã ab urbano plurimum diffe runt: Paludapiũ .n. quod apud aquæductus: & in paludibus prouenit: fo lio raro nec hirſuto conſiſtit: ſed ſimile quodãmodo apio eſt: odore: ſapore: figuraq;. Equapium foliis uicinum paludapio eſt: ſed hirſutum: & grandi caule conſtat: & radiceȝ craſſam modo raphani agit: ſed nigrã fructũ quoq; nigrum producit: magnitudine eruo ampliorem: ambo utilia referũt adu rinæ difficultates: ex uino dulci albo: & adpellendos calculos. Naſcitur om nibus locis: & lacrima ex eo myrrhæ ſimilis defluit. Quidam in totum myr rhaȝ id eſſe affirmant. Montapium maioribus etiã differentiis diſtat. Folio nanq; cicutæ ſimile conſtat. Radice tenui: caule anethi. minutiori tamẽ. Da tur in uino auſtero gratia menſtruoꝝ. Quædam cũ ſupradictis: nullatenus ſucco aut uribus queunt: ut cucumis ſilueſtris urbano penitus incompara bilis eſt. Sed aſpectus tantũ ſimilitudinem gerit. Quemadmodum in coro nariis uiolæ accidit. Folium enim habet conſimile. Horum igitur differen tias ex prædictis hiſce accipies. Aruenſiũ aũt appellatoꝝ: poſt hæc diſcrimĩa atq; in totum cuiuſque herbacei minus cibo idonei generis: exponemus: ole ra enim uocitamus: quæ nobis uſui cibario ſint. Quæ quidem in ſumma u niuerſoꝝ contineantur neceſſe eſt. Quamobrem nec ea dimittamus oportet Ergo olera appellantur: intubum: aphaca: andryala: procellia: ſenecio: atq; intotum quæcumque intubacea conſtant: propter foliorum ſimilitudinem eiuſmodi .n. oĩa foliis intubo quodammodo proximis conduntur. Iteȝ pes galinaceus: enthuſicum: mentaſtrum. Quidam uel alia innumerabilia no minant: inter quæ illud quod hircibarbulã uocant: cui radix lõga: & dulcis folia croco ſimilia: niſi quod longiora. Caulis breuis: ſuper quem calix ampla: & barba de ſummo uertice cana pẽdens prolixa. Vnde nomẽ accipit

pari mõ

Pari modo & alia specie quidem eiusmōi cōstant: succis uero cibo idonea: uel cruda: uel cocta oriuntur. Quædā.n.coqui exigūt: ut malua: beta: rumex: urtica: muralcuz: uesicaria: quæ cruda etiam manditur: & alia plura: inter quæ & corcorus: qui ob amaritudinem in prouerbio est. Folium eius ocimum sane emulatur. Ex cunctis autem alia annua. Alia annicaulia extant. Nec desunt quæ radice diutius durent: quāquam ipsa arescāt. Quin imo eiusmodi haud pauciora fere adnotantur. Nascuntur alia radice: & semine alia semine tm̄: nisi sponte & proueniat. Germinatio uero tam eoruz quaz reliquorū partim cū primis imbrib: post æquinoctiū fieri solet. Vt aphace. Canariæ: & eius quam buprestim quidaz appellant. Partim post uirgilius: ut intubi: & omnium fere intubaceorum: Et alia cum germine florem edunt: ut aphia alia non longe post: ut fremium. Quædam ineunte uere: tam caulem quam florem emittunt: ut intubum: & omnia intubacei generis. Et e spinosis: quæcunq; generi oleum attribui debeant. Floruz āt differētia magna: de qua primo uolumine retulimus. Communis fere omnium constat: sed non desunt: quæ flore penitus careant: ut epimetrum: euenit uero ut quæ una cum fructu florem dimittunt: celeriter deflorescāt. Cum tamen primus ferueri nt: alius: atq; alius subnascitur. Idq; per totam hyemem: uerq;: assidue usq; æstatem factitatur. Senecio quoq; diutius floret: q̄ reliqua minus: ut & crocum tam odoratum: quā candidum: & spinosuz: quæ carēt odore. Omnium autem herbarum discrimen publicum: quod aliæ recticaules: & neruicaules sunt: aliæ annuicaules: ut malua. Sandix. Cucumis: siluestris: Solaris: q̄porro tali natura est. Nā iter cēs: ut ita loq̄r magisq; tali nā ē. Vt inter spinosas tribulus: atq; ituris: & alia plura Non illorum etiam differentia numerosior est. Quædam uero amplexicaulia plane exeunt. Sz si non habeant: quibus accubāt: humi serpunt: & humicaulia dici possunt: ceu petina: & lappa: & summatiz quibus caulis gracilis: mollis: prelongusq;. Qua de causa semper fere super aliis hæc proueniunt. Quæ quidem differentia publica est omnium: non tantum herbaꝝ atq; suffructicum: uerum etiam fructicum. Clauicula.n.atq; etiam magis hedera cilicia amplexicaulis constat. Item herbaceorum alia multis caulib alia uno tantum conduntur: & unicaulium ipsorum aliis germine caulis brachiatur. Aliis e diuerso: sicut etiam inter satiua radix: & alia quædam multis caulibus constant: ut summatim dixerim: quæ humicaulia exeunt Vnicaulia uō: & paucicaulia q̄ recticaulia sīt. Ex his caule minīe brachiato illa creāt: q̄ leuicaulia: sit ut cepe: porꝝ: alliū. Quēadmōz ēt inter satiua animaduertere licet. Differentia illa q̄z herbaceis daf: quod alia ab radice tātū foliata. Alia ī caule tm̄ foliata. Alia utrinq; foliata. Ab radice tm̄ foliata. Silago: nigella: anchusa: herba fremiū: frondiflora: apargia: plantago: fraus ī caule tm̄ foliata crepis: nigella: foliosa: lotus. uiola alba. Vtrinq; foliata: ī tubū: siue ampulla. Id.n.incaulibus: cū ramulorꝝ puētu una fiesculus q̄z

q̃dã emergit: & ex spinosis foliatis nõnulla: ceu soncus, st ẽt alia frugifera. Alia sterilia. Atq in totum ex herbaceis. Alia usq folia tm̃ ueniũt. Alia ut caulẽ & florem edunt: sed fructum nullũ. Quædã ẽt fructum pariunt: ueluti naturæ perfectissime munus: nisi forte & sine flore frugiferũ aliquid sit: sicuti in arborũ genere. Quin ẽt folia eorũ non paucioribus: sed pluribus fere differentiis q̃ arborũ interse distant: nec differentiis carẽt: quibus plane ab illis possint secerni. Sed maximam fere sortiuntur: quod pediculo illa dependent. Hæc aũt quoad absolute liceat loqui: se ipsis adherẽt. Verũ nõ desunt: quæ cauliculeaceo quodã apendice annectãtur. Sunt quibus a nte quod folia protrudi caulis soleat maxĩe (ĩn parti folia prerũpũt: amplissĩaq pene inter inicia fiũt: & maxime ad cibũ idonea. Arborib us uero omnibus cauliculius quidã ante propellitur: frons deinde emergit. Differũt ẽt floribus plurimũ: quippe cum in arboribus pars maxima florũ candeat: & quædã paulo ad purpurã uergat: nec desint qui herbidi: atq pallidi sint. Nulla uero colore ardentiori habeantur. Inherbanum aũt genere permulti: & uarii cum sinceri: tum mixti: cum odorati: tum hebetes sentiantur. Item arbores florẽ: sed nõ particulatĩ; uniuersum profundũt. Herbarũ uero quedam per partes florescunt: ut de ocimo diximus: Vnde fit ut diutius floreãt: sicut alia multa & imprimis solaris atq cichorem. Quin ẽt radicum multæ differentiæ: atq prædictis patentiores consistunt. Sunt enĩ aliæ lignosæ: aliæ carnosæ: neruosæq sicut ẽt in genere satiuorũ conspici licet, ceu frumẽti: & herbæ specialiter nuncupatæ maiore ex parte. Earum aũt ipsarũ singulæ plurimis inter se differentiis distant: colore: odore sapore: magnitudine. Aliæ nanq cãdidæ. Aliæ nigræ: aliæ rubicundæ: ut anchusæ: atquæ: rubre aliæ q̃i flauæ & surculi speciem gerentes: adde dulces amaras: acres: odoratas: male que olentes. Nec desunt: quæ uim habeant medicaĩ: ut aliasdictum est. Carnosis quoque differentiæ insunt. Nam aliæ rotundæ. Aliæ oblõgæ glãdosæq: ut assule: regiæ: atq croci. Et aliæ multis tunicis constãt: ut bulbi: uel cuiusuis generis bulbosi: adde cepe & gethyi: & similiũ: aliæ equales fongosæ: molesque toto corpore: & quasi corticis omnibus exortes: ut ari. Vel corticem carni adherẽtẽ habẽt: ut mali terræ: & rapæ. Non aũt omnes odoratæ aut dulces cibo idoneæ constãt. Nec oẽs amaræ ingustabiles sunt. Sed quæ postea q̃ in cibo assumptæ fuere: nihil nocuerint corpori eas tantũ esculentas statuimus. Quædã. n. quãuis dulces moræ tñ atq morbosæ cõsistũt: aliæ q̃uis amaræ aut male olẽtes: utiles plane sentiuntur. Parimodo & folia caulesq se hñt ceu apsinthii & fellis terræ. Discrimẽ ẽt ingerminãdo & in florẽdo: ut hyeme incipiẽte aut mediata aut æstate aut autũno. Quin & infructibus ratio gustandi eadem est: & in caulib: & foliis: & seminibus & radicibus: atq in iis ipsis pro ratione saporũ differẽtiæ cõstãt: ut accidi: acris dulcis, austeri & reliq̃ eiusmõi tũ simpliciter: tũ ratione qualitatis remissioris intensiorisue. Ergo differentias colligi hinc oio oportet. Sed

cum singula distincta: superius pro temporibus: tã ad germinationez: quã ad florum prouentum: consumationem fructuum sint: addendum nunc il lud occurrit quod nec iis quæ radice proueniant: nec ex iis quæ semine erũpant germinare quicq̃ añ tp̃a sibi accomodatũ solet: s3 suũ unũ quodq; tp̃s expectat: nec ab ĩbrib; qcq̃ infestat̃. Quædã serotina admõ3: ta3 germine: q̃ flore pcipiunt̃: ut carduus: ut cucumis siluestris: q̃ ẽt infructicũ gñe de pollicaria: & inturi: & aliis quibusdam retulimus. Nec. n. eoꝝ aliquid floret: aut germinat añ propriu3 tẽpus. Quãobrẽ hoc etiam in arboribus differre appareãt. Quippe cũ illoꝝ simul quodãmõ oĩu3 germinatio fiat: aut si ita minus: uno quidẽ eodẽq; dixerim tpe anni germina oĩum citari. His ãt multis: uel potius omnibus temporibus germen: atq; ẽt magis flos exeat. Quapp si animaduertere uolueris: assiduam pene p totũ annuu3 ingerminationem: & floris productionẽ uidebis. Sẽp. n. alteꝝ alteri succedẽs tẽpora omnia occupat. Exempli gratia. Post aphacam: crocum erumpet: & fremium & senetio: cæteraq; hyberna: tũ uerna sequent̃: dein autumnalia accedent. Multi uero ex singulis florib;: ꝓuentus ꝓrogant suos: ut dictũ ẽ. Sunt. n. q̃ ita florent: ceu aphaca: & turdaria: & cichorea: & plantago: & alia quæda3. Veru3 ꝑpter assiduam continentia3: occupandiq; uicissitudinẽ: haud facile percipi in aliquib; põt. Nec est determinare: quæ prima germinẽt: q̃ue sero Nec eorum ipsorum generationes: ac tẽpora recenseri queunt. Quib; fructibus consumatis: alia inicia denuo generandi instituant. Quod post autũni æquinoctium euenire potissimo solet. Tunc. n. semina ex maiore parte perfecta habentur. Et fructus arboꝝ magna ex parte consumat iam extãt. simulq; mutatio quædã eius ipĩus: atq; tẽporis seqtur. Quæ aũt impfecta immaturaq; occupent̃: his & germinatio: & floris ꝓuentus: & fructus perfectio: ex circuitu ad portionem cõtingit. Quamobrẽ euenit: ut alia sub solsticiis floreãt. Alia sub canicula. Alia post arctuꝝ: & autumni æquinoctiũ Sed hæc cõmuniorem sane cõtemplationẽ: ad determinãdã principii rationem: desiderare uident̃. Quod ãt differentiæ plures: aut nullo pauciores sit̃ his ipsis plane iam exploratum habet̃. Quandoqdem & perpetuo quæda3 ex his uireãt: ut polium: ut Solaris: atq; capillus ueneris. His ergo de differentiis: quib; in rebus q̊3 modo fiant: determinatis: nunc singuloꝝ historias exponere congruũ est. Quæ. s. non pro cuiusq; ꝓpria natura consistant: ut q̃ spicosa: scãdicosaq; cõstẽt. Et si qd aliud tã cõe capi de oĩbus liceat: q̃ familiare sensui sit: aut folio: aut flore: aut radice: aut fructu: ex manifestis. n. partitio fiat eoꝝ necesse ẽ: queãdmõ3 ẽt radicũ. Spicosa igit̃ oculus caninus & cauda uulpina: & plãtago: q̃ agnina lĩgua a qbusdã uocata ẽ: & ab aliis coturnix. Huic q̊dãmõ similis bibinella ẽ. Veꝝ hac sĩplicia: & q̊dãmõ uniformia creãt̃ & spicã: nec acutã: nec aristatã gerũt. Cauda uõ uulpina hirsutior: & lanuginosiorẽ: q̃obrẽ similis uulpinũ caudis cernit̃. Vñ & nomẽ accepit. Huic plãtago similis cõstat: nisi q̃ florẽ nõ queãdmõ3 illa pticu

latim edit, ſed per totã ſpicaȝ tritici modo. Ambobus tñ floſculus lanugine us exit: ſicuti ēt frumēto ſimilis tota ſpecie tritico eſt. Veꝝ folio latiori. His ꝓxima reliqua quoqꝫ ſpicati gñis: nō temere dixeris. Cichoracea uero oīa ſo lio ãnuo & ab radice foliata ꝯſiſtũt. Germinãt poſt uergilias: fraude excepta Sed caulibus atqꝫ radicibus differētias magnas ſortiũtur. Quippe cũ cætero rũ caules ſimpliciores: minoreſqꝫ exurgãt. Cichoreiæ ideſt intubi magnus: multiſqꝫ ramulis brachiatus: lentus itē: & diuidi cōtumax eſt. Qua de cauſa pro uinculo eo utũtur. Radice quoqꝫ germē laterale mittere pōt: & alioqn radice prolixũ eſt: ideoqꝫ emori cōtumax. Decerptis. n. quæ ad uſuȝ cibariũ capi ſoleãt: reliquũ generatiōis rurſus capeſcit principiũ: euenit aũt ut pars eius alia atqꝫ alia floreat: id quoqꝫ aſſidue fiat uſqꝫ ad autumnũ: quãq̄ durus caulis eſſe uideatur: Fert & ſiliquã in qua ſemē circa poſtremas cauliũ par tes. Procellia leuior & aſpectu minor: & dulcior eſt. Nec ut cadryalia quæ oīo iguſtabilis ē: & i radice ſuccũ lacteũ acreȝ eundēqꝫ copioſũ hēt. Aphaca inguſtabilis & amara eſt: feſtinãter hæc floret: ſed celeriter flos ſeneſcit: atqꝫ lanugine pappo dicta marceſcit. Tuȝ alius iteꝝ prouenit atqꝫ iterum alius: idqꝫ tota hyeme: uereqꝫ toto uſqꝫ æſtateȝ factitatur: flos melini ſpeciē gerit: ſi mili mō uel amarago ſe habet. Nam ea quoqꝫ uere florere incipit. Nec ſecus hyeme tota uereqꝫ toto perſeuerat. Guſtu amara eſt. Vnde & nomē accepit Horũ igitur differentiæ tales ad notãtur. Sed tentãdũ: ut dictuȝ eſt: reliquo ruȝ ēt parimō colligere differentias. Genus aũt uel eoꝝ quæ radice carnoſa: aut capitata creantur: amplũ certe ſentitur: quod & inter ſe: & ad cæteras di ffērentias: uti retulimus: pleraſqꝫ ſortitur: radice: folio: caule: atqꝫ reliqua forma. Radicuȝ enim ut dictuȝ eſt: aliæ ſquãmis conſtãt: aliæ carne: & aliæ cortice ueſtiũtur: aliæ nude adherent. Itē aliæ rotundæ: aliæ oblōgæ: & aliæ ueſcendæ: aliæ inguſtabiles. Veſcendæ non tantum bulborum atqꝫ eiuſmōi uerũ ēt aſtulæ regiæ atqꝫ ſcille. Non tamē omnis: ſed epimenideæ uocatæ: quæ ab uſu nuncupationē ſortita eſt. Hæc anguſtiori folio: leuioriqꝫ quã re liqꝫ conſtat: ari quoqꝫ radix cibo idonea eſt: & folia eiuſdē dicta in aceto mã di nimirũ poſſunt. Suauis profecto: & ad fracta utilis eſt. Hæc ut incremen tuȝ capiat cũ foliis luxuriatur: quæ admōȝ ampla ſpargũtur: folia deflectē tes ipſa circũ obruere ſolēt: quo plãta nō ingermina excreſcat: ſȝ totũ alim̄ tum in ſuũ attrahat caput. Quod uel in bulbis nōnulli in cōponēdo facere aſſolēt: Dracuntuli aũt radix. Sũt. n. qui gñs qddã dracuntuli arũ appellēt qđ eius caulis uarietatē hēat q̄daȝ cibo inepta penitus eſt: & medicis tm̄ cō moda: ac enſis appellati radix dulcis decocta eſt: et trita farinæ admixta pa nem dulcē atqꝫ innexiũ reddit. Rotũda hæc eſt: & ſine cortice capillamētis gæthyi modo fibrata per multas iuxta eã ſcolopēdras reperiunt. Gaudent. n. ea herba frequenteſque congregantur in eam: Theſi radix guſtu amara eſt. Thuſa aluum purgat. Sunt & aliæ quædam medice. Verum pars ma ior radicuȝ neqꝫ medica: neqꝫ cibo idonea cōſtat. Et diſtias qđ radicũ has li

ceat adnotari. Folio℞ uero discrimen: magnitudine: figuraq́ accipi debet. Et. n. albuco folium prælongũ: angustũ: lentumq́ leuiter. Scillæ latũ ensi uel pugioni: ut qdã uocarunt ad ensis effigieʒ exit: unde & nomen herbæ impositum ẽ. Consecratrici harundinaceum potius constat. Aro cũ latitudine cauio atq́ cucumeraceuʒ ẽ. Narcisso angustũ freques: & pingue. Bulbis omnibusq́ bulbosis: ualde angustum. Sʒ croco angustius. Caulis aliis omnino nullus: ut aro ꝙ mandi pōt: Nonnulla caulem tantum floris sortiuatur: ut narcissus: & crocũ. Aliis nimirum caulis assurgit: ut scillæ. Bulbo oĩbusq́ bulbosis. Item consecratrici: & pugiori. Sed omnium maxime astula regia. Caulis. n. dictus albucũ unice inter omnes excellit. Consecratrici minor quidẽ sed durior: intotũq́ albucuʒ emulans. Semen quoq́ abũde astula regia profert lignosũ semen idest: figura triquetra. Colore atro: Gignitur in orbiculato quodã: qđ flori subest. Decidit æstate. Cum orbiculatũ illud dehisit floret per partes: ut etiã scilla: incipiunt abimis: Vermis ĩ albuco gignitur: q in aliud animal uolatile: floridũq́ transfiguratur. Qđ cum herba florere incipit: eroso statim operculo euolat. Peculiare is præceteris leuibus caulium generibus sortiri uidetur: qm̃ cũ angusto corpore sit in ramulos superne spargatur: per multa ad cibum affert utilia. Quippe albucũ tostũ in cinere manditur: & semen torrefactum usui ẽ. Sed radix tusa cum ficu: in usu maxime omnium uenit: & utilitatis plurimum: auctore nesiodo prebet. Omnia igitur capitata: radice uiuacia: maiorem in moduʒ sentiuntur: sed præcipue scilla: ut pote quæ suspensa uiuere possit: & quiđ plurimũ temporis. Potest etiã fructus recondendos seruare: ut poma punica: detracto pediculo. Et sato℞ nonnulla celerius apud eã germinant. Traditur & añ portas satam: remedio esse contra ueneficio℞ noxam. Omnia hæc uniuersim proueniunt: ut etiã cepe: & allia. Germen &. n. ab radice laterale ꝓducunt. Nonnulla ẽt e semine idem hoc euidentissime faciunt: ut astala regia. Lirium. Pugio: bulbus. Sed bulbo peculiare datur: quod non simul ex oĩbus seminibꝫ exit: sed partim anno primo: partiʒ secundo. Vt ẽt de auena: & loto traditũ ẽ. Id ergo si ue℞ sit: cõe cum aliis hẽtur. Nec nõ & illud fortasse commune est: q̃q̃ non multis mi℞ tñ ꝙ in scilla. Narcissoq́ euenit. Cætero℞. n. tam recẽs: sato℞: q̃ regerminantiũ: suo tpe: primo foliũ oritur. Deiñ caulis exit. In his uõ caulis prius: Et narcissi qdeʒ floris tm̃ caulis ꝓtinus exit. Flos. n. eius plurimũ festinat. Scyllæ ãt caulis p se ꝑus: tũ flos ex eo emergẽs ĩsidit. Eadẽq́ flo℞ ꝓuẽtus ternos oñdit. Quo℞ ꝑmus tp̃s arãdi primũ significare uidet̃. Secundus medium: tertius nouissimum Quot. n. fuerint isti: totidẽ: & arari tempora ferme occurrunt. Sʒ cũ ita se nuerit: tũc folio℞ exortus: mltis postea diebꝫ inceptat. Idẽ ul' ĩ narcisso fieri solet nisi ꝙ nec aliũ caulẽ ꝑterq̃ floris ꝓpriũ hẽt: ut diximus. Neq́ fructum cõspicuũ pit. Sʒ ip̃e flos una cũ caule desinit: & cũ refloresçit: tũc folia exeunt. Ergo ꝑceteris qđ plantis: hæc ãbo peculiaria dixeris: ꝑillis uõ: quæ añ

foliorum: & caulium ortum: florere incipiunt: quod typhium: & alia quædã excoronariis facere putãtur. atq; ẽt inter arbores amygdala potissimũ aut sola peculiare hoc sit: qđ ea quidẽ: uel cũ flore foliũ quoq; promũt: uel paulopost: ut dequibusdã ambiguũ sit: queriq; soleat. In his aũt exaltero quasi principio ꝓdire uidetur: cũ ꝓpter dieꝝ multitudinẽ: tũ qđ anteq̃ flos aut ẽt caulis totus senuerit: germinare incipiãt. Germinatio uero prior scillæ: posterior narcissi. Et foliũ is large emittit: & radix ipsa parua neq̃quã est. Quãq̃ non magna: figura non absimilis bulbo: Veꝝ non squamata. Hæc igitur quo pacto se habeãt cõtemplari nõ ab re est. Plura aũt genera esse bulboꝝ nimirũ constat. Differũt nãq; inter sese: magnitudine colore figura: sapore. Quippe cũ adeo dulces: qbusdã in locis exeat: ut uel crudi mãdi facilime possint: ut in cherroneso taurica. Sꝫ maĩa peculiarisq; pcipue differẽtia lanigeraꝝ herbarũ adnotatur. Est eĩ genus quodã eiusmõi littoribꝫ nascens lanãq; sub primis tunicis habẽs: ut inter iterũ qđ mandit̃ externũ media ista cõculcetur. Texũt̃ exea: & togæ: & alia uestimenta. Quã de causa lanatum id constare putaueris: nõ mõ illius indici crinitũ. Quin & bulbosa plura: nec iis pauciora notare licet: exempli gratia. Violam albam bulbinam opticionẽ cicẽ & sesyrinchium quodammodo. Quæ quidem redigi ad bulboꝝ genus desiderant. Quod radice orbiculentur. Nam colore quidem penitus discrepant. Candẽt enim nec squamis constant. Peculiare sisyrinchio datũ est: ut una radix primo augeatur hyeme: tum ineunte uere: quod in imo excreuerit contrahatur: supernumq; crescat: quod manditur: atq; hæc differentias sortiri eiusmodi constat. Propria uero herbaceis uel illa tribui solent. Adianti idest capilli: ueneris foliũ in qua nunq̃ madescit. Nec qcquã ad hesisse hũoris constat. Vnde & nomẽ herba accepit. Genera eius duo candidũ atq; nigrũ. Ambo ad defluũ capillũ utilia: oleo trita. Nascũtur maxime locis humidis. Fidicula uel ad distillationes urinæ unice facit: ut quidã existimant. Caulẽ hæc capillo ueneris nigro similẽ gerit folia admõꝫ parua dẽsa ad uersa inter sese condita. Radicẽ minimã: loca amat opaca inter ea uero quæ flore particulatim notãtur peculiare quod in anthemo fieri solet. Cũ eĩ cæteris oĩbus ꝓpriũ sit: ab ima sui parte deflorere incipere: id a sũmo incipit florere: cãdidus flos circũdat mediũ uiridis tenet: & sẽni color idẽ: Decidit id uti spinosoꝝ cõceptaculo inani relicto. Genera eius plura. Notabile & in lappa quæ suæ asperitatis causa uestibus adherescit: ut difficile auferri possit. Nascitur. n. flos in eo ipso hirsuto & aspero nõ exiens: neq; euidẽs: sꝫ intus maturescẽs & sem pariẽs: ut illis simile sit: quod in galeis: ac uiperis euenit. Illa. n. intra se oua pepereunt mox animalia gignunt: & hæc florẽ in se continens: concoquensque fructum deinde parit. Quæ autẽ ita ut florent: uel germinant: ut aliqua sequi uideantur: uelut solaris uocata: & carduus. Nam ea quoque cũ solsticium agitur floret. Item hirundinaria: quæ ad uentu hirundinis suum excitat florem. Hæc partim naturalem partim

fortuitam habere causam apparuerit. Quin etiam in reliquis propria eiusmodi permulta intelligi possunt. Vt semperuiuo datum a natura est: quo humidū: uiride: quæ semper durare ualeat. Folio carnoso: leui: atq; oblongo: id cōstat. Planis parietinis nascitur. Nec non & i tegulis: cū terræ cōfluuiū quoddam harenaceū factum ē. Ad hæc alia per multa naturæ supuacuæ noīe forsitan possis: s3 ut sæpe retulimus: diffas comparatione cæterorū: semp cōtemplari oportet. Quædam. n. formis pluribus constant: quā q̄ nomen unum sortiantur: ut ita ferme equiuoca sint: ceu lotus. Huius. n. gñā plura redundāt: folio: caule: flore: fructuq; discreta. Inter quæ uł illud redditur: q; melfrugu3 appellant: diuersū tu3 uiribus in usu cibario: tum quod non eadem loca desideret. Alia quoq; plura hunc in modū facile assignari possunt. Quædam uero q̄uis generibus existunt paucioribus: tñ non minus discriminis sortiri uidentur: ut uesicaria: q̄ cognomine nominis tantum & quadā plane equiuocatione accipit. Vna. n. cibo idonea est: & fructum quasi urbanum acinosum præstat. Duæ uero quaꝝ altera somnum. Altera insaniam infert: & si copiosior det̃: interimere sane pōt. Pari modo & i reliqs: quæ plurimum inter se distēt: accipi idem licet. S3 de cæteris herbaceis satis dictū. De frumēto uniuersisq; frumētaceis: de cætero indicādum. Hoc. n. reliquū adhuc est.

THEOPHRASTI DE HISTORIA PLANTARVM LIB. VIII.

s Atis de cæteris herbaceis dixīus: nunc de frumento: uniuersisq; frumentaceis agamus: mō quo superiora tradidimus. Hoc. n. reliquū i herbaceis generibus est. Frumēti prima & maxima genera duo constant. Sunt enim alia frmentacea: ut triticum: ordeū: typha: semen: & reliqua: quæ tritici: ordeiue: speci men quodam mō gerāt Alia chedropa appellata: ut faba: cicer: pisu3: atq; ī totū: quæ legumina uocitare solemus. Adde triticum genus: miliū: panicum: sesamū: & ad sū-ma3: quæ in æstiuis sementibus communi careant appellatione. Hoꝝ omniū generatio simplex: & una ē. Quippe semine tantum oīa exeunt: nisi qd rarenter: pceq; radice prosiliat. Semētis aute3 duo plurimū tēpora notant̃. S3 primum: atq; potissimum: quo circa uergiliaꝝ occasum accipit̃. Quod & hesiodus: & maxima fere pars auctorum secuta est. Quamobrem tempus id p excellētiā satū appellarūt: ꝭm q; uere incipit: post brumā: s3 ñ eisdē dat̃ utꝝq;: alia ei3 mutare seri desiderāt alia ꝭo: q; hyemē neqant tolerare: nō tñ desūt: q̄ tp̄s utꝝq; satis apte cōtigāt hyemē. s. atq; uer: matur̃ serūt̃ triticū: ordeū q; ēt maturius serit̃: itē sem typha: siligo: & siqd aliud tritico simile cōsistat: his & ei3 oīb; idē pene tp̄s serendi statuit̃. Ex legūinib; uero faba ut ita loqr: maxīe matæ seri ex poscit: hæc ei3 suæ dbilitatis grā: radicatiōe3 hyēi āticipe desiderat: lupinū q̄3 mature ꝭit̃. Post areā ei3 serendū ꝑtinus censēt. Sera illoꝝ satio ē: q̄ ī gñē discrepāt: ut tritici gñs qddā: & ordei

quod trimestre appellant. Quoniã per tm̃ temporis perfici possit & in legu minũ genere lens: aphaca pisum. Tempori utrique dantur ex legumibus eruum: cicer. Sunt & qui etiã fabam sero audeant serere si minus primis satibus expedire potuerit. Simplici tamen ratione dicendũ. Alia sui robo ris causa seri maturius poscere: ut quæ hyemẽ tolerare facile possint. Alia debilitatem idem requirere: ut clementia temporis incrementum præsu mere queant. Igitur tempora duo illa in primis notantur. Tertium uero additur qd̃ æstiuis attributũ retulimus. Quo miliũ seritur: & panicũ & ses samũ. Itẽ irion geminalisq;. Hæc serẽdi tpr̃a singulis statuũtur. Erũpit aũt aliud celerius: aliud tardius. Ordeũ: atq; triticũ die plurimũ septio. Sʒ ma gis ordeũ festinat. Legũina quarto die: aut quĩto ꝓueniunt: fabis exceptis: faba. n. ĩtra dies plures ẽt q̃ frumẽtacea exit. Quibusdã. n. in locis: uel ĩ die xv: alias ẽt. xx. Hæc. n. difficillime oĩuʒ ꝓuenit: & si cũ sata fuerit: imber plus æquo successerit uel ꝓuentu oĩo difficilis reddetur. Sʒ an ea quæ tẽpo re uerno serãtur: olerius exeãt cogitandũ. Prouẽtus aũt: exortusq; dictos: quoad id uniuersũ dixisse liceat: ita factitari putandũ. Nõ nunq̃. n. & qbus dã in locis uel intra pauciores dies cõfici possint: ut in ægypto tertio: quarto ue die ꝓuenire affirmãt: At apud alios uel pluribus q̃ retulimus opus sit: nec temere ita eueniat: cũ & tellus & cælũ discrepat. Cũq; maturius seriũs ue: aratũ est: quæq; supuenerint dissimilia cõstant. Tellus. n. rara & leuis: & bẽigno cælo subiecta celeriter: ac facile reddit: lẽta uero & põderosa tarde & quæ squalleat tardius. Itẽ si hyems aut squalores serenitatesq; nimiæ sup uenerint: uel e contra hymbres immodici incesserint: res longe tardius agẽ tur. His enim discrimen sũmum exultat pari modo: & si solum sit cultum: fimoque refertum: uel si nihil eiusmodi actum sit. Nam & ad mature: serio ue serendum quod uis: loca differunt. Qua de causa nonnulli græciæ inco læ mature omnia serere solẽt: uidelicet ꝓpter sui tractus algorẽ: ut phocẽses ne silicet hyemes herbas paruulas occupẽt. Germinãt alia ex eodẽ radicem: foliũq; sũdentia: alia utrunq; ex utroq; extremo: triticũ ordeũ typha ad sũmã cũa quæ frumẽtacea cõstẽt specie ex utroq; effũdũt: qppe quæ parte ima cras saq; radicẽ tenui supna herbã ꝓpellãt: sit ĩñ unũ atq; cõtinuũ ex ambobus radi ce & caule: at faba cæteraq; legũina nõ eodẽ mõ mittere cõsueuerũt: sʒ eadẽ ex pte radicẽ fundũt & caulẽ: q̃ ẽt nexus si iquã cõsistit inq; ea ueluti pnci piũ qd̃dã germinãdi haud q̃q̃ obscurũ. Quod ĩ qbusdã l'ad mẽtulæ formaʒ effigiatũ sane inspicer possis: ceu in faba & cicere sʒ maxĩe in lupino. His. n. radix deorsũ uersus foliũ uero & caulis sursũ tẽdũt. Hoc igit differũt sʒ illo plane conueniunt: quod omnia pannexum: siliquæ atque spice radicem capiant nec ut quibusdam arboribus e diuerso fieri solet: ceu in amygda la nuce glande: atque similibus. Omnibus autem radix paulo ante cauleʒ exit & quidẽ in frumẽtaceis euenit: ut radix protinus extra pellatur germen autem in ipso semine augeri primum incipiat auctoque subinde semina dis

tangantur

iungatur. Nam & hæc omnia bipartita quodammodo constant. Quod in legu minibus manifestum est. Illa namque bino claudi corpore: atque ita cōponi penitus liquet: uerum in eo genere: quia per se ipsum sit: illud quidem minus contingit. Radix tamen paulo prius isti quoque propellitur: Exit ordeum & triticum: uno folio: pisum & faba: & cicer: multis: legumina omnia singulas habent radices: easdemque ligneas: & ramulis prætenuibus: modo capilamentorum fibratas. Omnium: ut ita dixerim: altissimam cicer agit: Quod nonnunquam uel ex latere mittit. At uero triticum: ordeū: reliqꝫ frumētacea pml'tis ptenuib9q; initunt' radi ib9. Qua de cā numeroso rāo numerosoq; caule: oīa eiusmōi seattollūt. Quāobreȝ: uel cōtrarietas qdā īter hæc gña ferme intelligi pōt. Et eiȝ legumīa radice singulari subnixa: multos supne rāos: ex caulib9 gerūt: fabis tm̄ exceptis frumēta uero e diuerso multis subnixa radicib9: multa qđ effūdūt germina: sed q̄ ramis brachiari oīo neqānt: pterq gñs q; frumtag nē: qđq; ordeaginē uocāt hyeme ī herba frumētacea manēt. Oīa tpe mitescēte: caulē de medio mittūt atq; geniculātur: euenit: ut ptinus ī tertio genu quædā: in qrto gerere spicā incipi t: sed nōduȝ aliq mole conspicuā. Et qđ p totū culmū spica digerit ut ferme cū culmari īcepeīnt mox eā cōspici sit. Sȝ latet anq̄ adulta: ī folliculo fuerit. Tū. n. fœtus suæ crassitudine molis: euidens extat. Mox folliculo absoluta quarto: aut qnto die florere: tā tritici: q̄ ordei īcipit. Totidēq; dieb9 fere floret: q uero plus tpis referūt septīo die deflorescere notāt: sȝ legu minū floris diutina pductio ē: atq; inter cætera erui cicerisq; diuturnissia. Inter oīa uero fabæ qđ summo discrie reddit: q̄draginta nāq; dieb9 florere pdita ē: sȝ alii subīde alio: & alio emergēte: florere assignāt. Particulatim eniȝ florere aiunt. Alii simpliciter referunt. Flos enim spicatis uniuersum. Leguminibus omnibus particulatim emergit. His enim primum pars infera floret: quæ cum desierit: proxima incipit. Atque ita ad supernam itur successu assiduo. Qua de causa: multa ex eruis: euulsa parte ima: defluxisse cernuntur. Superna uero penitus esse uiridia. Triticum: atque ordeum: postea quam defloruere: crassantur: perficiunturque: cum plurimum intra dies quadraginta: pari modo: & typha: & reliqua huiuscemodi. Item fabam diebus totidem perfici uolunt. Ita tamen ut intra tantumdem spacium temporis: hæc florere: atque perfici nata sit. Cum cætera intra dies pauciores consumentur. Sed cicer paucissimis perfici potest. Si quidem post sementem diebus quadraginta absolui possit: ut quidam affirmant. Nam in totum celerime: genus id leguminis consumari nulli dubium est. Milium. & sessamum: & panicum: & ad summam omni æstiua: dies quadraginta sortiri: inter omnes fere constat. Non tamen desunt: qui uel pauciores prodiderint. Differt & terra a terra: & cælum a cælo: a fructuum perfectionem. Quædam & enim loca proferre intra pauciores dies uidentur. Vt cum alia: tum & maiorem immodum conspicue ægyptus.

illic enim ordeum: sexto a satu mense triticum septimo metit. Quod apud plurimos octauo. Cæterum nec illo tractu sic multitudine tota fieri solet: sed quoad religionis primiciis tantum statutu3 est. Portatur eni3 ad sacrorum quorūda3 usum: farina noua sexto mense: & hæc a locis superioribus super memphim. Quin & sicilia apud milas uocatas: agri melani: celerem quā da3 fieri consumationem serorū affirmant. Esse nanq sementē eorum menses sex. Sed tamē cum primis: una metere posse: qui mense nouissimo seuerit. Regionē istā adeo fertile3 produnt: ut triginta choes reddere ualeat. Pascua mirifice habeat ubiq. Sed mirabilius quod in melo fieri aiunt. Sata ei3 intra trigita: aut quadraginta dies metere incipiunt. Quācbrem eius loci incolas fari consueuisse: eatenus serendū quatenus manipulu3 uideris. Sed hæc nec coctu facilia: nec multa apud eos fieri traditur. Locum istu3 in exhibendis alimentis mancum affirmant. Frumenta .n. oleasq ingenue ferre. Vites aūt modice. Sed omnibus mirabilius quod in chalcia rhodiorum insula fieri solet. Illic enim locum quēdam præcoquem fertilemq adeo narrant: ut ordeum satū in eo: cum cæteris sereretur in locis metere. Iteru3q serere: atq cum reliquis una frugibus: rursus metere possint. Maximam igitur hanc differentiam: si uera sit arbitrari debemus. Quod enim transflatum in aliū tractum distulerit: ut e cilicia in cappadocia3: atque in totum trans Tauru3 aiunt minus incongruum sit. Locorum enim discrimine summum longi causa interualli exultet necesse est. Conterminum uero eundem que loco tantum differe a reliquis: mirabile admodum est. Hic ergo summa: cum differentia notatur. Cæteri autem tractus haud multum inter sese tempore distāt. Sata enim in attica priusquam in helesponto ueniunt ad maturitate3 diebus triginta: aut aliquo plus. Quod si satus quoque precesserit loci mutatio sit. Sin autē simul satū sit: plus temporis certe accedat necesse est. Nec & loca differentiam haud quaquā mediocrem faciunt: non nulla proxima sint. Segetes enim salaminis longe priusquā cæteræ atticæ regionis perfici untur. Atque in totum loca maritima: tam ad hæc ipsa: quam ad reliquos fructus festinatiora intelliguntur. Vt circa actam uocatam peloponesii. Et in phaleco agri megarensis: nisi istic uel humi tenuitatem: atque laxitatem offerre quicq putaueris. Generatio: & profecto ita se habent. Differunt aūt & tota discreta gn̄a inter se frum̄ta legūina æstiuaq & gn̄ati3 quæ eiusdē generis cōsortia sūt: Frum̄ta &.n. folio harūdineo cōstāt: legūinū alia rotūdo ut faba & maxima fere pars: alia oblōgiori: ut pisū cicercula; cicera: & reliqua huiuscemodi: alia item neruata: alia sine neruo: & uena. Sessamu3 & trionum discerni ab his sua pprietate cernūt: Itē caulis aliis geniculis atq ī anis ut fabæ: q̄obrē culmus uocatus ē: cæteris legūinibus lignosior. S3 ciceri lignosissimus: milio ex æstiuis & panico harundinaceus. Sessamæ & trionio potius ferulaceis. Et aliis caulis erectus ut tritico ordeo & ī totū frum̄taceis atq æstiuis aliis tēdēs ī latus potius ut ciceri eruo lēti Aliis hūi pcidēs ut eruiale

Piso: cicerculæ. Siliqua nomine appellata speciali. Si ligna longa affixeris: ascendet: & frugifera fiet. Alioquin uiciosa: atq; eruginosa reddet̃. Faba iter legumina sola potissimum erecto caule cõstat. Quin & floribus differentia: tum natura: tum positu: data est. De qbus fere in iis: q in uniuersũ digessimus: satis dictum existimamus. scilicet Quod alii lanuginei: ut omnium fere gerentiũ spicã. Alii folis constant: ut leguminũ: & plurimis qđ minutis. Maior &. n. pars florem sessilem edit. Flos lanugineus: & milio: & panico: Sʒ sessamæ atq; triono foliis cõstãs: & alia circa ipsuʒ semẽ flosculum habẽt: ut quæq; frumentacea & miliacea circa spicam. Legumina uõ ex eo quodammõ flore: aut ex eodem quidẽ initio proueniunt. Et floreʒ alia uniuersum. Alia particulatim ꝓducũt: & reliqua hisce proxima: satis iam exposuisse putamus. Ad hæc quæ fructuũ rõ exigit addimus. Qđ alia spicam gerunt: ut frumentacea. Alia siliqua: ut legumina. Alia iubã: ut miliacea. Effusam. n. illã harundinaceam comã: iubam appello. Ad summã aliis sem̃ uasculis ĩcludit̃. Aliis mẽbranis cõtinet̃. aliis nudũ ĩsidet aliis iteʒ fructus ĩ externo. Aliis ĩ latere: & reliq: q hãc ipaʒ cõtẽplationẽ cõtingũt dixius. In totũ uõ gñs leguminũ fructu copiosius fœcũdiusq; ꝑfecto sentit̃. Sʒ his feraciora ꝑfecto æstiua st̃: ut miliũ sessama. Lens maie inter leguminã fertilis est. Et sũmatim quæ semen ferunt pusillũ: copiosius ferme fructificant: ut etiaʒ inter olera cuminũ: quãq̃ hæc oĩa copiose ferant. Validiora contra hyemem. Atq; in totũ cæli mutationes frumentacea constant. Legumina uõ cibi ratione putent̃ ualentiora. Nisi forte id qđ nobis ita respondet cuʒ cæteris animantibus e diuerso occurrat. Ergo genera tota tales ĩter se differentias sortiuntur. Quæ uõ generis eiusdẽ consortia sint: his pro ꝑtiuʒ sane in æqualitate: differentia datur. Vt inter frumentacea triticum angustiori folio quam ordeum conditur: & caulem leuiorem: ruptuq; difficiliorem id hab&. Ad hæc triticum tunicis integit̃ multis. Ordeum nudum consistit. Id. n. omnium maxime caret tegumento. Typha quoque & siligo: & omnia huiuscemodi multiplici foliculo includuntur. Ac omnium ut ita loquar: maxime auenam: natura operuit. Quin etiam culmus altior tritico quam ordeo est. Et spica plus discreta a foliis emicat. Palea quoque suauior quæ ex tritico: quaʒ quæ ex ordeo. Vt pote quæ plus succi retineat & mollior sit. Ad hæc ordeum a tritico differt. Quod ordeum in uersus spicatur. Triticum nullo uersu condituʒ est. Sed æquale undique constat. Genus totum ad genus: tales ingerit differentias. Rursus eorum utrunq; in plura genera ipsis etiam fructibus: & spicis: & reliquis formis: atque ẽt uiribus: affectionibusque discreta: diuidi sane potest. Est eniʒ ĩ ordei genere aliud binis uersibus. Aliud ternis: quaternisque. Cumque plurimum seni: est enim uel eiusmodi quoddam genus. Quod uero pluribus construitur uersibus: hæc semper fere spissius posituque artius constat: Magnã & indicũ diritiaʒ facit: qñqdeʒ ramis natũ sit brachiari: ut ꝓposui.

Et spicæ uero aliis grandiores: rarioresq; constant. Aliis minores frequentio resq; & aliis distantiores a foliis: aliis pximiores: ut achileis cognomine & ordeorum ipsorum: aliud rotundius: minusq;. aliud oblongius maiusq;: atq; spi ca rarius. Itē aliud candidū: aliud accedens ad purpurā: quod & farinaʒ red/ dere copiosius creditᷣ: & contra hyemē: & flatus: & in totū cōtra cæli mutati/ ones cādido ualidius esse uideᷣ. Tritici quoq; gñā plura notanᷣ. cognomina ex locis sortita: ut aphricū: ponticū: thraciuʒ: asiyriū: ægyptiū: siculū: quæ & colore: & magnitudine: & specie: & pprietate inter se differūt: Quædam uel aliunde cognomina sortiunᷣ: p suis uirib: tū aliis: tuʒ uel maxīe quæ ad cibuʒ ptineant: ut chacrydias: stlengis alexādrinus. Quorum ciuʒ differentias in supradictis: colligere licet. Nec uero ab re fuerit: si illa quoq; p differētiis capies & aliud pcox: aliud serū: & aliud auctu amplū multūq; reddēs: aliud ieiuniū quoddā parūq; ferens: & aliud spicā grādiorē effundens: aliud parum & aliud diu ifolliculo manēs: aliud aptū breui absolui: ut aphricū: & aliud culmo cōstans. aliud crasso. Quod ēt ipsuʒ aphrico datū est. Crasso tn̄: & chacrydias dictū consistit. Itē aliud tunicis paucis: aliud multis uestitur: ut thraciū: & aliud unicalamū: aliud multicalamū: & magis minusq;: adde ēt si qd aliud his: aut pdictis: rōe uiriū proximū sit. Eiusmodi nāq; differentiæ naturales profecto appareāt quibus & trimostriū annumerari genus par ē: & bimestrium: & siqui intra pauciores dies ualeat consumari: & in euboia genus quoddam intra quadraginta dies: crassari pfeciq; posse affirmant: idē que firmum esse ac ponderosum. Nec modo trimestris leuæ. Quamobreʒ famulis id præberi inquiunt: & enim nec multum i hoc furfuris esse uolūt Igitur genus id celerimum quidem adconsumationem: sed inuentu rarissi/ mum est: Et bimestria uero quædam habentur: quæ & sicilia: & in achaiaʒ aduecta sunt: Sed hæc paucum reddunt: parumq; fœcunda habentur. Quā quā cibo facilia: & iucunda sunt. Nascuntur & alia quædā genera in eubœa & præcipue apud caristum: Trimenstria uero per multa: & ubique haben tur: leuia hæc & parum fœcunda & unicalma sūt: atque in totum infirma leuissimum igitur triticum qđ ad simplici ratione agere licet. Ponticuʒ est ponderosius ex his quæ ingræciā aduehi solent siculū datur. Sʒ eo pondero sius quod boetia fert. Indiciū afferūt qđ athletæ: qui boetiæ ternos semisex tarios uix possit cōsumere cū athenis fuerit facile qna cōsumūt: leue satis & qđ ilaconico agro cōficiᷣ. Horum igiᷣ cā in ŧris cæloq; itelligi debet. Nā & asiæ ultra bactra qdā in loco adeo grāde frumtū fieri tradūt: ut nucleis oliuæ sua eqparent magnitudīe: grana singula impossitis aūt dictis: adeo firmū nasci affirmāt ut si qs plus comederit disrūpaᷣ necesse sit: & macedonū ita pleros que interiisse aiunt. Absurdum sane: & leuita ti trimenstrium absonum qđ in pontico euenit. Verum enim durum admodum est. Hybernum autē molle est. Leuitate plurimū differt. Et quidem arandi tempora uni uer si frumti: duo uideᷣ statueᷣ: alterum hybernū: alterum uernū: q ēt leguīna serūt

Ad hæc in genere frumentorum aliud purum lolii nascit: ut ponticũ; atq; ægyptium; purum & siculum satis: & præcipue agrigentinũ; sine lolio exit. Siculo ꝓpriũ dat q melampyꝝ uocant res inocens: nec sicut loliũ graue & caput tentans. S3 hæc qđ: ut dictũ ẽ: locoꝝ naturæ ascribi decet: icq; agere quo ad singulis generibus attinere uideat: In leguminũ ãt gñre: pari mõ dĩras eiusmõi capere nõ ẽ: Aut q nõ idẽ scrutãdi studiũ adhibet. Aut ẽt q illa uniformia cõsistunt. Et. n. ꝑter cicer: & lẽtẽ; & aliq̃tenus fabã eruũ: q̃ ad coloꝝ sapoꝝq; rõ dĩra3 faciat. Cætera nullus gñribus discernere solent. Ergo cicer: & magnitudine: & sapore & odore: & forma; plerasq; dĩras cõdit; ut arietinũ: & colũbinũ. Candida inter oĩa dulcedine prestãt: &. n. eruũ: & lens: & cicer: & faba: & sessama. Nã & sessamæ gñus quoddã candidũ datur. S3 differentias hinc potius accipere licet: uidelicet ex his oĩbus: q̃ siliquis inclusa ꝓueniũt. Eoꝝ. n. alia nõ intersepta: s3 q̃i inuicẽ cõtingẽtia constant: ut eruũ: pisũ: & pars pene maxima alia magnopere circũspecta: ut lupinum: atq; ẽt magis & peculiarẽ ĩmõ3 sessama. Itẽ aliã in siliq̃s lõgis. Alia ĩ rotundis: & cicer: & q̃d seminum multitudo; ꝓ magnitudinis rõe sequtur. Pauciora. n. minor siliq̃ cõtinet: ut ciceris: & lentis. Quæ qđ differẽtiæ similes fortasse ac illæ hñtur: quas generi frumentaceorum: tum spicarũ: tum ipsorum fructuum ratione tribuimus. Nam & quæ siliquæ appellantur: seminum fere rationem sequuntur. Aliæ nanque leuiter latæ: ut lẽtis: & aphacæ. Aliæ cylindratæ potius: ut erui: & pisi. Figura3 enim huiuscemodi ista sortiuntur. Sed huiusmodi differentias multas per singula cõperire potueris. Quarum aliæ communes omnibus. Aliæ generatim proprie habeantur. Quod autem omnia siliquis adherent: & ueluti quoddam principium inde optinent. Alia eminens: ut faba: & cicer. Alia concauũ: ut lupinum: & alia quædam alia non æque expressum. Sed minus: ac ueluti indicium principii tantum constat: tum ex ipso aspectu. Cernitur enim principium quo & sata germinant: atque radicantur: ut ĩter inicia diximus & annexa siliquis nutriri: dum consumentur: aptissime possunt: tum ex iis quæ nũc: & añ satis disseruisse putamus. S3 de dĩrtiis hactenus serere ãt q̃q; potissimũ tẽpestiuis sẽmĩbus ꝑstat. Cæteꝝ & sicco solo qdã cõmittunt: ac ꝑcipue triticũ: ac ordeũ: ut pote q̃ maxĩe ualeãt ꝑdurare. Vbi ñ auib;: aut aliis bestiis tellus obnoxia sit. Haud enim commodum semimadefactum solum putatur. Quippe cum semina in eo facile latescant: atque intereãt simul accidat: ut frequens herba nascatur. Imbrem post sationẽ superueni re: oĩbus prodest: exceptis: quæ offici potius apta sint: ut faba inter æstiua sessama: & cumino: & trionio. Densũ ãt: raꝝue: spargere semẽ: terraꝝ ẽt ratione: conuenit. Plus enim crassa letaq; tolerare potest: quam harenosa: & tenuis. Quamquam dici soleat: alias plus: alias minus seminis eandem recipere segetem: infaustoq; augurio capiant: Cum plus receperit. Terram enim esuriere: hesitareque protinus sem̃ existimant. S3 hæc ratio stul-

te fortasse afertur. Semina uero si contempleris præcipue loca ipsa scruteris una cũ solo: positionem quoq; animaduertendo: quæ ad flatus: solesque sit accomodatius sane differentias colliges. Stercoratio quoq; pro natura terra rum fieri debet. Nouale hybernũ: uero præfertur. Non nusquã alte inara re non expedit: ut in syria. Qua de causa pusillis aratris, Syri utuntur. A pud alios: cultus nimius obest: ut in sicilia. Vnde fit: ut multi experegrinis facile aberrare possint. Hæc quo ad terrarũ naturã satis sit. Discernere aũt & semina solent: quid scilicet cuiq; competat agro. Hybernis & enim locis tritcum potius datur: quã ordeum. Atq; in totum frumẽtum potius: quã legumen. Ad plenum in culta: & longo tempore post proscissa tritico deputantur. Id enim melius quã ordeum illa ferunt. Tollerat & frequentiã imbriũ triticũ magis q̃ ordeum: & fertilius segete minus stercorata perficitur. Pari modo & tritici ratio quod cui conueniat habere. Exempli gratia: quod frugali & pingui: qd ieiuno & gracili: & de reliquis pari ratione animaduerterẽ solent. Aqua cum sata conceperint: atque adulta sint: omnibus prodest. Tritico: ordeo: reliquisque frumentaceiis florentibus obest. Facit enim ut cuncta intereant. Leguminibus nihil officit: cicere excepto. Id enim abluta salsilagine: radice tabescens: interit: & ab uricis erosum protinus perit. Cicer nigrum: atque etiam ruffum: firmius est: quam album. Locis dilutioribus sero serendum id censent. Faba florescens præcipue madefieri cupit. Ob id sero eam serere uolunt, ut dictum est: quoniam diu floreat. Sed postquam defloruit: parum omnino aquæ desiderari affirmant. Consumatio enim iam in uicino est. Frumentaceis implenum crassatis: aquam noxam esse putantur. & ordeo magis quam tritico. In ægypto uero & apud babylonem: & bactera ubi terra nullis: aut raris imbribus madet: roribus omnia coalescunt. Adde cyrenam: & hespiridem. Idem enim uel in iis ipsis locis fieri solet. Oium: ut simplicius loquar opportunissiã quæ uerna. Quãobrẽ sicilia frumẽti pfertilis ẽ. Large nãq; & molliter uere fructificat: e diuerso aũt hyeme solũ tenue multa paulatĩ recipe possit. Crassũ uel seminũ copia & aq̃rũ in opiã tollerare facile põt: locis aũt sicientibus omnes afflatus aureq; pdesse putantur. S3 alii apud alios eiusmõi remedia p̃stant: qd uel antea diximus. S3 oĩ q̃si ex parte squalior potius q̃ crebri ĩbres frumẽto expedit. Imbres: n. cũ alias cõtrarii sĩt: tũ seĩna ipsa sæpe corrũpũt. Quod si minus herbæ qdẽ luxuriã mouẽt: ut sata strãgulent: atq; oẽ alimẽtũ amittãt. Nullũ ex seĩnib; corruptũ: mutari in aliud aptũ est: p̃terq̃ triticũ atq; ordeũ quæ mutari in loliũ asserũt. Magisq; triticũ. Idq; ĩbrib; frequẽtatib; fieri & p̃cipue locis hũidis & ĩbræ longe dilutis loliũ aũt uernũ neq̃q̃ esse queadmõ3 reliq̃ herba: qđ qda3 affirmare conãt rõibus illis cõstat. Cõfesti3. n. hyeme incũte id exortũ patescit multisq; differt. Habet nãq; angustũ foliũ & pilosũ & pingue eiusq; peculiare pinguitudo notatur. Pilositas enim auenæ etiam datur. Hoc igitur proprium eorum animaduersum est. Atque

Nam uel ex hoc ipso loliũ fieri uolunt. Cicer autem a cæteris leguminibus propria illa distinguũt: q de floris ꝓuentu retulimus: & quod fructũ celerrime perficit: qm̃ firmissimũ: & lignosissimũ cõstat. Atq̃ in totũ noualibus ĩeptũ præ sua edacitate ẽ. Herbam enecat omnẽ: & maxime: ac celerime tribulum. Ad summã: nec solum quodlibet ferre id legumẽ potest: s3 nigro quodã: crassoq̃ opus ẽ. Fabã ex cæteris nouale optimũ prestat: quãuis frequens seratur: fructumq̃ ferat copiose. Aquas q̃3 fluentes his magis prodesse quam celestes: affirmant. Panicũ: & milium: minus aquaꝝ indigent Nam cũ plus hñt: folia dimittunt. Sed ualidius milium: dulcius panicu3: quamquã infirmius ẽ. Sesamã uiridem nullũ aĩal mãdit: neq̃ lupinũ. Amuero neq̃ trionu3: neq̃ geminalem querendũ. Nam ea quoq̃ amara st̃. Trionum: sesamæ simile: constat: & pinguiusculum est. Geminalis cumiraceum quoddã ẽ, atq̃ nigꝝ. Seritur cu3 sesama. S3 de his scrutari artius sane cõuenit. Tertius aũt frugalibus ne luxuriẽt: foliis depascere: atq̃ tõdere agricolæ solent. Quod uel in thessalia factitatur: quot annis. Euenit ãt ut depasta quidẽ: etia3 quotiens libeat: fructum nihilo mutent. Rotolum uero ẽ semel triticum degeneret: & longu3 sine ulla crassitudine surgat: quod camatiam uocant. Nec satum id ad naturam pristinã redire autumãt. S3 hoc per qua3 paucis euenire thessali aiunt. At apud babylonẽ semper & q̃i cruinate bis tondent. Tertio pecus admittunt. Sic. n. caulem mitut: alioq̃ui foliis tm̃ lasciuit. Et neglegentius q̃dem colentibus: quinquagesimo cu3 fenore messes redduntur. Diligentius uero cum centesimo quinquagesimo. Cultus aũt ꝓbꝰ cũ q̃ diutissime aq̃ iter mãserit: q̃. s. multũ materia ꝓducat̃ Cum enim ea terra crassa: spissaq̃ sit: rara3: atq̃ solutam: reddere opus est. S3 materiam: herba3q̃ q̃ ægyptus gignere nata est: illa minime sundit. Ig̃ ẽ hæc uirtuti tractus atribues. Multis autem locis. uel exradicibus triticum atq̃ ordeum anno postero exit. Qui & eodẽ primo anno: ex his: quæ gratia uenundãdi secantur: altero culmo adnascẽte: prosilit. Similiter odo & si cõcreuerit: hyeme pluuiis enim secutis seges restibilis redditur. Verum taliũ spica imperfecta: pusillaq̃: extat. Exeunt anno sequenti etiã: seminibus depressis: conculcatisq̃ ut nihil quasi appareat uidilicet cum transeunte exercitu: semina concussa interram coruerint. Nec non & eorum: quos agros uocitant. At in leguminum genere: aut nullis uis faciendi quicquam eiusmodi datur: ut certe non æque: Et germinationes quidem tot modis fieri solẽt Ad incrementum autem: alimentumque: plurimum quidem cæli tempeuries: atq̃ in totum anni conditio: iuuat. Imbribus enim serenitatibus: hyemibusq̃ oportune secutis: omnia feracia per multisq̃ fœcunda redduntur ẽt si sata sint salsis ac tenuibꝫ solis: Quãobrẽ ñ perperã ꝓuerbio dicit̃. Annus fructificat: ñ tellus. Veꝝ & terræ rõ ml̃tũ refert: ñ solũ q̃ crassa: uł tẽuis: & rosida: ł sĩ́ccida cõstet: s3 ẽt cæli ãbiẽtis & flatuũ cã: q̃dã ei3 q̃uis tẽues: uitiosæq̃ sint ꝓbe tñ̃ fructificant: qm̃ cõmode ad maritimos iaceant flatus.

Sed alii alis commodi occurrunt ut sæpe iam dictũ est. Quippe cum aliis fauonius; aliis aquilo; aliis auster prosit. Cultura quoq haud quaq̃ parum cõfferre percipitur: præcipue sementis. Exculta & enim terra facile pfert. Quin & fimus magnopere adiuuat. Calefacit enim & concoquit. Quæ nã que stercorentur festinantius quã stercoris indiga: uel. xx. dies erumpũt. Sed non omnibus stercoratio prodest. Vtilis non solum frumentis: ueruʒ etiam reliquis herbis præterq̃ silici est. Hanc enim fimo super iniecto interire affirmant: interit & pecore incũbente. Quin & medica quæ uocatur: stercoris & urinæ causa perit: ut quidam dixere. Quodq aũt semen naturæ temporis certe conuenit: atq in totũ generi: genus certũ respondet: ẽt inter ipsa unigenaq discernere auctores conãtur: semina peregrina intra ãnos tres: cũ plurimũ transeunt ad uernacula. Expeditq apricis: ad paulo minus aprica: & ex frigidis pari ratione transferre. Translata & locis hybernis eruptionem in præco quib; prorogãt. Qua propter squalore intereunt: nisi pluuia serotina seruauit Ob id cauẽdũ censent: peregrina uernaculis permisceri: nisi ex solo simili migrarint. Nam ut loca inferendo oriendoq; inuicẽ discrepant ita cultura egeant diuersa necesse est. Ad hæc differẽtias telluris: ac uires seminum: atq etiã singulorum temporaobseruandum. Cum uero prospere tp̃ra anni successere: semina uel grauiora: suauioraq reddunt. Athenis itaq ordeuʒ: quod farinæ ptem maiorẽ conficit. Is. n. ager ordeũ eximie fert: nõ cũ plurimuʒ fuerit: sed cuʒ quandã tẽperieʒ obtinuerit: cõmendandum euadit. In phocide uero circa elatiã: non solũ ordeũ: sed etiaʒ triticũ optime redditur. Et apud alios alia ad quæ soli cuiusq natura ualeat. Ergo semina meliora: deterioraue: tũ cultura: tũ terræ natura fieri possunt. Siluestrescũt eĩm mansuescũtq modo arborꝫ: atq in totũ pmulta tellure ꝓtinus uti arbores deterius ueniunt. Genus aũt quod totũ transire in aliud aptũ sit: nullũ præter q̃ typhã: & semen cõperies: sicuti inter primas disputationes proposui: Nec non & loliũ: & tritico: & ordeo corruptis: enascitur. Vel si id minus: nasci q dem inter triticũ solitum esse: nulli dubio est. Vt etiam poticũ illud triticũ atꝫ cognominatũ: & semen bulborꝫ: & et quæ nasci inter alia semina solent Nã & Auena magis in ordeo exire uidetur; & in lẽte aracus res scabra: & dura. In aphacis aũt securina: securi similis. Atq in oĩbus fere inest: qđ simul alatur intermisceaturq: seu rõne telluris: quod nõ inepte putaueris: seu ob aliquã causã. Nonnulla etiã manifeste cõia pluriũ erumpunt. Sed qm̃ plus inter aliqua ualeant ꝓpria eorꝫ putãtur. exempli grã: orobancha erui. & lappa lentis; Quod altera eruum potissimo uincit causa imbecillitatis. Altera inter lentem maxime coalescat. Quæ quidem eruange proxima est. Et eniʒ parimodo aggreditur & herba totam: ueluti brachiis capescit: nec secus angit; atque obstrangulat. Quod autem statiʒ abradice cuminc: & fœnogræco subnascitur: & hemodorum uocatur: unicaule constat: nec absimili caule surgit: uerum longe breuiori: & modo capitis superne quidam gerente.

Radice

Radice autem subrotunda inititur. Nullum fœno græco excepto: inarescit Solo tenui: nec ullo pacto pingui: hæc prodeunt. Vt in euboia apud ielantum quidem nasci omnino nequeunt. Apud autem canethū: & siquis alius eiusmodi locus sit: nimirum queunt. Igitur ea tam & si communia plurimum exeant: tamen inter prædicta infirmitatis causa dominari facile possunt. Coctibile autē dici quidem de leguminibus tantummodo solet. Verum tamen & in frumentaceis idem aut proximum. Quod euenire non absq ratione putaueris. Sed quoniam usus non idem sit: non eque percipi potest: neq in omnibus leguminibus ex æquo sentitur: sed præcipue in faba: & lēte: seu q hæc maiorē ī mō3 affici apta sint. Seu ēt q hæc pp frequentiorem usū magis appareāt: largius itaq fieri solet. Sūt ei3 loca pmulta q̄ sēp cocti bilia ferāt. Et alia q̄ incoctibilia. S3 omī q̄i expte loca tenuia coctibilia potius reddunt. Cæli quoq conditio mutationem eiusmodi afferre nimiru3 potest argumentum. Quod eedem segetes alias coctibilia: alias īcoctibilia red dant. Faba apud philippos cum uentilatur: si ab afflatu incola perflctur incoctibilis est. Hæc igitur multifariam rem istam posse fieri monstrāt: q̄ doquidem: & segetum nonnullæ conterminæ inter se: situmq similem obtinentes: nec uliam telluris differentiam sortientes: non pari modo fructifi cant. Sed hæc coctibilia. Illa incoctibilia parit. Idq agitur etiam sulco tantū nonnusquam segetes discernente. Fruitur potissimum terra triticum: tu3 ordeum. Quamobrem triticum terram bonæ frugis expostit. Ordeum ul ingraciliori solo proficere satis potest. Cicer inter legumina maxime terra potitur: quāquam in ea minus temporis maneat. Faba: ut dictum est: cu3 alias molesta minime est. Tum etiam tellurem raritatis suæ: ac putredinis causa stercorare putatur. Ob id qui circa macedoniam: atq thessaliam colunt: cum fabæ florent: arua inuertere cōsueuerunt. Inter ea quæ tritico: & ordeo similia constant: ceu semen. Typham. Siliginem. Bromum. Auenam. Robustissimum: & maxime terram extenuans sem̄. Redditur quippe cum radix ei multiplex: atq alta: culmusq numerosus constent: sed fructus facillimus: omnibusq animalibus gratissimus est: Inter reliqua bromus radice numerosiore consistit. Is. n. multis dispargitur culmis. Siligo prædictis mollior: atq infirmior est: Typha omnium leuissima constat: nā & in simplici culmo assurgit & solo pro inde tenui contenta est. Nec ut sem̄ pingue: & lætum desiderat. Sunt duo illa semen: & typha per q̄ similia tritico. Auena uero & bromus: ueluti siluestria quædam: & immitia constāt Auena q̄3 terram uehementer extenuat: & multiplici tū radice: tu3 calamo conditur. Lolium siluestre penitus est. Omnium autem quæ æstiuis semē tibus ager recipit. Sessama terræ molestissima esse plurimumq posse extenuare putatur: ut pote quæ multipliciori: crassiorique calamo: & numerosiore constet radice quam milium: Sed quæ terræ: quæq homini ratione cibi facilia sētiamus differre īter sese plane uident. Quædā ei3 e contrario facilia

ueniunt: ut legumen: ut milium: adde si quid pro usu hominū facilitatem e diuerso quā pro usu cæterorum animantium sortiri apparcat. Seminum aūt uicia quædā omnibus cōmunia ueniunt: ut rubigo quædam propria dantur quibusdam: ut tabitudo radicis ciceri & uricarum infestatio: aliis etiam pulicum bestiolarum erosio. Nonnulla etiam scabie: atque salsugine pereunt ut cuminum animalia uero si non in iis ipsis gignantur: sed extrinsecus ueniant non æque officiunt. Nascitur enim in tritico cantharis & i eruo phalagium: & in aliis alia genera. Rubigines: ut simplicius loquar in frumentaceis magis quam leguminibus inter frumentacea ordeum magis quam triticum sentit: & inter ordea aliud plus aliud minus: sed præcipue dixerim achileis Nec segetum situs naturaque parum refert. Tractus enim excelsi perflatique rubiginem nullam: aut minimā sentiunt. Concaui & flatibus nullis expositi contra frequentissimā habent. Gignitur hæc plenilunio. Maxime intereūt uel afflatibus triticum atque ordeum cum aut florentia perflantur: aut flore dimisso protinus infirma concuciuntur. Sed ordeum magis ita perire certum est: sæpe etiam concrassescunt: si uehementius diutiusque flatus inuaserunt exiccantur & penitus inarescunt. Quod quidam euentari dixerunt. Sol quoque ex nube ambo ista interimit. Sed triticum magis quam ordeum & ita ut quamq̄ spica exinnanita sit: uisu tamen præcipi minime possit. Triticum uel uermiculi enecant: alii protinus nascens erodentes radicitus. Alii cum squalentes absolui nequeunt. Tunc enim uermiculus culmum usque ad spicam erodit. Dein alimento consumpto emoritur. Et si totum erosit: triticum ipsum omnino interit. Si uero alteram tantummodo culmi partem frugemque fundendam eatenus uiolauit: id quidem spicæ pereat necesse est Reliquū āt incolumæ extat. Euenit hoc in tritico non oībus locis ut ī thessalia sed paucis qbusdam: ut in aphrica & in lelanto euboeæ. Vermiculi uel in ciceris & cicerculis ipsis gignuntur cum secutis imbribus calor repentinus humorem incluserit quemadmodū in ciceribus nasci uricæ solent. Qui aūt alimenta sua consumpserint: tam in herbis: quam in fructibus pereunt: ut ipes & qui fabis reliquisque innascuntur: ut de arboribus: & lignis retulimus: exceptis qui ceraſtæ uocantur: Igitur ad hæc omnia tractuum natura plurimum refert: nec temere. Iam enim cælum diuersum caliditate: aut frigiditate: aut humiditate: aut siccitate constet: hoc autē fructus reddere: cōsumareque potissimo patet. Qua propter quibus locis fieri solent, non semper fiunt. Seminibus autē non uis eadem ad germinandum ac reseruandum utique datur. Quædam enim germinant: consumāturque celerrime: & reseruari egregie possunt: ut panicum & milium. Quædam germinant quidem: sed non celeriter: ceu faba & præcipue: quæ coctibilis. Pereunt celeriter aphaca: atque siliqua: ordeum celerius: quam triticum: & puluerulentum: celerius quam purgatum: & quod in horreis calce leuigatis conditum est quam quod in nō ita leuigatis corruptis itaque animalia propria gignūtur

ut dictum est: cicere excepto. Id. n. solum gignere animal nullu3 potest. Et putrescentibus quidem omnibus uermis consistit. Contulis autem sponte ut fit: singulatim proprium quiddam gignitur. Cicer & eruum omniu3 maxime durat. Lupinum longe iis diuturnius est. Sed hoc quodammodo pro siluestri habetur. Differt etiam rus a rure: & cælum a cælo: ad seminũ corruptionem: conseruationem ue. Itaq; apud apolloniã maris ionii: faba3 nullo pacto corrodi aiunt. Ideoque reseruandam reponi. Quin & circa cizicum diu durare potest. Metere quoque tosta plurimum ad diuturnitatem sane facit. Sic enim humoris minus relinquitur. Metunt uegetiora legumina quidem: quo plus: faciliusque legere possint. Celeriter enim defluunt: & arefacta franguntur. Triticum uero: & quoddam ordei genus non penitus exiccari patiuntur. Quod ad reddenda3 farinam: meliora minus arefacta putantur. Qua de causa in aceruos: tam triticum: quam ordeu3 componere assolent. Videtur enim in aceruo crassescere potius: quam attenuari. Frumentum nequaquam corrodi potest: cum admisso imbre prouenerit. Triticum in spica nondum messum durare maxime potest. Atq; etiam magis lupinum. Nec enim id metunt: priusquam imber incesserit: quoniam inter metendum exiliat: atq; ita pereat semen. Ad exortum autem: uniuersamque sementem: semen anniculum optimum putat̃. Bimum deterius: & triticum. Quod autem ultra acceperis sterile ferme est. Quamquam ad usum cibarium idoneum constet. Omnibus enim ad generandu3: uita data est definita: licet ea quoq; uiribus inter sese differant: locoꝝ scilicet cã qb; condantur. Quamobrem cappadociæ loco quodam petra uocato: uel quadrigenos annos fœcunda: & ad sementem percommoda durare proditum est. Sexagenos autem & septimgenos ad usum cibarium seruari posse idonea. In totum enim corrupta ea nunquam referunt: quamuis uestem reliquamq; gazam: corrumpi posse concedant. Locum etenim istum cum alias excelsum tum flatibus esse apertum & auris ab exortu: occasu: meridieque editum. Feruntq; & in media: reliquisq; excelsis tractibus: condita diu perdurare ualere. Sed cicer. Lupinũ. Eruum. Milium: & reliqua id genus longe diutius. Quod etiam locis græciæ fieri potest. Sed hæc locorum propria sunt: ut supra iam diximus. Creditur: & terram apud quosdam haberi: qua illitum triticum: seruari unice potest: ut quæ apud olynthu3: & euboeæ apud cerinthum effoditur. Reddit hæc triticum: deterius quidem ad usũ cibariũ: sed aspectu crassius facit. Sextariũ ad modiũ illinire solitũ ẽ. Quodq; ãt sem̃ feruefactũ: perit: ac sterile reddit̃. Quãq̃ sit̃: q ordeũ: & triticum: apud babilonẽ resilire in area: mõ eoꝝ quæ frigunt̃: enarrẽt. S3 .n. caloris differentia quædã ꝑfecto ĩtelligi debet: & cõmunia q̃i oĩu3: aut plurimoꝝ appareant. Quædã uero ex iis: quæ siluestria q̃i putant̃: ꝓprietate3 quandam tum in generatione: sortiri plane uidentur: ut lupinum: atque auena. Lupinum eni3 licet robustissimum sit: tamen nisi protinus ab area

terræ mandaueris: male proueniet: quemadmodum dictum est. Atque in totum condi hoc legumen subter terram recusat. Qua de causa ne sub arantes quidem id serunt: & sæpe si in materiem aut herbam pretensam quam piã icidit: eã in summa impellẽdo deducit radiceque terraꝫ contingit: & germinat. Solum harenosum & uitiosum po tius poscit. Atque in totum cultis prouenire non uult. Auena e diuerso. Cultis enim melius hæc erumpit. Et non nusquam quæ prius germinis in fœcunda esset: si diligenter colatur: germinat copiosaque redditur: in totum solum hæc frugale desiderat Peculiari uel illo a cæteris frumentaceis: hæc discerni putatur: quod annis alternis utrunque semen aptum sit prouenire. Quamobrem qui eam delere penitus uolũt. Deleri eiꝫ pcõtumax est: segetes annos duos laxant a satu. Cumque plena diffusa in herbam est: pecus sæpe impellunt usque dum penitus depascatur. Idque plenissimum eius exitui fit: quod simul & alernatam eius germinationem testatur.

THEOPHRASTI DE HISTORIA PLANTARVM. L. VIIII.

h Vmor plantæ quem non nulli succum nomine publico appellant uires pro cuiusque plantæ ratione sortitur. Sapor humorem: alium magis: alium minus consequitur: nec omnibus inesse appareat: ita exilis: & dilutus quidam in plerisque sentitur Humor igitur plurimis omnibus cum germinare incipiunt. Sed ualidissimus maximeque suam naturam ostendens cum iam: & a germinatione: & a fructificatione cessarunt. Accidit uero ut uel proprium succi: coloreꝫ plãtæ non nullæ sortiantur. Aliis enim albus: ut lactuosis. Aliis sanguineus: ut ceuteriæ: & spinæ quã agrestem fusum appellant. Aliis uiridis: aliis alius color. Sed planus hoc in annuis: & annicaulibus quam arborum genere Humor autem ipse quibusdam crassitudine tantum consistit: ut lactuosis: quibusdam etiam in lacrimæ modũ gignitur: ut abieti: pino terebintho larici: piceæ: amygdalæ: crasso: pruno: iunipero: ulmo: spine ægyptiæ. Naꝫ ea quoque fert gummam. Verum non excortice: sed inuase: adde illas quæ thus: quæ myrrham præstant: lacrimis enim hæc quoque annumerantur. Ad hæc balsamuꝫ & chalbanam: & si quid aliud simile sit. Qualem etiam spinam in dicam reddunt ex qua illud smyrnæ simile gignitur. Consistit in lentisco: & in spina ixina dicta lacrimam: quæ masticam reddit. Hæc auteꝫ omnia & fere quecunque aliqua pinguedine constent: odorata esse notantur. Quæ contra pinguedine carent: hæc sine odore proueniunt: ut gummi & amygdalæ lacrima. Quin & pinea carduus: quæ increta insula exit habere lacrimam dicitur: & hirci spinam appellataꝫ addunt. Hæc antea nasci: tantum increta putabatur. Nunc uero ĩ achaia etiam peloponessi: & aliis lo

cis: & aliæ circa mediam comperiri certum est. Et eoruз quideз omnium lacrima in caulibus: caudicibus: ramisque consistit. Quorumdam autem in radicibus: ut equapii: & scammoniæ: & aliorum multorum uim medicam ingerentium. Nec desunt: quæ tum in radice: tum in caule habeant. Caulem enim & radicem nonnulloruз liquare consueuere: ut etiam lasseris. Ergo equapii lacrima myrrhæ similis constat. Quamobrem cum quidam hinc nasci myrrham audiuissent equapium apud se prouenire putarunt. Seritur equapium etiam sua lacrima: ut lilium: & alia quædam: lasserpini lacrima gustu uehemens modo ipsius lasserpitii constat. Quod eni lasser uocant lacrima est. Scammonia & reliqua huiuscemodi: uim medicam: ut retulimus: sortiuntur. Ex prædictis autem omnibus: Alia sponte consistunt: Alia incisura: Alia modo utroque. Cesura scilicet capiuntur: quæ utilia: magisque opere precium sunt. Quapropter amygdalæ lacrimam nullus extrahit. Nulla enim in re utilis esse potest. Quibus concretio sponte consistit: his fluxus humoris largior prodit. Non eodem tempore omnium incisuræ: atque concretiones notantur. Sed uitis lacrimam consistere potissimo aiunt: si paulo ante germinationem cedatur. Autumno uero & hieme incipiente: minus. Quamq̃ ad fructificandum: & tempestiue: quidem: maiore ex parte tempora illa statuantur. Terebinthum: & pinum: & si quæ resinam aliæ faciant: edendas post germinationem affirmāt Ad summam cesura earum: non anua: sed post plus temporis fieri solet. Thus: atque myrrhaз sub cane: feruentissimisque diebus incidi referunt. Sic & balsamum quod in syria nascitur. Sed diligentior partiorque cesura eorum infertur. Humoris enim confluuium parcius accedit. Quorum autem & caulis: & radix: inciditur: horum caulis antea ferrum recipit: ceu lasseris. Eorum denique succum. Alterum cauliam: Alterum radiciam uocant. Præstantior radicias est. Purus enim transluciduas: & siccior. Caulias uero humidior. Et ideo farinam ei inspergunt: ut satis coagulari possit. Incisuræ tempus idoneum pœni nouere. Lasser enim illis legendum natura largita est. Quin & radicum cesores: & qui succos medicos legunt: caules liquare antea solent. Ad plenum uero: & qui radices: & qui succos legant: omnes tempus suum cuiq; obseruant. Ergo commune id esse omnium constat. Resina uero in hunc modum fieri solitum est. In pino quidem ubi iam uulnerata arbore: teda detracta est: resinam hauriunt Sic eniз in uulnus inuectum: humor copiosior confluit in abiete uero & picea cum lignis degustatis uulnus intulerint: haud enim quanque secretiorem modo eodem agi mos est. Vulnerant enim & terebinthos parte utraque caudice scilicet & ramo. Sed copiosior & melior: quæ in caudicem defluit. Differunt etiam arborum ratione. Optima enim quæ ex terebintho: Spissa nanque: & leuissima: & odore gratissima est. Verum pauca. Secunda quæ ex

abiete & larice: & picea: leuior enim quã quæ ex pino. Copiosissima: & põderosissima. & picosissima: quæ ex pino. Teda eiꝫ pinus referta est. Portatur ibus liquida: dein sponte: quo nũc cernitur mõ: spissatur. Quamq̃ terebinthum ẽt piceꝫ apud syros largiri affirmãt. Est. n. mons: ut inter supiora retulimus ingens: terebinthis amplissimis totus repletus. Quidaꝫ & piceã & cedruꝫ: & palmã addũt. Sed hoc quia raꝝ: ꝑ cõtingente potius accipi debet: Nam qui macedoniã colunt: ne pinum quidem picis grã urunt: præter quĩ marem. Sterilem. n. marem nuncupãt. Fœminæ uero radicem tantuꝫ accipiunt. Omnis & enim pinus tedam radice ingerit. Pix optima: purissimaque quã loca admodum aprica: & aquilonia præbent: contra quã opaca horridior utriusque preferens: locis enim admodum depressis: atq; opacis: nec ullo quidẽ pacto: pinus exire potest. Est præterea sterilitas quædam fertilitasq;: tũ copiæ: tuꝫ bonitatis. Quippe cũ mediocri hyeme copiosa: & bona: & colore candidior reddatur: aspera uero pauca atq; deterior. Quæ quidẽ copiam & bonitatem picis desiniunt non larga fructificatio pinoꝝ. Idei qui pinos discernunt. & aliam ideam: aliam marinã cognominant: picem fierĩ aiunt: exidæa largiorem: nigriorem: dulciorem: intotumq; faciliorem: & odore gratiorem duꝫ cruda sit: Decocta eniꝫ ĩ minus contrahi qm̃ plus habeat feri. Quĩobrem ẽt tenuiorem hanc esse addunt. Ex marina autẽ flauioreꝫ & crassiorem scilicet crudam: ita ut decoctio minus auferat. Sed tedaticrem ideam tradunt utque simplicius loquar: tantundeꝫ tedæ: plus dilucius picis imbribus frequentatis: quam squalloribus reddere uolunt. Et ex hybernis opacisque locis plus quam ex apricis: serenisque. Hæc igitur ita idei: atque macedones asserunt. Replentur caua plagarum uidelicet in tantum: ut iteꝝ pix extrahi possit. Frugalis pini: anno proximo mediocris. Secundo uiciosæ. Tertio repletio nõ coitu ligni: sed incremento picis cõficitur: lignum: eiꝫ in hac arbore coire iteꝝq; unũ refici nequit: sed cõfectio quidem picis reddi põt tantũ tpr̃is solet: necesse aũt ligni quoq; agnationem fieri quandam. Siquidẽ detracta: deustaq; teda: effluuiũ euenire picis solitum est. Id igitur accipi ita decet. Idei ubi arboris caudicẽ cortice dispoliarĩt. qd̃ pte solari: binis: aut ternis: a terra cubitis: facere cõsueuere: cõfluxũ istuc fieri nõ sine teda uno cũ plurimũ ãno affirmãt. Idq; cõl ecuri detraxerit: secũdo iteꝝ anno teda locũ expleri: & tertio parimodo. Post hac ob eã paulatinã incisurã arborem extenuatã: putrefactãq;: hũi facile a flatu ꝓsterni tũ eius cor extrahi. Hoc. n. tedã maxĩe ꝓfert: nec nõ & radicẽ effodi. Hãc eiꝫ oĩbꝫ tedã constare: ut diximus. Sꝫ hac ĩ re ꝓbas qd': ut dictũ ẽ: crebrius uulnus accipe. Deteriores uero lõgiori tpe post: & pte aliq̃ reseruata: plus tpis resistere posse. Tota uõ detracta minus cõsẽtaneũ ꝓrius ẽ: ternas tñ detractiões eiusmõi maxĩæ arbores tolerare posse uidentur: non simul & fructificat: & tedificat pinus. Sed protinus nouella fructificat. Multo autem post facta uetustior tedificat: picem urere hunc in modum consueuerũt. Cum locum æqlẽ ꝓparaue

rint

rint. & ueluti area facta cōcursū hñte: ī mediū diligēter pauimtarint: trūcos perfissos cōponunt. Proxīæ sane cōpositioni: carbonez facientiū: præterq̄ quod sine fossa opus pficiūt: ignis erectis: & īter se coherētib: ita ut altitudinem assidue p multitudine capiant. Quos fieri aiūt compositionē descripserunt circuitu cētenoꝝ septigenoꝝ cubitoꝝ. Altitudine uero cū plurimū sexcentoꝝ: aut centenoꝝ & quingenoꝝ: ambabus si teda pinguissima sit. Cum igitur tedā ita construxerint: & materiaz pertexerint: aliqua terra super insusa undiq: summa cum diligentia occultant: ut ignis nulla ex parte emicare possit. Pix. n. peribit: si id acciderit. Succendunt autem per aditum relictuz. Dein eaz q̄z partem stipant materiæ: & obstruunt terra. Reliquasq omnes obseruant: & quacūq fumuz protrudi uiderint: scalis scādentes: terram assidue infundunt. Quo nullo pacto flāma erumpere possit. Canalis uero p medium structus aceruum: picez fluentem in foueam ducit: cubitis circiter quindeciz ab aceruo. Pix effluens tactu frigida fit. Vrit duos dies & totidē noctes complurimū. Sæpe. n. postridie ante solis occasum exusta iā est. Roguſq cessit. Id. n. euenit cuz nihil reliquuz est quod amplius fluat Totum autē tempus quo teda uritur: uigilātes obseruāt: ne quid ignis erūpat: & sacrificant: atq concelebrant præcantes: ut pix sibi copiosa: bonaque benignitate fiat deoꝝ. Macedones hoc mō urere assolent. In asia uero syros nō detrahere tedā aiūt: sz in arbore ipsa aduerere īstrumēto inuecto q̄dā industrie fabricato. Hoc. n. ptē unam accēdi: q̄ liquesacta: aliā atq aliā uice pari successionis ignē recipere. Finis āt operis: & cessādi iudiciū: cuz. s. nihil defluit. Terebinthos illi: ut supius exposuimus: urunt pinū. n. nequaq̄ syria fert: resina & pix hoc mō fieri solēt. De thure: & myrrha: & balsamo: & si q̄d aliud simile cōstet: tā icisura: q̄ sponte: prodire posse: dictū iā est. Nūc quæ in ortu collectu: reliquisq propria eoꝝ possint intelligi: explicare tentabimus. Et reliqua quoq odorata q fieri possit psequemur. Quæ cīa uel maxima quidez ex parte locis meridiei: orientiq: datis proueniūt. Gignitur ergo thus: & mirrha & cassia: & cinamomū regionem arabū media circa saba: & atramyta: & citibena: & mamali: & exeūt thuris myrrhæq arbores: sup mōtē: aliæ ī pede mōtis culturis ppriis: q̄obrē aliæ colunt: aliæ uitā agūt īcultæ: mōtē istū prelatū affirmāt: & ningi solitū. Amnes q̄z de eo īpla na fluere: arborē thuris n̄ magnā sz qnis fere cubitis attolli: p mltosq rāos gerere ferūt solū pyri: nisi q multo minus: & colore plene herbidū: mō rutæ: corticē leuē oī ex pte: lauri mō: myrrhā minorē ēt altitudīe: fruticosiorē que narrant: caudice duro: contortoque iuxta terram: crassiorique sura hominis: cortice leui: similique potulacæ: alii uero qui se uidisse affirmāt: de magnitudīe ferme cōēstiūt. Neutrā eaꝝ arboꝝ magnā referūt: & minorē mirrhæ: humilioremq. Sed thuris foliū laurinū: leueq. Myrrhæ aculeatū. nō leue: ulmeo sile. Crispū tñ: extrēo spina horridulū: illigeni mō. Idē ea nauigatiōe: q̄ ex sinu heroū uehemēter egressos sese aq̄ī mōte q̄sisse dixe

re. atque ita uidiſſe :has arbores: & lectionem notaſſe hæc modo ambarum
& caudiceſ : & ramos inciſos quidem : ſed alios ueluti ſecuri percuſſos
uideri: alios tenuiores inceſuras habere & lacrimam aliam decidere. Aliam
arbori inherere nonnuſquam etiam ſubiectas tegetes explanis cōtextas .
alibi ſolum tantuȝmodo circuȝ pauimentatuȝ : & puruȝ thus quod tegete
exciperetur parum eſſe: atque perlucidū. Quod terra minus. Quod arbo-
ribus inheret ferro depecti: & corticem : ideo nonnulli adiungi. Montem au
tem uniuerſum ſabeis diuiſum dixere. Hos enim loci illius dominos eſſe iu
ſticiaque mutua degere. Quamobrem nullum ſuas arbores cuſtodire unde
& tbus: myrrhamque ſeſe large ad naues ſolitudine deportaſſe narrarunt.
Illud quoque iidem ſe audiuiſſe dixere: myrrham thus quæ collectum: un
dique ad ſolis delubrum conuehi quod ſabeorum eſſe ſanctiſſimum inter
omnia regionis illius: cuſtodeſque arabes armatos habere: quibus ſingulos
ſuum thus aceruatum: & myrrham eodem modo relinquere: poſita ſuper
aceruum tabella: litteris ſignificante numerum menſurarum: & precium:
quod pro ſingulis menſuris ponendum ſit. Mercatores uero qui uenerint
tabellas aduertere: eiuſque quod placuerit acta menſura precium in eodem
ponere loco unde merces acceperint. Sacerdotem deinde uenire parteque ter
tia precii deo accepta: reliquum ibidem relinquere: idque ſeruari tutiſſime
dominis: donec acceptum uenerint. Alii thuris arborem lentiſco ſimilem
prodidere: & fructum lentiſci: folium ſubrutilum: thus recentium arbo-
rum candidius eſſe minuſque odoratum: Veterum flauius: odaratiuſque.
Myrrhæ autem arborem terebintho ſimilem reddidere: ſed ſcabriorem ſpi
noſioremque folium paulo rotundius guſtatu proximum terebintho. Ea
rum quoque ueteres præſtantiores haberi. Ambas uero naſci in eodem lo
co terra ſubargilia: & tabuloſa: & aquas fonte fluentes raras admodum
comperiri. Hæc ergo illis repugnant: uidelicet ningi: & imbribus perlui:
& amnibus locum illum exilarari: arborum tamen iſtam ſimilem terebin
tho conſtare. Quidam: alii tradunt. Nec deſunt qui terebinthum eam
eſſe omnino putent. Arabes enim qui thus aduexere ligna huius arboris
antigono attuliſſe aiunt: quæ nihil a terebintho different. Sed hi quidem al
tera quoque ignorantia quidem longe maiore laborarunt. Thus eiȝ & myr-
rham naſci ex eadem arbore putauerunt. Quamobrem uerſimilius illi nar-
rarunt quos: ex heroum oppido profectos naui retulimus. Nam & arbos
thuris quæ ſuper ſardes: apud delubrum quoddam ſurexit: fronde lauri cō
ſtat. Siquidem ex eadem ducere argumentum conueniat quoniaȝ eius thus
tam quod caudice quam quod ramis excerpitur proximum: & uiſu: & odo
ratu: cū ardet aduecto thuri pcipit. Sola hæc arbos; oēȝ pēitus cultu apta eſt
aſpernari: ac ſuauius qdē thus ī arabia naſci referūt: ſȝ melius īuicinis īſulis
ī his eiȝ figurari ī arbor̄ poſſe q̄ forma uolueris & fortaſſe id qdē haud qcq̄

incredibile sit. Siquidem pro incisura facta: figura thuris sequatur necesse est. Quoddam adeo magna gleba consistit: ut mole sua manum implere: pondere uero plusquam terciam partem minæ æquare possit. Thus omne iners aduehitur: & aspectu cortici simile est. Myrrhæ aliud stillaticium. Aliud fructitium constat. Probatur melior gustu: eiusque norma concolorem accipiunt. De thure: & Mirrha hæc fere ad hoc usque tempus accepimus. De cinamomo: & cassia illa narrant: fruticem esse utrunque nõ amplũ: sed magnitudine amerinæ. Verũ p multis: surculosisq ramis cõstare. Cinamomum decerptum in quinas partes discerni: & esse præcipue bonitatis: quod germinibus proximum fuerit. Idque ad palmi longitudinem cedi: aut paulo maius. Secundæ quod sequitur: quod etiam minus cesura est. Tertium deinde & quartum notatur. Vltimum uero quod deterrimũ proximumque radici. Hoc enim minimum corticis habet: in quo summa gratia est non in ligno. Qua de causa preferri cacumina solent. Quid a3 si aiunt. Alii uero cinamomum fructicosum enarrant: eiusque genera: duo alterum nigrum: alterum cãdidum. Fertur & fabula quædam. Conuallibus enim exire id aiunt: quæ serpentes plurimos conuersari: morsum hominibus mortiferum inferentes: aduersum quos incolas septis manibus: pedibusque descendere: atque ita legere cinamomũ Quod cum deportauerit: toto internas partes diuiso sole: cum sorte discernere. Quodque cesserit: id solum relinquere: abeuntesque flagrans sponte illud confestim cernere. Sed hoc plane fabula est. Cassiam uero sarmento crassiori constare: neruosamque admodum esse uolunt: nec ullo pacto posse decorticari. Ac eius etiam corticem esse utilem. Cum itaque uirgas secant longitudine binum digitorũ: aut paulo ampliores abscindere: recenteque: bouis corio eas per suere: tum ex eo: lignis putrescentibus: uermiculos nasci: qui lignum erodant. Corticem uero nullatenus tangant: ob amaritudinem: acrimoniamque odoris. De cassia. Cinamomoque: hæc referunt. Balsamum in ualle syriæ prouenit. Eius arbusta duo tantum affirmant. Alterum .xx. iugerum. Alterum multo minus: Arboris magnitudo que malo punicæ magnæ Rami multi. Folium rutæ simile: candidum tamen perpetuo uirens. Fructus similis terebintho: tam magnitudine quam colore. Is quoque admodum odoratus est: & magisquam lacrima. Colligi lacrimam in caudice & parte superna tradunt. Facta incisura unguibus ferreis: sub sydere: cu3 æstus maxime angit. Collectum uero: æstate fieri tota. Sed quod amant multum non esse. Vix enim in toto die concham posse impleri. Odorem tñ inferri eximũ: & copiosum: adeo ut ex paruo spacium perlongum oder ualeat: pmanere. Verũ sincerũ ad nos nullum aduehi: sed quod mixtu3 colligit. Pluribus.n. mixtionib9 uiciari: qđq græciæ uendit: sæpe adulterari. Quin & uirgas eiusdem arboris odorem suauissimum præstare affirmant Et quidem eas quoque amputari quot annis partim ut reliqua ualentiora

seruatur partim ut emolumenti plus comparetur. Vendi nanque uel ea magni præcipi posse. Quin etiam ad imbrem cultus eiusmodi causam re ferunt quem crebro incidere asseuerant. Nec non & amputationem uirga rum causam non nullam adiiciunt: nec magnæ arbores fiant. Sequi enim ex crebra tonsura: ut uirgæ tantummodo mittantur: nec in tendi ad unum: uires arboris possint. Siluestre balsamum nullum usquam compertum ac cepimus, impleri ex maiori orto uasa simichoea duodicim aiunt: exaltero uero duo tantum. Vendi sincerum argento ad drachmam. Reliquum pro modo ad ulterationis: Et balsamum quidem præcipuam quandã in odore naturam protulit. Calamus uero: & iuncus trans libanum montem: inter ipsum libanum & alium quendam montem paruum: ualle minima exeunt Non ut quidam dixere inter libanum atque antilibanum: inter quos cam pus amplissimus & pulcherrimus est: quem aulonem appellant. Qua ue ro calamus & iuncus proueniunt lacus in amplum spaciatur: iuxtaque cuꝫ palustribus siccatis isti assurgunt. Occupant locus plus quam trigenta sta dia. Virides nequaquam esse uidentur: sed sicci: forma uero nihil ab aliis differunt locum aggrediendi: protinus odor aspirat. Non tamen longius spiratur: ut quidam referunt. Hic enim locus a mari plus est quam stadia. c quinquaginta. Sed in arabia spirationem agri odoratissimam esse inter om nes constat. Quæ in syria odore superuacuo sunt. Hæc ferme notata habe mus. Chalbanum enim grauius solet: & medicine potius conuenit. Id nan que in syria nascitur ex paco uocato. Cætera autem odorata: quorum in un guentis usus partim ex india syris aduehũt: ac inde mittuntur ad mare par tim ex arabia deportantur: ut cinamomum: & cassia: atque etiam coma cum fructum: hoca lium esse quem unguentis permiscere sumptuosis simis solent. Cardamomum atque amomũ: alii ex media: alii ex india: cuꝫ nardo & reliquis omnibus aut plurimis: aduehi narrant. Quibus ad ungu enta utuntur. Hæc fere sunt: cassia: cinamomuꝫ cardamomum nardus. Ne rum: balsamum aspalathus. Styrax. consecratrix: narta: costus: ligusticuꝫ crocum myrrha. Gladiolus iuncus. Calamus: sansucum: lothus anethum Horum alia radices: alia cortices: alia rami: alia ligna: alia semina: alia lacri mæ: alia flores. Et quædam multis in locis proueniunt. Quædam in asia tantum: & locis apricis quæ scilicet superuacua maxime: atque odoratissia sũt: qppe cũ i europa nihil ꝑter cõsecratricem iuenerisq̃ optia apd' illirios ex it: nõ tñ parte maritima: sed mediteranea: magisq̧ ad septẽtrionẽ sita. Veꝝ loci a locis differũt ita ut ꝓducere meliorẽ possint. Cultus nullus ei accõmo datur: nisi quod ablaqueatã soleant resiccare rediculas: quas thracia fert uidelicet quæ odoris nardo similis ẽ: & aliæ quædã parua exileq̧ odoris grã hñt atq̧ odoratis hactenus: de succis quæ superius non diximus uidelicet si qui medici: aut alias quasdam uires sortiantur nunc parimodo explicare conabimur: Simulque de radicibus differemus. Succorum eniꝫ nõ nullos:

premi ex radicibus: certum est & seorsum ipse per se multas atque contrari as uires possident. Ad summam de omnibus medicamentis: ceu fructu: succo: folio: radice: herba. Nam herbas quoque ex medicamentis quedaꝫ herbarii nominant: uerba quoad satis sit faciemus. Radicum lactuoiaiuꝫ succatio æstate semper fere agitur: partim ineunte: partim prouecta. Sed ra dicidium quamquã etiam fieri per messem tritici: aliqua ex parte: non ne gent: tamẽ large autumno: post arcturum: factitari affirmant: scilicet post quam folia defluxerunt. Et quorum fructus utilis sit: priusquaꝫ fructum amiserint. Fieri autem lactisuccatio solet: aut e caulibus: ut lactariæ: & la ctucæ: & partis fere maxime. Aut e radicibus. Aut e tertio capite: ut papa ueris. Huic enim soli peculiare id quoque datur. Ergo quibusdam sponte succus consistit: spissaturque lacrimæ modo: ut i ircispinæ appellatæ. Hãc enim cedere opus nequaquam est. At plurimorum succi per incisuram ma nent necesse est: Quorum non nullos statim in uasa colligũt: sicut lactariæ siue lactucæ caprinæ. Vocatur hoc enim etiam nomine. Atque in totum: q bus lactis copia sit: quibus autem minus: lana eorum succus excipitur: ut lactucæ. Quorumdam non lactisuccatio: sed ueluti liquatio fieri solet: ut quæ urentes: aut terrentes: aquamque infundentes exprimunt: atque ita stillamentum accipiunt. Enimuero minus liquoris: iaque siccum hæc ha bent. Est cæterarum quidem radicum liquamentum fructum infirmius ac cicutæ ualidius: & obitum facile: breuique affert etiam si exiguum ad modum potui detur: Quin & ad alios usus efficatius idem est: Thapsiæ q̃ que ualidius. Reliqua auteꝫ omnia debiliora longe deprehenduntur. Suc catio tot fere modis fieri solet. Radicidii uero differentia nulla eiusmodi redditur: præterquam temporis ratione: ut æstate: aut autumno: & quod has: aut illas: succidi oporteat, exempli gratia. Elebori imas: atque tenuio res. Supernam enim in caput exuberantem: inutilem asserunt: & canibus dandam cum purgandũ est. Et in aliis uero quibusdam differẽtias tales as signant. Adde quæ medicamentarii: & herbarii: partim forsitan recte: par tim quo rem suam ostentent: ac predicent: adiungunt. Præcipiunt enim ali as uento auerso secare sicuti alias quasdam ut thapsiam: corpore oleo perũ cto. Nam si aduerso: corpus tumescere aiunt. Fructum q̃ꝫ caninæ sentis: fiatu auerso: colligendum: censent: alioquin periculum oculis imminere. Alias noctu accipere iubent. Alias interdiu. Nonnullas priusquaꝫ sol iradi et: ut qđ uolucrẽ appellant. Et hæc quidem: hisq͂ similia: nõ ab re dici for tasse putaueris. Sũt.n. quæ uires nocuas sortirentur: queãmoduꝫ & uera trum. Mox caput aggrauat: nec diu effodere illud possunt. Qua de causa priusquam fodere adorsi sint: alia comedere: & uinum subinde sorbere cõ sueuerũt. At illa ueluti adiecticia: & e lõginquo ducta appeãt: castã eiꝫ q̃ a lii dulcisidã uocãt: noctu effodiẽdã ꝑcipiunt: nã si ĩterdiu: & a pico marito ulus q̃s piã sit: fructũ qđ legẽs: oculis piclitabit: radicẽ ãt secãs sedẽ ꝓcidet

Febrifugiam quoque secantes accipitrem tritestigerum nuncupatum: caueret ut sine uulnere possit discedere: & alia huiuscemodi quibusdã aliis notãt. Precari aũt in secando haud quicq̃ absurdum fortasse sit. Sed quæ addunt absurda potius dixeris. Panacem enim esculapica3 cognominata3 effodiens uarium genus frugum uicissim terræ iniicere aiunt: & placentas uelu ti mercedem quandam exoluere: ut ense bina adacto acie ter cirrunscribentes succidere. Quodq3 primu3 inciderint sublime tenere. Deinde alteꝝ cedere: & eiusmodi alia complura enarrant. Mandragora3 quoq3 ense ter circunscribere iubent & alterum succidere ad occasum spectando alterum circunsaltare plurima. Qua de re uenerea dicere: quod maledictis: & execrationib; sane proximum est: quas satui cumini necessarias putant. Quin & eleboꝝ nigrum circunscribere spectando exortum præcandoq3. Cauereq3 aquilã tam a dextra: quã a sinistra periculum enim secantibus inminere aiunt: & si aquila prope aduolauerit moriturum illo anno: qui succidit auguriu3 eẽ Sed hæc plane adiectitia quædam uidentur ut dictum est. Modus autẽ radicidii præter prædictos: nullus alius datur. Sunt uero uti retulimus quorũdam omnia commoda: & radix: & fructus: ut scanmoniæ: & tuberis terræ & thapsiæ: & aliorum quorundam. Nam & mandragore folium utile ad ulcera cum farina tradunt. Radicem ad erysipellas rasam & aceto subacta & ad morbos podagricos: & ad somnum atque amores datur ex uio a ut aceto Consecant eiusquoq3 orbiculos sicuti radiculæ: quos trãsfixos in fumo suspẽdũt. Eleborũ ad hæc eadẽ nõ solũ radice. s3 ẽt fructu utile est. Si qdem in anticyrã ut fert fructu eius purgãtur quẽ sesiamaceũ fert panacis q3 plera q3 assignãtur cõmoda neccĩa ad idẽ fructus: s3 ad abortus: & distẽtiões & eius mõi gña doloꝝ. Itẽ ad aures & uocis lãgorẽ. Radix ad partus & mulieꝝ profluuia: & ad iumẽtoꝝ morbos: nec nõ ad irinũ unguẽtu3 utilis addit. n. sua ueolentiã: s3 fructus radice ualidior est. Nascit circa syriã secatur ꝑ mẽsẽ tritici. Tuberis terræ radix exhalaticẽs inflãmationũ ualet & ad mẽstrua & ad ulcera ex melle succus ad caput purgãdũ illitus: & ad ebrietatẽ: si sparsum in uino potui des. Radix ẽt ad paratu celeritatẽ appẽsi beneficia est: & ad amores cũ eã suffoderit uino deide subigũt inq3 pastillos dige. ũt sicuti fetis uini qua maculæ adstergũt. Cucumeris siluestris radix uitiligi. ẽ & scabie3 pecudũ tollit sem uero liquatũ medicamẽ elateriũ uocatũ. i. agitatoriũ facit legit autũno: tũc. n. optimũ est: trisagis folia adrupta uulnere in oleo trita ualẽt & ad depascentia ulcera fructus bĩẽ extrahit & occulis q3 bñficus ẽ: foliũ ad argemas tritum in oleo ꝓdest: hẽt hæc herba folia quercus & statura uix palmũ excedit: & odorata atq3 suauis est: s3 ꝑtes qdẽ cẽs herbe eiusdẽ mĩe ad idẽ utiles fore haud q̃q̃ absurdũ fortasse appareat. Radicis uero eiusdẽ ptẽ unã supius alterã inferius purgare ꝑfecto mirabilius sit: ut thapsiæ: & caricæ: q̃ alii pyrũ appellãt: & roris marini idẽ tã inferius: q̃ supius extrahere posse ceu alateriũ neq̃q̃ absonũ dixeris: hẽt thapsia foliũ feniculo

simile:

simile: latius tamen. Caulē ferulaceum. Radicem candidam. Carica siue piru: folio cōstat rutaceo breui. Caulibus ternis: aut q̄ternis humi stratis Radice qua albucum. uerū squamosa. Legitur uer. Id igitur praedictis datur peculiare. Elleborus uero niger: & cādidus: ueluti equiuoce dici apparent. Sed de facie uaria sentētia est: Alii. n. similes esse aiūt. praeter q̄ quod radices colore inter se differāt. Esse nāq alterius cādidam. Alterius nigram. Alii foliū nigri laureū candidi porraceū reddunt. Radices aūt similes colore excepto. Qui similes dicūt formā huiusmōi tradūt. Caulem modo ppe albuci: sed longe breuiorē. Folia cōtinuo radici annexa: sparsaq humi. Radicem large multiplicē quae scilicet praetenues cōstent: atq utiles sint. Nigru n. equos. boues. Suesq necare affirmāt: & idcirco eū cauere. Cādido pecudes nimirū uesci. Atq hinc primo uim deprehensā: cū illo pecudes purgarētur. Verū oetae mōtis īcolae pylee ppe tpīe legūt. Plurimus. n. optimus q eo puenit loco. Non tñ ubiq: sed parte una tantum modo oetae: quā pyrā uocāt. Miscet in potiōe: ut uomitio bñ succedat: ellebori semē haec herbula quaedā ē. Niger ubiq nascitur. nā & ī boetia: & euboia: & multis aliis locis. sed optimus heliconae: ac ī totū is mōs medicaminib laudatur. At cādidus locis paucissimis exit. Optimi uero: & usitatissimi quatuor sūt. Oetus. pōticus. eleaticus. massalioticus. nasci eleaticū īter uites aiūt: & uinū usq adeo puocās redder urinae: ut omnes q bibūt graciales admodū uētre adducto efficiātur. Omniū tā eorū q̄ reliquorū optimus est oetae. Parnasius uero. & apoiicus eo quoq loco puenīūt: & quidē multi: & emūt: & uēdūt ignari duritatis sūn aeq difficultatis eorū. Haec igitur q q̄ forma conueniāt: uires tñ proprias sortiūtur. Nigrū uero ab eo q̄ui cōperit & primo succidit: melāpodiū quidā appellant. Quo & domos lustrant: & pecora: quadam cū incātatione: atq ad alia complura utuntur. Panacis quoq: & lactariae & aliorū quorundā genus multiplex redditur. Panacē. n. appellant primā quae syriae nascitur: de qua pauloante retulimus. Secūdam chironiam Tertiā esculapieam. Quartā herculanā. Cōstat folio magno & amplo: ut quoq uersus tres palmos pficiat. Radice crassitudine prope digiti. bifida aut trifida: gustu subamara: odoratu sincerū thus redolēs. Vtili cōtra morbum comicialē pota: coagulo uituli marini admixto: ad quartā partem & contra tormina e uino dulci. cōmoda etiā ad uulnera sicca: ex melle ad madida. Igitur he differentias illas sortiuntur. Sūt aūt uel aliae quaedā panaces una folio tēui altera nō tēui. s3 uires hisce ābab eadē: ad mulierū pfluuia: & ulcera tā caeta q̄ putria & pascētia. qn & uisicarias: atq lactarias: nōis tm̄ cōsortes uider licet. Vesicariarū. n. gñra duo. alterū sōnificū radice rubra: sāguis mō: s3 cādida cū siccesit. fructu rubrior grāo iligneo: folio lactariae sili: aut malo du ci: s3 piloso. huius corticē radicis tūdētes admō3 & ī uino meraculo madfaciēres dāt atq ita dormir faciūt nascit rupib & faucib atq sepulchris alterū gēus īsanir facit. Id alii briorē uocāt alii pissū cōstat radice

candida &lōga ad cubitū atq; caua. Dabitur eius radicis dragmæ pōdus: si ut quis ludat seq; pulcherrimū putet placuerit. At si magis insaniat uis dragmis duabus opus est. Sin aūt nūq̄ insania solui malueris tres dabis & quattuor si interimēdū sit. Habet foliū erucæ p̄ximū maius tñ. Caule; lōgitudiē fere q̄ttuor cubitū. Caput gethii s; maius: atq; pilosius. Nec fructui platani absimile; cōstat. Lactariaꝝ quā maritimū granū appellāt: folio est rotūdo: caule: totaq; magnitudiē: ad palmū. Fructu cādido. Demetitur cū uua nigrescere incipit. Et siccatus fructus tritus potiui datur accceptabuli tertia parte. Mascula aūt uocitate oleæ folio cōstat: & magnitudiē cubitū æquat Huius lac cū uindemia incipit exprimūt: & p̄parato utūtur: purgat iferius Myrtaria uero cognominata candida: lactaria est: foliis myrti cōdita: uerū aculeatis parte postrema: sarmentulā interrā demittēs lōgitudine palmii Quæ nō simul: sed alternatis ānis fructificāt. Alia hoc āno: alia postero: q̄ quā oīa eadem radice exorta. Loca mōtuosa desiderat: fructus nux appellat demetit cū ordeū turgescit: & exiccatus purgatusq; dat elotus cū papaueris nigri duab; ptib;: ita ut totū mō acceptabuli sit. Trahit pituitā p aluū: at uō si nucē ipsā placeat dar trita dabit exuīo dulci aut cū sesiama testa terresacta q; comedēda. Ergo hæc foliis: succis fructib; utilia cōstāt. Roris aūt marini gña duo: alteꝝ sterile: alteꝝ fertile: & alteꝝ tā fructu: q̄ folio utile: alteru; tm̄ radice fructus canchris uocatur. Habet id fructiferꝝ gñs foliū palustri apio sile: s; multo maius: caulē ad magnitudinē cubiti: aut maiorē. Radice; magnā: crassā cādidā: & ueluti thus redolētē: fructū cādidū: scabrū oblongū: nascit potissimū solo squalido: atq; saxoso. Radix medicamēto ulceru; utilis: & mēsib; pota in uino nigro austero. Fructus ad urinæ stilicidia: & aures: & argemā: & ad oculoꝝ morbū: lipitudinē nūcupatū: & lactis ubertate; mulierib; facit: sterile illud folio lactucæ amaræ cōstat: s; scabriori: candidiorīq; radice breui: nascit id quoq; p̄dicto solo uberime. Radix parti; supius pti; iferius purgat. Quod. n. germ uersus cōsistit supius purgat quod terra uersus iferius: p̄hibet & uestibus iterposita uermiculos noxios. Colligit p messe; tritici. Vernilagiū: una candida: altera nigra: uires radicu inter se distāt: & ipse radices specie differūt. Candide. n. crassa & grauiter olens. Vtilis traditur ad alui profluuia: cū consecta orbiculati; mō radicis decocta est: iūco transfixa iseriē ualet: & ad interaneoꝝ aīalia lata: cū passa uua cōesa acceptabuli mēsura e uino bibitur austero. Occidit & canes & sues: canes infarina ordeacea subacta: cum qua & oleo. Sues con brasica. Et si hominē ægressentem exporiri uolueris: an uiuere possit: lauandum ea radice triduo iubent. Hoc enim si tolllerauerit: moriturum neq̄q̄ existimat. Nascit æque omnibus locis: folio cardui. Verum ampliori: & terræ proximo: capite magno acano simili: Vnde quidem acanum eam uocarunt. Nigra folio cūstat &. n. mō cardui p̄terquā qd̄ minori leuiorīq;: tota aūt herba umbraculi speciē rep̄sentat: radice crassa & nigra: extrisecus subflaua itrisece; nititur.

Loca gelida: humidaq; amat. Lepram & uitiliginem: trita in aceto: & ramẽtis illita: expellit. Nec non & canes occidere potest. Papaueris quoque siluestris genera plura notantur. Quoddam enim cornicularium appellatu3: nigro est folio constans uerbasci nigri: s3 minus nigro. Cauli altitudinis cubitalis. Radice breui: per summaq; cespitum: fructus inflexi: ut cornicula figurantur. Legitur circa messes. Et aluum purgare potest. Foliũ argemã ouibus aufert. Nascitur iuxta mare locis saxosis. Aliud erraticum uocatu3 non ab simile intubo erratico: constat. Quamobrem in usu3 uenit cibarium. Nascitur in aruis: potissimum inter ordea. Florem ruffum producit. Caput unguis pollicalis magnitudine: auget. Legitur ante ordei messem atque uiridior etiam purgat inferius. Aliud heraculanum nuncupatum: folio constat struthi: quo splendorem linteis tribuunt. Radice insumma terræ eunte: fructu albo. Huius radix purgare superius nata est. Nõ desũt qui contra comitialẽ morbũ ea utunt' in uino mulso. Hæc igitur ueluti equiuoca quædã subiungere placuit. Radicum ãt differẽtias: tũ succis: tũ odoribus accipere licet. Sũt. n. aliæ acres: aliæ amaræ: aliæ dulces: & aliæ suauis olentiæ: aliæ grauis. Dulcis nymphæe uocatæ: quæ nasci ĩ lacustrib; solet: ut in orcomeniensi agro: & marathone: & in creta insula. Boeti madonai3 hanc appellant: fructũq; mandunt. Gerit folia super aquam ampla. Plagæ trita imposita sanguinẽ sistere traditur: utilis & ad difficultates intestinoꝝ epota. Dulcis & scythica. Et quidem nonnullli dulcẽ eam appellant'. Nascitur apud meotim. Vtilis ad anhelitus: & ad tussim siccam: atque in totũ thoracis laborantis medicamento cõmoda redditur. Ad hæc mederi ulceribus potest in melle. Sitim quoque extinguit: si teneat' in ore. Qua de causa tum ea: tũ equestri uocata. Scythas: undecim: & duodecim dies: sitim tolerare affirmant. Malum terræ: olfatu: odorata: gustatu: uehementer amarum ẽ. Colore nigꝝ. Nascitur mõtibus: optimũ quodq;. Folio cõstat muris auricu'æ simili: tamen rotundiori. Perutile ad caput: & reliqua ulcera: & ad serpentes: & ad somnum & ad alia multa. Vlceribus capitis adhibere præcipiunt: in aqua subactum reliquis: Rasũ in melle: & oleo: cõtra ictus serpentiũ: ex uino acido bibi debet: atq; inspergi morsui. Ad somnũ in uino nigro austero ꝓtritũ datur. Si uulua ꝓciderit decocto abluisse iuuabit. Dulces igit' ille: amaræ ãt aliæ: & grauis aliæ gustatus. Quædam ex dulcibus: mẽtis alienandæ uim sortiuntur: ut quæ carduo similis apud tegeam gignitur. Quam cum pandius statuaꝝ artifex in templo: suo fungens officio: cõcedisset: mẽte alienatus ẽ. Quædã itẽ mortiferæ deꝓhensæ sũt: ut quæ apud thraciæ metalla comperiunt': gustu faciles: iocũdæq; admodũ: coloris quoq; discrimine radices large inter sese differunt. Nec solu3 albæ: & nigræ: & flauæ: sunt ẽt ceruleæ: & rubeæ: ut rubiæ radix. Quinq; foliæ: siue quinquepenã hoc ẽt nomine appellantur: cu3 effodit' rubra est: inarescens uero nigrescit: atq; q̃drat': hẽt foliũ uitis: s3 pusillũ: & colore simile uitigi-

neo est: & augetur: & desinit: cum uite: folia omnia quinq;. Vnde & nomẽ
caules prætenues mittit: & crebris internodis constat. Rubia folio hederæ:
rotundiori tñ cõsistit. Nascitur humi caulis mõ graminis. Loca amat um/
brosa. Cit urinã. Qua de causa ad lumboꝝ: & coxæ dolores ea utũtur: nõ
desunt quæ forma quadã peculiari spectẽtur: ut nepæ uocatæ radix: atque
fidiculæ. Altera.n. speciẽ scorpionis repræsẽtat: & utilis ad eius ictum &
ad alia quædã habet fidiculæ uero hirsuta: & aceptabilis cauernosa: ceu po
lypoꝝ: cirri purgare inferius apta est. Vbi quis eam cõtingerit: polypuꝫ in
nasci affirmãt. Foliũ filicis magnæ proximũ est. Nascitur inpetris. Publi
ca uero radicum omniũ: quod aliæ plus aliæ minus temporis durant. Elle/
boris.n. uel annis tercentis utilis est. Malum nigra terræ qnq;: aut sex. Ver
milago quadraginta. Fel terræ duodicim. Pinguis hæc: spissaq; admõꝫ est.
Pucedanũ qnq;: aut sex. Vtilis silueștris ãno si in ũbra & sine ictu reseruet:
alioqn putrescit & inanis fũgosãq; reddit. Et aliis alia tp̃ra tribuũt. Sed om
niũ medicamẽtoꝝ diuturnissimã elateriũ est: oportunũ qđ uetustissimũ.
Itaq; medicus qdã uir: haud insolẽs: neq; mẽdax: elateriũ ducẽtoꝝ ãnoꝝ uir
tute mirabilis ꝑuare apud se rettulit eo a q̃dã munere donatus. Causa q̃c brẽ
tã lõgo ꝑuari tp̃e possit humoris copia est: ea de cã uel cũ præciderit in ci/
nere humidũ ponũt: ea tñ ne ita qdeꝫ siccari põt: sed usq; qnquagesimum
ãnuꝫ lucernis admotũ lumẽ extiguit. Hæc igitur uis peculiaris isti tribuit̃.
Radices aũt quæ aliquã dulcedinẽ hñt: ubi diu mãserũt: uermiculis erodũ
tur. Quæ uero acerbe acres ue sũt id nõ sentiunt. Veꝝ rarefactæ exinaniteq;
uirib; tandẽ hebetãtur. E bestiolis externis nulla radicẽ aliquã tãgit excepta
sphondila: quæ nullã intactã relinquit. Hoc ergo naturæ aĩalis istius ꝓpriũ
deputãduꝫ sit. Radicẽ aũt unã quanq; fore deterioreꝫ: si fructũ perfici cras
sescereq; relinqueris manifestũ est. Quod ideꝫ uel de fructu asserere licet: si
radicis succuꝫ detraxeris. Sed magna tñ ex parte radicis medicæ succus nũq̃
extrahitur. Cuius uero semẽ usũ medicaminis præstat: huius succũ accipi
opere p̃tium est. Vti radicibus potius iubẽt: q̃m fructus fortior sit: quã ut
corpus ualeat tollerare. Sꝫ hoc uniuersũ haud q̃q̃ ueꝝ esse apparet. Anticir
rẽses.n. fructũ sessamacei eleborari dare solẽt: qui sessamæ similis est. Tra/
ctus medicamẽtoꝝ fertile potissimo tradũt extra græciã etruriã: & latinuꝫ
agrũ: qua circẽ habitasse affirmãt: atq; ẽt magis ægyptũ: auctore: homero.
Hic.n. helenã inde accepisse iquit: prospera quæ quondã thonis dulcissima
cõiunx ægypti folydamna dedit qua plurimũ gignit. Noxia terra ferax: &
multa ꝓbata uenena. Inter quæ uel illud medicamẽ luctus: & mẽdatium
meroris esse autumãt omniũ ita ut maloꝝ obliuionẽ atq; indolẽtiam facere
possit & hi qdem tractus ꝓditi a poetis fere solis uident̃. Aeschylus.n. in ele
giis copiã medicaminũ uenenoꝝq; etruriæ tribuit. Gens tyrrena suis clara
ueneficiis. Quæq; aũt nõ nihil medicaminũ possidere uident̃: sed differunt
q᷑ alia plus hñt: alia minus: &.n. quæ ad septentrionẽ: meridiem: exortũq;

pertinet mirabiles uires sortiunt. Nā in æthiopia: quo sagittas ungūt: radix mortifera ē. Apud āt scythas nō solū ea radix: sed ēt aliæ plures cōperiunt quaꝝ aliæ cōfestim: eo in terimūt tpre: quo gustatæ sint: aliæ post. Et haꝝ aliæ celerius: aliæ tardius: ita ut nō nullos tabe quadā paulatina possint cō sumere: Apud idos ul' alia plura ꝑueniunt gn̄a s3 supuacuū: si uere narrat qd' sanguinē diffundere: & qi fugare pōt: qdq̄ e diuerso eūdē coligit. & ad se trahit. q cōtra mortiferas serpentiū morsus cōpta referūt. Quin & regio thracū pleraq̄ fert: sed ualidissimā fere illā herbā q saguinē sistit. Hanc. n. alii puncta uena: alii ēt uehemētius secta: retinere: ac penitus ꝓhibere sanguinis ꝓfusionē affirmant. Hæc igit' ꝙ cōmune oīum diximus: satis demō strare uident'. Locoꝝ āt oīum græciæ: maxīe peliū mons thessaliæ: & thele thriū mons euboeæ: & pnasus: medicamina ferunt. Itē arcadia: & laconia tellus nā eas q̄3 herbis scatere medicis cōstat. Et qd' arcades ꝑmedicamēto ꝙ aluū purget: lac sorbere consueuerūt in uere: cū succi huiusmōi folioꝝ maxime uigēt. Tunc. n. potissimo lac ui3 medicaminis hēt. Bibūt bubulū ꝙ bos inter animalia oīa: p multa pascere uarioq̄ herbaꝝ gn̄e uesci uidetur Nascit' apud eos uterq̄ elleborus. Videlicet: & albus: & niger itē pastinaca specie lauri: colore croci: & eā q illi brasicā siluestrē appellāt: medici āt qdā cetā: & q illi maluā siluestrē uocāt medici tibiscū: & malū terræ: & seseli: & equapiū & paucedanū: & herculana: & utꝝq̄ uesicariæ: gn̄s ꝙ fructum puniceū fert: & ꝙ nigꝝ: orit' & siluestris cucumis ex quo cōponi elateriū so let. Ad hæc lactaria: ex qua hippophaes. Quod optimū cōfici apud tegea3 nouimus: maxieq̄ haberi in ꝑtio. Nascit' circa clitoriā panacea: & petræa cir ca psophidē plurima: & optima ꝑuenit. Moly apud faneu3 exit: atq̄ apud cylenam esse: queādmodum homerus dixit. Affirmant radice rotunda: nō absimili cepe. Folio scyllæ. Vsū eius cōtra ueneficia: sūma ñ tñ̄ effodi dif ficulter: ut ait hōerus: cicuta optīa circa susā: & intotū locis ꝑgelidis. Quin & ī laconico agro bona ps ꝑdictoꝝ exit. Na3 is q̄3 medicaīb' scatet. Hircispi na largæ in arcadia nascit'. Nec deterior cretica existimatur: s3 etia3 uisu pul chrior. Et pastinaca ī patrensi agro ꝑstantior cæteris. Hurcuis calefactoria ē Radix nigra. Nec nō & in parnaso multa ex his ꝑueniunt. Et in thelletrio monte. S3 hæc plurib' locis dant' cōmunia. Dictamū certæ insulæ ꝓpriū ē: ui mirabile: & ad plura putile. S3 ad ptus mulieꝝ potissimu3 pollet. Folio blechoni simile constat. Nec sapore absimile est. Ramulis tenuioribus condit'. Vsus folioꝝ: nō ramoꝝ: nec fructus ē. Valent ad multa: s3 ꝑcipue ad difficiles ptus mulieꝝ: ut dictū ē. Aut. n. facile pesse faciūt. Aut certe dolors penitus sedāt. Dant' bibēda ex aqua. Rara hæc herba. Locus. n. qui fert: exiguus admō3 ē: eūq̄ capræ depascunt: capessendæ causa uoluptatis. Veꝝ ēt qd' de telis fert' affirmāt. Capras. n. sagitta trāsfixas: dictamo deuo rato telū eiicere: Dictamu3 tale est. Viresq̄ eiusmodi possidet. Falsū dicta mum: folio qd' simile constat: sed ramulis minus: & uirib' longe inferius.

Quãq̃.n.eiſdẽ in rebꝫ ꝑſit: tñ multo deterius: atq; debilius. Vis dictami in ore porpi continuo põt. Excaleſcit.n.ex paulo uehemẽter. Manipulos ĩ ferula: aut cãna intercludere ſolent: ne expirent. Imbecilius.n.cũ expirauerint. Non deſunt: q naturã dictami: & falſi dictami: eandẽ eẽ exiſtimẽt: Sꝫ qd locis lætioribꝫ exeat degenerare: falſũq; cognominari: ſicuti ẽt aliis pluribus euenit: ut uiribus deterioribꝫ ex loco reddant̃. Dictãuꝫ.n.ſolũ aſpuꝫ uehemẽter amare inqunt. Eſt ẽt aliud dictamũ ueluti equoce appellatũ. Nec .n.ſpeciẽ: nec uiꝫ hẽt eandẽ: qppe qd folio ſiſi ſiſymbrio cõſtet: & ramis cõdatur maioribus. Vſus itẽ: & uis nõ eiſdẽ cõueniunt. Hoc igit̃ ut dictũ ẽ miruꝫ ſimulq; ꝓpriũ cretæ inſulæ dat̃. Quidã oĩno in herbaꝝ: & fructicuꝫ gñe & ad ſũma inter oĩa: quæ ſe a terra minus attollũt: præſtãtiora: q̃ creta ferat affirmant. Inter reliq̃ uero magna qd̃ ex pte: q̃ in pnaſo mõte ꝓueniant: anteponunt. Aconitũ naſcitur in creta: atq; zacyntho: ſed plurimũ optimũq; in heraclia põtica cõſtat Id folio ĩtubaceo. Radice tũ ſpecie: tũ colore nuci ꝓxima. Viꝫ illã mortiferã ĩ hac eẽ. Foliũ & fructũ nihil nocere affirmãt: cõfici ad officiendũ mõ quodã enarrãt: nec noſſe quẽq;: q̃obrẽ medicos qm̃ cõponere neſciãt: ꝓ putrefactorio uti: aliiſq; qbꝫdã de cãis epotuꝫ: nihil penitus poſſe officere: neq; ex uino: neq; ex mulſo. Cõponiãt ita ferũt: ut certis occidere tẽporibꝫ poſſit. Videlicet bimeſtri: trimeſtri: ſemeſtri: anno cõpleto. Nonnullũ etiam biennio: peſſime illos de uita diſcedere uolunt: q plurimũ tpis reſiſtere poſſint. Paulatiꝫ.n.tabeſcat corpus: & lãgore pereat diuturno eſſe neceſſe: facillime illos: q confeſtim abeũt. Remediũ nuſq̃ eẽ cõpertum. Sꝫ falſo dici: quoddã aliud reſiſtens illi haberi. Non.n.herba: ſꝫ melle: & mero: & qbuſdã eiuſmõi ſeruari aliquos potuiſſe. Atq; id raro factũ: ſũmaq; difficultate. Aliud q̃ꝫ uenenũ uiꝫ diurnariã enecandi ſortiens: cõptum affirmant: ẽe nãq; radiculam q̃dam: quæ eodẽ die poſſit occidere. Foliũ hãc hẽre ellebori. Notaꝫq; oĩbꝫ eſſe: & qd̃ famulos hãc petere ſolere. Aconitũ uero: ut dictũ: ĩutile iis q p̃parare ignorẽt nec licitũ poſſidere: ſed capitalẽ pœnã inſtitutam. Temporis drãm pro collectus ratione ſequi autumãt mores collectuũ tpĩbꝫ cõpares euenire. Thraſyas mãtinenſis qdeꝫ tale ſe cõperiſſe aiebat: ut facile & abſq; ullo dolore inferre obitũ poſſet. Nec alio quã ſucci cicutæ: & papaueris: & alioꝝ eiuſmõi: Idq; admõꝫ cõtractũ exiguũq; uidelicet ad drachgmæ põdus & remediabile penitus: & tam ualidũ: ut quantũ uis tpĩs pdurare poſſet: nec quiſquã ſentiret immutatiõis Sed ſũmendam is cicutam cenſebat non unde libuerit: ſed ex ſuſis: & ſi qua alia loca prægelida & opaca conſtant. Nec ſecus dereliquis quæ debeant addi cenſebant. Quin & alia multa: & ex multis is cõponenda excogitauit. Alexias quoque eius diſcipulus: ingenii plurimum ualuit acrimonia. Nec infra ilum bonis artibus fuit inſtructus. Nam & reliquas medicinæ partes: quas ille non tenuit: is egregie conſecutus eſt. Hæc igitur comperta hoc noſtræ ætatis tempore: amplius quam ſuperiori: & priſco uidentur. Sed.n.

uti

uti hoc an illo mō plurimū referre omnibus manifestū ꝑfecto ex multis est Nam & ii nō in hunc mō3: ante cicuta utebant: sed trita: ut. s. uti ceteri so leb ant. At nūc terreñ nemo uelis: s3 detracto tegmīe. Id. n. re3 difficilē facit qm̄ confici cōtumax sit: pistā subinde ī mortario tūdunt & pretenui crebro trāsmissā aquæ insperſā bibūt. Atq ita obitus celer: facilisq ccurrit. Omnium uero medicaminum uires debiliores in assuetis porro dep̄rehēdunt. In nonnullis ēt oio inertes. Quidā. n. tantū elleberi hes tantes: ut manipulos totos cōsumāt: nihil afficiunt. Quod etiā tharasyas sæpius facit: q radicum peritissimus habetus est. Faciunt hoc idē pastores nonnulli. Itaq cu3 ad medicaminum uenditorem de quo admiratio omnes teneret: quod radicem unā: aut duas mandere posset: pastor qdā uenisset: absumpsisset q integꝝ manipulū: facit ut nunq̄ āplius ille pharmacopola laudaret. Idq singulis diebus: nō tm̄ illum: sed ēt alios plerosq facere dicebatur: fit enī3 ut pleraq ex medicamētis: pp hominis cōsuetudinē: ui3 suā amittant: nec amplius medicaīa esse possint. Cū. n. ab natura acceptā tur deuincūt cōliciāt: nō amplius poni inter medicamīa debent: ut & thrasyas dicere solebat. Naturas. n. singul ti3 ille discernēs. Idē aliis medicam: aliis n̄ medicam ī eē aiebat. Eni3 uero tō3 hēri penitus oporteñ putabat. Et quidē plurimūad id iudicādū uir ille ua ebat. Veꝝ una cū natura ēt consuetudinē posse aliquid efficere cōstat. Quīobrē eudemus medicamētarius hac in arte facile prīceps cū se nihil affectū iri pepigisset: qdā admō3 mediocre ante solis occasum deuorauit: quod neq continere: neq deuincere potuit. At uero eudemus arte minime laudatus ellēboꝝ bibēs: nō purgabatur: & . xxii. aliquando potiones: uno die sumpisse se retulit. Fori apud uasa sedentem: Nec surrexisse: priusquam esset meridies. Tunc uero domo petita: Balneas ingressum: Cenatumque more solito. Nec quicquam euomuisse. Hic tamen auxilio quoddam preparato. Cohibuit aceto enim acri asperam pumicem bibisse se retulit. pōst septimā ellebori potionem. Rursusq ex mero eodem modo egisse. Pumicis āt ui3 magnā adeo esse ut si ī urceū bulientē: eā inieceris feruorē extiguas nō solū parte aliqua tp̄is s3 ēt ex toto puni. ē. n. exiccare uehemētissime: atq ad se spumā totā recipere uoluit: idq extinguendi cā3 esse. Hic ergo largitatē potus: tali retinere iuuāīe potuit. Quod āt cōsuetudo plurimū ualet: multis sane rationib; constat. Nā & apsynthiū pecora huius tractus pascere quidā negāt. Pontica autem nimiꝝ pascūt: ut pig uiora: atq pulchriora reddantur. Vt & quidā uolūt sine felle. S3 hæc non ad presente3 disputationē: sed ad aliā q̄dā: spectare potius iudico. Radices uō: & uniuersum gn̄s materiæ hūilis: pmi tis: ac uariis uirib; : ut dictū ē: natura cō diderat: nec solū ad corpora animata. Spinam enim quandam enarrant. Quæ aquam iniectam congelet. Et radicem ibisci posse addensare aiunt: si tritam inieceris: sub dioque humorem posueris. Constat hibiscum folio malue: maiori tamen: pilosiorique. Caule molli: flore mellino: Fru-

ctu maluæ. Caulib⁹ ꝓxima. Vſus eius ad rupta: & tuſſes e uino dulci: & ad ulcera in oleo. Aliam ſi carnibus concoquas in idẽ agrægare ac ueluti cõglutinare poſſe affirmant: alias uim attractoriã poſſidere: modo magnetis lapidis: atq; ſucũ. Hæc inanimibus. Theliphonũ uero quod alii ſcorpionẽ appellant: quia radicẽ ſcorpioni ſimilẽ habet admotũ ſcorpionẽ occidere tradunt: & eum reuiuiſcere poſſe: ſi ellebro candido linatur. Enecat idem: & boues: & oues: & iumẽta: & ad ſummã omnes quadrupedes. Eodem die: ſi genitalibus foliu3: uel radicula imponatur: proficit potũ contra ſcorpionum ictus. Habet folium tuberis terræ. Radicẽ ut dictum eſt: ſimilẽ ſcorpioni. Naſcitur graminis mõ & geniculis conſtet: loca amat umbroſa. Quod ſi uera ſint: quæ de ſcorpione narrãtur: & reliqua eiuſmõi: haud q̃quã incredibilia dici debeãt: nec fabuloſe: quæ attribuuntur plantaꝝ uiribus brute componi uideantur. Humanis uero corporibus ultra illa: quæ ſanitatẽ morbos mortemq; ſpectet: alia quoq; herbas afferre ſuis uiribus poſſe affirmãt ut puta generandi ſeminis facultatem: atque ſterilitatem: & quaſdã ex eodẽ facere utrunq; ualere: ſicut qui teſticulus appellatus eſt. Cum enim germini ſint: alter magnus aũt paruus: Magnum efficace3 ad coituũ datũ e lactæ caprino tradunt. Minorem uero obeſſe: ac inhibere habet. Folium laſſeris ueru3 leuius atq; minus: caulẽ ſimiliũ ſpinæ quã pirũ uocãt: miru3 ergo ut dictũ eſt: ab una eadẽq; natura diuerſitatẽ tantũ uiriũ ꝓficiſci. Nam uim eiuſmõi eſſe duplice3 abſurdũ putari minime debet. Tu3. n. alii quidã: ut aristophilus pharmacopola plataicus: uires quaſdã cõpertas ſe habere dicebat: parti3 ut q̃s magis coire ualeat ꝑti ut nil pẽitus ualeat. Id q̊3 ꝑ rogar̃ plus minuſue tp̃is poſſe. ceu bimẽſe aut trimẽſe: q̃ qdẽ herba ſ ad tẽperãdos: caſtigãdoſq; adoleſcẽtes aliqñ uti aiebat. Quedã ad ꝓcreãdũ marẽ aut fœĩnã ualer̃ tradũt. Quãobrẽ herbã qdã marificã: & aliã fœĩnificã uocãt: ambæ ĩter ſe ſiles & ocimi ſpẽ3 gerẽtes: fructus fœĩnificæ mõ muſci oleaginei: ueꝝ pallidior: marificæ uero ſicut oliua cũ primũ ex muſco emergit: geminus mõ teſticulis hõis. Ne ſem fœtificũ ſit: fructũ heder̃ cãdidæ facer̃ aiũt cõtra ut ꝓlificũ ſit: fructũ cratei ex aq̃ notãt: naſcit̃ id lini mõ ruffũ & fructũ tanq̃ miliũ fert. Gigner̃ nequaq̃ poſſe putat̃ & q ſem uolucri col'ectũ mõ ſextarii .xxx. aſſidue dieb⁹ portiõib⁹ æq̃s biberit ex uĩo albo. Sic. n. pẽitus ſterileſcer̃ hõie3 aiũt. foliũ herbæ mulæ uocatæ ſterilitate mulierib⁹ facer̃ uolũt: & aliqd ungulæ ac ſẽinis muli aĩalis miſcẽdũ ꝑcipiũt: cõſtat hæc foliolinguæ ceruinæ appellatæ. Radice numeroſa: & tenui: montana planicies. & ſaxoſas amat mula hac herba plurimũ delectari affirmãt. Vſus eius uel ad alienes quẽadmõ3 uolucri. Filix fœĩna utilis cõtra ĩterraneoꝝ aĩalia lata. melle ſub acta: & cõtra tenuia ĩ uino dulci: cũ3 farina ordeacea data mulierib⁹. Si grauidis detur abortũ facere. Si cæteris ſterilis in totu3 reddere aiunt. Differt fœmina filix a maſcula: qd' folium unico artu porrectũ hæc hẽat & radicẽ craſſa3: & longã: & nigra3. Haꝝ igit̃ uires ſterilitati addixiſſe natura putatur.

Ad rem aũt uenenariam mirꝫ ĩ modum herba polebat: q̃ indus attulerat. Non. n. solũ edẽtib: sed ẽt tangẽtibus tm̃ genitabilus ui3 dixere uehm̃etẽ a deo fieri: ut quotiẽs uellẽt coire: ualerẽt. Et qđ q usi fuerũt: duodecies egisse dixerũt. Indũ ãt ipsũ: q uel magno: atq robusto corpe erat: species decies aliqñ coiuisse: fatentem licuit audire. Verꝫ emissionẽ seminis guttatim fuisse: demũq ĩ sanguinẽ deuenisse. Mulieris uero uehem̃tius ẽt citari libidinẽ: cu3 eo medicamine usæ fuerint: dicebať. Hæc igiť uis: si uere narrať: mirifice oẽs excedit nãs tñ q̃sdã constare: q̃ ortationes ad coitũ facerẽt haud quaq̃ inepte putaueris. Nã & ĩ alim̃tis ipsis tã siccis: q̃ hũidis uires eiusmõi atque ẽt aliarum plenarumq affectionũ efficaces manifeste sentimus: Aq̃. n. nonnusq̃ eẽ: q̃ ple3 mulierib largiať affirmãt: ut apud thespias. Cõtra aliã apud pyrã esse: q̃ sterilitatẽ eĩsdẽ ĩfere possit: cã3. n. sterilitatis mulieꝝ loci illius talẽ medici reddiderũt. Apud heracliã arcadiæ: uinũ: ut ferunt: fit: q potũ uiros insanos agit: mulieres steriles reddit. Achaiæ apud cabyniã maxĩe: uitis qđdã gñs hẽtur: cuius uinũ abortũ facit. Et ubi canes uuã cõederint: eas q3 abortu piclitari necesse ẽ: ĩ gustu nec uua sensũ aliũ q̃ cæteræ uuæ facit: nec uinũ a cæteris uinis distare pcipiť: ĩ trezenẽsi agro uinum steriles: q biberit facit: apud thasũ uinũ sõnificũ arte q̃dã cõficiť: & aliud quod potũ uigilantissimos facit. S3 eiusmodi uires ad corpus spectare: inq generibus corporeis pcipi manifestũ est. Animo uero uesicariam adnotãt Hãc. n. ueluti dimouere: alienareq mentẽ affirmant: ut superius cõprehẽsum ẽ. Contra radix oenotheræ data e uino: mitiores: hilarioresq mores reddit. Constat oenothera folio amygdalæ: ueꝝ maiori. Flore roseaceo: loca adamat mõtuosa: id tñ absurdũ nequaq̃ appeat: fit. n. q̃i r̃creatio q̃dã ex uiribus: q̃s radix ista uinaceas possidet: s3 potius absurda illa puteñť: q̃ alligata: & ueneficioꝝ aduersãtia uocitanť: & tũ corpibus: tũ domibus unice opitulari creduñť. Adde polliũ q hesiodo: & museo auctorib ad oẽ3 re3 seriam: magniq faciendam perutile predicatur. Quãobrem id noctu effodiunt tabernaculo: structo: & ad famã: existimatione3q bonam: nõ minus: q̃nimo magis ualere putatũ ẽ. Nec nõ & antirrehizũ appellatũ utilẽ ad gloriam tradidere. Hic lappæ similis ẽ. Radice minima: & fere nulla subnitiť Fructũ tãquam nares uituli parit. Hoc perunctos gratiam: uitæq gloriam cõsequi creditur. Quin etiam qui aureliæ flore coronatur: unguento ex auro ignis ex parte inspersо: gloriam atq existimationem bonam consequiť. Habet aurelia florem auro similem. Folium candidum. Fructum tenuem durumque. Radicem per summa cespitum: atque tenuem. Vsus eius ad serpentium morsus: e uino. Valet etiam ad ambusta cremata & mixta melli: Sed hæc: ut superius dictum est: commenta hominum esse: plane uidentur: qui suas artes magnificare: celebrareq cuperent. Nos reliquorum naturas. Viresque persequemur. Piper fructus est. Eius genera duo. Vnum enim rotundum: erui modo: tegmine carneq constans: sicut laurina baca:

ſubrutilum. Alterum oblongum nigrum: ſemina papaueris continens:
longe hoc ualidius altero. Ambo uim calefactoriam obtinēt. Quamobreꝫ
contra cicutā auxiliātur & ēt thus. Granū cnidium rotundū: colore rubruꝫ
maiuſꝗ pipere eſt. ſꝫ caliditate multo ualidius. Qua de cā cū deuorandū da
tur: dari. n. cōtra alui ſolutiōeꝫ ſolet in pane: aut adipe obductuꝫ ſūmitur.
Aliter. n. gulā adurit. Peucedani quoꝗ radix uiꝫ calefactoriā habet: quam
obreꝫ unguentū quidā uel ex ea ſubdatoriū faciūt. Datur & ad lienes radix
peucedani: īem inutile eſt. Nec ſuccus ulla in re ꝓdeſt. Paſtinacā agro ſpar-
tenſi achaiæ laudatiſſimā referūt. Natura calefactoriā: radice nigrā. Radix
quoꝗ uitis ſilueſtris calefactoria: acriſꝗ eſt. Quācbreꝫ ad pſilotri uſuꝫ ido
nea: & uitia cutis in facie emūdat: fructu eius defoliare arbores ſolēt. Succi
ditur omni tpē: ſꝫ præcipue autūno. Dracumtuli radix data ex melle utilis
quæ tuſſes ſanare poſſit: cauleꝫ uerſicolorē ſerpētis ſpeciē preſentāteꝫ gerit:
Eius ſemine nulla in re uti ſolent. Thapſiæ radix uomitoria eſt: & ſiquis cō
tinuit: tā ſuperius: ꝗ inferius purgat tollere pōt. Ad hæc liuida: Suppurati
ones tñ: alias exalbidas facit: Succus eius ualidior eſt: & qđ iā ſupius ꝗ in
ferius purgat. Nullus ſeminis uſus. Naſcitur: tuꝫ alibi: tū in terra attica ꝗ
pecudes īcolæ eā nō tāgūt. Peregrinæ uero depaſcunt: & āt aluus ſoluit aut
intereūt. Fidicula ſemꝑ poſt imbres erumpit: & ſemē nullū ꝓducit. Ebeni
lignū aſpectu buxo ſimile cōſtat: ſed de corticatū nigerrimū redditur. Vti-
le oculis ad coteꝫ krituꝫ. Malū terræ craſſuꝫ: & guſtatu amarū eſt. Nigrum
odoratumꝗ: folio rotūdo qđ ſuper terrā ſpectetur: nō multū eſt. Naſcitur
potiſſimū mōtibus idꝗ ꝓ optimo effoditur. Vſuꝫ eius ad multa enumerāt
ſed optimū ad capitis ruptōes: & ad reliꝗ tñ ulcera ſatis ualet: & cōtra ſerpē
tium morſus: & ad ſomnū: & ſecūdas mō peſſi ptim aqua ſubacto & illito:
partim in melle: oleoꝗ deraſuꝫ: ſed cōtra ſerpētes e uino aceſcente poto: &
morſo inſpſo: ad ſomnū uero in uino nigro auſtero attrito: at ſi uuluæ ꝓ-
ciderint ex aqua colluere cōueniet. Id igitur numeroſo referre uſu uidetur.
At ſcāmoniæ ueluti e cōtrario ſuccus tm̄ uſui eſt: & nil aliud: ſilicis radix
colliquata tantū in uſuꝫ euenit. Guſtū aſtringit nō ſine aliqua dulcedine lū
bricū latū expellit: ſemē filici nullū eſt. Nec ſuccū quē emittat hæc hēt. au
tūno ſuccidi tēpeſtiuæ affirmāt. Lubricū aūt gentiū nō nullis natura ineſſe
pcipitur. Habēt. n. omni quaſi ex pte ægyptii arabes: armeni ſyri: cylices. e
diuerſo thracibus: & phrygibus nullo pacto enaſci enarrāt inter græcos the
banis ſcilicet uerſari in gymnaſiis ſolitis: & ad ſummam. Boetiis innaſci
lumbricum nouimus. Athenienſibus nullo pacto. Omnium uero medi-
camentorum: quoad ſimplicius explicari liceat: præſtantiora: quæ locis ge
lidis: aquiloniis: ſicciſque proueniunt. Quamobrem inter ea. quæ in eubo
ia oriuntur meliora: quæ ferant. Egeæ deteriora: quæ Thelethrium red-
dat: aſſeuerant. Sunt: & enim illa ſicciora. Thelethrium autem locum eſſe
opacum: atque ſubrigum: certum eſt:

E radicibus: quæ medicæ ſint: quaſque uirtutes: uel in ſe uel in ſuccis: uel etiam aliqua parte habeant: & in totum: ſi quid e fruticibus: aut herbis: uires eiuſmodi ſortiuntur: explicandũ hoc uolumine arbitramur. Nec differentas omittendum quibus liquores: atq; odores diſcerni deſiderent. Radicum uires permultas: multiſq; uſibus acomodandas: naturam dediſſe: facile intelligi poteſt: Sed quæ maxime uim medendi optineant: has ut puta utiliſſimas hominũ conquirit ingenium. Differunt iſte: ut uolumíe ſuperiori retulimus quod non ad eadem: nec in eiſdem ſuas uires poſſideant. Radices ergo plurimæ pene uires in ſe & infructibus: & in ſuccis geſtare uidemus. Sed non deſũt quæ in foliis quoq; habeant: & quidem foliis inſitas uires: herbas magna ex parte uocare herbarij ſolent.

Theophraſti Liber decimus cuius paucula quædam habentur: & quod apud græcos habetur: id Thedorus traduxit.

Georgium Merula alexandrinum Dominico Sanuto patricio salutem.

Theophrasti libros de plantarum historia earumque causis: ut latinos legere mus. Theodorus. Gaza quamuis in terra græcia natus & educatus efficit: hic quotiēs nobilium philosophorum libros in latinum conuertit: diligēter no stros scriptores rimatus & in primis a plinio non discedens: adeo omnia fa cūde & latine explicuit: ut non temere alium nostro seculo: aut eruditius: aut elegantius: hoc munus absoluerit quod si ea diligentia & obseruatio cæ terorum interpretum fuisset: forsan illustrium scriptorum libri: qui tum barbare: tum inculte traducti sunt elegantissimi haberentur. Sed dum illos studii & diligentiæ piget sine uerborum delectu parum latine ne dicam mēdose: tum historiam: tum locos in philosophia graues explicare uoluerunt. At ga za non cōtentus uulgaribus uerbis et quæ passim usurpātur cū quotidie in manibus græca pariter & latina exemplaria: ut accipi haberet: nil nisi ab i doneis scriptoribus sumptum dum peregrina in latinum uertit īserere uolu it: priscarum scilicet dictionum explorator solertissimus: & si quæ iam fu gerant earum iudex unicus. In qua ne eos certe offendit: qui ueterum scrip torum lectionum admodum frequentes ea demū latinæ dicta putant: quæ ipsi legerunt: ceu indiligentiæ atque ignauiæ suæ patrocinium hoc facto que rentes si ubertatem nostræ linguæ dissimulauerint: imo uero ignorauerint. Sunt item qui litteratissimum interpretem uelut affectatorem aut magis auctorem nouarum uocum damnent: quod statos uentos in feruore æstatis maluerit anniuersarios quam etesias appellare. Capparim inturim: sertu lam melilotum, cōsecratricem quam alii irim. Carduum pineam quam ci naram collunela & plinium nominant. Non affectauit hæc uocabula obser uantissimus latinitatis interpres. Sed ad plurimam & diligentem lectionem nostros inuitauit: simulque uocibus quæ ceu uetustæ obsoletæ & iam fasti ditæ iacebant nouitatem nitorem & gratiā dedit. Ergo cum in recentissima editione multa deprauata: ut fere fieri solet: librariorum insitia: & incuria legerentur: collatim nostris exemplaribus cum græco codice quem unicum & mendosum gaza conqueritur. Vere lectioni & dignitati interpretis opem aliquam tulimus. Sed ne laboriosum tibi sit generose dominice quotiens aliquid desiderauerim id quærere & inuenire uelut rerum & historiarum ca pita pro numero & ordine librorum subiecimus. Ne forte tibi: & cæteris odiosum quandoque: foret spatiosa uolumina quæ partim historico more partim ex dissertatione philosophica conscripta sunt per legere. Vale

In primo de historia plantarum li/
bro hæc continentur
Per q̄ſ ptes historia plātaꝝ hēri pōt
Quid radix . Caulis : caudex ra/
mus : ſurculus :
Quid matrix : qd fluctus qd humor
Quid lignum . quid caro : quid cor/
tex quid matrix : ex quibus cortex
Quid arbor : qd frutex qd herba de
malua : beta : āerina nuce auelana
Diuiſio arboruꝫ : urbanæ aliæ ſilue/
ſtres : aliæ fructiferæ ſteriles flori/
fer̄ : flor̄ carētes : de agro elephātio
Formaꝝ difꝛtiæ : qd aliæ terreſtres
aliæ aq̄tiles : aliæ ī palud. bꝫ aliæ ī la
cubus : aliæ in fluiis : aliæ in mari :
Differentia plantarum a ſigura a ca
udice & cortice & etiam ligno
Differentia medulaꝝ : diſcrimen ra/
dicū : differētia radicū in ſumma :
Radix gladioli & ari : radix ſcylaruꝫ
cæparum & bulborum
De croco prodicio Vūgo : laſerpicio
& maguderi : platanus In lytio.
Qualitas radicis iridis & ficus inde
lupini uis.
Quæ arbores enodes quæ nodoſæ
q̄litas nodoꝝ ceci rodi crade : gūgri
Quæ longe & ramoſæ arbores.
Quæ ſēp uireāt & qbꝫ folia decidāt
platāus i creta : & quercus ſybari.
Qualia folia de differentia & figura
foliorum alexandrina laurus :
Ex qbus conſtent folia & pediculi
Qualitas & diſtinctio fructuum : de
ſiliqua hoc eſt ficu egyptia
Semina arborum & quæ ſemina cō/
geſta ex quæ diſcreta :
Dr̄ia ſuccoꝝ Diſtantia in odore
Humoris arborum genera
De odoribꝫ floꝝ & folioꝝ & radicis
Folium & fructus tiliæ.
Florum genera & differentiæ
Qualis floreſcens uitis olea roſa ma
li medice & punicæ flos.
Quō diſtāt in fructificādo arbores
Repetit differentias plantarum
¶ Libro ſecundo hæc continent̄
De mō gn̄atiōis ſationiſqꝫ ī arboribꝫ :
Quō ſuffrutices herbæ iterumqꝫ ar/
bores naſcantur : de robore
Quam obrem degenerent interim
ſata : & quæ non degeneret ſed me
lioreſcāt quoqꝫ & hoc ī arboribus :
Oſtenta in arboribus
Quæ herbe degenerēt melioreſcātqꝫ
Siſymbriū in mentā triticū ī loliū :
Legumina coctibilia & incoctibilia
& quo pacto creſſeſcant :
Mutatio in animalibus :
De ſatu & ſcrobibus : radix pyrri
poſitis arborum ſatio ficus
Satus ex cultura palmarum genara
palmarum : ſpata
Satio cæteraꝝ arboꝝ cultus & opera
Fimus & gn̄ra fimoꝝ De puluere
Amygdala examara dulcis
Quæ fructus amittant ante quam
percoquantur :
Caprificatio conditio flatuum
Culices ficarii remediuꝫ ad culices
¶ Libro tertio hæc continentur :
De generatione ſilueſtrium arboꝝ
De ſalice quæ frugipdix dicitur pla/
tanus in tripode
Semina in aere unde
Quod animuꝫ īundatio ſemē affert
Differentiæ inter urbanas arbores
& ſilueſtres
Fructificatio arboruꝫ : quid cultus
faciat cedrus in ſyria
quæ arbores nō niſi mōtibꝫ naſcant̄
L

Quæ perpetuo uirent: differntia
Quæ de locis ꝓueniũt palma cẽtariũ
De siluestrium arborum floribus de floribus uaria:
germinatio florum prouentus: & fructuum degalla:
Germinationes in arcturo
Quid amentum & iulus auelanæ
Qui auctus faciles & dificiles
Deradicibus siluestrium
Quibus caudice præciso contingat:
Crateres exabietis agnatione
Demultiplicitate fructuum eiusdez arboris:
Vlmus duplex galla:
Fungi erobore uiscũ humor meleus
Mas & fœĩa inarboribꝫ fagus
genera roboris differentiæ in glandibus cerus degallis:
Pannus inglandiferis:
Alia distinctio glandiferaꝝ: carbo
Gñã pinoꝝ: picea: de abiete dcta xo & ostra: & tilia flos & fructus eius
Aceris genera duo fraxini genera:
Cornus mascula & fœmina
Decedro mespilo: & sorbis
De ceraso flama iouis: de sambuco:
De salices & gñibus eius de ulmo de populo: alno betula: colytea
Denuce auelana detrebynto: de buxo: cratego:
De illice & grano quid hiphear:
De smylace: quid phelodris: & aqlõ de arbutu potulaca prũo & subber
Colutea colicea circa idam
Laurus alexãdrina ficus & uitis
Vitis phalacras: ramni genera:
De æquo: & paliuro:
Rubi genera cani rubus:
Fluidaruz genera: medicamentum
De hedera coribia smilax. i. hedera
Arbor euonymus

Libro quarto continentur hæc in sũt
Quibus locis quæq arbores gaudeãt
De moro ægyptia
De ficu cypnea de siliqua ceraunia:
Arbor prosea: glans arbor:
De cuctio: phora: De spina ægyptia
De pruno ægyptia:
De arboꝝ crassitudĩe circa mẽphim
De cælti: & paliuro:
Palmæ affricæ sicientis:
Hedera in asia: mon merus:
Hedera apud indos
De malo medica: de ficu indica
De arboribus indie
De hebeno terebynthos indica:
De lanigeris arboribus indiæ
De seminibus herbisque indiæ
De orica indica: lens indica
Spina inregione arria: herculacea
Cedrosies prouinciæ spina:
Quid septentrio ferat
Quid quoque loco proueniat:
Quid in creta: rhodo & lycia
Quid in ponto: quid ĩ ꝓpõtide
Quid emolus: olympus & ida
Quid multi ali montes ferant
Loca naualis materiæ intoto orbe
Platanus apud diomedis paludem:
Seuit platanum dionysius
De generibus algarum porruz in alga alga pelagica brycn:
Quercus & abies marinæ
Vitis & ficus marinæ palma marina
Frutices maris rubri: Spina sitiens:
Caniculæ in mari rubro frequentes:
Plãtæ mariæ & arbusculæ mire nãæ
Arbores insulis quas æstus operit:
De arboribus in mari circa per sidez
Arbores intylo insula:

Arbores lanigeræ & aliæ i eadē īsula
De his q̄ i āmnibus palidibus stagnis/
que proueniunt
De papyro sari & mnasio:
Faba in paludibus & stagnis egypti
De loto: corsiū qd De malinathale
De tribulo: & eius nāæ quid capilla
menta plantæ lacus orciomeni:
Oleagnus: sida butomū: fleū tipha
De arundinibus: & earum cæsura:
præparatio: & confectio:
De iunco: genara tria:
De īsulis fluitantib9 ī lacu orchōenio
De uita plantaꝝ breui longaue:
Olea atenis: palma deliaca
Oleastrum olympie fagus troiæ pla
tanus delphica
Questio pulcherrima. An arbor ea/
dē maneat: cuius caudex paulatiꝫ
præciditur: mutaturq; uniuersus.
Vita oleæ de uita uitium: & quo pa/
cto colendæ:
De morbis arborum.
Quid sideratio: quid uerminatio cla
uus. fungus: olla: scabies: cochleæ
quid radicatio: cradaciq cerastæ: hir
culatio in uice. Roratio.
Arachnion morb9 oleæ tabes: uredo
quæ morbis præcipue īfestantur.
Quæ abores qb9 detractis partibus
aut ægrescunt aut intermoritur:
quid sit decacuminatio:
De salice & platano q̄ resurrexerunt
de populo quæ resurrexerit
Oleum plantis in festum:
Cityſus īfestus & hedera atq; aurio:
Brassica contra ebrietatem
¶ Quīto li. hist. plā. hæc continēt
De cedenda materia: quæ materia ro
tunda: & quæ quadrata:
Quando robur cædatur:
Differentiæ inter abietē atq; pinum
Quæ dicantur quadripartitæ: quæ
bipartitæ: quæ simplices:
Breuia quid.
Quæ fabrili usu materia quibus in
terris prestantissima sit.
Quid sint orbes i ligno
Stimulus in lapide hoc est centrum
De oleastro in quo inuente sūt ocreæ
De qualitatibus arborum.
Quæ sp issima materia:
Quæ durissime aut molissime.
Quæ calidissie Quæ frigidissime.
quæ lentæ aut rigidæ
De thyio quod nascitur apud am/
monis phanum quæ & tyia dicit.
Ex quibus simulacra deorum:
Quæ ponderosa simul & dura &
quæ discordent: nux euboica
Natura perpetua in arboribus & q̄
cariē & tineā aut sentiunt aut non
sentiūt: quid teredo quid tinea:
Vermes q̄ nascantur in materiæ:
De materiæ in tylo arabiæ insula
De materiis cōdiēdis īueterandisque
Quæ materies in opere faciles &
quæ dificiles
Quæstio cerdonica & pulchra decit
cis in oī ligno suā inesse medullā
Quꝺ lignoꝝ alia fisilia alia dolatilia
alia rotunda & quæ medullæ uis.
Quæ materiæ ad quid utiles.
Quæ facile dificulterue secantur:
Quæ torno & sculpturis cōueniunt
Quæ humidissimæ materiæ
De materiis naualibus:
Quæ tectis commoda materia:
Quæ pticulatiꝫ materies cōmodæ
Ad qd tilia ad qd acer: & carpinus:
ad quid taxus: olex sisyma ulmus
buxus porulaca: terebynthus usus

celastri : & salicis:
Quæ quib9 instrumẽtis conueniunt
Cedri præstantissime in syria
Vndeciʒ remis demetri regis
Amplissime arbores incorsica:
Romanoꝝ mẽtio fit : de agro latino
de mõet circeo ubi copia lauri mirtiq̃
Quæ materies usui lignario & carbo
nibus commoda conficiendis:
Quæ fumose materiæ
De atragena arbore sic uocata ad igna
ria per commoda:
Cur statuæ deoruʒ e cedro sudent &
quæ materies rudis : aut elaborata
germinent :
¶ In sexto lib. plantaꝝ historiæ hæc sᵗ
De suffruticib9 & herbis atq̃ frugib9
p̃ na herbaꝝ: diuisio siue suffruticũ
De aculeatis herbis
De his quibus aculeus deest
Hedera mas & fœmina:
De cani cuius duo genera
De origano & thymo:
De sphacello & saluia & q̃d distant:
De marubii: De pollicaria
De ferula & ferulagine:
De mandragore fructus:
De laserpicio & maguderi & quid d
ferant inter se: De nepa
De coruda siue asparago decorudag ĩ
quæ folio constẽt aculeato acanatia
herba lanaria: soncus græcum
& cætera similia De acorna
Alia discria herbaꝝ d'græco g̃na duo
De fuso agresti qui phonos ab aliis:
De carduiis Carduus pinea quam
græci cynaram uocant
quæ tactus numcupatur
De ituri hoc ẽ cappari ribuli g̃na duo
De ononi herba aculeigera
De suffruticib9 urbãis & coronamẽtis
De uiola nigra De rosis & eaꝝ drĩs
Viola nigra quõ distat ab alba
De lilio. De narcyso
De croco. De enantha
quæ florẽ & sem̃ ferãt De abrotão
De sampsuco: de sisymbrio :
qui flores uerni qui flores æstiui
qui flores autumnales Vita uiolæ
albe Vita rose Mero ægyptia
¶ In septimo libro hi. olan. hæc habẽt
De herbaceis : & oleribus :
Tres ortẽsiũ semẽtes & q̃d q̃ʒ tp̃e fiat
quæ uelociter : & oleribus e micent
& cur hoc fiat:
quæ olera e quibus nascantur hoc ẽ
& semine auulsione raro radiceq̃
quæ caulẽ reciso regerminent:
quæ radices olerum perdurent quæ
regerminent: & quæ non:
quibus oleribus lignosæ : & quibus
carnose radices q̃bus breuis radices
De diuersis seiuʒ figuris & eoꝝ drĩs
quæ feratiora semina & quomõ exa
ctu & positiõe seminũ ãpliora q̃dã
reddũtq uædã formã loci accipiũt
quod sapoꝝ drãʒ quædã seia capiũt
Radices hoc est raphani genera:
De rapis & eorum cultura:
De brassicæ generibus & beta
Lactucarum genera tria:
De appio & eius differentiæ:
De cucumere . & cucurbita :
Cepaꝝ g̃na & ascalõaꝝ nã de getyo
e alio & eius g̃nibus atq̃ differẽtiis
qua cura culturaq̃ olera gaudeant:
quæ : aquæ omnibus prosunt :
Tran slatione olera meliorescere:
De bestiolis quæ ĩnascũtur oleribus
Quæ firmiora semina q̃ imbeciliora
De aruensibus siluestribus:
Rumex siluestris: brasica siluestris
Rapa siluestris & lactuca siluestris:
Apii siluestris g̃na cucũis siluaticus

De aruẽsib hirci barbula Corchorus
Germinatio quibus temporibus in
oleribus aruensibus fieri soleat:
Differentiæ florum in oleribus :
Differẽtiæ herbaꝝ publice ĩcaulib :
Differẽtia in positu locoq̃ foliorum
Infertilitate & sterilitate differentia:
Differẽtia floꝝ inter herbã & arboꝝ
De radicibus siluestrium herbarum
siue olerum & earum differentia :
Differẽ herbas tpĩb geriat & floris
Historiæ singulorum olerum
De oculo cãino cauda ul'pia plãtagie
De nitubis porcelia & afeca maragie
Quæ carnosa aut capitata creantur:
Ex quibus constent radices
De astula regia & epimenidio :
de aris dracũculo ac ẽse & radice tesei
Discrimẽ horbaꝝ p folia & caules scy
le uiuax ẽ radix Denarciso & scila
Bulbi dulces Bulbi lanigeri:
De sisyrindrio & adiantho:
Fidicula anthemon & lappa
De solari carduo hirundinaria:
re semper uiuo.
Quid mel frugũ & uesicaria:
In octauo libro historiæ plantaꝝ hæc
De frumto uniuersilque frumtaciis
ut est triticũ ordeu typha semen:
chedropa hoc est legumina
Quæ maturæ seratur efrugibus
Quæ serere oporteat se uis:
Tertium tempus serendi
Quoto quæq̃ die asatu erumpunt :
Queadmõ nascãt ĩ frugib folia ;
& germina & item radices ;
Frumentago & ordeago:
Frumtũ q̃tũ geniculat & spicã eĩttit
Leguminum ꝑductio ubi florent:
Quãdo fruměta & legũina maturãt
Differre tãs aterra ĩ frugũ ꝑuentu:
qualia frumentorum & leguminu
folia & deculmis eorum
De silica legumine & de floribus
Quæ spicã siliquã aut iubam ferant
Legũna semp feratiora & ualidiora
Differentia frumẽtaticrum interse
De generibus ordei
De tritici generib & quæ trimestria
Tpa arãdi ubi frumt aut legũia bima
Ciceris gña & siliqꝝ differẽtia ĩfigura
De satione leguminũ & frumẽtoꝝ
De stercoratione
Quæ semina cuiq̃ competant agro
Quãdo imbres frugib ꝓsũt nocẽtue
Quod solũ q̃d possit ꝑstare aut ferre
De lolio auena & ciceris ui :
Quid præstet faba panicu milium
& sesama detrionio & geminali
Quod depascere segetes ne lux uirẽt
utile est & tondere
Quid thessali ægyptii babilonii in
tondentis segetibus faciunt:
Quod ex radicibus & conculcatis se-
minibus postero ãno exeãt fruges
Tẽpie celi & ↄditõe ãni iuuãt fruct
Quod cultura & stercoratio iuuet:
frumenta silice uero stercus necat
item medica Semina peregrina
in uernacula transeunt
Pro locis & temporibus anni semina
meliora deterioraue fieri:
Quod gñus aptũ sit transire in aliud
Quæ nasci inter alia semina solent ut
securidaca & eruanga q orobancha
aliter dr̃ & de homodoro
Coctibile legumẽ & ĩcoctiblle unde,
Quod cicer & faba terræ molesta
De seine quã nunc speltã dicimus
De brõo siligine typha auena & lolio
De uitiis frugũ & bestiolis nocẽtib
quæ frugel pluriũ & q̃ mĩmu durẽt
& ꝗ celũ a celo & rus a rũ differet

Semē q̄ annorū ꝓbetur ī semētem:
Quędā luppini ꝓpetas & itē auenę:
Libro nono historiæ hæc cōtinentur
De humore & sapore plantarum
De guma & lachryma ex plātis. De mastice lachrima cardui & capii ac q laserpicii: de lachrima uitis
De cæsura ad resinā de resina faciēda & eius generibꝰ: de pice facienda:
Quēadmōꝫ pix furat & carbonibꝰ
De thure myrra balsamo & odoratis
De cinamomo & cassia
De balsamo & eius arbustis:
De calamo & iunco odorato
De calbano & comaco cardamomo: atque amomo
Quibus ad iungenda utimur
De iride illirica & nargo thratia
De succis & succatione
Radicū & lactis succatio & liquatio
De sectiōe herbarū & efossiōe radicū
Religio ī seccādis & efodiēdis plātis
Medicine quarūdam herbarum
Medicina & mādragora heleboro & panaces. Tuberis terræ radix ad qd
Cucumeris siluestri radix
Trisaginis folia & radix Drapsia & circa: de elleboro nigro & cādido:
De elleborina.
Panaces delectarie gn̄a
Vesicariarū gn̄a duo Lactariorū gn̄a
Roris marini gn̄a duo Vermilagiū gn̄a duo Pauperis siluestris gn̄a:
De nyphea & spythica de malo træ
Thraciæ radices quinq̄ folium
De rubia et fidicula
Quæ q̄tānos ꝓuēt q̄ radices deteriorēs
Quæ loca medicamētis fertilia sint:
De ethruria latino agro & ægypto
Quæ loca græciæ usu herbarū laudēt
Quo lacte ebibito aluus purgetur
Moly herba ubi nascatur & item: de cicuta hirci spina & pastinaca pratensi
De dictamo cretæ insule ad plura: utile præstantiora cæterisque in creta nascuntur
Daconito ubi nascatur optimum: & quomodo conficiantur ad officiendum & de uenenis quid senserint auctores quidam
Cicuta quemadmodum ꝑparet aciis
Quod consuetudine Venena debellentur:
Mira punicis natura
De absinthio pontico
De spina quæ ad quā iniectā cōgelet:
De hibisco & telephono
De testiculo herba & cur sic apellatur
De herba quæ coitum iuuat:
De herba manifica & fœminifica
De folio herbe mulæ & cur dicta:
De filicæ fœmina & mascula:
ad rem uenariam pollere herbam: quam indus attulerat:
Quæ ad qua prolem mulieribus largiatur & quæ contra: & qua in famam afferrat
Mira natura uuæ & uini tasii
De uesicaria & enothere
De pollio & antirchizo
De aurelia q̄ florē auro similes hēt
De pipere & grano gnidio:
De radice paucedani
De pastinaca pratensi quam alii: [illegible]
Ra[illegible]cis siluestris ad quid
[illegible]culi Radix ad ad quid
tapsiæ radix & succus

THEOPHRASTI DE CAVSIS PLANTARVM LIBER PRI.

Ex suo semine plantas omnes ꝓdire
Quibus multi modi conueniunt ge
nituræ: aut contra pauciores.
Palma quibus modis nasci possit.
Cur quæ auulsione surculo radice
proueniũt ligno & ramo prægran-
di non possint & cur contra.
De generationibus herbarum. pri-
moque de ea quæ radicibus fit.
De generatiõe herbaꝝ p auulsionẽ.
Generatio ẽ lachrima.
De generatione herbaꝝ spontanea.
De fructu cupressi.
De insitu inocultuque stirpium.
Tempora inocultationum.
Quæ epta ĩeptaue hẽant ĩoculatiõib
q̃ ĩoculatis noceãt & q̃b reddãt tuta
Pro natura locorum uariari insitus
& inoculatus:
Melius urbana: siluestribus q̃ cõtra
In omĩ semĩe alimtũ cõtineri aliquod
De cura naturæ in seminibus conue-
stiendis cõmuniendisq; uario gñe:
Blechrus: planta:
Quæ facile germinent augenturq;.
Cur fœĩe magis q̃ masculi augescũt
Quæ sata semine deteriora meliora
q; oriantur Thasiæ amigdalæ:
De temporibus germinandi.
Q̃do arbores ꝑpetuæ frõdis gerient.
Quã obrẽ aliq̃ sẽp germinẽt & floreãt
Vitis in sana. fructificent:
Solutio q̃stiõis q̃re sẽp aliq̃ gñrent.
an gerĩnẽt sil' supna & ĩferna plãtaꝝ
Vtꝝ arborẽs hyẽe sit p̃gnãtes uer p̃iãt
De ratione uarietateq; in satis in quat-
tuor anni temporibus
De æstatae cur sicca & feruens cum
sit tñ p̃iat De autũno cur siccus
frigidusq; cũ sit nã sua tñ pariat.
De rõe biferoꝝ Hactenus d̃ gñatio
ne: nunc de floribus & fructibus:
Cur fructus p̃ficiant tardius q̃ ger
mina & folia Cur culta seruis ꝓ
ueniãt q̃ inculta: Cur siluestres
fructum non maturant cum sint
Qualidiores urbanis:
De maturitate fructuũ & usu co
Cur non ut quæque ualidissimã sĩ
ita & semina præferantur.
De succo triplici.
Vtrum caridiora sint siluestria
quam urbana:
Ratio naturæ de siluestribus collig̃
debeat ante urbanis
Solutio questionis quemadmodũ
consideranda sit.
In urbanis & siluestrib naturæ ratio
Redit ad ꝓpositũ de maturitate cõ
coctioneque fructuum uaria:
Cur morus cito percoquat cũ sero
germinat Cur uitis & ficus se
rotinæ sint: Cur aliquæ arbores
præcoquæ sint & cur serotinæ:
Arbor ægyptia quæ centesimo anno
fructificat Quare arborẽs me
lius proueniant solo non pingui
uod solum frumento aptum sit.
In eodẽ gñe aliq̃ maturæ aliq̃ sero
parere Differẽtia ĩter pulpã fru
ctus & sem ĩclusũ ĩpulpa ĩdurãdo
De olei copia bõitateq;. Quæ ger
mĩe ãnotio fructificẽt et q̃ nouello
Palmã ĩnspica pere: ad similitudinẽ
frumti et cur: Cur arbores aliq̃
alternis fructificẽt: Cur male
fructificent q̃ bñ germinauerint:
Quid ꝑus q̃d posterib ĩfructu gigna
Quod aer sol et ꝓpetas arboꝝ dife-
ferentias constituant infructuum
generationumque ratione:
De calidis frigidisque causæ quinq;

An calidiora sint quæcũq; fecũdiora
An cõtraria i cõtrariis maneant
Nõ uideri argumentũ caloris quod aliqua mature proueniãt aut fronde perpetua uireant:
Non esse indiciũ caliditatis ignaria:
Quæ potissimum argumenta caloris intelligantur:
Theophrasti de cãis. plã. lib. scdus:
Quemadmodum siluestria melius germinent atque fructificent
Aquas desiderari a plantis
Qui imbres arboribus maxime tempestiui intempestiuiq; accidant
Qui uẽti cõmodiores sint et quãdo:
Qualis arbor arboribus competat
De persica ægyptia:
De dñis soli & qđ solũ cuiq; cõmodet
Solii pĩgue pte plurima plãtis nocet
Quod solum optimum
Quæ aquæ terestribus probentur in probenturue ad plãtarum usum.
Quæ salsugine proficeant?
De utilitate aq̃ꝝ frigidarũ in plantis
Dulces aquas non dulcibus pferri:
Cur aliq̃ dulcis potari idõea ñ pficiat
Arbores suis quasq; locis gaudere:
Duabus & causis fructũ maturescẽt
De incremẽto & pceritate arborum
Quæ fruct9 suos amitãt añ matitatẽ
De ratione capꝑficandi & culicibus:
Arbores potine fructus suos nõ pdũt
Vtrum caprificatio inuenta sit ut ficus se comprimat an ut reseretur
Ficus esse quæ non egeãt capꝑficatiõe
Cur in siluestribus eiusdẽ gñris aliæ steriles aliæ fructifices habeantur:
De uitis & ficus amplitudine:
De uite lõgitudie breuitateq; & rõe fructuũ. Mos thassiorum
quæ ptes in arborib9 pmũ intereant.
Democriti opinio de arborũ ætate
Cõtra democritũ de arborũ uita
Cur seia q̃ mioraeo ferociora iuẽiãt
Fabã ibecillissimã leguminum esse purgatiões arborum et tonsuras conferre ad ferocitatem.
Cur mutatio cõtingat in fructibus:
Cultura imitari uiz nãzq; plantaꝝ.
De mutatione arborum quæ radicũ occasione uitio ue contingat
Prima cã mutatiõis ĩdeterius negligentia item de aliis
Quæ diminuta meliorescant
quãobrẽ odores fructuũ imutent.
quæ plãtæ ab ũa spetie i aliã cõmeẽt
Folia in eadem arbore cur imutent.
De sisymbrio in mentam
Bõitas agni respectu duplici cõtinet
De his q̃ itra nõ pullulãt sz i arborib9
Viscuz stellis. hyphear. qd differat
Spina babilonia Caditas herbula et hedera in cornibus cerui.
Solutio q̃stiõis q̃obrẽ uiscũ & similia nõ nisi i arbor alienа nascantur
De concha cancro et coccice aue
Plantas plantis præsidio esse
De his quæ scandunt alias arbores.
Cur folia circũ uagãt æstiuo solstitio
Cur flores in aliquibus per uices cõprimant se et aperiant.
Cur q̃dã se mergãt e mergãtq; uicib9
Vim magnã i plãtis a sideribus nasci
Theophra. de causis plã. li. tertius
De satiuis urbanisque
Multa esse quæ coli non patiantur.
Quæ ope agricultur sint iuniuersuz
Quãdo semina cõmitti debeãt terre
Satio uerna præfertur autumnali
Scđm nãz plantaꝝ sationũ tpa eẽ custodiẽda. De scobribus faciẽdis
p austꝝ meli9 seri De habitu plãtaꝝ q̃ pant De usu stercoris i ↄsitõe

scrobes soli uarietatẽ diuersas eẽ opo
Soli nã qd qđq ferat noscẽdaꝫ (rtere
De interualis plantarum:
Plãtã dũ ꝑma fũdat geria nõ tãgẽdã
De educatione & purgatiõe plãtaꝝ
De uita amputanda :
iquo tp̃e arbores recidãť purgãťue :
De ablaqueatiõe & radicũ relection e
De sugatõe & tẽporibus stercorandi:
Non oẽ stercus oĩbus plãtis cõuenire
De fossione & eius utilitate:
De plantarum societate : & amiticia
item inimiticia
De uitiuꝫ cultura rationeque & quæ
sola uitibus conueniant :
quales plantæ uitium serantur :
Tempora serendæ uitis:
De scrobibus uitium & pari ratione:
De r̃secãdis uitiũ plãtis & tp̃e huius
De falcacione uitium. opis
De reliqua cultura uitium
De palmitum mensura:
De uitis putandæ temporibus :
De uitibus decucuminandis:
quando germinent uites & quousq
De puluere uitibus excitando:
tcur agricole utãť ad uites sale & đ pal
Siluestria cultu mitescer̃ & de ma
palã iteꝝ De cultura amygdalaꝝ
De cultu corõarioꝝ suffrutic ũ oleꝝq
De cultu segetum & primo queꝫ ad
modum agitare solum oporteat
De ratione sementis faciendæ:
quosdã agros cõmunẽ curã negliger̃
Aratio bõa caput est i agro colendo:
De cura noualiũ pastinũ italicum:
quæ semia cui solo conueniant: & q̃
umbres desiderent magis
quod solũ leguminibus conueniat:
De uitis segetũ erugie erucis & ueribꝰ
De satus temporibus in frumentis:
Solsticiis non serenduꝫ nisi quædaꝫ:
Cur ager frigidꝰ calidusq frumtãi sẽ
In æq̃litatẽ cæli nõ esse cõtẽnendam
Libro quarto. de causis pla . hæc sť
quæstiões siue ꝓblemata de plãtis:
Cur seinibꝰ uires portiõe non sint:
sẽini adiũctã eẽ uidup icẽ agẽdi ꝑẽdi
Cur seiũꝫ arborũ alia plus alia minꝰ
durẽt Cur seminũ frumtationũ
alia mĩus alia plus durẽt itẽ leguminũ
De olerũ đñis i seruanda spetie sua :
quæ oleribus fructisque duratio .
Cur arbores imperfectæ generent:
Cur in aliquo genere infœcundæ sẽ
per sint perfectiones:
An plantæ aliquæ ut triticum in loli
um de spẽ speciem transitu faciat
Triticuꝫ in loliuꝫ mutari posse nec
herba sꝫ radice seibꝰ mutat s prius
Cur ualidiora tãtũ mutẽť ĩfirmiora
Rea est latine semen appellata:
quæ iloliũ mutẽť quæ nõ mutentur
Cur lutum abeat inlolium :
Cur aliquibus noceant cultus
Cur aliq̃ semina nõ simul sꝫ pticu'atĩ
generẽt ꝑmũq rões dubitãdi exeqť
Soluit q̃stionẽ cur aliq̃ seia nõ eodeꝫ
ãno nec sil' sꝫ pticulatiꝫ ꝓrũpant:
De rõe satus & differentiis frugum
Cur legũia ab ima pte radicẽ germ̃q
fundant frumenta eduabus :
Cur legumina celeriter oriantur &
minus terrã q̃ frumẽta consumẽt:
Cur cicer solũ emaciet qđ uis celeri-
ter nascať. Quæ fruges era
dicibus anno sequẽti repullulent:
Cur legũia diutiũ q̃frumta refloreãt
Flos cur nõ simul omĩbꝰ ptibꝰ exeat
Cur cõgña nõpficiãtur oĩa eodẽ tp̃e
Cur legũia minus apta sint cibis ho
minum quam frumenta
Cur animalia cætera ordeo quã triti
co melius alãtur contra q̃ homines

quæ facilia difficiliaue in cibos animalium sint
De cāis dr̄iaꝝ qb9 cūgn̄a distingunt
Inoī plāta ꝑagri tot fōme uaritatisq
Cur seīa mō coctibilia mō ī cocti bila eueniāt quæ reddāt coctibilia quæ incoctibilia efficiantur
Cur in eodem caule in eademq siliq fabæ aliæ coctiles aliæ īcoctiles sint
De fabis circa philippos:
Oīa legumīa coctibilia & īcoctibilia fieri non tantum fabam ac lentem ut quidam falso existimauerunt:
Vnde sit ut alia meliora: alia deteriora eueniant
Cur frumētū demessū cōdat ī metas
Cur erugo triticum magis ordeum ue infestet quam cæteras fruges:
Cur faba eruginem sentiat inter legumina maxime
De uermiculatione frugum:
De satu rationeq fructuū æstiuoruꝫ cur fertilissīa sit q fructū exiguū ꝑiūt
Quæ optime seruentur
Ex qb9 corruptis nō ꝓueniāt bestiolæ
Cur gulio in faba lente: & lenticula
Comodo triticuꝫ putrescat & ordeū & faba
quæ non marcescant.
Cur frumētum contusum uetusq. feruenti perfusum aqua pullulet:
Quinto libro de causis plantarum hæc continentur
De operositate in plantis
Quæ sint q ꝑter nāꝫ parari arte q̄ant
Ficoꝝ gn̄a multa & cur aliquæ ꝑcoce
Cur uites aliq ꝓuētus suos accelerēt
Cur ptes insolitæ interdū germīet:
Vnde ortuꝫ causāue habeat fructuum uariatio ineadem planta:
Cur uarietas inradice plantarum:
De aliis mutationib9 cur eueniant:
Cur fructus aliq̄n sine foliis uisatur
Cur ligna interim seperata ab sua arbore germinent:
Cur statuæ ligneæ interdū desudent
Cur plantæ in plantis nascantur
Cur arbor ꝓstrata interdū resurgat
Quāobrem uuæ sine uinatiis parēt
Cur eodem in palmite uua nigra & alba spectetur:
Cur ī punica ficu & aliis uarii fructꝰ
Cur fructus mitescant terra obruti
Apium qua cura colatur:
Cur apio cancrilio iungatur:
Cur fructus ī ferula l' tubo augeāt
Cur fructus uirides conseruātur
De cucumeribus præcoquibus
Quamobrem. & quē admōꝫ spēꝫ suam apium mutet
Quibus rationib9 radices augeri & germina contingat:
Cur scile aut lētisco ī sta melus ueiāt
Cur in fico mitam ferant
Cur cinis iniciatur:
Cur stercore semina inuoluant etiam de aliis huiusmodi
quæ ꝑdetractionē aliquā cōmutetur
quare silimbrium in mentam transeat & ocymum in serpilum
an ī altā spēs trāseāt q uideāt mutari
De morbis corruptioneq plantaruꝫ
Morborum duplex initium
De sideratione plantarum:
De uermiculatione plantarum
Quamobrem fiat sfacelis mus
De aliis morbis ut squaler
De morbo ficus qui glabratio dicit
De articulatione uitis morbo
Scabies impetigo: roratio
Cur fico scabies accidat:
Vn̄ uites articulēt Vn̄ roratio uitiū

Vnde oculorum retusio
de morbis fructuū & d̄ crābo & aliis
De uitiis rōe cæli uētoꝝ & imbrium
De uermibus fructuū & ole cerastę
Hactenus de morbis; nunc de corruptione plantarum
De corruptione pirorum
De causis corruptionis secūdū nām
Hieme plurs cās corruptiōis cōtrahi
Qui flatus urant & cur:
Cur frigus urat:
Quæ loca urantur frigore:
Cur minus firma minus laborent frigore aliquando:
De uentis uernaculis:
De corruptione & gelu:
Cur arborum quæ congelauerint germinatio uelox sit.
Cur nix non gelet: pruina gelet:
Vtrum gelatio aeris crassitudine accidat an tenuitate:
Rationes quibus aer crassior gelet:
De pnitie arboꝝ per æstus nimios:
d̄ uiolētis affectiōib; & factis ab hoīs
De stercoris malefico:
De pnitie q̄ uicia plātaꝝ aliqꝫ affert
Quæ herbæ quas herbas īterimnāt:
Oleo: pyre: pingui: necari herbas:
De corruptione per uulgus:
Quæ plagā tolerēt aut non tolerent
Quæ disiecta scissaqꝫ coeant
De corticis detractione in orbem:
De medullæ detractione:
De cacuminatione: multilationeqꝫ:
De multilatione plantarum
De animalium depastione:
De corruptione seminum:
Locū referre ad uitā seminū tuēdā:
Libro sexto theophrasti de cāsis plātarum hæc continentur:
Quid sit sapor & quid odor:
De generibus saporum
Vtrum sapores diffiniantur affectionibus sensuū an figuris
Platonis determinatio circa saporeꝫ
Dēocritus sapores figuris discrinat
Cōtra democriti sētētiaꝫ de saporib;
Saporeꝫ odoremqꝫ: nisi demixtione
Odorem saporemque: naturalium persequendos primum
Saporum septem haberi gratia:
Vtrum inter sapores alii pro principalibus alii p̄ priuationib; hēant:
Non per sequi odores bruta
Hominum odoratus deterrimus
Animalia cætera odoreꝫ sentire sed non disernere
Dulcem saporem maxime cōuenire naturæ & alimento
Vnde sapores plantis sui adueniant
Sapores coquendo transire in alios
Viosa pluribus saporibus ex coqui
Omnes fructus saporem plātæ suæ demonstrant sed amplius crudi:
Sapores in aliquibus multi: malis plurimis in sipidos perdurare:
Quem admodum sapores dulcis & amarus pncipia cæteroꝝ ītelligāt.
De materia sapoꝝ & causa agente
ualiter calor ad sapores accommodet sese.
Qui sapores maxīe p̄spicui euadūt
Quare uinū in uetustate amaꝝ fiat
Cur uinum apescat
Qualiter sapores corrumpantur
Omnes fructus calore concoqui
Oleā post arctuꝝ nō cresere ad oleū
Copiæ olei argumtū nō esse carnem
Cur uitis loco frigido sapore non caret olea caret.
Cur sapori odor uarie comitatur
Non omnium odorum uocabula e

Genera dulcis saporis haberi multa
Dulce pncipiũ saporis amaꝝ odoris
Cur in plantis omnes sapores præter salsum spectentur.
Quare salsugo aliquibus plantis accidat aliquatenus.
Quare amaritudo aliquibus partibus plantarum accidat.
Qui sapores hũidi sicciue intelligãť
Vinum ex ordeo, & tritico.
Cur sapores odoresque non totis plantis sed ptibus interiꝫ tribuanť
Cur partes in planta crispiores aliæ aliis habeantur.
Cur aliquando radices dulces sunt: cætera non sint.
Cur aliqua redolẽt sicca nõ recẽtia.
Quib ptib & q̃ obrẽ sapores pcipui
De uariis nominibus succorum.
Cur alia caulibus succum alia radicibus fundant
Cur in eadem planta diuersi odores saporesque habentur.
Cur aliq̃ cũ uirẽt mãdanť non sicca
Cur radices aliquibus æsculentæ folia ingustabilia aut contra.
Non omnibus omnia sapere.
Cur sica alia gustu suauia sit ñ uidia
De uenenosis plãtis siue medicatis
Cur ptes eoꝝ medicatæ sint tantuꝫ
Aliũ agꝝ ad alia medicamẽta utilẽ eẽ
De causa odorum: cur in eadem planta ptes aliæ odoratæ aliæ ĩ odore
Cur flores ĩ arboribus odoratiores sunt qui minores:
Cur in flore odor sit aut non sit
Cur dulcia minus oleant:
Cur odor ubi acrimonia:
Quibus locis odorata nascantur
Ororuꝫ alios ualidos alios ĩfir mos esse: & qui in succis durent:
Debilia celeriter euanescere:
Quæ nimiuꝫ exsiccata d̃terius oleãt
Cur flos eoꝝ: quæ toto corpore odorata sunt non spiret:
Cur fructus agrestes suauius oleant suis urbanis.
De cã odoris in uino: uinuꝫ morale
Si in succo est gratia saporis & odor de succo prouenit qualis uterq̧ sit:
Cur aliqui flores distantes odo ratiore sint quam proximi:
Odores matutinis tẽporibus uehem̃tius fragrant hesperis herba:
Quæ ætas plantis ad odorem redolendum aptissima:
Quibus rebus odores hebetentur:
Cur arcu cælesti odores excitentur:
Cur incensa redoleant:
Cur animal nulluꝫ odoratũ fere sit:
Cur aliq̃ fetida hõi odorata sit brutis
Sapores odoresq̧ agri cæli alimoniæ ratione consistere
Cur ñ oẽ odoramĩ locis calidis pueñat
De myrtis ægyptiis cur odoratissĩe ibi sit cũ cætere odoratæ nõ gignãtur
Cur cætera in ægypto præter myrtuꝫ odorata non sint:
Ratio odoꝝ quos loca frigida redunt hiris illirica:
Cur cæpæ & allia odorem suauiorem faciant prope sata
Quæstio cur aq̃ non accipiat odorem & cur uinum & oleum accipiant:
Vnguẽtarii cur odores ĩ oleo reponãt
Quæ sicca odorẽ potissimũ suscipiũt
Quæstio uenatoria:
Cur odoratiora sint alia ex urbanis alia ex siluestribus:
Cur uestigia leporum autumno præcipue redoleant:

Finis Tabulæ.

P Lantarum complures esse generationes: & quot: & quæ sint: inter historias: antea exposuimus. Sed quum non oms omnibus cōueniant: apte profecto agetur: si nunc: quæ qbusq; tribui debeant: quasq; ob causas: explanemus. Ergo generatio: quæ semine administretur: cōis omnium plantarum semen producentium est. Oms &.n. illæ creari semine queunt: quod ita fieri: & sensu exploratum certe habemus: & ratione fortassis necessarium. Natura enim: quum nihil frustra agere solita est: tum uel maxime in his: quæ prima: potissimaq; consistunt: finis rationem inspectat. Primum autem: & potissimum semen est. Igitur semen nisi generare queat: frustra sit necesse est: Si quidem semper generationis causa semen proueniat: atq; ad id officium natum penitus sit: quod: uel ex cæteris quoq; omnibus: haud dubie intelligi licet. Sed quod in plerisq; agricolæ semine uti non consueuerint: quia scilicet sponte celerius prodeunt: adolescuntq;: ul'qa non facile inquibusdā: tam arborib;: q̄ herbis: semen accipi possit: idcirco nonnulli: semine creari oia posse: negarunt: q̄q̄ id in ficis: ut inter historias dictum est: latissime pateat. Sed fit certe illoꝝ germinatio aliter: nisi quid ex iis: quæ sponte proueniunt alimenti confluuio: aut putredine: uel potius īmutatione naturali: creatum extiterit. Constat igitur generationem: quæ semine agatur: plantarum oīum esse cōmunē. Sin aūt: pleraq; nō desint: quæ mō utroq;: uidelicet: & semine: & sponte: ualeant procreari. Absurdum id haud quaq̄ putari oportet: qn̄quidem: & animalia quædam: tam ex coitu uenereo: quā ex terra: creātur. Itaq; fit: ut generationes: pro singulorum propria natura sequātur. Quæ.n. sicca simplicia minusq; plantigera extāt. Hæc ut ita loquar: nullū serendi genus admittunt. Neq; enim auulsionis: neq; rami. Auulsionis inquam: quoniam quæ simplicia exeunt: carent eo: quod auellere possis. Rami uero: & surculi: quia sint siccissima semper enim quod germinatuꝝ est: aliquem humorem habere ingenitum: eundemq; seruare posse: oportet. Quod quidem a natura siccis: negatū penitus est. Hæc enim ubi dempta ex arbore sint: q̄primum difflantur: euaporanturq;: simul oēm calorem sibi innatū amittunt. Hæc ob eiusmōi causas nequeūt germinare. Cætera nimiꝝ queunt: ut pote: quæ media quadam temperie caloris: humorisq;: constent. Valeātq;

ex suo semīe plātas omnes ꝓdire

Quibus mlti modi ɔueniant geniture: aut ɔtra pauciores.

humorem caloremq́ sibi insitum: diucius conseruare. Quapropter non modo auulsione: uerum etiam summis ramulis: pleraque pullulare facile queunt: ut ficus: uitis: & inter steriles: & aquarũ præauidas: salix: sambucus: populus. Igitur ĩ uniuersum ac formula subsignandi: hunc inmodum: ea determinasse: abunde sit.

Palma q bus modis nasci possit

Cæterum inter sicca simplicia: ex nepotum exortia: palma sola: præter seminis ortũ: alia quoq́ proueniẽdi genera patitur. Virgas n. tenerrimas babylonios uiuiradices efficere: adultasq́ trãsferre accepimus. Quin & græciæ: siqs ramos superne decisos serat: radix demittitur: & germen non solũ cerebro enasci: uerum etiã subtus radicari largius: asserũt. Item si truncus ĩuersus deponatur: sitq́ solũ humectum: multis partib radices demitti: & germina dari: exploratum habemus. Id tñ ampliorẽ magnitudinẽ capere nequit: At pino: & abieti: & cuiuis gñis eiusdẽ: nihil tale contingere posse: notatũ est. Neq́. n. cupsso: pterq̃: si usq̃ genus aliqd sit: qd ab imis plantigerum exurgat: ut increta insula. circa deyitas uocatos: esse affirmãt. Ille. n. sic fieri posse ratio est: q cætera q̃q́ proles: dũmõ radice aliqua cõfibretur: humorẽq́ habeat: germinare facile potest. Nam si radicem nullam obtineat: difficile: uel potius ĩpossibile est. Sz hoc per suppositionem sit dictum. Palma aũt uirgis utiq́ procreari põt: frugalitate humi: habilitateq́ ad celerius germinãdũ. Tenerrime uero uirgæ petunt quia tales hũidissimæ sũt. Sz ex cerebro potius: q̃ imis partibus germẽ pdire rõ est. Hinc. n. & uirgarum exortus: oĩo uelut principiũ quoddam uitale hic est. Qua de causa: cerebro exẽpto: aut morbo aliq̃ laborãte: mox palma emoritur. Nã & nepotũ illa pcreatio: non nisi cerebri copia fieri assolet: dempto &. n. cerebro exarescit: ut rõ ẽ. Si qdẽ et cũ palma ĩtegerrima stat: & radicib plene adhæret hoc idẽ eueniat: cerebro sublato: necesse sit. ortus aũt undiq́ propterea seqtur: quia humor calorq́ nãlis ubiq́ aliquãdiu ualeat: permanere: scilz. ea de causa q ob densitatem meatuũ: materies hæc exsiccari haud facile põt. Vnde fit ut exhalatu difficilis quoq́ ɔsistat palma his de causis multifario puentu notat. Ex reliquis aũt: quæ simplici corpore ueniunt: nihil diuersis puenire modis asserit: qr nullũ natura huiuscemodi ẽ. Quæ aũt pluribus exeũt modis: dña: in his q̃q́ ipsis: hñe late uident. Non. n. qd auulsione: & radice: & ramulo prouenit: ligno ẽt: prægrandiq́ ramo: exurgere põt: ut uitis & ficus. neq́ qd ɔtra his ipsis pueniat ramulis ẽt põt: ceu olea. Cã uero q̃obrẽ sic ĩam bob fieri gñibus solet: una & eadẽ reddi põt. Vitis. n. & fici: & reliquorum gñis eiusdẽ par

Cur quẽ auulsiõe surculo radice peniũt ligno & ra

tes mediæ ſiccæ: lignoſæq; ſũt. Nõ nullorũ etiã aſpere. quæ quidẽ difficile germĩare admodũ poſſũt: Cõtra facile: quæ ſũme teneræ humectæq; ſunt. Ceu palmes & crada: & ſalicis uero cæter orũq; ptes: nõ ſecus ſe hñt. At oleæ cõtie rami prægrãdes hũore nõ uacant ſcilicet pinguedinis: ſpiſſitatiſq; cauſa: & exſiccatu pinde difficiles ſunt: Extrema uero eiuſdem ſicca: extenuitate nec ad edurãdum ualida ſupextãt: Pari mõ de piro: amygdala: malo: lauro reliquiſq; aſſerere licet. Harum. n. extrema pululare ob eandem cã3 nequeũt: præterq̃. ſi quid raro: cõtraq; naturæ ritum: eueniat qn & rami prægrãdis germẽ: ĩ quibuſdã raro erũpit: ut in amygdala: in lauro autem nunq̃: ne auulſione qdem: niſi difficile. cã eius q̃3 ſiccitas ẽ: atq; raritas. Quod ei3 raro laxoq; corpore cõſtat infirmius eſt: quã ut humorem. caloremq; ſuare diutius poſſit. Quæ aũt ligno ꝯualeſcere germĩareq; pollẽt: ut olea: myrtus oleaſter: hæc etiã ſpiſſitate ſui corpis: uitale illud: genitaleq; ꝯſeruãt principium: nõ tñ ſine adiumẽto nãlis hũoris. haud. n. ſatis ſpiſſitas illa facit: ſi admõ3 ſicca ſit: & ad nepotẽ pcreationẽ inhabilis Nam & talis eorũ procreãdi facultas: radice detorta: ſcropuloſa: flexuoſaq; datur: quẽadmõm etiã lauri. Sũt. n. robuſtiora qdem mori hac eadem de cauſa cõtumatia. quãtũ ei3 reliqueris germinare facillime põt. At uero illorũ quæ lõga initũr radice: ut piri pruni: ac cæterorũ: ex radicis copia orit. Sed fortaſſe de oĩbus ad hũc modũ ĩ uniuerſũ dicendũ ẽ. primo quod pſũma ceſpitũ hæreant: neq; radice alte deſcendant: aut ſiqua alte demittãt: hæc tñ nõ nullas ẽt radices ſũmo tenus agũt. Tum q; radix facto alimenti confluxu ſolis: ſufferueſcat ardore: ex coctaq; ueluti prægnãs partũ educat: nã & ramis: ac cæteris ptibus hac ratione germẽ erũpit. Quæ quũ ita ſint germinatio ſtirpiũ: nõ ſine ratione fieri iam latiſſime patet: Radix ei3 quæ perſũma adhæret cõfluuium excipiens ſucci: idq; ipſũ ſufferue faciẽs: atq; conq̃quẽs: germen emittit: Plurima igit ples iuxta caudicẽ exurgit. hic enim partes ſublimiores radicis cohærẽt: & olea qdẽ uł ſtipite ſuo germen emittere apta ẽ. pirus uero & punica & q̃ nõ ſolũ e pximo ſ3 ẽt e lõginq̃ prolificẽt: utpote: q̃ prolixa radice ſubeãt. quacũq; radix pſũma ſit: illic germẽ ſuũ pfundũt. Confluxus enim atq; excoctio ibidẽ ſolis opera factitatur. Quãobrẽ locus plificãdi incertus. Radix. n. qua nõ ſua pte ſumma telluris petat: cõfluxũq; alimẽti capeſſat: cõſtat nemini. Quæ autẽ uiuaces ac ſteriles ſũt: ceu populꝰ uł alba & nigra facile poſſũt. qđ qdẽ nulli ex reliquis pariter datũ ẽ: q̃quã ĩ herbis quibuſdã: atq; ſubmiſſo genere ita

mo pgrã di nõ poſ ſit & cur contra.

fieri certũ eſt: ad quæ iam uenire debemus: ſatis. n. de arboribus diximus. Ergo generationes eorũ in eiſdẽ: atq; ſuperiorũ: intueri par eſt: poſita omniũ. ſ. cõmuniſſima illa generatione: quæ ſemine pdeat. Cæterũ plures eorũ q̃ reddere exortus licebit: qua uero rõe ſingula prædictis ↄueniat: eã pſus diuidere decet: exẽpli gr̃a radicis ipſo puentu: de q̃ hac ĩ parte diſſerius. Sicut. n. quæ tam ſpõte. q̃ radice ſata pueniunt: ut quæ capitata cõſtent radice: atq; oĩo qbus craſſa carnoſaq; radix ẽ. Sed nľla & tenui & diluto cortice integreť admõ rapæ ac raphani opus ẽ. Id. n. gñs radicis facile exiccať: ĩbecilleq; ad pdurandũ penitus ẽ: ſed tunicas habeãt plures oportet: & ſiľ lenticiã quandã: ut bullus: ut ſcilla deniq; carnis ſucciq; bonitate uacare minime debẽt: ceu aracũ recens & liriũ & cætera gñis eiuſdẽ: has. n. tm̃mõ radices ſeri: transferriq; poſſe uidetur: ac earũ: aliæ plus tp̃is durant: aliæ minus. ſ. pro ſua quæq; nã: nec deſunt: quæ dũ ſuis ĩ locis manent: germẽ poſſit citare: ut q̃ anno tm̃ caulẽ gerunt. Trãſlatæ ãt ſiccitatis. cã nequeãt: rõe. n. eãdem in iis q̃ arbitrari q̃ ĩ cæteris ↄuenit. Non nullorũ gñatio & auulſione: extremiſq; ramis fieri põt. Braſſica. n. auulſiõe & ruta exoriť. Adde ex coronariis abrotonũ. ſiſymbriũ ſpillũ. Hæ. n. radices e germĩbus ſuis q̃primũ dimittũt: nõ ſecus ac hedera. Illa tñ oĩu maxime uiuax ẽ: ſiue arbores ſcãdens amplexu ſuo pſtrĩgat: ſeu ĩ terra abdita ima ſubeat. Proximũ inter olera ocimum ẽ hoc eſt. n. ſeri p parte ſupna optime põt: q̃q̃ lignoſũ admõ ſit: ſed q̃ difficilius exiccari poſſit: ea puenit. q̃obrẽ tpũs longũ pdurat: & tonſũ & diminutũ regerminat. Abrotonũ itẽ lignoſũ ẽ. Verũ ſpiſſitate: acoreq; ſuo ſeruari aliq̃tulũ tp̃is põt mõ hederæ. Nã hæc defixa q̊q; nimirũ erũpere ualet. Has igitur gñationes pluriũ coẽs notaſſe par eſt. Illæ uero quũ pautiores ſũt: tum raro eueniũt: uidelicet lilii: atq; roſæ. Ad hæc harundo perfiſſa ſtirpe enaſci: germinariq; põt. pxima iis olea: & ſiqd aliud ligno ſuo ualeat germinare. Quapropter eadẽ cã reddit. qď ea q̊q; ſuũ humorẽ calorẽq; fœcũdum ſeruare utiq; poſſunt: nec pcul argumĩto præcidi ſolent. Quippe cum de minori: apertoq;: celeri us faciliuſq; germinãdi exhibeatur initium: magnum contra atq; compſſum: nõ æque paſſibile eſt: neq; ad germinãdum ppenſum ſit qua de cã diuidere allia in nucleos ſolẽt. & cæparum fibras tegumĩtaq; detrahunt. deniq; omne nõ uiuum: a uitalib; ſemouẽdum cenſent: ut ẽt arborib; partes: quæ obareſcunt: abſcindeř aſſolẽt. Hinc oleæ ac myrti corticẽ detrahẽdũ ne quaq̃ exiſtimãt: obſepit. n. ↄſeruatq; arboris uitã. At cæparũ alleorũq; tunicas eximũt: qm̃ iſtæ neq; primatũ cauſæ

De generationib; herbarũ p̊q; de ea quæ radicibus fit

De generatione herbarũ per auulſionem.

paſſibile

obtinēt. Nā si eiusmōi quicq̄ detraxeris: germ̄ nullū poterit mit ti. Sed peculiaris maxime germinatio: quā lachrymæ præbēt: ut equa pii: & lilii: & alioꝝ quorūdā nec rō abest. Sed caulibꝫ plane respōdet. Nihil &. n. aliud q̄ qđ illaꝝ q̄q̄ fœcūdum pricipiū. coactuꝫ esse oportet. Nō. n. sine calore hūoreq̄ generatio talis ɔseqt̄ cur aūt nō oiuꝫ succi: lachrymæq̄: generādi uim obtinēt: causam ad superiores: prioresq̄ rōes reduci: par est. idest q̄ neq̄ caules: neq̄ radices: uim eiusmōi sortiātur: nec nō: & q̄ ante rettulimus: plures ēt cæteroꝝ esse germinatioēs: rōe nō uacat: quippe cum ea facilius atq̄ ex minori principio: ualeāt generari: quæ imperfectiora sūt. Ergo gn̄ationes quas partes sortiūtur plātaꝝ: quæ nam sint quasq̄ ob cās fiāt: cōsyderādum in his est. Si quid. n. præter missū a nobis est: hoc addi: concerniq̄ ab aliis facile. Spōte āt illa exeunt (ut simplitius loquar) quæ minora cōsistūt: & maxiē quæ annua: herbaceaq̄ natura: sūt. Cæteꝝ euenit: ut ēt maiora interdū ita gignātur: quuꝫ aūt imbres frequentauere: aut ꝓprietas aliqua in cælo terraue constitit. Sic. n. lasset exortuꝫ in affrica ferunt imbre picoso q̄dam: crassoq̄. & syluam: q̄ nūc ibidē est aliaquadā eiusmōi rōe ꝓsiluisse affirmāt. Nulla. n. ātea erat. Imbres putredinis ēt quasdā. mutationesq̄ humi: cōmittūt: quū alte humor descenderit & plātas: ea genitas ratione: nutrire augereq̄ possūt sole feruefaciēte: ac exiccāte queādmōꝫ & aīaliuꝫ gn̄atioēꝫ confici maior fere pars auctoꝝ cōfirmat. qđ si & aer semīa præbeat: secū afferens illa: ut anaxagoras auctor est: longe magis sic factitet̄ necesse est. Sic. n. principia & alim̄ta nimiꝝ adiici possunt. Itē fluuii & cōcursus. præruptiōesque aquaꝝ. mlt̄is delocis semina arboꝝ herbarūqꝫ aduehunt. Itaqꝫ amniū digressiōe: loca p mlt̄a syluaꝝ impleta sūt: quæ sylua prius oio uacabāt. Veꝝ hæc minus spōte ꝓuenire appareāt: sꝫ ueluti semīe: atqꝫ plāta: potiꝰ gn̄ari. Sterilia uero spōte potius creari putaueris. Hæc. n. neqꝫ semine: neqꝫ plāta gigni existiment̄. Sed forte id de maiorobꝫ uere indicari nō possit: Latitareqꝫ naturas seminū potius sit arbitrādū: ut inter hystorias de salice: & ulmo rettulimus. Nā & inter minora nō desunt herbæ quaꝝ natura facile oblitescat: ceu thymi: & reliquoꝝ: quæ subiūximus. Sensu nāqꝫ ea pcipi nequeunt: q̄q̄ ui sua nimiꝝ patent. thymū. n. satis suis flosculis nascit̄: & arboꝝ q̄ꝫ quarūdam semina paruula uixqꝫ uisu percipiēda sūt: ceu cupressi. huius. n. fructus nō id totū est q̄ pilæ spēm gerit. Sed quod cono īnascitur prætenue: exile: & q̄si laricis semini ꝓximū: qđ pilula sua dehiscēte: dilabitur: & legi ꝓinde nō nisi ab experto homine pōt. Ergo ī

Gn̄atio e lachrymæ.

De generatione herbaꝝ spōtina.

Anaxagoras.

De fructu cupssi

mrtis solitũ id q̊ȝ habet: & præcipue in his: quæ ɔtinua in mõtib; syluisq; agrestib;: exeãt. quũ. n. spõte ɔsistãt: ha ud facile suã con suare ɔtinẽtiã possunt: Sȝ alterutrꝝ fiat necesse ẽ: aut radice: aut se mine geminẽt. Pauca interea: q̄ gñis hñt societatẽ: sterilia rustici esse affirmãt: q̄ & ipsa aut latet ɔsentaneũ ẽ: aut qđ alimtũ ad alia absũmant: iccirco fructu uacua ueniũt. quẽadmõȝ uites: quæ ul' hirculãt & reliqua: qb; idipsũ ueniat. nã si ĩfructiferis ita fit. Cur non idẽ in aliis q̊ȝ oĩbus fiat: q̄si ad fructificandũ naturæ rõe refer uet. Verꝝ id loco opiniõis cuiusdã adiecticie dictũ potius uelim. Cogitare aut diligẽtius: cõmẽtariq; spõtaneas gñatioẽs: ꝓrius de bemus. Itaq; q̄tuȝ ĩ uniuersũ expmi liceat gñationes eiusmõi fieri necesse ẽ: terra sufferuefacta: coactoq; humore admixto: cõmuta toq; ex solis ardore quẽadmõm & aĩalia ꝓgenerari uidẽus. Seqtur ut rõem gñationũ: quæ subditis aliis fierẽt: explanẽus. Hoc est: quæ insitione: inoculatioẽq; ueniant. Est aũt eaꝝ explanatio sim plex: & exposita fere ĩter ea: quæ supra docuĩus: Quæ. n. inserũ tur: pinde ut terra: subdito trũco: utũtur & quidẽ nõ solũ appo sitio: Sed ẽt satio quædã: inoculatio q̊ȝ ipsa dici iure optimo põt. Sed hic tam id qđ germinat q̄ illud qđ gñat: humor fœcundus: ꝓculdubio ẽ quẽ hñs oculus: oculo aptissime se cõiungit. Iãq; ali menti obtinẽs facultatẽ: germinatioẽm ꝓpriam reddere incipit. Cuncta ãt eius gñis illa de cã facile augescere possũt: q̄ alimti co piam pparatã cõfectãq; secum attulerint. sed oĩum maxĩe in ocu lationes. Hæ nãq; alimto purissimo fulciũtur. & simile pterea co ire cũ simili: sẽp facillime põt. oculus aũt gñis quasi societate cõ iungit. Nec sine rõe: mutuus appræhensus eoꝝ: qbus eadẽ corti cis ẽ nã facilime seqt. discrim. n. ĩter ea: quæ gẽus idẽ sortiunt mi nimũ est. & quasi trãslatio tm facta uidet. Euenit nãq;: ut simul & succus: & tota arbos ad germinãdũ turgescat. Q ãobrẽ: quũ simile aliqd est: & simili fructuũ rõe afficit: iure incremẽti celeri tas utraq; de cã: cõtingit. Cætera q̊ minus discrepẽt eo celerius co alescũt nec nõ & generis succi: atq; tpis rõe discrimẽ occurrit. Nã & tpis ɔditio plrimũ ualet: ul' potius oĩo necessaria ẽ. Siqdem ger mĩatio germinũ: p autumnũ: & uer: & ortũ cãiculæ: fieri soleat qppe quũ ferre nõ nisi turgida ualeãt: roẽs q̊ȝ: đ singlis ĩoculatio nib;: similes: atq; de satiõe: ꝓdunt. Alii. n. uernã potius ꝓbant: dum eqnoctiũ agitur: arborib; adhuc fœtu grauidis: una. n. tũ partu: germinatiõeq; cortex q̊ȝ adnascit: atq; obtegit. Alii eã præ ferunt: quæ exoriẽte arcturo: fieri solet. tum. n. inoculta: ꝓtinus quasi radicari: maiorẽq; imodũ coire posse affirmãt: atq; ita den

de insitu inoculatuq; stirpium.

De temporibus inoculationum.

iata cōpage: germē ineunte uere: uniuersū erumpe: utpote ex ro bustiori principio. Alas q̄q nitidissimas: nouissimasq inoculare nō sine rōe præcipiūt. Appræhēdit̄.n. facilius: leuitatis ætatisq cā. Sūt.n. arbores uiuaces: ꝓpēsæq ad germinandū: dū iuuenescūt: sed præcipue apta ioculatiōi: qbus humor lētescit. Itē quæ cortice molli ac simili uestiunt̄: & pariter affici apta sunt: melius coalescūt. Quapp ī his quæ natura ætate iuicē ꝯueniūt: perbelle ioculat̄. Lētor.n. appræhendēdi uiꝫ obtinet: & cortex mollē pari ter: & benignū se exibēs: haud magnā facit mutationē. Cæteris paꝝ tp̄ris datū ppea ē: qa germen celeriter exit. Oleæ plus tp̄ris destinatū ē: quū diutius suos parturiat oculos. Ad hæc humidi tenelliq: petēdi surculi sūt. Ipsūq locū p totā æstatē humescere cōuenit. Sic.n. potissimū fit: ut germē ꝓsiliat: q̄obrem nōnulli quattuor & quinq mensiū spacio īsicioneꝫ rigari oportere existimarūt: aqua inoculatiōi uehemētissime officit. Putrefacit.n. & admissa facile destruit: rōe īfirmitatis: q̄obrē subortuꝫ caniculæ tutissime agi uidet̄. & quidā corticib; ita præligāt: ut aqua admit ti nō queāt. At insitiōi putilis ē: nisi arbor humida natura cōstat Itaq alii limū obducūt: alii ollā aquæ plenā apponunt: quæ assidue īstillet. Fit.n. pre magnitudine uulneris: ut citissime resiccetur: nisi humorē extrinsecus hēat illibare. Iuuat & oculū: corticēq: sine ulla rima seruasse. & surculū sic exacuere: ut medullaꝫ nullatenus exacutio nudet. Rupto & enim oculo: corticeue: aut medulla nudata: & siccari: pireq: necesse ē. Quāobrē foliis & corticib; insup obtegūt: atq alligāt. Limoq crinito obliniūt: ut succus ꝑsistere possit: nec sol: aut imber: aut frigus: officiat. Cūque trūco leuiter fisso inserendū iā sit: surculū cuspidatiꝫ decisū: maleo adigūt: ut q̄maxime deprimat̄: lecticæq cōmittat̄. Sꝫ humoris quoq eoꝝ modū obseruari quēdā oportet: qua de cā uiteꝫ aliquot antea diebus præsecāt: ut lachryma effluat. neq putrescat: neq uermiculet̄. Punicā & ficū: quæq his ficciora sūt: ꝓtinus inserere solēt. Quin & pro rōne locorū: naturæq arboruꝫ: tēporis ꝓprietatē cepisse rō est. Quippe cū alia solo ulginoso: alia sicciēti & gracili: melius degāt. Ver illis siccescentibus rectius profecto accōmodet̄: quoniā minus succi obtineāt. quæ pīguia: limosaq sūt: hæc autūnale tēpus desyderāt. humor &.n. uerno tp̄e largior est: q̄ qui ad cōseruandū sufficiat: q̄diu lachrymacio duret: tēpus id tricenis diebus a quibusdam statuit̄. nec nō & melius ea posse frutificare rō docet: & præcipue si urbana syluestribus inserueris. Plus.n. alimenti: uires subditæ arboris: subministrant.

Quæ apta inepta ue habeātur ī oculatiōibus

Quæ inoculatis noceāt & qb; reddātur tuta.

Pro natura locorū uariari insit; & inoculatus

Meli; urbana syl-

uestribus inseri quã contra

Quãobrẽ satis oleastris: irriserere postmõ3 uel inoculare ꝑcipiunt coeunt. n. & apphendunt ualidius: & radix plus attrahẽs nutrimẽti: ꝓbe fructificare arborẽ facit. Nã si ecõtrario syluestre in urbão serueris cã & si differẽtia quædã erit: tu3 bonæ frugis arbor nunꝗ ꝓfecto reddet̃. Atq; de ꝯsitiõib; & insitionib; hactẽus.

In omĩ semine alimẽtũ cõtineri aliquod

Semina oĩa aliqd i se alimẽti cõtinẽt. qđ una cũ generãdi ꝑncipio natura ꝓfũdit: sicut in ouis qua de cã nõ iepte Empedocles: oua soiẽt excelsis gignere ramis: inquit. Eniuero natura seminũ ouis ꝓxima ẽ. disserere: tñ ille nõ tm̃ de arboribus: s3 ẽt de oĩbus debuit. hab3. n. unũqđq; alimẽtu3 in se q̃ & durare tp̃is aliquãtũ ualet. nec quẽadmõ3 aĩaliũ semẽ: exceptis: quæ oua pariũt: ꝓtinus perit: ubi seor sũ fuerit. Hæc. n. alimẽto fulcita ut dictũ ẽ: munitaq; ad suũ ꝯseruãdum ꝑncipiũ: durare nimiũ ualẽt. S3 alia diuturniora aliis maxĩe uero diuturna: quæ spissa: lignosaq; sĩt: ceu palmæ. His. n. nullus extrinsecus aditus patet: nec humor ullus includit̃: q putrescere possit. Quapp neq; bestiolis infestant̃: sicut frumẽta. neq; resecãt̃ ut seĩa oleꝝ: s3 mira soliditate munita: suũ tutãt̃ illud gẽitale ꝑncipiu3. Omnib; ãt seminibus aliqd pabuli inesse: hĩc ẽt ꝯstat: quæ .n. arida & ueluti putaminea oĩo cernunt̃: ut oleꝝ: hæc suis tp̃ib; ad germinãdũ mouent̃: ẽt si humoris q̃tu3 libet sẽserint. Quamobrẽ hæc in cœnaculis reponũt: suspẽdũtq; eminentius: nec ullã in eo domicilio aquã cõspgunt: aut afferunt. Eo uersus in reliqs sensu etiã ꝑcipi alimẽtũ facile põt. qđ quidẽ in carnosis lactescere q̃dammõ solet. cõfessu3 hoc idẽ fere & in aĩaliũ gñe ẽ: neq;. n. qđ ab his emittit̃ totũ semẽ puꝝ sincerũq; arbitrãdu3. Quæ ãt lignosa: nucleosaq; ãbiũt: hæc custodiæ grã naturã obduxisse putãdũ ẽ. quẽadmõ3 & quæ pelle: m̃branaue ꝯstet hæc. n. oĩa cõseruãdoꝝ seminũ cã supsĩt. ꝑncipiũ nãq; oĩu3 potẽtia hũidũ ẽ. S3 sĩt q̃ꝝ radices rami. Ligna: caulesq;: plãtis abscissi: seruare suũ uitale ꝑncipiũ poss̃t. sicut dictũ iã est. ita ut ad germ̃ etiã excitãdũ mouer̃ se ualeãt ceu scylla: cæteraq; huiusmõi. Adde ligna oleæ & caules lilioꝝ & blechri ramulos. nã ea q̃3 solistitiis floret: ꝑmiꝝ est. Cætera. n. succũ quẽdã leuẽ: lẽtũq;: hr̃e uident̃: nec dest̃: q̃ pĩguiuscula sint & alia tunicis plurib; obtegunt̃ alia sua spissitate r̃sistũt: q̃minus possint siccari. tũ aer̃ locoue ꝓpo mutato afficiũt̃: & germinãt. at Blechrus sicca oĩo sẽtit̃. Veꝝ q̃uis ita sit: ꝑncipiũ tñ q̃ddã eiusmodi habeat necesse est: q; una cũ aeris mutatione: alt̃atiõeq; moueat̃ miꝝ ꝑterea q̃d nõ remissa: s3 poti; intẽta seuitia tp̃is: germiare incipiat. nisi forte dies alcyonides suffecturas putaueris: nã ad imbecilloꝝ: exiguorũq; mutationem: ul̃ q̃tũlib3 temporis satis sit.

De cura naturæ i seminib; cõuestiẽdis cõmuniendisq; uario genere Blechrus

Igitur generatiões quot sint: quotq̃ mõis fieri possint. quæq̃ singulis cõpetāt: ex supradictis abunde patescit. Germināt aūt: augescūtq̃ facilius: quæ plāta sint sata: q̃ quæ semīe: ꝑsertiꝫ si radice aliqua fibrata petāt̃. Sic. n. ptes plerasq̃ adultas: iā haberi cōtinget: quæ tm̄mō alimētū desyderēt. At in seīs satu oīa generari necesse ē priusq̄ incremēta incipiāt. Eadē rōe: & quæ radice ꝓueniūt: facilius augēt̃: ut q̃ radice capitata creāt̃. In his. n. non nihil naturæ ꝓgenitū ē: q̃ plus īpetus adgerminādū īfert̃: q̃ seīa ualeāt eniti. Hæc. n. ut prius radices capiāt opus ē: quæ aūt naturæ suæ rōe ꝑualēt: his quoad genus generi cōparādū sit: cāꝫ meatuū rectitudine assignasse par ē: ut democritus facit. Agi nāq̃ in his plationē facillime & sine ullo īpedimēto inqt: uel potius corpis raritatē: humiditatēq̃: ꝓ cā reddidisse dignius sit. Quippe cum ea: quæ spissa et siccanea sūt: difficile augescere possit. Quod. n. spissum siccū amarūq̃ est: natura ignis ɔsistit & hic lēta huius accessio ē. Cōtra q̃ raꝝ ē laxū. & humidū ē: id celeriter crescit. Ad sūmā humiditas nā̃ fertili: germina incremētaq̃: ꝑstat argumento illud ēt ē: qd̃ ꝓ locoꝝ cōsitionūq̃ natura: euenir̃ uidemus. Locis. n. serenis: & auēto silētibꝫ: ɔsiciōeq̃ breui īteruallo disposita: arbores magnæ qdē exurgūt. Sꝫ raræ corpore: atq̃ humidæ. At uētosis & frigidis & rara ɔsitiōe: miores qdē: sꝫ spissiores siccioresq̃ ueniūt. Afflatus. n. & frigora & oīo aer ipse occurēs ɔstipat materiē: atq̃ coagit: uñ ɔtractiores q̃ꝫ reddunt̃ arbores: neq̃ mollem eādē possunt capessere. Idē ēt seqt̃ cū cōsitio amplo disposita īteruallo ē. Sic. n. spissiores & in ꝓfūdū auctiores ɔsistūt. Cōtra uero cū breui interuallo cōsitū sit. Videre hoc idē & in aīaliū genere licet: & ꝑcipue in homine: facilius. n. q̃ mares fœminæ augescūt quas qdē nā̃ humidiore solutioreq̃ creari nulluꝫ dubiuꝫ ē. Idētideꝫ etiā in ipis arboribꝫ latissime patet. punica. n. & ficus & uitis auctu faciles: palma & cupssus & laurus & pinus: & olea: difficiles: q̄q̄ ex his q̄dā meatuū rectitudinē habeāt. Veꝝ aut densitas: aut siccitas: aut utrūq̃ īpedim̄to ē. facit. n. & siccitas ne satis augescere possint. Ad hæc ībecillitas plerisq̃ ī cā ē: q̃ dbilia sīt: difficile augeri: nutricariq̃ possūt: deuici. n. aut īpediri ramos a cælo ambiēte: haud q̄q̄ oportet. nā & meatus q īdirectū ptēdāt: uiꝫ tā cōficiēdi nutrim̄ti: q̃ resistēdi iniuriæ tp̄is exigūt. q̃ igit̃ facilia difficiliaq̃ auctu sint: his determinasse oportet: fere aūt oīa: quæ semine intersatiua ꝓueniant: deteriora exurgunt: ceu punica uitis amygdala: degenerant enim: & sæpe papo dicta lanugine uicientur: ut inter historias diximus. Cuius rei causa seminis profecto

Quæ facile gēminēt augēturq̃

Cur fæmīæ magis q̃ masculi augescunt.

Quæ sata semīe: deteriora melioraq̃ oriant̃

Thasíæ amygdalæ.

infirmitas est. Deuincitur enim ab influxu copiosioris alimenti: & queādmōꝫ infœcunda copia alimēti: reddunť: qm̄ degerere ne queūt: sic & deteriora euadūt: qa uiribꝫ carēt: q̄obrē thasii amygdalas adultas inoculāt. Ex mollibꝫ.n. p̄duræ post satuꝫ redduntˀ qđ idē ī in reliqs fieri pōt. sꝫ q̄ robusta inter ea sť: q̄ seri semīe pos sūt: hæc diutius pmanēt: ut palma: & pinꝯ conifera nūcupata & pīcea pediculifera: pari mō de syluestribꝫ ēt disserēduꝫ ē: ni forte nlla iis ī deterius mutatio possit accedere: ferocitas.n. ultımū ē. At uero bōitas succi: carnisq͂ eoꝝ: aeris & oīo loci rōe seq̄ť nccē ē Nā & urbana ea ipsa īter se differt rōe. Possūt &.n. regiōes q̄ dā nāꝫ arboris susceptā ꝓuare: aliæ statuto tp̄e: aliæ sēper: nōnulla solo mutato meliora reddūť: ut de punicis ægypti: & ciliciæ diximus. Euadūt.n. alteræ dulces uinosæue: alteræ sine nucleo. magnoq͂ cū acino: apud pinaꝝ amnē fructificāt: oīo cū fructus loca idonea nacti sť: melius ꝓuare sua gn̄a possūt: p̄cipue si arbores uigent: fructūq͂ laudatū p̄stare suapte nā pollēt. Semē āt annuū ꝑ terræ subditæ rōe: ibiq͂ mutatur. nō ꝓtinus āno p̄ parū. n. id tp̄is est: sꝫ tertio. Tū.n. ultima mutatio cōsumādi accedit: ut etiā in aīalıū gn̄e: hæc.n. post tertiū ptū similitudinē pfecte rep̄sētare incipiūt. Cæteꝝ primus ēt ānus: nō nihil idiciia ffert: q̄ semine ex eūt: his de causis deteriora reddūť. Annua germinatio hæc.n. secūda quasi generatio ē nō simľ oībꝫ fieri solet: sꝫ tp̄e discrepat ita: ut qbusdā ꝯtrariis ferme tēporibꝫ agi uideať. Alia.n. per æstatē.

De tēporibꝫ germinandi

Alia p hyemē germīare īcipiūt. Sic & fructificatio. nā ea q̄q͂ tp̄ibꝫ dissidet. Igiť q̄ad simplicius differere licet: quæ singulis tp̄ibus cō mode tēpata sese exibuerint: hæc: & germinatiōes: & fructuū cōsumationes: nimiꝝ singulis tp̄ibus reddunt. Cæterū pticulatim q̄ꝫ differnere ea tētandū ē quædaꝫ facile germināt: quia uiribꝫ ualēt: alimtoq͂ abūdāt: ut amygdala: punica: & ad sumā syluestria magis: q̄ satiua. quædā suæ debilitatis cā germīa facile agunt: ut quæ natura herbacea: & annua sť. Cōplura.n. ex iis uerno tp̄e florēt ut fremiū. Nec malus roboris sui rōe: præflorere apparet. Sed ob aliā potius cām. Festinant autē taꝫ robusta: q̄ debilia ratione. Altera.n. sua potentia copiaq͂ propellunt. Altera uel aminimo aeris momento moueri facile possunt. Quin & humiditas: atque mollicies. ad emittēdum plurimum confert. Vt etiā de primo ex ortu rettulimus. Siccum enim: & spissum: neq͂ trāsmeatu facile est. neque copiam habet materiæ. Quæ autem contrariis temporibus germinant: his nonnulli causam: humiditate: caliditateque assignant. Frigida enim æstate: calida hyeme: germinare

autumant: ut utraq natura cōuenienter tēperata utriq tēpori sit. Ita. n. & Clidimus cēset: haud igit male id q̄3 asserit. S3 paucitatē & debilitatē: & siqd aliud in cā sit adiicer decet: sicut ēt ī oleꝝ gn̄e portulaca. n. & cucumis: & cætera huiuscemōi: ꝓhumida & frigida sr̄: ocimū sicū atq lignosū est. At tn̄ hoc an̄ feruētes dies germinare ita: ut ꝑdurare atq ꝑfici possit: minīe ualet. Causæ uero debilitas ē: quēadmō3 & cucumeris. Hæc. n. q̄uis arboris altitudie3 capiat: in rāosq sese mō uitis arbustiuæ diffūdat: tn̄ uitæ admodu3 fragilis ē. Itaq āte æstatē germinare non pōt: s3 autumnū usq ꝓrogare ēt cupit. Adde quæ iaculeis ɔstāt: quæq radice in caput excrescunt: ceu nepa: quæ appellat: & tifiū: & spina regia: & liriū. aliqua & post arctuꝝ incipiūt: siue igit posteriora serioraq hæc indicare cōueniat: seu cæteris festinātiora: utpote quū primi ībres an̄cedant: nihil. n. ad rē ꝓpositā refert. Illud ꝑfecto latissīe patet ꝙ neq magnitudine: paruitateue matuꝝ ꝓuentū: serotinū ue: germinis statuer iustū ē. Neq fortasse caliditate: aut humiditate: aut siccitate tm̄mō: sed modū quendā tp̄ris ɔgruentē habeat unūqdq opus ē: ut tenerrima effici possint. Singula. n. expectar suā perfectionē uident: nec ꝑus germ̄ nullū effundūt sed penitus sibi īmota pariter arbores: frutices: herbæq cōstant: ꝙ māifestū ꝑcipue in syluestrib; ē: q̄ꝝ gn̄atio sponte: sineq ullo paratu: fieri assolet. Oīa pene autūnalia aut certe pluria gn̄ri fruticis suffurticis herbæq attribuimus. Arbos. n. nulla penitus autūnum desyderat: ꝑterq̄ si germinādum secūdo cuipiā sit. quædā. n. post arctuꝝ sua germina gemināt: ad summā ut ī uniuersū exponā. Arbores: quæ ꝑpetua frōde cōdunt: tū germ̄: tū fructū serius ꝑfert s. spissitatis siccitatisq cā. Paulatim. n. in his affluit alimtum. adde eā partem alimēti quæ foliis assidue uenit. Hinc. n. collectus q̄ arbores otius cogantur turgescer: nullus fieri pōt: sed suo tm̄mō tp̄re quoad liceat cōmouent. Rara. n. admō3 sr̄: quæ in gener sē per uirētium germīe: fructuue ꝓueniāt: ut hedera: ut rhamnus: & qcqd eiusmōi. Proꝑetas āt caliditate ne eoꝝ an raritate: humiditateq: uel ēt oībus his de causis eueniat: quærēdum sane ē. Illo tn̄ prius nō ab re fortasse exposito: quæ calida: quæq frigida sunt qbusq rebus debeāt iudicari. Sed de his postea: q̄obrē āt: alia celerius: alia serius germināt: cās ꝑdictas reddere possis. De his uero: quæ omnib; tp̄ibus germināt: florēt: fructūq pariūt: ceu malopersica: & quicquid eiusdē generis sit: ambigere quispiā possit nō solum qm̄ eaꝝ tēperamentum tēporibus singulis respōdeat: sed ēt ꝙ nec ipsa gn̄a inter sese germinis: aut fructus rōe ɔueniāt

Clidius.

Quando arbores perpetue frondis germinent.

q̄obrem aliqua sē per germinent floreant fructificent.

Id.n. dissidiũ esse in his tm̃mõ uolumus & euenire uidemus: q̃ nulla generis ɔiungunť societate. Igiť affectionẽ hanc proximam dixerim animaliũ fœtibus: qui præpostero ɔcipiunť. Sed causa ĩ illis patescit: in his quærit. Illi.n: qa non simľ sua principia cæperint: nec forte ĩ eodem loco: icirco simľ ɔcipi nequeunt: hoꝝ aũt germinatio: q̃obrem simľ nõ fiat: haud facile dictu; ẽ. Quod.n. radices nõ ubiq; uersus: neq; simiľr habeãt: aut qđ rami nõ recipiant succũ: neq; coquãt: qbus prima germinatio ꝓuenire possit: illud ita fiat necesse est. Sed q̃obrem hæc ita sint: cuiusue rei cã: facile dici nõ põt. Vitẽ.n. quã insanã uocamus: nõ ꝑcul argumẽto fortassis concepisse rursus existimaueris. Hæc.n. qđ minus suũ excoquit fructum: pleraq; fœcundi humoris residua ɔtinet. quæ aere mitigatio: mox in lucẽ emittit. Sicut cæteris q̃q; arborib; pria germiatio erũpere solet. Fraxinus uero: & reliqua gñis eiusdem pfecte pariunt: atq; excoquunt. Quæ quũ ita sint: ptus diuidi: & alias aliũ reddi: absurdum certe appareat: præsertim cũ unico naturæ ĩpetu agať. Ambiguitates hæ fere sunt. Ad causã aũt reddẽdã ꝑ facultate: q̃ in his reb; suppetat: ꝑ qđ supra rettulimus: accipi decet: idest q̃q; arborẽ pmľta hře prĩcipia: tã ad germinãdũ: q̃ ad fructificãdũ: quod ut dictũ ẽ: naturæ arboris ꝑpterea damus qa & pmľtis sui corpis ptibus uiuit: & uim ꝓinde germinãdi nõ paucioribꝫ obtinet. His uero ipsis ꝑ̃ncipiis germina neq; cuncta similia iter se: neq; paria: neq; simul ꝓueniũt. Sed eo uelotius uberiusq; singula coalescũt: q̃ plus pabuli: ualidiusq; ĩfluxerit: &.n. qđq; germen: quasi plãta q̃dã in arbore ꝓinde ut in terra cõsistit. Cũ aũt germiatio simľ nõ fiat: neq; uires pares cõcurrãt: recte nec fructuũ cõcoctio siľ oĩu; agiť. Nã & ptiũ sit): dřa; sane faciet: uidel;: cũ aut ortũ aut occasũ: aut septẽtriõe;: aut meridiẽ spectãt queãdmõ; & totaꝝ arboꝝ sit) afferre dřa; põt: ut si loca tenẽt serena & placida: has.n. tũ germĩe: tũ fructu præuenire notať. S; quũ cõis oĩu; nã huiuscemõi sit: ubi cælũ placidũ ꝑenũq; ẽ breue admõ; tps arbores sua germĩa differť: ut ĩ ægypto. atubi frigidũ atq; ĩmite: plus prætereat tpis necẽ ẽ: ĩ totũ.n. breuis q̃dã ĩtermissio fiet: si tellus copiosu; præbeat alimẽtũ: & cælũ se tẽpatũ apte exibeat. Nã & ea q̃ nõnullis ĩ locis folia nũq̃ amittũt: ut ficus: & uitis: ꝑpťea nõ amittũt: ut dictũ ẽ: qa nũq̃ his nutrimẽtu; q̃tum sufficiat deest. Hec ergo cõe plurimũ est: alia.n. pp suã nãm: alia pp locũ idẽ aliqd sortiunť. S; quũ oĩa ita diuisa sint: ut alia frõde ꝑpetua: alia desidua capi debeãt. Cãq; illis sꝑ uirẽtibus sit alimẽti ubertas assidua eorũdẽq;: alia pp suã nã;: alia pp locũ: talia ɔstẽt

Vitis ĩsana.

Soluo q̃stiones q̃re semp aliqua generent

Tertiũ iã & quasi deinceps ɔsequens ꝑpetuã germinationẽ pone re decet: qd. n. semp frondeat: nõ semp germinet ẽ necesse: sed illud ꝯuare tãtummodo eadẽ germina põt. qđ aũt germinare ꝑpetue natũ sit: alia ẽt semp aggenerat germina: ui. s. suæ peculiaris naturæ. qđ idẽ ul'i aliis fieri aliquatenus ꝑ3. germinãt. n. germinationem: alia sub ortum sydeꝶ: alia nullo tp̃e certo: ut etiã uitis. Quod igit' his aliquatenus natura cõcessit illis ꝑpetua dote largita est: ut semp germinent: sẽperq fructificẽt. Cum aute3 natura talis eoꝶ sit: nihil iam absurdum appareat si alia perficiunt. alia flore promittunt: alia pariunt: alia superfœtant. atq parturiunt: nec. n. in cæteris arborib; oĩs partes siml' esse sẽtimus. Sed quærẽdum potius sit: quænã: aut unde sit: eoꝶ tẽperies atq coagumentatio: Quod simile esse uidebit': ut si quærã: quæ tẽperies sẽper frondentiũ sit: præter quod hoc: aliã quoq rõe3 desyderet Addere nãq oportet: cur tm̃ alimenti haurire: atq incoquere possint: ut nunq̃ generãdi desit facultas. Eniuero illa addita rõe ger germinatio non nisi fructus generatio ẽ. Nã simul qdem fructus plures gestare: aliũ perfectũ: aliũ imperfectũ: aliũ subnascẽtem uel uiuiparo: aliisq: obtingit: q̊ꝶ ɔcoctio lenta: & fructus absolui difficle põt. Hoꝶ igitur cã sit hactenus impñ̃sentiarũ expoita: Vtrũ aũt germinatio: & auctio ꝑtiũ superriorum: ac inferiorum q̃ in terra ɔdũtur: siml' fieri soleãt: an distincte sint tp̃e: ut inter auctores nõnullos ɔuenit: scilicet radices per autũnũ: hyemẽq: augescere: caudices & ramos per uer atq æstatẽ: et ꝑ̃cipue sub sydus. idq ratione sic fieri: siquid' & in prima gñatioẽ sequi idẽtidẽ soleat. Radicẽ. n. prius sẽper quã germẽ ꝓduci. añcedere nãq id q̃ alimentũ inferat' esse necesse: qđ idẽ uel in cõsitiõibus autumni liquere. tũc. n. plãtas ɔsitas radices capescere. nõ germinare nisi paululũ. Nã si radice carerẽt: mox putrescerẽt: atq perirẽt. S3 ic circo eũ satũ cõmendant qđ plãtaꝶ ꝑ̃mordia efficit firmiora: qb; uitq & caudex: & reliq̃ gñatio ꝑdit: eteni q̃ ꝑtinus ad germinandu3 excurrũt: debilia & infœcũda reddunt': queadmo͂3 i seminũ gñe hortos adonidis dictos: lic3 ꝑspicere. Probabil' hæc eade3 rõ ul' hinc uideri utiq post: ꝑtes: n. supnæ a ere frigido ĩpediunt': Infernæ ãt obrutæ: obsessæq undiq terra: & siml' sufferuefactæ calore: q fugatus iniuria frigoris se ad ima recepit: atq ẽt hũoris alimẽtiq copia referte: facile augescer' pñt. Nihil. n. his deest qđ auctionẽ gñationẽq facer' ualeat: ad hæc argumẽto illud accipi põt: qđ frumẽtis euenir' uideus. Hæc. n. hyberno tp̃e obstipata: ꝑstrictaq: magisq radices capesst': ꝙ rustici carciatõe3 appellãt utpote

An germinẽt simul supna & ifer na plantarum

quũ uires alimẽtaq́ꝫ de ptibus ſupis ad ima uertanť: regreſſuſq́ꝫ fiat mõ itineris cãcri. His igiť rõibus auctionẽ diſtingui tpře dixerim. At illis hoc idẽ negauerim. In pría. n. generatiõe ꝓuenit qdẽ radix priuſq̃ germina: ſed nõ adeo: ut ſpaciũ qđdã tpřis am plũ ꝓcedat: ſed ita ut breue admodũ ĩtelligi poſſit: quẽadmodũ in aĩaliũ genere: cor quæq́ꝫ circa cor ipſũ cõſiſtãt. Natura. n. (ut ita loquar) nullã penitus rẽ particulatim: ut ars facere ſolet. Sed oĩa uniuerſa ſimulq́ꝫ ꝓcreat: q̃q̃ alia: priuſq̃ alia cõficit. Sin autẽ ĩ prima generatione neceſſariũ illud credideris: at in alẽdo: augẽdoq́ꝫ: nõ alia prius. Alia poſterius: ali requiriť: ſicut neq́ꝫ ĩ aĩaliũ genere: ſed ſimul quodãmõ oĩa tota ſua mole alunť ita: ut non alio mõ q̃ p cõtinuationẽ cuncta ali augeriq́ꝫ ualeãt: quod p̃cipue in ĩcremẽto pateſcit. Ad hæc abſurdũ. ſi uis illa alẽdi dirigat par tam multas partes ſuuꝫ officium: dum format impti tq́ꝫ alimẽta uel ſiqđ extrinſecus agit: ut flatus: aut ignis: id rem particulatim pficiat. Neq́ꝫ. n. hæc ita agere uerisĩlẽ ẽ: ſꝫ pocius cũ una cũ tẽpo ribus mota ſť: tunc p totas plantas tranſmeare credendũ. Quod n. gñat unũ ẽ: nõ quẽadmõꝫ Empedocles diuidit terrã radicibꝫ: ætherẽ germĩbus: tãq̃ alteꝝ ſeiungi ab altero: tribuiq́ꝫ uni tm̃mõ poſſet: nec ex una materia: & a cã una generatiõnẽ fieri oporter& Locis ãt ſi diuiſeris magnũ admõꝫ tp̃is ſpaciũ ſequeť. Germina tionis uero impedimẽtum qđ frigus ĩferre põt: uere qdẽ aſſeriť. Sed partitionẽ id nãlem facere neq̃t. Accidit. n. ut radices aliq̃ꝝ increſcãt. qđ uľ tpe oĩbus debito nunq̃ ꝓcul dubio euenit: quuꝫ frigus retorſerit. Sic. n. germĩatio inhibeť. Radicis ãt incremẽtuꝫ nihilo ĩpediri põt: caloris. ſ. rõe: cũ radix ipſa ad eruptionẽ: auctionemq́ꝫ plene turgida cõſtat. Id igitur tribui naturæ nõ decet: qđ aliq̃ extrĩſecus ĩpedimẽto: ſequať: ſed quæ ĩpetu naturali aguntť: hæc ſolũ naturæ ĩputari par ẽ. Quũ uero hyemes tẽpeſtiuæ ſere næq́ꝫ ſũt: ſiľ & ſupera: & ĩfera incremẽtũ capeſſũt. Vbi. n. cælũ mite: & germini cõgruẽs ẽ: breue q̃ddã tpũs: ut diximus: germĩa tiones ĩtramittũtur. Hyeme aũt nõ ſolũ germĩa: ſꝫ ẽt radices inhi beri rõ ẽ. Siquidẽ eaꝝ q̃q́ꝫ auctiões: gñationeſq́ꝫ: ſolis feruore ſequãť neccẽ ſit. Altiꝰ. n. q̃ ſol attĩgat deſcẽdeř nequeãt: p̃terq̃ ſi ñ nuſq̃ ſolũ expeditũ: molle: ĩaneq́ꝫ ſit: niſi. n. hoc ita ſit q̃ rere ſane q̃ſpiã rõe optĩa poſſit. cur hyeme radices augeſcere neq̃ ant: quũ neq́ꝫ nutrimẽtũ: neq́ꝫ frigꝰ ĩpediat. & forte cõis hæc queſtio ſit ẽt de aliis ptibꝫ. Aliť. n. unũq̃dq́ꝫ q̃diu uiuit. Augeť uero qđ germinãdi citeť impetu. Plantæ aũt tã nouellæ q̃ ueteres: undiq́ꝫ ſe ad ger minãdũ ꝯpellũt: ſꝫ forte euẽit: ut molles tũc tota creſceř apta ſit:

Quum uero hilare tempus accesserit germina liceat prodire. qđ iam quasi generatio quædam existit. quapp non temere in se ueluti prægnātia gestant: & aggregato; præparatoq; humore ad generādum. Temporibus post idoneis partus egerūt. Habent.n. in se rami tam parui q̄ grandes: principia quædā uitalia: quæ tepefacta tēporis indulgentia: germina pariunt: etiā si nulla īnitentur radice: qđ præcipue in plantis patescit: quas detractas uitib⁹: aliisq; cōponunt in doliis. His enim germina exeunt tempore cō gruo. Nōnunq̄ defixi palmites: & rami ficulni & pali parte sua superna: germinauere: quoad scilicet prīcipiū illud uitale possit intelligi: q̄q̄ subtus nulla sese penitus radice: firmauerunt: utpote quæ principia quidem: uiresque sortirent̄: sed alimento egerēt: quo suos partus tueri augereq; ualerēt: qđ quia deest: exicāt̄ demū: & pereūt. q̄obrē non īprobe affirmare uident̄: qui nouos fructus spōderi protinus inqunt primis nondū semotis ab arbore. Hoc.n. uires: arborē non deficere significat̄. Igit̄ incrementa utraq; rōne fieri possint. Cæteꝝ ob hæc eadē pocius arboꝝ fieri totaꝝ credideris. Sed ex iis: quæ paulo añ retulimus: queret ꝑfecto q̄spiā: utꝝ arbores hyberno tp̄re pregnātes ꝑdurēt: Verno āt pariāt: idq; ueluti ꝑcircuitu; agi soleat: certis temporib⁹: quēadmodum ī animalium genere. An alimēti inopia: rigoreq; aeris: id eueniat? &.n. si sereno: molliq;: germinare assidue possint: partus certis tēporibus tribui haud q̄cq̄ oportere appareat. Vel si id minus: at nō iis temporib⁹: q̄bus tribui solet: ut totū simul regerminet: et siquid turgescit pariat. Quod si cælū obsequēs: miteq; assidue sit ea q̄q; fortasse: quæ a poetis narrant̄ rōe nō carere appareāt. neq; illud absurdū sit: quod empedocles inquit: perpetuis foliis & toto fructibus anno ubertate uigent. Ad hæc id prorsus ambiguū ē. Vtꝝ maturitates fructuū siles: an deteriores reddātur: quū calor īfirmior: tp̄usq; humidus sit. S; hoc uelim ꝑ suppositionē contēpleris. Tempoꝝ aūt circuitu solito: arbores æstiuo tp̄re exinanitæ: ꝑtim ex germinatiōe: ꝑtim ex fructificatione: rursus repleri: restituiq; uident̄. Deinde ex ea ipsa restitutiōe tp̄ribus ꝯgruis parer̄: atq; germinar̄ partu gestato q̄dāmō: tā ī partibus: quā ī totis. Recte āt & satiōes: & aggerminatiōes pluribus fieri tēporibus solēt: quæ q̄dē tp̄a ꝯtraria īter se q̄dāmō esse uidet̄ i. autūnus: & uer: & ortus caniculæ. qđ.n. aggermīet̄ solstitiis minimū ē: sed post arctuꝝ: & subcāiculam lōge copiosius germ̄ adiicit̄. Ver igit̄ nullū sui efficit admiratione. Est.n. id tp̄s oīu; uiuacissimū: fœcūdissimūq;: ut pote qđ hūidū: calidūq;: nā sit.

Vtrū arbores hyeme sint ꝑgnātes uere pariant.

De ratione uarietateq; ī satis ī q̄tuor anī tēporib⁹.

Aestas contraria quasi ueri accedit. Sicca enim: & feruentissima est. Precipue quum sydus exoritur. Item autumnus non solum siccus: sȝ etiam frigidus sequitur: aere iā īmutato: temporis hyberni accessu. Est autē & frigiditas: & siccitas: generationi oīo contraria. Igitur temeritas quædam naturæ in iis ipsis appareat: Verꝝ neqꝫ ad generandum contraria tempora illa consistunt: neqꝫ hercle inter se dissident: aliqua suarum uirium ratione. Sed similitudinem profecto aliquam sortiūtur. Tempus enim quod germini accomodetur: humorem aliquem: caloremqꝫ: habeat opus est: ut uernum: & quidem id ad germinandum aptissimum procul dubio uenit. Reliquis autem ambobus hoc idem ortu caniculæ: & post arcturum: obtīgere solet: & enim sub ipso sydere: q̄q̄ plurimum ferueat: tamen & austri afflant: & nubes cōsistūt: & ipsæ arbores manifeste humescunt: & sub cortice humor quidam expanditur. q̄obrem eo quoqꝫ tempore conflauium alimenti citatur: siue humore compulso: & facta circumobsistentia quadam: seu ob aliā causam. Id tamen hominibꝫ etiā accidit: & hinc alui uehemēter soluuntur: & febres ꝑmultæ: ꝓnimia corporꝫ humiditate: inuadunt. Terra quoqꝫ per idem tp̄is amplius humescere plane uidet̄: & aquæ ꝓinde emergūt: & aliæ ꝑmultæ mutationes eueniūt. Sȝ quā ob cāȝ hæc sequant̄: alias disputabimus. Quod autem plantis humefactis: & aere nullo extrinsecus obsistente: germinum germinatio non absqꝫ ratione accedit iis: quæ supra diximus: latissime patet. Autūnus uero: nō quē admodū dictum est: siccus & frigidus ē: sed potius calidus: & simul ac syderis facta mutatio sit: aer humidus satis redditur. Quāobrem euenit ut quasi mixtio quædam humidi: & calidi: fiat; sicut & tempori uerno calor a sequente æstate obtingit. & enim autūno caloris pregressæ æstatis aliquid extat. Humiditas autem recens accedit: scilicet obdensitatem: refrigerationemqꝫ aeris. Recte: & æque sterilia sunt: & omnino quæ iuuenescūt: q̄ uetera: fertiliori prouentu sua germina duplicāt. Adde quæ locis humidis hybernisqꝫ extant. Sicciora enim quæ fructifera: uetustioraqꝫ sunt: quoniam altera humores suos ad fructificandum absumūt. Altera natura etiam sua non nisi sicca constare necesse est. Sterilia uero & noua: plus humoris calorisqꝫ possident. Rursus ubi hyberna loca & humida sint: flatusqꝫ cōmodi non desint: ibi omīa autūnalia longa: humida bonaqꝫ reddūtur. Sæpe etiam imbres æstiui plurimis eiusmodi locis descendunt. Itaque aeris ea ipsa humiditate plenius germināt: augēturqꝫ arbores. Nā ex ea: quæ bifera

De æstate: cur sicca & feruens cū sit: tamē pariat.

De autūno cur siccus frigidusqꝫ cū sit nā sua tn̄ pariat.

Bifera esse uidẽus ut pomorũ: pirorũq; genera quædã: his in locis potissimo exeunt: utpote cum tempus sese longius ꝓtrahat. fructusq; priores celeriter decerpãtur: qđ etiã fructus ꝓuentũ celerẽ dixeris. Verũtamen refert: q̃primũ.n. arbos repletur: qua de cã fructus eadẽ alios pfectos iam usui præstat: alios concipit pturit uc. Cæterũ nihil fere ex his quæ secũdo fructificẽtur: simile primis pficitur. Sed quoniã una cũ plantæ impetu: solis quoq; : & aeris opera: nõ adfuerit: iccirco omnia deteriora reddũtur. quod in aliis lõge latius patet. Ostẽdit enim & punica fructũ secundũ & myrtus: sed augere nullatenus possũt. Igitur ꝓpensiora adsu per germinandũ(ut ita loquar)omnia quæ suapte natura facile affici possĩt: nisi quid siccitatis causa nequeat: ut amygdala. aut nisi fructus decerptio ꝓximior sit: q̃ ut tẽpus germinare germina ualeat. Igitur si autumnus ꝓlixior fuerit: rosas quoq; erũpere posse: & alia generis eiusdẽ: ratio ẽ: ut apud Dion macedoniæ fieri aiũt. Quæ quoniã coctione uehemẽtiore nõ egeãt: tempus adepta quãtũ satis sit: florẽ emittũt deniq; : ut sæpius diximus, quũ cælũ mite ac humidũ: & in totũ cõmode temperatũ est: assidue germinare arbores possunt. q̃q̃ nõ omnes: sed aliquæ. Minora autẽ lõge amplius possint. quod etiã nũc quibusdã ex coronariis euenit: quæ locis circũobseptis: apricisq; cõtinẽtur. Nam & œnantha: & uiola nigra: & alia quædã assidue florere uidẽtur Sinautẽ & cultus adhibeatur: longe amplius ita continget. locũ uero ualere plurimũ cũ apricus: circũobclususq; est. uel arborũ ipsarũ testimonio patet. Locis eim eiusmodi pleraq; exeũt: quæ nasci alibi nequeunt: & fructũ eadem afferũt. cũ cætera generis eiusdẽ aliis locis afferre nõ ualeãt: & præflorẽt & prægerminant priusq̃ reliqua: sed de his satis. Quod aũt in biferis uidemus arborib; : simile quoddãmodo illi est: quod in pecore fieri solet. Illud enim: cũ primi partus bene successerint: facultasq; fœtificandi denuo adest: rursus ad cõcipiẽdũ citatur: dũmodo tẽpus suppetat. & arbores quoq; decerptis fructib; primis: cõcipere possũt alios. sed solo pingui: culturaq; pleniore opus forsitã sit. in primisq; dixerim cæli tẽperiẽ pnecessariã: ut tẽpus: q̃tũ partui satis sit: nãcisci arbores ualeãt. Id enim causæ ẽ: ut etiã siquis fructũ aut florem decerpserit: generari iterum alius non possit: quoniam tempus suffecturum partui nullum supersit. haud enim fieri potest: ut ante pariant. q̃ in utero ferant: quum primus humor consumptus iam totus sit. Accidit præterea ut gignẽdi principium lædatur: illati uulneris causa: ita ut nunq̃ nisi alio denuo

De ratione biferorum

effecto principio: germẽ emergere possit: quod quidem præsens tẽpus nequit efficere: hoꝝ igitur has esse causas opinandũ. Flores aũt rõi germinationis haud quaq̃ respõdent. Arbores enim magna parte: eodẽ fere tẽpore: sua germina edũt. Sed quã obrẽ fructus lõgo post tẽpore maturescant causã illã reddemus: ꝙ folia & germina agiliora faciliora q̀ sint: utpote quum ea crassiore callosioreq̀ constẽt materia: fructus purgatiore consistant. succisq̀ ipsis præcipue pficiãtur: quod quidẽ nõ aliud q̃ maturitas fructuũ est: ad quã certe ampliori paratu: confectuq̀ opus est. Itẽ fructus magnis inter se differẽtiis distãt: eo ꝙ aut lignosi: aut terrerii: aut sicci: aut pĩgues natura sint: tales enim difficilius cõfici necesse est: qua de causa sunt quæ cũ flore præueniãt: fructũ tamẽ diu retineãt: ceu amygdala. Erui nãq̀ qui ligno cõstat: difficile admodũ potest: flos celerius exit ob eã quã supra diximus causam: si quidẽ ea omnia modũ cõuenientẽ ordinẽq̀ sortiri debeant. Quinetiã floꝝ ipsoꝝ qui mole aliqua corporis emergũt serius se ostendũt: ut flos punicæ. Inculta priusq̃ culta germinare incipiũt: ut uitis: malus: olea: ficus & reliqua: quoniã calorẽ amplius ualeãt retinere quũ nõ fodiãtur: neq̀ radice nudentur. Calor etenim est qui ad generandũ mouere arbores potest. Adde ꝙ nulla superioribꝫ partibus plaga illata est: dũ aut rami deputarẽtur: : aut fructus decerperentur. Accæptum etenim uulnus facit ut arbos laboret: frigeat: cõtrahaturq̀ in exiguũ. Ad hæc ratio illa & ut sic dixeriꝫ præcipua possit afferri: ꝙ syluestres arbores quoniã amputatæ purgatæq̀ nõ sint: sua germinandi initia minutioribꝫ cõtineãt surculis: quoꝝ quisq̀ ꝑ exigui corporis sui ratione motũ leuẽ desyderat: quo ꝓtinus germinare incipiat ꝙ uellet in piro syluestri ꝑspicere liceat. Hæc enim facilius q̃ urbana eisdẽ prorsus de causis germẽ emittit: quũ enim pluribꝫ minutisq̀ internodiis diuidatur: prĩcipia illa germinãdi agiliora. ꝓpẽsioraq̀ ad germẽ opera cæli ambiẽtis recludũtur: necnõ & siccitas nõnihil cõferre uidetᷣ: sic eiꝫ minus humoris relinqtᷣ. Quod aũt minus sit: motu facilius extat. Melior igitᷣ pleniorq̀ germinatio & fructificatio cultarum arboꝝ est: sed citior neglectaꝝ. Cur syluestres arbores cum urbanis ualidiores sint fructus maturare nõ ualeãt queres. Pro uiriũ eniꝫ rõne coctiones sequi cõsentaneũ est. Vnam igitur causam fructuum copiam assignasse par ẽ. non enim tantum suis præualẽt uiribꝫ: q̃tum plus æquo fructificant ergo magna geritur copia: cuius maruritatem uires arborum attingere nequeant. Quapropter agricolæ partem auferre quum

Hactenꝰ germinatiõe: nũc de floribꝫ & fructibus

Cur culta serius ꝑueniãt q̃ iculta

Cur syluestres fructus nõ maturãt cum sint ualidiores urbanis

plures prodierint solēt. Altera causa est ꝙ arbores syluestres spissiores sicciores sint: & succum proīde ad se potius trahāt. alimētum aūt & ex coctio nō nisi humoris expansione perfici potest quod si humor aliūde trahitur: nūq̄ ab alio capi facile possit. Ad sūma; nō quæ ualidiora: altilioraq; sunt: hæc amplius ad fructificandum ualēt. Solutu; enim laxum permeabile & humidum id esse oportet: quod fructum large laturum sit. Spissitas uero contrarium est: quod etiam ī mulieribus reliquisq; animātiu; generibus patet. Idq; ipsum agricultura quoq; adhibere contēdit: quū superuacua quæda; plantis abscidit: alimentaq; subministrat: & omnia patefacit: afflatibusq; expōit: fructu; igitur ratione prædicta copiose producunt: Sed præcoquere nequeūt: ob eas quas diximus causas concoctio in pulpa fructus fieri solet: quam scilicet confici: & succu;: saporemq; capesser̄ nostræ naturæ congruū necesse est. Sed forte hoc ipsu; prius distinxisse oportet. Coctione; alia; pulpaꝝ aliam seminu; esse & earu; alteram ad cibum hominis accomodatam: alterā ad generationem perpetuitatemq; arborum pertinere. fructus enim & semina eaꝝ reꝝ causa: natura produxit. Vtrunq; uero coquendi genus: alteri quodāmodo opponi uidetur. Quū.n. pulpa humidior: & plenior est: fructus minor ī cluditur. Quūq; is maior ē: pulpa minor durior saporeq; deterior ambit. Cuius etia; rei causa: agriculturam solers adinuenit ingenium: quæ fructus alimētu;: incrementūq; ualeat īpedire. Omne enim fere urbanu; nucleo minori fructificat: qua; syluestre & cultu; quam incultum & melius cultu; quam deterius: quoniam amplius humescant: & alimentū uberius ad pulpā augendam deducunt: atq; etiam succos pro modo nostro usui congruente: maturant. Igitur cōcoctiones multum inter se differunt. Si quidē & minus solitum illud concoquendi genus addidisse cōueniat. Sed fortasse dubitauerit quispiam: atq; statuerit: ꝙ ualidiora exuperat: ide; etiam debiliora posse exuperare. Semen autē omniū esse potētissimu;: ut pote quum hoc finis cōmunis sit omniū plantarū. Rei nanq; similis generatio finis proculdubio est: & quidem ī animalibus semē: non nisi perfecta natura posse fieri patet: quūq; ob senilem ætate; defecerit: generatio cessat. Recte igitur dubitaueris: atq; ita statueris. Seminis.n. productio perfectioni prorsus cuidam tribuitur: quo tandem modo ætas in singulis accipi generibus possit: nō tamē quæ uegetiora robustioraq; sit: hæc seminis producendi uim præcipue possident. Sed econtrario propemodū sequitur: quum in alterutram partem succi: uiresq;: perrexerint.

De maturitate fructuu; & usu eoꝝ.

Cur non ut quæq; ualidissima sunt ita: & semine p̄ferantur

Quāobrem in genere quoq; plantarum idem euenire ratio est: atq; ita portionē etiam illam accedere planum iam est: ad utram eīm partē succus influxerit: reliqua ieiunior erit: ambabus enim satisfa cere nūquit hoc exploratum ferme in omnibus est. Plantarum autem genus tres quasdam portiones succi sortitū est. Dicitur enim suc cus ad arborē ipsam eiusq; germinationē: quod quidē fructibus obest si plus æquo incessit: hac enim de causa fructus plerūq; nō prodeūt. Item ad fructum & pulpam fructum ambientē. Impe tus enim factus ad alterum nequis ad reliquū fiat: impedimēto est. Vt igitur in illis nō deest ratio: ita nec in his deest: sed portio plane sua seruatur. Syluestres enim arbores tum fructui tū pul pæ humorē distribuūt: sed plus ad fructum deducūt: ita ut is ef fici possit amplior. Ad hæc nō inepte omnino fortasse dixeris syl uestres amplius sua semina augere: quoniā masculæ quodāmo do sint & spissiores sicciores q; natura consistāt. Cultura enim ali mentorūq; copia plantas effœminari uerisimile est: sed hoc argu mētū e remoto deducit: itaq; similitudine quadam dicatur id ue lim. Inter maturitates autē ea quæ fructibus datur primatū ad ge nerationē obtinet: quæ pulpis hæc ad hominū usum præualet. Vera pfectior sit alterius interest disputationis indagare. Nā & in foliis & in radicibus sic tantūmodo uti solemus: ut olerū ea ipsa excoctio pfectior est: q̄q̄ eorum finis in seminibus sit: quibus ad pastum nōnunq̄ utimur. Explodēda nec illa ratio ē q; ex frigiditate arbo res syluestres pcoquere nequeāt. Nuclei uero lignoso quodam & purgamētatio alimēto cōsistūt queādmodū animaliū ossa: ergo hoc ipsum nō inepte asseritur nucleū ex lignoso terrenoq; confici alimēto: uerum semen nō ex eadem sed ex purissima compilat ma teria. Quæ autē natura callida: hæc eo copiosius semē apta pfer re sunt quo plus caliditatis obtineant: & urbanorum caloris indici um uis ipsa succorū est. Succus enim sicorum lac cōtrahit: caprifici minime aut praue: Sed huic rursus alia quædam repugnant: ge neralis de caliditate opinio q; syluestria durare amplius locis fri gidis possūt: in totūq; robur nō nisi caloris ratione obtingit. Sed de his post hæc forsitā disserendū sit plixiora nāq; opus est dispu tatione & quæratur. Oportet quænā calida quæue frigida sint q busq; rebus determiāri hæc deceat: atq; etiā quænā eorum causa sit siue sola siue cū aliis: & quorūnam ratio coquēdi diuisionē pos sit recipere tam simplici absolutaq; ratione: q̄ quod ad genus hu manum attinet: ut quæ acrimonia uel succo medico differrent: quæ quidem medica & commendantur & usui potissimo sunt.

Vtrum calidiora sit syluestria q̄ urbana

Hæc igitur q̃ſi ꝓprietas quædã naturæ animaduertitur: ad quã ſci licet & alimenta & culturæ: aut contra neglectus ſæuitateſq; pertinent: ut de laſſere & inturi ferunt: & quid aliud cultionẽ aſpernere aptum ſit: aut e diuerſo ſi quid ſiccam uel humidã & hybernam tellurem perſequi ſoleat. Ex hoc aũt ipſo quæret fortaſſis iterum quiſpiã cõmuni quadã ac generali celpitãs ambiguitate. Vtrũ naturã ex his quæ ſponte ꝓueniunt cõtẽplari potius deceat: an in his quæ cultum hominis exeunt atq; adoleſcũt: & utri generi potius ratio noſtræ tribui debeat: q̃ idẽ fere eſt: uel potius pars queſtionis illius. Vtrum in genere ſylueſtrium: an in urbano ſit natura ĩueſtiganda. Natura enim ĩ ſe principia tenet: & id ſecũdũ naturã eſſe cenſemus: qđ ĩ ſe pricipiũ motus poſſidet & quietis: cuius generis illud profecto eſt qđ ĩ põte ꝓueniat: nõ q̃ opera hominis præſertim cũ arte quicq̃ cõſtiterit. Nãq; ab alienis principiis id ꝓducitur: & quidẽ in aĩaliũ genere ea quæ fingantur: aut ad paruitatẽ magnitudinẽue in totumq; ad effigiẽ quãdã formæ ui perducantur: facta ſecũdũ naturã minime cenſere debemus. Natura. n. ſemp id ſpectat q̃ optimũ ſit: ut inter omnes conuenit auctores. Cultus uero & huiuſmõi adhibita cura naturæ auxiliatur: quo pfectius ſuũ exequitur officiũ. Dũ igitur natura ſatis ſibi nõ eſt hæc p̃ artẽ aſſumit: ceu copiã alimenti pinguitudinẽq; & rerũ impedientiũ exterminationẽ: quæ ſcilicet loca etiam apta & ad ſingula accõmodata ualeant adhibere: in quibus qdẽ naturã cõtemplari dignius eſſe putamus. Sed illa rerũ externarũ tãtũmodo ratione opitulantur: ceu aeris flatus ſoli alimẽti. Agricolatio uero in iis ipſis pleraq; immutat: diſponitq;: qđ ſi illa hæc exigãt quo melius ſuccedere poſſint: hæc quoq; illa deſyderent ratio ẽ præſertim cũ agricultura ab his ipſis dependeat: atq; in his ſua ſorciãtur prĩcipia. Nã illud quoq; iis quæ ſponte naſcuntur: abſurde & quaſi præter nãm euenire uidemus ut ex ſeminibus deteriora reddantur atq; oĩo degenerẽt. Neq;. n. ſecũdum naturã eſt: ſed ſimile ſemp generari expoſcitur. Igitur ambiguitates hæ taleſq; occurrũt: ſed his quoq; naturas diſtinxiſſe: quẽadmõ cõcoquẽdi genera: prius oportere planũ ꝑfecto ẽ. Aliis. n. nã ſpõtanea cõiũctior ẽ. Aliis cultura ſolertiaq;: accõmodatior. Nõnullis utraq; rõ cõgruit. Quas ob res oĩo cõſyderãdũ ẽ: quẽadmodũ nã ſylueſtribus & urbãis ſe diſtribuerint pariter ĩ aĩaliũ & plãtarũ generibus: qppe ſilueſtribus q̃ urbanis frõdes aptiſſimas & ad cõſeruationẽ & ad ꝑennitatẽ: & ad auctionẽ: & ad fructuũ generationẽ largita ẽ. Fructiferas item ipſas diuidere fortaſſe oporteat: ut aliæ ſint q̃ ſpõte fructificent.

Ratio naturæ de ſylueſtribus colligi d̃beat an de urbanis

Solutio q̃ſtionis quemadmodum cõſiderãda ſit in urbanis ſylueſtribus naturæ ratio

Reditad ꝑposi tū de matu ritate cō coctiōe& fructuū uaria

aliæ cultura tantū & hominis opera ferāt. Horū igit̃ determinatio petēda hinc est. De cōcoctione aūt unde digressi sumus: reliqua subiūgamus. Omnia fere quib9 fructus humidus aut tenui intectus putamine celeriter suos fructus pficiūt ut ficus uitis: sꝫ præcipue morus. Hæc.n. fructū nudū penitus gerit: ut q̃tūcū& sol tepefecerit: citissime fructus imitari possit: utpote q minimo egeat calore. Vna.n. uis quædā prævalida uniuersa& excurrere solita fructū cōficit at& pcoquit: sicuti & in germinādo fieri solꝫ Lōga etenim prorogatio germinis collectū maximū facit: unde & germina congesta magno cū impetu ꝓrumpūt adeo: ut uel soni tum facerēt. quod quidā affirmāt: & cōcoctiones pfici celerrime possūt. Nā& simile euenit at& in frumentis quæ hyems diu retinuit. Quū.n. laxata sint: uelociter augescūt adeo: ut nō multo serius posteriora pfici possint. Adde ꝙ etiā morus nō sūmatim: sed pticulatim fructū pcoquere soleat: unde & diutissime pseuerat: nec humoris tenuitas aut aquositas amittenda est. Fructus mori his de causis uelociter maturescere potest: sed ut Menestor auctor ē germinat sero hæc arbor ꝓpter loci frigiditatē: excoquit cito ꝓpter suā debilitatē. Vitis aūt fici& fructus seriores sūt: quoniā & putamine obtegātur: & succū ampliorē crassiorē& gerāt. Ad hæc ficus mole ampliore cōsistūt: & sūmatim quodāmodo maturescūt. Vuæ aūt & numerosiores ꝓueniūt q̃ ut breui excoq possūt: & cōgestis acinis coaceruantur: nec aliq̄ interuallo discernūtur. Itē umbra opacāt: nec sub diuales dependēt at& humore exuberāt. Vitis.n. aquæ præauida est: deni& oīa dulcia breuiori tēpore maturescūt. At si quis etiā ꝓ nostro usu uelit decerpere. lōge amplius festinationes appareant. Horū igit̃ causæ cur prius cur ue posterius pficiātur: his fere cōstāt: nō tamē cūctæ arbores generis cuius& præcoques sūt. Vitis.n. & fici pmultis īter se discriminib9 distāt: ita: ut nōnullis fructus sero admodū maturescere queat: quapropter causas ī uniuersū reddamus fortasse dignius est. Ergo præcoques illæ arbores sūt: quæ nō præhūidæ: nec succo frigidæ constāt: quæ& fructū nudum aut membranis intectum prætenuibus gerūt: coctura& succorū aquosā nō crassam cōficiūt. Serotinæ uero quæ modo cōtrario se habeāt: hoc ē quæ præhumidæ frigidæ & fructu aut pulpa fructus lignosæ prædurae& qbus& fructus lignoso sæuo nūerosoq cōtinētur putamīe Ad hæc quibus succi pīgues & aliquā eiusmodi sortiētes potētiam: aut quibus fructus sicci parum& huiusmodi habentes: id& pīgue uel eiusmodi aliquid. Hæc enim omnia coctionem uehementer

Cur morus cito pcoquat cuꝫ sero germīet

Cur fico et uitis serotiæ sit

Cur aliquæ arbors præcoques sint

menter

menter impediunt quod in singulis etiam percipilicet. Quæ enim perpetue uirent omnes prope fructum sero perficiunt: ligno aũt tam fructus: q̃ fructũ ãbientia cõstãt piceæ latici cupresso sicci alii sĩt aut pigues aut lẽticia q̃dã gliscẽtes ut cedro: unde q̃uis nõ magni cõfici tñmẽ difficile possunt quoniã tales sũt. Ad hæc spissitatis cã paꝝ alimẽti influi põt: totusq; accessus parcissime agitur. Inter eas uero quibus frons decidua data est: quæ p humidæ frigidæ terreræ sero maturant. Frigiditas enim & siccitas & multitudo & terreua concretio confici: & maturescere q̃ difficilime possunt: ut piroꝝ syluestriũ: & glãdium. Quæ autẽ media tẽperie cõstant: & satis calidæ solutæq; sunt: hæc tam germine quã fructu præueniunt: ut pote quæ admixtionis ratione p cõgrua quũ sibi tũ etiã cælo am bienti cõsistãt. Veꝝ singula non nisi semoto omni ĩpedimento sic accipiendi censemus. Nullus enim neq; maturus neq; serotinus fructus attribui debet siqua sint quæ aduersẽtur. Exempli gratia quædam q̃q̃ nudum afferãt fructum sero maturãt ceu similax & quædam alia racematim fructificantia. Alia nõ solũ sero: sed p ti- culatim etiam maturescunt: ut rubus. hoc enim in genere q̃ q̃dã natura frigida sit serotia tã fructu q̃ germĩe cõsistãt q̃ alia nuda & sine ullo putamine pateant sufficere sibi nequeunt cuȝ tẽpus occu parit incõmoduȝ. Alia q̃ siccam naturã sortiãtur diu immatura p sistunt: quodq; & enĩ siccũ humorẽ desyderat quo & nutriri pos- sit excoq. Germẽ aũt prout tẽporis particeps utriusq; ẽ: ita se se tu eri longius atq; protelare põt. Veꝝ quãtũ formula subsignare lici tũ est: has eoꝝ causas dixerim. Nãq; ratione ætatis sero matureue fructus pro tpe perficiũtur: ut plãtæ nouellæ ex nimio humore & in totũ copia nutrimẽti tarde suos fructus p ficiunt. Veteres autẽ cessant: q̃ effœtas iã eas lõga ætas reddiderit queadmõȝ arbos illa ægypto tributa q̃ anno cẽtesimo fructificare narrat: ficus ãt regi onis eiusdẽ nũq̃ nisi scalptis fructib. oleoq; pũctis cõcoquere põt ex hũoꝝ. s. ubertate nimiaq; alimtoꝝ copia: nec solũ fructũ sero reddi: sed ẽt sterilescere q̃dã nutrimti copia facit queadmõȝ de ui tibus amygdalis deniq; oibus quæ p foratu castigãtur rettulimus. Omnia nanq; illo nimio liberata humore: aut elt sterilibus infru ctifera: aut in melioris suauiorisq; fructus fertilia trãseũt. Amyg dalæ si paxillo deciso humorem influentem abstergas: idq; biẽnio aut triẽnio facias dulcem: ex amara efficies. Quin & ficum resec tis radicibus & trunco præfixo fertilem ex sterili. Longeq; feratio rem reddi affirmãt simile fere perspici in articulatis uitibus licet & enim eaꝝ quoq; impetum reuocare quantumq; uacans super

Arbor æ gyptia q̃ fructifi- cat cente sio anno

Quaŕ arbors melius pueniāt solo nō pigui

fluit auferre oportet: ut fructum parere ualeant. Eiusdem ppe
generis uel illa causa est q̄obrem non pingue: altum: letūq solū
arboribus cōmodum sit: sed quod deterius constet. Frumentis
autē illud uehemēter cōueniat. Radix etenim arboris altæ in eo
solo descendēs: imaq subiens succosa æquo plus alimenti attra
hit quod nō in gracili minusq alta tellure facere pōt. Hac. n. radi
ces p summa adhærent: minusq alimēti & q̄tuz cōpetat hauriūt.
Nā & in harenaceis sabulosis saxosisq terris quātum satis sit: ca
pere arbores possūt. Nitūtur eniz & indisiecta tellure radices ni
mirū suas demittunt. Ad hæc solo eiusmodi utpote saxoso radi
ces amplius refrigerari cōsentaneū est: quod uehemēter arbores
quærūt. Frumentū aūt radices plures solo utiq frugali capessit

Quod solum frumēto aptum sit

quoniā alte descendit. Vicioso plerūq etiam excrescit radicū ino
pia: refrigerationē ergo desyderat quia radix alte infixa non est.
Quum uero imbres crebri accesserint: deterius præ alimento ni
mio reddi credendū est. Nam & arborū fructus iccirco degene
rant: quia alimenti copia deuincātur ut superius dictū est. Sed
absurdū pfecto putaueris: q iter ea quæ generis societatē habēt

In eodez genere aliqua mature aliq̄ sero parere

animaduertimus: hoc est: alia matura alia serotina consistere: ut
fici quædā & uites & pomi & piri & alia. Enīuero inter animalia
genus nullum eiusmodi est cane excæpto: sed omnia pari tempo
re & ferunt in utero & alunt cū pepererūt: q̄q̄ tēpora p locorum
natura sæpe pmutant: & præcipue quæ cū hominibus uiuunt.
Igit germinationes quoq aliquoꝝ posteriores forsitan ueniunt
atq ita portionē absoluūt. Cæterum in quibus id desit: questio
ista quasi p æquiuocationē exultat. Est enim & aīalib3 & plantis
a natura exhibitū: ut alia urbana alia syluestria sint quæ nulluz
fructæ gignere ualeāt. Nā ea quæ caprifici ferūt sui generis sunt
quippe quæ nunq̄ maturescere neq pfectionē ullā attingere pos
sunt. Vites quoq insanæ uocatæ sui generis sunt: quæ non soluz
germināt: sed coquūt & florēt & racemātur. Et si quid aliud ad
florē usq tantūmodo ueniat: sua. n. natura quodq differentiam
gerēs diuersi generis esse iure existimētur. Quæ autez pcoquere
germīare florereq simul: aliis tn̄ atq aliis pcipib3 ualeāt: ut ma
lus medica: hæc pleniorē quandā & peculiarē certe sortiunt potē
tiā: si qdē id agere possint ppetue. Sic. n. obtigit atq in aere pla
cido mediaq cōflato tēpore: quo scilicet germinatio & fructifica
tio factitari assidue potest: ut supra retrulimus. Ibi tn̄ aer cā ē &
oībus cōmunis pinde occurrit: at hic natura uisq arbori sua ut
pote quæ se oībus temporibus exhibere tēperatā ingenue possit.

Sed quum pulpa quæ semen cõplectitur: diuersa per se consistat: hanc enim natura usui hominis accõmodauit: terminum eius tẽpusq statutũ esse necesse ẽ: qđ ubi præterit: noxam utiq possint iỹbres tempestates hyemesq inferre. Seminum uero ipsorum nullus terminus est: una enim cum pulpis hæc defluunt: prosiliunt alia: ut pini picosæ & ad sũmam omniũ coniferarũ. Conis.n. adhuc pẽdentibus hæc exiliunt. Vasaq ipsa relinquũt inania: qđ idẽ etiam cupressis euenire nullũ dubium est. Sed illis semen nuceũ: his mẽbraneum & exile adest. Quæ igitur putamine ligneo: aut pelliculati quopiã ambiũtur: ut nuces & glandes: hæc suis munita tegminibus ad germinãdi usq tẽporis illæsa seruari nimirũ possunt. Quibus autẽ corpus ambiens carne consistit: hæc externa illa mole putrefacta libefactaq p se ipsa sub lignea natura pdurãt ut uinaceũ: & palmulæ nucleus. Alia mẽbranæ ac tunicæ cõplures tuentur. Nonnulla inter se se mõ quodã deuincta: & uasculo cõmuni circumobclusa uigore certe indomito permanent ut pirorum malorũq semina. Hæc enim oĩa fere pulpis plenioribus ĩcludunt: quo plus temporis ualeãt perdurare. Custodia & ad germinandũ conseruatio fructuũ hæc est. Carnis aũt fructus ipsos ambientis terminus quidã status est ad hominis usum: ut dictũ est. Nam & succi quum diu manserint atq maduerint: deteriores redduntur. Nõnullis quodã tempore post copia largior datur: ut oliuis post arcturi exortũ. Ad id enim tẽporis usq oleum augescere creditur: postea carnis incremẽtũ succedit: & si imbres copiose accessere oleũ ĩ amurca deterius redditur. & sæpe fructu ob eadẽ causã putrescẽte itidẽ accidit. Expectatur oliuarũ maturitas: nec statĩ decerpuntur: quoniã sic cõfectio & decreptio: difficilior fiat: atq ẽt arbores dũ pticis pcutiuntur detrimẽtum nimirũ capiãt. Ergo si id uerũ sit: caloris naturæ datũ oĩo est: ut oleũ ac succi pinguedĩe large possit præstare: scilicet quũ se cõgrue ad rẽ subiectã accõmodauerit. Eniuero si calor uehemẽtior sit: nõ eodẽ fũgi efficio põt: sed uelut alienos & adiectitius qdã deficit: uimq omnẽ succi impellens: ad carnẽ corpus tãtummodo increscere cogit: q etiã a state ac hyeme imbriũ accessu: & aqs scaturientibus accidit tpe incremẽti. Caro.n. excrescit: atq ita oleum alimẽti nimietate absumitur: nisi secuta serenitas corpus exiecet atq attenuet. Sic enĩ seruari ampliusq exuberare põt: q quũ alias sæpe tũ magistratu Nicodori obtigisse memoriæ proditũ est: quãobrem olei profluuiũ longe melius extitit. Tantundem enim ex dimidiatis portionibus fluxerat: sed mõs coquẽdi destinatos esse a natura hoĩuz usui

Differentia inter pulpam fructus & semen inclusũ in pulpa in durando

De olei copia bonitateq

Quæ germine annotio fructificent & q̄ nouello

Ex his cæterisq; supradictis quibus de syluestribus disseruimus dilucide intelligi potest. Fructificant aūt aliæ ex anniculis: aliæ ex nouellis germinibus: quæ quidem naturarū discrimine ꝑ ratione suorū temperamentorū plane inter se differunt: etenim quæ densæ surculosæq; sunt: hæ germine annotino fructificant: utpote cum in his parce influant: & germen adeo debile sit: ut neque transducere neq; retinere humorē ualeat tanq̄ germen oleæ. Quæ autem humidæ solutæ plenæq; sint: hæ fructum nouellis germinibus pariunt. His enim in uniuersum uehementerq; impetus agitur: q̄obrem simul & germen & fructum effundere queunt. Cæterum & quū ex annotinis fructificāt: pusillo quodā emisso germine ferient: nec protinus ex surculoso illo antecedente fructus emergit: quoniā nec ullo pacto aptum id sit fructum parere nisi temere quicq̄ fiat. Sed peculiaris maxime tū prę cæteris generibus seminū: tum præiis ipsis quæ ligno constant: palmæ generatio est. Nō enim annotinis quibusdam aut nouellis hæc ferre solet: sed his quæ prægnās gestæ: modo spicati seminis fructū condit. Virga enim quæ fructum gerit queadmodū spica erumpit: causam uero siccitate .n formāq; uniuersam arboris dixerim

Palmam ī spica parere ad similitudinē frumēti et cur

Cum enim custodiam fructus desyderent: siue extra consistant: siue intus formati demum erumpant: cæteris custodiam illam folia præstant ut rettulimus. Palmæ quoniam fructus nō apud folium hæreant: concrescant intra arborem necesse est: ut ualidi formatiq; tandem reddantur aeri: quapropter in utero parentis natura partum seruauit: ꝙ similiter atq; frugibus inspicādis agatur. Spicatio autem cōmunis plurium fit: causam quoq; cōmunem quādam animaduerti necesse est. sed mirum ꝙ ex omni arborum genere: palmæ tantūmodo frondibus id eueniat. Proprium enim siquid in his fit quæ generis societate iunguntur: iure admiratione dignetur: uerum de hoc amplius cogitare par est.

cur arbores aliquæ alternis ānis fructificent

Arbores autem quæ alternis annis fructificent: nec singulis possunt quoad pingui minerua colligendum sit: omnes siccæ prædurǣq; sunt. Adde eas quæ fructum non ex nouellis sed annotinis ferāt germinibꝫ: ut .n. prius colligatᷓ generetur q; opus ē quæ simul hæ facere: quēadmodū quæ ꝓbe materiatæ altæq; sūt: minime queūt: qđ maxīe in olea patescit. Hæc .n. īfirmissima & fragilissima oīum est: & decussa pticis aut præcisa uehemēter laborat. Qui .n. oliuas nō ita legūt: sed aut sponte decidētes: aut manu concussas propius ad fructificandū annuatim oleas accedere aiunt. Regiones quoq; plurimū inter se differūt: Itaq; in alethea

fructificari assidue ferunt: quanq̃ anno tertio discrimẽ patescat: Quæ ualidiores sunt in eaꝝ genere: q̃ ramis annotinis fructificát hæ ꝑ ut deus tẽpora duxit: ita fructus reddere cõsueuerunt: quemadmodũ quæ fructũ suis nouellis depromunt ramulis. nã eas q̃q3 temporꝫ rationẽ: cæliq3 statũ: sectari certum est: euenit ut cũ oleæ bene germinãt: male fructificẽt: quũq3 bene fructificãt: male germinẽt: tanq̃ natura utriq3 satisfacere parti non ualeat: sed necesse habeat absumere alterã: ut alterã faciat. Peculiare ꝙ fico: & uitibus euenire quidã enarrant. hæc enim quũ egregie germinant: tũ maxime fructificare dicũtur. qđ si ueꝝ sit: supra dictũ quoq3 ueꝝ esse necesse est: Fructũ enim copiosa germinatio facile detrahere põt: ꝙ uirtute loci: & bõis uirib' arborꝫ fieri potissimo solet. Telluris enim eiusmodi alimẽti larga copia est. & arbos: quæ ualida sit: facile suo robore attrahere possit: ceu amygdala: atq3 punica. Quĩobrẽ in arbores debiles: germinũ lasciuia minime cadit: Sed modice: apteq3 ad fructificandũ: his germina prodeũt. Quod.n. satis fructũ præstituꝝ sit: id neq3 excedere: neq3 deficere in germinãdo oportet. ficus aũt uitisq3: præcipue candida: modice uliginẽ attrahũt: ratione suæ infirmitatis. Solũ quoq3: ut minus frugale sit: opus fortasse est: ue ne soli quidẽ cã: excessius possit ullus accedere. Quapp in insulis hæc amplius euenire uidemus: ueꝝ rationem illã cõmunẽ de oĩbus debilibus reddi melius est: huius igit̃ causam hinc petere oĩo debemus. In cũctis autem fructibus: pulpa & pars exterior: priusq̃ semẽ gignitur. qđ ita fit: ñ solũ quia semina magna ex parte lignosa: nucleosaq3 sint: lentiusq̃ ꝑinde consistant: Veꝝ etiã quia semẽ finis fructificãdi est: queadmodũ diximus. Quod ãt alicuius gratia est: id prius quam illud esse necesse est. Rerũ enim eiuscemodi generatio non nisi præcõdito aliquo: & uelut iacto quodã fundamento fieri potest: qua de causa non desunt quibus nõ singuli fructus semen gerant: ut in uuis acinos minutos prospicere licet: tanq̃ eos natura perficere minus potuerit: quanq̃ non minus dulcedinis his paruulis: quã magnis illis concessit. ex quo plane intelligi potest: quam rara: aptaque excoqui pulpa fructus consistat: si quidem a sole & aere: & tempore ipso: percoqui: atque dulcescere possit. quanque semen opus naturæ proximus sit: sed hominibus non æque omnia semina usui sunt. Sed alia nulli. alia minimo. quamobrem fructus qui nucleo uacãt: præcipue quærimus: & quoad possumus tales: ut fiant: operã damus: ut quũ uuas sine uinaceis nasci molimur At natura: tã pulpæ: q̃ semini: modũ ꝑscribere ꝑcul dubio uult·

Cur male fructificẽt quæ bene germinauerint

Quod ꝑus cod posterius ĩ fructu gignatur

Verumtamen exuberauerat: reliquu3 minus consistit. Quæ q dem res parti3 humoris: & ad sūmam alimēti copia fit: & hinc a griculturam q3 unice auxiliari diximus: parti3 siccitatis: spissita tisqꝫ in totūqꝫ alimētoꝝ inopiæ ratione accedit: atqꝫ perfectionis & coctionisqꝫ eoꝝ: ac forte plantaꝝ & oiu3 gñationis germinūqꝫ ꝓuentus celeris: causas illas reddidisse non dedecet: uidelicet aeris: solisqꝫ potentia3: & proprias reꝝ singulaꝝ nās: seu humiditate: siccitate: raritate. Reliquisqꝫ gñis eiusdem diuersas: seu etia3 caliditate: frigiditateqꝫ. Nā ea quoqꝫ natura sortita est: quaꝝ reꝝ cæteræ prope sensui plane occurrunt: calor āt & frigiditas: qa nō sensu: sed rōe percipi possint: nimiꝝ dubitātur: atqꝫ in crebra ob locutione uersantur. s. quemadmō3 cætera quæ ratione solūmodo diiudicare ualemus de quibus alia quodam rōe determinasse bene est: qñ etiam permultæ res sint: quæ ad ea ipsa principia redigi exigant. Sed eiusmodi oīa ex iis: quæ accidant consyderētur necesse est: his enim ipsis iudicare contēplariqꝫ reꝝ potestates ualemus.

Aerē: soles ꝓprietatēqꝫ arboꝝ: differētias cōstituerī ī fructuū generationūqꝫ rōe

Prima cā frigidoꝝ: calidoꝝqꝫ

Ergo causa calidoꝝ frigidoꝝqꝫ prima redditur: quæ fructifeꝝ sterileqꝫ genus attingat: quasi quæ calida sunt fructifera eē possint: ut ēt in animalium genere animātes: q̄ oua gignētium: licet intelligi. Secūda pro regionū nā hoc est rōe frigiditatis. Cōtraria. n. locis cōtrariis posse ꝑdurare censetur: calida frigidis: frigi di calidis: sic ei3 principio natura3 ēt ipsa3 generasse omnia uolūt quasi res a suo simili: per excessū perire: a contrario seruari maxime possint: uel ut medio quodā exultāte temperamēto: sicuti & Empedocles de animalibus inquit: Quæ enim calida sūt: hæc humidis in locis collocasse naturā asserit. Quā eāde3 opinionē Menestor quoqꝫ: nō solum in animalibus: sed ēt in plātis uniuersis secutus est. Iudicat enim calidiora: quæ maxime sint aquatilia: ut iuncu3. arūdinē gladiolu3: a gelu proinde torpere hæc eadem minime posse: & inter reliq̄ quæ locis algentibus ualeāt ꝑdurare: hæc plus caloris sortiri: ut abietem: pinū: cedrum: iunipeꝝ: hederam. Super his. n. nec niuē posse durare autumat: scilicet ratione caloris. Item tortuosa hæc eade3 esse: peruertiqꝫ ob calorem medullæ asserit. Tertia causa celerē prouentū germīs fructusqꝫ declarat. Quu3 enī succus ēt ipse nā calidus sit: fit ut & germīa reddi: & fructus cōcoq celerius possint. Argumentū huius quoqꝫ hederā & quædā alia capit. Quarta eorum est: quæ fronde uirent perpetua. Na3 ea quoqꝫ ratione caloris: seruari existimāt. Quæ aūt calorem desyderīt hæ: frōdem amittere. Ad hæc ignaria optime: celerrimeqꝫ exardescere notat: quæ ex plantis aquatilibus fuerint: tanq̄ celerius

Secūda cā

Tertia cā

Quarta causa

Quinta causa

ignẽ edere illa possint quorũ natura plus in se caloris contineat. Hæc fere de caloris ratione dicũtur. Sed protinus de primo ambigitur: an calidiora sint quæ fecundiora: &.n.in arborum genere: fœminas longe fecundiores ui demus: quamq̃ minus calide: quam masculæ constant: quod non cognatione nominis: sed similitudine animalium capere decet. Item animalia quamuis quæ fecundiora sunt: calidiora intelligantur: tñ non e contra: quæ minus fecunda: frigidiora ut quæ carniuora: gulosaq; sunt. Sola enim ex omni calidorum genere canis: & sus partu numeroso notãt. Ipsorũ ãt unigenerum: quæ speciem similẽ expressius gerunt: fecundiora cer nuntur: ut in auium genere. Calor.n.ĩmodice augere coartare indurareq; membra uidetur. Est autẽ opus tam ad animaliũ ptũ q̃ ad fructuũ puẽtũ excoctionemq;: nõ excessu: sed mediocritate quadã caloris. Si quidẽ calor nimius exiccet maiorẽq; ĩmodũ cãdes uł candescãt & necesse sit. Quãobrẽ hæc in ancipitẽ cadunt opinionẽ: ac determinationẽ quampiam desyderarĩ uidentur: de aquatilibus uero quæstio facilior est. Res.n.contraria: neq; alere: neq; suare apta ẽ: sꝫ similis: uñ empedocles ĩepte illud qꝫ asseruit nãꝫ scilicet ad locũ humoris transtulisse quæ in arido generarit. Quo.n.pacto animãtes aquarũ incolæ: uel q̃tũlibet tẽporis persistere inarido potuissent si modo his nřĩ tpis similes fuerint? Item q; norstis tẽporibus ĩgeneratiõe euenire sentimus rem plene declarat. Nã uniuersum animaliũ: plãtarũq; gẽus tũ generari: tũ permanere suo tñ ĩ loco posse uidẽus: q̃ circa suo qꝫ loco affici nequeũt. Contrario & aduerso affectionibus patent: ut pote cũ distractio: & permutatio magna ita accedat. Præterea oppiniões ille mime ĩterse consentiũt. Aquatilia namq; calidiora simul: & fœcundiora inqunt esse: cũ pmulta in aquatiliũ genere sterilia penitus esse cõstat. Rursus quæ germine: fructuue proueniunt quæq; semper fructificant: sẽpq; frõdẽt ca lida iudicat: quum maxime ut ita dixerĩ: oĩuꝫ sero ea fructificent: q̃ frõdẽ perpetuam gerunt: atq; in totũ: ut supra retulimus: quum geminetur fru ctificet ue celerius ratione infirmitatis. Nõnulla ẽt ĩgerminãdo florẽdoq; plus tẽporis ptrahũt ut & in ãnuorũ genere: Senecio patet: ea scilicet de cã qꝫ mediocritatẽ q̃dã alimẽti obtineat. Quod ãt de ignariis notat: id forsitã nõ caloris: sꝫ uehemẽtis cõflictus pocius indiciũ eẽ quispiam dixerit. Attri tus &.n.est q ignẽ efficiat: quod si ĩ huiusmodi lignis hũor magis extenu ari: conuertiq; in aerẽ facilius possit: id cõtritus uehemẽtiæ: non caloris in siti ratiõi tribui debeat. Illa uero potissĩo calida: tã sensu q̃ ratiõe pcipi pos sũt: quæ pĩguia acria odorataq; sũt: hæc.n.caliditatẽ pculdubio sortita ui dent: q̃re cũ sicca fuerĩt spissa & putredĩe ĩmunia durãt & succũ pinguem acrẽq; retinẽt. Vñ pinus quoq; calida & pfacilis ignitu accedit. Cæterũ nõ solum hæc: sed ẽt alia pleraq; calida esse uidẽtur ut tilia & ad summã quæ ferri aciẽ hebetãt. Quin & eiusmõi uiriũ rõne scrutari calida iudicareq; de cet uidelic& cũ admota corpibꝫ calorẽ cocturãq; aliquã: uel tabẽ induxerĩt

aut ẽt tactu gustuue sẽsu3 caloris indiderit: hæc. n. nll'a pẽitus egẽt rõe: quæ fidẽ ãplius faciat: sed cũ mediciæ usus testimõio latissime patẽt. Parte aũt fere tota plura ex eo genere locis calidis q̃ frigidis: aut certe non pauciora ꝓ ueniunt. q̃obre3 cõtrariis generibus id q3 ambiguitatis adiũgitur. Siqui tñ alimtu3 quoddã: quo nõ nulla ex calidis: frigidis in locis ualeant edurare: haud qsq̃ fortasse negauerit. Sed quæ ipa sint: & q̃ nã mõ sic cõstent: deter minandũ sane sit: nisi forte uiriu3 beneficio pocius quodã: uel radicis: uel tocius corporis polleant ꝑdurare: ut pirus: atq amygdola: & hinc ẽt rigori adeo resistere queãt ut minime cõcrescere possint: ac de caloris ratione: ex his petenda determinatio est.

THEOPHRASTI DE CAVSIS PLANTARVM LIBER .II.

VE De germinatiõe: fructificatiõeq arboꝝ: atq ex toto plantaru3 nondũ exposuimus: reddeř nũc pari rõe tẽtandũ est: singula secer nendo tam ea quæ certis anni tp̃ibus sponte proueniũt: q̃ illa quæ agricultura parit: & auget. Quippe duo illa genera intelligimus: q̃ꝝ alteꝝ uelut naturale: atq spontaneũ constat. Alteꝝ artẽ: & paratũ quo eẽ possit desyderat. Ratio ãboꝝ nõ eadẽ est: sed altera nãæ: altera ingẽio reddiř: nec . n. natura frustra agere qcq̃ põt: & ingeniũ hõis naturæ auxiliari contẽdit Sed cũ ea pri ora int quæ nã producat: de his differeř prius iure debemus ergo ut siplicius asserã sũmu3: oĩbus arborib: tã syluestribus q̃ urbãis: & ĩ totũ omni plãtaꝝ generi: ad ꝓsperã germinationem fructificationẽq desĩ gnatur: quu3 tempestiuã probãq hyemẽ senserũt. Sic. n. germinationes fructificationesq fieri possũt. Egregie hyems illa ꝓbatur: quæ imbrium aquilonioꝝ copiã: & niuis frequẽtia: & in totũ frigora sine gelu obtineat. Qu 13. n. arbores post partũ fructuũ exinanite penitus sint: repleantur ali mẽti: idq retineãt: atq cõcoquãt: opus oĩo ẽ. Siquidẽ p rcbe germinaturæ fructificatiuæq: iteꝝ sint. Copiã igitur alimẽti imbriũ largitur frequentia retineri posse: ac ꝓcoqui: hyems sane facit: quũ diu oppresserit. Radices . n. quæ alimẽtu3 uberius appetãt: per totã arborẽ: qđ ceperint: expãdant necesse est: sed nõ prius id expedit: q̃ ip3 alimentũ coquatur: & quasi in ute ro gestetur. spatio tp̃ris: q̃tu3 abundæ sit qđ nũq̃ fieri possit: nisi frigus ue hemẽtius: diuciusq adiuuerit: mox. n. aeris ĩdulgẽtia gerĩna euccat. Quã obrẽ aquilonios imbres: nõ austrinos: accedere iuuat: & multitudo niuis magnopere prodest: ut paulati3 colliquescẽs subeat solũ nec uniuersus hu mor: influxu corruẽs unico: dilabatur. Ita. n. & terra fermẽtari optĩe põt calore circum obcluso: atq coercito qđ ẽt seminibus uehem ter cõducit. Fi bris. n. subnixa firmataq: constipatu compl'suq frigoris: simul ac mitesce re tẽpus inceperit celeriter atq uniuersa erumpunt. Veꝝ semina imbres q̃3 æstiuos: q paulatim crebroq accedant: magis requirunt: qa infirma sunt:

p summaq̃ telluris adhærent. Hac. n. de cã mox siccari: moxq̃ madescere queũt. At arbores & ualidiores sunt: & radicẽ altius agunt & alimto refer tæ sũt: qua pp eã rẽ potius desyderare uident: q̃ ad pcoq̃ndũ germinãdũq̃ ualeat auxiliari. Argu mẽtũ huius pfecto illud põt deduci: q̃ nunq̃ ãnuer dat germinãdi facultas. Copiã aquaꝝ pdesse arboribꝫ: hinc ẽt itelligi põt: quũ eni ibres copiose accesserit: oĩs fere melius uigent. Veꝝ austrinis hu mescunt: atq̃ imbeciliores redduntur. Aquiloniis ualidiores: & ad conco quendum aptiores euadunt: ut pote quæ sibi constent: & suum calorez in clusum retineant: ubi enim cælum perpetuæ placidum sit: arbores probe germinare fructificareq̃ ualent: ut in egypto: tum bonitate elimentoꝝ: tũ etiam q̃ extrinsecus nihil retorqueat. Quum. n. alimenti adest ubertas & cæli clementia probe germinari fructificariq̃ ratio est. Ad rem tamen quæ oĩa hæc uel aliqua ex his faciat alia quadam conditione forsitan opus est. At apud nos: si non tempestiue germina exeant: sed copia alimẽti cæliq̃ indulgentia præcurrat: frigus subsecutum officit: atq̃ adurit. Quãobrem hyemes posteriores arbores uehemẽter infestant. Fructus &. n. recens edi ti aerem mitem: atq̃ benignum desyderant: quo adolescere possint: maxi/ meque inter sua initia: tunc enim infirmissimi sunt: quod autem est infir/ mum tutelam & quasi officium nutricis desyderat. Quippe una quæque mutatio generatioque temperiem huiuscemodi omnino deposcit: germi/ nis autem florisq̃ ipse prouentus & quicquid eiusmodi mutationes: ac ge/ nerationes quædam existunt: & quidem plurimæ in his iacturæ eueniunt cum fructus aut rubigine infestantur: aut perciduntur: ac decidunt aut ad sumam hyeme tempestateue pereunt: nam & syluestres tunc uehementer laborant: cum nuper germinibus editis flatus uel frigidus uel calidus ni/ mis occurrit. Enim uero uterq̃ partus labefacit atque interimit: sed hæc in singulis contemplari dignius est. Totum autem habitum statumq̃ cæli ad arborum prosperitatem hunc in modum conducere: ex predictis pate/ scit. Sequitur ut de imbribus tempestiuis dicamus. Tempestiui omnium maxime hyberni notantur quas ob causas exposuimus. Mox qui germina tionem antecedunt: tempestiui habiti sunt. His enim plenius ac letius ger minatio agitur: quum scilicet plene omnia suas formas receperint: alioqn uites probe nequeunt germinare. Tertium obtinet locum: qui post q̃ arbo res defloruerunt accesserint. Pabulum enim consumationemq̃ fructibus prestare incipiunt: cum non confestim secuti sunt: sed ubi fructus conua/ luerunt. Alioquin cæteri quidem fructus: aut defluunt: aut certe deterio/ res infirmioresque prenimia humiditate redduntur. Oliuæ autem germi nibus omnino intereunt: quum alimentum deducatur ad germen. Igitur intempestiui imbres sunt pessimi: atque ex toto inopportuni: qui circa floreis exortum accesserint. Omnia namque imbecilia redduntur: & om/ nia ferme: aut certe plurima pereũt deciduntque: partim rubigĩe: partim

nimio humore. Quæ autem resistere potuerunt: deterius florent: paucis exceptis q in fructicum herbarumq gñe: non minus animaduertere licet: ut in his: quæ coronaria uocitamus: & ad sumã: in agrestibus sponteq ex sur gentibus flosculis. Itẽ ex satiuorum seminum numero: ĩ legumibus: quæ pmanere alterutro ex his utiq possunt: aut. n. soliditate: tũ sibi ipsis: tũ su o retinaculo ĩdita: ut ẽt rosa & liliũ: & reliqua generis eiusdem: aut qđ sic citate totius naturæ humorem præcipiant: atq absumãt. Sic enim euicere possunt: q autẽ uincit: id nunq̃ affici põt. Quibus uero fructus diuturnio res: plusq alimẽti: coctionisq: desyderantes: his seriores ẽt imbres tẽpestiui accedunt: ut uiti: punicæ: oleæ: cæterisq ad summã singulis: p ratiõe pfecti onis: tẽpestiuitas data ẽ. Quãobrẽ non idẽ oĩbus tps statuitur: ut hyems ad germinandũ: sed aliud serotinis: aliud pcoquibus: ut etiam in frugibus trimestrium generi: & ad summã omnibus serotinis: atq pcoquibus. Oĩo imbres aquilonii super austrinis cõmodiores sunt: &. n. frigidiores occur runt & faciunt: ut plantæ: amplius humore sibi oblato pociantur: quũ & fructus: & plantæ ipsæ: melius cõstent ac ualeant omne. Item supuacuum detrahunt: atq afficant: neq diu id insidens humefacere paciũtur neq æstu solis cõcoctum officere sinunt: quo circa flatus etiã cõsecuti uiuant: & ma xime si aquilonis sint. Detergunt. n. & quo potiri amplius sit: efficere pos sũt. Quas ob causas nocturni quoq imbres præstãt diurnis. Fit. n. ut plã tæ humore potiri amplius ualeant: quũ sol non protinus illum cõsumat: & tutius quoq sic agi nullũ dubium est. Ratio eadẽ: ut & flatus aquilonii commodiores sint: austrinis: & pelagici terrenis & occidui: & exortiuis qa frigidiores: extoto. n. ppe flatus frigidi cõmodiores calidis sũt: nisi germĩa nuper edita sint: aut flores peruenire inceperint. Tunc. n. frigidi adurunt: ut dictum est. Præstant item fauonii: & solsticiales: & ĩ totũ auræ: diris fla tibus: atq intẽtis. Alteri. n. alunt: alteri instipãt: & incremẽta ĩpediũt. Sed magis: minusue qsq: psitu regionis uires capessit. Alii. n. aliis tales occur rũt: ut añã dictũ ẽ. Quãobrẽ extoto fere aqlonii cõmodiores sũt: austrinis. Ceterũ quũ uires agrorũ q̃ discrimĩa ĩdere possit: & hyeme calidi: æstate fri gidi: ueniãt opus sit. Hoc. n. mõ cõtra tẽporũ ĩiuriã subuenit: ut diximus nocẽt uero: si tẽporũ q̃litati siles sint excessũ: sic. n. seq necesse ẽ: efficit ide rõe sane optĩa: ut non idẽ oĩbus utiles noxiiue occurrãt: quapp aliis auster officit: aliis prodest: pari ratione: & fauonius: & quisq ex reliqs. Oĩa uero uehemẽter infestãt: qui cũ germinãt: cõtinuo calidi: aut frigidi ĩcesserit. His. n. germina facile suã ob debilitatẽ intereũt. Oĩo locũ cõpotẽ flatus cõmodi esse oportet: qui. n. aut nullũ sentit afflatũ: aut iniurie uentorũ expositus ẽ: hic certe ĩcremẽti laudẽ nõ liã asseq põt: qn ẽt cæli hitus iis ipsis fer me respõdet. Aer. n. q media cõstat tẽperie oĩbus ppe arborib p cõmo dus ẽ. Nã & ad germinãdũ: & ad fructificandũ: plurimũ iuuat. Qui uero in alterutrã ptẽ excesserint: partĩ fructus interimũt: ptĩ ẽt totas arbores

necant: præterq̃ si quæ sint q̃bus aer talis conueniat. Non. n. desũt: quæ excessu lætent aeris: & aliæ caloris auidæ sint: ut palma: aliæ frigus potius adament: ut hedera: ut pinus: has. n. locis feruidus prouenire re nõ posse nullum dubiũ est. Buxus quoq & tilia: locis eiusmõi difficilime prodeunt: ut inter hystorias dictum ẽ. Ratio non nisi ex calore petenda est. Ignis. n. quodãmodo igni adiicitur: sine moderatione: quã simile etiã desyderat: eadem ratione locis frigidis prouenire frigidæ quædã nequeunt: cõtrariorũ quoq copulando rũ modus statuitur ita: ut alia germinare queant: alia nequeãt. Semp. n. conuenientiã quandam naturæ ad cælũ ambiens esse oporter: quod quidẽ & in animaliũ genere cõe animaduertemus: &. n. animalia natura loco utriq propria delegauit: itaq alia pati qualitatẽ aeris possunt: alia nequeunt. Interdum etiam pabuli cõuenientis inopia deficiunt. Nam id quoq tã animalibus: q̃ plantis esse põt impedimento forsitan & alias cõplures causas assignare possumus: q̃ diuersæ sint propriis naturis: sed summam differentiam ĩ aquatilibus: atq terrestribus: tã animalibus: quã plãtis: certe uidemus: de quibus nec rationẽ fere ullã quærimus: nisi utra nam sint calidiora frigidioraue: hoc. n. tantũ ambigitur. Cætera tanq̃ naturæ ratione concessa ponuntur: q̃quam perpetua: cõmuniaq prius indagare: cõgruũ sit: his. n. cõptis singla q̃ possint notescere. Sꝫ hoc forsitã difficultas ꝓhibeat: siue plures cãæ sint: siue una ĩ singlaribꝫ: ãt plus facultatis differẽdi habetur: sensus. n. in utrãq partẽ pricipia pbet: & longe amplius ĩ plãtarũ generibus: quæ nãq ĩ his eueniũt latissime patẽt. Sũmã uero diuisionẽ eodem in loco sylue stribus atq satiuis animaduert mus: qd satiua sẽp humidiorẽ molliorẽq aerẽ q̃rant. Cæterũ ñ desunt: q̃ in hoc ẽt genere locis calidis frigidisue: nequeant germinare: nõ mõ pp suam debilitatẽ uel habitũ: sed ẽt aliis quibusdã de causis: ut olea: quia p summa terræ radice cohereat facile nanq gelu cõcrescit: prius syluestris locis feruidis: ut in ægypto germen nequit emittere: quin & piri satiuæ: & mali: hoc eodem in agro: paucæ admodũ uiciataq sunt: Cuius rei cã requirenda est: quippe quum eas calidas ẽe nllus existĩet: q̃dã igit ne germinare qd possũt locis quibusdã q̃dã germinãt qd: sed fructũ nullum parere quaũt: ceu persica ægyptia in rhodo: & si p loca ita ꝓcedas: fructificare q̃dẽ eã cõperies: sed pcissime: nec alibi q̃ in egypto large: suauiterq: fructũ ꝓgenerat: pi mõ & palmam aĩad uertere licet: atq etiã magis circa babilonẽ: ac syriam: fructu ꝓcellit. Cælũ. n. suam ob frigiditatem: alia recipere penitus nequit: alia eousq põt: ut germinandũ tantũmodo sit: quædã ẽt ad fructificandũ usq uenire patit sed fructũ pfici: maturariq nunq̃ sinit: hac eadẽ de cã: fici ĩ ægypto: & oĩo tractibꝫ illis: frugis bõæ ñ st: æstus. n. ꝑurit: ut fieri pcoctio neq̃at: sꝫ terra suo dũtaxat alimẽto crudo hũefacit: q̃obrẽ nec iustã magnitudĩe põa capiũt cõtra frigiditas: pti tollit hũorẽ: pti ad cõuenientẽ cocturã pducer neq̃t: q porro ĩ oleis patescit: hinc. n. aliæ fructũ nulla carne. Sed oleo refertũ pfũ

dunt: aliæ carnosu3 sine oleo prestāt: plus. n. caloris ad oleū coquendū req ritur. Cæli cōditiōes qualitatesq: uires huiusmōi pbent: sed cū solū etiam magnas recipiat differētias de eo quoq dicendum est. Enim uero soli ratio naturæ tribuitur & frequenter rei utriusque: tum cæli: tum soli occasio: fœliciter germen educit. Ergo quibusdam in locis: arbo℞ pars ima optime cōstat superna uiciosa est: Quod fieri solet: cū solū arenosū: uel tofosum uel adustu3 quodā subditū est: his. n. radices modum excedūt: sed alimentu3 nullu3 ad superiora transmittitur: & his ferme soli gnibus germen negatu3 est: & si qđ ulliginosū penitus limosūue sit. Ea uero quæ uires quidē obtinēt germinādi: s3 fructificare nō possūt nō iprobe frugū: atq arbo℞ ratione discernunt: ut pīgue frumētis aptius sit: tenue arboribus: frumētu3 enim & oīo: quæ annua sunt: alimentu3 id capiūt quod sūma telluris ministrāt: ut prius retulimus: quod neq exiguum: neq ex siccatu facille esse debet. Arbores contra pficiunt tenui solo quia radices magnas robustasq agant quibus alimētu3 eximis ualeāt haurire quod ēt in solo pingui facere ille possunt: tñ alimēti copiā adeo largā attrahūt: ut optime germinare magnitudinēq amplissimā accipere possint sed fructū parere nequeāt: qm̄ non coquunt q̄tū abūde sit: q̄ ī teniuori nō euenit sed modice tā ad germinādū q̄ ad fructificandu3: hauritur: atq ita arbores ut pote robustiores q̄ ut oblata copia uinci possint: plene concoquunt: fructumq gignunt. Solu3 tñ quđ pingue admō3 est: nulli plante conducit. ex siccat enim plusq̄ cōmodum sit ut & Menestor auctor est. tale genus terre illud affirmāt quod ad abstergēdum maculas usui ē coloreq albicat. Optimū scilicet quod optimo constat temperamēto & ad summā quod solutū humectūq sit: nec frigore torpeat hoc. n. radicibus additum facile prestat alimētumq laudatissimū subministrat q̄ quidē rem: & mitigationes: & agitationes: & stercorationes uolūt efficere sed aliut solum aliis arboribus conuenientius est: ut & diuidere solent. Argilaceum: n. atq ēt magis candidū fertile oleis notatur. Id. n. multum uaporis flatusq continet quod natura olea℞ desyderat pratense & arēaceum uitibus per cōmodum est: & adsummā quod solutū leue tenue: atq humidū ita ut aqua celestis intestino humori ualeat permisceri. Vitis nāq largam copiā alimenti desyderat quia calida laxa humda: & fœcūdissima est forsitan & ob hæc eadem fœcundissima. Ad hæc radices humida℞ plāta℞ haud facile putrescere possunt queādmō3 illa℞ quæ suapte natura siccescunt itaq & attrahere & resistere & trāsmittere nimi℞ est ualent eodē modo reliquis quoq oībus solum pro naturæ ratiōe idoneum redditur. Id. n. q̄ aliis magis aliis minus congruum. Ve℞ ut simplicius loquar parti maiori solū pingue incōmodū est: ex siccat. n. supmodum & hac de causa plātas offendi atq egrescere creditur prodest tñ his q̄ macilentia tristi ieiunaq; constat natura. Argumentum quod olera frugesq: solo tali exuberēt quæ quidem naturæ eiusmōi sunt. Ieiuna. n. plus cibi desyderāt. Quod uel ho

minum naturam : huiuscemodi. n. indicare abunde existimant. Hoies. n. macilentos: ieiunosq; pingui maxime cibo delectari: eoq; i colorē: uiribq; proficere. Sicca &. n. corpora largū: ac pingue alimentū desyderāt. Sicco autē: macroq; nihil utilitatis accipiunt: qm humor nō ad sit: quo pfrui ualeant: quin imo periculum est ne morbi inuadāt: quū alii tum maxime: q aluū infestant. Hoc & in arbor̄ genere: pari mō animaduertemus: nisi qđ arbores sibi similes cōstent. Corpus āt recreatum ad plenū incolumēq; habitum transeat: hæc ergo generalis quedā determinatio reddit̄. Differētiæ uero tam agri: quā arbor̄: pmultæ intelligunt̄: quod ēt inuitiū genere patet. Aliis. n. plana: aliis mōtana loca magis cōueniunt: & in his ipsis aliud aliis competit: quāuis. n. exigua quædā diuersitas sit: tamen summis momentis pōt immutare naturam. Ver̄ simplex illud asserere facile est: ut & præcipere solent: solidas spissasq; locis sicientibus serere oportere: solutas uero & humidas: mollioribus atq; humectioribus: sic. n. utrisq; alimneta modice suggerent̄: quū alteræ mstū: alteræ par̄ desyderet: & q; in uniuersū de arboribus diximus: uer̄ fortasse ē: uidelicet pro utrar̄q; arbor̄ natura genus utrunq; arbor̄ serere oportere. Ver̄ in singulis exquisita aniaduersio: sensus potius notionē desyderat. Enim uero ratione determinare i his: haud q̄q̄ facile ē. Nā & differētias rōne solis: uel assendētis uł occidētis uel mediā cælū tenētis uel aliq̄liter se habētis: scire nimirū condet: ut loca plātis apte distribuātur: tā ex toto: q̄ his: quæ genus idē cōsorciuntur quē admōꝫ uimitores distinguere tentāt: quū incōita aliqua serunt. Non. n. eadē semina loco utroq; deponūt: sꝫ diuidūt: & qđ plurimū ītereſt ad hūc mōꝫ deposuisse. Pari ratione dereliquis q̄ꝫ arbitrandū ē. Quā obrē: ut hæc superius diximus sensus diiudicationeꝫ desyderāt. Ver̄ ut simplicius asseram. Soluꝫ qđ mediaꝫ obtinet confusionē cōtrarior̄: ideſt soluti: & spissi: sicci: & humidi: leuis: & ponderosi: atq; ēt supiora modice inferioribus respondētia: in his ipsis sortitur: hoc omniū optimū: omnibus ferme arboribus: atq; frugibus est. Id. n. ad aeris habituꝫ propius quodāmodo: quā cætera uidetur accedere. Cæter̄ int̄ hæc ipsa: q; ad alterꝫ parteꝫ uergit: melius ē: q; & simpliciter qdā optimū asserūt: ut q; solutū leue atq; hūectū ē. Id. n. alimtū īse cōtinet: & radicib; meatū facilē p̄bet: spissuꝫ aut pōderosū ac siciens: esse in cōmodū cōstat discrimen uero ad singula pdiuersitate oppositionū: recipiant: ei gratia. Solū rar̄ & tenue: si altuꝫ siccūq; sit: arboribus commoduꝫ frumētis incommodū est. Facit &. n. raritas: ut ibres hiberni possint alte descendere. Itaq; frumētuꝫ humorē attingere neq̄t: qm̄ p sūma suā agat radicē. Arbores uō dimissis ī pfūdū radicib; attingere: atq; attrahere possunt. Pari mō & siq̄ differentia eiusmōi alia fit reddet alicui generi cōmodū: quod aliis incommodum foret ratiōe diuersitatis. Sꝫ nec illi imperite diiudicant: qui solum esse optimum arbitrantur: quod calidum humectumq; est. Ambo enim obtinet ea: q̄bus opus oīo ē. i. alimtū: & q̊

alimtuз pōt conficere. Recte ēt post primū ibrē: id uaporē emittere aiunt. Sed huius generis aliud humectū eē: aliud siccū: humectū frumētis habile: humorē. n. satis id ad alendas fruges habere ad arbores āt minus. Siccū uero frumētale minime bonū cōstare: quia id quoq pabulo careat: q sufficiat. Eiusdē ferme sentētiæ sunt: & q solū pingue: nec rigidū: neq dēsum: neq salsuз: esse oportere autūant. Alimētuз. n. calorēq adesse necessariuз putant: atq ēt facileз radicibus transitū exhiberi: quæ qdeз omnia ad incrementū: fructificationēq: aptissima sunt: hoc ideз illi ēt sentiunt: qui solū nigrum cōmēdāt: ut leophanes. Causas. n. cōtinuo tentat reddere: quod & imbrem: & squalorē: genus id certe tolerare facile possit: ut pote quod capax taз caloris: q̄ humoris: nimiꝝ sit. Ergo uirtutē agri prope: ut ante iā diximus: p eandeз quodammō: atq i eisdē: intelligere licet: quibus omnes exponere assolēt. Differentiæ uero quū plures sint: tā agri: q̄ generis plantaꝝ: conuenienter singulis capere: atq cōtemplari tentandum est. Aquaꝝ auteз terrestrium differentias: nam eas quoq ñ paꝝ conferre ad incrementum alimtūq: silr arbitramur: atq supradicta: decet statuere. Ergo in genere aquaꝝ: quæ nitrum: uel alumen: uel aliquod eiusmodi sapiunt plātas neq alere: neq gignere possunt. s. quo adsummatim sit explicare: præterq̄ siqua familiare quicquā: ac sibi cognatuз: ualeat enutrire: quemadmoduз mare sed hoc minimum & prope mōз nihil est: quib tamen in locis aquaꝝ dulcium copia permixta plantas ꝓgenerat: atq enutrit: ut in aquis traciæ feruidis licet perspicere: pse auteз nullius fere stirpis: sicut nec animalis fœcunde intelliguntur. Mare multa & uaria gignit: & est genus quoddam: sicut animaliuз: ita ēt plantaꝝ quod nisi in mari uiuere nequit. Arbores tamen quæ locis æstuū magne frugiferæq exurgunt: alimentum ex mari capere fortasse quisq̄ negabit: dulcemq humorē radices posse ex terra trahere credet: mareq ipз sine offensa circonuenire: quemadmodū aqua stirpes suas incolas tutissime ambit. Sed de his alia sane habenda disputatio est. nec non de illis quæ iuxta mare ipз nascētia salsugine quodāmō ad se nutrienda corroborandaq utuntur. Nā ea quoq sui generis esse aīaduertimus: ut præter cætera supradicta: quasi mediuз situm hec adepta statuere ualeamus. Salse āt aquæ quidē plātas q̄з terrenas queunt: sed deterius: quā dulces. Adurunt. n. augeriq prohibent. Minus uero his arbores īfestari q̄ olera: quāq omnino annua: ut quidam affirmant ratio est. Arbores. n. longe robustiores consistunt: & forte non desunt: quæ commodius ali eiusmodi humoribus possint: ut palmæ: si quidem his sal aggeratus unice prosit. Cæterum sunt etiam in olerum genere: quæ ab humoribus: salsis iuuantur: ut brassica: beta: ruta eruca. Hæc eniз cū aquis salsis rigantur lōge meliora euadunt: quamobrem non ullli nitro aquæ permixto: aspergunt brassicam: ut egyptii: atq ita multo dulcior teneriorque efficitur: sicut & si priusquam quoquatur sale commaceretur. Omnino salsugo commo

da

da huic est: habet enim amaritudinem quamdam quam sallus humor sub iens: ac ueluti ora aperiens educere potest: qua de causa locis salsis brassica optima est: Amaritudo quippe cum saporem tuz etiaz alimētum peruertit. Itaq ea sublata dulcior tenerior altiorq brassica redditur: sed cæteris in rebus deterior qm̄ nihil educitur alienū: sed hoc aduritur: q eius familiare nimiꝶ est. Itidē ergo uel in reliquis esse amaris ratio docet: ut in selagine: atq uniuerso genere intuboꝶ. At acribus: ut aliis cæpis: ac reliqs gn̄is eiusdem nihil salsilago conducit. Acrimoniā. n. auferre nō pōt: ppter saporis similitudinē: quippe quū simile feratur ad simile meatusq adeat omnis ut ī hiis fieri solet: quæ maculas detergūt: ac detrahūt. Aqua salsa ob eaz cāz amaris cōmoda est. Si uero androschenes uere de tylo insula rubri maris narrauit: aquas salsas fluētes plusq̄ cælestes iuuare: tā arbores: q̄ reliquuz omne genus plantaꝶ: & hinc agricolas loci illius: statiz post imbrez riuis eiusmōi abluere sata solere consuetudinē esse causæ dixerim: hæc. n. uelut natura facta in illis est: pluuia nāq raro illic aqua descēdit: sed defluēs enutrit: & arbores: & fruges: & reliqua: unde fit: ut & oībus tp̄ibus cōmode ibi seratur: sed hæc psuppositionē sint dicta. Aquæ āt quæ inter potari idoneas: frigide sunt: principatū nō dubie obtinēt: pcoquere. n. hæ potissimo queunt: pp caloris circuz obsistentiā: atq refrigerationē radicum: quā desyderant arbores: tales uero aquas esse cōmodiores argumentum ē: quod olera & radices & fructus & reliqua æque oīa frigidis adaquata meliora euadunt: q fieri ratione uidet: quemadmōz & inter aquas celestes nocturnæ & aquiloniæ prestant: sicut etiam inter ipsos afflatus aqlonii: & oīo qui frigidi ueniant. Eandē. n. utilitatem hæc oīa præbent: & ob easdez causas aquæ flatusue calidi diffundunt: & humefaciūt: & insitū calorem debilitant. Sz fortitan frigidi quoq excessus: tā in alendo: q̄ in generando statui pōt: ut ēt in animalium genere, si quidē alimentum: uiresq caloris demat: sine qbus seruari uita non potest. non tamen frequenter: neq in multis detrimentū id euenit: nisi alia quoq causa damnosa accedat. Neq enim idem in his q ī animalibus agitur aquatilibus. Illa enim humore undiq continentur: atq in humore consistunt. Plantæ in terra: & aere stant: q̄obrem cum his aqua sese miscet: nunq̄ terræ: uel plantarum: tollit calorem. præter q̄ sicubi aer etiam totus frigidus sit. sic enim germine uiduam ac penitus sterilem terram: esse nec esse est. Aquas frigidas præstantiores esse his de causis iudicamus. Dulces autem cæteras: quæ potari nequeant: antecedunt: quia plus alere ualeant: admistam enim salsugine: uel aliquo huiuscemodi sapore contracto: non modo nutriri plantæ non possunt. Verum etiam aliisquecq detrimentis afficiuntur: ut etiam in animalibus euenit. Aquarum mixtura utilis est: cum altera dura admodum: & quasi incocta cruda est. Altera molis: & placida: uel etiam quum aliquem terrenum saporem secum alterutra affert: ubi inturbulentis: stercorosisque uidemus humoribus.

genus .n. plantarum tale alimentũ oĩo desyderat: q̃ de cã sæpe tẽuis: puraq; crasse impuræ ꝑ cõgruerẽ põt: & putealis manãti: & fluẽs pluuiæ aptissime cõsocietᷓ. Sꝫ mirabilius certe appeat: siqua dulcis & potari idonea uel oĩo ale re nequeat: uel nõ perfecte hoc fungatur officio: ut in aqua pyrei agri per spicitur: quod etiam inter hystorias dictum est. Causam uero ex duobus a liquis petet. Aut .n. ex debilitate fieri ita credet: quod minus uerum uidetur q̃n quã aer quoq; alere posse putatur. Aut ꝙ saporem aliquem noxiũ ha beat: qui ingustatu hominẽ latet: ꝙ ẽt in predicta aqua potest intelligi: hoĩ nes .n. qui ea lauantᷓ: leprosi efficiuntur: & plantæ quoq; proximuꝫ quẽdã accipiunt habitum: haud .n. recte causam in illo esse credideris: quod ge nus id aquæ nimis alere possit & proinde plantæ laborent ieiunio: reddan turq; detiniores ut pote: quæ obductaꝫ pabuli copiaꝫ: nequeant superare. Sed de his satis. Loca ãt sibi accõmodata arbores quæritant: nõ soluꝫ illæ: quas operoso quodaꝫ peculiariq; habitu: natura creauerit: ut ante iaꝫ dixi mus: sed ẽt quæ cõi: uulgariq; prouentu: habentᷓ: quippe quũ aliæ siciẽtes adament tractus. Aliæ humidos. Aliæ hybernos cupiãt. Aliæ soli exposi tos: & aliæ opacis. Aliæ aptis gaudeãt. & aliæ intotũ plaustribus. Aliæ mõ tuosis lætẽtur: ut & diuidere auctores cõsueuere: sꝫ forte nõ semper eadeꝫ appetunt loca: nec una de cã: sꝫ uaria quadã ratione: ut superiori libro retu limus: q̃quã naturæ cognatione quodq; ad locũ propriũ ducitur: quẽadmo duꝫ ea quæ sua sponte proueniũt: spontãneus aũt ortus expressius naturaꝫ oñdit: si q̃ẽ ex eisdẽ generationes: & nutriciones: & singulorum diuisiones a gãtur necesse sit: uidelicet caliditate frigiditate siccitate humiditate. Quæ sunt &.n. oĩa ꝙ sibi ꝓ suo tꝑamẽto cõmodũ foret. Itẽ q̃ firma: aut robu sta sint: q̃ ꝑ ima telluris radice subeũt: aut ꝓ sũma uagentᷓ: aut aliq̃ differẽ tia ptiũ discrepẽt: hæc ꝓ suo discrimine locũ appetũt. Sæpe ẽt plures ex his cãæ: in eadẽ plãta ĩtelligunt: & plerumq;. ꝙ alia hẽant. Alia uõ hẽant: ĩ causa est. Addo ẽt ꝙ similes locũ exigant similẽ: & dissimiles dissimilẽ: quũ .s. naturæ aliq̃ diuersitas adest: quo ĩ genere abies: pinusq; collocãtur. Altera enim opacis gaudet. Altera .i. pinus apricis. Opicis .n. aut nullo mõ: aut ꝑue exurgit. Ergo calide quidẽ ambæ: aut aiũt: sed abies sicca. Pinus hũi da ẽ. Argumẽtũ: uel ex generatione picis duci utiq; põt: tũ ẽt ubertati hu moris locus soli expositas conuenit: sic enim excoctio confici amplius pos sit. Semper autem rei excollentis ratione: appetentia sequitur. Ex quo il lud etiam constat quod inter congenera: quæ mutuo differre uidentur: dis crimen eius quoddam quærendum sit. Nam quæ genere dissociata: locuꝫ tamen petunt eundem ut hedera. & quæ aquis apposita sunt: quæq; nemo ribus gaudent: facile suam rationem aperiunt: hedera namque sicca. Et calida est. Reliqua uero naturæ penitus cognatione: loca eiusmodi concu piscunt: nonnulla ex his causam uel in singulorum differenciis explicant pari modo & quæ nisi frõdibus ob septa possint ꝑuari: tũ in agresti: tum in

urbāo genere: ut pūnica: & myrtus quaꝝ altera ſicca: ſpiſſaq̄ ē. Altera. i.
punica ratio: nec ſicco corpore: cōſtat fructū. n. utraq̄ uuelcoſū nec humi-
dū gerit. Itaq̄ ſoli expoſitus mox obareſcit. In urbana aūt coaleſcēs: & ſolē
modice ſenciens: humorem ſuum ſeruare: atq̄ coquere nimiꝝ pōt: q̄obrē
& punicas & myrtos: breui iteruallo cōſerere ſolēt: ut ſe cōtectu opant mu
tiuo: atq̄ ſolis nimios æſtus aufugere poſſint: tū ēt q̄ radice numeroſa non
ſint: nullo alimēti raptu mutuo infeſtātur. Ad ſi quæ his aduerſa cōſtent
natura: hūc in mō3 ſeriieris: ceu uitē: & ficum nūq̄ certe fructificare tātū-
dem ualeant: hæc. n. qr humida ſint cocturam certe ampliorē deſyderant.
Locoꝝ diuerſitate3 cauſis hiſce tribuimus: ubi nihil aliud īpedimēto: detri
mētoq̄: acciderit: ut apud tarētū oleæ accidere ferūt. Silēs &. n. ſpiritus ſe-
ſu conſpicuus eſt: quippe pleraq̄ adurunt: & cūflatus ex mari talis occur-
rerit: ut inuect ꝗ ſalſugine corrodātur floreſcāt ac per. Caligo quoq̄ ſine ul-
lo flatu eggredi quedā uidet: quæ ubi flores tetigerit exurgit quamobrē ua
tes ne caligo eggrediatur ſacrificar cōſueuerunt: & uetari ſæpe ſacrificiis re
ferunt. Eadem ratio eſt etia3 ſiquid cōmodum ꝉ incōmodū ex aere ueniat.
Interdū. n. q̄uis ſolum ſit uicioſum: aer tamen bonitate ſui temperamti ſu
iſq̄ flatibus nimiꝝ aduerſare pōt: ut dictum ē. Fructum aūt conquoctio:
ptim caliditate: ptim frigiditate pfici credit. Quæ tñ ex frigiditate fit: pere
uentu3 fiat neceſſe eſt. Calor. n. ubiq̄ uim optinet cōcoquendi: & ſimplex
quædā cocturæ rō eſt: ſed nō æque pcipi pōt: pp circūobſiſtentia3 caloris.
Oium. n. eiuſcemodi reꝝ cās ab eiſdem uiribus pficiſi putandū eſt. Verū
euenit ut fructus q ſero pficiuntur: maturitatē hiberni tpis opa capere ui-
deantur: qm̄ anteq pficiantur: hyems occupet. Sero aūt fructus pfici quoſ-
dam: multis de cauſis euenit: ut ante iā diximus: quæ. n. natura humidæ
ſunt frigiditatē uehementiorē deſyderant: ceu uitis: ſic. n. lōge melius co-
qtur. Quū aūt fructū pariunt ſicciore3: ut myrtus: nā ea quæq̄ ſero ſuum
pficit fructu3: leuiorē frigiditate3 reqrunt. Nimia. n. exſiccat: exacerbatq̄
media uero tempies: & auſtrini: ac humidi ſpūs comodiſſime alunt. Neq̄
enim fructus natura humidiores exceſſus frigoꝝ poſſunt pcoquere: ſed ali
os penitus reſiccant. Alios inſipidos reddūt: ceu ficus. Reſiſter tñ illi ma
xime poſſunt: q̄ plus habent humoris: ut poma: arbuti: quiq̄ terreni: acer
bi ſolidiq̄ natura ſūt: ut glās: piꝝ ſylueſtre: ſorbū. Hæc. n. humore3 ſapo
remq̄ ſuum ſero recipiunt. Adde hoc ī genere: meſpilla: & mala ſylueſtria
& oīo quæ arborib decerpta matureſcere poſſint: ut piꝝ agreſte: & ſorbū:
& ſi non eadem maturitate qua in arbore: tamen ita aliquid dulcedinis ca
piant: ciboque reddant idonea: ſiue putredinem: genus hoc maturitatis:
deceat appellare: ut in drupis oliuis: ſeu etiam alium quempiam habitum
nāle. Cæteꝝ nihil fortaſſe phibeat: quo minus externo q̄q: calore fructus
coquat: ut ſorba cū alimti influxus ceſſauerit. Prius. n. aſſidue aliq̄ īfluēte
humore: fructus exupare non poterat: preſertim quū & frigora impedirēt

Postea uero quũ amplius nihil accedit: & calor ĩ ip̃is fructib⁊ coercet: utraq̃ de cã coctionẽ ia⁊: imutatione⁊q̃ capiunt. Nã & q in arborib⁊ maturescere fructus solẽt: ut uuæ: decerpti dulciores efficiunt.s.q̃ ps humoris diluta sole absũpta est: hoc idem ĩ ipsis eueĩt uitib⁊: quũ uuæ humorẽ haurire desierint uel quũ senescẽtes in passas mutẽtur. Quin ẽt ĩ cæteris fructibus talis fere q̃dam mutatio euenit. Aliis magis: aliis minus. Nõ nulli ecõtrario maturitatẽ accipiũt: &.n.ĩ ip̃is locis feruidis: atq̃ aptissimis: ĩmaturi persistũt. scalpti aũt & oleo illiti: ut dictũ est: ĩcipiũt maturescere. ut ficus egyptiæ. Illis.n. adhũc mõ⁊ tractatis: humoris ac sp̃us aliq̃d effluit: & calor admitti amplius põt: in ole⁊ ãt gñe: q̃dã uel ex toto ĩmatura: atq̃ ĩcõmutabilia p̃manẽt: ut cucurbita. Ergo coctiõis cruditatisue: ad sũma⁊ cõmutatio nũ q̃ fieri assolẽt: rõ ĩ his est. Arbo⁊ ãt ip̃a⁊ semp̃: quæ locis opacis: & assiduis flatibus sũt: p̃ceræ: leues: atq̃ excelsiores exurgũt: nec non sibreui sitæ sint interualo: mõ eade⁊ adolescũt. Contra q̃ locis flatibus: ac euento: expositis: atq̃ apricis: uel raris: solutisq̃ exeunt: minus tales euadũt. ĩcrementũ .n. p̃funditatis altitudinẽ uetat: & flatus exaspant: nodosq̃ faciũt: ut retulimus retorsionis ẽt consistẽtiæ causa: quæ cũ illis abdicata penitus sint: in cremẽtu⁊ lõgitudinis tm̃mõ agitur. Quã obre⁊ illa ẽt quæ nõ æque erecta: neq̃ excelsa: surgere apta sint. eiusdẽ nature habitũ p̃fecto accipiũt quo erecta excelsaq̃ constãt: cũ hospitata locis huiuscemõi fuerint: ceu quercus. Leues: &.n. recteq̃: & p̃pe abietibus æquales euadũt: ut apud œmu⁊ monte⁊ fieri referũt tum ẽt solutiora: humidiora: imbeciliora q̃: his locis cõtici uatur: quia neq̃ ex sole: neq̃ ex flatibus: uel frigoribus: densitatẽ possĩt suscipere. Amittũt maxime suos fructus: anteq̃ maturauerint: ficus palma atq̃ amygdala: quod accidit: aut alicuius interclusi humoris cã: ut ficus amittit. Aut q̃d nexu ĩfirmo fructus dependeat: qui mole grandiuscula ẽ: ut amygdalæ: mala: pira: nam q̃dlibet humefacere: atq̃ debilitare eos facile põt. Tum ẽt flatus interdũ uehemẽtes inuadũt: ut nihil resistere ualeãt Punica flores facile amittit: q̃r nexus eorũ debilissimus est. Itaq̃ cũ guttæ pluuiæ: aut rores in eos deciderint subeuntes quo quo uersus humectant: labefactantq̃: qua de causa deducere arbores solent. nec in excelsũ eas excurrere sinũt: ne flores in erectũ formati humorẽ suscipiãt. Quidã ẽt uirgas e cõtrario seri p̃cipiunt ad rationẽ: ut se subinde ualeãt inclinare: humorem iacturæ causam esse hinc ẽt intelligi põt: piri.n. atq̃ amigdalæ ẽt si nõ pluat du⁊mõ aer austrinus nubilus sit: amittũt & flores: & prios fructus: si continuo postq̃ defloruere illud acciderit. Sed ho⁊ cætero⁊q̃ similiũ rõ in exumolæq̃ est. Fico⁊ aũt: & palma⁊: nõ solu⁊ ĩ his. sed ẽt interualis aĩaduertiũt quapp̃ ficos caprificãt: q̃d ea de causa faciũt: ut culices parui: qui excaprificubus appensis nascũtur. poma fici aperiãt. Generantur.n. ex putrescẽtib⁊ illis: sed simile alimẽtũ querẽtes euolãt: atq̃ grauidæ grossis assident: q̃d idẽ plerũq̃ euenit: & si nõ caprificus appẽdãtur: mõ caprificus ip̃a p̃xĩa sit.

in qua culices fuerint ꝑcreati. Ideoq; caprificus in extremo ficis conſeritur maturis matura: ſerotinis ſerotina: mediis media: ut pro ſuo tpr̃e ſingulæ caprificatiōnē obtineant: atq; ita caprifici adiicit̃ ſatus: ut culicū aduolatus ſecundo uēto effici poſſit: quū aūt morſu crebro culices ora ficuū aperuerint: humorē abſumunt ſuperuacuū: & aditum libeꝝ auris præbent: & oīo poma ſpirātia efficiūt: euenit.n. ucr cū calor̃ illo conficiēte: ſpiritus q̃ aliqd interſerat̃ ut in his euenit: q̄ igne coquunt̃: q̇ ſpiritu ſemoto: una cū humore exactoq; fructus pmanēt: cauſæ nāq; amittēdi hæc ſt. Culices āt & gigni ex caprificubus: & rurſus eaſdē ſubire ratio ē: gignunt̃.n. qua caprifici maturare: atq; pficere nequeāt. Vt.n. in cæteris putreſcentibus genus aliquod animalis concreſcit: ita etiam in his uiuifica quædam natura eſt. Sed cum alimento careant quærantq; quod ſibi conueniat; feruntur ad id auide quod ſimile eſt. Omnibus.n. rei cognatæ deſyderium natura iniicit quemadmodum & pediculis ſanguinis: ex quo putrefacto naſcuntur. At ſolo macro: & aquilonio caprificatio: haud quāq̄ deſyderat̃: qr pp alimēti exiguitatem: ſponte poma ſiccentur. Nec ubi ſolum ita ſit temperatū: ut modice alere poſſit: uſus caprificandi ē. Iactura.n. non niſi ex cruditate ſeqtur: quū uis coquēdi ſupare non pōt: nec ubi multus puluis: nā uis ſiccādi pulueri q̄ poſita eſt. Sed abſurdū appareat ꝙ flatibus aquilōiis potius q̄ auſtrinis: fici fructus amittūt: cū lōge ſociores ſint aquilonii. Ratio uero quod ficus plus cōdenſatæ nequeant exhalare: tum etiā ſuccus fortaſſe intus cōcreſcit: hāc.n. et folioꝝ pfluuio: cā nōnulli aſſignāt: ut dictū ē: q̄ āt ſerotiæ admō ſt: fructus nūq̄ amittūt: qr ſero germīare incipiāt: fit &.n. tpis rōe: ut ſpiritus ñ amplius īterecludi: coerceriq; poſſit. Calor.n. ſe colligēs atq; reſiſtēs exupat: tū ēt genus id ſiccū natura q̇dā mō ē ſeroq; piñ hūc ſcit: q̄obrē & ad aq̄ri hoc exigit & aquā ſuſtinet magis. Qud̃ ſi reſeratio faciat: ut ſpiritu exacto admiſſoue: & hūore aſſūpto: pōa ualeāt pdurar̃ ſimiliter atq; ī egyptia fico euēire q̇dā mō dixeri. Veꝝ id apud nōnllos ambigit̃ q̄i culices quū groſſos ſubiierint: ñ reſerēt: ſ pocius cōpmāt. Itaq; cā e cōtrario īferendā exiſtimāt: tāq̄ ea ipſa de cā caprificare oporteat. Nā ſi cōprimant̃: neq; rores: neq; ullæ pluuiæ guttæ poſſint admitti: qbus feruefactis iactura ſequet̃: ſic ut & flores punice decidūt cā hāc eſſe: uel iñ ſignificari abūde credunt: amittūt &.n. magis quū imbres ſenſerūt. Argumtū uero ꝙ caprificatio cōprimendi grā adhibeat̃ inde accipi pōt. Eī uero ſi caprificubus carēt: q̄s arboribus iniiciāt: harena inſpgūt: ut ſe fructus cōprimere ualeant: puluis ēt idcirco iuuat ad perdurandum: quia puluere aſperſo ptinus comprimātur. Quæ aūt ſero fructificent̃ non illo eodem tpr̃e aperiuntur: ſed ſe comprimunt: atq; poſſunt durare; nec ullo modo caprificationem deſyderant: quum iam uires conceperint: tum etiam temperis immutatione iuuante: ſe ſe aperiunt: nec amplius decidere poſſunt. Cauſa igitur utroq; modo accipi poteſt: ſed hæc nihil inter ſe inuicem repugnare

quispiaȝ fortasse putauerit: quum. n. imbres accesserit: grossi infirmiores reddũtur: plusq; humoris contrahũt: quo tandem inflatio iactura cõtinuo sequitur: & arena inspargunt: ut humorem possit absumere: ob id & puluere iuuare existimant: hoc. n. humorem posse absumi: qui causa est ut grossi decidant. Ergo si nulla ĩ his contradictio sit: causa in illo ꝓcul dubio est. Si uero contraria hæc inter se sint: eueniet porro: ut altera q̃dẽ rõne rei principiuȝ intrinsecus sit: altera aũt extrinsecus. s. illo humore quo ea maxime decidunt: quæ non ꝓna: sed erecta consistunt ut flores punicæ. Quĩ etiã ex his ipsis causas oriri aliquas laborantibus morbo uerisimile est. Sȝ morbus cõe fortasse uitium oĩum fructuuȝ ẽ. Compꝑmendi aũt cãȝ: quuȝ subeant culices aliquã reddamus necesse est. Naȝ humorem intestinũ depasci a culicibus ut pote pabulum aptissimũ illis: ueꝝ est. Quãobrem ad ꝑdurandũ plurimum iuuat: q̃q̃ ficus reddat deteriores: quippe cuȝ pastu culicum illo exinanitæ humorẽ lacteum amplius trahant: qua ꝑp sunt: q caprificandũ non censet: imo uero cũ uendũt: clamitant: ficus se uenũdare: non caprificatas: & plurimũ id referere putatur. Item flatibus aquiloniis minus posse decider̃ oporteret. His. n. magis se comprimũt nisi forte qđ his sicetur: dehiscere arbitrandum sit plures igitur obiection s pr mũ illud recipere posse aparet: nisi forte ratione utraq;: res fieri possit. Esse ãt quæ caprificatione non egeant: ba surdum non est: ut ante iam diximus: quum modus aeris: alimentiq;: ad sit. Nam humorem per totum hoc genus nimium esse: uel ex ipsis erraticis constat. Cruditas. n. illa non nisi ea de causa fieri intelligitur: & eas quoque solent caprificare: ut ualeant permanere: his eisdem de causis: & bisterq; non nullæ fructificant: scilicet alimenti nimietate ꝑmis enim decerptis ficubus: aliæ facile prodeunt. Et his rursus detractis aliæ sub nascuntur: quia humoris non desit ubertas: atq; ea tenus facultas procreandi accedit. Vlterius uero non præualet propter excessum. Solum enim hoc genus ex syluestrium numero: aut certe cum paucissimus fructum suũ nequit perficere: nisi forte finem eius hactenus natura descripserat. Sponte quoq; naturæ id potest consistere: sponte auteȝ nascentium generatio: non semine modo agitur: sed aliqua etiam putrefactione: uel potius terræ alteratione: quamobrem id etiam genus frugiperde quis nuncupauerit: ut scilicet. Homerus cognominat. Nam cætera tam & si fructum uisu incognitum gerunt: tamen perficiunt: & maturant: ꝑ ut natura sua pergere apta sit. Sed enim hæc proprietas quædam dirimens illa a reliquis possit intelligi. Quod autem palmarum generi euenit: non idem est. Gerit tamen huius rei similitudinem quandam: qua propter caprificari illas quoq; fari consueuere. Flore. n. a masculo & puluere: & lanugine quum fructus insperguntur: siccitatem ex caliditate ac reliqua potestate cõcipiũt atq; spirãtiores reddunť: qƀ causis uis ꝑdurãdi acquiritur. Huic q̃dãmodo siĉe inspisciũ q̃ȝ genere euenit: quũ mas editis ouis: uitale

ſuum uitus aſpergit. Veꝝ ſimilitudines: uel ex remotis generibus petere poſſumus: q̄obrem autem inter congeneres agreſtis ordinis. Aliæ ſteriles aliæ frugiferæ ſint: quæq̄dē ſpecie matriſue: ſexu appellāt illa ꝑfecto cā red dit q̄ prius de ſterilibus expoſuimus: q̄ pp ſpiſſitatem: & uirium bonitatē & molis totius largam nutricionem infecundæ reddantur. Euenit nāq; ut ei uſmodi arbores omne alimtū ad ſe nutriendas abſumant. Quū. n. fructificatio partē ſupuacuā alimēti deſyderet: hac. n. fructus exorit: ſicut ī aīa liū genere ſem̄ effici ſolet: ſi ſe aliorſū aſſidue ps illa cōuertat abſumat q̄ tol li generationē neceſſe ē: haud. n. nā utriq; parti ſatiſfacere pōt. Quū alimtū q̄tū ſuffectuꝝ ſit cape nequeat. Quib; igit hoc īterdū eueniat: hæc tantiſp infœcūda reddunt. Quibus aūt natura ꝓtinus ad fructificandū ptenderit Hæ efructū egregie piūt: q̄obrē & īnt agreſtes n̄ deſunt: q̄ q̄uis eodē ī gener cōtineant: tn̄ mō ſupradicto ſe hn̄t: quæ ſcilicet robuſtiores: ſpiſſiores: atq; maiores: fere ſemp alimēti ubertate efficiūtur. Oēs. n. pene: q̄ ampliore magnitudine ſe attollunt: minorē generant fructū: ut ficus indica uocitata Hæc. n. cum mira quadam magnitudine ſit: fructum exiguum admodum eundem atque paucum: fert ut quæ ad germinandum totum abſumat alimentum: &. n. folio ampliſſimo eſt: & radicum uero: ab eius foliis demiſ ſaꝝ: generatio nutrimēti copia uidetur accedere: ſed forte e diuerſo ut quo niam ī ea q̄ pabulū diſpēſat. Iccirco fructus exilius: atq; patrius ꝓueniat De radicibus abūde alibi diſſeruimus. Inter eas uero q̄ ſolutū fructū ꝓgenerāt ſola uitis: & ficus īcremētū āpliſſime capiūt. Vitis. n. porrecta mate ria inq̄cunq; partē deuenire facile pōt: modo ſolū obtineat probū: ac fer tile. Ficus aūt ſe in altū attollit: & ramoſo admodum corpore: ampliſſimum occupat locū. Vitā quoq; longiorē arbores infœcūdas q̄ fœcūdas & pauciferas q̄ multiferas. Sortiri ratio ē. ſ. quū nō ībecilitate aut hūiditate aut aliqua eiuſmodi cā ſteriles: uel paucifere: ſunt ut quæ aquis apertæ ui uere: cōſueuere: quæq; nēcroſæ uel ſolutæ: ꝓximeq; putredini cōſtāt ceu la urus. Hæc. n. & quicquid eiuſmodi redigi ad prædictas rationes oportet. Fructificatio uero magnā atq; potiſſimā ptē naturæ detrahit: q̄ ēt in aīalium genere patet. Enī uero quæ plurima pariūt: celerime cōſceneſcūt ac pereūt. Porro uel ī his ipſis arborib; latiſſime identidē liquet. Quæ nāq; fe raciſſimæ atq; fœcūdiſſimæ ſt cicius oīo ſeneſcunt: nec ſecus itr cōgeners ut uites: ficos: & reliquas euenire ſentimus. Quæ autem ſteriles: uel paucis fertiles ſunt: hæ fere omnes perenniores notantur. Fit ergo interdum: uel pocius frequenter ut arbores ex uberrima fructificatione langueſcētes areſcant: quod uitibus potiſſimo accidit: quāquam & reliquæ omnis mul tiferæ idem ſentiunt. Quin qm̄ uiſ tota naturæ conſumpta: in fructibus ſit: & frugibus & omnino annuis: hoc idem euenire uidemus: & cauſa hæc eſt: ut annua conſtet natura. Quum enim fructus perficiuntur: radices ꝓtinus exacreſcunt: qm̄ uis naturæ: tota cōſumpta: eiſdē de cauſis ſit.

Arbores aũt aut non tam cito flacescunt: aut certe non: ita ut uitiũ depræn di possit. At quum tempus uernum extiterit: res conspicua fit: & celerius certe: si quid ex aere tale accesserit: ut opprimantur affligantur arbores nec solum: quæ ad huncmodum exuberauerint: sed etiam quæ large fructifi cauerint: laborant sæpe atque intereunt. Quodque enim exinanitum effe tumq: imbecile est. Imbecili autem etiam quod minus ualidum sit: offi cere põt: qobrem culta celerius: q̃ inculta senescunt & meliora: q̃ deteriora & ad sũmam urbana quam syluestria: q̃q̃ absurdũ fortasse appareat: Si quæ magis coluntur: celerius occidant. Verum cultura non uires auget: sed partum fructuum: qui arbores necat. Vite autem longitudo: uirium ratione cõstitit. Valet aũt uiribus: q spissũ atq sterile est. Quapropter thasi quũ agros mercede sibi conducũt: de cæteris qd annis minie currant: imo fraudare cõant: de ultĩo uero diligẽtissime litteris notãt ut dñs agrũ recipe debeat. Idem uel in animaliũ genere patet: quæ. n. fœcũdissima sũt: his ui ta spacio breui describit: quæq plura q̃ solẽt pepereũt sæpe intereũt: & po tissimo gallinæ. s. interea: quæ cũ hõibus uictitant. Igit breuitatis uitæ rõ hæc ẽ: cõtraria uero lõgitudini uidelz datur ut dictũ est: adde quæ q̃uis nõ large fructificẽt: imo pleraq ĩfœcũda penitus sint: tm̃ sua imbecilitate faci le peunt: queãdmodũ inãnuis patet ceu cucumis de qua prius quoq retuli mus: hæc. n. ne ad nãæ qd suæ pfectionez accedere possũt. Porro ẽt in arbo rum gñe nõ desunt quæ obraritatẽ infirmitatẽq facile pereãt: q̃uis nõ copi ose fructificẽt: ceu laurus: hoc. n. in gñe illa quoq musci fertilis ẽ: fructu uidua. Verũ nõ simul cũctis suis partibus occidit: sed particulatim: tã cor ruptio q̃ senecta occurrat. Pars. n. ppemõz quæ maxime crassescat putre scit ac perit. Nepotes tñ cũ plures exurgũt ut res quodammõ pxima sit ra mis arborũ qui exarescũt. Sed interest q his pars prĩcipalis intereat illis uõ ex his aliquid quæ depẽdent. Verũ qm̃ regerminatio ab eadem ducatur ori gine: iccirco arborẽ quoq eadem esse censemus: qua de re ante iam disser uius. Arborib; uero ĩualidis: corruptiõis initia uel iniuria ictus: & flatuũ uehemẽtia: & aliis eiusmodi causis: reddere licet. Quod. n. debile est: ex multis cõmoueri facile potest: & si sup debilitatẽ fertilissima q̃z natura sit arbor: ut punica: & malus uerna magisq ita fiat necesse est. Quippe cum ex utraq rõe noxæ oriãtur prĩcipia & malos quidẽ uermiculari ẽt celerrime cũstat: & celerius dulces: hãc offensã accipiũt & oĩo senescũt nec solũ mali sed ẽt punicæ: absumitur. n. pabulũ q natura cõmodissimũ prestat tũ etiã alteræ eaũ: uelut agrestes: alteræ urbanæ cõsistũt. Nucleo quoq uacantes celerius q̃ nucleatæ & quæ moli nucleo sũt: celerius q̃ quæ duro & in myr tis uero cæterisq pari ratione ĩtelligendum: plus enim naturæ detrahitur & in totum iste debiliores solutioresque sunt: unde fit: ut & fructificare maturius ualeant. Quod enim debile est ocius: ampliusq moribus cæli: obtemperat. At quod democrito placet: recta & minus uiuere q̃ tortili cor

pore

pore uibrata: & maturius germinare: eisdẽ posse de causis. Alteris. n. cele riter alimentũ transmittit: quo germina: fructusq̃ proueniunt. Alteris uero pigre: qm̃ per partẽ eminẽtẽ expedire nõ ꝓfuit. Sꝫ ab radicibus nutrimẽti omnis consumat̃ copia. Hæc. n. radice ꝓlixa: crassaq̃: ĩ hærere haud recte placere appareat. Radices. n. rectaꝝ arboꝝ imbecilles affirmat: atq̃ ratiõe utraq̃ fieri: ut celerius pereãt: de super. n. ad radices: quũ frigus: tuꝫ calorẽ: causa recti tramitis: sine mora descendere: easdẽq̃ radices neutꝝ pcsse sufferre: ratiõe suæ infirmitatis: oĩo arbores huiuscemõi: magna exparte: subtus senectã sentire incipe: propter radicũ imbecillitatẽ. Irẽ partes: quæ super terraꝫ extant: quuꝫ afflatibus debilitate flectũtur: radices fũditus cõmouere: quo facto disrumpi: atq̃ feruescere. Ita arborẽ totã perire: hæc democritus. Sed minus recte asseruisse appareat: ut dictũ iam est. Neq̃. n. q̃ de radicibus inquit: ueꝝ est: ut superius proposuimus: uidelicet arbores uitæ pennis: prolixa: crassaq̃: firmari radice: nec. n. ficus: nec cætere: quæ ꝓlixa crassaq̃ innitunt̃: uitam obtinent longã: neq̃ directæ erecteq̃: breueꝫ hñt radicem: ceu abies: palma: cupressus: nec amplius augescet̃: maturius ue fructificare: has cõstat easdẽ. Atqui hæc ẽt seq ꝑtinus oporteret: quum sint tales meatus: & radice non prolixe agantur. Quicqd. n. ab eadem depẽdet cã: easdeꝫ res sequi necesse ẽ. Igit̃ nescio an id causæ sit: nec pocius quæ an iam diximus: quibus ẽt difficultas nascendi: & exiguitas: atq̃ paruitas fructuũ: & oĩo firmitas plantaꝝ: dignoscitur. Densitatẽ siccitatem soliditateꝫ: atq̃ pinguitudinem: causas dixerim: quibus & uitæ perennitas: & reliqua oĩa generis eiusdeꝫ debeant assignari. Aducisa uero his ipis ex aduersis: oriri necesse ẽ. Quæ ãt cuꝫ uber̃ fructificent: nõ tñ breui tempe uiuũt: nec cito senescunt: ceu prius amygdala: quercus: hæc uel ĩ grandiore ætate fecũdiora reddunt̃: ut dictuꝫ est. Viribus. n. detractis alimẽti quoq̃ nimia ubertas detrahit̃: atq̃ ita reliquuꝫ pabulũ percoqui: dispensariq̃: facile potest. Tum ẽt intermisso fortasse aliquid confert: aut oĩbus: aut certe aliq̃bus. Pirus. n. at ꝑẽt magis amygdala ꝓma quidem spetie: fructuꝫ gerunt abũde: sꝫ sæpenũero educare: quæ ꝓgenerauerint nequeũt: qppe cũ in ꝑficiendo sit: potissimo labor: ac difficultas. Morus autẽ leueꝫ quãndã: dilutũ que fructũ: & minime pro sua magnitudine amplũ creat. Sꝫ uitæ arboꝝ diuturne: hæc pro causis habeant. De fertilitate dictuꝫ iam est q̃ calidæ: solutæ: humidæq̃: fertiliores. Semina uero: ut simplici transigã ratiõe: quo minora: & fertiliora: &. n. quæ minima st̃: maxime fructificare uidemus ceu miliũ: erysimum: papauer: cuminum. Ratio: ut ĩ uniuersũ dicamus. quod facilius minora effici possunt. Copia autem facilitati adiudicanda ẽ: uel ut e propiori sumatur: quod eiusmodi omnia facilius augescant: celerius q̃ aeris qualitati obtẽperent: Argumẽto tp̃s quoq̃ breue ꝑficiendi: accipi põt. Nĩ & semina ipsa: ut sũmatim asserã: hac eadẽ de cã fertiliora: q̃ arbores st̃: & inter ea magis legumina q̃ frumẽta. Occius. n. crassãt̃: ꝑficiuntq̃.

Item eorum caules magna exparte ualida sũt nec ligno constant: nec simplices prosiliunt: sed plusculi: atq̃ i ramos diffusi. Quas obres rationis est: ut & fructus large sequatur præsertim si radices non succũ auocẽt: ut in gene͞r feruleaceo: capitatoue agitur. Sed assidue quod ceperint sursum transmittant: quod & in leguminibus: & in aliis plurimis fieri solet: hæc. n. radice singuli figuntur nec deorsum latescũt sed superiora uiribus oĩbus petunt. Verum maxime: ut ita dixerim: omnium cuminũ: huic. n. radix exigua penitus est quæ tñ ex his radicem ualidam agunt. non. n. desunt: quæ ita se habeant: ceu milium panicũ: hæc pro suæ radicis mõ caules redunt: uidelicet a ualidis: ualidos: atq̃ multiplices. Qua ꝓpter cum a principio: exiguo multi prouenerit caules fructũ quoq̃ abunde profundi ratio est: sicut & in ordei atq̃ tritici genere: quũ ex uno plures culmi prodierint: sic. n. plures spicas emergi necesse est: hoc idem uel in oleribus patet: cum seminis copiã ferant: & radice ualida sint. Alia enim caules plurimos edunt. Alia caule uno edito in ramos spargũtur: omnia. n. post ubi suos emiserãt caules in arbor s speciẽ transeunt. Vndiq̃ uero: atq̃ ex multis multũ colligi fructus ratio ẽ. Quũ ergo ita contigerit: ut & cælũ placidũ sit: & natura sursum mittatur nec radices euocẽt quicq̃: sed iuuẽt atq̃ solum rarũ: solutũque adsit: hæc cæteris fœcũdiora euadãt: ratio est: si uero faba & aliud quicq̃ i leguminibus minus fructificet: imbecilitati certe tribuẽdum hoc est: q̃ de cã maturius hæc serere solent: ut priusq̃ hyems sit radices concipere ualeãt faba tñ adeo detrimẽtis multis frequẽturq̃ obnoxia: ut q̃uis mature prouenerit: tñ perfici plerũq̃ nõ possit. Imbecilitatem eius uel sensu percipere licet: est enim corpore soluto: & ualido nec radice numerosa subnititur: Quasobres aquauis causa offensæ trãfligi facile põt. Causas copiose fructificationis: tã annuis q̃ diuturnioribus plantis his rebus determinasse par est. Nã & purgationes præcisionesq̃ arborꝝ: fructus copiã præparãt: quũ superuacua: & excrescentia illa: partim fructũ prohibẽt: partim alimẽta absũmant. Itaq̃ his detractis libere ad fructificandũ natura suũ impetũ facit. Qua de causa nuces auelanas tondẽtes: resecãtesq̃ fructicosas efficiunt: Alimentũ enim totũ ad incremẽta cõsumũt quum arborescũt: mutatiões ãt fructuũ: cæli soliq̃ rõe fieri cõstat: enim uero per hæc: atq̃ ex his alimẽta oĩbus suppeditãtur. Alimñ tum uero plurimum ad cõficiendã similitudinẽ ualet: siquidẽ & in animalium genere partus fœmĩæ similis hac ratione reddatur: nec solum semina: plantæq̃ mutari uidentur. Sed ẽt aĩalia: & quodãmõ magis hæc quã gñs plãtaꝝ qñ quidẽ formas pro locoꝝ habitu capiãt: in fructibus tñ nõ æque id percipi põt. Cæteꝝ hi quoq̃ mutãtur & maxime in colore magnitudine: atq̃ sapore. In colore: ut semina. Nigra. n. in cãdida transeunt: & cãdida in nigra. In sapore: ut arborum fructus coloris enim mutatio uel nulla conspicua: uel certe non æque his euenit: nisi tota arbos mutata sit: ut ex nigra ĩ candidã transeat: quod interdum his euenit quæ semine prodierunt: sed cum

defectio ista cōis æque aīaliū plātarūq; sit. Cā3 q̄3 cōmunē aliquā quæramus oportet. Nam illud ēt cōe animalia cū seminibus hēnt: ut nō protinus. S3 tertio partu mutentur: &.n. omnia paulatim: sensimq;: alterantur: a suaq; natura discedunt. At in arborū genere e diuerso agatur ratio ē: hæ nanq; p̄n cipio infirmissimæ sunt: & præcipue quæ prouenerit semine: sed absurdissima: mirandaq; oīum maxime in arboribus mutatio in melius esse appareat: ut in ægypto: atq; ēt magis in cilicia punicæ melioresc unt: & myrtus suauem odorem circa ægyptū acquirit. Mutatio enim in partem deteriorē: numerosa: & ubiq; gentium perspicua est: quo circa illud uehementer miramur. Fit ergo uel in seminibus genere: ut in melius transeāt: quū melius ipsum: quasi simile ē. In hoc.n. discrimen exultat: q̄ alias idem p̄maneat sēper alias uarie immutet̃. Nā qd̄ euenit idem ē. Detrahitur.n. aliquid natura assidue aui: quæ genus utrunq; p̄ ratione deuincit: hoc.n. aīalium generi ēt euenit: q̄ppe quū ex cādidis trāseant in nigra: & ex asperis mollia reddantur. Sed quū in his: causam: p̄tim aqua habeat: partim cælū: & ad summā qualitatis alimenti. In illis q̄3: & ubicunq; aliq̄d tale eueniat: p̄ximam eandemq; necessitatem arbitrari par est. Singula uero tunc magis: & forte tm̄modo nosce aliquis ualeat: & quū agros: & loca exp̄tus: studio cōmētādi: peragrandiq; fuerit. Proximū sane huic uidetur: q̄ ex cultura mutari pōt. In primis quid̄ & quoad uniuersū exponi licet: quū mitescit: mox uero quū eodem in loco melioresc it: quippe cultura lætantur: quū minori nucleo reddantur: ut dictu3 ē: & oīo meliora euadant p̄rsus gra[n]ata dulciora molliorаq; aquatio facit. Acerbitas.n. atq; duricia tale desyderant auxiliu3 q̄.n. indigum ē: iuuari desyderat: atq; id solū bifarie agitur: aut.n. p̄ additionē quādā: aut per detractionē alterius: sicuti dictum de amygdalis ē: q̄ castigant̃: ablaqueanturq;: & deficis: quæ perfisso caudice melioresc unt: sublata.n. nimia alimenti copia: calor insitus amplius in residuo ualet. S3 peculiariis in primis mollitio: quæ radicibus exhibetur appeat: stercus.n. suilum: uel q̄ uim p̄xima3 illi obtinet: radicibus punicarū supiniectū: dulcem efficit succum quinetiā copia: & frigiditate aquæ: mutationē afferi aliqua dicitur: s3 oīu3 maxime euidentissimeq; locorū quorūdā: atq; cæli natura mutatiōis cā3 habere notant̃: ut in ægypto: atq; cilicia. Nā & illis certe in rebus alterationes: mutationesq; perq̄rendæ oīo sunt: solo aqua cælo cultura deniq; agricolatio: arbores: fructusq;: mitigans: mutare nimirū ualet. Ergo de reliquis alias quasda3 reddere ratiōes oportet. De mutatione autē quam radix imp̄tiat: cuius gratia hoc in loco differimus: accipiendū illud censemus radices tāq̄ elementa quæda3 esse arborū: elementorū autē conditionē cætera oīa sectari necessariu3 esse: quāobrem de cucumeribus dictu3 est: quod seminibus in lacte mulsoue maceratis: dulciores redduntur. Ad do ēt alim̄tū coctius a radicib; accipi mutatisq; ip̄is fieri: ut tota q̄3 arbos mutetur. Ab his.n. alim̄tū omne transmittitur dispensaturq;. Nā & aquæ co

pia: & solum: & culturæ radices p̄rimũ attingunt: atq; hinc initio principio
Cætera subinde immutant: fieri tñ põt: ut alia ualeant aliis auxiliari: ut di-
sciſſo ficis: & amputatio uitibus: & diminutio amygdalis: uł ictus paxillo
adacto. Humore nãq; ſupuacuo defluente reliquus facilius coq: atq; dulce
scere põt. Inoculate aũt arbores mutari nõ dicimus: qm̃ aliud iiiæ pricipiũ
habeant: q; deuincere nequeũt. Surculus. n. q uel inſeritur: uel inoculatur
truncũ ſubditũ loco telluris uſurpat: ut ante ia3 diximus: atq; ita dupplex
mutatiõis rõ intelligi põt. i. quæ radicibus: quæq; inoculatis: inſitiſue trun
cis tribuit᷑: Altera p alterationẽ partis ſubditæ: altera p aliquoꝝ adiectionẽ
q̃pbrẽ hæc minus miranda ẽ: ſed cur punica maxime imutat᷑: cauſã raritati
imbecilitatiq; recte dederis. Quæ nãq; huiuſmõi ſunt facillime mutationẽ
accipiunt. Cogitandũ tñ an aliã q̃3 naturæ aliquã ꝓprietatẽ licet aſſignari.
Mutationũ aũt in partẽ deteriore3 cauſas prædictis eſſe contrarias conſtat.
Sed euidentiſſima & cõmuniſſima oĩum negligentia ẽ: oĩa nanq; fere negle
cta imiteſcunt. Interdum ẽt fit: utq̃ſi manca læſaq; fuerint indeterius traſe
ant. Cũ. ſ. principio naſcens q̃cq̃ diminuit᷑: ceu amygdala. Hæc. n. amara
ex dulci: & dura: ex molli ſic redditur. Cætera mutationẽ manifeſtã nulla3
ſuſcipiũt: q̃q̃ plantæ qdem uitium adeo interdum laborant: ut oĩo pcundũ
ſit. Quocirca mutari quoq; illas magis debere ueriſimilius eſſe uidetur.
Amygdalã. n. poſſe mutari uel ex toto ꝓcul abeſſe a ratione appareat. Eſt
. n. arbor ſatis robuſta: non tñ deſunt quæ diminuta poſſe melioreſcere di
cant: ut de piro phocide: chii referunt. Amygdalæ igit᷑ uires non in eadem
arbore accipi debent. Diminuta &. n. ualida naſcens: inualida ẽ: præſerti3
ſi ſemine ꝓdeat: qppe quum ſæpe ẽt non diminute amare dureq; efficiãtur
ut ante ia3 diximus. Oĩo. n. omne qđ ꝓuenerit ſemine degenerat deteriore
ſcitq;: & ſi eius impetus nãlis motu aliquo imutatus ſit magis: magiſq; ita
fiat uerisimile ẽ: qppe alius q̃ſi atq; imbecillior reddit᷑. Na3 & quæ in aq̃ co
quuntur: ſi importune moueant᷑: quo minus e pcoqui poſſint impediunt
& cætera quoq; eade3 de cauſa ægre madeſcit: quod. n. inter initia agit᷑ ſum
mum & ad rei pfectione3 ſpectatiſſimum ẽ: nec abſurdu3 ſola in eo maxĩe
mutationem petere: tu3 pp rõnes prædictas: tu3 qa neq; uitis: neq; alicuius
ex cæteris fructus dũ pficitur: amarus: uel acidus ſit: ſed aut dulcis: aut nõ
dum pcoctus ẽ. At eius fructus talis non ẽ: q̃q̃ lete pfecteq; conſiſtant: ſed
forte non deeſt: q etiam inter cæteros ad ſaporẽ acerbu3 uel dilutu3: uel nõ
æque dulcẽ pueniat: du3 pfectionem ſuam aqrit: q̃q̃ noſtꝝ lateat ſenſum:
quippe unigeneꝝ ipſoꝝ: alia magis: alia minus eſſe huiuſmõi certũ ẽ. Eue
nit iis: quæ fuerint diminutæ: ut ſi ætate confectæ iã recidãtur purgenturq;
dulciores euadãt: demumq; ad naturam præſtinam redeãt: ratio præter id
quod retulimus eſt: q; diminutio facultate germinandi ꝓhibita: humore3
pmiſcet: deterioremq; ad fructificãdum efficit: qui cum æquo largior ſit:
percoqui nequit: itaq; amarus relinquitur: & preciſa uero facultatem quã

dam spirandi leuationē3 q̄ recipit: sicuti quũ adacti cunei fuerit. Ergo casti gato humore: facta iam arbos ualidior: ut pote onere leuata: conquoquere melius & redire ad nostrã præstina3 põt. Huius igitur natura3 uelut restibi lem dixeri3. Quædã uero nisi diminuantur: fructũ percoquere nequeunt: ut uitis quã cantharam uocitãt. Qua de causa summa uuaꝝ detrahere so lẽt: alioquin putrescũt: & pereunt. Constat igit̃: ut simplicius loquar quod genus id uitis humoris diminutionẽ desyderat. Phocis autẽ appellata si di minuatur: melius arboris spẽm capescit: sed non probe fructificat quippe quæ diminuta nimiu3 generẽt & simplex infirmaq̄ exurgat: diminuta uero spargat se se in ramos: ac transeat in arboris specie3: quod forte nõ nihil ad probe fructificandũ conferre ualeat: uires eni3 adepta meliores: melius cõ quoquere põt: olera & herbæ q̄ diminutæ: tonsæq̄ meliores reddũtur: ceu porꝝ: brassica: medica: lactuca: ocimũ: hæc oĩa teneritatis: alimentiq̄ ꝓba rõne: meliora: sapidioraq̄ euadunt. Tollit̃ & .n. acredo & siccitas: & si qua humoris lactuosi qualitas sit: eadẽ molliora uegetioraq̄ fiũt: qa radices ua lidiores reddunt̃: & oĩo quo amplius diminuant̃: eo magis uires concipiũt Quædã etiã p̃lus pabuli trahunt: & melius possunt incoquere. Duris item atq̄ lignosis sublatis: ꝑficiunt amplius: ut pote quum nihil impediat: qp pe germinatio prima ex debiliori ꝓgens: origine deterior ẽ. Mutationes ia poꝝ has reddere possumus: sed orit̃ odoris quoq̄ immutatio: & qdem pre cipue cæli: agriq̄ statu. Loca .n. tota fere parte sicca: & cælũ eiusmodi: odo ratiora efficiunt. qobre3 agrestia odoratiora sentimus. Sed forte in uniuer sum: nec plenius odorata sunt. & eni3 acriora: quapp solũ cælũq̄: q̄ media constat tẽperie: optimũ esse censendũ: Nã quæ terra ulignosa ꝓueniunt: a qua3 sapiunt: atq̄ insolida sunt: sed de odore: atq̄ sapore: secrsũ: post hæc: latius disserere conuenit. Nunc mutationes uel in his fieri posse: tã natura q̄ cultu: late ex prædictis patescit. Quædã p totius arboris: plantæue muta tiones: sponte exoriri uidentur: ut populũ candidã transire in nigram: tu3 fronde: tum etiam tota specie aiunt: & sysimbrium in mẽtam mutari: nisi cultu retineat̃: sæpeq̄ transferatur. Triticũ ite3: linumq̄: lolii capescere spe ciem. hæc ergo mutatio: si uere aiunt: corruptio quædã: pp humoris nimi etatem esse appareat. Fit .n. quum imbres incesserunt. Mutato aute3 prin cipio diuersum sit: q̄ inde erumpit necesse est. Lolium uero aquã uehemẽ tissime amat. Populi si eiusmodi mutatio fiet: tunc foret ꝑfecto: quu3 am plius crassescere arbos inceperit quod euenire etatis causa solet: augescit .n arbor in profundũ insenecta: itaq̄ frõs crassior: & rami ampliores: pluresq̄ conficiuntur. Folioꝝ transfiguratio communis: uel alioꝝ percipitur. Nã & crotonis nonnulla cum rotunda principio prouenerint: inangulum dein de se colligunt: quasi forma3 istam sue perfectionis demu3 capescere debe ant: q̄ ita fit: quia res simplex facilior est: q̄ multiformis: & principium rẽ difficilem per agere nequit: quia debile est. Sisymbrium si transit in mẽta3

odorem tm̃modo m̃tæ recipit ꝓprio amisso: q̃a cultura caruerit: speciẽ uero nõ recipit: sed q̃si nepite redditur simile. Oĩa nãq; in simile sibi: q̃cq̃ mutantur non in remotum penitus transeunt: cultus aũt & translatio: naturã ꝓpriam retinet: atq; seruat. Argumentũ ꝙ & agreste sisymbrium tale reddit odorẽ: &.n. illud quoq; naturæ aduersũ est: m̃tam radice alta firmari. Sisymbrium p sũma cespitum coherere nec tã numerosã radicem sortiri: q̃obrẽ in his q̃dem mutationem pocius imaginariã quandã fieri dixerim: & urbanum: q̃si in agrestem transire: nec absurde sic agi: q̃n̄quidẽ loca ẽt ipsa ĩmutantur. Sin autem in animalium quoq; genere id euen t ipsum: ut auium ĩmutari: & colorem: & figurã: & uires aiunt: id quoq; non longi tẽporis spacio: sed annis singulis fieri: mirari quispiã pocius debeat: si non his quoq; possit eiusmodi q̃cq̃ accidere. Neq;.n. minus cõditã: minusq; distinctã naturã hãc esse: cõsentaneũ est: sed ualidiorẽ etiã esse credẽdũ forsitan est. Atq; ꝓ inde mutari posse: sine ulla coloris: uel alicuiꝰ corruptione: idq; in paucis fieri: ut in plantã aliã trãseant: quippe quũ neq; in generatiõe suã aliquid formã amittat: sicut aĩalia quædã. Sed omniũ plãtarũ simplex q̃dã nĩ sit. Mutatiões uero: ut supra diximus: in sapore maxime: & odore: & magnitudĩe: tã ipsarũ plãtarũ: q̃ fructuũ foliorũq;: fieri solet. Folia.n. angustiora: latior redduntur: & ad sumã plantæ ipse ad hũc modũ diuersæ efficiuntur: quapp locũ unum quodq; sibi cõuenientẽ quæritat: cõuenit autem is: quæ nigre maxime ualeat. q̃obrẽ non omnibus solum idem aptissimũ est. Sed alia gracile: macrũq; amant. Alia arenatiũ: quædam etiã sabulosum: ut brassica. Sed agri cõmoditas duplex certe intelligi debet: aut enim quæ naturæ cõueniat: aut quæ uiribus: roboriq;: cõgrua sit: ut amygdalis: solum gracile cõmodũ est: quoniam si altũ sit: atq; pingue: nimia pabuli ubertate lasiuientes: sterilitate afficiunt: ut in uniuersũ de arboribus ante retulimus. Sed de alteratione: mutatiõeq; hactenus. Mirandũ autem: atq; absurdũ maxime omnium appareat: ꝙ quædam ex seminũ: plãtarũq; numero pululare ĩ terra nequeũt: ut uiscũ. Stelis atq; hyphear. Stelis euboe uel ensium uocabulũ est: hyphear arcadũ: uiscum cõmune: hæc naturam eandẽ oĩa sortiri q̃dã affirmant. Sed ea de cã differre uideri: quia ĩ diuersis plantis proueniant: hyphear enim: & stelis in abiete: pinoq; nascuntur. Viscum in quercu terebintho atq; aliis pluribus. Alii differre ista intus se uolunt. Argumentũq; non inepte illud adducunt: si quidẽ uere narrant: q̃d non solũ in cõgeneribus quoq; illorũ erumpat: exi gratia: in abiete: pinoq;. Verum etiam in eadem arbore: plura diuersis pluribus exeant: ut hinc stelis: uel uiscũ: inde hyphear. Item non modo formas: sed etiã fructus dissimiles hæc ferre confirmant: atqui id quidem obseruari ubiq; par est etiã & agris: qui inter sese plurimum discrepant. Viscum enim aliud fol o esse ꝑpetuo. Aliud deciduo haud quaq̃ absurdum est. Si quidem aliud uirentibus semper arboribus. Aliud frondem amittentibus insidet: fit enim: ut

in his careat alimento. In illis habeat quantum abunde sit. Causa. n. perpetuæ deciduæue frondis: hæc ē: quemadmodū dixímus: sed hoc utro tandē m̄ ō se habeat: nil refert: ad id qđ in p̄ntia quærimus. Nasci aūt humi nulla penitus rōe ualere absurdū certe apparet: præsertim quū taꝫ multū: ac ualidū fructū pariat. Si uero semina quoq; aliqua eiusmōi sint: ut q; apud babilonē spinet iniectū: sub ortū syderis: eodē die enasci: atq; ēt spinā posse cōplecti celeriter asserunt: & Siriaca illa herbula cadytas uocata: quæ arboribus: uepribus: atq; aliis quibusdā innascit̃. hinc porro anceps admiratio redditur: ut rōe alterutra: magis: minusue: miranda sit res: quippe utrūq; in his euenit: quæ quum ad mirabilia: contraq; opinionē hominū sit: amplo tn̄ numero ualeant cōperiri. Alias. n. minus mirant̃: ut dere ita fieri solita alias uehemēter miramur multitudinis causa. Nā q; humi gignitur: arboribus ēt plantisq;: aliis idem posse ingigni absurdum nō ē. Imo uero solituꝫ plane habet̃: ut hederā in multis creari: & q; mirabilius uisam esse in cornibus ēt cerui aliquando: & terrebintū in olea: & polypodium uocitatū in quibusdā arboribus: & quæ rariora: & pro ostentis pocius capienda uidētur: ut lauꝝ aliqn̄ ortam in platano: & quercu: & reliqua quæ tanquam: ostenta interpretantur. Quū. n. in partem arboris conuersaꝫ pene in terrā putredine: sem̄ deciderit: pululat: uiuitq; subinde alimētū ex subiecta capiens arbore: q; etiaꝫ de hedera: quā in cornibus prouenisse aiunt. Si ueꝝ sit: non temere dixeris. Sed in aliis tm̄mō posse creari: humi: autem nulla penitus posse ratione id profecto absurdū recte apareat: eniꝫ uero plātas q̄ꝫ more animaliuꝫ amicas inter se: atq; socias eē credi forsitan pōt. At humi nullo pacto posse progenerari mirandū oīo ē: præsertiꝫ quū & fructū ferat: q; ita prouenit: & semen quo possit creari: &. n. si qua coruptione alicuius: q; in arbore est: talis generatio fieret: ut in animalib; quædā ingigni animalia possunt: rōe nonnullā assignare possemus. Sed putredo nulla penitus est: nec prouenit: nisi semine: ubi aues: quæ fructū deuorauerint: excrementū in arbore egesserunt. Tū. n. semen ipsum: tute in arbore sitū: tempusq; generationis adeptū pululat. Igit̃ hoc uehemēter multisq; de causis mirum: proximū tn̄ qđdā insitionibus: atq; in oculationibus euenire aparet. Alim̄tum. n. paratius: & quasi cōfectū: percoctūq; propemōꝫ capit̃: qđ ēt uiscū uidet̃ exigere. Ad q; eiusmōi alim̄tū desideret: ībecile nā ē hoc āt neq; de uisco: neq; de stelide neq; de hypheare: dicēdum uidet̃. Hæc. n. ualida & nutricari idonea eē putant̃. Nā & boues & iumenta: hoc pabulo: post messem: aluntur: atq; pinguescunt. Ad hæc ipse fructus uisci: q̄ bonis sit uirib;: sua planta latissime indicat. Quđ si non infirma: sed taꝫ ualida sint: cur nō p se pululant: atq; proueniunt? Quippe quæ uiribus ualent: terrā ui sua disiungere: seq; abscondere possunt: q; lupinū ēt facit. Sin āt semen frigidum: & cōcoctuꝫ perdifficile hēant: At diuturniorē sequi oporteret exortum: ut & alia serius hac de causa exeunt. Naꝫ & betarum aliquas: anno postero erū-

pere: germinareq́: asserunt: neq́. n. periculum esse ut putrescant intelligi pōt. Nā & ea ipsa: & alia longe iis infirmiora: tute ꝑdurare posse uidemus hæc igitur quæstionem non soluunt: sed pocius nodum arctius alligant. Ergo principium: normam naturalem sectantes: capere: quemadmodum res fiere solet: debemus. i. datum iis a natura esse: ut non nisi in aliis ualeant prouenire: sicut & animalia quædam: non nisi in animalibus possunt creari: ceu quæ in conchis nascuntur neque in cæteris aptis præstare animabus pabulmu. Verum origo latet eorum. Plnatarrum autem eiusmodi generatio patet. Inicium uero apastu auium exoriri: uelut accidens ad generationē animaduertimus: ꝙ uel in aliis euenit. Pica enim & aliæ quædam aues: glandes reponentes obruunt terra: quippe uisco detracto: cōfectoq́: ī aliuȝ: qđ frigidissimū ē. Semē cū excremēto puꝝ demittit̃: & facta mutatione aliqua in arbore: stercoris causa: pululat atq́ erumpit. Vires autē bonas concipi ratio ē: quū pabuli copia: tuȝ uel maxime ratione fortassis naturæ propriæ: ualidiora tamen illa esse: quæ in abiete: uel pino nascātur cōsentaneū ē. Plus. n. alimēti: & idē pinguius: eiusmōi arbores suministrāt: Porro uel in animaliū genere: ꝑmulta eiusmodi facere natura uidetur: ut aliis: alia ad generationē: salutēue utilia sint: ut inter hystorias aīaliuȝ expositū ē. Quāobreȝ nec in hac ꝑte admirari fortasse debemus: siue de industria pastus: egestusq́ auiuȝ fiat: seu e fortuito incidat: neq́ dicendū generationeȝ: non nisi auiuȝ opere cōfici potuisse. Neq́. n. uita fortasse cōchis possit seruari: nisi opera cancri. Neq́ apiuȝ natura constaret: nisi a sua prole adiuuaretur: ut quidā affirmant. Neq́ coccycis genus extaret: nisi sua oua alieno ī nido supponeret. Sȝ quēadmōȝ perire: aut seruari mutua opera euenit: taȝ in generando: q̄ inuiuendo: sic ēt plantaꝝ generi: operā ab animalibus ip̄s præstari res nulla est: quæ ꝓhibeat. Causaȝ ergo hanc: uel eiusmōi aliquā esse putandū in his: aut quibus semē īponi retulimus: nec feruita illa: & euenticia ratio: locuȝ possit habere agit̃. n. ex uoluntate. Veꝝ tempus superendi capiunt: quuȝ subiacens planta turgescere incipit: ut spina illa: dū sydus oritur: intumescere plane uidet̃: humecta. n. & agilem eē ad generāduȝ oportet. Ortus uero: illa celeritas: nō solū: obeam rē: qualitateq́ temporis: ueꝝ ēt nāæ ꝓpri e ratione contigit. atq́ de his satis. Esse aūt uel inter plantas: quæ ad salutem: generationemue mutuo auxiliantur: hinc etiam potest intelligi: enim uero in syluestrium genere: quæ fronde decidua sunt: semper uirentibus prosunt: cum foliis putrescentibus eueniat ut humus propemodum stercoretur: quod cum ad pastum fecundum: tum adgerminationem perutile est. In parte uero urbana quæ plantis uitium inter serere solent: quo humorem nimium detrahant: quæque oleribus interponunt: uel eadem de causa: uel propter bestiolas: quæ in plerisque nascuntur: ut eruum serere inter radices consueuere: contra papiliones: & quicquid eiusmodi aliis præsidio adhibetur. Nā & in his quæ sua spōte

natura

natura pgenerat: pleraq; huiuscemõi cõtineri credendũ ẽ: præsertim quum ars ratione imitet̃ naturæ. Adde q̃ arboribus sustinent̃: atq; amplexicaulia cõstant: hæc. n. aliquid cui incubat quærunt: ceu hædera: smilax. cucumis & alia quædã: & inter minora serpyllũ: & uolucrũ hæc. n. omĩa uitã apud aliud agunt: q; si obtinere nõ ualeant: humi sese pçiciunt: atq; humi cauna fiunt: pterq̃ illa quæ arborescere possunt: ut hedera. Vitis quoq; in hoc enumerari genere debet: Nunq̃. n. materia: germinaq;: sufferre: aut certe non æque ualeret: nisi quo se sustentarẽt: haberet quippe cũ & clauiculã: ea de causa: sortiri putet̃: ut ptinus apprehendere: copularíq;: possit: sicut ẽt hedera: germinibus: undiq; prosilientes radiculas: gerit. Quæ autem corpore læui atque gracili constant: facile arbores scandunt: offensantque: ut uolucrum: lupinum: siliqua: hæc omnia noxam arboribus inferunt: perstringendo: obumbrandoque: pabulum auferunt: cætera prohibendo: hedera uero infixa: etiam rapit: quamobrem omnium molestia: hæc arboribus heret: accedit enim ut fronde perpetua sit & uiribus admodum ualeat alimentumque proinde multũ semperq; desyderet: exsiccat penitus quuꝫ arboris summa complexa concreuerit: tunc enim undiq; alimentum aufert: atq; percoquit: nec difficile forsitã sit: pleraq; ẽt alia: plãtis cõperire dãnosa sunt: & eniꝫ hæc longe plura: quã utilia: sicut ẽt animalibus. Nã & odorẽ noxam capiunt quædã: ceu uitis odore: lauri: atq; brassicæ: quod protinus ingerminatione liquescit: quũ enim germẽ propinquũ lauro: uel brassicæ est: retrorsus parte sua postrema flectitur: & quasi odoris uehemẽtiã fugit uitis nãq; obfatrix est: sicut & uinuꝫ odores rerũ appositarũ trahere aptissimũ ẽ: & magis atq; celerius: qđ amphoris cõtinetur q̃m id neq; multũ: neq; crasse obtectũ sit. Sed multa esse quæ possint offendere facile percipi põt ut dictũ est. Quæ aũt alicuius generis: uel ẽt plurimuꝫ diuersoꝝ: cõmunia sĩt ut tiliã: & oleã: & ulmũ uertere sua folia æstiuiis solsticiis: & quosdã flores noctu cõprimi: interdiu aperiri: & quod in eufrate aiunt: nõ mõ floreꝫ loti aperiri & claudi: sed ẽt caulem: alias ascendere: alias occidere: & emergere a solis occasu: ad mediam noctẽ: & quicqd eiusmõi: hæc omnia cõmunem quãdam habere rationem putanduꝫ est: quam q̃ incongeneribus res depræhendi facilius possit. Ergo folia circũ agũtur æstiuo solsticio: qui illo potissimũ tempore folia decidant: causam uero ante iam de omnibus diximus. Quũ igitur foliorum agatur profluuium: cuncta aliqualiter affici necesse est: & quæ infirma: & quasi confecta senio sunt: exacrescunt: ac decidunt reliqua circũ aguntur tantummõ: omnibns igitur illud euenit: uel magis uel minus. Sed conspectius in his est: quia summo coloris discrimĩe: pars prona discrepet: quum supina: hæc enim uiridis: illa aquina & humida: quod latius intilia patet: hæc enim ampliora candidioraq; folia: gerit Quibus uero & numero semper uirentium: non idem eueniat: causam assignauerim: quod eo tempore amplius uigeant ualentioraque constent ad

germinnadũ : qđ . n . ualidũ est : affici nõ facile põt : florũ cõpressio : ac patefactio : afcilius intelligi põt. Fieri. n. frigoris : calorisue causa : quũ gñs illđ plantaꝝ frigidũ : imbecillemq́ sit : cõprimitur eñi flos humore coacto & q̃si cõcreto : sic enĩ ui quoq destituit̃ sui caloris : apperit se utiq calore diffuso : laxãteq ꝙ opera efficit̃ solis. Quæ ãt altius descẽdũt : frigidiora hæc eẽ : ĩbecilliora q cõstãt : quũ magis mutationẽ tẽporis sẽtiãt : nec temere tã cito hæc senciũt : q̃ undis degũt : ĩmersa ꝑlertĩ locis feruidis : æstuosisq. Nã & ĩ his quæ nõ tali habitu sunt : celeriter a sole : atq syderibus : transmitti q̃q intelligunt̃. Itaq nõ mõ aq̃ p sũma terræ uagãtes : sed ẽt q̃ sultus abscõditæ sunt solsticiis : atq ortib syderꝝ : affici : mutariq : sentiunt̃ : nec nõ & terra ipsa & mare mutat̃ quorundã ui syderũ : flores quoq pmultos proxime his iterdũ affici cõstat. Assidue nanq circũ agunt̃ cum sole : seq eodem inclinant : quo sol pferatur : quod quidẽ latius minoribus ꝑspici licet : quorũda etiam folia hoc idem pati aĩaduertimus, ut malue : atq eiusmõi : causa uero in detractione humoris est. Eodẽ nanq inclinantur : quo sol humorez feruefaciẽs : ꝓuocauerit. Igitur hoc fidei faciendæ gratia dictũ : ad illud superius sit. De cæteris aũt : quæ arboribus : plantisue ad summam eueniant : ex arborꝝ gñe petere rationes : atq cõtemplari tentandũ : propria quoq uniuscuiusq assũpta natura : statuq agri adiecto. His enĩ comunes affectiões : diuersitatesq generũ : & quæ conueniant : aptaq singulis sint : pcipi nimirum possũt simile q̃ uel idẽ an possit cõtẽplari oportet. Multa. n. cũ inter se differãt : haud qcq̃ differre uidẽt̃. Sz hæc finẽ hic hẽant. Quæ aũt in agricolatiõe eueniãt : cuiusq rei gr̃a fiãt : singula deinceps parimõ indicandũ iam est.

THEOPHRASTI DE CAVSIS PLANTARVM. L. III.

Acio plantaꝝ bifariã agit̃ : ac duplici oĩo genere consumantur. Aut enĩ quæ sponte proueniũt cõtemplamur : quod genus nãæ iniciũ est. Aut quæ hominis ingenio : paratuq fiũt : cõsideramus quæ quidem auxiliari naturæ ad finem destinatũ retulimus. Itaq quũ de his quæ sponte proueniũt : superioribus libris dictũ abunde sit : nunc de reliquis : modo simili : differimus : si prius id explicauerimus : pleraq taz in arborũ genere : q̃ in sumissa materia esse : quæ culturam minime patiantur hoc enĩ alterius generis ueluti finis : alterius iniciũ patet quũ scilicet de his quæ spõte prodeunt : ad ea : quæ ars efficit : indaganti ratio uenerit : sed absurdũ fortasis id ipsum appareat. Si quidẽ ꝙ cultũ assumpserit : tanq̃ sertẽ sibi accõmodatã : nõ magis uigeat : lætiusq fructificet : quũ ars naturæ auxiliet̃ : absurdũ tñ nõ est : neq alienũ : principiũ uero illđ capiamus oportet naturã cuiusq rei nõ ex eisdẽ cõstar̃ neq e sigula materia pfici : nõ uõ oĩbus finẽ eũdẽ : coctiõis potestatisq fructuũ eẽ : sed singulis ꝓ eius rei ratiõe : ad q̃ genita sit sapore : odore : cæterisq finẽ utiq statui. Sz ꝓcipue sapor̃ : odorq fructus cocturã determinar̃ soleũs : & hæc certe ad hoĩs usũ redigimus : ut ante iam dictum est. Sed cum quibus quodq consistit : his etiam nutriatur

commoditatiſq rationi non ſolum genus: uer etiam modus aſcribitur. Nõ ideȝ prorſus utriq ſtirpiũ cõueniet rationi. Agricolatio uero: tuȝ copiam: tuȝ genus cõmodum alimẽti molit: Ager. n. agitatus: confectuſq: & plus pabuli preſtat: & ſapores immutat. Ergo rõe optima: cultus quibuſdam cõmode adhiberi: quibuſdã minime poſſit ceu illis: quæ ſicca: acria: amara: atq adſumũ uenenoſa ſit: uſũq medicaminis pſtãt: hæc. n. ſublat s uiribus hebetãtur atq effeminant: ut alia fructũ oĩo parere nequeãt. Al a humidiorẽ: deterioreq pariant quædã ẽt aquoſa reddãtur: ceu abſynthiuȝ & fel terræ: & oĩo uis oĩs medica uel radice: uel fructu: uel ramo reſpondẽt his: quæ inguſtatu q̃dã uehementiã monſtrant: quo in genere capparis q̃ȝ enumeratur: & laſſat & rumex & ſatureia: & cunela: & thymum quædam. n. ex his: aut nullo pacto locis cultis proueniunt: aut uitioſæ quædam multo deteriora efficiunt: ceu rũex: ſaturcia ĩturis nõ nulla dulceſcũt: quũ humeſcere: atq ſucco habundare incepreint: ut cornifructus. Hic. n. miteſcens deterior reddit: atq intotũ arbos ipſa humida ſoluta ĩbeciliſq fit. Sorbuȝ dulcis quideȝ reddit: ſed minus odcratũ. Vires. n. ſucci boniq oderis deficiunt eadeȝ ratio delaſſere ẽ: & delupino: & quicqd eiuſmõi laſſer. n. ñ æque uehemens eſt: quia copioſiori: humidioriq alimto ueſcatur. Lupinuȝ ſylueſẽs: atq luxurãs: reddit: infecundũ. n. uero copia quoq nutrimẽti aduerſat terre molitio: queadmodũ diximus: qd'q ãt pro ſui princip i ratione: modum ſibi pabuli ſeruat: ſolũq capeſcit idoneuȝ: iis. n. ipſis ſpontanea illa perfici generatio põt: oĩo. n. ut ſæpe retulimus ſumma ratio conſtat ſolũ cælũq obtinuiſſe aptiſſimũ: hinc. n. fertilitas ſterilitaſue exultat At uero hæc ipſa illis certe aduerſa uidẽtur: quæ inuita ſua nã poſſunt miteſcere quippe quũ admeliorem aerẽ tranferantur: diuerſũq alimentuȝ capiant: quibus rebus mutatio: & quaſi nãæ dimotio ſeqtur quin & in ipſis: quæ colimus illud ipſuȝ quodãmodo teſtificari uidemus: ſunt. n. quæ cultum nimiuȝ: exquiſitũq: aſpernentur: ex quo intelligi põt: terminuȝ eius quoq certũ: ſtatui oportere atq ita nihil quodãmõ prohibet eſſe: quæ trãſlata nullã penitus culturã deſyderẽt. Igit non oĩa cultione lætari manifeſtum hinc eſt. Forſitã. n. alia nulla penitus curã deſyderẽt. Alia cur deſyderent latitant. Sed quũ duo illa prædicta ſint: quibus alimenta: fertilitates que admineſtrentur. Cultura profecto: & agro: unice auxiliatur: ſȝ aerem cõmodiorem præſtare utiq non poteſt uerum ad mutationes: atque uiciſſitudines temporum arbores ipſas agrumque præparatum ita eſſe oportet ut & pabuli fructus ad ſit: ad incrementa futura: & res nulla aduerſa ualeat offenſare. Nam id quoque inobſeruatione habendum eſt. Sunt etenim neceſſariæ amputationes purgationes decacuminationes. Stercorationes: foſſiones: atque reliquæ curæ: quæ arboribus adhibentur: & de ſegetibus uero pari ratione animaduertiſſe oportet. Aliis. n. non idẽ. Aliis ñ tãtũdẽ Aliis non eodẽ modo: nec eodẽ tẽpore cõuenit exibere: nõ nullus ferte:

nec ullo pacto præstari aliqua debeant: quæ quid omnia prudẽtes agricolæ generatim distingũt: sicut & in rõe purgãdi: Alia ferro: alia manu: alia q̃ busdã aduncis detrahenda præcipiũt: ut oleæ: piri: mali: ne laborẽt ulceribus pp ramoꝝ gracilitatẽ & siccitatẽ: his. n. ꝑarida & tenella detrahi tm̃mõ iuuat: uites q̃ȝ similimõ discernere decet. s. imaturæ: seroue amputandas: & ĩ breui palmite: lõgoue: amputãdas: & q̃ quid eiusmõi: ita. s. ut quæq͡ȝ ad finẽ redigant̃. Igit̃ agriculturæ spectatio: & per singula diuisio ista ẽ. Sȝ disputatio ista quæ reꝝ explicet cãs de singulis agat̃ necesse est: nec eas cãs latere oportet. Qui. n. sine causæ nocione qcq̃ faciat & cõsuetudinẽ: resq͡ȝ euenientes tantũ sequat̃: ꝙ sibi statuit ut efficiat: fieri forsitan põt: non tñ cur ita effectũ sit: nosce ualet: ut in rõe medendi prorsus intelligere licet ꝑfectus tñ: qui utrãq͡ȝ rem teneat. Sin aũt accedat: ut qs magis contẽplationi deditus sit: hic certe rationis: & cãæ reꝝ: auctor germanus existet: Sed de multis altercatio: partim simplici absolutaq͡ȝ ratione: partim in meliorẽ deterioreue partẽ: exoritur: ut uel in cæteris fieri artibus solet. Veꝝ hic uel ꝓpriuȝ quidã euenit. Cõmoda. n. tractus: quẽ aliqui colunt: in uniuersum sæpenumero capiunt̃: cũ & interduȝ ratione agat̃ utraq͡ȝ: qđ tamen sit melius iudicio nullo discernitur: q̃i pro statu aeris culturæ opus proueniat: nũquam. n. orbis uniuersi conditionẽ: circuitionẽq͡ȝ: pociusquã plãtaꝝ: ac seminum naturã: sequi oportet. Nam quũ sæpe illius intemperantia deprauari cogant̃: suis tamẽ hæc uiribus partim sustinẽt: partim repugnant: sicut natura hoĩuȝ arte medendi tueri se atq͡ȝ defendere solet. Ergo altercationes: super illas artiuȝ cõmunes: his quoq͡ȝ de causis oriuntur. Cæteꝝ multa ẽt consensu oĩum constat: quasi a rebus ipsis fidẽ sibi acq̃rerent. Alia in uniuersuȝ: alia generationis: agriq͡ȝ diuisione: ut illico gñationis: sationisq͡ȝ ratio mouet: q̃quideȝ exponere haud quaquã difficile est. Semper. n. solo turgenti semina mandare oportet. Sic. n. optime germinatio agitur: sicut ẽt animaliuȝ fœtus: tuȝ probe cõficit̃. Quuȝ uulua libẽter sem̃ susceperit. Turgescit solũ: quũ humectũ atq͡ȝ tepidũ ẽ: statũq͡ȝ tẽperatũ aeris obtinet. Tũc. n. agile: fertile: atq͡ȝ lætũ consistit: ꝙ duobus fieri temporibus maxime arboꝝ generi solet. Vere: ac autũno: & quiđ his tẽporibꝫ arbors magis serimus: sȝ melius uere. Tũc. n. solũ humidũ ẽ: & sol tepefaciẽs ellicit germẽ: & cælũ placidũ atq͡ȝ rosidũ cõstat: ita ut ex his oĩbus educatio: & germinatio prospe seq̃ possit: hẽt tñ & autũnus nãæ cõfusionẽ q̃dã eiusmõi: quo circa germina eo q̃ȝ tpe ꝓsilire posse rettulimus. Qui tẽpus hoc: magis q̃ uernum comẽdat: rationem assignant: quod solo adhuc tepido: plãtæ melius radices concipiant: mitiuȝ auteȝ ualidius semper antecessisse oporteat a quo cæterorum omnium ortus: atq͡ȝ intotũ uis uitalis producitur: q̃obrẽ germinationẽ ineunte uere: probe uniuersimq͡ȝ actitari existimãt: ꝙ iaȝ humus tẽperiẽ sentire: atq͡ȝ intumescere cœpit. At uere gelido adhuc solo nõ dũ. n. hyẽis algorẽ eẽ dicussũ plãtis depoĩtis radices frigerẽ praueq͡ȝ germiar̃

ideoq autumno ferendum potius omnia iubent: quæ silicet germē possint
educere. Sunt. n. quæ nequeant: ut pirus: & malus: & ex toto: q̄ gracilēta
lignosaq sunt: q ppe cū sicca natura consistāt hyemēq ob debilitatē suffer-
re nō ualeant: Itē plātaȝ autūnalē grauidā esse: iāq ad pariendū ꝓpensam.
Vernā non pridē cōcipere incepisse. Itaq alteri: quæ nuper cōceperit: eueni
re: ut caeca ex germinibus pleraq pariat. Alterā uero: q̄uæ diu ī aulo gesta
uerit: incolumes: optimosq elidere partus: has fere rationes: & eiusmodi
alias referūt. Cæteꝝ: ut aā iaȝ diximus: satio cōmunior omniū: uel pluri-
moꝝ: tā fructuū: quā plātaꝝ tēpi uerno tribuit. Enim uero plantæ ipsæ
cōcitatæ iam sunt: & aer benignus: & germē ad eliciendū idoneus. Oīo tp̄s
id fecundissimū est: & dies tepidiores: ꝓlixiores: faciūt: ut celerius germi-
nent. Radicatio uel eo tpe ualenter fieri pōt cū pp impetū nālēȝ plātaꝝ: tū
pp humi turgorē: atq ēt aerē iuuantē ad educādū. Sol. n. nō mō: q̄ sup ter
rā extāt: sȝ ēt q̄ celent sub terrā uegetiora melioraq r̄ddit. Argumētū: q ra
dicis auctio aut nlla ulterius q̄ sol tepefacer possit: aut deterior agit hyems
ɔtra mox post sationē secuta plerisq officit: corticē. n. oleæ detrahit fici suc
cū intestinuȝ crassat: atq coagit: & reliqs magna ferepte: cām offensæ aliq̄
infert. Sed hæc forsi tan ille excludet: q satū autumnalē asserit meliorem:
iisq dicet eē cōmodiorē: quæ frigora sustiner possint. Veꝝ quū hæc plura
possunt argumēta a natura ipsa deduci: tum q arbores ipse uerno tpe ad ger
minandū potissimo excitent: satusq eiusdē tpis cōmunior sit: non dubiteȝ
naturalius per uer censeri affirmari: nā & ubi p ortuȝ caniculæ: flatūq ete
siaꝝ arbores germinant: sua germina fructūq pariunt. Tunc porro cōsitio
nes ibi agunt: ut pote: quū multo melius sit cæli habitū: & plantaꝝ natu-
ralē impetū: obseruari: sed forte impetus q̄ȝ ille ratione aeris circumfusi ef-
ficitur. Vbi uero imbres p æstatē crebrescunt: ut in æthiopia: & india: uel
ut in ægypto: quū nilus restagāt: illic paulo ante imbres: aut post satū cō-
uenire cōsentaneū ē. Tunc. n. aeris consistit tēperies nec nō & loca ipsa sua
ratione naturæ diuidi: atq diuersis tpibus tribui licet: ut tēperato uere me-
lius conseruntur: diluta: & pluuia: & plaustra: æstate sub ortum syderis:
sicut multa in agro lacomeo serere solent. Sicientia & squallida: autūno sic
enim fiet: ut quum hyeme telluris ima calida: summa frigida sint: uis au-
gendi conclusa in profundo radices nimirum subeat: quo autem amplius
ualidiusque fuerit radicatum: eo copiosius germen prosiliet: & de tempo
ribus consitioni accommodandis satis dictum iam est. Quum autem so-
lum humectum ac facile per tritum radicibus esse oporteat: ut longæ: cras-
sæ: robustæque: fiant. Iccirco scrobes longo tempore ante defodere decet:
& maxime anno priusquam plantas terræ committas: ut unus solem: ni-
uemque tempore utroque combibat: hunc enim in modum soluta: sus-
pensaque redditur. Nonnulli tempus decernunt: ab æstiuis solsticiis: ad
arcturum tunc. n. solū tam extra: q̄ in scrobibus diffundi maxime uolunt

nec quicq̃ penitus pro creari conserũt autumno: post uirgiliaꝝ occasu3 ubi imbrem obtinuerũt: ut solu3 humefactũ: possit aliměta præstare. Scrobes non protinus replent: ut prius partes infimæ seminis confibrẽtur: alioquĩ uires adsuperiora feruntur. Alit. n. & augæ omnia: solis aerisq; potestas. Sed quũ alia in profundũ radices agant. Alia ꝑ summa terræ dispergant. Iccirco scrobes nõ pari altitudine faciũt: iis quæ in summo coherẽt ceu oleæ fico: s3 q̃rũ nã exigit: subministrãt: lapides subiciũt ut plãtæ: & ꝑ hyemẽ humorẽ ꝑfrui: & per æstatem possint refrigerari. Enim uero cõtra utrunq; tempus ita præparasse oportet: ut lapides humorẽ cõtineant: & æstate ra/dicibus calorẽ ꝓpulsent. Alii sarmenta substernũt. Alii uas fictile plenũ aquæ apponũt. Alii lignũ infodiunt satis crassum: q; postea extrahunt: ut nunq̃ aliměti copia desit: ex humoris cõfluxu: solo assidue humescente: deniq; obtinendũ ẽ: ut tã ad imbres: q̃ ad solẽ: & aerẽ: modice actũ sit: iis. n. ipsis: aliměta: atq; incrementa: ꝓficiscũtur. Sed quũ solũ flatibus aquilo/nis cõcrescat: atq; siccescat. Austrinis contra labescat atq; humescat plãtaq; pari ratiõe humidior: sicciorue: se ipsa reddať: hac decausa melius ꝑaustrũ seritur: radicatur enim: germinatq; celerius cũ planta turgens creditur solo turgenti. Cælũq; adest emollitũ atq; benignũ: quod. n. in frugẽ bonam sit euasurũ: simul parte inferna: supnaq;: citet germina opus est. Aquilõe ãt aduersa oĩa ueniunt: frigẽt & enim plãtæ: atq; laborãt: & solo gelato: neq; radicẽ æque demittere: neq; germen edere possunt. Igitur obseruatio talis: cælo reddẽda ẽ. Semina uero ab arboribus nouis: aut certe uigẽtibus peteř decet: & oĩo dãda opa ẽ ut nitidissima rectissima atq; laudatissima sint. Enĩ uero: quæ eiusmõi sť: apprehendũt: cõualescuntq;: ꝑcipue quũ iuuenili ætate sint: & corpe pleno cõstent melius germinãt: quod. n. læue ac nitidũ ẽ: tãq̃ incolume: inoffensũq;: cõstat cõtra scabꝝ atq; nodatũ: præsertĩ cæcis & euanidis nodis quasi incolumitate orbatum est: & q̃q̃ sanos habeat no/dos: q; tamen ediderit exile est: ꝑterq̃ ea quæ nodo crebro sponte suæ natu/ræ consistunt: ut palmites: hinc enim & apud arbores ipsas uiuiradices ple riq; faciunt. Alii thaleam ramis abscindunt ne uires ad excitãdum germẽ absumantur. Ad hæc leuitas: rectitudoq;: seminis meatum facilem expe/ditumq;: prebet alimento fluenti: ut increměta sequi possint celeriter. Re cte illud quoq; animaduersu3 est: ut ex simili solo: aut non deterioris: sem̃ accipiatur. Alterum enim mutationem nullam efficiet. Alterum melius educabit: quippe mutatio imbecili cuique: magna causa est. Imbecile autẽ semen est: hac enim de causa situs quoq; eosdem seminibus reddunt: aqui/lonis spectatu: uel austri: uel ortus: uel occasus: atq; apud parentes specta/bant: ita seruandum censẽt: q̃ maxime possint: quo nihil naturæ: morisq; soliti ĩmuteť q̃si mutationẽ pati minime ualeant. Nam & loca eiusdem de causis perq̃ similia quæritant: & uiuiradices serientes terræ commitunt: Sic. n. ualidiora: & quasi ia3 uitam adepta redduntur: & plantas radice ali

qua floratas potissimo petunt: q si minus cõsequi possint: aperte inferiore arboris: potius q̃ a superiore accipiunt: hæc. n. uiuatiora ītelligunt: excepta uite: ac fico: & quicqd humidũ sit queãdmodũ diximus: quippe humida parte superior melius germinant. Cætera ob siccitatẽ tenuitatẽq sui corticis: aut nullatenus germinant: aut certe deterius. Quæ ãt suffulta sũt fibris: q̃i præcõdita3 parte3 naturæ aliquam gerunt: qua uti protinus possũt queãdmodu3 uiui radices: qua pp recte pcipiunt: qui plantas eiusmodi deponi erecta3 censent: nec aliqua parte sub tracta: sicut illæ serẽdæ sunt: quæ radice penitus carent. s. ut radix proueniat: fit. n. ut in obliquu3 depositis: radiculæ primæ arescant. Stulte ãt quæret alias: qui ultro quas hẽat amiserit. Recte. n. plãtam non multo excedere terra præcipiũt difficulter & eni3 augescit: quũ pars: quæ laborat: amplior illa est: quæ terræ immersa nutritur: pleraq ẽt exarescunt: ut ficus: & quicqd solutũ: tu3 ẽt pabulũ summatim magis ad germina procreanda deducitur: cum supra terrã paululũ extat: q præcisis quoq arboribus euenit quippe quæ radice tenus maxime pcise sint. Celerius redeũt: q̃ quæ alte a terra fuerint detrũcatæ: licet hoc idẽ uel in plantis uicium puidere: & quicqd amputari inconsitione desyderet. Oleæ ac myrti: & ad sũmã omniũ: quæ ampliorẽ magnitudinẽ capiũt: plagas alleuatas contegunt: ne ītrudatur sol aut imber. Nã si id acciderit morbi contrahendi periculu3 imminebit. Circu3linunt alii luto tm̃. Alii scilla subdita lutũ super īponunt: & testem adiiciunt. Scilla eni3 plantã uiridem seruat. Lutum scilla3 testa lutũ tuet. Stercus q aggr: & solutũ: & tepidu3 reddat qbus ambabus rationibus: fertilitas profecto excitur certum est. Sed de usu ambigitur: nec eadẽ norma oẽs utuntur. Sed alii protinus terræ permixtum plantæ aggregãt. Alii inter terrã superiorem: atq īferiorẽ medium disponunt: hinc. n. sursũ ferri extimant: cũ imber incesserit: atq ita succũ cõmdabilem reddi: supne autẽ sole siccescere nec imbre partes imas posse attingere. Illud tñ consensu oium cõstat: stercore: non acri: & uehemẽte: sed leui: ac facili: esse utendu3. Quãobrem ruminantiũ pcipue stercus capiũt. Quod. n. acerbũ ac uehemẽs ẽ: nimium calefacit: & interdum ẽt exiccat. Agri quoq uniuscuiusq nã3 decet animaduertere: ut cura suscipiat cõueniẽs. Videlicet siqs solo æstuoso serat: scrobes aq̃ nudius tercius debet īplere. Cũq totã ībiberit fere: ut terra facta hũectior ãplius cõphẽdat meliusq radices eliciat. Si uõ salso: harenosoq seris: lapides circa stolõem plãtæ dispones: terraq acũulabis: ut salsugo admitti neqat: iuuat & dulcẽ harenã agerasse: & calculos ab amne: aut faucib torrẽtis petitos: iniecisse. Nã ea q3 p pulsãt: & siml uim q̃dã efficiũt utilẽ. Sin ãt locis uliginosis: aq̃sisq obserẽdũ sit fossas facies alias obliqs q̃ aq̃ rcipiãt alias rctas: & lapidib īplebis: & terra q̃ sarculũ tãger neqãt tñ harenã & terã iniicies hæc&. n. oĩa plurimũ iuuãt: fosse nãq obliq recipientes humorẽ: solum siccius rddũt: & erectæ illæ: lapidibus sua infima parte refertæ: confluxum excipiunt.

Quod si in eiusmodi solo lapides insint: elapidandū non ē. Iā. n. q̄ iuuet naturæ opera adest. Deniq; quacūq; fodiens lapides: aut glaream: aut arenam: aut terrenū uiciatū cōperies: non conmiscuisse neue disgregasse terrā eiusmōi: remediū nullum est: sed eatenus scrobe: uel fossa altiore perducta glareā: atq; sabulū substerni oportet. Enī uero lapis si latus: atq; ꝑpetuus sit: arbori est noxæ. Si rotūdus minutusq; subiiciatur: refrigerat: & aquā transmittit: & locū radicibus peruiū prestat. Oīo quidē nullū elapidandū existimāt solū extenui terra: lapides. n. hyeme tepefacere æstate refrigerarī posse affirmāt. Pari ratiōe pro cæteris quoq; agri differētiis: quæ prosint: accipies &. n. ut ex toto loquar nullo inferuis. Sed cūū sūmū est noscere quid quoq; agro serēdū sit: nec simplici ratione tātum: sed ēt in ipso continuo rure: quū partes singulæ inter se dispares in cōptaq; cōstant: ut enī sæpe retullimus solū cōueniēs plurimū & incōꝑhendendo: & infructificādo pōt: qd̄ quū in uniuersis gn̄ibus: tum in ipsis: quæ eadē speciē gerūt licet percipere exempli gratia: ficus q̄ addici simplicius pōt: loca sciētia cōcupiscit: humida. n. fructum putrefaciūt: aut non bene maturāt: quū fructus ēt ipse humidus sit: cæteꝝ quæ exigat adaquari ceu laconica rigua quærit pari modo: & uites quæ solidæ: spissæq; sint: ut ante iam diximus: loca montuosa potius amant. Solutæ uero ac humidæ: planis gaudēt. Alimētum. n. utræq; suæ naturæ modice ita capere possunt: alteræ plus: alteræ minus. Ad summā arbores melius in imis mōtium fructificare putantur argumētoq; generatio spontanea est. Vbi enim sponte natura ipsa progeneret locū illic ēe aptissimū creditur. Veꝝ singuloꝝ differētias potissimas esse nihil dubium est. Ima enī mōtium multa & uaria sunt: atq; in totū q̄si una differētia ista exultat: imi: sūmiq;: ratione quum aliæ permultæ maioresq; sint: ut inter hystorias exposuimus. Ergo solū pratēse ac humidum uitibus esse habile plures ferme cōsentiūt sicut salidū & siciēs oleis ac ficis Vites. n. alimentū humidius: molliusq; desyderāt: oleæ uero & fici sicius atq; callosius. Ad sūmamq; sicca sūt siccū quæritāt agꝛ quæ humida humidū. Veꝝ ut simplicius afferā. Ager oībus optimis qui solutus leuis humefactusq; est: hic enī ad alendū & ad augendum præcipuus: excipe tn̄ illa quæ uiriū soliditate adeo copiā largā capiāt alimenti: ut in luxuriā proruāt ceu amygdala. Huic. n. gracile serenū: atq; apricū: lōgæ cōmodius est. Cōtra nuci euboicæ opacum: atq; rosidum conuenit. Nec non & aflatus loca situm cōmode obtinere non paꝝ prodesse animaduertimus: quā obrē id q̄ consyderandū est: prorsus omnia locum spūs placidi quærūt: &. n. alimēta locis eiusmōi: meliora fructusq; maturiores præbētur. Ventosum & inquietum nulla pene arbos urbana persequitur: paruæ namq; detortæ ex guæq; proueniunt exflatum ictu: quibusdā etiā syluestribus locus eiusmōi nocet: fructus enim suos perficere nequeāt: sicut de nucæ quoq; euboica narrant: ad florem usq; tm̄modo ꝓficisci cū ille quæ locis tranqllis stant:

ampla

ampla incremēta suscipere: fecundissimeq; euadere possint. Oio .n. quod sæpe numero diximus: tēperiē suæ naturæ couenientē: oia desyderare uidē tur: pariter in cæteris rebus: & in mutationibus aer s. Sed hoc gñale cōeq; est. Interu illa aūt plātaꝝ quas feris nō tā ratione loci: q̄ eꝝ: quæ cōsereda acceperis statui debēt: quippe aīaduertendu3: quæ umbras ament: quæ nō ament: quæ radice3 longā deducāt: quæ breui nitant̄. Altera eni3 amplo in terullo serenda sunt. Altera breui. Vmbras adamāt: qu b3 fructus sicciśi mi nucleosiq; sūt: ceu punicæ: atq; myrti: q̄q; suapte natura soluta sicca atq; breui stirpia sunt: ut laurus: hoꝝ &.n. fructus soli expositus acerbus effi citur: hæc pp sua3 infirmitatē: quasi pro tectū desyderāt quo se a frigore: æstuq; possint defendere. Nullus.n. mutuus radicū decursus: nullus īple xus: rixatusue improbus infestat: quū breuē agant radicē. Quida3 amplo interuallo cōseri oīa iubēt: ne radices serpāt inter se: neue pabuli: flatusq; penuria: minus augescere ualeant: hi tñ haud recte p̄cipiunt: sed discerner̄ decet: queadmōu3 superius diximus: quin & ratione locoꝝ interualla de disse nō dedecet: lo is &.n. montuosis breuiora: q̄ planis: sunt relinquēda montibus.n. minus radices: comæq;: augescunt plantā unā quanq;: dū p̄ ri ma germina fundit: patere intactā manere: ut radice3 libere capiat: nec qcq̄ mouere uelis: ut inuitibus obseruat̄: quū uero tenuerit: cōualueritq;: am putabis superiora: & quæ optima: & aptissima sunt: tantū relinques. Sic eni3 arbores tractari necesse ē: q̄ ī cæteris detrahi: resecariq; īpune oia possit quippe si plantā: priusq̄ radicet̄: āputes: atq; sollicites: uehementer læder̄: ut pote adhuc imbecillis. Sed si cū radices: uiresq; ceperit: neq; offensa ulla sequet̄: & plus alimenti ad ea: quæ reliqueris transducet̄. Educatio uero: & ut uulgo dicit̄: erudicio plantaꝝ: tanq̄ figuratio & formatio arborum ē: alti submissi lati reliquoꝝq; ratione. Oia fere: quæ se ī altū extollunt: com pescēda agricolæ censent: p̄terq̄ illa: quæ apta sint excelsa cōsistere: ceu pal ma: pinus: cupressus. Minus.n. fæcunda reddunt̄: quū alimentū p lengī quū transeat spaciū & priusq̄ ad fructificādi partē: p̄ueniat: absumat̄. Sed ut ramis & germinib3 scateāt: opera dāda est. Sic.n. nō mō copiose fructifi cant: sed ēt demeti facilius: & oio tactari cōmodius possunt: q̄ob: e3 ampu tanda: p̄hibendaq; germina illa sunt: quæ intēpestiue excurrūt: quæ q̄dem cultura: atq; cōditio: purgationi fere proxima est: quæ perfectis adhibetur arboribus: de qua disserer̄ ante debemus: quā de reliquis agriculturæ offi ciis: hæc enim consequi uelut deinceps uidetur. Ergo genus id curæ publi cum: atq; euidentissimum: inuitibus est: omnis enim eo utuntur: omnesq; uites amputari necessarium arbitramur: uelut ab ipsa compellantur natu ra propter uberrimam germinationē: qua de re: quoniam quum de germi natione: cæterisque: disputaremus: abunde dixerimus: ipsas rationes per se postea contemplari decebit. Nunc autem de cæteris disseramus. Neque enim in his parum iuuabit scite species condidisse: quæque improbe prosi

lierunt: aut quæ fructũ impediāt detraxisse. Impediunt enim non solum hæc: sed ēt quædam remota & ea omnino quæ intempestiue prouenerint: quapropter hæc recidendo uim germinandi reuocare ad arborem conuenit fit enim ceu deriuatio quædam alimēti plantarũ: pro ut aliquis deduxerit. Quippe cũ ad ea quæ relicta sint pabulum cōfluat: eaque tantā augeat: quod propterea euenit: quia plantæ ipse partibus suis solertissime constent: atque ēt quotannis incremētum suscipiāt. Nam & siquis superna semper diminuere uelit: cibus ad radices totus feretur: easque adeo augebit: ut loca radicibus impleātur: ac perterrescāt demũque parte superiorē arbores augeri nullatenus ualeat: quũ una totum alimentũ assidue petat: fit enim ex diutina prauitate: ut talis auctio: q̃si naturā uertatur. Vitis igitur semper amputari quotannis reqrit. scilicet ex summa facultate augescendi. Cætera partim annis alternis: partim quatriennis post. Nihil. n. pariter atque uitis augescerē pōt: Siqd tñ huiuscemōi sit tūdē certe desyderēt. Reciderē pte eius humidi supuacuũ est. Tum etiā uulnus facit: ut arbores languescant: laborētque quapropter post purgationē stercorandum: cultumque: reliquũ adhibendũ cōtinuo censent: ut se recreare pabulo possint: sed arida detrahi tantũmodo debeat: hæc. n. nec laborem ex aliquo ulcere afferunt: & annexa impedimēto alimoniæ sunt. At in perpurgando: resecanda: quæ fructũ præstare nequeunt: & quæ incrementa: cæterorum uetare possint: & quæ inter brachia constiterint extrinsecus enim incremēta libere factitari oportet. Adde quæ densa inter se sint: quæque de mediis prouenerint: hæc & enim omnia quum solē: tum flatum: auferunt: ubi & perflari placide: & solem sentire cōmode: arbores debeant. Quamobrē: non improbe illi faciunt: qui arbores ita disponunt: ut meridiē spectent: ceu ficos: ac cæteras: & præcipue oleas. Sed quũ perpurgatio laboriosa plagarũ causa sit: non tempore quolibet: sed post uirgilias perpurgandũ: quippe quum arbores ualidissime sunt quum humorem ad fructũ cōsumpserint & nodũ alium susceperint. Quæ aũt ĩ fructificādo serotiores sint: has scilicet pro ratione purgabis: post fructu decerptionē: fico peculiare notatur per purgādũ esse: anteq̃ germinet. Ratio quod ficus eo tēpore coaugumētari: consolidarique maxime possit: quod quidē obseruandũ magnopere est. Quod enĩ inbecilis solutaque sit: autumno & circa uirgilias maxime laborat: quũ ex temporis siccitate fieri firmitas nequeat: putrescit imbre admisso. & turbinibus: frigoribusque: languescit atque emoritur: hoc igitur arboribus imbecillibus: atque solutis: proprium datur. Recisio uero non pari mēsura omnibus fieri solet: sed plus illis reciditur: quæ amplius curā istā desyderēt. i. olee punice: myrte: quo his enim pautiora relinqueris: eo melius germinant. fructusque melius ferunt: quod propterea fit: quia germina densa interse tenuiaque consistant: atque celeriter proinde siccentur: ex quo euenit: ut & fructicis speciem: arbores iste omnium maxime gerant. Minus ea recidi desyderant: quæ plagis infirmitētur: ceu

pirus malus: & quicquid siccum: & cortice tenui: uestitu3: hæc. n. resecta uehementer laborant, qua de causa manu his auferre præcipiunt: ut retulimus: aut ferro per q̃ leuissime: periculum nanq; interitus: pp ulcera imminet: quẽadmodum. n. radicibus uulueratis: cum foditur: arbores deteriorescunt & sæpe ægrescunt: ac exarescũt: sic. n. ẽt uulnere partis superioris: noxam eande3 his posse afferi: credendũ est: quæ nequeunt tollerare: & de purgatione satis sit hæc dixisse. Ablaqueantur aũt omnes pene arbores radicesq; resecantur post consitiõem dum nouellæ. s. sunt: ut alte descendãt: atq; amplius incrementũ suscipiant. Sed præcipue illæ quibus radix prima parte terræ naturæ soleat: ut olee: ac uiti: ætatem uero grandiorẽ adeptæ cũ fuerint annuas radices: & in uniuersum: persuma cespitũ adherentes: resecari par est: ut inferiores plures ac robustiores efficiant: has eni3 illæ uetãt atq; interimunt: nec alimentũ suministrare arboribus queunt: imo uero & ipsæ tam æstu: q̃ frigore: uehementer laborant. Aridæ præterea detrahendæ sunt: quippe quu3 an ex radicibus cæteris officiant: & uermes in arboribus creent. Reliquas haud quicquã tangi oportet. Neq;. n. tam per purgãdæ radices sunt: q̃ partes superiores: quippe quũ plus eas dispoliari dãnosum est. Nec percipi potest unde nam deceat auferre: & simul undecũque radix proresperit: mõ ualida sit: pabulũ suggerere poterit. Sed melius certe si undiq; prodeat: lõgitudo & latitudo: quo amplior: eo cõmodior. Itaq; illa tantũ parasse oportet: quæ ad alimenti incrementiq; rationẽ: pertineãt. Derigatione & aquæ generibus satis fere ante retulimus: q̃tum eni3 utilitatis in aqua pluuia uel certis anni tẽporis uel noctu: uel interdiu sit: tantũdẽ etiã influente deductaq; erit: æstate aũt aquis fluentibus maxime: nõ sine ratione utuntur: pp pluuiaꝝ inopia3: & simul ad fructus enutriẽdos necessarium. Sunt tamen qui per id tẽporis auferendum potissimo cẽseant. Veꝝ ut in cæteris omnibus: sic & in his mos solitus plurimũ ualet: fit eni3 tanq̃ natura: q̃obrem quæ locis siccis: ac siccientibus manent: nil plusqua3 quod sibi sit necessarium quærunt: rigateque deteriores redduntur: non secus ac illæ: quæ aquam nunquam desyderant: periculum certe si postquam rigare cepisti: non aquam crebre adhibeas: nam & pristinam alimoniæ facultatem adimes: & nullam afferens aliam: commites: ut æstu sæpe arbores exarescere possint: fructus tamen pene omnium: qui plurimum aquæ capiunt: deteriores redduntur. Tempora stercorãdi singulis statui pro sua purgatione par est: præsertim si post illam: stercus sit continuo disponendum: tum etiam nec tollerare crebram stercorationem arbores possunt: sed exarescunt ui nimii caloris: haud enim eadem stercorandi ratio est: quæ in segetibus: locisque arboribus uacuis. Quippe quum in illis stercus dispositu3 in partes per multas disgregetur: absumaturque: in arbusto radices ipsas subeat: nec uis tota caloris possit excurrere. Ita enim calore multiplicato: arbos perferuefacta exarescit. Nam triticum perit ex nimio stercore: si non

imbres secuti sunt: quo circa solo pluuio: crebra & largior stercoratio com modior ē. Siticulosis atq gracilibus: modica prodest: ob id forsitā & acerri mum stercus minime arboribus conuenit. Atq absurdū appareat: non id ualidissimis cōuenire: q ualidissimū est. Verū causam illud hēt: qd' superi us diximus. Nā & in olerū genere: hac eadē de causa: succatio cū aquatione cōmoda est: & intotū q aquæ usus frequens in eo genere sit: atq id ipsum natura humidū cōstet: nec temere tam copiose rigandū olera censent: hæc .n. non fructū sed folia ferant contēdunt: cæterū & in arborū genere sterco ribus nonnullus ex ualidiorū numero: utī consueuerunt: potissimo quū fructus emollire immutareq uolunt: ceu suillo: quo punicæ dulcescant: & nucleo uacuæ reddantur: & amygdalæ ex amaris in dulces transeant. Vtq myrteus ēt uehemētius cōgerendū præcipiunt: uidelicet spurcicias pelliū urināq adhibere: cum germinant prosilierint: quasi fructus ita reddi si ne iteriori nucleo possit. Quod qd' alii oleæ q̄ prodesse: ad lete fructifican dum existimant: porro q inprincipio insit: plurimū ualere credēdū ē. Si quidem & cucumerū semina lacte: mulsoue: macerata: dulciorem faciant fructū: hoc idem uel in cæteris oleribus fieri posse non inepte putaueris: uerū sapor acris illorū usui destinatus: forsitā ultior ē. Sz de his satis iā ante disserimus. Stercus āt q esse utile iudicaueris: semp prouirium rōe dispo nere debes. minus scilicet siacre: plus si mollius sit. Decet præterea noscere: q stercus singulis arboribus cōmodius sit. Nō .n. quemadmodum aqua eademomnibus prodest: ita & stercus: sed ut solum singulis diuersum ac commodatur sic etiā stercus. Nam & pro ætatibus discrimen exultat: qua de causa cum serunt stercus ruminantium stercus plantis subiciunt: ut di ctum est: qr leuissimū sit. Quod aūt imbecille est: leuissimū profecto de syderet. Oio in arboru cura quæ oīum coīa sint: hæc uel modo uel genere inter se different: atq ēt fructuum ratione: ut amputatio purgatio: fossio: stercoratio. Igitur uitibus uel q̄driennio post uel ēt longiori exacto tempoř fimū disponunt: Namq si cicius stercorentur nequeunt tollerare: nec ad præsidium adaquationis cōfugiendū est: sicut inarborū genere: quū ille penitus adurantur. Quāobrem ut dictum est: agro pluuio magis stercora tio prodest alioquin periculum īminet. si non imber secutus sit. Fossio om nibus prodest: tollit enī quæ impediant: uel auferant pabulum: ipsumq solum humectius: atq suspensius reddit. Ad hæc aer humo permixtus: p ermisceat' enī necesse est: quum terra agitatur: prebet uaporatum quedā humorem: atq alimonium efficit: quo circa solum squalidū: atq siticulo sum fodere agitareq sæpe oportet: ut ante iam diximus: palustribus quoq uliginosisq fossio prodest: quāq mirum appareat: solis inter se aduersis: curam eadem posse conducere. Verum nihil mirandum id est. Alterū .n. siccat. Alterū humefacit scilicet quēadmodū. Alterutrū contrariorū adiu uari desyderet: alimento autem meliori: uberioriq cum ipse arbores uigēt

rum fructus meliores creantur. Nam & nuclei minores: & eorum quæ ligno crustaue tegũtur: ut amygdalæ: nucis: euboicæ: tegmina ista tenuiora intestina uero ampliora utiq; fiunt: quippe omnino alimenti copia humefacit: pulpamq; auget fructus: quas obres ambobus ratione sic euenit: quod si reliqua quoq; adsit cultura: magis magisq; ãpliores: suauioresq; fructus perficiuntur: quoniam & plus alimenti: & amplior excoctio foret. Cerrũ de hoc enim controuersia est: si uere narratur: immodice alimentum suscipit: itaq; minus saporis boni efficitur q & aliis fructibus euenit agro præpingui atq; succoso: fossio hæc omnia subministrat arboribus: atq; in summa plurimum prodest: quũ ea tollat: quæ succum auferant: nã & ea quæ uel planta uel semine iuxta serunt: hac eadẽ de causa nocent oĩa: & non nulla ẽt omnino interimũt: præterq̃ illa: quæ loco medelæ adiciiantur: ut ordeum plantis uitiũ quidem interi erunt: aut aliquid siccum: ut immodicũ humorem absumeret. Et brassicis eruum sociant: ut ab erucis defenderentur: & quicquid eiusdẽ generis sit. Addo ẽt quæ mutuo amore cõiuncta iterse sũt: ut in arborum genere olea & myrtus. Has enim mutuo cõplexu radicum degere. Androcion refert olea protectum: ut nullã uim solis: flatusue pateretur: uirgasq; myrti per brachia oleæ prorepeř: atque dispergi & fructum tenerum ac dulcẽ euadere. Sed minorem: quam locis soli expositis. Aliud non est: quod seri uelit iuxta oleam. Pinus quoq; benigna omnibus ppterea esse putatur: q radice simplici: altaq; sit: seritur. n. sub eam: & myrtus: & laurus: & alia pleraq;: nec quicq̃ prohibet radix: quo minus hæc libeř augescere ualeant: ex quo intelligi põt radicẽ plus infestare: q̃ umbram: qppe quum pinus umbrã amplissimam reddat: & reliqua quoq; paucis: altisq; nitentia radicibus: ad portionẽ societatẽ non negant: nec non & ea: quæ eodem tempore germinant: fructumque pariunt copulari facile paciuntur: hæc eniꝫ minimũ auferunt alimentum: & tempora germinandi: fructificãdiq; diuersa minus infestãt. Molestissime tã uiti: q cæteris: ficus atq; olea. Multum enim attrahunt alimentum: & umbrã faciunt amplam. Amygdala quoq; damnosa est: quoniã & uires solidas: & radicem habeat numerosam. Sunt tñ qui inter uites serendam censeant tãq̃ innoxiã: & cibo mediocri contentam: & simul q mature fructificet: nec late adumbret minime grauem. Sed hii non recte existimant. Vmbra enim & feracitas: non tam ĩfestant: q̃ uires radicum: ut diximus: rapiunt enim alimentum suo amplo discursu: implexuq; enecant. Omnium facillime & innocentissime malus & punica sunt: nec enĩ neruosam agunt radicem: & pabulo tollerabili egẽt: & cito senescunt: ut diu nequeant infestare. In summa tamẽ omnia sua nocent societate q̃q̃ aliquando eueniat: ut altero ex societatis euulso: reliquuꝫ obarescere sit necesse: sic enim uitibus accidisse notatum est ubi fici maritæ sublatæ fuissent. Causa uero imputanda mutationi eoꝝ est: quæ simul creuerint atq; coaluerint. n. uero tempus longinquum quasi naturam unã ex

de vitibus.

ambabus confuderat: nam si cum nouellæ adhuc essent: alterutram: quis euulsisset: reliqua non mõ nõ pessimi iuisset. Verũ ẽt auctior: ac melior eua sisset. Atq; de cæteris arboribus actenus. Vitibus: quæ nõ cum cæteris hñt cõia: neq; inter primas rationes retulimus: hoc in loco reddemus. Quũ igi tur & genera uitium: & loca diuersa sint: hoc distinxisse oportet: qđ genus cuiq; loco conueniat: quippe si ẽm naturã cẽseris: proba euadũt: si præter naturã infecũda. Naturæ autẽ rõe similitudine quadã fere ut diximus: ca piũt: serũt. n. solo sitiẽti & solido uites solidas: tã gñis nigri: q̃ cãdidi: sꝫ ex toto fere nigrũ solidius ẽ. Solo ãt pluuio: solutas cõittũt: dignosci densæ atq; solutæ: suis possunt medullis: quas ĩ abscisis nouellis palmitibus scrutari oportet: hẽt. n. quæ soluta est plus medullæ: q̃ ligni: contra quæ dẽsa plus ligni: q̃ medullæ: ꝙ utraq; solo illi conueniat: his rationibus constat: quib; n. plus inest medullæ: his meatus ampli: multiq; sunt: quibus autem mi nus: his augusti: & pauci. Quo fit ut minus alimenti desyderent: q̃ denso corpore constant: & simul humorẽ ad æstatẽ seruare facile possint. Sol. n. ob densitatem haud æque põt educere: quũ igitur tam exigua detractio fiat radices: q̃ satis sit ad fructificandũ suppeditant: solute ãt isse cum detractio large: accessio parce: ob telluris siccitatẽ agat. palmites ĩbecilles: fructusq; imperfectos ꝓgenerant. At agro pluuio genus id conuenientissimum est: ut pote ꝙ copiam alimẽti largã desyderet: & q̃ uis multum adimatur hu moris: tũ quo sol magis educit eo uitis plus & in amplitudinẽ proficit: & in fecunditate pabulo abundat: idq; exuperat: facillimeq; perquoq;. Nã & solũ pratense uitibus optimũ: iccirco habet: quia nõ mõ facile nimisq; pin gue: sed etiã humidũ sit. Vitis. n. plurima desyderat aq̃: eo quod ĩ suo fru ctu: humoris plurimum habeat: & imbribus certe uisui humoris maxi me resistere potest. Sin autẽ ager neq; aridus neq; pluuius sit: sed medium teneat: media conserenda sunt id est: quæ neq; densa sint: neq; soluta. Gene ra igit̃ singulis agri habitibus apta: ita distinguimus. Semina uero: cũ ua lidissima eẽ oportet: iccirco ab agro frigidissimo peti qdã ꝑcipiunt. Densissi ma. n. magis solo ẽt gracili cõpræhendere posse existimãt: qua de causa ui uiradices quoq; solo pluuio deponendas: pociusq̃ cætera semina cẽsẽt. Ra dices. n. quas illa demiserint: imbeciles humor nimirum putrefacit. Viui radices uero solidiores sunt statimq; cõpræhenduntur: ut impune ualeant per manere. Crassitudo plantarũ solo pluuio nõ inepte decernitur: uiribus enim maxime opus est: quemadmõꝫ diximus. Sed squalenti: neq; crassas: neque nimiuꝫ tenues: statuere debes. Altre nãq; putresere nequeat. Alte: e. i. te nues atq; imbecilles: ne priusq̃ ceperint germinare exarescant uniduꝫ ẽ. Tem pora quoq; serendi non eadem solo utriq; redduntur. Pluuiuꝫ. n. & frigi dum: paulo ante equinoctiuꝫ seri debet: quippe tunc siccissimum atq; cali dissimum est. Siticulosum & seruiduꝫ: post solsticium: id. n. quo ampli us imbrẽ senserit: eo melius germẽ effondet. Reliquis cibus adncimã eorũ

tpoꝝ moderādo: serēdi tp̄us accomodabis. Cultū ꝓpterea terræ exeq̄ p soli rōe debebis a scrobibus ipsis exorsus: uidelicet in pluuio: neq̄ āplas: neq̄ al tas facies scrobes: ne multa ī eis aq̄ colecta putrefaciat semīa: hic. n. si ager pluuius admō3 sit: palo ferreo serit̄: nec terrā aggerēdā anno eodē: neq̄ po stero: ut semine maxime humus assiccet̄. Sin aūt siccum squalentiq̄ cœlis: contra agendum scilicet est. Totum. n. si fieri possit: in scrobes defodere sa tius est: ut omni ex parte aquā suscipiat. Sed si minus facere ita possis: sc ue is altissimis: amplissimisq̄ pactis: terrā plātis accumulato. ut minime per æstatem ferue scant: cætera quoq̄ ad hanc normā præparasse oportet. Nam ut simplicius loquar uerissimū illud ē: quod prius retulimus: culturæ sci licet interesse: ut ager humidus siccet̄: siccus aūt humefiat: q̄obrem uerno tēpore pastinari p q̄ altissime iubēt: ut sp̄us abūde permixtus: pabulū p̄beat: quippe: ut sæpe dictū: iam est: aer q̄3 alimentū præstare pōt. Montosis etiā uentosisq̄ locis statuunt: quæ consitioni cōmoda sint. Scrobes. n. p ro moribus affiatuū ꝑparant: & semina cū obseruatione ponunt eadem: ne ad uersa flatibus germinēt: frangi & enim ita necesse est: neue delapsa præter naturā augerēt. Vitis. n. cum ex his aliquid accedit: deterior proculdubio redditur. Pari mō & reliqua: ratione agri: decerni omīa debēt. Vineta huc in modum singulis locis disponi: & his de causis conuenit. Resecari aute3 plantas: breui relicto palmite: ꝓstat ubiq̄: ut radices uires incrementaq̄ ca piant. Tū ēt solū magna ex parte ieiunū est: & qđ aleī nequeāt: locis niuo sis & frigidis: recisionē ēt uerniā cauendā existimāt: frigus &. n. exsiccat. Tēpus tñ putādi ferre idē oībus statuūt sub ipsam. s. germinationē optime ꝓ deat: ut plāta plena humoris ꝓtinus exiccet̄: ut germen quippe putationē istā nō fructus: s3 germinis gr̄a faciūt. Autūnalē uero fructu ꝑparāt: qua de causa post uergiliarū occasu3: cōtinuo illā adoriri oportet. Tūc. n. uites sibi maxīe cōstāt: & recisæ minime lachrymāt: nec q̄cq̄ rumpunt̄: qđ q̄dem utrun ꝗ dānū retōsæ post solsticiū & fauonii flatus: nimiꝗ senciūt: & plan tæ ipse laborāt: & germina extremis exeūt gēmis: iuxta cæsurā: cū̄ alimen tum partim efluxit: partim insumitate remāserit. Quæ rudi agro disposita sint triennio post resecari par est: quippe tū hæc celerius germinēt: quia so lum nuper coli inceperit: & alacre semina educanda complexum sit. Quæ autem diu cultis mandaueris hæc serius amputabis. Vitis uero subtus cir cum sua crura instituenda formandaq̄ est. Nam si undiq̄ leuis expoliataq̄ sit: melior fecundiorq̄ euadet: nec difficulter possit ita formari: si quis nō eos reliquerit palmites: qui per pulchre excurrerint. Sed illos qui aptissimi ad formationē destinatā cōstiterint: q̄ppe singulas gēmas: singulis reliq̄sse ab unde. At si nec istud certo fieri possit: quia scilicet uitis nō p eandē tule rit ptem: gēmæ prorsus internæ tollendæ sunt: ut ad exteras alimētū excur rens uitē scindat in brachia: semp eni3 ad parte3 unā atq̄ capacem pfluitur q̄obrē uitē: ut diximus: pro uoluntate formare facile est. Sed hec in agro

humecto atq frugali. Sicco enim: squalentiq: palmites: qui optime prosil uerint: reliquisse necessarium: quū. n. siccus ieiunusq sit: nunq alio facile profert. Quapp factū impetū conspectari facius est. Quin & afflatuū ratio ne recidisse non decet: nec præter naturā quicq est enitendū. Plantas ad hūc modum hisque de causis tractare consueuerunt. Vitibus iam perfectis: primum ac summum falcatio dabitur: quippe cum bene uitis putatur: & germē: & fructū melius affert: & uiuere diutius pōt. Secundū & quodam mō illi proximū decacuminatio est. Enim uero in hac ēt scire necessariū: q. nam reliquisse: quæ ue detraisse cōducat: tā ad fructuū rationē: q ad totā uitis naturā. Reliqua cultura cōmunior: atq facilior est. Nil tn̄ ta facile ē: ut non sit cū solercia. Omnes quippe uites culture ingeniū modū: atq rationē: exposcūt. Differentia uero quā inopibus locorꝫ rō facit: quū ī cibus cēstat tū maxime infalcatione: officioq putandi est: q rem prorsus gn̄ꝫ: agrumq ratione conant descernere. Determinationē āt rebus consumat duabus: agrorꝫ statu: & breuitate & longitudine ue recisionis. Quæ. n. ad insti tutionem totāq recisionē uitiū pertinent: eadē f. ctitari ubiq certū ē: qdā de generibus: agroq simili idē ferme determinarūt: uidelicet locis æstuosis: & siccis & gn̄s eiusmōi uitiū resecari ad breuē palmitē: fecundiores. n. reddunt: qa uberius alere possint. Cōtra ad longuꝫ: locis aduersis genusq aduersum: ut humidis: atq succosis: & uites quæ tali habitu constēt: nā & natura hūidæ sunt & sūma pocius parte fructificant. Alii in uniuersum de oībus statuūt: non agri ratione: sed generꝫ qualitatumq iubētq obseruari medullā: ut dictū est in abscisis nouellis palmitibus: nā si multū medullæ habeāt multos breuesq palmites relinq oportet ut uitis breuitate alere pos sit: multitudine large fructificet. Sin āt parꝫ medullæ multū palmitis aniculi gerant: pauciores: quidē: sed longiores palmites relinquendi sūt: eoq longiores ubiq quo minus inest medullæ. Igit in uniuersū resecādi modū ita determinant. Mēsura autem palmitū semp ad rationem medullæ ita capi omnio debet: ut palmiti amplectenti: medulla in latitudine respondeat. Quum enim uitis pariter ad suum habitum conseruandum: & ad fructum ferendum reciditur: nullus dubitat: quin & diu uiuere possit: & fru ctu ualeat semper prorsus: si medulla partem maiorem cæssuræ occupet: fructus uberes: palmites imbecilles creari: propter alimenti tenuitatem existimant. Contra si palmes recisus solidus sit: & iuuenilli robore constet parum fructus a parua medulla creari palmitem a palmite amplectente medullam: argumentoque uitem ipsam potissimo esse: germina enim omnia: quæ nouellæ annotinis ꝑtulerint brachiis: fructu carere pp exiguitatē medullæ: & nouellas minus fructificare: quam ueteres. Scilicet eadem de causa quū carnē: & uinaceū medulla progeneret. Sꝫ hoc minus uerꝫ appet siqdē medulla detracta: caro creet: uinaceuꝫ neqat gn̄erari nisi forte intima

parte

parte medullæ detracta: sic fiat necesse sit. Sed de hoc alias. Ante oĩo: quæ medullam habeant ampliorem: fructus meliores uberioresq̃ præstent: nihil ad præsentẽ referat disputationẽ: publicã omnium amputationẽ hanc esse autumant. Quæ aũt palmites large fructũ parce producunt: his postremos palmites relinqui longissimos uolunt: breues aũt illos: qui ad ueterum ipsum caudicẽ extent: ut a breuibus uitis augescere possit: a postremis longissimis illis copiose fructificet: ut pote a larga medulla: quũ aũt germinãt oia: quæ fructu carent: detrahi censent: quæ fructũ gestant dimutilari cum uua floret: ut nec uitis ad abscisum: palmitẽ incrementum cõpellat: & quãtum alimenti supersit in eadem parte coactum uuã augeat. Semper. n. ex recisione querendũ id est: ut & uitis conualescat: & fructus copia cõsequatur hæc igitur generalis quædã atq̃ cõis oĩum est. Tempus aũt amputandi: alii locis tãtũmõ diuidũt. Alii gñã ẽt tangunt iubẽt mature illas recidere: quæ solo sicco: & calido: quum primo sua demittere folia cessauere. Quæ in frigido atq̃ pluuio positæ sunt: has pauloante germinationem. Quippe quæ ĩ solo sunt siciente: humorẽ suum seruantes: ipse meliorescunt: & fructũ uini suauioris ꝓgenerãt. Quæ uero in frigido sunt: emisso humore: nec ipso deteriores q̃cq̃ redduntur: & fructus fit incorruptior; & uini suauioris efficiens. Mediũ aũt ac temperatum obtinentibus agrum medium tempus statuitur. Sed nõ desunt qui naturæ omnes amputari præcipiant: ut dictũ iam est quod palmites crassiores iam efficiant: & nulli oculi obtundantur: & si tempus serenum obtingat plagæ siccentur: quæ oĩa plurimũ prosũt: hyberno & enim tempore gẽmæ pereunt frigore magna ex parte: & plagæ ui siccescentes rumpunt. Vere aũt lachryma effluit: & permulti oculi excecantur. Atqui nõ his de causis festinandum quidem existimant: sed ut uitis statim post uindemiam fructum ferat secundum. Simul enim binos fructus posse gestari denegant. Sed hi minime recte id asserunt: fructus enim per æstatem conficitur: quum copia adest humoris: quippe cum hac ratione generationem agi necesse sit. Argumentum quod si quis hybernas uineas principio æstatis confoderit: palmites ex nimietate humoris: crebra gemma ꝓuenient: quod ipsa profecto fossio efficit: quia nimirum implet: ut uis solis feruefaciens condensare: atque ita gemmas reddere crebriores: uuasque numerosiores: elicere ualeat. Qui tamen ista præcipiunt secus rationes assignant: quippe gracili feruentique solo colendum mature autumant: ut humor ad maxime opportunos palmites ueniat: alimentumque proinde per æstatem supersit. Quæ autem in solo humido positæ sunt quæue in luxuriam prorepere solent: has recidi uerno tempore oportere: ut humor diffusus leuata plaga effluat tempestiue. Luxuriantur enim ex minimo humore: quẽ excoquere nequeunt: atq̃ sarmentis syluescunt. His dum plantæ sunt ordeum fabasq̃ interserere placet: q̃m hæc exsiccare

oiu℥ ꝑcipue possit causæ: quas reddunt hæ ferre sẽ. S℥ & ad agros & ad mẽ surã resecandi oium diligentissima distinctio illa est: quæ utroꝝq; rõe idest deoꝝ ac gñ℥ redditur: sunt. n. quæ fructum parere nequeant etĩ si recidantur ad breue: sed tamẽ ad germinandu℥ contẽdũt: ut quæ aphytea uocatur & apud acanthũ uero ad quatuor gẽmas reciditur: quibus ãt palmites lõgi relicti sũt celeriter ex fructuũ largitate senescũt. Nouellas itaq; resecari ad breue ꝑ utile est: ut etiam radices melius cõcipere ualeant: & de falcatione uitium hinc dabitur cõtemplandi facultas: huic ꝓxima cura ac uelut secundũ obtinens locum decacuminatio est: q̃obrem mox ea iustũ est aggredi: decacuminareq;: quum fructus incipit prouenire mox uinea confodienda profecto est. Tũc. n. fructus nouus & recẽs: editũ germẽ: sarculũ tẽpestiue recipiũt: cũ maxime augeri contẽdãt: post hæc iteꝝ decacuminandũ anteq̃ florere incipiant. Interim. n. pendula racemi augescere solet: quia nõdũ acina cõstiterant: post ubi defloroũt uua pẽdula iam cõstitit: acina cõstitere: atq; augeri incipiunt. Oio decacuminatio ac fossio media tempestiue oiu℥ maxime opum reddi exposcunt: tunc. n. uitis auget fructũ & germina: qbus ãni posterioris fructũ ĩchoarẽ fetificareq; ĩcipit: q; si fodiẽdi cura ñ omittat̃ bene quæ tulerit: auget: & fructus futuri primordia bene concipi. Germinat uitis ad ortũ usq; caniculæ quũ ãt hæc oriri incipit: cessat: quæ fructũ futurũ probe sit conceptura: quippe sole feruefaciente summe pars germinu℥ obdurescit atq; ita cessat auctio: quo facto germinis humorẽ cõsistere: fructu℥q; ex eo creari naturæ lex est: q̃ tamẽ locis opacis: uel humidis manet: solem tolerant: & plus temporis augescere possunt: prorsus & distractio: & mutilatio certum tpũs sibi deposcunt: sed id non æque obscurũ: neq; difficile cognitu ẽ. Pulueris excitationẽ primis temporibus: cũ nigrescere uuæ incipiunt: damnari quousq; ad maturitatẽ perueniãt: ratio ẽ motus: &. n. percoquendi motu altero auocatur. Vetaturq; quade causa nec herbã euellendam p id temporis censent. At oio inutilem: mox iãq; putari: nulla rõ ẽ Vsus enim & quod in aliis fieri solet utilem esse plane confirmãt. Cucumeres nanq; puluere occultati nutriri teneriores q; reddi credũtur: quãobrem Magarenses ita eos tractare consueuerũt. Sed miru℥ uidetur: quod puluis qui tam siccus est: alere queat. Ratio tñ esse in pluribus possit. Nã & quia citata humo uaporati cuiusdã acris alimentu℥ reddatur: ut de solo uaporoso retulimus: & quia fructus obtectus puluere defendatur a solis feruore & quia leuiter: : moliterq; siccens: amplius auite pabulu℥ attrahere possit: quippe hæc omnia: quum ad copiam alimẽti: tum ad facultatem coquẽdi nimirum adiuuant. Quapropter foliisquoq; fructu℥ integere solent quu℥ itaq; tegmine: & aqua: quo ad satis sit potiantur læti: tenerique: ut debent: reddũtur: & de uitibus dictũ satis iam sit. Omnium autem maxime res peculiaris inter curas agricultoꝝ sal esse uidetur: quod radicibus palmaru℥ accumulatur. Nã & ad germinãdũ & fructificandu℥ parutilis est: medicandi

enim tutandiq̃ ratione: si eiusmodi quicq̃ adhibeatur: minime mirum: ut ciuis fico: & rutæ: facit &. n. siccitate sua: ut radices: neq̃ uermẽ: neq̃ putredinẽ sentiant. De sale uero: aut salsugine quã adhibere consueuerunt: alii eni salsugine: alii sale utũt: simplex ratio reddi põt: q̃ palmæ loca salsa plurimum cõcupiscunt: & argumentũ: q̃ ubi palmaꝝ copia est: solum tale spectatur: ut in aphrica: syria: atq̃ aliis tractibus: quo fit ut ubi salsugo nõ sit: ope proxima salis subueniant. Verũ hæc ratio cõi utiq̃ iure dici de omnibꝰ põt: quæ loca quærunt diuersa inicio a primis summisq̃ gñibus sũpto: ut aquatilibus: terrestribus: diferentiisq̃ eoꝝ. Singulis. n. loca aptissima nãꝫ dedisse certũ est: ut & aĩalibus quippe questio: & ratio eadeꝫ est: cæterum si quid de his quoq̃ ꝓpriũ exponendum sit: in solo atq̃ radicibus: quærenda causa est: hæc. n. qualitate quadẽ ex sale afficiunt̃. n. uero solũ leue solutumq̃ reddat̃: radices uegetiores crassioresq̃ fiunt: quippe cum plus pabuli trahant: quibusdã patefactis meatibus: atq̃ ẽt causa refrigerationis: q̃ stercus ꝑꝑ suũ caloreꝫ efficere minime põt: palma. n. quanq̃ aereꝫ circũfusum calidum quærat: ut fructus maturescere possit: tñ radicibus refrigerari obsiccitateꝫ desyderat: q̃ sal subministrat: Quãobreꝫ apud babylonios salis usus: nõ stercoris est. Causam uero qua sal palmæ tantũmõ ꝓdest: naturæ proprietati imputari par est: materies. n. radicesq̃ eius arboris plurimum a cæteris distẽt: quã ꝑꝑ sale remorse alimentũ uberius trahunt: quo & sibi satisfacere: & arboreꝫ totã augere facile possint: facit ẽt cultus terræ ut ciuꝫ radices ualidiores reddant̃: hinc. n. non nulla ex syluestrium numero in urbanum habituꝫ transeunt: & stercus quoq̃ uehementissimũ: hoc ideꝫ põt efficere: ut feces pelliuꝫ: & urina q̃ stercorandi gñs myrtis statuitur: huiuscemodi quippe stercus subire arboreꝫ longe amplius põt: nec nõ & arboꝝ cæteraꝝ radices remorderi desyderãt: ut ẽt in punicis patet. Nam his quoq̃ urinam infundũt: & pelliũ feces accumulãt: non tñ pariter atq̃ myrtis: sed minus humidæ tñ carnosæq̃ remorderi: & sic in farciri minĩe cupiunt: oĩo mutationes arboꝝ culturæ ratione exultant: ut ex accutis amarisue transeant in dulces: ceu punicæ atq̃ amygdalæ: & quicquid per alteratiõnẽ suaꝝ radicuꝫ natum: sit immutari quippe amygdala trienio post immutat̃. Cultum enim pertãtũ temporis adhiberi par est. Radices punicæ plus ẽt temporis ꝑsistunt: fructus mutatio quum amplius alimentum percoquit̃ ratione consequitur. Coquitur alimẽtũ perfectius quum radix qualitatẽ quãdam cæperit. Ad summã ut etiam ante dictum de seminibus est: permoto immutatoq̃ principio: cætera q̃ꝫ: atq̃ uniuersaꝫ nãæ cõditionẽ: ꝑmutari necesse est. Alimentũ aũt mouet atq̃ immutat: si diutius ueniat. Nã & aqua feruẽti cũ q̃dã rigant̃ meliorescũt: ut malus: uerna: & myrtus: hæc. n. sine nucleo reddit̃: ut q̃daꝫ affirmãt dephẽsũ. i. fortuito quũ myrtus iuxta balneũ: staret neglecta: ab hac. n. uacua nucleo reddita semĩa petẽtes serebãt: atq̃ ita genus huiusmõi athenis eẽ ĩceperat. Sed hæc q̃m similitudinis aliq̃d

proferunt ad fidem rei propositæ faciendã retulimus. Aquæ ãt salsæ quibuſdã quoq; oleribus cõgruunt: & qua de causa nitro in nõnullis utunt: ex positũ iprimis ratiõ bus est: quãobrem hoc ẽt ut pote conueniẽs admittendum iis & eniz ipsis; atq; alimẽto eorũ quoq; dulcedinem effici certuz est. Verum hæc succo cõstant amaro: palmis acerbitas inest; quã ꝓtinus salis uis a primis iniciis tollit ut de cæteris factis dictũ ẽ: fructũ ãt perdurare ĩ palma fœĩa nun q̃ posse: nisi florẽ maris cum puluere super eã concusserint: ita eniz quidam confirmant: peculiare ꝓfecto ẽ. Sed simile caprificationi ficoꝝ: q̃ fructus perficit. Ergo fœminam minus adperficiendũ sibi sufficere aliqs potissimo dicet. Sed hæc non in uno genere: aut duobus: sed uel in omnib: uel in pluribus constare deberet: Naturã &. n. generis ita diiudicamus: & in his tñ ipsis paucis generibus: mixꝝ q; palmæ nulla rõ dari possit: quuz caprificationis causa conspicua eẽ putet. Sed de his satis: cæterꝗꝝ peculiaria causas hñt cõspectiores. Amygdalã. n. duz fructum parit: neq; rigãdam: neq; stercorandã neq; purgandã: ꝑterq̃ aridis: neq; ulla cura tractãdã: existimant: ne plus æquo ualidior reddita: fructuz in flore amittat: q̃obrem agrũ quoq; minus frugalẽ quærere assolent: & si post hæc fructũ parere non possit: radices refossas: respoliatasque: hibernis frigoribus tradũt: & reliqua puniendi genera: quæ retulimus sponte detrahitur: ut uitẽ iunipeꝝ tiliã. Oĩo eas: quibus cortex afferũt: ꝓxime illas q̃z tractare cõsueuerũt q; cortex disrumpit. In his. n. natura ipsa rem q̃ cõmoda sit uidetur: ostẽdere quũ corticẽ disgreget: & tãq̃ alienũ reiiciat. Dãnosuz ãt est omne alienũ sicut ẽt q; aridũ est: & de sale hoc idem uero aĩaduertere licet: ubi ꝓprietas aliqua sit abnã accomodata: & de arboribus hinc rõ cõtẽplãdi sumẽda est: his coronariũ & oĩo suffructiceũ & ferme oleꝝ genus respondẽt: q̃nq̃dez uel ĩ his alia oĩum cõmunia sunt: ceu rigatio: stercoratio: saricio. Alia propria generatim hñtur: ut purgatio: in coronariis pariter atq; oleribus: q̃ppe serpillũ ob arescit: nisi purget: & sysimbriuz: & cætera. Rosis nõ solũ præcidunt. Veꝝ etiã adurunt: desinunt enim florere: syluescuntq; pastus fæcunditate: nisi ita tractentur: & brassica: & ruta durescũt: & exarescunt. Sed di mutilatæ: & in ramos dispersæ ampliores: meliores: sapidiores reddũtur: Enim uero germinatio diffusa: tam saporis: q̃ odoris acorem nimiuz tollit quippe suauitas & temperantia in mediocritate consistit. At in olerũ genere usus detractionis nullus est: præterquã in his quæ retonsa meliorescũt ceu porrum, uel ex his aliquis quæ numeroso germine amplientur euulso uel illoꝝ quæ appossita sint: uel ipsoꝝ congeneꝝ cuz densa inter se sunt uelut purgatio procul dubio est: ut reliquis plus alimenti: incremẽtiq; aquiratur. Sunt non nullis peculiaria: ut de ruta prædictuz est: ut que in aliis patet. Sed pauciora hæc sunt: & ferme cõspicua. Reliquũ est q̃i arboꝝ curæ obiectum cultura segetum est qua in parte agitatio soli præcipitur: & tempus sementis: & sartio adhibenda post satũ. Sed ante hæc uel ẽt simul

agrum : cuiq; accõmodandum nosse oportet : ut etiam in arborum genere quin & tractatione soli nõ desunt : quæ iudiciũ agricolæ prudentis desyderant : ut si aliud p æstatem pocius : aliud p hyemem : uel cõfodiendũ uel relinqudũ : uel aliquo mõ tractãdũ sit : nõnulli discernũt. Quippe solũ pluuiũ solidũ põderosũ : & pĩgue p æstatẽ : & pscidẽdũ & cõfodiedũ affirmãt cõtra sciciẽs : solutũ leue : & gratile p hyemẽ. Enĩ uõ illa æstiua culcio afficcare attenuareq; põt hyberna uõ crassare ac humefacere : q̃ scilicet nã ĩdigẽs utriusq; soli desyderat : & stercorandũ ãplius solũ gracilæ minus frugale p censent : tum propter soli uirtutem : tum quod stercus plus alimenti ministret : q̃ excoqui possit. Terrenum quoq; aduersi habitus intermisceri præcipiunt : exempli gratia : ponderoso leue : leui ponderosũ : macro pĩgue : & contra pari mõ : & rubrũ & candidum : & si qua contrarietas alia sit : qppe non mõ quod deest replere admixtio põt. Sed ẽt solum oĩo reddit ualidius ut si quod defatigatum : atq; effectũ iam est : fertili cui q̃ terræ pmisceatur : ferre iterum incipit : quasi nouũ effectũ sit : ẽt q̃ sua natura sterilis sit : ceu argilla : si misceatur feracẽ efficit. Altera. n. alteri stercoris uice quodãmõ fungitur : q̃obrẽ megarenses miscere ita cõsueuerunt : & quinq̃nio aut sexẽnio post alte defodientes inq̃tũ imber ualeat puenire ima terreni ad sũma regerunt : quo seges renouellet : pars. n. ad alendum idonea labitur deorsũ semp cum aqua. Solũ siccum & tepidũ ante imbres seri præcipiunt : ut ad missa humoris copia : satis alere possit : & pluuium q̃ eodẽ mõ serendũ existimant : ut semina humo adhuc tepida pululẽt : atq; augescãt : itaq; imbres sufferre possint. Validius : at si obserendũ ĩ humido sit : terra ante præcissa sero semina cõmitti melius ducunt. Matura semente rara solo mandari semina iubent : serotina aũt densa. Altera. n. radicem habunde cõcipere nequeunt. Altera optime radicãtur : & germine multiplici dispergunt. Hæc igitur : cæteraq; huiusmodi : plura & enim sunt : siquis culturas soli exequi diligentius uelit : at rationen pocius agrorum consyderasse oportet. Sũt. n. qui cultum exquisitum pati minime possunt. Sed qui ita colat plurimum ab errabit : q; illi euenerat : qui ex coryntho syracusas profectus : culturam corynthii agri in syracusano seruauit : quum enim lapides e segete frugali legisset : reddidit multo deteriorem : frumentum enim exarescebat : quum exemptis lapidibus nihil haberet quo se posset protegere. Huic proximũ est : quod actum in syria referunt : solum enim aratro alte proscissum penitus rescicatum est : quum solis intrusu adeo persilierit : ut prope ureretur : nudefit ut aratris pusillis syri utantur : hæc igitur iudicium callidi coloni requirunt. Verum ut communius atque uniuersum dicamus summum ac primũ est oĩum agrꝝ bene arasse : semẽ. n. solo cõmissũ bene psciso pbelle erũpit : quũ terra iã mitigata emollitaq; sit : tũ stercorasse bene : & aliũ : atq; aliũ cultũ : adhibuisse opere pciũ ẽ : ut saritionẽ runcationem : & reliq̃. Cura noualiũ tpre utroq; suscipit æstate : ac hyeme ut terra solẽ ac frigora

ſentiat: quemadmodum de conſerendis quoque arboribus propoſuimus. Solum enim ſæpe inuniuerſum: rarum. Leue: atq; materia uacuum reddi tur ita; ut alere facillime poſſit: ideoq; præcipiunt: nunq̃ legumina in noua libus ſerere: niſi mature admodum fieri poſſit: ne æſtiuam nouellationem impediãt. Niuem hibernis nouali bus prodeſſe exiſtimant: pruinã uero no cere: corrodere nãq; terram: exterminareq; poſtq̃ primas arationes nouella uerunt: rurſus uere ceſpitem inuertere ſolent: ut naſcentem herba interi mant. Tũ æſtate arant & quuʒ ſerere uelint proſcindũt leuiter: ut pote quũ ſolum bene præagitatũ præparatumq; eſſe: ac ea de re operã pctiſſimo de diſſe oporteat: queãdmoduʒ diximus. Quapropter bidentis culturam ma gis quã aratri cõmendant. Id. n pleraq; intacta uidet̃ relinquere. Theſſali uẽ bidente ualidiori feramẽto utuntur(q; credo id eſſe: quod paſtinum uocant agricolæ itali) qđ miſcũ uocitant: hoc. n. altius deſcendens: plus terræ ïuer tit. Soli cultura hæc ẽ euenit ãt iis: qui in ea elaborauerint: ut minus inreli quis elaborandum ſit. Cõtra q ſegnius illã ſuſceperint. Cogũtur profecto ut ſæpe & ſarciant: & runcẽt: quũ herba multa erumpat: ſic. n. ſemina pe unt priuſq̃ frumẽtuʒ herba enaſcitur: qm̃ & ualidiorẽ: & prius ineſt in ſe gete: nã ſi frumentum citacius creſcat: herba magna exparte ſtrangulatur ac perit: & in totũ non eque officere poteſt ſolo pluuio atq; frigido conueni unt adtritici pariter: & ordei: atq; cæterorum frumentorum fructificatio nem: ſoluta enim hæc ſunt. Cætera plus imbris deſyderant: & nigra magis q̃ candida at ſi ſicca. Itẽ cãdida: magis quam nigra: ut antequam imber de ſinat grandeſcere poſſint: celerius enim candida perficiuntur. Temperatis autẽ locis: quæ media conſtent natura mandari oportet: ſic hæc diſcerni q buſdam placuerat. Alii ſecus indicant. Verum ut ſimplicius agam: ſolũ gracile ordeum melius præſtat. Pingue tritico accomodatus eſt. Ordeum enim minus ac leuius alimentum deſyderat. Triticum largius callo ſiuſq; expoſcit. Triticum trimeſtre ſolo tenui melius fit. Alimentum enim ſub miniſtrari modicum eo poteſt: hoc & leue leui. Aphricum: & draconcias appellatum: & ſtlentias: & ſelenuſium: lætum exigunt agrum: hæc enim uberius ſuccos hauriũt. Argumento calamus eſt: quem craſſum gerunt. Ad ſummam quodcunque huiuſmodi ſit: ſolo frugali apte committitur At ſi aliquod genus tunicis multis contegitur: ceu thracium: hoc ſolo hi berno conuenientius dabitur: frigus enim huic nihil officere poteſt. Rarũ ſolutumq;: ceu canchridias uocitatum: agro pluuio ſerendum profecto eſt quippe cum alimenti copiam id quoque deſyderat: quamobrem & culmo craſſo exurgit. Quin & in leguminum genere pariter intelligere licet. So lum enim lentum: ac nigrum cicer melius fert. Leue melius fabam: ſic. n. utriq; modice alimentum offertur: & in cæteris uero ſemper ad alimentuʒ referenda rõ ẽ. Nũq̃ tñ rõe aeris ꝑtermiſſa: &. n. ſolũ apricũ & ad ſũmã ſe renũ ïfirmioribꝫ cõmodius ẽ. Contrariũ ualidioribus: lutoſũ ſiccis & puo

alimento contentis: ut achilleidi: quippe hoc succos melius digerens facit candidiora: fuerunt: & coctilia & sicca loca quoque soli exposita: plus enim uis solis percoquit. Triticum solo pluuio uberius quam ordeum geritur & omnio cōtra imbres ualidius est: fert idē ēt solo nō stercorato copiosius. Ratio ꝙ suo naturali calore plenius cōcoquere possit: & fimū nō æque req̄rat: qm̄ in se hēat: quod ex fimo aquireret. Ad sūmā triticū: robustius est & maturius serit: & locis frigidis magis comittitur. Robur aūt facere caloris plane interest naturalis. Quin & quod tunicis inuolutū pluribus sit: fit ut tucius maneat: qua pp solū ꝙ lōgo interuallo tēporis colit: triticū magis q̄ ordeū fert. Triticū. n. alimentū eius soli ualidius magis uincere pōt: cīo ut simplici ratione dicā publicæ ac sūmæ dn̄æ illæ sunt agri natura seminum firmitas: infirmitasue atq; aeris habitus: qua de causa hæc cōsyderari ubiq; necessariū: frigora subsecuta oībus in locis utilia sūt. Sic. n. sata plenius radicant: cancrificantq; ita: ut ineunte uere haud quāq̄ modica magnitudine careāt. Sed p̄cipue i bonis. Austrinū. n. atq; oīo serenū tēpus: celeriter edit erugineq; fætificat. Quæ densæ fuerint: seminata: spicā prius effundūt: q̄ quæ rarēter: ꝙ altera largius radicent: & multiplicius deorsū findātur: qa locus supersit: altera protinus sursū excurrāt. Semina q̄ ad fertilitatē idonea: & uicia: quæ accidere solēt: haud ignorar̄ oportet: locis. n. cauis & afiatu silentibus: segetes erugine infestantur: aufugiunt hoc uitiū: quæ stant nō erecto: sed paruo cacumine: q̄obrē spicam inclinari utile est: ut ib res decidāt: nec rores excipi possint. Inclinant magis: quæ lōge sint: manēt erectius latæ ac breues: quo fit: ut istæ eruginē senciant. Iuuat & multo a foliis spicā distare: humor: n. in foliis magis cōcipitur: itaq; si ꝓpinqua sit: tangitur statim: si remota: nō æque inficitur: q̄obrem ordeum achilleis uocatum: eruginosum tam nigrū q̄ cādidum est: spicā. n. gerit erectā: cōtra genus: qd̄ etheocritū uocamus: quia incuruatur ab erugine in noxiū est. Segetes uento expōitæ minus erugine infestantur: motus. n. humorē discutit. Nam & quū post imbrē flatus secutus: & nox deinde successerit: erugo minus constitit flatus. n. humorē deiicit: & sol paululū immoratus nullā putredinem cōficit: sed priusq̄ quicq̄ emarcescat humor totus assicatur: atq; absumitur erugo aūt quædā putredo est: nec putridū esse quicq̄ pōt: sine alieno calor. Triticū pleniluniis potissimo eruginē capit: ratio in calore est: quo ēt noctu luna putrefacere potest infirmiora fragilioraque sunt omnia: ut simpliciter loquar alba quam nigra: tam in plantis: quam in animalium genere. Igitur quod semina locis conuenienter eligi debeant: plerisque rationibus constat. Morbi autem: ut summa dixerim: omnibus seminibus: ob alimēti: cælique intemperiem eueniunt: uidelicet cum plus: minusue alimenti præbetur. Aut aer immodice humidus: siccusue est: uel etiam cum non tempestiuo humescit. Sic enim & uermes cicere: cicerculæ: pisoque innascuntur & erucæ cicerulis: quum priusquam fuerint resiccata: dies interim

feruidi accesserint: ciceri uero cum salsugine abluta dulcedinem ceperit. Quippe natura ubiq; animal gignit: modo calor humiditate ratione debita coeat humiditas eniz ceu materia subiacet calori ad ex coctionē conficiendam: quod uel in tritico euenire uidemus. Vermes. n. eius radice creantur: quuz post sementē flatus austrini crebre incesserit. Tunc eniz radice humescēte & aere calido: radicez caliditas putrefaciēs animalia procreat. Vermis inde enatus continuo radicez erodit: singulis eniz e xeisdem rebus generationem: alimētuz q; natura prescripserat. Alteruz genus uermis ingignitur: quuz humor effundi nequit: conclusus sicitate aeris circūfusi. Tunc enim calor confecta putredine animal contrahit. tunc pabulū idem ei quoq; subministratur. Hoc idem & malis: & oīo arboribus euenire uidetur quæ ex siti uermiculantur: q;. n. pars humoris sit: idq; in arbore maneat putredinē conficit exqua uermis contra quū alimēti copia suppetit: tunc eniz succus ad superiora trāsmittitur: & quia largior uincit nec pōt putrescere. Huic pximuz quod ēt uitibus euenit. In his eīz: austro potissimuz. Vermes ipses uocitati gignuntur: ut pote quū istæ humescant: atq; aer sætisicet: tuz ii q̊z materiem sibi congenerē statiz erodunt. Item carpæ in oleis pari ratione creantur & quæ in reliquis solēt cōsistere: uel cū germināt: uel quū florēt: uel etiaz post florez. Eniz uero omnia ex simili causa proueniūt. Sed uitib; hoc potissimū euenit: quia natura præhumidæ sint: & humor earum insipidus sit atq; aquosus. Humor eniz qui talis est: facillime affici pōt. Non nusq̄ hi penes omnino nequeunt generari: scilicet loco placidi spiritus: neq; humido: neq; succoso. Sed de morbis latius postea differemus: serere iubent. Alii uergiliis orientibus: tunc eniz semina seruari posse i terra sicca & irrosida arbitrātur. Alii occidētibus: ut ēt didimus auctor est quod imbres die septimo ab occasu accedāt. Sed optimū forte atq; tutissimuz solo turgenti semen cōmittere. Cauendū tñ ne ponatur ī lutulento: aut semimadido: & semisicco: quod quidaz amphiergū uocant: humiduz eniz limosūq; facit: ut semina diffundātur atq; lactescāt: & si siccetur oblinit: obstruditq; nec trāsmeandi libertatē concedit. Semimadiduz uero facile putrefacit. Tantū eniz caloris humorisq; obtinet: ut mouere quidē semina possit: sed cōpellere germēq; effundere nequeat. Quāobrē sementez hanc omniū deteriam putāt. Quæ eniz in sicco facta sit tempestiue: semen minime perdit. solsticiis serere tutuz esse uidimus: negat eniz uero terraz per id temporis madidaz ponderosāq; esse atq; ita uaporosā: ac similez uelleribus male dilaniatis effici ait: nec posse uapores atrahere sursumq; transmittere. Quum uero tamen caloris habeat: quantum sufficeret. Verum quæ serotina sunt: solsticiis melius obseruntur: & prodest seminibus insatu: & posteaq̄ sata sunt dies placidos complures incidere: ut ualeant pululare. Post hac frigus aquilonium mediocre utile est. Nihil enim ualide iam fixis constripatisque nocet: sed coagendo constipando meliora fœcundioraque reddit. Quippe quum radice

dice robustiore plus alimenti trahatur: & incrementum post modum cita cius ueniat. Quæ nanq; continuo se extollunt: gracilia: imbeciliaq; perficiuntur: tu3 etiam quæ intempestiue conceperint: atq; fuderint: pereūt: cũo enim intempestiua educatio fluxa est: q̄obrem. Alii recidere. Alii retundere consueuerunt. Iuuat etiam nix: quando terram fermentet: & rarefaciat: & pabulum præbeat: & calore cõcluso: radices augescere: corroborariq; faciat: ex quo illud quoq; palam fit: quod in questione uersatur. Cur ager frigidus: calidusue: frumentarius est: ceu thraciæ: pontus: aphrica: ægyptus: & enim supra cætera: frigus etiam: æstusque: aliquid conferunt: ut de mollitione terræ dictum iam est. Quippe nulla re minor: sed omnium maxie circunfusus aer aiaduertitur. i. ad tempestiuitatē imbrium: uimq; flatu: & frigoris. Qualia enim hæc fuerint: talia quoq; semina redduntur. Vnde recte in prouerbio est. Annus fructificat: non tellus. Situs quoq; agri plurimum ad flatum: solemq; ualet: q; etiam de arboribus diximus: enī3 uero pleriq; agri: q̄uis graciles: uiciatiq;: fruges tamen perficere haud improbe possunt: quia commode ad hæc ipsa positionē obtineant. Omnino ut summatim dixerim. Ager bonæ frugis: frigora quoq; multa desyderat. Serenitates enim flatusq; austrini: uicia magna ex parte lætificant: eruginosasque fruges efficiunt. Contra hyems constirpatis canceratisq; stirpibus: magnitudinem modicam uerno tempore facit. Terram item si occupauerint cultam rariorem solucioremq; reddit: qua de causa incrementa exortus consumationesq; celeriter uere actitantur adeo ut nihil pro sua existimatiōe posteriora uenire: sed etiam antecedere illa q̄ sata sint in agro tepido: uideant̄: sicut ēt arbores detrūcatæ: quū. n. uehemēter pp succi collectū: fauoreq; aeris excitēt̄: celeriter & augescūt: & cõsumant̄. Igit̄ agri: his īter se differēciis discrepant. Semina aute3 in his quoq; similia capi oportet: nequa mutatio cõsequatur. Atqui non nulli ualidiora esse illa affirmant: quæ ager præbeat optimus: & hinc uires eorum perdurare biennio posse: quod si ita est: proximum sane illi occurrit: quod de arborum plantis asseritur: hoc est: optima: ualidissimaq; petere oporteт̄: quapropter utraq; ratione: rem agi conueniet. Aeris quoq; inequalitatibus cura est adhibenda. Neq; enim quæ loca aprica: & propera tulerint: serotinis: frigidisq; conueniunt. Neque contra. Altera enim festinare putantur. Altera squalore: imbrisq; inopia: pereūt q; enim serotina sint lente concipiunt: pariuntq;: quo circa ut ueniāt posteriora necesse est: hoc idem frugibus quoque euenire plane uidemus: quæ enim præcoquis lætique germinis sunt: ceu trimenstria: hæc solo mature commissa præueniunt: nisi quid eiusmodi sit: ut hyemem anticipare debeat: quo possit radicem concipere: sicut & fabam: ea de causa mature obserere solent: & simul quia imbrem in flore amet: diuque refloreat. Nam si sero seratur imbrem haud assequi possit: prodest fabæ imber: quum floret: quia raro opere constat: frumento incommodius est: ratione prædicta

cæteris quoq; leguminibus innocens est: præterq̃ ciceri: hoc eni3 abluta sal sugine: tanq̃ re naturali: & sibi ingenita: destitutum radicitus statim tabescit: atq; ab erucis exeditur. Fœtificatur enim quemadmodum diximus. Sed semine in uino præmacerato: minus posse egrotare putatur: quod rationis est: sic enim aliquid acerbitatis habebit: quo possit resistere. Omnino enim siquis immutatum semen terræ mandauerit: ut ante iam diximus: tam plantas: q̃ fructus: permutari posse ratio est. Quale nanq; principium sit: tale illud quoq; sequatur: quod ab eo ipso principio prodit: necesse est. Ad hæc: alimẽtis mutatis tota quoq; arborum genera permutari uidemus Quippe ex ferocibus: urbana: mitiaq; redduntur: & ex nigris incãdida trãseunt: pari modo & fructus: qua propter semen etiam qualitate affectum aliqua: nil mirum: si radicem protinus: & caulem alteret: & ultimo fructũ immutæ. Nullis irrorari: solesq; sentire: prodest: flore delapso: sed frigere niueq; opus est: ne residentem humorem sol feruefaciens: eruginem creat: hĩc eni3: & agri rorulẽti: & caui: & inflatiles: potissimũ erugine infestãtur:

THEOPHRASTI DE CAVSIS PLANTARVM. L. IIII.

q Voniam plantarum complures sunt generationes: harumq; cõmunissima omnibus: quæ semine factitatur: uel certe iis: quæ semen fructumq; ferãt: dubitauerit sane quispiam: quæretq;: cur non proportione ui es singulis seminibus insint: sed infirmiora sint: quæ aualidioribus prodeant: ut quæ arbores generant: annuis esse infirmiora uidemus. Quippe utraq; ratione cõfessum id ipsum habetur: cũ etiam ab infirmioribus semin bus ualidiora proueniant. Semen eni3 arborem generat. Infirmitatis robustatisq; argumenta hæc sunt. Annua terræ commissa eadem permanent: suosq; fructus similes præstant. Arborum semina immutantur: deteriusq; fructificant: & altera consumationes sibi destinatam celeriter reddunt: altera diutine ac lente. Arbores enim q̃q̃ robustiores: tardius fructus suos percoquunt. Item arborum semina: crusta: ligno ue: natura operuit: ut oleæ: pruni: uitis: piri: mali: & hæc rursus molle carnosa obduxerat: frumenta uero nuda reliquit: & maxime triticũ: atq; ordeu3: præterq̃ q; tunicis prætenuibus uestiri uoluerit: atq; semper illa: q; infirmius sit: huic maiorem impartit custodiã. Ambiguitates hæ fere sũt principium de his disserendi cepisse illud oportet. Semen uero non solum uim agendi: sed etiam paciendi sortiri: quod quum in omni parte naturæ: affirmari uerissime põt: tum in ipsa generatione latissime patet utrancue rationem: & quodam mõ non minus illam paciendi uendicare sibi effectũ sic eni3 uisquoq; seminibus inclita ad agendũ mouetur: quasi feruescerẽt. Quãobre3 non oĩa ex eade3 causa germinãt: sed quu3 aeris cõplexus aptus cuiq; occurrerit: hoc igitur posito: cõstat: q; nõ roboris: sed pocius imbeci-

litatis germinandi celeritas est: imbecille pati aptius est: hæc eadē ratio reddi pōt de consumatione: enim uero imbecilliora facilius & acris habitus: & q̄ in eis sint elementa possunt perficere. Quod etiam in aīalium genere patet: semp enim q̄ robustiora sunt diuturnius ex toto pene partus suos ferunt: atq; educant: tum & frugibus terræ plantæ pexigue subiacēt fructus arborū in mole maxima est: quæ auocat ad se cibos: atq; absumit: ut alia paruū ferāt: alia penitus sterilia sint: sicut & aīalibus euenit: quæ supra modū grassantur atq; pinguescunt. Igitur festinatæ cōsumationis causam nō uiribus sed his dare debemus: unde fit: ut etiā secūdiora eadem esse nimiꝝ ratio sit. Sed forte de fecunditate aliquis contradicet: plura inquiens esse: quæ arbores serunt. Singulas enim pulpas pmulta semina continere: arboremq; semine unico generari: sed hæc leuiora: & quasi semota eē appareant. Genus aūt & similitudinem: fructuū seruare arborum semina nequeūt: ambabus illis de causis: quia plus temporis terræ immersa debilitentur: & quia īgēs arborum moles largam nutrimēti copiam attrahat: quod enim sterilitatis causa est: idem etiam prauitatis fructuum esse ratio est. Annua contra paꝝ temporis in terra tenentur: & paruum attrahunt alimentum: quapropter nō primo satu: degenerant: sed tercio. Tunc enim mutationes fieri solēt. Itaq; quod illis ob alimenti copiam statim euenit: hoc frugibus quū diu permāserint ratione occurrerit: præterq̄ q; altera in partem deteriorē semper mutentur: altera uel in meliorem ptranseat: si agri: cælique status faueat. Sed hoc haud nostri propositi est. Degenerāt aūt penitus fruges ille potissimo quæ uiribus præstāt: ut triticū atq; ordeum: hæc enim sola in lolium transeūt sed magis triticum: quia ualidius est: itaq; id quoq; non alia de causa euenit quā q; plus alimenti trahatur. Lupinū. n. omitto: quoniam id ī coctile q̄si toto est. Igitur ratio germinādi hinc colli pōt ad extrema uero durandi pauca tiā aliis tpus aliter occurrit. Cæteꝝ eē nō nulla arboꝝ semīa q̄ perire celerius possint nō temerē dixeris: ut ea: q̄ ī pulpa cōclusa sūt uidelicet & pulpa uł separata uel putrefacta. Nudū &. n. semē resiccat̄ atq; emorit̄: q̄ aūt corio integunt̄ nec suo tegmine possunt absolui: hæc longius durant: sūt. n. humidiora & satis aerem recipere possunt: sed maxime seruabilia: quæ ligno tegūtur: & inter hæc primatū obtinēt illa: quæ denso putamine sunt: ipsaq; pinguiuscula cōstant. Ceu nux: auellana: amara tñ ista efficiunt̄: amygdalæ minus perdurant: & nimium nuces iuglandes quia praro minimeq; cōtinuo putamine obtegunt̄ oleæ quoq; semen perdurat: & reliqua generis eiusdē oīum uero quæ pulpa ambit diuturnissimū palmæ est: utpote q̄d siccissimū atq; dēsissimū sit. Arboꝝ semīa his de causis: alia plus: alia minus pdurare: pximis fere causis & frumēta seruantur aut enim quod pluribus tunicis uestiantur: ceu milium aut q; pinguia sint: ut sisama: aut quod aliquam acritudinem amaritudinemue habeant: sicci & lupinum & cicer: quod & nigrescit: quum corrumpitur: triticum magis ordeo & leguminib:

durat quia calidius sit & tunicis pluribus tegatur; ordeum eniꝫ nudum ꝑpemodum est: legumina tametsi crassis putaminibus sunt: tñ corpore cõstant sol uto & dulcedinis aliquid habent: quæ quidẽ non minus corruptionis causam posse afferre uidentur: quapropter celerrĩe suæ naturæ tundit faba & cicera: Sed dici fortasse uerissĩe põt: hæc perinde ac locis ualet posse durareꝫ: quippe quuꝫ apud apolloniã maris ionii sabas multos perdurare annos cõfirment: multos ẽt apud cyzicum. Sed de perennitate eoꝝ atq; intotum de ratione naturæ postea fortasse latius disseremus: nunc arboꝝ comparatione differẽtias in hiis explicasse illa abunde est. In genera oleꝝ cætera suã speciem seruant: brassica & alia quedã mutari uidemus. Sed ortu plus hæc certo inter se discrepant: q̃ frumẽta: alia. n. die tercio exeunt: ut ocimũ cucumis cucurbita. Alia quinto aut sexto. Alia quinto & decimo: ut porꝝ quadragessimo apiuꝫ non nusq̃: & quinquagessimo: hoc enim prouentu difficillimũ omniũ proditu corianum quoq; difficile prouenit: aut eniꝫ germen emittit: nisi aqua premaceratuꝫ. causam duricies habet: crusta: & enim tegitur: betaꝝ disparitas: quuꝫ aliæ mense posteriori emergant: aliæ duobus mensibus post: aliæ pluribus: non nullæ ẽt anno diritatẽ ac peruicaciam quandã in percoquendo ac germen edendũ significat q̃ per æstateꝫ serimos est: hæc cõstat quod ex imbecillitate celeriter augescunt. & eo ipso tempore prodeũt: quia hyemem nequeat tolerare: uel q; sicca sint: ceu ocimum: uel quod frigida humidaq;: ut cucumis: & portulaca. A bre benuꝫ m rãduꝫ profecto appareat: quũ enim caliduꝫ sit loca: aprica persequitur ratio infirmitate est. uires. n. tã contra frigus quã cõtra æstum huic deffici unt: in totum uero calor inditus ad facile beneq; germinandũ haud quaꝫq̃ præcipuos intelligit: si quidẽ calida sunt: quæ acria: porꝝ eniꝫ & gethyum atq; ẽt magis satureia & origanum difficile germinant: humoreꝫ. n. habeat aptum & non minus: sed forsitan magis tempericꝫ ad agendũ ac paciendum oportet: quod germinatuꝝ facile beneq; sit: cio q̃ ad genere amplecti possumus: Sicissima seminũ coronaria atq; oleꝝ: quãobrem uapores hæc celerrime attrhaunt: & hinc ea suspendere solent: nec dispergũt aquam in domiciliis: nec afferunt ubi ullo pacto suspenderint: perennitas his frumẽtisq; repoĩtis uel ad semẽtes uel ad cæteros usus proxima est: manent enim fœcunda ad quadriẽnum maxime cætera quoq; ad usum cibaꝝ plus tpĩis utilia durant: sicut frumẽtum: idq; ratione fit: ut ẽt in animalibus prius uis generandi exolescit: enim uero generãdi principiuꝫ in his est: quod tã quã semen aliquis dixerit: Reliquum uero tamquã alimẽtuꝫ: & materiam semini anexam: Verum totuꝫ appellare semen solemus & hinc ea uiuere: atq; non uiuere dicimus: cum scilicet elemento illo in columia corrupta ue sunt: ut etiam oua euenit hoc idem & generi glandium & reliquis fructibus ad germinandum tamen semen anniculum aptius esse nouellis non ratione credideris. Constant: & enim sibi & quasi ꝑ ressiora perce ctiora:

se ipsis redduntur: nam his quoq; digestio quædam acquiritur: quum exa ctum si quod fuerit alienū: spacio tñ temp̄is longinquo senescāt moriātur que necesse ē: caulescūt celerrime: quæ semine īgēti prouenerint: ut pote q̄ ualidissimā obtinuissent originē. Caulis. n. perfectio quædā est: siquidem fructus finis ratione obtineat: mox caulē agunt: quæ ex uetustioribus pro dierint seminibus: nam his quoq; uelut sincerior quædā uis atq; largior in est. At nouellis permixta & ad nutrimentū propensior est: sicut ēt in aliis patet: semp. n. seriora cibi maioris sunt: unde sit ut & si nō ea: quæ semine ingenti exiuerint prius tamen caulescāt: quæ tñ ex uetustiori sunt: hæc anti cipare ratio est: qua scilicet de re qdam contra disputant: infirmiora. n. cele rius caulescere aiunt: ut in oleribus liquet: causa uero q̄ passibiliora sint mi nusq; alimēti capiāt: sic. n. fit ut celerius se perficere possint. Caulescere āt tanq̄ perfici ē: quamobrem & inter arbores: q̄ uetustiores sūt celerius pleni usq; fructus pcoquūt q̄ uigēt ætate: uberius qđ lætiusq; fructificāt: sȝ lētius certe pficiunt. Sȝ si uere q̄ ex uetustioribꝫ sint: celerius caulescere aiunt: ue tustiora celerius ppea generare posse uident̄: q̄ seminibus uelut aliquid ma teriæ alimentiq; principiis cōiungatur: qđ ante macerari oporteat: quā sit germinandū quin etiā illud dici de caulæ quidē pōt: uetera minus radices agere: sȝ sursum potius tendere atq; ita celerius se perficere: qđ uel in omni bus fere uitam breuem agentibus constat: sicut etiam detrimestribus: fe runt: tpa tñ & uigores & naturas singuloꝝ haud ꝑtermitti oportet. Sȝ hæc porro similitudinem non nullam præsentant: propria uero generatim tp̄a p̄se latius decet exponere: intueriq; tam eoꝝ ipsoꝝ quam cæteroꝝ compara tionem: prorsus absurdum simul & mirādū appareat: si qua ex imperfe ctis ualeāt generare præsertim arboꝝ naturas uastiles: ceu salices & ulmos: impfectuȝ. n. q̄ crudū ē: ergo si ueꝝ hoc sit distinguere pfectionē debem us ut alia usuȝ hīnis spectēt alia generationeȝ. Aut. n. ita perficitur fructus: ut cibus hominū sit: aut ita ut ualeat geneeare: uñ sunt: qui uim plene ob tinent generandi: quamq̄ cibo minime idonei constāt: alii forsitan est cōtra rio: sȝ forte cōcoctionē hoc in loco statuere colore: sapore: densitate reliqsq; eiusmodi conuenit. Nam cibo quidem esse idoneum ueteribus etiam atq; aliis dabitur. Verum id principale non est. Sed primatum uis obtinet gene randi: & enim unum quodque suæ ratione operæ iudicandum est. Atque hæc dicta uelim persuppositionem: illud uero absurdum penitus est: si quo in genere infæcundum id sit q̄ perficitur: quaȝquam semine prodeat ut in genere cupressi: mas enim omnino infecundus est: & fœminæ pleraq; fructu uiduæ constant: aliqua enim inter congenera fructificare non posse minus absurdum: nec in seminibus mirum: si quod lesum fuerit: infæcun dum sit: sed fortassis id quidem & necessarium est. At nihil penitus esse frugiferum naturam quasi erroris arguit: ceu frustra quid egerit: quod ra tionibus quoque illis aduersum est: quas ante exposuimus: at de ulmo de

salice ambigitur: caprificus procul dubio generat: & flosculus thymi & aliorum quorundam semina percipi sensu hominis nequeunt: sed flos tantummodo cernitur. Verum de arboribus alia quoque deduci in quæstionem fortasse possunt: & enim quod in palmis perspicitur absurdum profecto est: & rationem desyderat: & aliqua esse tam exiguo semine ceu cupressum eodem utique spectat: hæc enim ut credatur deesse aliquibus pabulū faciunt si forte aliis genus aliud: tum forte materiæ tum alimenti natura præscripserit: satisque sit aliquibus si modo id habeant: quo possint seruari: in frumentorum autem genere atque omnino in annuis differētiæ talis decerni facilius possūt: quas scilicet recipiunt in germīatione perfectione atque reliquis passionibus: quæ eis euenire solite sunt. Sed de mutatione informam alienigenam ceu ex tritico in loliū: & rursus ex lolio in trticum: & ex semine in auernam mirādum sane est: tum ob eam ipsam mutationem: tum ob eius peculiarem euētum: hæc enim sola ex omni numero suam permutant naturam: triticum enim quod ex tipha & semine fit: paratu quodam atque arte cōsistit: sicut etiā ea quæ permacerata fructus afferunt dulciores: absurdum pretera quod quum nullum ex frumentis ualidius istis perficitur: tam magnam mutationē recipiant: corrumpuntur enim facilius quod inualidum est & generis autē mutacio talis corruptio quædam est: & triticum magis ordeo ualidum. Item quæ ualidiora sunt transire solent in ualidiora: lolium aūt tritico & ordeo ualidius est: itaque simul euenit: ut eo quod secundum naturā est ualidius constet: quod propter naturam: corruptio enim atque mutatio uel seminis sit uel hærbe necesse ē: sēinis igit' lactatio aut putrefactio aut in totum resolutio est quorum nihil natura dari par est: hærbe autem mutacio radicibus iam peractis consequitur: radices ipsas mutari absurdum penitus est: Quãobrem his ipsis ut ratione uacantibus persuasum quibusdam est: nullam mutationem eiusmodi fieri posse. Sed frequentia imbrium lolium preuenire atque consistere: Quod etiam per se facere ipsum patescit: locis admodū pluuiis nullo penitus tritico ordeoue disperso. Sed obiectiones istæ conuinci a rebus ipsis plane uidentur: permulti enim ut aiunt: quum triticum uel ordeum seruissent: lolium messuerūt. Ergo generis illam mutationem ratione utraque fieri posse idest seminis alteratione atque radicis debemus statuere: mutatio enim herbæ radicis causa euenit: nec temere inter se consentiunt: quum connexe sint: cōmunemque sorciantur originem: semen enim corruptū nihil penitus producere possit: idque cōmunem est: nec enim radix corrupta nutriendi possit fungi officio. Seminis autem corruptionem non putrefactionem non lactationem: non aliquā ex predictis esse putandum: sed alia: quæ prænimia nutrimenti copia seminibus deliquescentibus euenit. quæ non ex toto semina perdit: sed uicto naturali principio in aliud genus traducit proximum quodammodo est: quod in animalibus euenit ad portionem: quū fœmina marem deuicerit: uel etiam quum maior aliqua mutatio: prater

naturæ operaȝ fuerit: terram tanq̃ fœminam intelligere decet: & porcioneȝ adhunc modũ statuere: quũ igitur terra imbriuȝ frequentia largiorem ali-menti copiam p̄stat: tunc de generandi occasio euenit: quæ u m generandi non penitus tollit: sed in aliam alterat: quod autem natura seminuȝ uiuax sit: multo enim uiuatior quaȝ animalium: plus quoq; eam durare posse ratio est: nam & sine origine seminis plereq; plãtæ tum grandes tuȝ humiles sponte naturæ consistunt: quã obrem hinc etiam liquido fit: non herbæ: sȝ seminis alteratione mutationem illam oriri donec porcionis seruetur existimatio: sic enim & in animaliuȝ genere fieri solitum est: tum etiã imbecille tunc est: quũ germinis prosiliendi mutatio agitur: ubi uero germinatum radicatumq; sit: planta uelut creata iam est: & diminutio de cætero in incremento alimtoq;: uel etiã aduniuersam corruptionẽ nõ admutationẽ subsequitur. Ad hæc homines expti rẽ rusticam: foliũ protinus certo lolii excriri affirmãt: esse nãq; pinguius & uiridius & angustius: ñ post modũ in eius modi formam transire: his igitur rationibus semen causam habere appareat: cæteɋ alteɋ quoq; fieri potest: nec temere credes herbaȝ mutari alterata radice: id enim fiat necesse est. Si qđ quodq; ertũ a sua origine secundo incipiat: constat hoc eti ĩ in arboribus: quæ fructus suos cultura immutãt ex acidis amarisue in dulces gratosue palato: uel ex nucleosis in uacuos nucleo ratio enim huius quoque mutationis in alimenti copia est: quum imbres crebræ incesserint: & potissimam ut placet quibusdam tempore uerno: simul si sol in canduerint: q̃ hac utraq; ratione mutationem: illam exultare necesse sit: locis enim quibusdam plaustribus omnino id euenit & folium immutatur: ut omnibus palam sit: quod si non imbres uerni accesserint: largam tritici copiam præstari autumat: hoc igitur utraq; ratione fieri posse ratio sit. Sed quamuis utraq; eueniat absurdum forte non est: differentiam aliquaȝ esse: tum soli tum aeris oportere: nam & cum sata fuere statim copiose pluuias incessisse damnosum admodum est: fit enim ut radices infirmiores agantur: quod autem infirmum est affici facilius potest: generis illa mutatio ac de causa euenit: sola autẽ hæc illud pati & quæ ualidiora esse uidentur: zea enim idest semen ualida est: unica ac ratiõe: soluentur. Quoniam enim ualidissima sunt radiceque numerosa cohereant: idcirco resistere firmius possunt. Cætera quæ infirma sint penitus pereunt. Item tempus quo ista seruntur magis pluuium est: plusque tempus in terra tenentur. Cætera ad uer & cælo iam indulgente sparguntur: & germinare confestim incipiunt: quamobrem neutrum ex corruptione illorum si quando corrumpuntur consistere potest: enimuero posse transire in lolium arbitrari absurdum omnino est: semper enim ad proximum & quod cõgenere quodammodo sit mutatio prouenit: utrunque uero negatum his esse: imbecilitati tribui debet: quum omnino intereant: sed pocius illa transire in lolium possunt: quæ speciem tritico ordeoue similem gerunt: ex his ta-

men alia ob imbecillitatẽ tollerare nihil penitus queũt: ut typha alia in pro
ximum pocius transeunt: ceu semen in auenam triticum uero in tipham:
aut semen nunquam mutatur: quia plurimum illud ac ualidissimum ali
mentum: cuius causa mutatio sequitur non effæminet: sed ad robustius
ducat: & omnino genere præstino expoliat: quippe alioquin uectius quis
piam admiretur: quod non in agrestem triticum transeat: Sed huius quoq
proxima quædam ratio est: natura enim simpliciter atque solute permutat
Mirum & rationem desyderans: si linum quoque in lolium transeat: hæc
.n. inter se plurimum distant: ni forte pabulum id etiam immodice trahat
quippe agrum amat succosum. Ergo ex nimietate ista quoq mutatio eue
nit lupinum quanq ualidum sit: maturæque obseratur: nunq tamen in
aliud transit summi roboris: causa nihil &.n. est quod uincere nequeat: qp
pe quod mutatiõem sit recepturum neque impassibile neque nimium pas
sibile esse debet. Alteꝝ enĩ nihil moueri posset. alteꝝ nullũ sub3tinet mo
tum ut pote imbecillum: sed penitus interit: ut dictum iam est. Intuendum
cætera quoq seminum genera tam agrestia q satiua an aliqua sint: quæ hu
iusmodi alterationem possint admittere & de lolio satis dictum est: mutati
ones enim quæ inter ipsa genera frumenti eueniunt: ut quum ex tali tale uel
triticum uel ordeum uel aliquid ex cæteris prouenit: haud qq mirandæ sũt
Tempus enim & alimentum & cælum ut ante iam diximus alteratiões effi
ciunt: animalium pariter & plantarum: qua quidem ratione omnĩ ad ge
nus mutandum qualitatem quantitatemq alimenti conuenienter statuen
dum censemus: nam & arborum & omnino plantarum mutationes: quas
inter hystorias explicauimus: his eisdem de causis fieri solitæ sunt: ut ante
dictum est: cum aliis cultas noceat: ceu sisymbrio: id enim quasi effeminat
& amisso sui odoris a core transit in mentam: quippe alimenti neglectusq
causa syluestris habitus prouenit: quædam omnino dispereunt: ut menta
radicibus complexu mutuo strangulatis: populus alba: quæ in totum ni
gre dissimilis fronde formataq tota est: simillima in senecta efficitur: quia
ex sciccetur & ieiunius nutriatur: sed de his latius alibi disseruimus: atque
etiam de animalibus scilicet illis quoq in generatione quicquã huiusmodi
euenire idque pullis: adultis autem non amplius fieri præterq siquis auium
alterationes una cum eis ipsis nasentibus exoriri putauerit: tamẽ affectioni
bus potius corporis proxime q mutationibus esse uidentur. Cæteris uero
de seminibus proditis procul maxime sunt: siquidem uere narretur adesse:
quæ non simul generent sed particulatim: ut de auena & loto & bulbo fertur
quod alii negant: sed aut radices regerminare anno posteriori: aut semina
posterioris anni delapsa erumpere aiunt. Alii uerum id esse autumant ar
gumentaque afferũt tam alia quam quod coloni qui auenam omnẽ uelint
delere: biẽnio cessare segetẽ patiuntur quo semine utrũq erũpat & pascat de
metatuq uniuersus fructus. Sed de bipartita germinatiõe ita ut pars in annum

protoget

prorogetur sequentem : ambigi etiam aliter potest : quandoquidem se-
men : quod continuum ac bifidum est : ut cernitur simulq; decidit parte al-
tera immutetur : ac pullulet : altera indomitum anno toto permaneat : quo
enim pars quam inquiunt permanere infirmior semine toto est : eo affici
deberet facilius tam ad eruptionem quam ad totam corruptionem prætere-
rea quum altera pars germen ediderit reliqua seiungat : necesse est : nã si con-
iuncta sit : quamuis nullius affectionis particeps fuerit : tamen euulsis radi
cibus illam quoque euelli necesse est : quod sæpe coloni faciunt. Sed nun-
quam hac ratione semen deleri affirmant : tute autem interra posse durare
aliquantum usq; tempus sit germinandi idoneum : ratio est : inmultis hoc
idem animaduertimus. At annum expectare integrum posse mirum pro-
fecto est : nec non & partem. Alteram esse perfectam : alteram imperfecta3
eandemq; perfici anno post arbitrari minime rationis est : nec enim infirma-
sed ualida est : auena : ut plura perficere ualeat : & simul quæ multo infirmi-
ora sunt : hoc possunt efficere : ad hæc perfectio naturalis est : quæ maxime
conuenit : & quæ sola fortassis perfectio appellanda est. Tunc enim semen
alimentum suum capessit quo incrementum atq; perfectio ministratur : se
iũctũ uero aut penitus iterit aut nihil pfici põt : tunica uero multiplici tegi :
& bromo & semini datũ ẽ. Itaq; illa quoq; i offẽsa permanere deberet. Quæ
repugnant : hæc fere sunt. Cæterum si qua reddenda ratio est : illam fortas-
se aliquis potissimo dicet : quod non utraq; pars seminis perficiatur : ut ger-
men possit elidere : sed simile quicquam eueniat : ut in animalibus quibus-
da3 ouagignentibus : postpartum enim oua aluntur perficiunturq; alia in
aqua & mari : alia interra & aere : atq; ita uim adipiscuntur : qua possint
animalia parere : quod parentes quæ gestarunt : ac peperunt facere neque-
unt : quin & alia ratione uerum id esse apparet : quum semina non protinus
atritura meliora sint : quam certo tempore post : neq; nouella anniculis præ
stent : ut diximus : sed ueluti excoctionem quandã posteritatemq; capiant
opus sit : ex acto scilicet quod in eis fuerit alienum : quid ergo (dixerit forte
quispiam) uetat : in his quoq; aliquid huiusmodi euenire : ut semina & per-
ficiantur & corroborentur excocta quodammodo cu3 intestino tum exter-
no calore : an hoc minimæ rationis sit : quũ calor interra conclusus alimen-
tum potius quoquat : quam trahat : præsertim cum semina ista nata sint :
in aere perfici alimentumque non crudum. Sed præmaceratu3 a caule atq;
radicibus capiant. Item ouorum illorum una omnium excoctio atq; perfe-
ctio siue extrinsecus siue intrinsecus est horum aute3 pars imperfecta. Re
linquitur : quippe alterum secundum in naturam : alterum minus naturæ
opera quodammodo euenit : quum planta adhuc bonis uiribus sit : neca
coctione pfectiore arceatur : conditione aliqua tpis : nisi quis semina priusq̃
pficiant exilire ob suæ naturæ imbecillitatẽ putauerit ita : &. n. fit & multo

etiam ordeum antecedit: auena ut culmus staret inaris: hoc igitur ad rationem essentiæ redigendũ est: & ali uero ad perfici semina posse rerum ambientium opera: non abest a ratione: indomita enim permanere præsertiꝫ cum taꝫ multis tunicis integantur minus mirum: nam & alia permulta uel potius omnia seruari ad tempus usque conueniens certuꝫ est: queꝫ admõꝫ diximus: mirabilius enim quod debetis dictuꝫ iam est: nõ modo uno mense & duobus & tribus. Verum etiam anno integro post non nullas erumpere: quamq̃ ortus assidue rigetur colaturque: loti quoque semẽ uel certe quod fructum complectitur tale est: quin facile absolui non potest: neque pareꝫ capere crassitudinem: bulbi aũt semen differe etiam magnitudinem cogitandum tamen de hoc est. Igitur si aliqua semina taꝫ difficulter erumpant ut longo tempore post edant germen in luce constant quod hæc dum in terra laterent excoquuntur ꝓficiunturq́: ad germen agendum: quamobrem id quoq́ fidem aliquã possit afferre. Sed quod pleraque etiam plantæ annexa perfiantur, ut sata protinus ualeant pullulare: ratio hæc non uacat obiectione prorsus: longe his: quæ de seminibus ac fructibus querimus maius nec ideꝫ subdituꝫ. Rationi quod loto euenit arbori fructuꝫ loto herbæ proximuꝫ parenti quodq́ delactaria myrtaria cognominata proditum est: quippe utranque. Hæc non arbor: sed frutex terrenus est: nõ simul omnibus ramulis: sed alternatim fructificare confirmant: quapropter uiriuꝫ partioneꝫ inradicibus fieri necesse est: Sed de his cogitandum amplius est: fruges auteꝫ si quas differentias uel ĩ ortu: uel infructu: uel in aliqua parte suæ substantiæ recipiant explicare deinceps tentandum est. Ergo triticuꝫ ordeum atq́ similia maturæ feruntur: legumina ad ueris teporem: præterq̃ faba: & lupinũꝫ: ratio quod frumenta non protinus sursum contendant: Sed ante radices plene concipiant: ut seculmo simplici attollere possint: radicantur aũt probe dum coercentur stipanturq́ frigore: ita ut multas fibrarum origines concipiãt: legumina uero radices singuli ualidaque nituntur & sursum confestim impetuꝫ faciunt: ita uerno tempori percõmode tribuuntur: eniꝫ uero natura eoruꝫ familiaris magna parte aeris est: fabam maturæ obserere solent: ut dictum est: causa imbecillitatis: quo serenis dieb9 radices concipiat, quibus ualenter frigore ac tempestatibus possit resistere lupinum terræ mandatur statim ex aeris quia nõ nisi solo adhuc tepido sparsum germen bene profũdit. Ratio qr qđ dirum natura & q̃i incoctile est ꝓrsus: id multuꝫ caloris desyderat argumẽto nimia eius amaritudo ẽ. Quod si agri caloreꝫ nactum sit macerari ac probe germen suũ põt proferre si minus praue germinat9 ex simile eueĩt: ut si quis exiguo igne ualidissimum quitq̃ excoquere tentet. Idcirco solum quoq́ frugale aspernari arenatium & exille amare uidetur: hoc enim facilius sentit calorem: & ueluti celerius confici potest: nec alte abscundi uult: sed at per summam ut frui calore amplius possit: atque sublime radices melius capit & germinat.

Sed hæc ferme operæ agriculturæ delegāda potius sunt; naturæ autē illa: quod legumina de eadem parte radicem atq; germē suum emittunt: quorū alterum summa continuo petit. Alterum imā subit. At ordeum triticum atq; omnino frumenta extremo utroq; pululat; radix. n. de crasso quod spicæ adheret enascitur: de tenui autem unde arista porrigitur: caulis exit: scilicet proportione alterum superiori alterum; ab inferiori: quum radix & caulis ita maneant: causa uero ex natura eorum petenda est: quod legumina: quia bipartito & compactili claudantur corpore: unicum quoddam germinandi initium habere in extremo ambarū partiū possint: quod annexū uelut extrinsecus cernitur qua siliquæ copulantur: qd'. n. contenta in uasculis sint ocilium hēre illud necessarium est: aliter. n. cibū non possint accipere. Altera autē parte secundū haberi principium fieri non potest: cum cōtinua intro se sint: & siliqua undiq; ambicentur. Causam uero quāobrē ita constent substantia eorum sortita est: His igitur recte natura eodem in loco principium utrunque posuerat: frumentis autem quia distincta inhæreant: & tegmine cōmuni nullo contineant': atq; etiā tam quodammodo specie instituantur ortum distinxit: fecitque ut ab uno quidem initio utroq; ortus incipiat: sed continuo quodam ac transcendente ad utrunq; excrementum qd' etiam īgerminatione perspicitur porrigens se per incisuram frumēti: ergo causam cur hæc non pari modo se habeant illam existimandū: pariter uero in utroq; genere illud inest: ut radicis exortus & nexus se ligamen q̄ uel spice uel siliquæ adherent: ex eodem sint quo utroq; alimenta subministrantur: quippe culmo: & primo germini radix alimentum dispensat: fru ctibus: uero nexus: qui uel siliquæ uel spicæ semen coniungit ortum adhunc modum licebit discernere: celerem germinationem leguminibus temporis ratione reddere possumus; quia mollius atq; fœcundius biberno tpe fit. Verum eius utriusq; conditionis causam imbecillitas habet: quæ facit: ut & ad uer obserantur & celerius enascantur: quod. n. infirmius ē: ut sæpe retulimus facilius affici sentiriq; potest: largeq; fecunditatis forsitan candem uel certe proximam rationē reddere iustum est: legumina. n. multo fecundius ferunt: eodem spectat: ut & celerius perficiantur: minusq; uim terræ cōsumant: hæc. n. oīa & quæ eiusdem generis sunt eueniunt ferme: ut in summa loquar: ex causa ībecillitatis quippe cum ea quæ īfirmiora st' & educare: & perfici facilius possint: ut una & fructificetur uberius: & terra minus hoc satu cōsumat': & primus exortus facilius atq; celerius agat': pterq̄ si qd tegminis ambiētis firmitate uetet': ceu faba: huic. n. tardi pūētus cā crassitudo putāinis ē: & si sate īpulerit mlto lētius puenit q̄i terra pa iūmtaret' solidaret'q;: frumētis illa q̄ ad morā pcocticis cōsūptionēq; terre cō fessa st' uidelicet nūs radicis; & lēticia: fructus. n. ūo q̄ lēta & pura sunt pigre ī arborū ēt generē coquūt'. Quāobrē triticū serius, ordeoq; minus fertile ē: & radices uero frumētorū qa mltæ sint atq; alte uim terræ magis cōsumāt

legumina contra quia fructu terestiori & radice simplici sumaque sint: & rara serantur uberius ferunt: & solum minus consumunt & citacius: pro inde excoquunt: uis enim tota sursum contendens: quum nihil auocet radix: copiose fructificat: & fauente aere facile coquit. Nam quibus radix numerosior altaq; e: iis fructus lignosi cōsistūt. Breui agrꝝ ematrat cicer q̄ obrem hoc solum nouale non facit: nec solo quolibet. Sed bono tātum per ficitur prorsus in hoc minime rationis esse uidetur celeritas consumandi si quidem quatraginta diebus: aut paulo pluribus perfici ualeat. Verꝝ causā dixerim uires quibus & cætera superare & se ta; cito possit perficere qn̄qd & aqua minima indigeat: & ac ut tantummō pullicet inde aūt se ipsu; plene enutriat nisi forte salugo quoq; ad perficiendū aliquid conferat: humorem scilicet & siccando: qui mō; excedit. Nā & i generatione iuuare quedā modo & familiaris ciceris esse uidetur: argumentū quod q; iuxta mare posita sunt: meliora euadant & quod abluta salsugine perit atq; uermiculatur Sed qua de causa in hoc solo ita eueniat: querendū ni forte propriū id essentiæ ciceris sit. Sed de his causas eiusmōi reddidisse par est. Sola aūt de radicibus enascuntur anno sequente triticū atq; ordeum: quin & ān̄oprimo hæc prætunsa regerminā t: culmo elatere subnascente ratio quod hæc sola radicis copiam uimq; obtinent: legumina eni; radice ima surculosa sūma īmittuntur adde ēt illa: quæ conculcata ab exercitu: adeo ut nihil perspici possit restibilia tn̄ efficiuntur. omnibus tn̄ his exigua; spica imperfectaq; funditur: ut pote quæ secunda emerserit. Sed cur cibo legumina difficiliora sint hōi quā frumentū: quāuis in terra minus tēporis fuerint: causa xeplicāda est: ergo id ipsum quod plus tēporis fuerit ad facititaie; quoq; referre uidetur: quāobrem & trimestre triticum atq; ordeum facilius est: quasi minus terræ in seminibus insit ꝑpter tēporis breuitatem ac cæteris animalibus & grata & facillima ista sunt: contra uero quæ nobis facilia: hæc illis difficilima quāq̄ ualidioribus: multa enī intereunt tritico saciata: q̄uis minimu; terræ id habeat: igitur ad has questiones: & siqua eiusmodi alia sint in uniuersumprincipiu; illud sumēdu; est non omnibus eade; esse in cibo idōea sed singulis pro sua natura cibus statutus est. Quod quum in multis palā est: tum omniū ferme cōsensu in. Ceruis patescit: qui uiperas edunt: quibus cætera moriuntur tam & si multo maiora robustioraq; sunt: licet & in aliis illud quidē uidere: ut ictu intereāt quo nisi homines patiūtur: ceu serpentes ictu scorpionu;: hoc igitur posito: non procul a ratione est: ut cæteris animalibus: quum cibo: terrestiori uescuntur. Talis potius competat: purus aūt ille alienus atq; incōmodus sit: disrumpāturq; si ex dulcedine uoluptateque plus commederint: hoc igitur cōmune generaleq; est propriu; uero quod aluos quoq; inflati eueniat: uel oibus: uel certe iis quæ habent echinum: triticum enim crudu; conflat nec ex facili confici potest: multoq; fastidiosior eius palea est. Insuetudo quoq; plurimū facit: peregrina. n. q̄

uis facilia sint: tamen immodice sumpta perturbant atq; fastidiu3 inferũt. Hæc igitur quamq̃ diuersa appareant: rõe tamen non carent; ad summam uero ut formula dicam facilitatis difficultatisue cibi: tam nobis: quam cæteris cuiusq; naturæ: ager & aer differẽtiã faciunt enimuero quæ locis placide spiratis gracilibusq; nascuntur: hæc facilima sũt: quæ gelidis atq; pluuiis difficiliora: quia largius ualidiusq; alimentũ hæc habeant ob id inter frumẽta: quæ atheneas uehũtur. Siculũ ualidissimum habitũ ẽ: & hoc longe pigrius boeticum ut inter hystorias diximus. & eni3 ager ille præpinguis atque frigidus est: & reliq quoq; fructus illius regionis tritico in grauitate respondent episynangẽsis agri triticũ est: qd' imodice sumptũ disrumpit ut dictum est: præmmio. i. fastidio: ponticũ facillimũ ac durissimũ est: quis in aere gelido. Ratio: q; & semẽ & solũ leuius sit: & nix uiuat: certe ad excoquendũ: semina aũt nõ paꝶ momẽti habere cõstat sane ex trimstribus: & si qua tpe breuior pfici ualeant: q;. n. nõ multũ terræ attraherẽt. Sed leuiori pabulo uegetarẽtur: usum quoq; cibaꝶ faciunt leuiorẽ. Tẽpus q3 nõ nihil cõferre uidetur: quo minus diu in terra semina maneãt: ut si terræ iã turgescenti cõmitant' quippe simile euenit ut in his: quæ non frigide: sed feruẽti aquæ coquẽda immittimus: nec. n. illa morositatẽ ullã recipiũt: at si ex his quæ breui pficiunt' tempore graue aliquod sit: ut q; in lenno fieri narrant: causam semĩs ipsius naturæ tribuere decet: & de his satis dictũ. Florent diutius legumina q̃ frumenta: quia flos frumenti imbecilior ẽ: perfici aũt toti us in omni genere quæ sunt imbeciliora iã diximus ex quo fit ut ẽr pluuiã altera nequeant tolerare. Altera & queant eam & adepta bene succedant: sed hæc forsitan per accidens est q; tanta planta humorem adepta melius uegetetur: quum fructus quo perficiatur iuuari desyderat': & præcipue faba: quia rara & fertilis flore fructuq; omnium maxime sit. Cicer tamen madefactum perit: ob eam quam retulimus causam: frumenti ratio potissimum reddi imbecillitate utique potest: nequeunt enim sufferre: sed pereunt atque decidunt: ut etia3 quibusdam arboribus accidit: alias enim erugine infestantur: alias uehemẽter humescũt: florẽ q3 nõ simil' oĩbus emergere partibus rationi utiq; datur: sunt. n. distincta inter se cĩa semina & ex pastu fecundo. Alia turgescũt. Alia florent. Alia in sumitate paugescunt q̃obrem alia perfecta & arida sunt: q̃uis alimento ꝓxima sint. Alia insũmitate uirescunt: hoc tamen non proprium. Sed cæterorum etiam plurium cõmune animaduertitur. Sunt enim complura: quæ particulatim florent: atque fructificant: simulque germen sursum impellunt unde fit: ut alia perfecta sint. Alia imperfecta. Alia futura. Nec quicq̃ alimenti transcursio: atq; relatio. Alimentũ uetat inferiora: oĩbus. n. caulis subiacet: ex q̃ succos hauriũt: uelut ex aliquo inductu: his igit' floris ꝓuentus diuturnus ac nullis ĩrib; obnoxius ẽ rõe cæteris cum defloruerũt iber enoxat: s3 maxime frumẽto: ac fabæ: ut pote imbecillioribꝫ: de dñis q̃s iter se rcipiũt hactẽus

de congeneribus: quæret fortasse aliquis: cur non parri tempore perfici oĩa possint. Sed triticum aliud bimestre: aliud trimestre sit: sic & ordeuꝫ modo simili & si sit: quod est festinantius perfici possit: maior profecto ad genus hibernum differentia exultabit: nec non & de cæteris eodeꝫ modo quærere licet. Sꝫ maxime de his quæ diximus q̃stio foret ni forte & eorum tm̃ modo differentias istas esse quispiam credat: nec sine ratione leguminaeni sata per hyemem haud possint algorem sufferre sue causa imbecilitatis præterquam pauca quædam eruum: & enim serietur quidem satu maturo: at ordeo tritico atq; reliquis: quæ spica pusilla ĩfirmaq; sunt: ancepes satio datur: hoc igitur uelut in uniuersum generi ad genus notatum est: temporis disparitatem cõmunem cum arboribus habent. Sunt enim in singulis generibꝫ aliæ p̃coques. aliæ serotĩæ: ut uitis: ficus: malus: pyrus: ratio ĩ utroq; genere qđ ꝑpriæ naturæ ff erẽtia sit: q̃uis nomine indicentur cõmuni: ut & inanimaliium genere natura canis uaria notantur condicione: huic proxima causa est: quamobrem alia properant. Alia defferunt: enimuero siue calor siue algor siue aliquid causam istam habeat: nõ aliter reddenda ratio est: atq; in uniuersum differendum ita censemus frugibus uero ex his: quæ eueniunt conspectius assignari ratio potest. Triticum enim quod hyeme seritur: quia numerosa radice sit: uiresq; suas ad se radicandum primũ intendat: multitudinem culmi educit est: & enim multi calamum: trimestre coñ: paucis radicibus paucisq; culmis consistit: qua de causa sursum continuo nititur atq; celeriter consumatur: quod enim minus est: perfici facilius potest: huic etiam alterum large fructificat: alterum parce: & alterum facile: alterum graue est: ut ante iam diximus: quum plus alimenti & turbulentius trahat: excursus quoque ratione propere agitur quum incondendis radicibus haud multum teratur temporis ut pote paucis: qualitas quoque temporis plurimum fauet: nam & radicosum illud si eo tempore obseratur: uelocius enascetur: & inculmos spargetur paucicres: & spicam paruam atq; paucis fertilem geret: & trimenstre: simature seratur: frigus tolerare non poterit suæ causa imbecilitatis: sed mirum atq; diuersum eueniat: siquod tẽpore breuiori conficitur: graue fastidiosumque sit: ut enenses de eo referant: cuius cura equinoctio delegata est. Reliquum est: ut propriæ naturæ causa detur: quam in pluribus differentias recipere magnas: cum in exortu consumationeq;: tum in propriis spetiebus uidemus: ceu magnitudinis atq; paruitatis & figure: adde copiam palee & incõmoditatẽ rõe usus cibarii: hominũ forsitan & gña regiones efficiunt uel oĩa uel certe aliq̃: assimulãt. n. sibi ipsis q̃dãmõ & aut dr̃iaꝫ aliq̃ generis pariũt: aut ẽt minus utile reddunt: ut tritico thracio euenit: sit enim multis cum tunicis seroque prouenit: quod utrunque uis sane frigeris facit: qua de causa cæteris quoque agris thracium istud satum maturæ: sero erumpit: ac augescit: & quod maturæ apud alios seritur: sero apud alio exit. Cõsuetudo

cuiusuelut natura effecta est. Nam: & quod in asiano agro epysi nangis uocitato habet uim dieram pendi: quodque magnitudine nucie est agri proprietate namque uires eiusmodi sortiūtur: nec alio trāslata seruari incommutabilia possint: q̄.n. de uitibus aiunt quot agrorum genera totidem & uitium esse: hoc uere inuniuersum asseri pōt: nec minus locū hēt i cæteris si quis quū agro cæli quoq3 adiciat qualitatem: hinc.n. fructuū diuersitates exultant: quāq̄ seminibus positis ex eadem parēte petitis: hinc deniq3 sterilitates sequuntur: quum planta ī alieno agro nequeat hospitari: quū ei3 ex duabus autē: pluribus rebus: quæ uim habeant: quicq̄ cōstiterit pro ratione dr̄iæ rerum illarum: totum quoq3 differre necesse ē: quod etiam in genere aīaliu3 euenit: nā & in mare & femīa & agro & aere & oīoalimētis drās capiunt: itaq3 gn̄um proprietates exultant: & sæpe euenit ut quod negaret natura: lege naturali proueniat: cū.s. diu permanserit multiplicatūq3 sit: sed cōmune hoc est atq3 uniuersum asseritur: frigū autē differentiæ ob eas quas retulimus causas oriri solutæ sunt: nam & celeriores consumationis apræ non nullos: ut in ægypto mense priusq̄ in græcia perfici possunt: clementiam habilitatemq3 ad alendu3 aeris causā dixerim. Ad summam oīs ratio ex his duobus petenda est: uidelicet solo & aere: ut dictum ia3 est: qđ enim in melo in consumandis frugibus euenit: ut qui nouissimo seruisset cū primis metere possit. Agri habitudini fertili tribuēdū ē aeris.n. similis oīo percipitur: qualitas: nā quod nō pari tempore semina perficiuntur: ut animalia qualiscunq3 regio sit: minus admirari debemus: genus &.n. aīalium quæ potissima sint pricipia in se hēt: semen aute3 & planta ex toto sua principia uel omnia in aere pocius hēt: uel certe ea qdē quæ ad germinationem: & oīo ad generationē corruptionemq3 pertineant: quācbrē qualis fuerit annus talis & frumentificatio: quum cæteris in rebus tum in celeritate tarditate ue sequitur: his respondet quodāmō nec procul est ratio: qua nullum sem̄ nulla penitus planta prius mouetur. Sed normā suæ regionis semper conseruat: q̄ de seminibus pleriq3 admirantur: qm̄ ad æstatē non nulla permaneant: nec possint ullo pacto corrumpi: quamuis imbres serenitatesq3 fuerint non enim pululasse minus dissonat rationi cum complexum non obtinuerit sibi conuenientem. Causam uero firmitati ambientium non inepte tribueris. Sunt enim alia lignosa ceu semina florum. Alia tunicis intecta permultis: alia tutelis. Alis eiusmodi præmunita: & hæc cōmunia naturæ quodammodo intelliguntur de seminibus non quærendum est quamobrem coctilia & incoctilia fiant. Vtrum ratione agri aeris an certæ affectionis & omnia ne an aliqua tam perdura effici possint. Fabis enim ac lentibus id potissimum euenire uidemus. Fit sæpe ut & ager. Alias coctilia: alias & īcoctilia ferat tā & si eodemmō colet: & ex continuis segetib3 sulco tm̄ mō arcēte. Altera īcoctilia: altera coctilia p̄fert semina q̄3: alias ex īcoctilib3 coctilia p̄deūt: alias cōtra ex coctilib3 īcoctilia ut ī exonu germīatōe

crassatione copia bonitateq́ nihil intersit: utrum coctilia sint an incoctilia. Ergo de his & siquid aliud possit huic questioni subiungi: primū illud dicendum: quod coctile & inoctile ad feruefactionem resolutioneq́: atq́ ut summam dixerim ad nostri usus rationem dici solitum ē: q̄. n. resolui facile potest & coctura celeriter immutatur: id coctile est: contra quod resolui immutariq́ nequit: uel q̄ ægre mutatur hoc incoctile ē. Tale autē sit utrūq́ necesse ē: si alterum rarum molleq́ sit. Alterum densum durumq́. Sic. n. alterum caliditatē humiditatemq́ quibus resolutio agitur suscipere ualeat. Alterum nequeat: sed sua densitate duritateq́ indomitum semper resistet: quum igitur coctile & incoctile ad hunc modum distingui deceat aiaduertendum quibus nam rationibus ea ipsa eueniant. Simplex igitur utraq́ ratio illa ē: quā & inter primas disputationes reddidimus q̄d alimū cā hac omnia factitantur idest qualitate quantitateq́ eis: sic. n. alimentū commutare nimis potest: euenit nanq́: ut quæ in locis calidis stercorosis tenuibus soliq́ expositis sint alimentum leue atq́ facile habeant itaq́ fructum rarum mollemq́ p̄stant: hac. n. de causa non nisi coctilia fiunt in lemno: quia huiusmōi solū ē q̄ppe oīo agrū eiusmōi coctilem q̄d appellāt: atq́ ideo coctili fieri coctilia uolūt: sed & q̄ affer ægyptus coctilia soli & aeris cā: calor eni coctilitati atq́ oīo degestioni per necessarius ē: quapropter quæ stercorantur antecedere ea quæ non stercorantur uicenis ferme diebus. Autūnat: quæ igitur agro feruenti leuiq́ proueniunt: his de causis coctilia sunt: contra quæ terra frigida spissa lenta & quasi figurali atq́ etiam pratensi madida & palustri exurgunt. Omnia hæc incoctilia propter copiam uiresq́ alimenti: & densa duraq́ sunt ex permistione terenæ atq́ frigide partis: congelatio enim & condensatio ex eisdem quibus indetratio fieri solet ex quo fit: ut locis palustribus atq́ præmadidis inutilia ex toto creentur nihil: enim remitti in aqua possunt: quamobrem non nisi suum pabulo sunt: has fere causas tribuere solo debemus: sed quum aquæ quoque cælestis & aeris qualitas alimentum augeant. Idcirco imbribus incoctilia pocius fiunt: ut pote quum plus alimenti & crudius subministretur: hoc enim idē prope solum quoque eiusmodi facit & aer si ea frigiditate sit: quæ non flatilis: sed quædam aquatilis constet: sic enim coaget spissabitq́. Quum igitur causæ in hæc digerentur: nihil uetat quo minus ager etiam idem alias coctilia: alias incoctilia ferat ubi silicet pluuiæ ac cæli conditiones non similes: sed aduersæ incesserint: etiam segetum quas sulcus tantummodo disgregat: altera coctilia altera incoctilia facere potest: si quidem solum diuersum sit: ut enim in metallis: sic & inaruis putandum uenas spaciari uicinas diuersas inter se se quæ suis uiribus differentias reddere possint: tam & si aeris idem status seruatur: itaq́ interdum segetis quoque eiusdem aliquam talem esse particulam patitur ratio naturæ: idem eueniet & si aeris flatus ue frigiditas talis accedat: ut uel totum uel pars concrescant: quod etiam incorruptione uenire

uidemus

uidemus: quum alia diuersa: Alia similia sint: & si qua in ipsis seminibus dissimilis habitudo sit. Infirmiora. n. facilius affici certum est. Infirmum autē uel natura fieri possit si quam mutationem receperit: qua de causa nihil prohibet inter faba caulis eiusdem alias coctiles esse: alias incoctiles. Itidem & in eadem siliqua euenit: ut quidā referunt: Si uere aiunt: &. n. fieri potest: ut alia ualida: alia inualida sit: fabæ infirmitatis argumento uel illud potest deduci: q̄ sola mutare suum colorem uidetur: ut nigra excandidis efficiantur. Concrectionem uero cōdensationemq̄ esse ui frigoris: quæ incoctilia reddat: testificare illud quoq̄ uidetur: quod apud philipposeuenire fabis solitum ē: flatus. n. in eo loco uehementer frigidus est: & fabæ incoctiles pleræq̄ efficiuntur: at si in paleis torrefactis in area relinquantur nihil se mutant: s3 incoctiles pmanent. Quū. n. apaleis tū succo mutuo cōtactu teguntur: simulq̄ terræ calore conseruantur. Cōtra si exaltentur sublimesque capiantur: flatus amplius ualet nulloque tegmine defendēte facile subit atq̄ coagit: tum & dispoliatæ tunc primū suis paleis & calore circumplectente destitute infirmissime fiunt: magna āt commutatio mouere plurimum potest: s3 si postq̄ tempus præteriit & quasi firmius sibi iam cōsistere diuētilentur nullam offensam ex flatu capiunt. iam enim & putamen ambiens id robustius factū est: incoctiles autē effici si diucius relinquantur sub diuo: ut quidam aiunt: ratio est: plus enim quam modicum sit refrigescunt: simulq̄ indurantur: huic proximum quodāmodo est: ut pluuia: quæ protinus a satione secuta est: incoctilem reddat: quod. n. in pullulando infirmam inuenit rigere uehementissime facit: quod quidē ad cocturam: non ad exortum enoxat: nec temere dixerim eoru3 alterum esse alterum abesse: quum uis illa in aliis præter: quæ alia sit: tum. n. infecundū & germinis sterile uel difficulter auctile quicquam redditur: quum initia generationis uruntur. ex coctilibus quoq̄ satis iteru3 incoctilia fieri ratio ē: nam ab eisdem aduerso modo dispositis non temere facilitas percoquendi proueniet: itaq̄ si aer aqua & solum ita se habeat: quidnā causæ sit. Cur ñ semina quoq̄ mutentur: sin autem euenit: ut putamen coctilium remittatur in coctilium obtendatur ut quidam aiunt: & altera obscitate colorem suum immutent. Altera minus & solutiora quum demetuntur: coctiliora reddantur: &. n. id quoq̄ narratur nihil absurdum: quippe obtentio illa duricie concretionis crassationisq̄ est quoꝝ nihil alienum ab his est: quæ sunt incoctilia & nihilo immutari oris halitu posse: illius sane ē qđ prædurum indomitumq̄ possit persistere: aduerso autem reddi aduersum debet minus quoq̄ in messe resolui duricieq̄ cōcrectioniq̄ datur: quod enim durum admodu3 est resolui haud facile potest: quod etiam in area si cuenerit incoctilia fieri quida3 dixerunt: sed hoc minus uerisimile est solis: & enim siccitas & si minus suauia reddit: coctilia tamen nihilominus: sed magis potest efficere: cæterum si uerum id etiam est: prioribus rationibus: nihil

repugnant nec quicquam dissonat: si cũ uetustescunt incoctiliora reddan tur: sicciora enim sic quoque efficiuntur tam ex aere circumfusio: quam exhalatione humoris interni: celerius quoque magisque corrumpi quæ co ctilia sunt. Ratio exigit: dulciora enim hæc sunt: & proinde magis possunt animalia gignere cõcocta quoque eadem plenius sunt: quod etiam ipsum facit: ut celerius immutentur & hæc dari predictis rationibus possint: sola autem ex leguminibus: uel etiam ex omni frumentoꝝ numero fabam & lẽ tem incoctilia fieri falso dici existimandum. Sed quod hæc maxime experi mur propter usum frequentem hinc sola hæc incoctilia dicimus cæteris itẽ mola frangentes uti solemus: has autẽ integris: quæ certe non parua diffe rentia est: & enĩ attenuatis his quoque uteremur: non æque incoctilia esse percipiemus: igitur & in cicere & in reliquis incoctilitas deprenditur: cæte rum si quis illa tantummodo incoctilia esse cõtendat nec istud irrationabile est. Sunt enĩ cæteris ferme debiliora: debile autem facilius affici necesse ẽ quod uulgariter quæritur: quamobrẽ ea: quæ cornu contigerit incoctilia fiãt. Nũquid stulta oĩo questio sit: lapis. n. multo duritior est: cui semina sæpe occurrunt & nullo minus incoctilia fient etiã si in cornu nihil offende rant nec bobus aretur atꝙ de his satis. Quæ aut ex congeneribus non una cum cæteris exeunt: sed multo post: ut dictum de beta est: proximam huic causam habent: ut ante iam diximus: queadmodum enim coctionem & omnino ad feruefactionem incoctile aliquid est: ita etiam ad exortum ger minationemꝙ esse potest: & hoc enim seminum imperfectio quædam est: pariterꝙ in omnibus euenit. Verum de his cogitandum amplius est. Vali diora: uegetiora: suauiora: insuauioraue: atꝙ ad usum cibarium meliora deterioraue pro locorum natura redduntur: ut diximus: ꝙ sicciora: spissio ra: constantioraꝙ ꝓcreẽtur locis montiosis q̃ planis atꝙ etiam magis q̃ plu uiis: sunt enim illa spiratiora & in uegetando temperatiora: nõ enim: quũ semina plurima crassissimaꝙ euadunt: suauia quoꝙ eadem esse necesse. Sꝫ alia opus est habitudine. Sarritio quoꝙ plurimum conferre ad suauitatem uidetur: iuuat & uegetiora demeti: humore nanꝙ uniuerso cõsumpto quũ ad cibum deteriora: tum minora efficiuntur: legumina uero & ut melius legantur uegetiora demetunt. Arefacta & enim defluunt: lupinum post di es feruentes aere humefacto mane demetitur: quoniam si prius tangatur decidit & capi nõ potest. Sed hæc operarum pocius præceptio est: naturæ officio illa dari oportet: flatuum interesse crassare semina & aquiloniorum ad summamque frigidorum præcipue aduersos his extenuare atꝙ corrũ pere constat: pereunt quædam imbre flatuque intempestiuo: ut de cicere florente retulimus: faba triticum atꝙ ordeum etiam post florem: si ad huc humida tenellaque afflatu uehementer uexentur: facile pereunt: educitur enim quod in his tenuissimum est: & conflictata inter se euanescunt: quum euanuerint: pluuia secuta ordeo nocet: tritico prodest: ordeum enim nudũ

& omnino debilius eſt: triticum contra: tunicis infectum denſius ac ro-
buſtius eſt: ut illud paruo indigeat alimento: & ferme tanto dumtaxat:
quantum aeris opera mineſtretur: hoc largius agi expoſcat. Item triticum
quia ualidius eſt: alimenti copiam uincit: magiſq; excoquit: nec nimium
recipit ſuæ cauſa denſitatis: ordeum contra plus attrahit pabuli: quia raræ
natura eſt: idq; excoquere nequid: quoniam inualidum eſt: & quum ri-
guum imbre fuerit ſol una cum aduenticio humore internum quoq; & p̄-
prium educit: & aflatibus uero concuſſum magis hoc perditur: ut potē q̄d
imbecilius eſt. Sed quæritur quamobrem frumentum quod craſſatum &
iam ſiccum propemodum demeſſum eſt: ſi expandatur: non ſolum non
melius: ſed etiam deterius fiat. Sin autem componatur in metas craſſius
meliuſque efficietur. Nonnulli etiam aquam conſpergere aſſolent. Ra
tio quod tunc humeſcit ſecutus etiam ſol deterius facit: cum alieno
humore proprium quoque educit: itaq; comprimit ſemen. At quum in
aceruum extructum ſit: uapor terræ prætenius atq; animalis ſemina ſubit
craſſioraq; reddit: quod idem etiam euenit cum in horreis fuſim repoſituȝ
ſit: & menſuram hinc auget: uaporem enim prætenuem aſcendentem reci-
piens coaleſcit: quamobrem altet demittũt: ut plus uaporis obtineat: hæc
igitur rem confirmant atq; etiam terra quæ iniecta incorruptum tuetur: ac
tumefacit: Addo etiam quod ſemina ipſa per ſe ſine ullis radicibus nutri-
menti aliquid poſſint attrahere: unde fit: ut & aflatibus: & ab aere ſemina
uegetari poſſe: non & temere credas: erugo quamuis commune omniuȝ ui
cium ſit: tamen frumenta magis infeſtat & magis triticum: atq; ordeum q̄
alterum nudum eſt. Alterum tunicis integitur pluribus: & folium ſpice
gerit proximus: unde frugem ſuam effundit: reſidet enim in eo humor pu
trefactus: qui eruginem creat. Adde quod ſpicam gerat erectam denſio-
remq;: hinc enim humor minus poteſt defluere: qua de cauſa ſpicam aliq̄-
tulum inclinari melius eſt: ſic enim quod continuum eſt: diſolui atq; deci-
dere celerius poteſt: hæc eadeȝ cauſa reddenda etiam ordeo eſt: ſcilicet cæte
rorum omnium comparatione: habet enim prædicta omnium maxime cæ
terorum faba inter legumina magis eruginem ſentit: tum quia folia mul-
ta undiq; gerit: tum quia denſa obſeritur: tum etiam quia humorem maxi
me ad ſe trahit ſuæ raritudinis cauſa adde quia fructum terræ proximioreȝ
gerit: putreſcunt enim inferiora potiſſimum: quoniam minus perflantur
& ad ſumam legumina huiuſcemodi omnia eadem: facilius abolētur. Eru
go autem putredo quædam reſidentis humoris eſt. Quamobrem ſi copio
ſe pluuiet fuerint erugo nulla conſiſtit: diluitur enim atq; detergitur. Sed
ſi ſtillicidia uel etiam rores plures inceſſerint: ſolq; ſecutus ſit flatuſq; deſit
nimirum putrent: quapropter locis editis commodeq; perflatis: nimis eru-
go creatur: cauis roulentiſq; magis & pleniluniis: quoniam lunæ quoq; ca-
liditas putredinē auget: & omnino aer humidior: ſed omniũ fragiliſſimuȝ

pisum est: quippe eruginem uehementissime sentit: quia multifolium terrenum amplum uagumq; est: implet & enim locum totum: etiã si amplo interuallo positum sit: & frigoribus atq; gelationibus id obnoxium maxĩe quia radice inbecilla cohereat. Vermen maxime senciunt triticum atq; cicer: uerum non eadem parte utrunq;: sed alterum in fructu. Alterum ĩ radice: ambo tamẽ dulcedinis causa: cicer abluta salsugine uti retulimus: triticum radice humefacta: euenit uero ut triticum bestiolas ita gignat quia dulcius q̃ ordeum est: qua de causa palea quoq; huius suauior. Vermis generatus in eo ubi alimentum assumpsit: quod in culmo est: spicam aggreditur: & uel totam erodit: uel alteram partem: sed hæc cæteraq; eiusmodi: uel in loco morbi habenda sunt: quoꝝ causas assignare haud difficile ẽ. De æstiuis aũt fructibus: ceu sesama triono milio panico dictu facile id cuiq; ẽ: ea uidelicet q̃ ĩbecillia sint: & perfici celeriter possint: tempore seri æstiuo: sed quænã sit eoꝝ natura q̃rendũ neq; enim terrã hæc sapit queãdmõz illa leguminum: neq; leuius omnino: sesama enim pinguiuscula ẽ coctionẽq; desyderat: & hæc radice singulari coheret: at milium numerosa radice: altaque est ac multiplici culmo exurgit: itaq; quum alimentum uiresq; in partẽ degerentur utrãq; diuturnus esse deberet: sesama enim quia stirpe simplici altaq; sursum uires suas omnes intendit. Sed repugnat huic illa pinguedo: lenta enim glutinosaq; plus excoctionis desyderant: hæc autem ut dictũ iam est: fecundissima omnia sunt. Ergo de his cogitandum latius est: quũ uero ex toto propemodum: quæ fructum exiguum ferunt: fertiliora sint: ista quæ modo enumerauimus: & lens & reliqua generis eiusdem: atq; etiã illa quæ fertilissima uocitantur: ut cuminum atq; papauer deniq; omne olerum genus: & quæ in masculis fructificant: quærendum quænam eorum causa sit utrum quia minora sunt confici possunt facilius nam & animalia quædam talia esse uidemus: præcipue quæ oua uermesq; gignunt. At ratio hæc extrinsecus: aliquam uero interior petendum: nam ea quoq; re ab animalibus differunt: q; illorum oua ab aere circunfuso aluntur: perficiunturque: omnino grauida fœtu redduntur: ut inter priores rationes retulimus: at fructuum educatio atq; perfectio in ipsis plantis peragitur: ut uiribus assidue melioribus opus sit: omnium optime reponuntur: milium: panicũ: sisama: lupinum: cicer. Milium & panicum: quia tunica multiplici integuntur: & sicca sunt: sisama quia pinguis: lupinum & cicer: quia amaritudinem quandam & acredinem habent: quæ quidem qualitates seruare impune possunt: ut dictum est: quamobrem & corrupta hæc nullas bestiolas creant: quemadmodum nec semina olerum: & enim ea quoq; nulla animalia contrahunt: nec quæcunq; sicca & acria: euenit nãq; ut ueluti permixtio quædam alimenti extrinsecus fiat: singula pro suo humore peculiare animal creant: ceu triticum atq; ordeum: curculiõem fabæ: quod aliqui midã uocant simili modo & lens lenticula: pisum & alia ratio cõmunis plurium

est; non enim solum in fructibus; uerum etiam in arboribus atq; etiam in li gnis; atq; ad summā in omnibus in animibus; quæ bestiolas gignunt uaria specie fœtificatur; ut pote ex alia atq; alia generandi materia; triticum pul- uerulentum putrescit celerius; & quod in domiciliis opere tectorio leuiga- tis conditum est; celerius quam quod non leuigatis conditum ē; celerius; quoniam id caloris plus sentiat; puluis enim calidus est; ut pote siccus & il limentum calcis calorem susceptum utiq; seruat: nam & quum uniuersum altum q; aceruatum est putret; sic enim plus caloris exoritur; ordeum multo celerius quam triticum tunditur; quia solutius ac nudius est. Sed celerri me faba; protinus enim a messe condita perit nonnusquam: ut in thesalia prorsus per inde ac loca ualent semina durare posse appareat; seruantur eiz apud nonnullos faba omnino indomita; ceu apud apolloniam & tarentum ut inter hystorias dictum est; & contusam reparari posse affirmant. Sed de hoc cogitandum nonnunquam sponte suæ naturæ tunduntur; lupinuz milium; auena; loliuz; sisama; cicer; omnino quæ acerbi saporis sunt. Sz quū auena tunica multiplici integatur; lolium contra nudum sit; alia quoq; ser- uari posse necesse est; in summa tamen permanent incorrupta alia siccitate que sua cachris diuturna est; alia puritate sinceritateq; sua; ut alica; & alia succi sui natura potestateque naturali ut cicer; lupinum; sisama; alia quod plene id habeant quod arcere tutariq; possit; ut cicera; hæc tam̄ & sicca atq; calida est; frumento sponte contuso præsentissimū remedium arcæ illatuz peruentilari; horum rationes hinc peti oportet quod autem a quibusdam quæritur quamobrem contusum uetusq; frumentum aqua perfusum fer- uenti pullulet; sic enim periculum faciūt an uim habeat pullulandi; putre scens autem nunquam germen emittere ualeat; quanquā putredo quoque humore caloreq; fieri solita sit; hoc per æqui uocationem esse ambiguum prorsus appareat; calor enim cui uis corrumpendi datur plurimuz differt; ab eo calore qui uim obtinet generandi; & de humore pari modo loquen- dum est. Calor autem qui putredinem creat alienus aduersusq; est; atqui feruenti aqua īducitur; conuenit ac modice applicatur; quemadmodū fru- mentum desyderat; quod germinaturum est; nam simile quodammodo ē ut si quis querat quamobrem calor & humor modo sanitatem; modo mor bum corporibus faciant; constat enim q; non ut idem; sed diuersi aduersi- que illud faciant; aqua uero feruenti solent perfundere propter seminum imbecillitatem ne quasi gelentur; quoniam celeriter sentiunt; nam penitus q; corruptuz non ē; uel frigida pullulū ostendere potest. Accidit uero ut & tondātur & putrescāt causa alieni caloris.

THEOPHRASTI DE CAVSIS PLANTARVM LIB. V.

h Om̄ quæ in arboribus plantisq; fieri solita sunt. Alia spōte proueni unt. Alia paratu & opera hominis exstūt; quæ utraq; digerere itē

possumus: eorum enim quæ sponte procedunt: alia natura cõsistunt. Alia præter naturam: quippe cum in plantarum etiam genere quiddaʒ eiusmõi ut in animalibus fiat: ceu si quid non sibi germen conueniens fructumue tulerit: aut si non suo tempore: aut si non partibus solitis: aut si eiusmodi aliquid commissum sit: hæc & enim omnia natura penitus negat. Quæ uero ars curaq́ affert: aut fauent naturæ ad fructuum bonitatem & copiam: aut proprietatem operosamq́ naturam fructuum creant: ut cum uua sine uinaceo exoritur: uel quum ex eodem palmite nigræ candidæq́ uuæ proueniunt: aut etiam quum in eadem uua caloris illa eadem exultat uarietas: & quæcunq́ eiusmodi alia facere consueuerunt agricolæ. Sunt enim complura: sed quum de his: quæ secundum naturam sunt: quæq́ naturaʒ adiuuãt ante iam disputatum sit. Super est ut de his: quæ præter naturam eueniũt: quæq́ operose ex cogitantur: differamus & primum de his quæ præter naturam uel certo sunt uel esse apparent. Nam eorum quoq́ ratio est: ut quũ intempestiue fructificatur: nec de eisdem fructus proueniũt: ceu si quãdo ficus per hyemem uere appropinquãte fructum attulerit: & punica uitisq́ ramis prægrandibus uel caudice fructificauerit: & quicquid his proximũ. Igitur ad hæc ipsa sumendũ in primis est: illis duntaxat hæc accedere posse: quæ humida atq́ fertilissima sunt: qualia prædicta quoq́ patescũt: humida enim ac fertilissima hæc omnia sunt: siccis enim minusque fertilibus nullis eueniunt. Secundum ad germinationem fructificationemq́ intempestiuã subiaceat aliqua germinandi principia obtinere ramos: siue scapos: siue stipites: siue quod tandem placeat partes postremas arborum nominare: nullum enim uocabulum commune omnium est. Sed aliæ proprias quasdam appellationes sortitæ sunt: ut thalia: crada: palmes: q́ aliqua germinandi principia obtinent: constat ex iis: quæ defixa germẽ sæpenumero emiserũt q̃q̃ una pars nullis penitus radicibus niteretur: ut ualluʒ uitineum & ficulneum & oleagineum: interdum etiam non defixa: sed apparente decisa tãtummodo germinant: ut palmites & ligna oleæ. Tertium ponatur germinationem intempestiuam fieri posse hyeme placida austroue sequente. Ex his enim minime irrationabilis euentus talis appareat cuʒ uis generãdi humorq́ fecundus aggregentur: alias per se: alias ex parte. Residua humoris prægressi: quo fructus prodierat: quemadmodum etiam in fico: quum .n. plus illius humoris ĩ hac supe fuerit: aer mitis tepidus humidusq́ secutus mox germina euocat: quod ita fieri constat profecto ea ratione: q́ fructus posteri de parte eadem nascuntur: qua præcoques: & forsan præcoques ẽt ipsa aeris mollicia præcurrunt maturanturq́ celerius. Sin auteʒ minus hoc ita sit: ac cætera omnia hisdem proximisue de causis ueniunt .i. aliquibus humoris residuis: uel aliis ex integro consistentibus: uel etiã ratione utraq́: est enim natura eius arboris ad utrunque aptissima: quum humida sit prona q́ ad partum: itaq́ si tempus serenuʒ diutius fuerit colorisq́ immutatio

trahitur: succus enim aut excoqui potest: sed maturitatis imaginatio in colore tantum fere est. Caprificus tamen iuuante iam tempore maturari aliquatenus possunt: quas etiam ipsas secundum naturam quodammodo eē censendum est. Semper enim eodem certoq; tenore temporis solent enasci: sicut & fructus earum ficorum: quas biferas uocant: uerum similitudinē cepisse eousq; par est: ut proxima quædam omnium ratio mitescat. s. excollectu uirium atq; humoris: quobrem ab auersis foliis hæc omnia enascunt: non ab aduersis quemadmodum ficus erumpit: quem præcoques pariunt imbecilliores sunt: ut differre nō ualeāt facto illud impetu humoris omnino genus ficorum multiforme quicq̄ & uarium est. Aliæ nanq; caprificus tantummodo ferunt: ficus autem nullas ceu illæ quæ caprificus candidas idoneas afferunt. Aliæ tam ficus: quam caprificus nigras uel inguitabiles uel cibo idoneas pariunt: atrigo folii: caprificum tamen ab auerso folio generant: culices quoq; creari solitæ sunt. Aliæ caprificus nullas penitus ferunt. Item quædam præcoques gignuntur: ceu laconica & leucomphalias & plures aliæ: quædam minime: nec earum quæ gignunt differentia continuo: sed diuerso habita est. Alias enim gignunt: alias non gignunt: ferunt non modo apud folium ipsum. Verum etiam multo inferius: nō nullæ ēt ex parte ad modum crassa euenit: ut aliquæ posteriores quoque non nullas præcoques ualeant maturare: non enim omnis simul sed alias pauloante caprificus ferunt: quæ certe proximiores germini atq; ficubus sunt: sed prius decidunt: illæ minusq; conquoquuntur. Quæ ficis eueniunt: hæc sunt: nec temere quicq̄ euenire appareat. Non enim omnes præcoques ferre: sed eas duntaxat: quæ humidiores sunt: uiresq; adtrahendū obtinet. Ratio est cūm ex alimenti residuo poma eiusmodi pariant: nec procul rationi est: humorem totum minus excoqui potuisse: quum uires plus attraxerint q̄ præcoquere possint. Accedit autem his ipsis inter capedo: quia non semper eodē habitu sint: debiliorem enim ac deterius cultam minus humoris posse capessere certum est: quod si copiose nihil hauserit: nec relinquere quicquā posse fatendum: nam si pariter culta sit: cælumq; fauerit: nihil est: quod ēt anno sequente proferre nequeat. Interdū si cura defuerit: eueniet illud q̄ ut præcoques ferre possit: fructū aūt nequeat: quod propterea euenit: qa alterum iampridem confectum paratumq; adest: alterum tanq̄ denuo conſici opus est: nec eas: quæ ex crassa illa prodierint parte pcoqui potiusq̄ summitate enatas ratio uult: alimentum enim & calor summa potius petere solent: atq; omnino arbor ad germen producendum emittitur. Itaq; cum una etiam calor sursum feratur: utraq; fit ratione: ut pars aliqua relinquatur. Quiobrem & germinationes & florum particulatim prouentus & fructificationes posteriores sunt. Sed de his satis dictum est: proximum autē huic quod uitibus euenit: nam illæ quoque germinum suorum prouentum non nunq̄ accelerant: collecto illo fecundo germinatoreq; humore: locus tamen

germinandi certus is eſt: gēma & enim dehiſente germen emergit augeſcit uero proinde ac cæli qualitas & temporis ſpacium fuerint: omnia ferme: quæ natura ſua uel germinant: uel florent: hoc idem facere aſſolēt: quæ. n. proprie concepiſſent: ſæpe tempore inuitante ſereno ante ſtatum tempus pariunt atq; educant: dum cæli ſeruetur: æqualitas: igitur germinationes ĩ tempeſtiuas his de cauſis fieti arbitrandum eſt: illas uero quæ non parte ſo lita: ſed uel ramo prægrādi uel caudi agantur: aut procul his eſſe credēdū Quum enim uis generandi in eas partes ſe ſe collegerit: mox germen exori tur: Quippe quum ibi principium id conſtiterit: afluens alimentum ſubie cto aſſimuletur: neceſſe eſt: ut uel in cæteris fieri ſolet: nec temere collectus ille conſiſtit: ubi quiſq̃ eiuſmodi habitus conditus fuerit: Sed longe proba bilius quĩ in genere animalium agitur: quum expectore cornu erūpit: uel quum aliquid eiuſmodi euenit: hæc enim diuerſitas maior eſt: qñ quod plantæ magis quam animalia partibus conſtent ſimilibus ſi uero & germē aliquod præcurrerit fructui: minus admiranda res utiq; ſit: interdum enim uel palmes de caudice prouenit: qui ſi quum uires ceperit fructū perreſtat nihil temere faciet: ſed abſurdius certe quum fructus ipſe uel ramo prægrā di: uel caudice promitur. quod punicis euenit cauſam tamen prædictam eē illam exiſtimandum diuerſitates: autē huiuſcemodi minus aſolito diſcre- pant: quum diſcrimen committitur loci: ut quum ficus fructum ab aduer ſis foliis tulerit: commutatio enim parua hæc eſt: nec locus iſte alienus om nino ab eiuſmodi euentu percipitur: ratio enim quod aggregatio imbecilla confluxus in eam partem ualidior fuerit. Itaq; humoris collectu iſto ſeriore pomis præcoquibus arbor digeſſit: atq; exorat: quĩ & illa ratione minus ab ſurdum id eſſe appareat: eſt enim genus quoddam eiuſmodi: quod auci ſi- ferum uocant enim uero ſi quid congener fructum ita natum ſit: parere cæ teris quoq; aſociatis ideʒ euenire interdum haud quāq̃ abſurduʒ eſt ſcili- cet ubi ſimilis condita fuerit habitudo. Nam & ramis prægrandibus aliq̄ñ tulliſſe ſi qua fertilis ac ualida ſit: ſimilitudinem quandaʒ fici egyptiæ re- fert. Quippe quum illa fructum ſuo caudice ferat: qm̄ fertilis ualidaq; ſit ad fructificandum huius enim argumentum illud poteſt deduci: qđ ſæpi us partibus ferat eiſdem fructu decerpto priori nec plene maturitateʒ fru- ctus capere poteſt: niſi ſcalpatur per ungaturq; oleo: ut dictum eſt propter afluentiam pabuli: ſcalptū & enim illo aliquid humoris detrahitur & oleū feruefaciens cuʒ ſole pomuʒ apertum celeriter coquit: proximum id quidā mō illi uidetur: quæ particulatiʒ floreſcūt aperte una exorſa & . n. quæ inter ea uirib; ualēt & q̄i perfecta ſūt: partiʒ florēt: partiʒ fructificāt: quæ ĩbecilli ora ſūt uel p̄te ſup̄na augeſcūt & gerĩnāt: qđq; aſſidue p̄ficit floreſcere inci pit. Alim̄ti uō ĩfluxū p̄ ſua nā ſuiſq; uirib; unū qđq; diſpēſat q̄ ſi p̄fectū atq; ualidū ſit fructū pere ɔtinuo ĩcipit ſʒ ſi p̄fectū ac debile añ augeſcit corrobo ratq; q̃ aliqd pariat & de his hæc dixiſſe ſat eſt fructuū imutatiōes ſi qui uel

ex candidis transeant in nigros uel ex dulcibus in acutos: aut econtrario quē admōꝫ fico uiti atq; punicę euenire ꝓditū ē: locis qbusdā nulla ī admiratiōe sunt: neq; ullomō absurde uidentur: qm̄ natura alias hoc modo: alias illo & partibus quoq; nō pariter ferat: ut in uite fumida uocitata patescit: hæc. n. uuas alias candidas: alias nigras afferre uidetur: & alias omnes candidas nigrasue promiscue generat: q̄obrem nec augures hoc iudicare tanq̄ ostentū consueuerunt: quod enim solitum: ostentum esse non potest: ratio uarietatis: q̄ color earum uuarum neque niger neq; candidus est: sed fumo proximus a quo & nomē uitis accepit: itaq; ubi uel aliqua parua mutatio euenit colorem omnino suum commutasse uidentur: ut pote quæ neutrum colorem sincere possideant: qua propter uersicolores uuæ interdum perficiuntur: ut aliæ ad albedinem: aliæ adnigredinem potius inclinentur: causam alimento uitisq; ipsius habitu reddi oportet: hoc igitur: ut dictum est: concedi exfacili potest. Quod aut punicis euenit: si mutatio facta totarum sit arborum: proximum illi profecto est: quod in cilicia & ægypto fieri perhibent: si quidem sponte mutatio ueniat: affectio enim & uis illa naturæ agri tribuenda est: At si non arbores totæ inutentur: sed interdum id aliquibus eueniat alimento & habitudini causa imputanda est. Sin autem enermiter tulerint: radicibus causa dabitur: & si qua pars alia prīcipalis sit: quod alia nutrimentum aliud cēperit uel etiam uariæ coxerit: atq; reddiderit: cælum quoq; non nihil efficere posse credendum est: his. n. ipsis de causis oriri differentias certum est. Sed omnium absurdissimum hoc in loco partitio radicum appareat: interdum eniꝫ altera parte uel nullas uel certe pautiores radices arbores gerunt: quanq; undiq; fructus pariter ferāt: scilicet alimenti q̄q; uersus permistione: cæterum si quæ desint: pabuluꝫ singulis ab arbore dispensant᷑. Si uero undiq; adsint: suæ parti una quæq; ministrat: quū meatus recto ut ita dixeriꝫ: tramite porrigant sese portioneq; radicis suæ respōdeāt: uenit quippe ut plereq; plantæ parte altera iuuant: demumq; repleant᷑ pene undiq; aliis recreatis: aliis ob ariditateꝫ delapsis. Sin autem palmitū quoq; diuersi generis compactio fidem aliquā facit: quando uitis quæ una est parte utraq; fructum ferat: diuersum ceu alimenti nulla fieri possit confusio: sed recto tramite fluatur assidue uti ea quoq; licebit: hoc tamen minime fit & fideꝫ proinde minime facere potest. Cæteræ cōmutationes ꝑdictis causis maiore ex parte ꝓueniūt æque in oībus siue colore: siue sapore: siue aliquo immutētur. n. uero alimēta dispositiōes arboꝝ altera ꝓmouereq; possunt uel duꝫ superāt: uel duꝫ superātur: queādmōꝫ ēt in frugibus euenit: in his tñ̄ sempin partē deteriorē mutatio fit: sed īmitigatis excultisq; similitudo plane aīaduertit᷑: oīo ut dictū est paruā ī his fieri posse mutationē credēdū: ubi nihil ager mutatus ē. Sꝫ hæcspatio tp̄ris lōginquo pficiunt᷑: nec annus sufficit unus: sicut ī his q̄ ex syluestri habitu trāseunt in urbanū: uel cōtra ex urbano ī agrestē mutātur: magno igit᷑ argumēto ad fideꝫ immutationis

agrorum: cura ẽt eſt: quæ radicibus alimẽtiſq; adhibita mutatonẽ facere põt. Sed tam breui effici poſſe incredibile eſt; niſi quis & tempus latere & mutationem eſſe per exiguam dixerit; nam in annuis quidem hoc haud temere ueniat neq; inquibus eueniat ſiquando euenire poſſit æque mirandum eſt; ceu quum extritico loliũ prouenit. id eniꝫ ſæpenũero fit & cauſaꝫ ſcire quodammodo arbitramur; imbres nanq; id poſſũt efficere; at ſi ex lolio intriti cum redeat hoc certe admirabilius ẽ. Ergo ceu ibecillitatẽ quãdã uel morbũ ſeminis intelligere licet; quẽ alimenti cæliq; mutatio tollere poſſit. Sed hæc latius dicta ſunt: qm̃ ad cauſam confirmandã ea quoque aſſumenda cenſuiſſemus: quæ latiſſime patent. Vitem autẽ ſine foliis fructum aliquando tuliſſe ſi ex toto dixeris; incredibile eſt; ſed ſi exiguo quodam producto germine eoq; mox imbecillitate ſua delapſo uuas ſine foliis extitiſſe inquis; res uerſimilior redditur tanq̃ adfructum edenduꝫ amplior uehementiorq; impetus factus ſit; quod uere arboribus non nullis idem prope modum euenit; quum abunde fructificant; ceu amygdalæ; quippe quum & propter nimiam fructuum multitudinem folia cerni non poſſint; & alias imbecilla exiguaq; prodeant; qm̃ natura ſe totam ad fructum generandum contulerit ſicut etiã uitis confloret; ſi ſero inceperit; fructum ſine foliis ſeruat; & ficus quoque delapſis foliis poma diucius retinet; quum enim fructus conſtiterint firmius adhærent; quam frondes; alti ex ſoliditate pecioli atq; retinaculi ſui; alii quia frigore conſtipantur; frigus eniꝫ humoreꝫ foliorum penitus tollit fructuum quia largior & calidior eſt tollere extoto non poteſt; ſꝫ conſtipat atq; condenſat huic proximuꝫ & ſiqua olea foliis aliq̃n amiſſis fructum attulerat: folium eniꝫ ut pote imbecillius frigori magis obnoxium; uel alicui euẽtui factum eſt; quippe fructus maturi ſponte ruunt. Sed ante quã ſint maturi ualenter adhærent; quamobreꝫ perticis oleas percuciunt; hæc igitur cætera quæ eiuſmõi primordia quædaꝫ naturalia; tum ex ſe ipſis tum ex circunfuſo aere capiunt; nam & ligna quæ ſponte germen emittũt; ceu olea ginea & quicquid generis eiuſdem; quæ ad prodigia oſtentaq; referunt ratione non carent; ſunt enim natura uiuacia pronaque ad germen fundendum ſuæ denſitatis humiditatiſq; cauſa quod tum extrinſecus liquoris aliquid ſenſerint; quamprimum germina edunt. Enimuero magna ex parte obruta & locis humidis poſſita germinant; præterq̃ ſiquid preciſum paulo poſt pullulauit; quod humorem in ſe aggregatum ſatis haberet; tẽpuſq; una germinandi proximum eſſet; cui ſimile quodãmodo ſcyllæ euenit; ac cæteris quæ ſuſpenſa germen emittunt; proxima etiã illa quæ delignis naſcuntur; & præcipue quæ de abiete; quæ lucinas augures uocant; aere namque eblandito atque remiſſo; hæc erumpere potiſſimum ſolent; ubi inteſtinus humor collectus; & exterus quoque occurrens concreuerunt; atque inrotundũ conglebati fuerit; adde his ſtatuas quæ exudãt; cælo.n.auſtrĩo humectoq; ita afficiuntur nec omis. Sed in qb; aliqd pĩguedis ĩ ẽ; ut cedrus;

cupressus olea: quæ quidem prodigia & oñta esse credũtur: cæteros huius/cemodi euentus: quos narrant ut laurum aliquãdo in platano surexisse uel insumma germinationes: quæ in sede aliena prouenerint: hæc omnia ex aliquo latitante primordio exoriri putandum est: putredine uel aliqua immu tatione facta in arbore exprimordio latitante inquam si semen delapsũ ex cipiatur in arbore: comprædhendatq; putredine aliqua sublacente terrena: sic.n. aliud in alion sci & adolescere põt. Sed eiusmodi germinatio uisco proxima est aut platano q̃quam est lõgiori: quæq; ex eneo preuenerat tripode: uel pocius: hæc omnia germinationi proxima illi sunt: quæ ex terra con trahitur: nihil.n. prodire põt nisi aliqua terrena putredo ante cesserit: sicut neque ex parietibus quicq̃ prouenit: nisi confluxus aliquis putredoq; talis fuerit: qua planta erumpere nata sit: atq; etiã alimẽtum postea influat. Sic ei3 eorum incremẽtum accedit. S3 hæc sponte quoq; uel omnia uel certe aliq̃ fiunt forsitan & seminibus delapsis putredine collectuq; humoris fauente pleraq; exeunt: Laurus & quicquid eiusmodi fructu suo creatur: Ve℞tamẽ si hæc etiã putredine cõsistere possint: nihil ad causam refert. Sin aũt arbor aliquãdo tempestate prostrata restibilis sponte facta: & uite reddita est: ut in philippis salix & platanus inantandro: qua℞ alteri nihil detractum est: præterq̃ pars ramorum: quæ in ꝓstratu perfracta fuerit alteri.i. platano ra mi amputati sunt: & pars aliq̃ circũ dolata. Cã3 hãc esse putarunt: q; arbos prostrata parte altera plurimum terræ euulserit mox flatus motu ingẽs ad/uersusq; secutus ea3 promouerit ramisq; occurens seq; insinuãs crexerit. Sic enim euenisse in philippis proditũ est: Reliqua uero permota pariter ẽ terræ ꝑ euulsum non minus habebat: & quia detruncata est facilius exurgere potuit: s3.n. his nulla causa naturalis reddenda forsitan est: q̃ ãt in ipsis plã tis eueniunt exprædictis assequi: contemplariq; temptandum. Sequitur ut ea nunc explicemus: quæ arte paratuq; operoso efficiantur: quo℞ causas cõ spectiores esse aliquis putet: quẽdamodum certe sũt: uuas.n. uinaceis ua/cuas faciunt: detracta medulla palmitis: qua uinaceũ gignitur: palmes idẽ uuã nigram simul & candidam fert: & in eadem uua ac nã. Alia nigra alia candida cohærent: cu3 utriusq; maleoli dimidiam partem superiore3 cõtu/derunt: deinde æqualiter compositos arteq; colligatos defixerunt: sic enim compages una exutroq; coagmentatur: quippe quum omne uiuum cu3 ui uo sociabile sit: & maxime quæ societatem generis habent: quum col/luxata in naturam conflatur unicam. Sed uterque perse alimentum sine confusione transmittit: itaque fit ut fructus reddatur uarius pro ut utri/q; cõueniat. Quod etiã fluuii faciunt ĩuicẽ congredientes: ut cesisus & me/las ĩ boecia. Seruat.n. uterq; suũ meatũ: ĩ his tñ nec ĩuicẽ alimẽta iũgunt. S3 æque distãtia deriuant & perfluũt: hæc eadẽ cã ẽ: & cũ arbor uaria granata malaue afert: uirgas & ei3 maleo uelut ꝑmolliẽtes ut ꝑte cõtusa facilius ĩter se cohæreant: mox arctissime colligatas deponunt: tũ arbor una exoritu cẽ

positarum uirgarum exurgit: sed singulæ genus suũ conseruant: alimentũq; per se trahunt: atq; excoquunt: nec aliud cõmune inter se q̃ mutuum illum complexum coagmentationemq; gerunt: huic proximũ uel maioribus euenit & maxime iis quæ natura syluestria sunt: ficus enim & quicquid generis eiusdem arboris complectens caudicem cohæret: atq; unam efficit molẽ quæ quidem partim homines de industria faciunt: partim ipsa sponte unitatem eiusmodi capiunt: quæ. s. non aduersa inter se sunt: sed mutuo deuĩgũtur amore: ubi enim alterum cõplexum: alterum si uelut natura unica exambobus consistit: quobrem si quis alterutrum detrahat: uel dissoluat: utrunq; exarescat necesse est: sicut & inter uersigenera: quæ simul enata educataq; fuerint: ut de uite fico nupta: & ipsa marita retulimus: nam quæ suo cõplexu irreptatu nocẽt hederæ: hæc naturæ unitatẽ facere nequeunt. Alterum. n. moriatur necesse est: uarios igitur fructus ab eadem produci arbore his de causis opinari conueniet. Res enim similis quodammodo est: ut si quis arborem unam surculis pluribus ac uarii generis inserat: primordia enim naturasq; plures unicæ substantiæ iniiciet sicut illic ex primordiis pluribus natura una constatur: fructuũ magnitudo: quos ramis suis annexos ollis inclusos flexu sequaci deductos in terram obruunt: ceu punicarum aut malorum ratione contingit: quãtum enim humoris a sole aereq; detrahitur olla coercẽdo utiq; seruat: & simul uapore ex humo attrahit fructus: quo se alere potest: arborem enim alimentum transmittere tam intempestiue minus rationabile est: nisi ad modum parce. Qua de causa granum punici nihilo maius effici potest: cortex autem in plenum crassescit: ceu nihil ad illud alimenti perueniat: succus & enim omnium proprius ui tantum naturali cõfici atq; excoqui posse uidetur. Quamobrem mala deteriora insipidioraq; fiunt: at cortex granati uel extrinsecus recipit incremẽtum: ut pote qui minus naturæ conueniat: uaporis uero attractio qua nutrimẽtum profectusq; accedit: ratiõe minime caret: quemadmodum fieri & cæterorum quæ ante iam diximus: parimodo & oleribus sane euenit: quorum radices olitores percrassant foliis direptis: quorundam ut raphani per hyemem cum maxĩe uigent terraq; aggerata ut nec imbres possint admitti: sic enim per æstatem mira crassitudine distẽduntur. Apiũ uero radice tenus circunfodientes cachrilio plene obducunt: mox in super terram accumulant: Ratio q͛ totum alimentum radices absumunt: nec ad germina quicq̃ transmitunt: quod si diuidatur: plus incrementi sequatur necesse est. Quæ igitur germẽ ab imis educere possint: ut cæpe & q̃dã alia gñis syluestris radices mittũt. Sed raphanus q͛a nullã uim germinãdi ab imis obtinet: alimentũq; capit: q̃d nõ sursũ trãsmittere apta sit: iccirco subtus crassatur amplissimaq; efficitur: causa uero ut nulla putredo nulla corruptio accederet humo congestitiæ dat̃: q̃ aq̃ arcet & ĩ totũ oẽ q͛ alienũ est admitti non patitur. Apiis uero chacriliũ iungit̃: q͛r calidũ densũq; est. Iuuat. n. ad alimtũ trahẽdũ ui suæ utiq; dẽsitatis:

Idem mꜩ retinet nec ſurſum tranſmittit: ſimulꜩ ſui caloris beneficio poteſt conquoquere: itaꜩ cum alimenti copia large accedat percoquaturꜩ: incremẽtum quoꜩ large conſequitur: eodem profecto uel ea pertinent: quæ cucumeribus cucurbitiſꜩ eueniret in mollicia incremẽto: ſi qs paruos paruaſꜩ abſconderit: ſic enim nulla pars alimẽti a ſole detrahitur: nec flatibus reſiccatur: quibus cauſis molles augeri non poſſũt: ut etiã arboribus euenit quæ locis ſoli uentoꜩ expoſitis manent: his illi quoꜩ reſpondent qui in ferula uel tubo fictili includuntur: plus.n.alimenti præbetur: quoniam nulla ps exalat̃ nec exicat̃: creſcũt uero in lõgitudine3 & qa nutrimentũ facilius recto tramite fluit: & quia nihil eſt: qd' auocet aduerſeturꜩ. Ratio ſimilis facit: ut uirides quoꜩ ualeant perdurare. Si quis apud puteu3 ſerat cũꜩ tempeſtiui iam ſunt dimiſſos in puteum bene operiat: ſic.n. ſol afflatuſue haud quic̲q ſiccare põt: & aquæ ſubditæ uapor aſcendens facit: ut nullam ſentiant ſiccitatem: ſ3 quaſi recenti habitu uireant: durant autẽ diu ex pabuli facultate: qd' radices aſſidue mittunt. Quippe radices diu uiuere poſſunt cura adhibita: Quãobrẽ ſiquis poſt̲q fructificarunt germina decidat & radices terra tute operiat: atꜩ occulter rurſus exeiſdẽ radicibus cucumeres depromentur: ut multo maturius: ̲q qui ſemine ueniant: quoniam radix iam adeſt: & terra congeſta conculcataꜩ tepefaciens: ſatis germen celerius elicit nam & tepor ipſe non parum cõfert ad præcoque3 germinationem: argumẽtum hoc quoꜩ euidentiſſimum: quod ſi quis hyberno tẽpore ſemina cucumeris ſerat in calathis: rigetꜩ aqua tepida: & ſoli exponat: & igni admoueat: ac poſtea quũ tempus ſeminandi fuerit: totos cophinos demittat in terra: præcoques admodum faciet & hæc prædictas cauſas ſortiuntur: figuram autem & ſpeciẽ ſuam apium mutat: ſi ſatũ conculcetur cylindroꜩ ſuper inuoluto coerceatur: fit &.n.criſpu3: quoniã incrementum tranſire facile nequeat: & uaſis quoꜩ in quo poſitũ fuerit ſpeciem imitatur: qd' propterea euenit: quia nutrimentu3: quu3 prohibetur arceturꜩ a uaſe circumueniente: fertur ad id: quod aduocet libertatemꜩ permeandi concedit: fit.n: uelut riuuli cuiuſdam deductio: itaꜩ ſpeciem uaſis ambientis capeſſit: euenit hoc idem quodammõ: & generi animaliũ in magnitudine paruitate breuitate & longitudine: quippe illa formata iam ſunt: hæc uero quũ generẽtur formam recipiunt: qua pp quu3 apiu3 tranſferre oportet: palum defigere tantu3 præcipiunt: quãtu3 apiu3 efficere libeat: radix.n.totu3 locu3 implere facile poteſt: huic proxima quodammodo eſt in mitigandis arboribus radicum auctio: quũ.n. trãſire libere poſſint: alimẽtiꜩ obtinere copiã: amplius tũ ĩ lõgitudinẽ: tũ in craſſitudinẽ augeſcunt: nec nõ & q ſemina plura ĩ linteolo colligata ſeruerit radices & germĩa facit ãpliora: q̃obrẽ ſereñ q̃dã hac rõe cõſueuerũt: ceu porrꜩ apiũ: atꜩ alia q̃dã: plus ei3 ualẽt ̲q plura atꜩ ex his oĩbꜰ natura una cõſiſtit adſt̃: ̲q ui tpis ̲q ſerũtur diuerſam ſpicẽ capiãt ceu rapa: ſiquis protinus ab area ſerit: ampla efficitur: quod ideo fit quia

plenius radicatur: dilataturq; amplius: meliora euadunt: & quæ lentiscc: aut scylle inserta terræ mandantur: habet &.n. utraq; humorem caloremq; aliquē & fit uelut insitio quædam: omnino quicquid in alio seri possit melius redditur: ceu ruta in fico: sic enim optimā posse fieri creditur: cortici ĩ fixam serere: terra ocultare consueuere: euenit nanq; ut humor lacteus ille fici super alimoniā auxiliari quoq; suo calore ualeat opportune: sicut & cinis congestus radicibus: siue ne radices uermiculentur: seu etiam salsugie coalescant: habet.n. similem: quandam uim calefaciendi: quippe lentis amplitudo efficitur: si semen stercore bubulo inuolutum seratur: iuuat & enim calor: & siccitas stercoris: ciceris autē si cum putaminibus aqua præmaceratum seratur: minus & enim est: quidem putrescat: alimentũq; primum largius ministratur: & si cum cæteris obseratum: maturius ueniet: hæc admiranda & penitus a natura negata putantur: uerum tamen mutationes eiusmodi sponte quoq; & arte naturæ ratione eueniunt: ut in tipha & semine tritico obducto: sicut etiam: quæ ex seminibus coctiliora nitro præmacerata euadunt: aut quæ melle lacteue pari ratiõe macerata dulciora redduntur: quale nanq; semen terræ committitur: tale quoq; progeneret aptū est committitur: aut alteratum & cõmutatum: duabus enim in rebus quodammodo principium omnium immutatur. i. aut in qualitate aut in quãtitate: ceu tiphæ & semini: quod pars aliqua desit: quæ si detrahatur principio generationem minus impediet: sed si exempta sæpius sit: & uelut penitus semen dispolietur atq; affici opportunus relinquatur: tum in qualitate mutatur: nec eadem multitudinem paleæ retinet: euenit quoq; aliis ut partibus quibusdam detractis nõ nihil differẽtiæ oriatur: ceu uiti palmitis medulla exempta uua sine uinaceis gignitur: quod quidẽ fidem nõ nullam illis forsitan faciat: qui semen a parte una quaq; transmitti asserunt: sed huius solutio eadem est: quam de animalibus diximus: hæc igitur propter prædictas causas commutari putandum. sisimbrii uero mutatio in mentam uelut prædictis opposita. s. est: quum ex neglectu eueniat: fit enim cum quis non excolit: neq; curam solitam adhibet: ut radices amplius deducantur: quã in partē ui tota cõuersa: debilior pars superna cõsistit: odorisq; sui uehementiã mittit: quasi ex ambobus illis germine atq; odore similitudo ꝓueniat. Quippe acritudine exolescente reliquus odor: qr mollis quidã remissusq; ẽ: ꝓxime ad mentã accedit: quãobrẽ transferre sæpenumero iubẽt: ne istud eueniat: hæc sisimbrii causa ẽ: ocimũ aũt q loco soli exposito sitũ est trãsit in serpillũ: quia uehementer siccatur: folio nãq; minus odoreq; uehemẽtius redditur: quippe quum alimẽti quoq; minus habeãt quæ sicca sũt. Sed eiusmodi mutatiões ita euenire putandũ: ut aliqd similitudinis faciãt: nõ ut oĩo speciẽ exprimãt alienã. Populus alba frõde latiore cortice leuior atque omnino succo lætiori quam nigra est: sed eadem insenecta ob alimẽti inopiam haud procul est a ratione: ut & frondem angustiorem & cortici

scabriorem habeat: & quicquid euenire his soleat quæ non æque alimen to abundant: omnino fortasse mirum non nimis est: quod in hac euenit cũ in proximum atque simile quodammodo transeat: nam & in animalibus mutationes eiusmodi plerasque uidemus: Alias in generatione: ut quum in cæteris tum in his: quos papiliones uocamus: enimuero ex eruca aurelia nascitur mox de ea papilio. Id enim non aliis quam papilionuȝ generi eue-nit: alias in iis: quæ perfecta iam sint affectione dispositioneque corporis perspicuas: quas anni tempora faciunt: ceu in auibus quippe in his potis-simum & dicitur & conspicua est colorum: totorumquè corporum immu tatio: ut esse aliæ uideantur: hæc igitur ut dictum iam naturali tribui ratiõi par est. Atque principio dicimus secundum naturam pocius euenire arbi-trari certe oportet. Sequitur ut loco postreme contemplationis de morbis & corruptione plantarum loquamur: quæ quidem ratio euentus ancipitis est: quoniam & secundum naturam & præter naturam consistit. Iaȝ enim corruptiones alias secundum naturam: alias præter naturam euenire om-nes dicere solent. Morbus autem partim omnino præter naturaȝ esse appa-reat: est enim discessus quidam atque perturbatio rei: quæ secundum natu ram sit: partim quia solitus est & sæpe numero accidit secundũ naturam eẽ asserimus: in animalibus pariter & plantis affectiones scilicet discernẽdo eas: q̃ uiolentæ sunt: planeꝙ extrinsecus ueniunt. i. uulnerum plagarum ꝗ causa: quæ. n. algore aut ardore aut aliqua ratione aeris accidãt: hæc preter naturã esse nunquã censemus: quãuis ea quoꝙ uiolenta quodãmodo atꝙ extrinsecus occurrant. Sed. n. hoc neꝙ ꝓprium plantarum generi deditur: cum & in animalibus idem sit: neꝙ refert ad eam reȝ: quam in præsentia q̃-rimus: morboꝝ auteȝ initia sicut & in animalium genere: uel intrinsecus: uel extrinsecus contrahuntur: & corruptio q̃ȝ pari ratione exoritur aut in to tum: aut certe quoadminus possint fructificare: intrinsecus inq̃: quum nu trimenti copia uel inopia fuerit: aut qualitatis plus minusue accesserit: ex-trincus autẽ: quũ aut frigora supra modũ: aut æstus aut imbres: aut squa lores: aut aliqua cæli grauitas fuerit: adde plagas & ulcera q̃ ligone uel fal-ce uel aliqua eiusmodi causa ueniunt: nam & deorum numine aliqua dam nosa urgere creditur: ceu grandine. At si inopia quoque fecunditasue ali-menti extrinsecus sit: ut placet quibusdam: nil referat: omnia uero: quæ cælum iniecerit uehementius: imbecilliora infestant: ut pote quæ minus tolerare excessum ualeant: infirmissimo uero habitu sunt: primum quum turgescunt: atque germinare occipiunt: deinde quum fructum crearunt: quasi humor desierit: tum enim summa mutatio est: qua de causa genus agreste maxime ante germinationem aut sub ipsam germinationem labo-rat: ubi grando: aut flatus prægelidus: uel præferuidus: inuasit uin-cuntur enim ab intemperie. Hyems tempestiua prodest tam agresti-bus quam satiuis: facit enim constipando: & condensando: ut magis:

concisis: aut tercio in supinum excisis sit enim huic largius collectus uehementer adgerminandum excurrit ita ut nihil queat fructificare: rationis gemina causa est: aut enim quod rores statim post florem insiderint: aut quod exuperantia fuerit: quod si ita sit aerem dixerim in profluuio floris humidiorem: uelut eruginem procreare exuperantia uero q̄ǀ auocare dimouereq; alimentum uidetur. Itaq; utraq; de causa defluere acina q̄que permanere potuerit esse exigua ratio est: occulorum obtusio accidit: quum acriter frigent proximum illi est: quod agrestibus euenit: si quum germina sua festinantius incohant: gelatio consecuta est flos quoq; in tempestiuus ratione hac eadem perit: flatus & enim gelidus adhuc imbecilli occursans totum perfundit arborem morbi & uicia hæc sūt: fructuū autē ut uuarū crambus uocitatis hic animal est erugini simile nascitur cū tp̄re humido residente humore sol acrior cōsecutus inserserit: quod etiā pampinis accidere constat. Mali oleæ atq; fici fructus uermiculos senciūt. Sed mala & ficus quociēs uicium hoc acciderit pereunt oliuæ. Si subcute uermes nascant̄ peūt qm̄ pēitus adimūt̄: sed si ipso nucleo augētur: caro enim non tangitur: prohibent illos flatus & pluuiæ q̄ fiunt subarctum facit enim refrigeratio ut fugiant omnes ægrotant sæpe & ficus & reliqui fructus causā aūt: ut simplciter loquar: aut ipsa arbor eiusque dispositio habet: ut quum in amygdalis humor gumosus efficit: aut iis attribui decet quæ in aere eueniunt: oleæ arachnium quoque innascitur humiditatem quedā aeris proximi: quod fructum adimit germinatur ramis aniculis quum imbres secuti sint qua quidem germinatione fructus amitti tur: qr pabulū eo fluit qn̄quidē & fructus nodum uires conceperit: humore aūt agregato mox germē prosilit: pessimū & oleis uiribus & aliis omnibus si dum florent īpluerit: defluunt & enim flores & fructus cā imbecillitatis adsunt & propria uicia locorum: ut apud miletū atq; terentū oleis euenit. Quippe apud miletum quū florent si aer austrinus serenusq; sit: eruce uariū genus creatur quarum aliæ frondē erodūt aliæ florem. Iuuat contra hoc si æstus sit cōsecutus: omnes & enim disrūpunt̄ atq; intereunt apud tarētum cum florent alias desyderio flatus erugine infestantur: alias habitu quodam ex mari caliginoso crassoq; floribus residente odorem florum āmittūt qua de causa: quum arbores maxime atq; pulcher ime illic sint: fructum tamē minimū reddunt: omnino singula loca sua uicia habent: alia ex solo: alia ex aere alia ex utroque. Sed cōmunis omniū causa flatibus datur: qui per æstatē feruidi peruer frigidi admodum ueniāt: quū arbores germina floresq; suos incipiūt edere in totū. n. uere in his quoq; asseri pōt excessu defectuue alimēti aut æstus aut frigoris langorē accidere: addo ēt si flatus & pluuie non tempestiuæ accesserint: accidit. n. ut alias fructus amittāt ꝓpter aquæ penuriā: ceu fici alias deterius fructificēt: quū uel putrescūt strāgulant̄q; nimio humore: uel contra plusq̄ sit cōmodū desyderio humoris siccescunt: quum ēt æstus plerūq; tū uuas tū oliuas atq; alios fructus adurunt: uermiculorum

multi specie inter se differunt: discrimē tñ præcipuū in his est: quod in alia arbore fructu ue alio nati sunt: translati in aliud genus seruari nequeat: q̄d ratione utiq; fit: alimentū. n. cuiq; ex ꝓpria subministrat̃ materia. Sed peculiare: quod de eo notatur: quē cerastā appellant: hunc. n. & in olea creari & in fico parere asseuerant: habet ficus & suos uermiculos: & illos q̄3 enutrit quos alienos receperit: oēs tñ incerstam figurant̃: & sonum edunt paruuli stridoris: de morbis dixisse hæc satis est: de corruptionibus arboꝝ primu3 illud significasse oportet. Alias secundū natura3 accidere: ceu ariditates in senecta: cū imbecillitate languescunt: quasi expirent sponte atq; aboleātur: Alias præter naturā extrinsecus aduentare quaꝝ al as uiolētas putari: ut si arbor præcisa aut uulnerata: mortua sit: alias minus: ut quæ pp frigora tēpestatesue accidunt: atq; minime oīum uiolentas esse: quas morbus attulerit: sicut & in aīalium genere: sunt. n. istæ maxime diuturnæ: q̄obrem nec præter naturā esse apparēt: æque in aīalibus atq; in plantis: quippe cū naturæ intersit: ut uires paulatim deficiāt: est præter prædictas: alia quoq; corruptio quæ nīmia fertilitate exultat: quippe oīo quæ large fructificāt uitæ sunt breuis: ut dictu3 est: exarescunt. n. quia totus humor ad fructu3 cōsu mitur: nā & nouellæ oleæ pereūt ex fertilitate: quod priusq̄ ꝑficiātur alimētum incremēti sui ad fructificandū cōsumunt: sed corruptionē hanc neque secundū naturā esse: neq; extrinsecus uiolenterq; dixerim euenire: sed ipsis arboribus imputem: quæ plusq̄ modicū sit: ad fructu3 generandū citātur sic tamē ut aeris cæliq; uniuersi status causa quodāmō altera cōiungatur: sequitur. n. talis fecunditas eblandito aere temperieq; optima cōdito: hāc igitur siue secundū naturā: siue præter naturā siue ēt mediam quanda3 statuere placeat: nihil refert. Arboꝝ aūt genus ēt aliquid fortasse est: cui corruptio secundū naturā spōte: nec ullo pacto afflictato: sed bene uigenti eueniat ut pino cū radices mutatæ in teda3 fuerint. Ita. n. fit ex nimietate nutriciōis cūq; per teda3 transmittere pabulu3 arbores nequeāt: moriuntur quod ꝓximum illi uidet̃: quod aīalibus euenit: quæ extra mō3 crassant̃: atq; pinguescunt: quū. n. aurā attrahere nequeant: nec ullo pacto spiritu uti possint: ꝓpter obesitatē cōdensatione3q; strāgulant̃: q̄obrē nō inepte rustici uocabulum istud de pino usurpant: pinu3. n. strāgulari aiunt obesitate atq; pinguedine: quippe oīa spūm desyderant aliquē uel sollutionē uel meatuu3 libertatē: ergo corruptiōes huiuscemōi naturales pocius esse putaueri3. Illas aūt utronoīe appellasse cōueniat: nihil refert: ut iam dictu3 est: sed de his radicandū: quæ secundū naturā eueniūt: qm̄ hæ simplices quædā atq; cōspicuæ sunt: haꝝ igitur causæ in duobus uersantur. i. in excessu frigoris atq; æstus: nam quæ ob inopiam alimēti eueniunt: exempli gratia uel quia humor deest: uel quia ager uiciatus est: hæ sui generis sunt atq; latissime patent: sed pauciores illæ ꝑfecto q̄s affert æstus: nisi squalores uehemētes infestēt: q tñ & ipsis cætera potius necāt: q̄ arbores: nec nisi ꝑpetui diutiniq; fuerint: illas

perdere possit annuis ardoribus: qui tempestiue subcanicula3 fieri soli i st plantæ sole nouelle syderantur & siquid mancũ imbecillu3 ue sit neq3 eni3 hæc possunt sufferre plura uero interierunt rigore modisq3 pluribus: alias enim algoris uehemẽtia gelat: alias flatus pregelidus ruit non nunq̃ ẽt silente uel certe leuiter citato spiritu nõ tñ puro sed turbido atq3 caliginoso itidẽ euenit: sic eni3 ferme gelatio arborũ sequitur siue cælũ serenum sit: siue nõ serenum: quippe circa archadiã euboiãq3 cælo sereno uentoq3 flante potius gelatur. At in thesalia locisq3 pximis aere immoto caliginosoq3. Cæterũ flatus potius hæc affectio euenit: quũ mõtes singula circundantes loca niuẽ ex ceperint: hinc. n. flatus & frigora eueniũt: quæ densare ac urere possunt. Interdũ ẽt sine uento aer subiens ipse identidẽ facit: quod aũt referunt minus gelari circa euboiã atq3 boeciã lacu orchomenio inundante alterutra fortasse ratione intelligi põt: idest aut p euentũ: quod eo tẽpore annus magis pluuius sit nixq3 proinde nõ urgeat atq3 uapores humidiores citentur: ut pote a largiore humore talis &. n. uapor minus frigidus aut noxius est: patuit hoc locis quibusdã: quæ tepida reddita sunt: quoniã fluminũ alluuie loca uicina cõcreuerint flatus: qui adurunt locis grætie ueniunt ob occasu: ut olympias: qui tũ alibi: tũ apud calcidẽ luctum uocitatũ facere assolet. In thesalia enim & qui ob occasu & qui ab exortu aspirãt gelare nimirum possunt: tẽpus huiusmõi afflatus maxime circa solsticium subdiẽ quadragessimũ est tum. n. aer penitus alget. Quæ eueniũt hæc fere sunt: causa aũt ut in uniuersum agatur: manifesta propemodu3 est: calor. n. pulsus a frigore secu3 humorẽ educit: ita ut exhalet͛: difleturq3: qđ maiore exparte iis euenit: quæ eminent supra terram: radices eni3 partesq3: imæ indomitæ manent: sæpe ẽt aliquid ipsius caudicis frigoris iniuriã aufugit. Cæterũ radices quoq3 interdum uis aggreditur frigoris: ut arbor tota exarescat: oĩo. n. origo accessusq3 frigoris de super: mox inde uelut p inductum adima defluit. Quãobre3 coloni apud quos istud euenit: bene uites operiunt: & ficos fruticosa specie reddunt: nec terræ magno cumulo opus est: sed mediocris seruare utique põt: quidã extrema tantummõ palmitũ & ramorũ fici operiunt: ut in põto & in media tanq̃ additũ frigori negent: &. n. si ea tute integant͛: sicut & alia quædam nuda munire cõsueuerũt: nullam capiũt noxam: quũ nullus additus frigori pateat: transit enim a summis ad ima & radices uis frigoris adustio aũt huiuscemõi uehemẽs est: nõ secus atq3 si a solis ardore ac mora lõginqui tẽporis fieret. s. pp uim uehementissimã frigoris: hæc. n. humore3 simul & calorẽ amplius frequẽtiusq3 educit: caua aũt & angusta atq3 fluminibus loca apposita: & omnino: quæ ab omni sileant flatu: magis laborare ratio est: præsertim enim spiritus locis eiusmodi consistit: diutissimeq3 moratur: itaq3 efficatius agere potest: & enim ubi non flatus sed præsentia statusque aeris hanc adducit iniuriam: ut in thesalia & macedonia͛: tum alibi tum apud philippos: ubi profecto loca possionis concauæ magis laborant

aer eni; immotus gelatur: agrumq; totum diucius cõgelascere facit ac locis supinis nulla penitus aquæ: aut aeris fieri gelatio potest: motus &.n. prohibet. S; mi⁊ sane illud ẽ: rõemq; desyderat q non ea quæ infirmissima sit laborare solent: s; interdum quæ egrege robore ualent: oleam.n. & ficum aduri nihil mi⁊: quum alterius radices per summa cespitum natent: alterius non sublimiter solu; cohæreãt: s; ẽt raræ sint: ut frigus ẽt desuper inuadere possit: & uitis uero non nihil causæ sua natura & ulcere iniuriosæ censuræ ostendit. At oleastrum magis olea laborasse & punicam nulla; cepisse iniuriam: quæ imbecilla contra frigora ẽ: concrescit &.n. celerrime. Mirum certe id est quippe si gelationes: quas algores flatusq; faciunt: differant inter se: haud ratio abesse uidetur: ut illa pocius sequacia tẽporis sint quæ ĩfirmissima extant: nisi forte idem in his quoq; euenit: quod prius diximus: densis.n. magis insidet: atq; immanet frigus q̃ raris: rara aiunt ipsa nimirũ penetrat: quod & ut mali non cõgelescant: causa est: q̃uis imbecilles admodum sunt ut in thessalia extitit: facit &.n. raritas arboris ut frigus transeat: nec aliqua parte arceatur. Quod aũt diu non immoratur: nec uniuersu; cõtendit efficax id esse non põt: sicut etiam de fulmine intelligere licet: porro alterutrum opus est: aut nihil sibi admittant uim frigoris: ut quæ densa & ualida sunt: talis ne pirus & omne genus agreste atq; etiam magis qua; sterile: ceu ulmus & ostrica aut quum admiserint: statim transmittant: expellantq; nec usq̃ retineant: causa eoru; petenda hinc est: impetus autem flatuum loca quæ inuaserit perfundit ac diluit quasi flumen irrumperet. Quẽadmodum quum pestilens incesserit lues: quapropter sæpe quæ tangunt ac proxima sunt: euadũt indomita: & adeo uis illa rapax celeriter plerunq; transcurrit ut gemmas eiusdem palmitis partim congelet: partim incolumes relinquat: sæpe etiam uitæ tota a niue abscondita: quod fit locis prægelidis: si postremos palmites nudos excipiat hosce urit: ac ĩde ad radices pertransit flatus: in ponto congelant: quum cælo sereno ac sudo quædam ĩ modũ squama⁊ peferunt: quæ q̃de; ampliuscula sunt: dũq; feruntur admõ; patent: dilapsa minime durant: quare cõstat quod aliqua ĩ aere gelatio more pruine consistit. Quum igitur aer cõcresens flatu percitus occursat squamasq; illas deducit: gelatus ratione consequitur: flatus autem locis natura frigidis quida; euernaculi insunt: ut ponto & thracie: tepidioribus uero extrinsecus ueniunt ceu euboiæ: natura quoque plane indicat ipsa non flatu aliquo stabili uniuersoque: sed temere passim uagante iniuriam illam afferi aliter enim nunquam intacta euaderent quæ proxima essent. Igitur flatib; eam quoque proprietatem possumus adnotare: gelicidium humi damnosum admodum est: quum arbores ablaqueatas dispoliatasq; cespite occupauerit: sed maxime si ad sit aqua restagnãs: quippe si diucius frigus durauerit radices infirmas dispoliatasq; subiẽs penitus congelabit: nam & si omnino solum agitatum inuenerit uehementius offendet: penetrat enim libe

rius: quod rarum est: resistit ualẽtius quod fuerit stercorarum: stercus. n. ut pote calidũ iuuat: quum & si niue delapsa soloq; fermentato frigus pruína geluq; successerit: minus ægre ratione utiq; cõgelabitur raritas enim facit: ut seges facilius sẽtiat. Sed perniciosius gelicidium terræ arboribus euenit: q̃ aquæ magis enim radices id tangere põt: damnosius uero utrunq; redditur quum pluuia & gelu misceantur inter se uicibus: sæpeq; alternantur: hac & enim ratione uires oẽs tolluntur: q̃ nõ æque glaciæ ꝑpetua euenit præterq̃ si diutissime infestauerint: color. n. cõclusus coartatusq; assiduæ satis tuet̃ omnino damnosior glaties illa est: quæ subtus inuadit agrum tenuẽ solutũ siticulosumq;: haud. n. calore põt æque resolui: & ulterius irrepit atq; radices attingit: euenit aũt: ut germinũ cõgelatio & omnino superiorꝝ partiũ sæpe numero fiat radicum: per raro & apud paucos: ratio q̃ radices terram protegentem & frigus arcentẽ obtineãt: ad quã ẽt calor cõpellitur. Interdũ nec superiora ipsa intereunt: sed potius leuiter uruntur: quæ q̃ nõ protinus auferre oportet: enim uero sæpe uere in eunte illa quoq; germinare incipiũt quippe: quæ exaruisse uisa sunt: humescere rursus reddiq; uiridia possunt qua de causa mirandum nõ est sicubi ita euenerit: ut olea tum fronde tum toto corpore arefacta apparens posset regerminare: haud. n. arefactio fuit: sed esse quædam apparuit ex siccitate atq; calore: quæ uim genitalem frondis non attigit: atq; ẽt minus germinis & rami: idem uel aliis quibusdã euenerat: sed consentaneum maxime illis: quæ natura calida sunt: frondemq; gerunt carnosam. Imbecillia. n. atq; gracilia facile abolescunt: ceu myrtus: hæc. n. celerrime urit̃: quia & ipsi ramuli tenues tenelliq; sunt & tota arbos minus calidã est: & proinde ad gelu facillima: laurus & q̃uis rara tamen resistit: ꝑduratq; sui caloris potentia: punica uero & ficus rare humideq; minusq; calide sunt: arborꝝ quæ cõgeluerint: germinatio uelox frequensq; est fit. n. ut radix corroboretur: collectuq; reficiatur alimenti anniculi: quod haud dispensatum transmissumq; est. Item alimentum primũ quod nõ effuse ualenterq; fuerit distributũ: cõsummi tũc ad germẽ citãdũ ratio ẽ itaq; incremẽtũ atq; fructificatio celeriter ueniũt: hoc igit̃ nihil dubiũ ẽ: qd aũt quidã mirant̃ niuẽ gelare nequire pruinã aũt posse: quæ niue ĩfirmior est: nulla ratione admirari debemus: primũ quod nix nõ oĩbus partibus resydet: sed a palmitibus aut germinibus statim liquescẽs delabitur: & pruina hæc diu inherendo exurit: tum ẽt habitus palmitis causam habere uidetur quippe cũ nix anteq̃ germen ꝓdierit cadat pruina uero ubi proxime prodiit quum ĩfirmissimũ est. Interdũ ẽt quum turgescit: quo tempore nõ minus fragile est: iam enim humescit rarescitq;: ad hæc pruina niue tenuior ẽ: itaq; ratiõe utraq; uehemẽtius cõgelat̃. Sed nec illo mõ nix residere palmitibus possit: nisi uitis tota celet̃: qđ si euenerit calor a niue undiq; integente cõcludet̃: frigusq; foras uersus arcebit̃. queadmõ a terra fieri solet in totũ uim quoq; incidẽdi pruina q̃ nix efficatiorẽ sortiri putat̃: & noualia ꝓinde meliorescẽt

pruina existimant; glæbas enim diffundi subeunte mordenteq; : quoniam constantior est tenuior niue: propterea est quia nix ex nube consistit: & uelut spuma est quædam spiritum inse admodum continens: ipsa autem pruina perse constat: tenuiori quodam aere humoreq; condita est: horum igitur causas. Ita interpetrari censendum: gelatio uero utrum crassitate aeris an tenuitate conficiatur: & si ratione utraq: utra magis quærendum: quis profecto existimet: nam si aer nunquam geleturcælo minus sereno: nullo pacto gelationis causam habere aeris crassitudo appareat: quippe serenus ac sudus aer. Tenuior & proinde dissolutioni habilior est: gelatio autē nō nisi subeunte illo quod incidat fieri possit: item refrigescit facilius: & omnino sentit celerius: qui tenuis est: hinc enim & aqua præcalefacta refrigescit: gelaturque cælerius: quia ex calore tenuior facta est: confirmare hoc idem & loca putantur: quæ suda & subdiualia uocitamus: plus enim ac sepius in his congelatur non nusquam etiam parui interualli discrimine ut apud corynthum ranium & olympium quamuis uicina interse sunt: diræ tamen serenitates fieri circa craniuз solent: ita ut & plantaꝝ affectione & hominis sensu res percipi possit: alibi longiusculo interuallo: idem animaduertimus omnino loca quæ ante nunq̄ glacie rigescebant: propter aeris crassitudinem nec congelescunt: aere commutato ut apud larissam thessaliæ: prius enim quod aqua stagnante pigraque campus esset repletus: aer crassus & aer calidior erat: postea uero aqua educta colligiq; prohibita: aer frigidior est redditus: & gelationes plures secute sunt: cuius rei argumentum afferunt: quod tunc oleæ quum alibi tum in ipsa urbe magnæ: & optimæ aderant: nunc autem nusquam habentur: & uites quoque tunc nunquam congelabantur: nunc persæpe: aquam autem non semp agruз reddi frigidiorem: sed etiam iis: quæ prius iam diximus: argumentum quod circa euenerat: hæc enim tepidior nunc esse putatur quia ebrus amnis propius: his de causis aer tenuis gelationi aptior esse appareat: at illis contra: crassior potius habilior esse creditur: est eniз stabilior atq; immotior. Qui autem est i motus facilius congelatur. Item styges locis istiusmodi fiunt quæ maxime corpora subeunt: haud enim quisquam uitare potest etiaз si in lecto cōtectus admodum iaceat. Confirmat etiam illud: quod montibus minusq̄ planis gelatur: aer enim tenuior atque agilior ubi est: fidem his quoque loca singula faciunt: quippe cum circa cithrum thessaliæ maxime fere congelatur: qui locus cauus ac riguus est: & apud philippos ante magis congelabatur. Sed nunc quod aquam ager sorbuerit: atque ita maiore exparte resiccatus sic totusque excoli inceperit: multo minus rigescit: at qui tenuior ager redditus est: & quia absumpta fuerit aqua & quia excultus sit ager. Incultus enim neglectusque frigidior & aerem habet crassiorem: neque enim solis æque sentit ardorem: neque perflatur spiritibus propter materiaз: tuз etiam aquas stagnantes pigrasque locus ille complures habet: quod idem

& apud crenides olim fuisse proditum: quum thraces eum locum in habi tabant totus & enim campus scatebat arboribus aquisq; permadebat: quũ igitur nunc magis quã ante locis his congeletur: aquarũ copia resiccata nõ aeris tenuitati causa tribuenda est: ut placet quibusdã: tales in utranq; par tẽ rationes possunt afferri forsitã qr utroq; mõ fieri gelatio põt: id enĩ ex prædictis patescit: sed differt etiã locus a loco: quod plus crassetur: aut atte nuetur: aquosus enĩ turbulentusq; non æque efficax est: nec rursus qui præ tenuis est. agilis enĩ minusq; stabilis gelatio aũt spacio conficitur tpĩs ad hæc qualitatem quãdam illisq; sequantur totiq; statui cæli & quicqd extrin- secus ueniat inesse oportet: nam si mutationes remissionesq; crebris inter se uicibus alternentur: nulla possit fieri gelatio: sed quo ad sumatĩ referere li- ceat: celerius affici potest qui tenuior est: rigefactus tñ: qui crassior frigidi- or redditur sicuti & calidior caliditas enĩ aut frigiditas in eo firmius conti netur. quẽadmodũ & in cæterisq; calosiora corpulẽtioraq; sunt: quãobrem sicubi nõ dilutus: sed crassus simul & siccus sit: nõ absq; ratione hic facilius congelescet. Sed de his satis: æstus aũt nimius plantas & omnino nouellas arbores perdit ratione infirmitatis: sicut ẽt illa quibus uita annua data est. At uero quæ radices conceperint & iam factæ grãdiusculæ sint: has nihil in terimere põt: qr subire atq; uitalẽ originem æque attingere nequeat. Sed si quid offendere possit: germina fructusq; adurit: quippe in totũ frigiditas alienior a natura forsitã est: quoad enĩ loqui simplicius sit: omnia excessu rerum: quæ uitã tuentur intereũt: enimuero inter agros alius ex nimia pin- guedine sterilescit: alius ex ĩmodica macie & aer quoque impedimento est: quum in alterutram partem modus defuerit: nec non & æque inopia mul- titudoue officit: nam & stabilis aqua si arboris magnitudinem excesserit: perdet: ut quum imbres percrebruerunt: aut loca in undationibus concre- uerunt: quod etiam circa pheneum euenerat: ubi tamen aqua possit efflu- ere: arbores melius tolerant: quamuis altæ ingurgitate iuuant: & enĩ mo tus ut nunquam uires deficiãt contra præsentem alluuiem: hæc illis de cau sis fieri arbitrandum. Sequitur ut de uiolentis affectionibus disseramus: & si quæ aliæ non aere aut natura: sed hominis iniuria ueniant: has quoque adiiciamus: ut eam quam corticis in orbem detractio: aut uulnus aliquod inferat quæque appossitis quibusdã exultet: ceu de putaminibus: fabarũ narratur & quicquid eiusmodi ac primum de fabis. Enim uero fabarum putamina radicibus aut germinibus apposita uitam penitus tollunt: non tamen oĩbus. Sed iis quæ nuper prosiluere ut pote imbecillioribus qđ ea de causa hæc facere possunt: quia sua duricia siccitateq; alimẽtũ partĩ trahẽ- do: partĩ arcendo auferunt: alimẽto & enĩ destituta protinus moriuntur Sed hæc & quicqd generis eiusdẽ tanq̃ germinationi aduersa interimunt: quædã autem ex eorum numero: quæ conueniunti uuareq; possunt: exicio

aliquando

aliquando sunt: si immodica aut uehementiora: aut minus tempestiua exhibeantur: ut stercus si crebrius uel effusius uel uehementius ceu sex pelli um disponatur: hac enim prope oĩa posse interire creduntur si intemperata sit atq; indomita: periculũ idẽ impendet: & si calidum aut siccũ aut omnino uehemens minusq; plantæ cõueniens stercus fundatur: sunt enĩ quẽadmodum diximus: quæ singulis sationibus congruant: nec idem stercus commune omnium est: modo aquæ: quãquam ea quoq; radices sua multitudine inebrians putrefacit: longeq; magis si plãte nouellæ nec nimium aquæ cupientes sint: ceu cupræssus: & reliquæ siccæ: aut siquis non tempestiue: uel iis uel purgatione fossioneue utetur: omnia namq; dant causam emoriendi: temporis autem singulis horis quum ad hæc ipsa tum adsequẽtia deus auctor ẽ: corruptiones: quæ per alimenti excessum deffectumue: aut per intempestiuitatem operis ueniant: hæ sunt. Quæ autem uicinitate iuxta satorum: aut contagione sponte se associantium conferuntur: has alimenti prorsus rapina solet committere: eoq; celerius quo ualidiora pluraq; sint: quæ infestant: ceu quæ syluestria sunt: quæ radice numerosa cohęrẽt quæ multo indigent alimento: quæ abscindere amplecti strangulare atq; irrepere apta sunt: ut hedera: nam uiscum quoq; & omnino quæ aliquã plã tã p sede capiũt ĩterimere possũt hedera & haurio nimio pabuli desyderio: salsugineque sibi ingemita: arbores necant: sed aurio perniciosior est: quod plus habet salsuginis. Neces aliis quoque ab aliis accidunt proprie: ceu in minoribus patet. Quippe orobancha uocata eruum necat amplexu compræssuque suo: & limodorum: fenum græcum interimit: protinus radici adnascens: & alia cladem aliis inferunt: ut quæ cum singulis frugibus simul proueniunt: ceu lolium & auena tritico atq; ordeo: & lappa lenti: & alia aliis: omnia tamen idcirco interimunt: quia pabulum tollunt: tam quod terra ministret: quam quoddam sole: & aere ueniat: atque eorum quidẽ ratio manifesta fere est: oleum aũt & pix: atq; pingue: nam ea quoq; necandi uim habent: & maxime contra plantas nouellas: quare tangi eas minime sinunt: sed tutissime circundant uiminibus: causam illam habent quod sua caliditate atque tenuitate labili longe effunduntur & condensant aduruntque corticem: argumentum quod cortex durescit: atque detraitur quo laborante perdurescenteque alimentum transire non potest: uim adurendi longe subeundique haberi: argumento illud etiam est: quod q agrum syluestrem in aruorum formam tranducunt radicum residuis oleum aut picem infundunt: aut adipe ungunt: quæ omnino afficant: præsertim pix ut pote quæ ualidissima est. Restant corruptiones: quæ uiolente appellantur: quæ fieri solent ictu aut detractione partium aliquarum: aut dimutilatione: aut omnino sublatione: quædam enim ubi altius uulnus ceperint: intereunt: siccitatis imbecillitatisq; suæ ratione: palma uulnerata quoq; ĩce-

rebro penit: uis. n. uitalis germinatrixq; sita in eo est: quãobrẽ quũ id resic catu aut oĩo alteratum sit; intrusu aeris caloris q; alieni corrumpitur: partis q; superioris corruptio: mox ad ima descendit: huius ergo pecularis q̃dã natura est: ut & pars conspici possit uitæ præstitrix. Sed sunt quæ non plagam tolerant solum: sed etiam lignis detractis caudici indomita maneant: ut quæ humida sunt: probeq; germinant: ceu ulmus platanus: pars maior eorum: quæ iuxta aquas uiuiscũt: pinus teda quoq; detracta seruari potest: huic etiã pinguedo pro magno habetur: sed hæc oĩa cæteraq; non nisi bene adulta sufferre possunt: & huic quãuis putruerint seruari tñ ac uiuere queunt: nam & pinum haud semper tedificare consueuere: sed quũ uiget ætateq; maior est: caret enim teda nouellaq; humorem nõ excoquit: neq; aggregat sed totum ad germina incremẽtaq; altitudinis absumit: stati enĩ ac dilatari inceperit uis illa & habitudo tedæ uidetur consequi quæ aũt uulnerata aut castigata meliora fertilioraq; euadunt: hæc quoq; posse sufferre certum est plagam. Igitur & discissionẽ hæc tolerant: sed uitis ficus punica olea amygdala: & malus non ea solum: sed etiã fissionẽ caudicis sustinẽt. Cætera oĩa fixo caudice pereũt: &. n. q̃ ita uulnerata fissa ue rursus cõprimũtur: & coeunt hæc uelut ad sanitatem reducta uiuũt non sicuti illa nihil perfissa deficiunt causã talis tolerantiæ humor & naturalis resolutio dant: quippe alimentũ quãtũ abunde sit: capiunt: neq; resiccantur: neq; afrigere quicq̃ lædunt: fissure causa quod si ita est: hinc ea quæ ex urbanorũ genere fissionem tolerant: ceu ficus olea amygdala posse id sustinere credendũ: quod partes disiectas celerrime cũprimãt: coagmẽtentq;: unde & difficile ista scindũtur qr tenaci cõpage constãt: talis enĩ succus ficorũ & oleæ pĩguiusculus ille humor: & q̃sq; pinguedinẽ sortiens uitis q̃ materies eiusdẽ generis ẽ. Argum̃tum quod palmites perfici & medula exempta celeriter coeunt: atq; ẽt magis arundo: hæc enĩ sponte coit atq; cõcorporatur: pirum quoq; scindi quidam qixere. Sed de his cogitandũ corticis aũt inorbẽ detractio cõmunis omniũ aut certe plurimorũ interitus est: de qua pirus satis retulimus: ceu. n. pars arborum uitalis hæc sit: ut placet quibusdam ratione optima sequetur interitus seu hæc condensata arborem contagione deprauet totam: ratione id quoq; eueniet: medullã aũt aliquatenus exempta nunq̃ arbos emoritur. At si tota detracta sit moriẽdum omnino est: ut archades aiunt: nec pinus aut abies seruari amplius potest: causa haud temere illã putaueris: quod medulla pars humidissima & uitalis præcipue adest: cuius rei argumẽtum quod materies quæ medulla uiduata non est: peruertitur recuruaturq; iam confecta usq; du penitus resicetur. Quapropter abietis piniq; materiẽ filo medio findũt nec q̃cq̃ medullæ relinquũt: itaq; si hæc aliq̃tenus detrahatur nihil absurdũ arborẽ posse durare: sicut ẽt si cortex aliq̃tenus detrahat: s si tota demat: exarescat arbos necesse est: ceu destituta uitali q̃dã pncipio: aut suo natiuo humor decacuminatiõis dimutilatiõisq; rõ ĩ paucis cogitãda est

pauca enim sunt: quæ mori ea de causa possunt: quippe decacuminatione abies pinus larix & palma dũtaxat pereunt quidam & cedrų & cupressum annumerãt: uocãt decacuminationes quũ detracta coma arboris extremitas præcidetur: quod non sine rõe arbores prædictas interimit: quũ sicce nã sint: & meatu condantur rectissimo: & unica radice inhæreant: uulnus eniȝ infestat facitq; ut & frigus & arbor facilius subeat: præsertim quuȝ undiq; infertur: & exproceritate atq; meatum rectitudine: nõ pigre ad radices quoq; deueniat: ita multis de causis arbores istæ decacuminantæ intereũt: negata his oĩbus a natura nepotũ ꝑcreatio est: tam siccitate radicis q̃ ꝙ impetu suo toto sursuȝ contendant: atq; etiam qr radice singulari nitantur alteq; descendant: nusq̃. n. alimonie quicq̃ superfluit: nec uero dimotum aliorsu in se uertit: itaq; fit ut nullum sit exurgendæ prolis initium: qñ igitur hæc oĩa insunt: in his singulis ferme arboribus: corruptionẽ illam oĩo sectari necesse est: dimutilatione autem paucissima pereunt: sola. n. uitis nouella maxime interit: & si quid tenellum imbecillum atq; rectifluum sit: hæc. n. causã istis moriendi committunt: sed plura certe deteriora redduntur: amygdala enim amara efficitur & punica durior: & alia quædam mutari plane uidemus: ratio explicata est: qđ principio alterato finis quoq; alteratio sequitur: quin & depastio animaliũ damnosa admoduȝ est: quod duȝ germen cedit: ac detrahit simul quoq; adurit: fit. n. hinc: ut plantæ grauius infestent peculiare quod de palma & picea proditur: has. s. dimutilatione non interire. Sed sterilescere: rationem superioribus proximam esse existimanduȝ: ꝙ principio alterato imbecilliorịq; rddito uires defficiunt: & fructus idcirco: ut pote ultimus creari mĩe oĩum põt: præterea iam germẽ adest & quasi ꝑacta res est fructus: ꝙ autem est futurų imbecillius illo est: quod ꝑ actũ iam est. Sed his tm̃ modo istud euenit: qr hæc paucifera sunt: pigreq; fructificãt rõe quidem numeratis regionis: suis &. n. locis steriles fortasse non fiunt: nec mirum siqua parte decisa non totæ defficiant: principium ãt plurimũ posse tametsi multiplici ratione iam liquet: tamen germina quoq; ipsa confirmant: quum afflictantur taȝ in aliis q̃ uel maxime inuitiũ genere. Quippe excisis primis germinibus nihil amplius germinatur: sȝ ꝓtinus ipsæ germinandi effluxus cessat: atq; extinguitur q̃si uitis excecata: & manca: quodammõ fuerit: ꝑncipium. n. & ualidissimũ & infirmissimũ est: non tñ mõ eodeȝ: nã uitem fertileȝ admõȝ germinibus eẽ germinationes sequẽtis tpis latissime indicant: sunt & seminum corruptiones eorų scilicet: quæ non secundũ nãm seruntur: arborų pariter & frumtorų: & oĩuȝ cæterorų: quorų & tempora certa sunt: uiuũt & enim omnia ad quoddaȝ tempus: deinde intereunt: uiuere inquam non actu: sed potentia: pereunt naturali sorte: cum exsiccata penitus sint: & calor humorque totus exactus fuerit. Reliqui omnes interitus uel inuita natura præter nãȝ eueniunt: ut quũ ĩnatis bestiolis exedũtur: aut quũ humescũt ul' aliter cõmutãtur q̃obrem quæ multiplici

continentur uagina: aut diuersa tunica uestiūtur: aut pinguia uel acria uel amara uel ossea & siccissima sunt: hæc oīa diu perdurāt: reliqua celeriter uiciantur. Alia enim inter se feruefacta abolentur: ceu frumenta & legumia alia ex aere aliisq; extrinsecus rationibus humefacta: ut olera: & quæ coronaria uocitamus glabrantur. n. quodāmodo: ut aīalia gignant quibus pereant: quæ inter legumina excoqui facilius possunt: celerius pereunt: ut pote dulciora: partus. n. bestiolaꝝ causā dulcedo ministrat: tum ēt sua imbecillitate deprauantur: & quia iam uelut finē suum attingerit: frumentum q̄ celerius deficit: quod dulcius est: locus tamen plurimum ad perenitatē seminum refert: si siccus ac frigidus est: diutius enim locis eiusmodi durant ut in media & paphlagonia: & in his seruabiliora: quæ locis editioribus recondita fuerint: pari modo & siquis eiusmodi locus alius sit: diu seruabit: quippe ambo illa arcentur: quæ solent corrumpere: calor & humor: nā & terra quā frumentis respergunt identidem facit: siccat. n. atq; refrigerat arborum enim semina: quæ mollia carnosaq; sunt ceu amygdala: nux: glās: putamine ambiente seruantur: quæ sicca lignosaq; sunt: ut uinaceū & eiusmodi: suis ēt uiribus resistere queunt: ueꝝ ut simplici ratione loquar: oīa diuturniora redduntur putaminis circundantis presidio: nam & uinaceum & granum ficulneum & reliqua generis eiusdem tegumentis suis exuta lōge amplius resiccantur: sed omniū istiusmodi maxime illa permanēt: quæ nucleo cōtinentur: ceu semen oleæ: & quicquid ligni aut ossis speciem gerit ut semen palmæ & cnici: & reliqua cnicei generis: densa. n. hæc omnia sunt pro tectuq; munita tutissime: semen aūt illud interius aliis absolutū cōspectumq; inest aliis indiscretum atq; incertum: ut palmulis.

THEOPHRASTI DE CAVSIS PLANTARVM. L. VI.

d E sapore atq; odore quoniam ea q̄ plantis conueniunt: tentandū pari ratione. Atq; de cæteris disputare ac reddere quæ quibusque de causis generibus eueniant singulis: ergo quænā sit generis utriusq; natura amboq; mixta quodāmō esse: ꝑ ratione alibi determinatū a nobis abunde est: sapor. n. partis siccæ terrenæq; in humore demixtio est: uel partis siccæ per humorē exui caloris percolatio: quod forte nihilo differt: odor aūt est partis siccæ sapidæ indiaphane hoc est transllucido corpore demixtio: id enim aeris atq; aquæ commune est: eadē ferme saporis & odoris affectio est: sed nō in eisdē utrunque proficitur: hæc igitur iacent hunc in modum determinata: sapoꝝ autem genera numero quidē cōplecti facile ē exempli gratia dulcis: piguis: austerus: acerbus: acris: salsus: amarus: acidus. Sed naturā explicare cuiusq; difficile q̄ppe primū illud: ipsū discutiendū: utꝝ affectionibꝰ sensuū reddēda ratio sit: an figuris qbꝰ siguli cōstēt: ut democritus cēset: ni forte figuř ēt iste redigi ad potētias q̄dāmō possit illaꝝ q̄ grā subiūgant an alio mō siqs extra ꝑdictos alius eē possit: Affectiōibꝰ sen

suū in quam: utsiquis dulcem: qui humorem linguæ consertum: discer nat: dixerit esse. Aut saporem qui leniat: aut saporem tenuem uel leuem: Acerbū: qui resiccet: aut leuiter dēset: eundem illum humorem. Acrem: qui deliquēdi: aut mordendi uim habeat: aut qui calorem humeris conser ti loco superno excernit. Aut saporē deniq; uim adustoriā: uel calefactoriā sortiētē. Salsu3: qui afficcet & mordeat: Amarū qui humcrē corrūpit: aut coagit: aut mordet: aut saporē deniq; asperum uel maxime asperū: Austerum qui abstergere potest: & qui sensū aut sensus humere3: aut humeris per summa residentem: mordet: uel coagit: uel afficcat: aut oio acerbitate3 leuem atq; mollissimā: aut si queadmōm plato uiriū differētias inuniuer sum reddideris: aggregandi scilicet disgregandiq; rōe addito leuitatis asperitatisue usu generatimq; digesseris: ut acerba: quæ uenas adurunt afficcāt atq; exasperāt: austera q̄ his magis possint abstergere: atq; eluere quod linguæ inhæreat. Amara: q̄ extra modum detergunt ut aliquid ipsius quoq; naturæ absumerent: ceu nitrum salsa quæ temperaciora his sunt: minusq; abstergunt: & amaritudinis uacant asperitata: grataq; magis palato hoīs sūt. Acria quæ oris calore feruefacta mutuo feruefaciūt. Leuigataq; sursū leuitate sua feruntur ad sensus capitis atq; incidere possunt. Acida quæ putredine attenuata ia3 fuerit uenasq; subeant angustas & agitent fermētent: spumam excitēt: atq; attrahere possint: Quæ autē omnibus prædictis aduersa passio seu affectio sit: hæc dulcedini conuenit: quū scilicet sapor leniter mulcet & mitigat: q̄ asperitate horrescunt. Aggregat hæc affectio & cō ponit quæ diffusa sint præter naturā: cōtra quæ cōsistunt diraq; sunt laxat: & discutit: ita plato rōe potentiæ saporis determinat: democritus figuram singulis reddit: ac dulcē esse saporem: aut qui rotundus amplusq; ē. Acerbu3 qui figura magna perficitur. Asperū qui multi angulis minimeq; orbiculatus est: acutum ut nomen indicat ipsum qui mole constat acuta: & nucis pineæ speciem gerit & incuruus tenuis nulloq; orbe conglobatus est: acrem qui orbiculatus tenuis angulatus atque incuruus est. Salsum qui angulatus magnus distortusque est: & cruribus paribus constat: Amarum qui rotundus leuis atque distortus parua cum magnitudine est: pinguem qui tenuis rotundus paruusque est. Igitur modi tantum interse distant: s3 forte ut dictum est ratio quoque figurarum saporum uires secuta est: atq; illarum gratia excogitata: ipsarum & enim uirium causas hunc in modum satis assignasse existimant: quibus scilicet de causis sapor alius astringit afficcat atque coagit alius lenit æquat atq; componit: alius excernit diffundit que: aut aliquid eiusmodi facit. Illud tamen ab his fortasse quis exiget: ut subiectum quoque aliqua cum qualitate reddatur: non enim solum quod agit uerum etiā quod afficitur: nosse oportet: præsertim si non idem saper pcipiat̃ ab oībus: ut ēt democritus ait: qppe nihil ꝓhibet: ut q; hōi dulce est id amarū aliqua ex cæteris aīalibus sentiāt: cōstat. n. quod subiectū sensus

affectum qualitate alia est q̄n figura saporis cū eadē sit: nō tñ idē agere i omnibꝫ possit. Quod si ita ē subiectoꝝ quoq; similitudinē pro cā accepisse par est; quāobrez differere: de his profecto debemus. Ad hæc argumēto est: ha ud unā potentiā esse figuræ eiusdē quod cōtraria in alio atq; alio agere pōt: enim uero singula in suā ducere potestatē nequire nō æque mirū: sicut neq; ignē omnia minus urere posse miramur: at si aduersis inter se qualitatibus afficiat: hoc certe: quāobrem ita fit explicari magis desyderat: q̄q̄ illiusq̄z rōnez non nullā reddi oporteat: igitur de igne siqua perurere nequeat: aut de aqua siqua humefacere minus ualeat: aut ægre rō reddi pōt: sed si contrarium egerēt: prorsus maiorē parerent questionē. Ergo figurā auctoribus de his oībus assignada est: qui aūt per uires sapoꝝ ratiōez exponere maluere: quale subiectuz sit sensus unius cuiusq; dicāt dūtaxat necesse est: quippe illius quoq; naturā atq; habitū nosse opere p̄ciū est: q̄nquidē & qualiter pars corporis potestatē sentiendi obtineat: forsitā & tum expluribus quicq̄ unū constiterit cuiusq; illoꝝ uiz atq; substantiā haud quāq̄ latere oportet: absurdū ne uel illud auctoribus figuraꝝ occurrit: ut quæ sīlia inter se sunt uim diuersam agendi ex magnitudine paruitateue habeant: uiribus. n. nō fermæ: sed molis uiolentiā & oīo plus minusue fortasse aliquis tribuet. At non itidē posse: aut agere forma cōi arbitrari ratio nulla est: nā si figura cōsimili sīt eadem habeant rationem necesse ē: q̄ uel in cæteris patet: triangulus. n. pedaneus & centi pedaneus æque tres habent æquales duobus rectis: & quadratum quoq; pedaneū & centipedaneum quaternis angulis rectis pariter constant. Quāobrez quæ ex his prouenirent quantitate quidē different: sed forma nihilo essent diuersa: sz. n. uires: quæ figuris aut formis reddantur pleres atq; pluribus excitent quæstiōes. Saporez autem & odorem p̄mixtione quodāmō affici hinc etiā cōstant: nihil. n. simpliciū nūo saporē aut odorē hēre uidet̄: nisi mixturā recipiat: ut aer uel ignis uel aqua nā & aq̄ p̄se insipida ē: q̄ de cā ueteres auctores dixere talē eē aq̄ q̄lis terra: p q̄ fluit & marī uero & q nitrosæ atq; putide & acidæ aquæ sīt: admixtiōe ñ uacāt: q̄ fit ut odor p̄cipue mare cōitetur: terra & lapis nulls saporis sīt: nisi aliq̄ istius mōi mixturā capessāt: q̄q̄ terra potius hr̄e sapcrē appeat: ut q̄ adusta & cinerea ē amara sētit̄ & argilla dulcis: nec rō de ē: q̄m p̄mistiōe p̄tis terrenæ sapor exultet: metalla uō & lapidū gn̄a ñnulla nō mō sapore: ueꝝ ēt odcrē hr̄e certū ē Igitur hæc oīa mixtiōe quadā alteratiōeq; tū sapida tū olida affici solēt: qppe cinis p ustionē alteratus ē: & oīo q̄ igne domant̄ saporē quē recipiūt: uel simplicia uel cōmixta hūoribus: Naturam igitur saporis humorisq; talem esse: & ante nunc explicatum est. Sed cum tribus generibus odores saporesque uersantur: idest plantis animalibus atque iis quæ arte commiscentur paranturque: aut etiam sponte alterantur aliis in melius: aliis in deterius: ceu quæ putrescunt: de hi omnibus disputare communius est: quam res de qua agitur desyderet: quo circa de naturalibus differendum in

primis: omnium nanq; principiũ natura est: atq; eorum exponendi potius illi sunt: qui in simplicibus ac oĩo rebus in animalibus inesse uidentur: & qui in genere plantarum fructuumq; habentur: nam id quoq; prius aĩalium generĩ statui debet: tum ẽt nobis studium contẽplandi de his in præsentia est: uelut hoc prioribus rationibus sit annexum: atq; cõtinuũ: ergo humorum sapores: qui in gremio terræ cõsistunt: hi nanq; certissimi habentur: ceu acuti & reliqui ob easdem quodãmodo causas: aut proximas: quibus in plantis prouenire nihil dubium est: nõ tamẽ numero pares: neq; similes illis sunt: sed turbidiores: quoniã non eodẽ mõ neq; proximo excoquuntur: numero aũt illis cõparari non possunt: qr fructuum sapores permulti atq; dissimiles sunt & quidam nullatenus in terrenis illis notescũt: ceu austerus acris & alii plerIq; nisi quis permixtiõem cõfusionẽq; cæterorum hosce dixerit: genere aũt esse eosdem. Quod si ita est in numeri prorsus sapores fieri possint mixtionum: &.n. ratiões in numeræ sunt: atq; ẽt quod plus minusue adsit differẽtiam faciet: itaq; plures sunt: qui generis habent societatem: ceu austeri pingues: amari: dulces: quapropter ueteres naturæ interpretes sapores esse innumeros asseruerunt: sicuti & rerum mixtarum numerum certum nullum putarent: qualis enim mixtura putredoq; fuerit humoris talem quoq; saporem produci cæterum quoq; melius qui genera numero certo cõplexi sunt: hisq; descriptis mixtorum ex inde differentias capiunt: porro cõditio terræ suum habet salsum saporẽ: nullus.n. fructus: nullũ putamẽ saporis illius est. Sed huius causam postea redemus. Saporum aũt gña septẽ esse putantur: sicut & odorum: atq; colorum: hoc tñ ita erit si salsum nõ aliũ: q̃ amarum posueris: quẽadmodum & si fuscum colorem nõ alium: q̃ nigrum: at si sicernes octauum hũc esse necesse sit: quippe dulcis puinguis amarus austerus acris acutus acerbusq; enumerantur salsusq; octauus subiungitur. Sunt qui uinosum quoq; adiiciendũ putarunt: fructibus.n. quum pluribus inest: & in terra nonnũq̃ talis compræhenditur sapor. Ad hæc lactis sapor redigendus ad dulcem minus appareat: hic.n. interdum tãq̃ species dulcis eiiici põt: nec uero uini saporem tribuerẽ alicui facile est: sed sui generis eẽ isquoq; uidetur: q & dulcem & acerbum & austerum possit recipere: uerum hoc nihil forsitan refert ad cæterorum cõtemplationẽ: numerus aũt septẽ illorum principalis naturæ familiarissimus est. Sed utrum alios tanq̃ principia: alios tanq̃ priuationes dici oporteat: exẽpli gratia dulcẽ pinguẽ & reliquos his cõsociatos ꝓ principiis ex hiis nãq; gñationes nutricatiõesq; ꝓueniũt: cæteros aũt ꝓ priuationibus an oẽs eẽ nãles cẽsendũ putaueris: tũ & gñandi nutricãdiq; rationẽ eosdem habere uerissimũ sit: nil.n. fere gñari aut nutriri p cæteros põt. Sed si plura naturæ tribui q̃ pauciora dignius sit: cæteros prorsus magis aut certe nõ minus secũdũ nãm eẽ credẽdũ: quũ paucos pars illa obtineat: ꝓxĩa fere q̃stio ẽ: q̃ de cæteris aĩalibꝫ cõparatiõe hõis agit̃: utrum cætera aĩalia ẜm nãm sint: an ẜm priuationẽ pariter.n. ĩ his atq; ĩ plãtis peculiaris q̃dã essẽtia ĩtelligi põt:

ergo si priuatio imperfectione indigentiaq; uersetur: hæc aute3 & generare & educare possint: multoq; ualidiora cæteris sint: haud quicq̃ secundu3 priuatione3 dici hæc debeat: ite3 ingenere quidem plantaꝝ simul euenit: ut nõ perfecte fructificetur: & minus amara sit: quibus sapor iste ingenitus: ut i felle terræ absinthio & in cæteris generis eiusdem patescit: q̃i natura co ten dat: dulcedoq; cruditas sit aut incoctionis defectus: semper eni3 natura suo subiecto simile alimentum reddere uult: tam in animalibus q̃ in plantis: tunc eni3 singulis cõmutari & confici alimonia solet: quum euincunt quod ceperint. At si adsint: quæ feruefactis aliquibus possint nutriri: quod inanimalibus euenit: quibus uel generatio; inde est nec alimentum nec prima correctio fidem faciet ei satis: quod secundu3 naturam sit: sed singulis per mixtura ratione argumẽta partiri necesse sit: neq; enim omnes dulces sapores idonei hominibus: sed alii insaniam important: ceu radix quæ carduo similis est: & aliæ quædam: alii somnum conciliant: & si copiosius dentur morte3 afferunt: ceu mandragoras non nulli lætales omnino sunt: multi locis in multis quum radices ignotas edissent dulces atq; suaues interire & alia istius modi compl'a notantur: quæ uel nocent uel ẽt omnino interimũt quamq̃ gustu suauia aut certe facilia: contra pleraque in suauia & amara iuuant: ut q̃ superius diximus fel terræ absinthiũ: & q̃ uenenosiores gustus important: quippe multa ex his quoq; prodesse uidemus sunt: quoꝝ sapor quia cibo per se minime idoneus sit: pro condimẽto cæteris additur: ut salsus atq; acutus: hos. n. nisi temperemur exuperare non possumus: sicut ẽt ex cæteris animalibus pleraque nequeunt: quamobrem illis quoq; sapores cæteros admissere solemus: pleraq; ẽt sibi ipsa quæ remedio forent cõperiũt ceu aues quo q̃ i argumẽto cõstare appareat: genera sapoꝝ nõ ita cẽ distĩcta ut aliud uelut naturale sit: aliud innaturale: priuationiq; ascribendum: sed quod nobis ineptum ĩ cibo sit: hoc aliis esse aptum: quodq; aliis aptu3 aliis esse ineptum: prout enim naturaꝝ conditione se habeant: ita singulis alimẽta conuenient: parimodo & uoluptates & anxietates & remedia: contra affectiones dispositionesq; aduersas singulis natura statuerat quod pleraq; animalia facere latissime patet: non modo contra affectiones: quæ sponte accederint: sed etiã in pastibus ipsis: cu3 aliquo noxio comeso mox aliud quod iuuet assumunt: ceu uiperæ rutã ubi allium comederũt: quum & in odoribꝫ eadem ratio est: enim uero aliis alii aduersi nec quicq̃ cõmodi sentiuntur nõ ita solum ut non indigeant: neq; quærãt. Sed ẽt ab his moriantur: quæ nobis suauissime olent: ceu uultures ab unguentis & canthari rosis nec non & apes uehemẽter eos oppugnare uidentur: qui uncti sunt omnino inter bruta uel nullum uel certe breue admõ3 est: quod odorẽ persequitur: gratia suauitatis: sed ita facit ut per euentũ ita occurrit: quum scilicet cibus reddit: odorẽ: quippe appetitus ad ipm pabulũ eiusq; est: siquid tñ uel istiusmõi ẽ haud q̃q̃ hoĩbus constat: nã & pardalim cæteris aĩalibus suauiter olere qdã

affirmant

affirmant: & quod uenari in senecta nimirum bestias alliciendo gratia sui odoris: At nobis nullam odoris affert suauitatem: nisi uerum etiam illud dixeris ut certe est: uerũ olfatum homines hẽre oĩum ferme deterimũ ita ꝙ multi odores suauitatesq; eorum uel grauitates nimiꝝ latere hoĩnez possunt: nec miꝝ quod cætera aĩalia: quæ olfatũ obtinẽt exquisitionem gratiaz odoris non sentiunt: neq; diiudicant: forsitan .n. sentiunt: sz ecꝝ naturæ nihil conueniunt: quinimo aduersant̃: ut de ulturibus dictuz est: utq; omne insectoꝝ genus oleo infestanẽ: fugiunt.n. uehementer eius odorem sed alia forte aliũ nata sunt aspernari: temere tñ contra positionẽ illam pinguis saporis euenire istud appareat: quũ nulla res cõueniẽs corrumpere possit: nisi suo excessu. Sz huius rõ acritudini attribuenda ẽ: sicut ẽt origani & generis eiusdẽ: hæc.n.omnia fugiunt: sentire ãt nihil posse: ut referunt: incertum hõi ẽ: ni forte meatus quoq; hr̃e causam dixeris: ut nonnulli nãæ interprætes uoluere: ꝙ minus congruerent: ideoq; rõe magnitudinis aĩalia diuiserunt: paruaq; asseruerunt sentire: q̃ paruis cõueniat: magna quæ magnis: sz illi nõ satis fortasse: neq; apte digesserant: non.n. meatibus sẽsus pficitur: sz pro di positione tẽperamentoq; potius sensatio & isensatio reddi debeat: inqbus suauitas aut insuauitas cõsistere solita est: ꝙ etiam hominibus euenit: non.n. idem odor gratus oĩbus: sz potius ex fetidis atq; grauibus aliqui cõmunes omnibus iferunẽ: ut qui ex qbusdã hiatibus: aut speluncis læxales afflant omnes hoĩnes: qui accesserint. Sin ãti lli quoq; spirantibus tm̃modo pestẽ inferant. Ati stud quidem latissime: sicut de saporibus patet: odores etiã eẽ qui cõueniunt singulis suaueq; olẽtiaz: quæ cibuz non comitetur nullis uel certe paucis gratam occurrere: & hoc an cõmoduz alicui sit icertius sane est: sz hæc latius fortasse q̃ res desyderet: de qua agit̃ disseruimus. Redeundum eodez ẽ: unde natura pcessit ratio: cuiusq; sapo ris odorisq; natura profecto quẽadmõz & aĩalium est: quæ singulis dispositionibus temperamentisq; conueniat. Cæteꝝ quãtũ inuniuersũ cõmuneq; res exprimi posset dulces: & qui ineiusmodi genere consocientur: aptiores sũt ad alendum ppiusq; ad naturaz accedunt: sz forte non nihil repugnare appeat: ꝙ rõe minus respõdere existimes: qñ dulcis sapor gratus oibus sit odor: aut eodẽ accipi mõ nõ possit: ni forte ob ĩbecillitatẽ sensus hũani oblitescat: sz fortasse nec illd ueꝝ oĩo ẽ: ꝙ de dulci retulius: sz de his satis dictũ iã ẽ. Plantaꝝ ãt uel potius oĩuz qbus insunt sapores: q̃obrem singula saporem hñt suuz exempli gratia: dulcem aut amaꝝ aut pinguẽ causa pme assignanda ẽ coagm̃tationi de qua determinandũ: alii pfiguras censẽtes: ut democritus rationes sese aliquas reddere arbitrantur: ꝙ idez uolunt: & qui p eam coagmentationẽ de singulis rationẽ ppriam reddunt: alii p excoctionẽ cruditatẽq; dulcia & amara & rliq̃ malũt discerneř: sz forte phiber appareãt q̃ paulo añ diximus: qppe oĩa per excoctionez prius assimulari uident̃: tam in aĩalibus quã in plantis ueꝝ ita dicendum: sapores tuz dulces tũ qui oĩo

alere possint; atq; omnes odorum suauitates concoctionecq; prouenire: Nã quí tũ ad genus redigere liceat: percoctiora cæteris sũt: quæ istiusmõi cernimus constat hoc uel in his: quæ genere copulantur eodẽ sunt: enĩ quæ excocta fuerũt saporis odorisq; melioris: quã quæ crudiora sentimus: dummô utra-que ritu concoctionis suæ coqui occeperint. Sed hæc latius post hac expone mus: nunc illud ex cæteris primũ sumpsisse oportet: quod uniuersæ stir-pium naturæ cõmune est: omnes &.n. plantæ ingenerandis saporibus trã-seunt per excoctionem ex alia in aliam qualitatem saporis: exempli gratia qdqđ simplciter dici potest: ex genere priuationis ad formæ habitũ; ceu ex amaro aut acerbo in dulcem uel pĩguẽ: uel aliquẽ istius cõsociatilẽ. At quo ad particulatiũ res exprimi possit: proinde genera saporum sequũtur atq; natu ra singulis distictionẽ statuerit: & alia in plures alia in pauciores trãsire so-lita sunt: enimuero alia ex amaro ĩ acerbum: ceu oliua. Alia & acerbo indul cem aut acutum: ceu pira & cætera: & enim quæ acuta sunt: acerba p.ius fuere. Alia primũ acerba fuerunt: mox acuta deinde dulcia redduntur: ut uuæ: quippe ut summa dicã plurimas alterationes uua recipere apta est: & omnino quæ saporẽ uinosum sortita sunt: primũ enim dilutus: q̃si sapor sentitur proxime acerbus: tum acutus: inde ultimo dulcis: sic & morum acutum ex acerbo & dulce ex acuto efficitur: & in alis uero idem hoc euenit quippe uinosæ dulcedini proxime adiacet sapor acutus: quãobrem qui que runt cur morũ quum rubet acutæ est: quã quum albescit: quũ propius tũc ad finẽ excoctionis sit nõ recte quærũt: tũc enim uelut generatio ipsius desti nati saporis obtingit: prius aũt quũ albescit acerbitas remotior a dulcedine atq; cõmunior est: qua de causa & siccius albescens humectius est: quũ rube scit ceu iam succũ saporemq; suũ adipisci occipiet: omnino qsq; fructus pri mum siccus consistit mox humescit: & hæc generatio est saporum: humore scilicet plenius influente: ac uelut articulato perfectius: & assidue maiorẽ immodum augente quo fit: ut non temere maior pars fructuum acerba pri cipio esse soleat: qm̃ sicca est: sed omniũ humidorum sicissima esse putantur: quorum succus lacteus est ficus his igit᷑ uelut materiã quãdã sapores exhibẽt illi: quibus priuationem tribuimus: unde scilicet ad percoctiõnẽ transitur: cæteris aũt illis ceu pro essentia finecq; interdum cruditatis qualitas est: sunt enim fructus cõplures qui & amari & acerbi & acuti suapte nã perficiunt᷑ quorum scilicet succis minus humiditatis saporisq; datum est: omnes autem fructus saporem quoq; plantæ aliquatenus monstrant: quod forsitã ita fiat necesse est: quum inde suã isti trahant originẽ: sed crudi magis maturi mi nus: ut pote quum humoris effusio: quo plus tp̃is pcesserit eo purior facti tetur: horum coagmẽtatio talis est: quedã prĩcipio uelut insipida dilutaq; sũt ceu frumenta exempli gratia triticum: ordeum atq; similia: quorum & perfe-ctio statim ab ea ip̃a q̃litate accedit añq̃ plures fiant mutatiões neq;.n. dul-cedo pcul ea ẽ: itaq; nihil ẽ opus uaria mutatione: quapp gemina qdã ratio

generandi saporis esse uidetur utraqꝫ pro natura rei compositi: altera.n. ex crudis ac pluribus transit: ad perfectionem: altera quasi insipida in suauisqꝫ simplici generandi alterandiqꝫ uia ex natura subiecta confici solita est: quarum ut simplicius loquar: altera in annuis potius: altera in arboribus est: ut pote quibus plus coctionis desyderetur: sed forsitã melius exponetᷣ si non annuis & arboribus: sꝫ oĩo ratiõe tẽperamẽti determinemus: qᷓle nãqꝫ hoc sit: talis mutatio sequatᷣ rõ ẽ: nã & amygdala pricipio acᷓsa sẽtiᷣ: qᷓdiu uiridis sit atqꝫ recens: siccescens autẽ pinguiuscula redditᷣ: sic & alia qdã in eodẽ gñre pficiũtur: quoꝝ & putaĩa uel acerba sᷣ uel acuta: mõ amygdalæ: qꝫ oẽs sordes oẽsqꝫ terræ caliũ eo uis nãæ secernit. Igitur natura quasi ex quibusdã cõmixtis saporibus excernere percoctionem saporem simplicem intelligitur: qᵈ circa res e cõtrario: quã in cæteris euenire appareat: quippe cæteroꝝ generatio pmixtione cõficitur: hoꝝ ueluti per detractionem seiunctioneqꝫ: ac ubi ex principiis hic ipsius principii: principiũ.n. dulce ẽ: id ãt ut simplicius agaꝫ præcoctio spectat. Sꝫ hæc minus sunt disputationis ꝓpositæ: tuꝫ etiaꝫ illud absurdum: si omnia sapoꝝ genera ex amaro & dulci commixtis exultent: ut ex elementis oĩa corpora. Sed rursus absurdum occurret aliud: si ex his nihil: hæc ex cæteris prodeant: haud.n. natura talis principioꝝ est: nisi forte multifariam principium dici põt: mõisqꝫ pluribus usurpetur: qdᷓ ita esse uidetur: quum uelut per consolationem: seu coordinationem aliqua explicentur. Sꝫ determinare de his nihil disputationis pñtis interest: sapoꝝ autẽ generationes rationibus supradictis aut ex formã in formã: aut ex cõtrariis alteratis in contrarios actitari putandũ est: oĩuꝫ uero cõmunis materia humor subest: alterat autẽ agitqꝫ calor: quum internus tũ externus: hic.n. ut dictum est: plãtaꝝ generi maxime accommodatur: nec sicut in aĩalibus internus hẽtur accõmodatior: naꝫ ĩ illis quoqꝫ mutationes alterationesqꝫ saporum fieri solent: quæ quũ ita sint: qᷓnam pacto uicissim gñatio fiat a democrito petat aliquis: aut enim figuras cõmutari: ut ex scalenis atqꝫ acuto constantibus angulo orbi deatꝫ efficiantur: omnibus.s. inherentibus illis: ceu acerbo acuto dulci: aut prioꝝ figuras excerni reliquas ãt remanere: aut tertium aĩs exire alias subire necesse est. Sed quuꝫ transfigurari impossibile sit quod.n. incorporeũ est nullã sibi admittit affectionẽ restat: ut uel aliæ subeant: aliæ extant: uel omnibus inhærentibus illis acerbo acuti dulci prioꝝ figuræ excernãtur: reliquæ remaneant: quæ singulis ualeant conuenire. Sꝫ ne ista qdᷓ fieri rõe aliqua possunt: adiici nãqꝫ oportet: qꝫ hæc agat: atqꝫ efficiat. Sꝫ.n. rõ hæc de pluribus fortasse petenda ẽ: qᷓppe oĩum gñrationes ille hunc in mõꝫ exponit: ceu substantie qñtitatis qualitatis ac cæteroꝝ: excoctio autẽ: quæ calore subministratur: alia excernit ac euaporat: alia crassat atqꝫ coagit: alia attenuat: alia ut simplici ratione dicam alterat quemadmoduꝫ uel in iis agitur: quæ igne feruescunt: omnino assumendum est: cunctos sapores inesse potẽtia ĩmutationeque fuerit. Sꝫ fieri atqꝫ esse non nisi actu cõ-

tingere: prorsus peracta excectione succo℞: alii statim sensu pcipiuntur: ceu dulcis & pinguis: hic. n. qbusdaꝫ exprimi: atq; defluere pōt: & qdem se gregatio eius ita maxima ex parte fieri solita est: alii non æque pspicui sūt: ceu uinosus in myrto: atq; etiā minus q pinguis in eodem ē: hēt. n. taleꝫ q̃ꝫ hu morē: qui uino quum saccelatur residet atq; innata: quē detrahunt & ad lumen lucernaruꝫ utuntur: omnes sinceriores efficiuntur suis pulpis expressi: multoq; magis: qui expressi diu immoti manserunt. sic eniꝫ dilu ta pars exhalat & terrena subsidet: in totumq; calor intestinus corroboratur nam & decerptis fructibus alteratio succi totidem consequitur mōis: & nu ces ac cætera: quæ pari ratione oleum reddunt: spatio temporis longiori am plius propter prædictas causas oleantur: quare constat quod dictū iam est: cunctos potentia inesse actiones uero peralterationes oriri sunt certe muta tiones succo℞: quēadmodū in ipsis fructibus: sic ēt quū expressi fuerunt: in sapores excoctionis pariter & corruptionis: patet hoc maxime ī uino: qp pe hoc procedens suo uigore & desinens: & q̃si senescens certis quibusdaꝫ saporibus immutat: eniuero sic ex uetustate uelut secūduꝫ naturaꝫ fuerit alteratum ama℞ efficietur: quod ꝓpterea euenit: qm̄ aere circūfuso exactū sit: inde quod tenue ac idoneum potui: fuerit hoc enim exolescente relinqui tur: quod terrenū est atq; amarum. Sed si tanq̃ per uiolentiā: & præter naꝫ mutatum sit coacessit: id enim saporis cōtrariu esse nam uoluit: parimodo uel cæteris euenit: ut inde corruptio exultet unde naturalis generatio ꝓdiit: quippe ex acuo in acutuꝫ uelut in materiā resoluitur: quod cū fuerit muta ri rursus atq; restitui raro euenit: & tunc forte quū aut mari cōmistum sit aut syderis ortu fuerit leuiter persūmaq; immutatum uiciū eniꝫ tū ēt simile accidit nisi uehemens sit. Sed de his aptius postea disseremus corruptio aūt & alteratio accidere cæteris uiciis solent: quod enim corrupitur perhume scit: & sæpe numero coacescit: quod senesit ac uetustescit exsiccatur: parte hic ēt terrena tantū extante: oīo singulæ corruptiones aut rei alienæ admixti one aut propriæ defectu tp̄ris causa eueniūt: pereunt uero permixtionem alias externis aliquibus īmixtis alias parte alia uiciata: aut mōꝫ excedente in terna: sed forte uerius dixerim parte aliqua cōmota corruptaq; totum perir sic enī fructus corrūpitur & lac & uinū: & reliqua generis eiusdem necue ro minus certa mutatio in his est: in contrarium enim omnia transeunt plu res tamē esse contrarietates intelliguntur atq; hoc quidē manifestū est: fru ctus aūt cuiusq; cōcoctio ui subministratur caloris: ut dictum est. Sed quæ sero perficiuntur ui frigoris maturari uidentur tp̄ris causa calor eniꝫ: quod sæpe dicimus. cōquoquit: dum circūobsistit: atq; in se uertitur: peculiare quod de olea notatur: si ue℞ est: nihil enim plus olei post arcturuꝫ fieri pos se autumant simulq; nucleū tū obdurescere: quo facto non amplius humo reꝫ posse in oleū uerti: quāobrē si qua naturali ratione agendum qualitati aeris ambientis causam imputare debemus: nō occasu sideris qui certe ꝓ pro

casu habendus est; atque utrum fortasse illorum ob eandem causam euenit. Sed ambigitur argumento uerisimili satis: quod imbribus subsecutus nullum penitus incrementum pabulo accedit: sensu quoque exprimentes quod confirmatur: quum .n. albe adhuc oliuae torquentur: minus olei emittunt: omniumque praecipue ille profundunt: quas nouissime collegerunt: facit .n. perfectio ut parte aquosa humoris sublata reliquum amplius coqui ualeat: ratio: quae repugnat: haec est. Sed fieri potest ut ab aquosam partem atque amurcam plus esse olei appareat: nam & priusquam nigrescant: habere oleum constat & sincerius tum esse: ac albius argumento est: quod ex phauliis promitur: nec mirum si quam in eo quod albis exprimitur sentimus amaritudinemque postea excocto fructu aboleatur: hoc .n. non parsimoniae aut copiae argumento est: sed corporis ambientis qualitate succum affici aliqua tenus indicat: quod quidem & uasa faciunt minus autem solitum esse expectare: ut pulpa exquoquatur. Constat: eo quod albis adhuc profluat: oliuis sic fit: ut neque potentia & actu distinguere sit: materiam enim ex qua sit futurum iam obtinet: quae igitur ratio modusue quisnam sit: si uere uel simpliciter uel aliquatenus plus esse dicatur: quod propter ratione caret utrunque: sed alterum magis: at non eadem percoctio succi pulpaeque sit ad usum cibarum: pulpam enim gratam esse gustatu oportet: succus alteratione partis terrene aut putredine ut quidam uolunt perficitur: drupas enim putredine statuunt: oleum uero non nisi ea ipsa succi mutatione: creatur: quod quod difficilius sit: non temere dixerim a calore confici amplieri: statimque dum succus minus parti aquosae terrenaeque permixtusque est. Igitur ante arcturum ambo illa contingunt: est enim & tempus feruentius: & succus purgatior. Contra autem post arcturum: pulpa .n. tum augescit atque perficitur. Copiam uero olei non alimenti ubertate neque in pleno corpore oliuarum collocandam esse multis rationibus patet: imbres & .n. minus olei faciunt: & riguae oliuae deterius fundunt: quibus quia caro multa nucleus paruus hec parcissime prestat oleum: ceu phaulie tanquam uires hac in parte naturae deficiant: nec uero in locis frigidis olei copiam largiuntur: sed carnis: quod quaestionem utique citat: Quam obrem uitis locis praegelidis sapore non caret oliua autem caret: sed ratio in eo sane est quod superius diximus: uidelicet quod uires ad carnem conficiendam intenduntur: uuae autem sapor in ipsa carne consistit: addo etiam quod prius fortasse ac principalius sit: calorem: qui oleo conficiendo sufficiat: minus ualidum esse itaque fieri: ut uere nullum aestate minus bonum creetur: atque autumno melioreſcat: sed .n. non amplius eo tempore exuperare nimium ualet: quod etiam argumento causae sit: quamobrem aestate oleum fieri solet: succum .n. uinosum aut aquosum frigus coquere satis potest: at oleosum non potest aquae pluuiae aut conductitiae carnem sicut dictum est augent: oleum nihil se carni permiscet: sed per se manet quemadmodum quum expressum est genus olearum. quod aegyptium appellamus: ubertate ac magnitudine fructus excellit: reliquum abunde oleum fert: sunt enim complura genera: ut in hy-

storiis dictum est. Igitur olei generationi causa talis reddenda est: de cæteris autem pinguibus opinandum quemadmodum inter omnes conuenit auctores Si uero reliqua tempore discordent: distinguendum: aut singulorum naturas aut qualis pinguetudo sit: aut etiam modum generandi: quum tamen diu manserit: ceu nuces uim certe: ut dictum est: obtinent actionem uero temporis spacium educit: quum aquoso illo humore ex austo pinguis consistere & coqui ceperit. Ad sunt quibus pinguedo sicca admodum est nisi forte calor circumoblitens possit id quoque in aliquibus efficere ex omnibus quæ saporem aliquem obtinent quædam odorata quoque illico sunt: maior tamen pars odorem quendam gustantibus copulatum cum sapore ostendit: nonnulla etiam confricata dumtaxat permota ut reddunt odorem. Rursus quæ odorata sunt saporem gustantibus aut manducantibus exprimunt quasi non modo sensus uicini inter se sint uerum etiam quæ sub sensum uenire ualeat proxima quodammodo inter se collocari natura uoluerit: unde haud perperam dictum appareat odores: pro saporum ratione consistere: hæc enim opinio planæ illi respondent quæ cognatione aliqua coniungi istos inter se: atque exeodem quodammodo oriri significat: quodquidem utrunque genus quid sit aut quam ratione quum idem esset differat tamen inter se explicari certe oportet. Verum non omnes odores appellationibus reddi fortasse possunt eisdem: quippe amarum odorem: aut salsum aut pinguem: aut acerbum nominare minus quispiam uelit: neque enim saporum omnia genera odorum rationem sequuntur nihil tamen id prohibet: quo minus hæc inuicem coniungantur & utrunque alterum quodammodo consequatur: plures autem unius cuiusque saporum generis species annectantur: ut dulcis amari ac reliquorum: melleus enim & uinosus & lacteus & aquosus dulcis species sunt: fortitan & plus minusue differentiam facit: sed potissimum ratione subiectorum commiscendorum discrimen exoritur: & cæteris quoque pari modo intelligendum atque de his inter omnes fere auctores conuenit Sensum autem illum odoris: qui gustatu percipitur non temere adiungi genus olerum indicat: quod agnomen a gratia palati accepit: ceu anethum feniculum iris & reliqua generis eiusdem: quorum pleraque nihil penitus olent: atque etiam lacius illa significant quæ præarida sine ullo odore sunt: ceu lens cnicum & eiusmodi: hæc. n. perfracta statim ac manducentur sufferuefacta uaporem emittunt prætenuem: qui sursum per meatus ad olfatum transmittitur: & saporem quoque reddunt eadem: dum manducantur: omnia prope odorata amara sunt: sed causam huius postea dicemus: quum uero illa duo contraria inter se sint: dulce atque amarum: alterum uelut initium grati saporis: alterum grati odoris esse uidetur: & quodammodo magis primordium dixerim amarum grati odoris: quippe odoratum quod amarum sit compire difficile est at boni saporis complura inuenies: quæ dulcia non sit: quam ferme odorem quem ingustatu oblatuque reddere apta nouimus: quod dulce de raro & pexigue facit: quam utrumque excoctione proueniat. Sed de his postea: quum autem saporum genera plura sit: quæret sane quispiam quobrem cæteri omnes in plantis & fructibus

fieri

fieri solent: quippe amarus acerbus acutus & reliqui salsus nunquam fieri potest: nihil. n. in genere plantarum salsum percipitur. s. ita ut in se talem sortiatur saporem: sunt. n. quorum summam partem dumtaxat salsugo: quædam obducit: ut cicer. Causa quod salsum nullam alimoniam nullam generationem prestare potest: argumentum quod nihil pene locis eiusmodi gignitur: uires. n. illud erodit ac eximit ut facultas generãdi uetet'. Quod igitur cæteris ne generẽtur causæ sit: id certe neq ex se quicquam creare per se ratio est: nã & ea: quæ mari nascuntur non sine dulcedine: aut aliqua cæterorum saporum qualitate proueniunt: atq consistunt: ut pisces & reliquũ animalium genus: qd' mari uersatur: ergo causam inuniuersum hanc opinari dignius est: illud. n. ex quo futurum aliquid sit: cõmutabile esse necesse est salsum affici nequit: atq icõmutabile est: quãobrem neq perfectum quicq: neq aliquid ullo pacto generari ex eo põt: omnino in singulis & cõsequi solitis illud etiã consentire appareat: qud' sol & calor: qui inomnibus hũc rem leuissimum atq ad alendum aptissimum attrahit salsus: qr natura ponderosus mieq cibo idoẽus ẽ: a nllo haurit'. Adde q nllã putredinẽ nllã altera tionem humor istius modi recipere potest: quæ quũ ita sint: auersam penitus a plantis esse qualitatem eius saporis necesse est. Ad hæc quoniam genus plantarum nullã uim excrementorum egerendorum obtineat: nihil attrahat sibi: quod minus alere possit: uersimile est: quippe egestionẽ quoq illius aliquam subsequi oporteret: nõ solis ui prouocari: & persumma erumpere: lata. n. quædam ubiq magnaq afferri humoribus incõplexa tamen inconglutinataq democrito placet quod nullum adsit scalenum: sed angulos etia imitentur hæc i plantarum uetent permixtionem: licet animaduertere: de his autem: quæ inuniuersum prius exposita sunt: quæret sane aliquis: qobrem salsugo inasci aut subnasci aliquibus soleat: nã si intrinsecus sit alimẽto naturæq cõuenire: haud temere confirmetur. Sed si extrinsecus ueniat: qrendum item unde: atq ex quo: aut. n. ex aere aut ex uapore qui sursum feratur: aut radicibus tracta per sũma deinde erũpi tanquãm aliquid sordium. Quippe salsugo persumma consistere omnino uidetur: ergo si radicibus trahitur ratio palam est. At si minus cur ciceri & reliquis huiuscemodi residere tantummodo apta sit: quæ enim salsugine ægrotent: ceu rosa: & quædam alia: hæc disputationem aliã desyderant: ciceri uero & familiaris & per utilis salsilago est: abluta enim in flore fructuq proueniente statim planta radicibus arefactis emoritur. Itaq constat naturam id qualitatis natiuum esse ciceri uoluisse: ut ualeat conseruari: omnino quædam suis infoliis ramisque talem sorciuntur saporem: qui ablutis gustatu aquæ percipitur. Nec in his modo: sed infructibus quoque ipsis itidem est: quod sensus late diiudicat. Si quis non fructum manducet. Sed linguam ei duntaxat apponat: Quippe non impulpa. Sed impu amine fructus salsugo posita est: quo fit: ut semen reconditum & incorruptum seruetur: nec secus

a sallugine custodiatur: quãq quum inuasculo conclusum plantæ adhære at-q[illegible] genus istud saporis sui gratia custodiendi a natura acceperit: q̃diu uir de [illegible]: caulis atq simiquæ munitur sallugie: ut dictum est. Quũ uero sicce scere cepit suo: quoq putamine saporem istiusmodi recipit: tanq intrisecus editũ enimuero foras uerius rem huiuscemodi excerni consentaneum est: ut pote alienam: quẽadmodum & amaritudo cucumerum: quã per sumitatem sentimus. Genus quoq pirorũ carie domesticum fertur lanugine tã salsa obductum ut nisi aqua subluatur: edi nõ possit. Nihil igitur miruz si eiusmodi plura creantur: neq enim illud procul prædictis iis est: glandibus extremis amaritudinem insidere & bulbis cacumine appellato: & aliis acritudine stilio spicæ intestino teneri: hæc tamen alicuius ratione similitudinis addita sint: rem aũt naturalem esse: atq natiuã hinc latissime constat enim ubicũq seratur nascaturq: aliquod salluginis capiat necesse est: etiã si solum nihil sapiat: salis nã ea quidem: quæ locis salsis proueniant haud temere sallaginem ceperint: sicut alia pleraq: & aurio non nulla ẽt suauiora melioraq reddi ratio est: ceu brassica: acritatem enim & amaritudinem brassicæ insitam sallugo absumit: tum etiã fragile quodã efficit corpus totum nimio humore sublata: quippe sal ad trahẽdũ absumendũq humorẽ aptissimus est: patet hoc uel etiã cruda frangi & enim aliquas perhibent de lapsas interra quũ igit̃ talis igni mãdatur facillime coquitur: & tenera dulcisq sentitur scilicet ut consentaneum e[illegible]t: nã & qui nitrũ iniiciunt hoc idem conantur efficere. Verum tamẽ non pridem incipiunt natura uero iam pri edmorsa paulatimq prosequẽs talem reddiderat: quapropter nec id auersũ aratione est ut circa solsticiũ: aut circa sydus nonnulq̃ & omnino per æstatẽ melioréscat: ut apd̃ cretriã tũ.n. sallugo acrius agit: euincitq: ut pote quũ ea ipsa largior sit: humor aut contractior in ægypto quoq & locis eiusmodi omnibus optimam fieri ratio est. Sed hæc latius fortasse adiecimus: sallugo autem siue a radicibus trahatur: siue asolis ardore adsumma ducatur: neutra sane ratione imobilis esse possit interra: qua dere disputare incipimus. Sed de his satis. Illud autem humidum ne an siccum potius singulis saporum generibus datum sit declarandum nunc est: ut pote adsaporum naturam accõmodatissimum prorsus: acutus & austerus humiditatis pocius eẽ uidetur quam siccitatis contra acris dulcisque siccitatis: pocius quam humiditatis: & quidem humores: quum crassescunt dulciores redduntur: ni forte hæc pronihilo sint putanda. Illudque melius dici possit: omẽs ex utraque re: hoc est humiditate siccitateque consistere: quamquã earum altera materiam magis repræsentet: quod si ita est: omnes eadem origine prodeunt: omnesque insiccitate possiti sunt: sicut dictum iam est: sed alios succo expresso de sede sua educimus: ut uuarum & oliuarum alios aqua ẽt modica ĩfusa excernimus: ut nucũ & ficuũ nõnullos dimouẽdo ex ꝓpria natura putrefaciẽdoq leuiter potari habiles faciũt ut q̃ uinũ ex ordeo triticoue

cōficiunt: aut quod zethum ægyptus appellat: quorum omnium principia ui- resq; naturæ conueniunt: quæ uero utendi causa fiunt hæc solerciæ pocius ī genioq; hominis tribuendum. Sed quæ ars & īgenium faciat: ipsa per se exi stimare dignius est: saporum autem naturalium affectiones generationesq; prædictis his rationibus contemplari certe oportet: his igitur positis explo- ratisq; dubitauerit quispiā: quæretq;: cur non partibus eisdem omnium sa por aut odor efficitur: sed aliorum parte superiore aliorum inferiore ac circa radi- ces: nec omniū: quæ parte superiore habeant norma eadem est. Sed alia in fructu alia in fronde: alia in flore suum habeant saporem: aut odorem ma- gisq; odor: q̄ sapor sed euaria collocatur: nā & cortice suo nō nulla suauiter olent: flores eorum quæ tota sunt odorata nulli: ut ita loquar: odorati creā tur: ceu serpilli: sisymbrii: uelenii: atqui ratio exigit: ut quod ī cæteris q̄q̄ ī odoratis odoratissimum ē: idē ēt in odoratis sit odoratissimū mirum etiā florē quorumdā odorem suauissimum reddere: quorum nulla pars alia bene olet qđ ī uiolis rosisq; patet: prædictum etiā illud radicibus aliquorum saporis aut odo ris suauitatem esse: indictam questionem aducit: ambo & .n. ista excoctio- ne cōficiunt: qđq; plurimum recensq; assidue obtinet alimtum cæterisq; trā smittit omnibus: hoc ita percoqui ut saporis uel odoris gratia adipiscatur: nulla rō sit: nec .n. aīalium uentribus contingere istud uidemus. Igitur de his cæterisq; similibus principio illo sūpto qđ sæpe dicimus: uidelicet perco ctionem hæc omnia confici solere: mox adiiciendum quod debeta dictū an- tea est: uidelicet radices tanq̄ uentres esse plantarum: quoniam cibus in his aliquatenus alterat̄: quæ cū ita se habeant nihil impedimēto est: quo minus saporis odorisue suauitatem optineant: mō confusione tali elementorum con- ditæ sint: ut rei capaces esse ualeant nam & in animaliū uentribus q̄uis sor- des pleræq; sint: tamē subiacet aliquid humoris qui grato sapori excoctio- niq; datur: uelut alteratio talis ea parte potissimum fieri possit: quod etiam in arboribus constat: quæ pinguescere admodum solitæ sūt: pinus .n. radi cem agit teda totam refertam: ut ante dictū est. Ratio eadem q̄ in animali bus est: quod pars alimenti: quæ ferbuerit excoctaq; sit: quoniam purgatis sima est: assidit: & collecta densataq; pīguedinē reddit: reliquū uero sursū transmissum partesque supra terram eminent nutrit: non perillam pingue- dinem subiens. Sed per alios quosdam meatus namque in tedam omni ex parte mutatæ sint: obesitate moriuntur: ut dictum est. Quum enim nul- lum transitum habeant spiritus: strangulantur: sicut animalibus accidit: quæ ultra modū pinguerint: q̄ppe meatus oēs freq̄ntia pinguedinis obtu- rantur: ut spiratio ad finem usq; transire minime ualeat: quibus igitur uel nulla penitus uel non multa callosaque inest pinguedo his nunquam talis crassatio euenit. At quibus inest his nimium euenit. s. ut feruoris exuperan tis: proximū huic q̄ in crispitudīe lignorum efficiēda animaduertimus semp .n. caudices crispiores extāt: q̄ rami & ramorum ipsorum p̄mæ p̄tes densissimæ

atq; crassissimæ sunt quod ita euenit qr his in locis alimentum magis immo ratur atq; consistit: qua de causa & incremẽtum agitur in profũdũ: at quũ ultra ad germen effundẽdum transcurrit: simplicius atq; in longitudinem pocius auget: quod igitur his in locis alimẽtum se aliquãtisper firmat: & q̃si cõuoluit efficit: ut & spissa & crispa ligna creent̃ cæteris qr ulterius assidue tẽdit nihil tale exultat: quamobrem in nouellis nulla est crispitudo: uis enim tota ad augendum contendit: Sed ubi inlongitudinez augeri cessarunt crispari deinde dilatariq; incipiunt: sicut etiam animalia eadez causa est: & quãobrem tedã picemq; aut resinaz nullã penitus nouellæ arbores habent: alimentum & enim totum adincrementa fructificationemq; absumitur qp pe postea in tedam uertuntur atq; omnino fructibus illuz destinatuz humorem magna parte usurpant: tunc enim uelut sordes naturales quædã hæc relinquuntur: quũ uis augende longitudinis destitit: & radix atq; uniuersa arbos plus roboris capere inceperit: hæc propter causæ cognationem hoc ĩ loco inserere placuit saporis aũt aut odoris suauitatis aliquaꝝ radicũ: ita ut nulla pars alia bene olida uel bene sapida sit: prædicta euenit ratione: cõstat hoc idem inminoribus etiã ut in herbis oleribus atq; fructibus non nullis: quoꝝ radices sunt dulces reliqua uero minime respondent radicibus exempli gratia. graminis gladioli: betæ: apii: equa pii atq; eorum: quæ in paludibus aut fluuiis idonea cibo proueniunt: radices enim & caules plurimum dulces ac cibo aptissimi sunt: folia minime causa inhis omnibus: aut quod superiora humidiora sunt atq; diluciora: ut betæ ut cõctoꝝ palustriuz: una enim & aquosa sunt & tenuia: & excoctione carent: cui efficere saporem datum ẽ. Radix tamẽ & caulis qr minus habent humoris dulcedinem optinere aliquam possunt: aut e contrario scilicet quia superiora nimium sicca ut graminis & omnino eorum quæ harundinacea sunt. Quippe pars eoruz superior: sicca inferior rosida est. Sapor aũt neq; insiccitate neq; inhumiditate nimia potest consistere: itaq; efficitur ut graminis & sirinchii & reliquorum generis eiusdem radices sint dulces partes uero superiores ex causa siccitatis insuaues & propemodum insipidæ extent: hoc idem & in apio atq; equapio planæ aiaduertitur. Radices enim eorum carnose sunt: grataq; palato folia sicciora ueluti acriora parimodo de cæteris quoque licet disserere: omnia enim fere in his ipsis rationibus continentur: quamobrem ubi plus alimoniæ subministratur: uel superiora eorũ quæ suapte natura sicca sunt cibo idonee perficiuntur. ut in ægypto arundinis quæ inpaludibus est: dulcis enim cætera quoque sua extrema parte sentitur. Sed breui ad modum at illa propter copiam alimenti tenera dulcisque parte ampliore exurgit: radices etiam suam dulcedinem seruant: usque quo resiccentur: resiccate statim eam amittunt: siccitas enim neq; cibo idonea neq; sapida est: quapropter caulium quoque uigor certus statuitur: at uero odor e contrario ferme in his: uirides. n. aut nihil olẽt aut nõ æque: siccate nimiꝝ redolent

ut iridis radix; atque etiam arundinum: & iuncorum: atq; omnino generis aquatilium: nam & gladiolus quãuis odoratus & siccus suapte natura sit: tamen minus redolet recens. Sed eorum etiam uigor certus intelligi debet: ut si ecesentia supra modum reddi hebetiora necesse sit. Verum hoc supradictu3 consentaneum fere ẽ: sapores autem ĩ cæteris quoq; suas uires pari rõe corporati hẽre constat: quorũdã3.n.in radicibus sunt pcipue: ut oĩum acrium: ceu alliorum: cæparum: qd' idem de uenenosis ẽt dici potest: quæ & ipse carnose oẽs creantur. Cæterum uires uenenosarum perenniores sunt: in totũ.n. ualidiores ex siccitate redduntur. quia pars aquosa humoris exacta ẽ ex hac & enim rõe succi corporati etiam utiles sunt: quũ corporatio nõ nihil segregata parte aquosa proueniat: q̃obrem præparare consueuerunt: alia siccantes atque succãtes alia insecãtes quo solis ac aeris ius coagere melius possit: ut resinã & reliqua generis eiusdem & thus & myrrã & laserpiciũ: affertur insectio aliis: tam radice q̃ parte superiore: ceu uenenosis quibusdã & lasseri: quippe radix & caulis insecatur atq; succus manet utrinq;: aliis radice aut caule tm.s. prout succum emittere aptiora sunt: nam si radices hñt succosiores radici infertur inciso: si partes supnas cauli: quibus.n. radices siccæ surculosæq; sunt: his nunq̃ stercus disponunt. Eadẽ rõ lachrymarum etia3 est: quæ sponte concrescũt: tã spinarum: q̃ arborum aut amygdalæ pini abietis terebinthi quarum aliæ bñ sapide beneq; olidæ sunt aliæ insipide: atq; inolidæ; ut guma spine egyptiæ uocant. Alia succo alia lachrymas: cõmunius tñ uocabulu3 ẽ succus: s3 forte nil refert: humor.n. qui singulis uaria excoctione conueniat: cõi nomine caret: q; uero inter humores alii callosiores lentioresq; sunt alii aquosi minusq; lenti: hinc alii densari possunt: alii nequeunt: non nullis ẽt aliquid miscent: quo densent atq; concrescant: causam uero & ut alia in radicibus alia in caulibus uires hẽant: illa3 sane opinari decet priusqua3 retulimus: quorum.n. natura minus pte utrãq; medica ẽ adui3 illã cõdendã eo se quod altera satis: altera minus humiditatis aut siccitatis habuerit: atq; ẽt quorum substantiam plus in alterutram partẽ uergi natura uoluerit: hæc aut parte superiore: aut radice potius uires cõtinent: sicut incremẽti quoq; & magnitudinis ratio anceps est: cucumeres.n. cucurbite: & alia pleraq; pte amplientur superna: luxurianturq; radice tamẽ pusilla inhærent: scylla bulbus: deniq; oĩa: quæ radice sunt capitata contra partẽ superiorem tenuẽ imbecilẽq;: radices amplas carnosasq; gerunt: prius in qbus acredo ĩ ẽ ul' aliqua eiusmõi uis radicibus potius inest: ut in cæpe allio & scylla: q̃d' ĩ õe optima euenit: quũ natura eo potius tẽdat: uires enim naturã sectari necesse ẽ: quod in uenenis maxima fere pte uidemus; quippe radices uenenosiores potentioresq; sunt. Causam duo illa: quæ superius diximus habent idest q; neue phumida: ne ue parida sint: altera.n. ex hũoris nimietate pcoq; neq; unt: altera quasi materia uacant ad coctionẽ suscipiẽdã suæ cã siccitatis singl'a ãt p sua nã potestateq; coquunt: ut dictũ ẽ: igit e contrario quasi sapors

odores atq oio uires eiusmodi aliis super aliis subter haberi: ex supradictis intueri oportet: causa uero quãobrez neq sapores neq odores parce eadem omnibus habentur superius haud procul prædictis fere rationibus est: naz quod simpliciter dici põt: singulæ partes aliquid similitudinis habent: tuz in sapore: tum in odore: sed differũt: quod magis minusue habẽt patet hoc in eis arboribus: quæ sincerius olent: & sapiũt: ut inabiete pino cupresso larice addoetiam in fico: aquosiores enim nõ æque istud cõfirmat. Imo uero differentiam hæ suscipiunt illam ut alia sapida: alia insipida uel male sapida sint: & alia odorata: alia inodorata: nec non & odorum saporumq uarietate discordantia prodeunt: ceu uitis pampinus: & uua deniq omnium fere tam foliorum: q̃ fructuum ratio: q alterum crudum: alterum coctũ est: uel potius quod neq ex eadem materia sit utrunq: sed alteruz uel ut expurgata sinceraq: alterum ex impura callosaq. Sunt certe ex callosiore corporatioreq germina rami stipites totaq moles: itaq quũ materie dissimiles sint finem quoq pro sua natura dissimilem habeat unum quodq necesse ẽ: qđ etiam in aĩalium genere constat: uel potius e diuerso: quia finem suum habeat unum quodq: materiam quoq habeat diuersam necesse est: omnium uero ut simplicius loquar finis pro subiecta natura statutus est: quæ quuz uaria & in sapore & in odore sit: discrimenq ad sensum hominis redigatur: hinc diuersitas partium exultet necesse est: nihil enim prohibet folio℞ temperamentum gustui modicum esse interdum fructuum autem in modicũ ac uehementius uel in acerbitate: uel in austeritate uel in amaritudine: uel in aliqua dispositione: quod etiam in olerum genere perspicuo est: quippe folia moderata & grata sunt: semina uero acria: uel amara: & ex toto uehementiora sentimus: ita ut contra q̃ in arborum fructibus ac terræ frugibus res eueniat: fructus enim illa℞ utiles: folia inutilia sunt: horum aũt folia tantũmodo usui sunt: semina nõ nisi medicaminis forte dari rationi cõmode possint: quod igitur in his liquet: nihil prohibet in tilia quoq cæterisque non nullis arboribus effici: ut fructus ingustabilis frons dulcis atq gustabilis fit: fructus enim nature conditionẽ puram cõtinet atq sinceriã: enimuero siue nimiuz siccus lignosusq sit: seu austerus am rusue: aut male olidus: aut aliq̃ difficultatẽ sortitus: ingustabilis redditur. At frons quia humidior ac pensilis est: moderationẽ aliquã optinet: qđ ẽt in lassere atq aliis plerisq acribus patet: folium. n. lasseris suauis fructusq mollis est: ꝓpter humorẽ quippe acrimonia moderat ꝑmixtus humor: aquosus itaq aliquã saporis gratiã generat: cõtra siccitas uehementiora oĩa reddit: omnino multis id euenit: ut quum uiridia sunt mandi nimi℞ possint: saporisq aliquam reddãt suauitatem. ꝓpter cõmixtionẽ aquosi humoris quuz aũt siccescũt humoris temperie sublata ingustabilia relinquant̃: ut germina uitiũ & stipitum & aculeato℞ quorundã: & legumina aliquo℞: ut ciceræ fabæ: ad summam eorum quæ dulcedinis aliquid reddunt. Cõmune id om niũ ꝑpemoz

sit:

sit: quorum succi per se acerbiores aut acriores aut amaiores: temperati cū a natura humore aquoso meliores dulcioresq; sapores suscipiunt: quod & in myrtis ac punicis fieri certum est: at si quæ talis natura arboru; aut cio plantarum est: ut fructus uiribus sinceris progeneret: folia tñ partesq; alias creet: per mixtionem nil prohibet: sicut dictū est: mandi folia posse fructum uero ingustabile; esse: proximum his & in radicibus quoq; cibo idoneis est: quarū folia ingustabilia pene sunt: ut pote sicca spinosaq;: caules āt mandi nimirū possunt: & radices ipsæ suauitatē etiam reddunt. Adsūt e cōtrario quorū cætera cibo apta & suauia sunt. Radices aūt ingustabiles: quia lignosæ amaræq; aut deniq; male sapidæ uel insipidæ sunt: differentiam haud paruā natura quoq; uaria aialium facit: &.n. quæ nobis insipida sunt: cæteris animalibus sapida sentiuntur: ꝑpter uirium bonitatem facultatēq; cōficiendi. Alia tamen aliis ingenere quoq; illorū grata & insapore & inadipositione animaduertimus: delectātur.n. alia teneris: alia siccis potius nō nulla etiam dum tenera sunt anullo gustantur: sicca autē cibo idonea ꝑpterea sunt: quia quantum in his amaritudinis difficultatisq; fuerit percoctu; excretumq; est solis opera: ut sisama ut erisimum: hæc.n. uiridia tāgi anullo animali uidentur propter amaritudinem & grauitatem saporis: sed siccata acceptiora euadunt: fructusq; eorum suaues efficiuntur: atq; eorum causas huiusmodi putandū est: de fructibus: qui cibo idonei sūt ratio facilius reddi potest: horum quippe humores puri sincerīq; sunt uelut a natura liquati purgatiq;: ut & pluribus & magis ualeāt conuenire: s; de uenenosis: & his omnino: quæ uires obtineant aliquas: considerandum deinceps est. Quippe in his neq; uires eadem intelligunrur: neq; pares in omnibus illico aradicibus sūpto inicio intuēdi: nec eni superioribus oibus ceu foliis ramis fructibus eadem uis inest: & differere quidem pluris minorisq; ratione aliquid esse consentaneum dixerim: at aliqua esse quæ penitus nequeunt agere: quod pars reliqua potest: ut semen & caulem: quod radix uel e diuerso radicem: quod semen & caulis hoc magis mirandum. Ergo causas & prædictis petendum: quum enim naturam atque temperiem suam unum qdque habeat: uires quoque uarias habeat: necesse est: ut alia colliquare possit: atque discernere: alia nequeant: & alia magis possit: alia minus: & feruefacere: & coquere: & frigefacere: & siccare: & reliqua pari ratione addendum: sed fructus maxime discerepare consentaneum est: si quidem non uniuersa natura radices: & fructus: & cæterarum partium similis sit. Sed aliæ incoctæ penitus sint: Aliæ coctæ: & omnino constantes: ex pluribus itaque efficitur: ut & sapore: & uiribus inter se plurimum distent: ita eni; tum in agrestibus: tum in urbanis uidemus quorum radices amare lactuosæque sunt: horum fructus esse prædulces quasi ex incocto percoctos qd' idem uiribus quoque uenenorum euenisse putandū quācbrem non temere fit ut i aliis radix: i aliis pars aliq̄ ex cæteris plātæ eiusdē amplius ualeat.

nã & radices ãplius a radicibus differũt ĩ his ẽt quæ generis copulãtur socie tate: & semina seminibus & reliquæ ptes multo inter se uiribus distãt pp a gri cæliq; conditioné: sicut & frumẽtu3 & cætere fruges pondere pp: limẽ/ to3 uarietatẽ: quapp medicamina lõge præstãtiora medicaminibus explo rantur: quæ longo interuallo minime distãt ut elebo3 nascens in oeta mõte melius parnasico ẽ: ualidius. n. esse illud putatur minusq; aptũ medicamur causa: quãobre3 ualidũ ita fit similis atq; in fructibus: aeris. n. duricia nu/ trimentiq; largitate grauitas in eo quoq; tractu sicut in boecia prouenit: por ro alius ager ad alias uires idoneus est: quẽadmõ3 in fructibus quoq; perfici endis aĩaduertimus: sũt &. n. loca quæ ne excoquere quidem ullomó uires medicas ualeãt: qppe multis ĩ locis & niger eleborus & aliæ radices: s3 betes ĩbecillesq; cõpiunť uñ credi haud temeř possit aere frigido & solo apto: atq; ẽt ailmẽto modico opus eẽ: & qđ uenena ĩ mõtibus pluria nasci uidenť: & in his maxime qui altissimi sunt atq; amplissimi & de his satis dictum iam est. De odoribus quoniam ii quoque particulatim fieri solent: causas easdem aut certas proximas esse putandum excoctio namq; aliis in flore potius: aliis in fructu aliis in foliis ramisque aquosis & quasi insipidis aut acribus: in flore: ut rosæ croco & reliquis generis eiusdem: quorum quæ minus bene sapida sunt odoribus etiam suis grauitatem quandam præsentant: ut liliu3 lirium & eiusmodi: quædam nullam penitus reddunt suauitatem odoris: sed grauiter redolent quod a sapore quodammodo fieri necesse ratiõe3 odo ris ab illo remot ĩ. certum est: enim uero quæ diluta & insipida sunt: hæc pe ne omnia in olida quoque sentimus: quippe in his: ut ita loquar duobus exordia qualitatis inolida habentur: quum & sapor natura quadam aquo sa est: & humor aquæ nimium reddit: alterum enim misceri quasi non po test: alterum enim exnimietate tolli necesse est: itaque id etiam misceri quo dammodo nequit: quequidem res aratione odoris auersa penitus est: odor enim mixtione quadam consistit. quæ autem alimento uberiori uehemen tiorique nutriuntur: ceu palustria hæc odores etiam proximos suo alimen to graues scilicet quosdam ac turbidos reddunt: quum igitur aliis in radi/ cibus mixtura eiusmodi atque moderatio sit: aliis in ramis ac foliis: aliis in fructu: pluribus uero ĩ flore: has easde3 partes ĩ singulis odoratas esse ratio est ideoque flores arborum qui minores sunt: odoratiores sentimus plus enim terræ humoris ĩ maioribus inest si tamẽ hæc ratio minus placeat: aliã quæres. Igiť ĩ uniuersum atque simpliciter satis fortasse dicta hæc sunt. At uero in eo quod prædicta temperamenta singulatim animaduertere deceat non temere plurimis odorem esse in florem appareat. Agitur enim in eo prima quasi & leuissima coctio siue siccitas aliqua mutatio uenerit. Qu um uero fructus inceptus sit: odor non amplius permanet: quia plus iam adest humoris: præterquam siqua humore tali suapte natura sint: ut odorẽ ualeãt conseruare ex toto pene fructus: qui gustu suaues sunt bene olent.

Nam & malum & pirum & mespilum tale est. Adde quos priuatim ac-
ceptos uocamus: ut cedrida & terebinthũ & similes quosq; pingues senti-
mus: ut fructuз abietis: pini: picæ: lauri: ex dulcibus nullus fere bene olet
Nam & mala dulcia odorem minime omnium reddunt: & eo minus quo
dulciora sunt. Ratio: q succus dulcis crassior atq; terestrior est: præsertim
quum mixtus fuerit in fructu odor autēз humoris tenuioris siccioris aptiq;
difflari: pocius est: de quibus post hac etiam differemus: ueꝝ ut summatiз
agamus: odor & foliorum & ramorum: & in totum arborum atq; plantaꝝ
in eisdē generibus est: in quibus aliquid acredinis aut pinguedinis iest: quē
admodum certe fructus quoq; supradicti se habent: & quidam etiam ex ui-
nosis fructus: & enim myrti odoratus: & ea quoq; odorem aliquem reddit
& quecunq; talem acrimoniam siue pinguis siue uinosi siue etiam alicuius
succi in suis fructibus habeat: cadeз ratio in genere quoq; herbarum ē: quas
coronarias appellamus: ut serpilii: sisymbrii cæteroꝝq; ĩ oleribus ceu ruta a
pio mta: siccitas enim & acritas uel acerbitas his innotescit: non ĩ fructibus
neq; in cæteris quæ humoris eiusmodi sunt. In omnibus uero tum in his:
tum cæteris odoratis redditum illud per diffusionem omnino inest: ut de-
mixtum quod siccum sapidum est: uim aliq̃ pariat: odoris prorsus odora
tiora suauioraq; tam tota: quam pticulatim locis placidis spiritus ac siccis
proueniunt. s. exhausto humore aquoso excoctoq; reliquo melius: siccitas
eniз ut simplicius loquar odori conuenientior est: & omnia odorata eo po-
cius uergunt: argumento etiã illud est quod tractibus æstuosis plura meli-
oraq; odoratoꝝ gña prodeunt: melius enim sibi concoquitur: & quædã sic-
cata olent: uiridia nihil olent: ut calamus iuncus: nõ nulla etiam plenius o-
lent siccata: ut iris ac sertula campana: sic & oenanthes odoratior est: nõ tñ
omnia ita se hñt: sз adsunt: q̃ e diuerso nãз sortita sint: q̃ ꝑfecto diuisisse o-
portet. Diuisio uero simplex occurrit: alioꝝ eiз odores exiles: ut floꝝ fere
oĩuз: q̃ uirides atq; recentes sᵗ odoratiores: tpis auteз spacio decurso exhala
tionis causa hebetescunt. alioꝝ odor ualidior ē: ut eoꝝ quæ terrena magis
& ĩ terenioribus posita sᵗ: q̃busq; uis q̃dam aquosa pmixta ē. qua siccata in
ueterataq; ad q̃dã usq; tpis spaciũ odoratiora reddunt: cuius gñris poma
cotonia sunt q̃q; ex coronarioꝝ numero acrē reddunt odorē: ut abrotonum
ꝓcipue & sampsucuз & crocũ: una. n. & q̃tuз humoris aquosi ē exhalaᵗ &
alimti cessat accessio: & q̃daз ueluti coctionis aliquid pse ipsa recipiunt: uñ
fit ut a suis decerpta arboribus odoratiora reddantᵗ: ut mala & quædaз alia
euenit ut ĩter herbacea: quæ uiridia sint nihil oleãt pp hũorē: sicca ãt oleãt
aut alia quædã & fœnũ græcũ: nã & uinũ tunc maxime constans pficiᵗ atq;
odoreз capessit: quũ pars eius aquosa difflata exactaq; ē: hæc igitur oĩa odo-
ratiora in uetustate efficiuntur. Quæ autem debilia sunt celeriter euanes-
cunt: ut uiolæ tam nigræ: q̃ candidæ amaræ maleq; olidæ in uetustate red
duntur: nec sicuti rosæ suũ odoreз etiaз siccæ conseruant: dũ deficiant pe-

nitus: uirides tamen a longe redolent: siccet non nisi proxime admotæ. Ratio quod indurate quodãmodo defectu propri caloris halitu3 reddere nequnt: nam adusum quidã unguentari eas quoq3 aliquatenus siccare cosueuerunt: ut odore3 sinceriorem reliquãt: sertula campana uel plus temporia odorata edurat: cæte℞ adsunt: quæ inter odorata nimiu3 ex siccata deterius oleant eo quod acriore3 duriorem℞ reddãt odore3. Est. n. queãdmõ3 uini atque intotum succi saporisue duricia uehemẽtiaq3: sic etiã odoris: quod & inter agrestia quibusdã euenire uidetur: ceu serpillo & sisymbrio: & in generẽ ole℞ rutæ precipue: sunt. n: odores eo℞ duri expartesq3 oĩo dulcedinis. At urbano℞ odores una cũ remissione dulcedinis quoq3 aliquid benignitatis habent est enim ut in sapore ita ẽt in odore dulcedo: & cætere propemodu3 generum appellationes tanq̃ naturæ eo℞ nõ multo inter se distent. Sed qui nam odores sint diutini: & qui siccatis meliores reddãtur: cæteraq3 similia spectari ex predictis oportet queq3 anobis sunt præterrmissa: facile per hæc eadem conspici acæteris possint quæ aũt nõ particulati3 : sed toto corpore odorata sunt: de his quæret sane aliquis: quod prius dictum iam est: quãob rem flos odoratus esse non põt: an non ex ratione id quæret. Nam & cæteris odore carentibus flos istiusmõi deest: sed in his potissimũ enotatur qr ratio nãq3 odoris præcesserit. Causa illa esse uidetur: quod gneratio floris cõcoctio quædã est: quod aũt coquitur ĩmutatione illius est qđ iam antea esset: quæ igitur odorata ipsa non sunt: ho℞ flos quũ humor concoquitur: odorem aliquẽ capit: qm̃ concoctio ĩmutationeest: contra quæ odorata sũt ho℞ odorẽ permutatione uariarĩ necesse est: quod si plene sint odorata: flos minus odoratus proueniet: hæc. n. diuersitas ueluti hebetatio p̃stini odoris ac uirium esse uidetur: quapropter florem tunc olere posse affirmant: sed hoc an ita sit cogitandum: fidem. n. aliquã affert simile tũ euenire uidetur: ut in succis coctis atq3 incrudis quum ignẽ sentiunt aut sole3. Quippe facta mutatione alteri in melius alteri indeterius cõmutantur: uis. n. caloris alteros coquit: alteros ex sua perfecta conditione dimouet: quum. n. res finẽ suu3 attingerit mutationem indeterius fieri necesse est: quod ẽt hac in parte euenire uidetur: quum odor emollari inceperit: fit. n. uelut remissio sinceri odoris: tum etiã euenit. ut succus eiusmodi qui suapte natura succus est: in prouẽtu floris humescat: si succus generatio fieri nõ possit: atq3 ita sequatur remissio. Sin aũt non humore: sed dulcedine opus sit adfructuũ gñatiõnẽ. Omia nãq3 exdulci creentur: & hinc flores magna ex parte dulces sentimus ea quoque ipsa ratione dissolui effeminariq3 odorem cõsentaneu3 est q̃si dulcescat exempta scilicet acridine illa sincera: ho℞ igitur causam talem esse existimãdum: cur aũt fructus agrestes odoratiores urbanis suis generis sunt: ut mala pira sorba: mespila: & reliqua atq3 ipso℞ malo℞ tãsyluestriũ : quã urbanorum: quæ acerbissima sunt suauissime olẽt. At qui quũ odor per coctionem aquiratur: quæ maxime cocta sint hæc olere melius putaueris oporterẽ

Ergo de his dici quidem in uniuersum potest: agrestia duriora esse: quod ĩ cæteris quoq; rebus naturæ animaduertitur: sed conuenientius rõ assignet siquis coquẽdi genera saporis atq; odoris discernere ualeat: ita ut quo ingenere uis saporis odoris ue consistat comptũ: sit enimuero drĩæ aliquid incẽ uidetur: siue drãnt inter se siue idem sint: aliqua cõmutatione. Sed hoc diuisioni generali mandandũ utiq; sit ad rem autem nobis propositam illud satis est: quod & latissime patet: dulcedinẽ ut ex toto saporis suauitudinẽ fieri non nisi succo crassescente solere: qua de causa fructus senescentes sole q; feruescentes dulciores oẽs efficiuntur. Crassantur. n. exempta parte humoris aquosa: odoris aũt rõ in priore quadam minusq; perfecta coctione uersatur: argumentũ quod ipsa etiam odorata: ut pira mala & cætera plus reddunt odoris: si cocta in plenum non sit: atq; saporis excoctio tum potissimum cõsumatur: quũ in plenum excoquitur: & quidẽ in primis succorũ mutationibus uidere id licet: uberius nãq; odores ĩde exultant: ceu simul & flatilis quædam esset odoris condicio: & succus suam haberet nãm: ad quã quum uenisset crassatus excoctusq; minus qdem odoris spirare dulcedinẽ tñ conuenientẽ atq; in totũ sensui accõmodatã possit acqrere. Agreste igit̃ gñs ad priorẽ usq; tantũmodo coctionẽ deueniens odore quoq; rõe adipiscit̃ pleniorẽ urbanum: quũ pfectiorem attigant cocturã: alimentoq; abundet pp uehementiorẽ cõfectionem succos suos in dulcedinẽ odoris hebetudinem uertit. Tum etiã humiditatẽ siccitatẽ largitatẽ alimoniæ psimoniã ue cõmoditatẽq; afflatus conferre aliqd ad odorẽ uerisimile est. Si qdem oĩa quæ arida locisq; aridis sunt: quæ paruo alimento cõtenta degunt: quæ placide aspirant̃: odoratiora pculdubio sint: humor. n. largius se permiscens odorẽ hebetat: qua pp locis opacis dilutisq; odorata nunq̃ pueniunt: nimirum ergo dũ crassantur mutationẽ illã recipiunt: sicut dictum ẽ. Oĩo quod simpliciter dici potest: genus agreste siccius ieiunius spiracius feruencius: atq; etiam succo tenuius est: nec succum carni permixtũ gerit mõ urbani q̃ quidẽ oĩa iuuãt ad odorẽ efficiendũ: licet hoc in uino etiã peruidere: quod. n. dulce moleue ẽ: caret odore: q; tenuius inter cætera ẽ: hoc odoratius: & celerius hoc q̃ pingue crassũq; cõsistit: atq; perficitur: itẽ una cũ odore euenit: ut fece sidẽte uł segregato hũoris ptisq; terrenæ exhalatioq; fortis aquosæ efficiatur: ita ut ex his oĩbus suauis illa exoriatur olentia: idest attenuatione segregatione exalatione nã & ĩ ipõ dolio pars uini quæ est iuxta fecẽ minus redolet: hæc eadẽ cã ẽ: & q̃obrẽ genus uini: qđ molare uocatũ est: celerius purget̃ consistatq; ẽ: &. n. tenuius & obiter q̃i uitio mixturæ immune confirmatur id ẽt qđ ex tenuioribus & succo pbatis spiratisq; commode odoratiora pueniunt: & ex uetustioribus potiusq̃ nouellis: itẽ q; quæ large olent ac ualide molliciã ingustatu nullã pñtant: ut pote quũ simul manere nequeant: odor suauis & plenius ille ac ualidius qđ etiã in unguentis: incensis: coronamentis cæterisq; odoratis euenire uidet̃. Hæc &. n. omnia

amara sunt maleq; sapida sicuti amygdalæ: & mõtana uero uinorum genera odorem pleraq; obtinẽt quæ dura minusq; in sapore commẽdata existũt: his igitur omnibus constat: aliud esse quod faciat odoris suauitatẽ. Si tñ causæ odoris saporisq; modis adsit: quod ex ambobus exultet suauissimũ est ꝓ ferti3 quum in quibusdã agrestibus acerbo atq; sinceritas tedio admodu3 sit ut retulimus: ceu in serpillo abrotono ruta per mixtionẽq; natiui humoris temperãtiora suauioraq; reddantur. At si alterũ ĩmodice adsit: quærimus certe quod deest: simul enim quodãmodo in eiusmõi gustabiliũ genere odoris atq; saporis delectatio est. Sed discernere explicareq; in uniuersũ temtandum quemadmodũ diximus: ut si in succo dulcedo sit aũt aliqua genera saporis: odor aũt de succo proueniat: qualis nã sit uterq;: & quomõ habeat illud igitur ex prædictis iam p3 quod principio quærebatur: quãobrem fructus agrestes sint odoratiores: atq; ꝑinde euenire appareat: ut in ꝑfectis & priuaticiis pocius consistat odoris suauitas. Sed quidẽ ex his alia amara sint: alia acria: alia exilia: alia acerba: alia aliquid habẽt tedi nec temere forsitan: exit. n. halitus quod de his maiorẽ in modũ: qui si tẽperata sunt medicus sensui occurrit: si minus difficilius grauisq; est: nec in priuatione genus id collocãdu3: sed aliquam potius naturã alia3 sortitũ appareat: si quidẽ nõ nullã uim extremoꝝ obtinent efficiendoꝝ: igitur odor his de causis in succis minus dulcibus atq; insuauibus inest: odoꝝ aũt dixerim omniũ potestas ꝓ subiectæ naturæ ratiõe proculdubio est. Cæteꝝ aliqui ex numero ficꝝ distãtes odoratiores quã proximi sentiuntur: quod ẽt in uiolis depræhensũ est: Ratio quod ad locũ remociorem odor purus sincerusq; defferatur: effluũt enim de cæteris & partibus plantæ aliq;: quæ longinquius trãsire non possũt quia terrena magis crassioraq; sunt: quippe in uniuersũ odoꝝ generi imbecili sinceritas ualitudo: mixture conueniens cõmodior est sicuti & saporibus exempli gratia mixtura mulso macerata: melius quã sincera redolere incensa putatur: odor. n. melior atq; dulcior redditur tꝑatus: hoc idem & succis euenit. Sunt. n. qui mixturam desyderãt ad acquirendã suauitatem oĩo ut simplicius agã: odores plurimi sincerioresq; mane sentiunť die cresẽte minus meridie mĩe: quod sol oĩa siccat: & queãdmodũ horis diei: ita ẽt anni tẽporibus ꝓ rõne mutanť: ꝓterq̃ si q̃suos odores maturitatesq; tꝑe alio capesolent: aut cæli tẽperies aliq̃ ad odores cõficiendos accõmodata cõtingat: ut ĩ herba cui nomẽ hespidi p3: hoc. n. nocte plus reddet q̃ ĩterdiu: cæteris aũt suo spacio nõ uitio sed medio quũ maxĩe uigẽt: quæq; odoratissĩa sť: uel ubi paululũ a suo uigore declinarũt: haud: n. fortasse coquẽdi rõ eadẽ ẽ: saporis atq; odoris nouella &. n. plãta alimẽtum excoquere neqt: utpote quæ plus attrahat q̃ possit cõficere annosa ĩbecillis penitus ob inopiã caloris insita ẽ. Ceteꝝ uetutæ odoratiores sť q̃ nouelle minus. n. humoris in his est itaq; magis ualent exupare: sicut ẽt quæ solo gracili posita sť licet tñ simplr illud asserẽ. oĩa q̃ uigẽt ꝓstãtiora tũ sapore tũ odore ĩtelligimõ finẽ hũc nã illis statuerit

frigore

frigore gelu p̄ tā sapores: quam odores hebeciores obdensatiōnē reddun-tur: nil .n. concreta exprimere pn̄t: tum ēt oblitterati quodāmō ex uiolen-tia frigoris: nec modo illa: s; etiā sensus tollitur: quippe utraq; ex suo statu frigoris iniuria dimouentur: quāq̄ acrius illa q̄ sensus rā & fructuū dulce dinem: frigus per gelacione; euaporando educendoq; eximit: parimodo & nimietas æstuū saporibꝫ officit: alia nāq; exurit: alia n̄ coqt: alia ueluti putri-da & p̄humida reddit: ut de ficubus dictū ē: odores forsitan nō nullos ma gis cōseruat: & forte illos creare & pōt: q familiares locis aridis sūt: hos .n. constat esse oīo sinceros multos tn̄ peruertit q. s. cōsistunt in fructibus: qr succosiorēs indiscretiq; isti sī: qppe odor nō nisi maturescentibus fructibus cōsistere pōt: in totū mixturæ modū inesse: naturāq; siccitatis in rōe odoris quæ quodammodo innotescere conuenit: siccitas &. n. est quæ odores uel omniū uel certe aliquoꝝ facere potest: qđ obiter interra quoq; perspicuum est: ubi tpe æstiuo solo adusto imbres accesserint: humor .n. admissus fer-uentiq; pulueri pmixtus odorē generat: qđ idem incæteris etia; facit: nam & qđ de arcu cælesti referunt arbores & loca reddere odorata ubicūq; consi sterit tale est: reddit .n. non in oībus modis odorata: s; si qua materia com-busta proxime sit nec id forsitan p̄se agit: s; quodammō percuentū: īpulit eni; locis ubi cōsisterit. Quippe mature cōbustæ admixtus humo uapore; quēdam odoremq; excitat. neq; .n. aquæ multū descendit: s; magna parte guttæ irrorant: ita ut calliditatis siccitatisq; modus nō desit. Materia quoq; ipsa certe sit qualitatis opus ē: nō .n. in qualibet neq; quibus uis mōis illud fieri potest: oīo uel in cæteris crematio atq; ꝑmixtio creabunt odorē: si mo-dice fuerit: nam & incensa ex hac rōe imposita igni redolent molli. s. nec ra pido cuiq; & prurenti: sic .n. modus seruetur odoribus aliter corruptio se-quitur: huic sane ꝓxima & eadē fere causa ē: Quamobrē ī arboribus & ad summā in genere plantaꝝ odora cōperiri per multa possint: animal nullu; penitus odoratum sit: nisi quis pardalim dixerit sensui belluaꝝ bene olere ut dictum iā est: genus &. n. animalium siccum & calidū suapte natura ē. Itaq; halitus eius tenuior atq; purior: plantæ plus hn̄t humoris naturalio-resq;: ut ita dixerim extant: ideoq; habitu; quoq; eaꝝ talem esse necessariu; omnino alimentum simplex plantaꝝ est: nec quicqua; nunc superuacuu; habet: animalium uarium ē multaq; hn̄s superuacua: confert autem & ali quid ad odorem cōficiendu; naturam qualitate antecessisse idonea principi um .n. & res prima natura est: neq; .n. arbores omnes suauiter olent: quia non consimili temperamento sunt condite: hæc ita esse censendum: ni for-te odor: quem anima ia reddere nata sint: certus esse humano sensu ne-queant: eo quod hominis olfatus omnium deterimus est. Quippe cætere animantes & a longe sentiunt: & quæ proxima sunt percipiūt exquisitius. Vnde alia grata alia penitus insuauia hic concurrunt: sicut etiam hoīni alia magis aliis grate redolent: non nulla etiam omnino uitamus. Sed maꝝ: qđ

antea diximus : ſi quod nobis fetidum in odoratũ illis occurat : at mi[illegible] illud
non ſit quãdo qdẽ & aliis euenire hoc idem uidemus in ipſis protinus alim.o
nis. quorum temperamenta potiſſimuȝ cauſam habere quiſpiam creder : ut
pote quæ inæqualia ſint : atq; innormia : figuras enim illas democriti affecti
ones mutationeſq; certas efficere poſſe arbitrandum : quum certas habent
formas ut dictum eſt : hæc ita aſſeruiſſe par eſt : quod ãt pauloante diximus
nunc etiam aſſerrendum : prorſus enim odoris ſaporiſq; ratio qualitatem
quandã & agri : & cæli & alimenti expoſcit : nec excedere nec defficere : nec a
uerſum eſſe ſubiectis alimentum oportet : quippe quod excedit coctioni
impedimento eſt : quod defficit uelut materia caret : quod alienum eſt ſun
gi natura officio nequit : quicquid in cultu curaq; uerſatur & ut ſolum cõue
niuntur calores ac frigora ſentiat : hũc eniȝ in modũ alimẽtuȝ facultas quo
que coquẽdi ſubminiſtratur : fructuſq; perinde atq; ſaporis exultat uarietas
ut illa inter ſe dr̃nt : hoc ita eſſe argum[illegible]tis pluribus conſtat : alia eniȝ alio in a
gro bene olida : bene ſapida : furgifera : ſterilia germinis fertilia : infertilia :
nam ea quoq; ſub eadeȝ cauſam ueniunt : de quibus non niſi cæli ſtatũ ac ter
ræ alimentũ pro cauſis aſſignare debemus : enim uero : quæ uetent : augeãt
faciantq; cocturã ioconditatẽq; ſaporis hæc ſunt. Sed quũ ſaporum odorũq;
uaria difformata ſit : iccirco temperamẽtuȝ nõ unum oium eſt : nec alimen
tum cõmodũ omnibus unũ : ſed ſingulis quod proprie naturæ reſpõdeat :
unde illius ẽt quæſtionis ſolutio exultat : quãobrem quum loca feruida o
doris fertilia ſint : nec omnia genera odoratorum : locis omnibus feruidis pro
deant : atq; etiã magis illius : quãobrem quæ alibi carent odore : hæc locis fer
uidis odorata ſint ut calamus & iuncus in ſyria : quæ aũt odorata alibi : ni-
hilo odoratiora comperiantur locis eiuſmodi imo uero hebitiora : ut quidẽ
aiunt : quãq̃ ut odoratiora ſint : ratio poſtulare uidetur : hæc. n. omnia p̃di-
cta cauſa cõtinet. Quippe cæli & alimẽti cõditio alia cõuenit aliis præſertiȝ
cũ ẽt ipſa gñ a diuerſa inter ſe ſint : quapp & ſyrie ipſius pars exigua eſt : quæ
calamũ ferat & iũcũ loca itẽ quæ ſuccũ balſami ac cætera odorata pariunt
ſuis ipſis domeſticis aptiſſime ſe accõmodãt : cæteriſq; quæ alibi odorata na
ſcũtur minus ſufficiũt ſicut & fructib9 euẽit : nõ. n. parẽ calorẽ deſyderãt :
oia neq; ſimilẽ : ſed alia maiorẽ : alia molliorẽ : ac minoreȝ : qđ ẽt in his patet q̃
aqua coquũtur & ad ſũmã in his quæ arte cõficiũtur nõ uſq̃ ẽt ex ſingulis
idẽ cõſtat : &. n. in ægypto flores coronamẽta quæ deterrima fere oiuȝ gene
rãtur : qr cælũ caliginoſũ ac roſidũ eſt : qppe locis eiuſmõi nullus pene odor
cõtrahi põt : qm̃ deeſt facultas coquẽdi : ſed potius aridis : in his. n. plane ex-
coquitur nã iã ea quæ apud cyrenã proueniũt : nõ niſi ratione ſiccitatis odo
rata cõſiſtũt : tũ cætera : tũ uel maxĩe roſa & crocũ. Ager. n. ille tẽuis ſiccus
nec nimiũ feruid9 aere tñ puro ſitiẽtiq; ãbito q̃ qdẽ ad odorẽ creandũ aptiſſĩa
roſa uõ & crocũ paruo alim̃to cõtẽta ſt̃ & pinde cæteris odoratiora creãtur
Sed mirabilius quod de myrti ægyptiis fertur : quãq̃ enim cætere ĩodoratæ

penitus sunt: ille tamen odoris suauitate excellunt nec quicq̄ iuuat siccitatē caliditate℥ cæteraq́ fere q̄ sensus pcipit: ñ minus in quibusdā ex reliquis: sed magis inesse: adest forsitan genus: quod translatum in alios tractus: ut cypru℥: rhodum: cnidum. Non nihil suaꝝ uirium seruet: nhil tñ idem: s℥ fronde etiā redditur ampliore. Quippe tenuis illa ægyptia ē: & odore lōge pſtantior: itaq́ loci natura illius causa potissima est: proprietatemq́ admirabilem præcæteris gignit. Nam & quod fructu exiguo nec candido: s℥ nigro gn̄s hoc est: nihil odoris rationi r̄pugnat: fit. n. utrunq́ cā siccitatis: & quidem causam fructus exiguitati assignant: quod aqua deest cælestis: q̄q̄ fructus desyderat: rores. n. haud satis auxiliari ualere. Sed hoc & quicquid eiusmodi causæ sit: ut pleraq́ loca uires peculiares possideant priuatius dis putari certe desyderant: cōis. n. sania qua agros permultas hēre inæqualitates asseritur: uera quidem: sed priuatas etiā uires ac differentias exit: proximum igitur esse illud quoq́ uidetur: ꝙ punicis in lycia euenit: ut. n. sapor illic peculiaris: sic in ægypto suauitas illa odoris peculiaris est. S℥ uicinitatē naturamq́ amnis causæ illic esse putauerint: punica. n. aquaꝝ auida est: & mutari eam cōfirmam: ex acida in dulcem: si aquæ copiā obtiner: itaq́ amnis perfluentis rigationem non mō quātitatem augeri: s℥ etiam qualitatis mutationem afferri eiusmodi mirum nō est: ægypto autem rōe peculiarem cōperire tentandum: quæ suauitati odoris cōueniat: ergo t'is inde præcipue oriri posse uidetur: si omnia cōponātur inunum uidelicet genus myrti cōmune ac ꝓprium: & solum: & cælum planta: &. n. ipsa sicca omnino est: & genus illud ægyptium plusq̄ cætera siccet: quod frundis angustia & fructus exiguitate coloreque: hæc enim siccitate omnia ueniunt: siccum parum habere humoris certum est. Quod paruum est: facile excoqui potest: suauitas odoris excoctione consistit: quæ olfatui congruit: hæc neq́ dulcis est: neque ullam saporis gratiā hēt: atq́ ratione plātæ hæc antecedūt soli autem & aeris opera: quod solū siccum aer mollis ac placidus est: quæ utraq́ cocturam plurimum augent alteꝝ quia concoquit. Alteꝝ quia hūc facit: nam & in hac parte syluestres odoratiores urbanis: & quæ in apricis posite sīt: pſtantiores umbratilibus exeūt pcipue quæ meridiē spectant: q̄ q dem oēs minus alimti hauriunt: meliusq́ ꝙ auserent coquunt: itaq́ efficit ut nō in longitudinem crescant: s℥ fructificose euadant: quippe quæ crassitudinē capiāt findāturq́ multipliciter: eo ꝙ initia multa capessunt feruore. s. pcoquēte dirigēteq́ quaq́ uersus ad ille q̄ loca tenēt ūbrosa ipetū nālē in unū tm̄mō faciūt. q̄circa uirge ñ icrassitudinē: s℥ i lōgitudinē pocius adolescunt & baculis per quam idoneæ fiunt: ut tum alibitum circa cisthum patescit. Sed hoc omnium arborum commune fortasse est: reliquum est: ut cā℥: qua odorata cætera esse nequeant explanemus. Rori causam dāda ē: q abunde descēdens hūefacit flores largius: ut pote nā hūidiores reliq̄ leuius q̄ sicca excretaq́ sīt q̄obrē myrtus hūiditati huiusmōi ualētius resistere pōt.

Argumento illud etiam est: quod de ea superius diximus: fructũ enĩ pu sillum ferre: propterea creditur quia non satis cælesti aqua potitur: igitur causas myrti per illa ipsa indagare tentandũ: odoratorũ autẽ quæ tractus fri gidi pariunt: ration: calori intra concluso imputare debemus: uis enim ca loris est quæ ubiq; excoquit: sed alias ex templo occurrit: alias se telluri in sinuat: quẽadmodũ in autumnali fructuum maturitate patescit proximũ enim quod euenit ẽ: quippe calor pulsus est a frigore circũobsistens in terra excoquit. Verum neq; limosam neq; pinguẽ: neq; lentã: glutinosamq; terrã esse oportet: humoris enim lentorisq; causa non æque calor suo fongetur officio: Sed talem esse profecto res exigit: ut neq; frigiditatem aeris circũfu si admittat: & quantũ caloris in se tenet: obturare seruareq; polleat: hac. n. de causa iris melior millirida: quã in macedonia est: In tracia uero cæterisq; frigoribus locis ac minus cocture idoneis odore penitus caret. Ager. n. præ pinguis & humor multus & hyems uehemens prohibent: tepidis tamẽ atq; gracilibus minus odorata creatur: propter molliciã aeris: haud. n. parilis effici: circumobsistẽntia potest: nempe uires adcoquendũ idoneæ ex ambo bus illis solo & aere petendæ sunt: quẽadmodũ de his quoq; odoratis agen dum: quæ super terrã excellunt. Sed de his satis dicta hæc sint: odores aũt uicissim nullus fructus: neq; pars ulla arboris recipit: ita scilicet ut aliquod certi odoris spirare possit. Quãobrem quædam acria iuxta serere consueui mus: ut cæpas & alia iuxta coronarias plantas: id. n. iuuare adcreandã odo ris suauitatem affirmant: quod si uere narratur: alterũ ex duobus ills causã dixerim: aut quod q̃tum mali odoris ad sit. hæc dettahũt: alitur. n. unum quodq; re sibi simililiter: quodq; sibi cognatum sit: nimirũ attrahit: itaque parte aliena illa sublata residuũ purius odoratiusq; reliquitur: aut quod lo cum sua caliditate edacitateq; exsiccent: siccis & enĩ locis omnia proueniũt odoraciora. Sed hoc uelut persuppositionẽ dictum accipies: succi uero ex pressi odores facile trahunt & maxime oleum: & uinũ: quæ q̃dẽ res minus dari rationi posse uidetur. Cur enim aqua quæ tenuissima est omniq; odore saporeque uidua & omni sincera: & nitida nullũ põt recipere odorẽ. Quæ aũt sapida olida crassioraq; sũ recipere possunt. Vinũ tñ ẽt si res odorata nõ sed iuxta sit iniecta poita odorẽ põt attrahere: quod calorẽ in se aliquẽ habet uis. n. caloris est quæ attrahit quod cũ aqua nullatenus habeat: est. n. natu ra frigida nihil attrahere põt. Item q; suceptumq; seruatumq; sit odorẽ nõ tam tenue simplexq; esse: quã aqua debet odor enim receptus in eo delabitur: atq; effũditur q̃si fundus nullus sit: qui obsistere possit. Sed callosius ac dẽ sius esse oportet: tale. n. adsuscipiendũ seruandũq; odorẽ aptissimum est: dum adutrũq; se modice habeat: quod q̃dem utrũq; uino & oleo contingit: & unguentari uero odores in oleo reponunt: quũ. n. alias adusum accõmo datur tũ seruare odorẽ maxime omniũ põt: quia ĩcõmutabile pmãet: aqua protinus exhalat: & quasi eluit atque discernit. Tenuitas uero ut diximus:

inutilis est: neq̃. n. aer retinere odorẽ pōt: sed transmittere tantũ idoneus. Ex siccis ea potissimum odorẽ suscipiunt: quæ soluta inolida atq̃ insipida sunt: ceu lanæ uestimẽta: & quicqd generis eiusdem: cæterꝝ possunt & saporem odorẽq̃ reddunt ceu malũ: hoc. n. trahit ac suscipit humorꝝ odores: quippe: ut simpliciter loquar: qđ odorem sit receptuꝝ. neq̃ præaridũ ut cinerẽ aut harenã: neq̃ præhumidũ esse oportet: alterꝝ enim nullo odoris trãsitu affici pōt: alterꝝ diffundit at diluit omnẽ odorẽ: hic. n. & uestigia leporum leuiter irrorato solo certius redolent. Altius. n. impressa firmiter adhærent nec sublimiter uagãtia delitescũt: queãdmodũ quũ arida humus est: neq̃ demersa in profundũ abolentur: ut quum terra limosa obimbreꝫ uel austꝝ est: flatus. n. & aquæ aduersantur perimuntq̃ odores: quapropter medius habitus est: qui digitoꝝ uelut abstergmẽta retineat: atq̃ de his satis. Quum autem odoratoꝝ alia syluestria. Alia urbana sint præstantia odoris non alterius tantũ generis est: nam & urbanum præcellit: ut rosa: & agrestem: ut uiola nigra: & crocũ: serpillum tñ & uelenium acriora: sicut etiã in genere oleꝝ ruta. Causam in uniuersum exprimi potest: id habet q̃ ante iam dictum ẽ: utraq̃. n. utroq̃ illo humiditate siccitateq̃ moderantur ex quibus odores scilicet omnes oriuntur. At quod singulatiꝫ patescit: uiola nigra & crocum neq̃ multum alimenti desyderant: & satis ex sese hñt sunt &. n. capitata: quamobrem genus satiuum suam alimoniæ copiam excoquere nequit: & hinc etiam fit: ut cinerem aliis congnerat: aliis resp gant. Rosa serpillũ & siĩa generis agrestis sicca pluſq̃ medicũ ẽ: efficiunt itaq̃ rosa ex illis & nullo pene odore creatur: qa debito caret humore: neq̃. n. uiola cãdida locis admõꝫ siciẽtib atq̃ tenuibus odorata cõsistit: nec ubi cælũ uehemẽter feruidũ ẽ qa extramõꝫ siccat̃ ꝓpillũ ueleniũ & reliq̃ gñis eius dẽ acres reddũt odores: cã siccitatis: quũ tñ i urbanũ habitũ traducũt̃: molius redolẽt moderationẽ ãt cãꝫ tũ odoris tũ coctiõis existeř nullũ dubiũ ẽ na & eoꝝ odoꝝs: q̃ bñ olẽt ꝑter uiꝫ nãleꝫ aeris ẽt mediã tẽperiẽ exigũt: q̃ melio possint oĩq̃ liberẽt̃ impedimẽto: & inuestigiis q̃ꝫ leporꝝ simile qcq̃ uenire uĩ ut pauloañ cõmẽorauius: neq̃. n. æstate ředolẽt: neq̃ hyeme: neq̃ uere: sint sed autumno præcipue quippe in hyeme nimis humida: in æstate sicca immodice sunt. Quamobrẽ meredie hebetissima in uere floꝝ odores perturbant: atq̃ impediunt: autumnus modice se hẽt ad omnia. Ergo de odore saporeq̃ plãtaꝝ: & fructuũ cõtẽplari ex ꝑdictis debẽus: q̃ãt ex mistiõe affectioneq̃ mutua & uiribus oriunt̃ hæc seorsuꝫ perse explanari dignius est.

THEOPHRASTI DE CAVSIS PLANTARVM LIBER SEXTVS ET VLTIMVS EXPLICIT.

IMPRESSVM TARVISII PER BARTHOLOMAEVM CONFALONERIVM DE SALODIO. ANNO DOMINI. M. CCCC. LXXXIII. DIE XX. FEBRVARI

8 499

